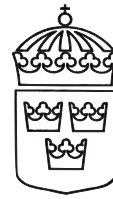

Regeringens skrivelse

2010/11:105

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen
under 2010

Skr.
2010/11:105

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 10 mars 2011

Fredrik Reinfeldt

Birgitta Ohlsson
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2010 i enlighet med 10 kap. 2 § i riksdagsordningen. Skrivelsen behandlar övergripande Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner.

Årsboken tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU	13
1 Samarbete i svenskt och europeiskt intresse	14
1.1 Information till, överläggningar och samråd med riksdagen	19
2 Europeiska rådet	20
Horisontella frågor under Allmänna rådet	25
3 Lissabonfördraget	25
3.1 Kommittéförfarandet	25
3.2 Medborgarinitiativet – en ny möjlighet för medborgarna	26
3.3 Inrättandet av EU:s utrikestjänst	27
4 Europa 2020-strategin	27
4.1 En ny strategi för hållbar tillväxt och sysselsättning	28
4.2 Genomförandet av Europa 2020-strategin	31
5 Översynen av EU:s budget	32
6 Utvidgningsprocessen	33
6.1 Kommissionens utvidgningsstrategi	34
6.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen	34
6.3 Kroatien	34
6.4 Turkiet	35
6.5 Makedonien (FYROM)	36
6.6 Montenegro	36
6.7 Albanien	36
6.8 Island	36
6.9 Serbien	37
6.10 Bosnien och Hercegovina	37
6.11 Kosovo	38
6.12 Viseringsfrihet	38
6.13 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet	38
DEL 2 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN	39
7 Utrikes- och säkerhetspolitik	39
7.1 Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken	39
7.2 EU som aktör i FN	42
7.3 OSSE och Europarådet	44
7.4 Internationella brottmålsdomstolen	44
7.5 EU:s arbete för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen	45
7.6 Nedrustning och icke-spridning	46
7.6.1 Massförstörelsevapen	46
7.6.2 Lätta vapen, särskilt inhumana konventionella vapen och minor	47
7.7 Strategisk exportkontroll	47
7.7.1 Krigsmateriel	47
7.7.2 Produkter med dubbla användningsområden	47
7.8 Sanktioner	48

7.9	Terrorism	48	Skr. 2010/11:105
7.10	Konsulär beredskap	49	
8	Den gemensamma handelspolitiken	49	
8.1	EU:s framtida handelspolitik	49	
8.2	Världshandelsorganisationen	50	
8.3	EU:s regionala och bilaterala handelspolitik	51	
8.3.1	Regionala och bilaterala frihandelsavtal	51	
8.3.2	De ekonomiska partnerskapsavtalen	51	
8.3.3	Marknadstillträde i tredjeland	52	
8.4	EU:s arbete med företags samhällsansvar	52	
8.5	Övriga handelspolitiska frågor	52	
8.5.1	Handelspolitiska skyddsåtgärder (anti-dumpning, subventioner och skyddsåtgärder)	52	
8.5.2	Minskade kostnader genom vissa tullförfaranden	53	
8.5.3	Överenskommelse i bananfrågan	53	
8.5.4	Aid for Trade	53	
8.5.5	Exportfinansiering	54	
9	EU som global utvecklingsaktör	54	
9.1	EU-position inför FN:s högnivåmöte om millenniemålen	54	
9.2	EU:s humanitära bistånd	55	
9.3	Handlingsplan för jämställdhet	56	
9.4	Global hälsa	56	
9.5	EU och biståndseffektivitet	56	
9.6	EU och budgetstöd	57	
9.7	Framtiden för EU:s utvecklingspolicy	57	
9.8	EU-samarbetet med länder i Afrika, Karibien och Stilla havet (AVS)	57	
9.9	Övrigt	58	
10	EU:s bilaterala och regionala förbindelser	58	
10.1	Samarbetet mellan EU och EFTA-länderna	58	
10.2	Nordliga dimensionen och EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa	59	
10.3	Östeuropa och Centralasien	59	
10.3.1	Ryssland	59	
10.3.2	Ukraina	60	
10.3.3	Moldavien	60	
10.3.4	Vitryssland	61	
10.3.5	Södra Kaukasien	62	
10.3.6	Centralasien	62	
10.3.7	Östliga partnerskapet och den Europeiska grannskapspolitiken	63	
10.3.8	Utvecklingssamarbete i regionen	63	
10.4	Mellanöstern	64	
10.4.1	Fördjupning av EU:s relationer med det södra grannskapet	65	
10.4.2	Gulfstaternas samarbetsråd	67	
10.5	Nordamerika	68	
10.5.1	Toppmöten mellan EU och USA	68	

10.6	Afrika	69
10.6.1	EU-Afrika partnerskapet, Afrikanska Unionen och EU-Afrika toppmötet	69
10.6.2	Afrikas Horn	70
10.6.3	Västafrika	72
10.6.4	Stora sjöregionen.....	74
10.6.5	Östra Afrika.....	75
10.6.6	Södra Afrika.....	75
10.7	Latinamerika och Karibien.....	77
10.8	Asien	80
10.8.1	Sydasien	80
10.8.2	Östasien.....	82
10.8.3	Sydöstasien och Oceanien.....	84
10.8.4	Regionala frågor.....	84
DEL 3 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR		86
11	Ekonomi och finans.....	86
11.1	Den offentligfinansiella krisen.....	86
11.1.1	Länder som har varit särskilt utsatta i den offentligfinansiella krisen.....	87
11.2	Stabilitets- och tillväxtpakten.....	89
11.3	Förstärkt ekonomisk styrning.....	90
11.4	Finansiella stödmekanismer.....	90
11.5	Europeiska investeringsbanken.....	91
11.5.1	Europeiska investeringsfonden	92
11.6	EU i G20.....	92
11.7	Gemensam rapport om pensioner.....	93
12	Finansmarknaden.....	94
12.1	Finansiell tillsyn.....	94
12.2	Försäkringsmarknaden	95
12.2.1	Solvens II	95
12.2.2	Försäkringsgaranti.....	95
12.3	Värdepappersmarknaden.....	96
12.3.1	Europeiska värdepapperskommittén	96
12.3.2	Direktiv om förvaltare av alternativa investeringsfonder	96
12.3.3	Prospektdirektivet	97
12.3.4	Förordning om kreditvärderingsinstitut.....	97
12.3.5	Frågor som har förhandlats men inte beslutats	97
12.4	Bankmarknaden	98
12.4.1	Ändringar i kapitaltäckningsdirektiven	98
12.4.2	Insättningsgaranti	99
12.4.3	Krishanteringsramverket	99
12.4.4	Finansiella konglomerat	100
13	Skatter.....	101
13.1	Arbetsgruppen för skattepolitik.....	101
13.2	Mervärdesskatt	101
13.2.1	Momshantering av posttjänster	101
13.2.2	Omarbetning av tillämpningsförfordningen till momsdirektivet	102

13.2.3	Moms på resetjänster	102
13.2.4	Nya faktureringsregler	102
13.2.5	Bekämpande av momsbedrägerier	102
13.2.6	Finansiella tjänster och försäkringstjänster...	103
13.3	Punktskatter	103
13.3.1	Översyn av energiskattedirektivet	103
13.3.2	Tobaksskatt.....	103
13.3.3	Skatt på finansiella transaktioner och på finansiella aktiviteter	104
13.4	God förvaltning i skattefrågor	104
13.4.1	Nytt direktiv för administrativt samarbete i fråga om beskattning	105
13.4.2	Nytt indrivningsdirektiv	105
13.4.3	Uppförandekoden för företagsbeskattning...	105
13.5	Företagsbeskattning	106
14	EU:s budget.....	107
14.1	EU-budgetens inkomster	107
14.2	EU-budgetens utgifter	107
14.3	Sveriges avgift och återflöde	108
15	Skydd av EU:s finansiella intressen	109
15.1	Effektiv och korrekt hantering och användning av EU- medel	109
15.2	Revisionsrättens årsrapport samt ansvarsfrihet för kommissionen.....	109
15.2.1	2008 års budget.....	110
15.2.2	2009 års budget.....	110
16	Statistik	110
16.1	Statistik för unionens verksamhet.....	111
16.1.1	Grekland: statistikrapportering	112
DEL 4 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR.....		113
17	Civilrättsligt samarbete	113
17.1	Ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område	113
17.2	Översyn av Bryssel I-förordningen	113
17.3	Arbetsgruppen för civilrätt (allmänna frågor)	114
17.4	Grönbok om främjande av en europeisk avtalsrätt för företag och konsumenter.....	114
17.5	EU:s tillträde till 2007 års Haagkonvention om underhållsbidrag	114
17.6	Fördjupat samarbete om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad (Rom III).....	115
17.7	Förordning om arv	115
17.8	Omarbetning av direktivet om sena betalningar	116
17.9	Direktiv om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden	116
17.10	E-juridik gör det lättare att hitta europeisk rättsinformation	116
18	Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete.....	117
18.1	Horisontella frågor	117
18.1.1	Strategi för inre säkerhet i EU	117

18.1.2	Organiserad brottslighet	118
18.1.3	Narkotika.....	119
18.1.4	Terrorism.....	119
18.2	Informationsutbyte för att förebygga och bekämpa brott....	121
18.2.1	Prümrådsbesluten	121
18.2.2	Informationshanteringsstrategi för EU:s inre säkerhet	121
18.2.3	Utbyte av uppgifter ur kriminalregister	121
18.2.4	Mandat att inleda förhandlingar med USA om ett dataskyddsavtal	122
18.3	Gränskontroll, Schengenfrågor och tullsamarbete	122
18.3.1	Gränskontroll	122
18.3.2	Schengens informationssystem (SIS II)	122
18.3.3	Förslag om inrättande av byrå för förvaltning av stora IT-system inom samarbetet för frihet, säkerhet och rättvisa	123
18.3.4	Schengenutvärderingar.....	123
18.3.5	Effektivare tullsamarbete	123
18.4	Europeiska utredningsordern	124
18.5	Europeiska skyddsordern	124
18.6	Materiell straffrätt	125
18.6.1	Straffrättsliga sanktioner mot människo-handel	125
18.6.2	Bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn	126
18.6.3	Angrepp mot informationssystem	127
18.6.4	Processuella rättigheter i straffrättsliga förfaranden	127
19	Asyl, invandring, visering och annan politik som rör fri rörlighet för personer.....	128
19.1	Skapandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem	128
19.1.1	Stödkontoret för asylfrågor	129
19.1.2	Viseringsinformationssystemet	129
19.1.3	Gemensam viseringskodex.....	129
19.1.4	Förordning om rörlighet för innehavare av långtidsviseringar	130
19.1.5	Viseringsförenklingsavtal.....	130
19.1.6	Viseringsfrihet.....	130
19.1.7	Återtagandeavtal	131
19.1.8	Åtgärder mot olaglig invandring.....	131
19.1.9	Skapandet av ett europeiskt system för laglig invandring	132
19.2	Migration i de yttre förbindelserna.....	133
19.2.1	EU:s övergripande strategi för migration.....	133
19.2.2	Regionala och bilaterala samarbetsprocesser	133
19.2.3	Prag-processen (Building Migration Partnerships).....	133
19.2.4	Partnerskap EU-Afrika (Migration, Mobility, Employment/MME).....	134
19.2.5	Migration och utveckling	134

19.3	Integration av tredjelandsmedborgare	134	Skr. 2010/11:105
19.3.1	Utveckling av EU-samarbetet på det integrationspolitiska området	134	
19.3.2	Integrationsfonden	135	
20	Grundläggande rättigheter och medborgarskap	136	
20.1	EU:s anslutning till Europakonventionen	136	
20.2	Översyn av EU:s dataskyddsreglering	137	
20.3	Grundläggande rättigheter	138	
20.3.1	EU:s byrå för grundläggande rättigheter	138	
20.3.2	Programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap	138	
20.3.3	Kommissionens strategi för grundläggande rättigheter	139	
21	Civilskydd	139	
DEL 5 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD		140	
22	Sysselsättningspolitik	140	
22.1	Europeiska sysselsättningsstrategin inom Europa 2020	140	
22.2	Sysselsättningspolitik för en konkurrenskraftig, hållbar, resurseffektiv och grön ekonomi	142	
22.3	Förslag till nytt EU-instrument för mikrokrediter	142	
23	Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor	143	
23.1	Föräldraledighetsdirektivet	143	
23.2	Förslag till ändrat mammaledighetsdirektiv	144	
23.3	Förebyggande av stick- och skärskador inom hälso- och sjukvården	144	
23.4	Sociala dimensionen i Europa 2020-strategin	145	
23.5	Det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010	146	
23.6	Europeiskt år för aktivt åldrande 2012	146	
23.7	Sociala tjänster i allmänhetens intresse	147	
23.8	Strategi för funktionshindrade	147	
23.9	Grönbok med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU	147	
23.10	Samordning av de sociala trygghetssystemen	148	
24	Jämställdhet och arbetet mot diskriminering	148	
24.1	Jämställdhet	149	
24.1.1	Kommissionens strategi för jämställdhet 2010–2015	149	
24.1.2	Kommissionens årliga jämställdhetsrapport till Europeiska rådet	150	
24.1.3	Det europeiska jämställdhetsinstitutet	150	
24.1.4	Resultatindikatorer för jämställdhet	150	
24.2	Arbetet mot diskriminering	151	
24.2.1	Antidiskrimineringsdirektivet	151	
24.2.2	Likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare	151	
24.2.3	Arbetet avseende romers situation	151	

24.2.4	Equality Summit.....	152	Skr. 2010/11:105
25	Hälsofrågor	153	
25.1	Folkhälsa	153	
25.1.1	Pandemi.....	153	
25.1.2	Antibiotikaresistens.....	153	
25.1.3	Alkohol.....	154	
25.1.4	Tobak	154	
25.1.5	Narkotika.....	154	
25.1.6	Rådsslutsatser om rättvisa och hälsa i alla politikområden	155	
25.2	Hälso- och sjukvård	155	
25.2.1	Patientrörlighetsdirektivet	155	
25.2.2	e-hälsa	155	
25.2.3	Läkemedel.....	156	
25.2.4	Direktiv om organ avsedda för transplantation.....	156	
25.2.5	Policydialog och rådsslutsatser om hälsopersonal.....	156	
25.2.6	Rådsslutsatser om cancer	157	
DEL 6 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR		158	
26	Den inre marknads utveckling	158	
26.1	Framtidens inre marknad	158	
26.2	Standardisering	159	
26.3	Administrativt samarbete – IMI och SOLVIT	159	
26.4	Associationsrätt.....	160	
26.5	Redovisnings- och revisionsfrågor.....	161	
27	Fri rörlighet för varor.....	161	
27.1	Moderna tullförfaranden	161	
27.2	Harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning och översynen av nya metoden	162	
27.3	Det icke harmoniserade varuområdet.....	162	
27.4	Byggprodukter	163	
27.5	Offentlig upphandling.....	163	
28	Fri rörlighet för tjänster	164	
28.1	Tjänstedirektivet.....	164	
28.1.1	Genomförandet av tjänstedirektivet i nationell rätt	165	
29	Immaterialrätt	166	
29.1	EU-patentet och en enhetlig europeisk patentdomstol ...	166	
29.2	Varumärken.....	167	
29.3	Förhandlingar inom Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten	167	
29.4	Särskilda åtgärder för skydd av immateriella rättigheter på den inre marknaden	168	
29.5	Förhandlingar om handelsavtal om åtgärder mot piratkopiering och varumärkesförfalskning	168	
30	Näringspolitik	169	

30.1	EU:s småföretagspolitik	169	Skr. 2010/11:105
30.1.1	Uppföljning av Small Business Act.....	169	
30.1.2	Kvinnors företagande på EU-agendan.....	170	
30.1.3	Finansiering	170	
30.1.4	Flaggskeppsinitiativet Europa 2020-strategin – en integrerad industripolitik för en globaliserad tid	171	
30.2	Regelförenkling	172	
30.3	Konkurrens- och statsstöd	173	
30.3.1	Konkurrens	173	
30.3.2	Statsstöd.....	174	
30.4	Fordonsindustrin.....	175	
31	Konsumentpolitik.....	175	
31.1	Direktiv om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden	176	
31.2	Förordning om textilmärkning	176	
31.3	Ytterligare konsultation om kollektiva prövningsmöjligheter.....	176	
32	Innovation och forskning	177	
32.1	Flaggskeppsinitiativet – Innovationsunionen	177	
32.2	Förenkling av ramprogrammets regelverk.....	177	
32.3	Gemensam programplanering	178	
32.4	EU:s internationella forskningssamarbete	178	
32.5	ITER.....	178	
32.6	Den europeiska rymdpolitiken.....	179	
33	Sammanhållningspolitik och strukturfonder	179	
33.1	Strukturfondsprogrammen 2000–2006.....	180	
33.2	Strukturfondsprogrammen 2007–2013.....	180	
33.3	EU:s framtida sammanhållningspolitik	183	
33.4	Territoriell sammanhållning	185	
33.5	EU:s strategi för Östersjöregionen	186	
33.6	Europeiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om urban utveckling.....	186	
34	Turism.....	187	
DEL 7 TRANSPORTER, POLITIKEN I			
INFORMATIONSSAMHÄLLET SAMT ENERGI			
35	Transporter.....	188	
35.1	Frågor som rör flera trafikslag.....	188	
35.1.1	Vitboken om den framtida transportpolitiken	188	
35.1.2	Transeuropeiska transportnät (TEN-T).....	189	
35.1.3	Galileo	190	
35.1.4	Rådets slutsatser om handlingsplanen för rörlighet i städer.....	190	
35.2	Landtransporter	191	
35.2.1	Trafiksäkerhet.....	191	
35.2.2	Gränsöverskridande uppföljning av trafikförseelser.....	191	
35.2.3	Eurovinjett – avgifter för tunga lastbilar.....	192	
35.2.4	Vägarbetsstidsdirektivet.....	192	

	35.2.5	Busspassagerares rättigheter	192
	35.2.6	Ett järnvägsnät för konkurrenskraftig gods- trafik	193
	35.2.7	Omarbetning av första järnvägspaketet.....	193
35.3	Sjöfart.....		194
	35.3.1	EU:s sjösäkerhetsbyrå	194
	35.3.2	Rapporteringsformaliteter för fartyg som ankommer till och/eller avgår från hamnar inom EU	194
	35.3.3	Full integrering av vattenburna transporter i EU:s transport- och logistikkedjor	195
	35.3.4	Fartygspassagerares rättigheter	195
35.4	Luftfart.....		195
	35.4.1	Relationer med tredjeland	195
	35.4.2	Gemensam hållning till askmolnet.....	196
	35.4.3	Luftfartsskydd	196
	35.4.4	Olycksutredning inom civil luftfart.....	196
	35.4.5	Samarbete om teknikutveckling.....	197
36	Politiken för informationssamhället.....		197
	36.1	Flaggskeppsinitiativet – En digital agenda för Europa...	197
	36.2	Radiospektrumpolitik.....	198
	36.3	Bredbandsstrategi för Europa.....	199
	36.4	Enisa – Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet.....	200
	36.5	Teleregleringsmyndigheten BEREC.....	200
37	Energi.....		201
	37.1	Energistrategi 2011–2020	201
	37.2	Meddelande om infrastrukturinvesteringar	202
	37.3	Stöd till projekt inom förnybar energi och energieffektivisering	203
	37.4	Investeringar i kolsnål teknologi.....	204
	37.5	Anmälan av investeringar i energiinfrastruktur.....	205
	37.6	Meddelande om säkerhet vid oljeutvinning till havs.....	205
	37.7	Konsumenternas ställning på energimarknaderna.....	206
	37.8	Förordning om försörjningstrygghet för gas	206
	37.9	Internationella relationer	207
38	Kärnsäkerhet och strålskydd.....		207
	38.1	Direktiv om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall	207
	38.2	Förhandlingsmandat för kommissionen om avtal med tredjeland.....	208
	38.3	Medicinska tillämpningar av joniserande strålning och tryggad försörjning av medicinska radioisotoper.....	208
DEL 8 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL.....			210
39	Den gemensamma jordbrukspolitiken		210
	39.1	Framtiden för den gemensamma jordbrukspolitiken.....	210
	39.2	Mjölk.....	211
	39.2.1	Högnivåexpertgrupp för mjölk.....	211

39.2.2	Lagstiftningspaket för mjölk	212
39.3	Livsmedelshjälp till de sämst ställda i unionen	212
39.4	Tyskt alkoholmonopol.....	213
39.5	Direktstöd och landsbygdsutveckling.....	213
39.6	Nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige.....	214
39.7	En bättre fungerande livsmedelskedja.....	214
39.8	Kvalitetspaketet.....	215
40	Skogsfrågor.....	216
40.1	Handel med timmer och trävaror.....	216
40.2	Grönbok om skogsskydd och skoglig information i EU	217
41	Djurskydd och djurhälsa	217
41.1	Stärkt skydd för försöksdjuren	218
41.2	Förflyttning av sällskapsdjur	218
42	Livsmedel.....	218
42.1	Nya livsmedel.....	219
42.2	Livsmedelsinformation till konsument.....	219
43	Den gemensamma fiskeripolitiken.....	220
43.1	Fiskemöjligheter för 2011 i Östersjön	220
43.2	Fiskemöjligheter för 2011 i Västerhavet	221
43.3	Övrigt inom den gemensamma fiskeripolitiken.....	221
DEL 9 MILJÖ		222
44	Miljö.....	222
44.1	Horisontella miljöfrågor	222
44.2	Klimat.....	223
44.3	Naturresurser och biologisk mångfald.....	225
44.4	Kemikalier och avfall	227
44.5	Marin miljö och Östersjön.....	228
44.6	Utsläpp till luft.....	230
44.7	Industriutsläpp.....	230
DEL 10 UTBILDNING, UNGDOM OCH KULTUR		232
45	Utbildning	232
45.1	Flaggskeppsinitiativet Unga på väg – Europa 2020- strategin	232
45.2	Programmet för livslångt lärande	233
45.3	Utbildningens sociala dimension.....	233
45.4	Kompetens för livslångt lärande och initiativet om ny kompetens för nya arbetstillfällen	234
45.5	Internationaliseringen av den högre utbildningen	234
45.6	Fortsatt fördjupat samarbete inom yrkesutbildningen ...	234
45.7	Grundläggande färdigheter.....	235
45.8	Utbildning för hållbar utveckling	235
46	Ungdomsfrågor	235
46.1	Fokus på att främja ungas etablering på arbets- marknaden	236
46.2	Stöd för lokalt arbete för, av och med ungdomar	236
46.3	Ungdomsfrågor i Europa 2020-strategin	237
46.4	Programmet Ung och aktiv i Europa	237

47	Kultur, medier och idrott	237	Skr. 2010/11:105
47.1	Kultur	237	
47.1.1	En europeisk agenda för kultur	237	
47.1.2	Kulturens bidrag till regional och lokal utveckling samt för att bekämpa fattigdom och social utestängning	238	
47.1.3	En europeisk kulturarvsmärkning	238	
47.1.4	Ramprogrammet för kultur 2007–2013	238	
47.2	Audiovisuella frågor	239	
47.2.1	Direktivet om audiovisuella medietjänster	239	
47.2.2	Europeana	239	
47.2.3	Digitalisering av biografier	239	
47.2.4	Det europeiska filmarvet	239	
47.2.5	Programmet för ett säkrare Internet	240	
47.2.6	Ramprogrammet Media 2007 (2007–2013)	240	
47.3	Programmet Ett Europa för medborgarna	240	
47.4	Idrott	241	
47.4.1	Idrottens ställning inom EU	241	
47.4.2	Icke rådsanknutet arbete på idrottsområdet	241	
47.4.3	EU:s strukturerade dialog om idrott	241	
47.4.4	Idrottens roll som upphov till och pådrivande faktor för aktiv social integration	242	
47.4.5	EU:s roll i det internationella arbetet mot dopning	242	
DEL 11 EU:S INSTITUTIONER		243	
47.5	Europeiska rådet och rådet	243	
47.6	Kommissionen	243	
47.6.1	Kommissionens strategiska initiativ	243	
47.6.2	Genomförande av EU-direktiv	243	
47.6.3	Överträdelseärenden	244	
47.7	Europaparlamentet	245	
47.8	EU-domstolen	245	
47.9	Regionkommittén	247	
47.10	Öppenhet och insyn	247	
47.11	Personalpolitik i EU:s institutioner	248	
47.12	EU-språkvården	249	
Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen			
	under 2010	250	
Bilaga 2 Pågående överträdelseärenden 2010			
		304	
Bilaga 3 Beslut i ministerrådet under 2010 som Sverige inte stött			
		352	
Sakregister			
		355	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars 2011			
		359	

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU

Skr. 2010/11:105

Inledning

Den globala ekonomiska och finansiella krisen präglade i mycket hög utsträckning EU-samarbetet under 2010 och blottade också svagheter i eurosamarbetet. Unionen ställdes inför nya och svåra utmaningar som krävde gemensamma lösningar. Därför har EU gjort betydande ansträngningar för att gemensamt trygga den finansiella stabiliteten och stödja tillväxten. Unionen tog även tag i de svagheter i reglering och övervakning av finansmarknaderna som krisen blottade. Regeringen har aktivt deltagit i detta arbete och bidragit till att föra det nödvändiga reformarbetet framåt.

Den ekonomiska krisen var förvisso delvis konjunkturbetingad, men förvärrades genom att efterlevnaden av Stabilitets- och tillväxtpaktens regelverk varit bristfällig under lång tid. Ett arbete inleddes med att strama upp regelverket. Det statsfinansiella läget blev samtidigt så akut under året att EU-gemensamma lån till de mest utsatta medlemsstaterna i eurozonen ställdes ut. Sverige åtog sig bistå Irland med ett bilateralt lån i syfte att bidra till finansiell stabilitet i Europa.

EU-samarbetet har under året även präglats av genomförandet av Lissabonfördraget med tillhörande institutionella frågor. Sverige har verkat konstruktivt i det nya fördragets anda för ett effektivt, öppet och mer resultatinjiktat EU.

Syftet med fördragsreformen var att stärka samtliga EU:s institutioner och därigenom stärka EU som helhet. Trots vissa övergångsproblem har EU nu fått ett mer funktionellt institutionellt ramverk och helt nya förutsättningar för ett effektivare externt agerande.

Europeiska rådet är nu en institution med en permanent ordförande. Därigenom förbättras kontinuiteten i unionens verksamhet. Det är också särskilt lämpat för att hantera strategiska frågor som behöver förankras på högsta nivå. Under året har Europeiska rådets arbete starkt präglats av den finansiella krisen. Ekonomisk styrning är ett område där den nya kontinuiteten i ledarskapet har bidragit till reformarbetet.

För Sverige har det varit centralt att stödja den höga representanten för utrikes frågor och hennes mandat för att därigenom främja hennes samordnande roll. Den europeiska utrikestjänsten (EEAS) skapar bättre förutsättningar för ökad samstämmighet i EU:s externa agerande, och är därmed ett viktigt verktyg för att stärka EU som global aktör. Sverige har verkat för att dessa förutsättningar ska utnyttjas fullt ut.

Inom den ekonomiska politiken har Lissabonfördraget redan fått konkret betydelse. Delar av lagstiftningspaketet om förstärkt ekonomisk styrning baserades på en rättslig grund som tillkom genom Lissabonfördraget (artikel 136 i EUF-fördraget). Denna artikel är nu föremål för ett förenklat fördragsändringsförfarande i syfte att ge en stabil rättslig grund för inrättandet av en permanent mellanstatlig krismekanism som ska kunna aktiveras om det är oundgängligt för att trygga den finansiella stabiliteten i euroområdet som helhet.

Den demokratiska kontrollen av EU har stärkts genom att Europaparlamentet tilldelats ökad lagstiftnings- och budgetmakt.

De nationella parlamenten har genom subsidiaritetsmekanismen fått en förstärkt roll genom befogenhet att pröva om kommissionens lagstiftningsförslag bör beslutas på EU-nivå. Detta har stärkt riksdagens direkta inflytande i EU-frågor.

Även om stora delar av fördraget nu genomförts, återstår ännu ett viktigt arbete innan alla delar är på plats och det nya systemet har funnit sina former.

År 2010 var omvälvande för EU som genomgick en fas av nödvändig konsolidering för att möta konsekvenserna av den ekonomiska krisen. Det under 2010 inledda reformarbetet gör att EU nu är på väg att bli bättre rustat för att möta framtida ekonomiska och finansiella kriser. Det återstår dock ett viktigt arbete under 2011 och därefter, innan nödvändiga reformer är på plats. Vidare återstår ett mödosamt nationellt ekonomiskt reformarbete i många medlemsstater innan krisens grundläggande orsaker och effekter är åtgärdade. Det ekonomiska reformarbetet kommer därför att stå i fokus även under 2011.

1 Samarbete i svenskt och europeiskt intresse

Ett starkt EU behövs för att hantera de gemensamma utmaningarna som medlemsstaterna står inför. Det krävs gemensamma spelregler för att påskynda den ekonomiska återhämtningen i Europa och förebygga nya kriser. Regeringen arbetar för ett Europa som tar ansvar för ekonomi, miljö, trygghet, fred och främjar respekten för mänskliga rättigheter. Sverige verkar för ett öppet EU som välkomnar nya medlemmar. Genom regeringens fortsatta arbete för att tillhöra kärnan i det europeiska samarbetet får Sverige ett allt starkare inflytande i Europasamarbetet.

I den ekonomiska krisens kölvatten

Även år 2010 präglades av stor ekonomisk instabilitet i ett betydande antal medlemsstater. Svårigheter att föra en balanserad ekonomisk politik i kombination med en svag konjunkturutveckling resulterade i stora underskott i de offentliga finanserna och mycket höga skuldnivåer. Ett antal medlemsstater fann sig tvingade att utarbeta och genomföra kraftiga ekonomiska åtgärdsprogram för att vända utvecklingen. Programmen bidrog förvisso till att situationen ljusnade en aning under året men vid utgången av 2010 var situationen fortsatt bräcklig i flera medlemsstater.

Trots åtgärdsprogram blev situationen för Grekland och Irland till slut så akut att det blev aktuellt med lån från de under året tillfälligt inrättade EU-lånemekanismerna (European Financial Stabilisation Mechanism och European Financial Stability Facility). Marknadernas förtroende minskade även för några andra medlemsstater, med bl.a. ökade kostnader för upplåning som följd. Några ytterligare gemensamma räddningsinsatser har dock inte blivit aktuella.

I och med krisen blottades ett antal svagheter. Det blev än mer påtagligt att EU:s regelverk för ekonomisk styrning var otillräckligt och att efterlevnaden var alltför svag. Därför fick under våren Europeiska rådets ordförande i uppdrag att tillsammans med en expertgrupp, den så kallade Task Force on Economic Governance in EU, se över hur den ekonomiska styrningen kunde förbättras. Arbetet resulterade i en rapport som Europeiska rådet antog under hösten. Parallellt med expertgruppens arbete utarbetade kommissionen sex konkreta förslag till förstärkt ekonomisk styrning. Förslagen handlar om att stärka stabilitets- och tillväxtpakten genom att bland annat övervaka makroekonomiska obalanser och ställa minimikrav på nationella budgetpolitiska ramverk.

Mot slutet av året stod det också klart att det var nödvändigt att ersätta de tillfälligt inrättade EU-lånemekanismerna med en permanent mekanism (European Stability Mechanism) i syfte att trygga hela euroområdet finansiella stabilitet, och att en mindre justering av fördraget skulle bli nödvändig för att möjliggöra detta. Huvuddragen för en permanent lånemekanism beslutades av Europeiska rådet i slutet av året, liksom hur fördragsändringen bör formuleras. Nu väntar fortsatt arbete med mekanismens detaljer och ett slutligt antagande av Europeiska rådet i mars år 2011. Fördragsändringen planeras, efter slutförande av de nationella ratifikationsprocesserna före 2012 års utgång, att träda i kraft i januari 2013. Därefter kan också den nya mekanismen komma på plats.

Sammantaget kan sägas att samarbetet inom EU under året bidrog till att bättre möta den svåra ekonomiska situationen. Men framför allt också att ett mycket viktigt arbete med att komma till rätta med de mer grundläggande problemen inleddes.

Sverige bemötte och klarade den ekonomiska krisen väl. Det stärkte trovärdigheten för svensk ekonomisk politik och Sverige kunde agera aktivt i krishanteringsarbetet.

Europa 2020 är den gemensamma strategin för smart och hållbar tillväxt för alla

Under året antogs EU:s nya tillväxt- och sysselsättningsstrategi Europa 2020 – en gemensam strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. En stärkt ekonomisk politisk samordning och strukturreformer är viktiga förutsättningar för att Europa ska komma starkt ut ur de senaste årens ekonomiska kris och lägger grunden för långsiktig hållbar tillväxt och välfärd. Europa 2020-strategin är en efterföljare till Lissabonstrategin för 2000–2010.

Europa 2020 fokuserar på ett fåtal övergripande prioriteringar:

- a) Smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
- b) Hållbar tillväxt – främja en mer resurseffektiv, grönare och mer konkurrenskraftig ekonomi.
- c) Tillväxt för alla – främja hög sysselsättning och social och territoriell sammanhållning.

1. främja en höjning av sysselsättningsgraden,
2. förbättra villkoren för innovation, forskning och utveckling,
3. uppfylla klimatförändrings- och energimålen,
4. förbättra utbildningsnivåerna samt
5. främja social delaktighet, framför allt genom minskad fattigdom.
Rent konkret handlar det exempelvis om att sysselsättningsgraden ska uppgå till minst 75 procent för kvinnor och män i åldersgruppen 20–64 år och att 3 procent av EU:s BNP ska avsättas för FoU.

Regeringen har varit aktiv i arbetet med att utforma den nya strategin. Sverige har framhållit vikten av att den fokuserar på ett litet antal övergripande prioriteringar och relevanta mål, att nationella mål måste sättas så att de respekterar medlemsstaternas nationella kompetens, och på en effektiv och transparent utvärdering och uppföljning baserad på resultatavlor och goda exempel. När det gäller de övergripande målen har Sverige verkat för ett tydligt jämställdhetsperspektiv i sysselsättningsmålet samt en tydlig arbetsmarknadsdimension i det femte målet om social delaktighet och fattigdomsbekämpning.

EU:s inre marknad är en grundsten i Europasamarbetet

I syfte att fördjupa och förbättra den inre marknaden presenterade kommissionen ett meddelande om en inre marknadsakt (Single market act) under hösten. Förslagen bygger på den rapport som kommissionens ordförande José Manuel Barroso bad den f.d. inre marknads-kommissionären Mario Monti att ta fram. Inre marknadsakten listar 50 åtgärder för att effektivisera och modernisera den inre marknaden. För att förankra vilka förslag som är viktiga har kommissionen initierat en offentlig konsultation kring akten. Regeringar, företag, intresseorganisationer och, inte minst, medborgare uppmanas ange vilka åtgärder man anser mest angelägna. Efter avslutad konsultation kommer kommissionen att presentera ett slutligt förslag.

Regeringen har verkat för att de åtgärder som bör prioriteras ska gå hand i hand med en fortsatt öppenhet gentemot tredjeland och anser att protektionistiska tendenser ska motarbetas. Regeringen har aktivt medverkat i framtagandet av förslaget och kan konstatera att övergripande svenska prioriteringar finns med i kommissionens konsultationsdokument. Det gäller t.ex. frågor om ett förbättrat europeiskt patent-system, hållbar tillväxt och utvecklingen av en digital inre marknad.

Ett litet steg framåt i klimatförhandlingarna

Resultatet av klimatmötet i Cancún i Mexiko i november–december innebär ett litet men betydelsefullt steg framåt i förhandlingarna. Det viktigaste resultatet var att de stora utsläppsländernas löften om minskade utsläpp enligt Köpenhamnsöverenskommelsen formaliseras som en del av FN-processen. Samtidigt är utsläppsminskningarna för små för att klara tvågradersmålet för den globala uppvärmningen, dvs. målet att

jordens medeltemperatur inte får stiga med mer än två grader jämfört med förindustriell tid. Framsteg vid mötet gjordes även när det gäller tekniköverföring. Ett ramverk för anpassning och stöd till utvecklingsländerna för att höja deras förmåga att arbeta mot och anpassa sig till klimatförändringar beslutades. Möjligheterna att fortsätta utveckla koldioxidmarknaderna stärktes. EU:s mål är att de globala åtaganden om utsläppsminskningar som krävs för att klara tvågradersmålet ska kunna samlas i ett globalt rättsligt bindande ramverk där Kyotoprotokollet fortfarande kan bli en del. Fortfarande återstår dock mycket arbete innan ett ramverk kan vara på plats.

Kommissionen presenterade i maj en analys av möjligheterna att minska utsläppen av växthusgaser med mer än 20 procent och en bedömning av riskerna för koldioxidläckage. De handlingsalternativ som beskrivs har diskuterats under året och kommissionen fick i uppdrag att utreda konsekvenserna på medlemsstatsnivå av en skärpning av EU:s utsläppsmål för 2020 till 30 procent.

Under året har ansträngningarna för att genomföra klimat- och energipaketet i medlemsstaterna fortsatt. Likaså har arbetet fortskridit när det gäller att i detalj reglera hur EU:s system för handel med utsläppsrätter ska fungera efter 2012. Sverige har deltagit aktivt i detta arbete.

Fokus på genomförandet av Lissabonfördraget

Efter Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009, präglades 2010 av arbetet med att genomföra det nya fördraget. Fördraget innebär framför allt flera institutionella förändringar. Som inledningsvis nämnts får Europeiska rådets arbete mer ”kontinuitet” genom sin valde ordförande. Europaparlamentets inflytande ökar i och med att mer av att EU:s lagstiftning nu omfattas av medbeslutande. Förändringen till denna nya maktbalans ledde till vissa interinstitutionella diskussioner under året. Det gällde bl.a. Europaparlamentets roll i förhandlingar kring internationella avtal.

Förutsättningarna för rådet att agera effektivt har förbättrats genom att möjligheten att besluta med kvalificerad majoritet har utökats. Öppenheten i rådsarbetet har samtidigt stärkts, eftersom rådets sammanträden ska vara offentliga när förslag till lagstiftning diskuteras. Den demokratiska kontrollen har även stärkts genom införandet av ett nytt rättsligt instrument: Medborgarinitiativet.

Avskaffandet av ”tredje pelaren” innebär att kommissionen kan fungera som motor även för EU:s lagstiftningsarbete för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

Förhandlingar kring upprättandet av den nya europeiska utrikestjänsten (European External Action Service) har också förts under året. Den höga representanten för utrikes frågor Catherine Ashton har börjat rekrytera personal och organisationen ska vara fullt utbyggd 2013. Flera svenskar har fått nyckelpositioner i den nya europeiska utrikestjänsten.

Under hösten diskuterade Europeiska rådet också EU:s relation till sina strategiska partner. Unionen har för avsikt att arbeta än mer målmedvetet med dessa i syfte att bättre utnyttja Europas fulla kraft även på internationell nivå. Toppmöten har bland annat ägt rum med USA, Ryssland och Indien.

Under året har EU:s förmåga fortsatt att utvecklas när det gäller att genomföra insatser till stöd för internationell fred och säkerhet. Det rör sig om sammanlagt tretton stödinsatser – alltifrån den marina insatsen utanför Somalias kust, EU:s polis- och rättstatsinsats i Kosovo till EU:s polisinsats i Afghanistan. Sverige kommer fortsatt att bidra till utvecklingen och medverkar med personal till samtliga insatser.

I närområdet främjar utvidgningspolitiken säkerhet, stabilitet och ekonomisk utveckling i Europa. Den fortsatta utvidgningsprocessen är av strategisk betydelse för EU. Under året gavs Island officiell kandidatlandsstatus och anslutningsförhandlingar har inletts. Det beslutades även att ge Montenegro status som kandidatland. Sverige har fortsatt sitt starka engagemang genom att konsekvent fästa stor vikt vid att principerna för utvidgningsprocessen upprätthålls och att de åtaganden och beslut som fattats respekteras.

Ett tryggare och öppnare Europa där enskildas rättigheter värnas

Under året har arbetet med att genomföra det så kallade Stockholmsprogrammet fortskridit. Visionen är ett tryggare och öppnare Europa där enskildas rättigheter och behov värnas. Regeringen verkar för att EU så snabbt som möjligt ansluter sig till Europakonventionen om mänskliga rättigheter, i enlighet med vad som föreskrivs i Lissabonfördraget.

Direktivet om rätten till tolkning och översättning i straffrättsliga förfaranden antogs under hösten som det första steget i färdplanen för processuella rättigheter, vilken lades fram och antogs under det svenska EU-ordförandeskapet. Rådet och Europaparlamentet nådde även enighet kring ett direktivförslag i regeringens prioriterade fråga om straffrättsliga sanktioner mot människohandel.

Under 2010 har regeringen arbetat med att utveckla ett europeiskt gemensamt asylsystem. Målsättningen är att ett gemensamt asylförfarande och en enhetlig status för personer som har rätt till skydd ska införas 2012. Detta dels för att uppnå en högre gemensam skyddsnivå och ett mer likvärdigt skydd i hela EU, dels för att säkerställa ökad solidaritet mellan EU:s medlemsstater.

Kommissionen presenterade i oktober sin strategi för konkret tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna. Den problematiska situationen för Europas romer har uppmärksammats under året.

Budgetöversynen

Kommissionen presenterade i oktober sitt kraftigt försenade meddelande om den översyn av EU:s budget som Europeiska rådet beslutade om i december 2005. Meddelandet innehåller övergripande policyresonemang

om samtliga utgifter och inkomster i EU:s budgetsystem, men tar inte upp kvantitativa aspekter. Det ger en föraning om inriktningen på det förslag till flerårig budgetram för perioden efter 2013 som kommissionen ska presentera i juni i år. Fördröjningen av översynsmeddelandet innebar att det inte kom upp till diskussion i rådet under hösten, vilket regeringen beklagar. Det förutses inte heller bli debatterat under det ungerska ordförändskapet. Meddelandet i sig kommer således inte att ligga till grund för några beslut i rådet före kommissionens förslag till nästa fleråriga budgetram.

Regeringen driver en tydlig förändringslinje och anser att det finns mycket starka skäl att modernisera och reformera budgetramens utgifts- sida genom omprioriteringar mellan utgifter samt att minska den totala utgiftsvolymen. Innehållet i budgetramen bör överensstämma med gemensamt fastställda politiska prioriteringar för EU-samarbetet och insatserna bör styras av principen om europeiskt mervärde. Beslutade åtgärder ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva.

1.1 Information till, överläggningar och samråd med riksdagen

Enligt riksdagsordningen ska regeringen löpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet och varje år lämna denna skrivelse till riksdagen med en berättelse över verksamheten i EU.

Även enligt regeringsformen är regeringen skyldig att löpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet. Denna informationsskyldighet regleras också i riksdagsordningen. Där anges att regeringen ska informera riksdagen om sin syn på de dokument som EU:s institutioner överlämnat till riksdagen och som regeringen bedömer som betydelsefulla. Under året överlämnades 139 faktapromemorior (148 stycken år 2009) i vilka regeringen har informerat riksdagen om specifika förslag och regeringens syn på dessa.

Regeringen ska överlägga med utskotten i de frågor om EU-arbetet som utskotten bestämmer. Överläggningar mellan regeringen och utskotten om EU-frågor har ägt rum vid 44 tillfällen under året (36 stycken år 2009). Då ett utskott begär det har regeringen också en skyldighet att lämna upplysningar och avge yttranden till utskotten om EU-arbetet på utskottens ämnesområden.

Enligt riksdagsordningen ska riksdagen subsidiaritetspröva alla utkast till EU-lagstiftningsakter där kompetensen är delad mellan EU och medlemsstaterna. Regeringen har gett sin syn på subsidiariteten för ett visst lagförslag när riksdagen så begärt.

Regeringen har tagit del av de 17 utlåtanden och de 3 motiverade yttranden som riksdagen överlämnat till kommissionen.

EU-nämnden ska hållas underrättad av regeringen om frågor som ska beslutas i rådet. Regeringen ska rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet ska föras inför besluten i rådet. Regeringen ska vidare överlägga med EU-nämnden i andra frågor om EU-arbetet när nämnden av särskilda skäl påkallar en sådan överläggning. Regeringen ska också rådgöra med nämnden inför möten i Europeiska rådet.

Under 2010 ägde samråd rum inför samtliga möten i rådet och i Europeiska rådet.

En samlad redovisning av de fall där Sverige röstat nej eller avstått från att rösta i rådet finns i skrivelsens bilaga 3.

2 Europeiska rådet

År 2010 var det första året med de nya institutionella bestämmelserna i Lissabonfördraget där Europeiska rådets arbete leds av en vald ordförande, belgaren Herman Van Rompuy. Stats- och regeringscheferna samlades sammanlagt sex gånger under året och arbetet präglades av den ekonomiska krisen i EU.

Europeiska rådets informella möte den 11 februari

Den 11 februari samlades EU:s stats- och regeringschefer till ett informellt toppmöte i Bryssel i syfte att diskutera den ekonomiska politikens inriktning för de kommande åren och utformningen av EU:s nya tillväxtstrategi EU 2020.

Kommissionens ordförande José Manuel Barroso presenterade en analys om den ekonomiska krisens påverkan på EU. Behovet av stärkt ekonomisk samordning, hållbar tillväxt, satsningar på forskning och utveckling liksom innovation var bärande delar i Barrosos budskap.

Europeiska rådet antog ett uttalande som framhöll att samtliga euro-medlemmar måste föra en sund politik i linje med överenskomna regler och att de har ett delat ansvar för den ekonomiska och finansiella stabiliteten i euroområdet. Stats- och regeringscheferna gav sitt stöd till Greklands åtaganden att vidta nödvändiga åtgärder för att möta målen i stabilitetsprogrammet för 2010 i syfte att reducera budgetunderskottet med 4 procentenheter.

Europeiska rådets möte den 25–26 mars

Stats- och regeringschefernas möte den 25–26 mars var det första ordinarie mötet i Europeiska rådet under ordföranden Herman Van Rompuys ledning. Tre frågor stod i fokus på dagordningen: hanteringen av den ekonomiska krisen, EU:s nya tillväxtstrategi Europa 2020 och klimatfrågan.

Stats- och regeringscheferna diskuterade den ekonomiska situationen i Europa, särskilt tillståndet i den grekiska ekonomin. Euroländerna uttryckte sin vilja att vid behov bidra till en lånefacilitet som ska kunna användas som utväg när alla andra finansieringsmöjligheter är uttömda. Vidare gavs Europeiska rådets ordförande i uppdrag att bilda en särskild arbetsgrupp (Task Force on Economic Governance in EU). Arbetsgruppens uppgift var att ta fram ett förslag till utformning av ett stärkt regelverk för krishantering och budgetdisciplin.

Stats- och regeringscheferna diskuterade EU:s tillväxt och sysselsättningsstrategi EU 2020, som kommissionen presenterat i början av

mars. Man enades om de övergripande riktlinjerna i strategin och om de fem huvudmålsättningarna. För svensk del var det särskilt positivt att Europeiska rådet kunde enas om att i sysselsättningsmålet lyfta fram kvinnors förvärvsverksamhet på samma sätt som mäns. En fråga som regeringen drev inför toppmötet.

Behovet av snabba framsteg när det gäller förstärkt reglering av finansmarknaden samt finanstillsyn inom både EU och andra internationella forum, som G20, belystes. Kommissionen skulle lägga fram en rapport om möjliga innovativa finansieringskällor, som en global transaktionsavgift, till Europeiska rådets möte i juni innan G20-mötet i Toronto den 26–27 juni ägde rum.

Vidare följde man upp FN:s klimatkonferens i Köpenhamn i december 2009 med fokus på EU:s strategi i de fortsatta klimatförhandlingarna. Medlemsstaterna enades om vikten av att få en ny dynamik i den internationella förhandlingsprocessen. De fastslog också en stegvis ansats i syfte att bland annat förankra Köpenhamnsöverenskommelsen i FN:s förhandlingsprocess.

Europeiska rådets möte den 17 juni

Stats- och regeringschefernas junimöte dominerades av diskussioner om det ekonomiska läget inom EU och de kraftiga budgetnedskärningar som många medlemsstater måste göra. Europeiska rådet bekräftade att länderna var fast beslutna att uppnå budgetkonsolidering utan dröjsmål.

I frågan om förstärkt ekonomisk samordning kunde stats- och regeringscheferna enas om en första uppsättning riktlinjer för det fortsatta arbetet, bl.a. att utöka användningen av sanktioner kopplade till stabilitets- och tillväxtpakten och ökad fokus på ländernas skuldnivå i den ekonomiska övervakningen.

Europeiska rådet uppmanade rådet och Europaparlamentet att nå en överenskommelse om finansiell tillsyn för att säkerställa att en ny tillsynsstruktur skulle vara på plats i början av 2011. Vidare enades stats- och regeringscheferna om behovet av att införa en stabilitetsavgift liknande den som Sverige redan infört samt att offentliggöra stresstester för individuella banker före juli månads utgång.

Vid toppmötet beslutades den slutgiltiga utformningen och genomförandet av EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi EU 2020. Slutsatserna från toppmötet bekräftade strategins fem övergripande mål:

1. främja en höjning av sysselsättningsgraden,
2. förbättra villkoren för innovation, forskning och utveckling,
3. uppfylla klimatförändrings- och energimålen,
4. förbättra utbildningsnivåerna samt
5. främja social delaktighet, framför allt genom att minska fattigdomen.

G20-mötet i Toronto den 26–27 juni om finanstillsyn förbereddes genom att stats- och regeringscheferna enades om att driva frågan att G20 måste enas om en samordnad strategi för att säkerställa de offentliga finansernas hållbarhet.

Inför FN:s kommande högnivåmöte om millennieutvecklingsmålen bekräftade Europeiska rådet EU:s åtagande att uppnå målen för utvecklingsbiståndet senast 2015.

Vidare noterade Europeiska rådet att medlemsstater gjort framsteg med att fullgöra sina åtaganden om snabbstartsfinansiering för 2010 och uttalade sin avsikt återkomma till klimatförhandlingar inför höstens möte i Cancún.

Europeiska rådet beslutade att anslutningsförhandlingar med Island skulle inledas. Vidare välkomnades Estlands införande av euron den 1 januari 2011.

Europeiska rådet uttryckte oro över utvecklingen avseende Irans kärntekniska program och välkomnade FN:s säkerhetsråds resolution 1929 med nya restriktiva åtgärder mot Iran.

Europeiska rådets extra möte den 16 september

Den 16 september höll stats- och regeringscheferna ett extra toppmöte i närvaro av utrikesministrarna. I fokus stod EU:s relationer till strategiska partner och man tog fram allmänna riktlinjer inför höstens toppmöten med tredjeland. Man enades om att EU och dess medlemsstater ska agera mer strategiskt så att Europas fulla kraft utnyttjas på internationell nivå och att den höga representanten för utrikes frågor, Catherine Ashton, och den nya utrikesstjänsten kommer att vara centrala i detta. Den höga representanten uppmanades att, i samordning med kommissionen och tillsammans med utrikesrådet, utvärdera EU:s relationer till samtliga strategiska partner med fokus på EU:s intressen och presentera en första framstegsrapport vid Europeiska rådets möte i december 2010.

Europeiska rådet diskuterade också hur EU:s ekonomiska styrning kan stärkas. Europeiska rådets ordförande, Herman Van Rompuy, redogjorde för de framsteg som gjorts i den särskilda arbetsgruppen för ekonomisk styrning (Task Force on Economic Governance in EU) som tillsatts efter marstoppmötet. Europeiska rådet välkomnade de framsteg som gjorts, särskilt i fråga om en europeisk termin, utvecklingen av nya ramar för makroekonomisk övervakning samt förstärkningen av de nationella finanspolitiska ramarna.

Med anledning av översvämningarna i Pakistan berördes EU:s och dess medlemsstaters ökade humanitära bistånd. Rådet gavs i uppdrag att snarast utarbeta ett övergripande åtgärds paket för att understödja landets återhämtning och framtida utveckling. I sammanhanget framhölls betydelsen av ett stabilt demokratiskt och välmående Pakistan.

Europeiska rådet antog också ett uttalande om fredsprocessen i Mellanöstern där EU:s fortsatta engagemang för att stödja och säkerställa förhandlingar mellan Israel och den palestinska myndigheten bekräftades.

Europeiska rådets möte den 28–29 oktober

Vid Europeiska rådets möte i oktober diskuterades frågor om ekonomisk styrning. Vidare diskuterades behovet av att upprätta en permanent kris-

hanteringsmekanism samt att genomföra en fördragsändring för detta ändamål. Skr. 2010/11:105

I syfte att trygga en balanserad och hållbar tillväxt enades stats- och regeringscheferna om behovet av att medlemsstaterna upprättar en permanent krismekanism för att säkerställa finansiell stabilitet i euroområdet som helhet.

Europeiska rådet ställde sig bakom slutrapporten från den särskilda arbetsgruppen för ekonomisk styrning i EU och bekräftade bedömningen att åtgärderna i rapporten skulle förbättra budgetdisciplinen, bredda den ekonomiska övervakningen och fördjupa samordningen samt upprätta en stabil ram för krishantering och starkare institutioner. Målet var att rådet och Europaparlamentet ska nå en överenskommelse om kommissionens lagstiftningsförslag senast sommaren 2011.

Europeiska rådet uppmanade rådet att påskynda arbetet med hur konsekvenserna av pensionsreformer ska beaktas vid genomförandet av stabilitets- och tillväxtpakten och rapportera tillbaka i december.

Stats- och regeringscheferna betonade vikten av att EU:s budget och den kommande fleråriga budgetramen återspeglar medlemsstaternas strävan efter konsolidering i avsikt att få underskott och skulder att utvecklas i en mer hållbar riktning.

Stats- och regeringscheferna diskuterade det kommande G20-mötet i Seoul den 11–12 november. Man bekräftade bl.a. den överenskommelse om reformering av Internationella valutafonden som uppnåddes vid G20:s finansministermöte i oktober 2010. Inför decembermötet uppmanades rådet att rapportera om det fortsatta arbetet med avgifter och skatter för finansinstitut.

Stats- och regeringscheferna diskuterade FN:s klimatkonferens i Cancún den 29 november–10 december. Europeiska rådet betonade vikten av att Cancún banar väg för ett globalt och övergripande rättsligt bindande ramverk med utgångspunkt i Kyotoprotokollet.

I enlighet med slutsatserna från september diskuterades också de centrala politiska budskapen som EU skulle verka för vid kommande toppmöten med USA, Ryssland, Ukraina, Indien och Afrika.

Europeiska rådets möte den 16–17 december

De ekonomiska frågorna dominerade dagordningen även vid det sista mötet för året. Europeiska rådet enades om ett utkast till ett beslut om en begränsad ändring av fördraget i syfte att inrätta en europeisk stabilitetsmekanism för att trygga finansiell stabilitet i euroområdet. Enligt tidsplanen ska ett formellt beslut fattas vid Europeiska rådet den 24–25 mars 2011 och de nationella ratifikationsprocesserna avslutas före 2012 års utgång. Mekanismen kan då träda i kraft den 1 januari 2013. Den ska ersätta den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten och den europeiska finansiella stabilitetsmekanismen som båda är av tillfällig natur.

Den nya stabilitetsmekanismen ska aktiveras genom en ömsesidig överenskommelse mellan euroländerna för det fall att den finansiella stabiliteten i euroområdet som helhet hotas. Nödvändigt finansiellt stöd enligt mekanismen kommer att beviljas enligt strikta villkor. Icke-euromedlemmar kan besluta att delta i insatser som genomförs av mekanism-

en från fall till fall. Stats- och regeringscheferna i euroområdet och EU-institutionerna underströk också i ett uttalande sin beredskap att göra allt som krävs för att trygga stabiliteten i euroområdet.

Europeiska rådet uppmanade kommissionen att påskynda arbetet med de sex lagstiftningsförslagen om förstärkt ekonomisk styrning så att förslagen kan antas senast i juni 2011.

Med utgångspunkt i slutsatserna från oktober fastslog stats- och regeringscheferna att de såg fram emot att kommissionen skulle presentera förslag om EU:s fleråriga budgetram senast i juni 2011. Vidare fastslogs att EU2020-strategin även i fortsättningen kommer att vägleda unionens och medlemsstaternas hantering av den ekonomiska krisen och genomförandet av strukturreformer.

Europeiska rådet välkomnade den höga representantens första lägesrapport om EU:s förbindelser med sina strategiska partner och slog fast att man en gång per år ska utvärdera framstegen i detta arbete.

Europeiska rådet beslutade att ge Montenegro status som kandidatland för medlemskap i EU.

Europeiska rådet välkomnade resultatet av klimatmötet i Cancún som ett viktigt steg framåt i de globala ansträngningarna att begränsa den globala temperaturökningen till högst 2°C.

Horisontella frågor under Allmänna rådet

3 Lissabonfördraget

Efter att Lissabonfördraget trädde i kraft kan EU fungera effektivare och samtidigt bli mer demokratiskt och tydligt för medborgarna. Genom Lissabonfördraget ändrades den rättsliga grunden för frågor om centralt genomförande av EU-rätten. Syftet med ändringen är att effektivisera denna ordning. Regeringen har haft en aktiv roll i utformningen av den nya förordningen om kommittéförfarandet samt hur fördragsbestämmelsen om delegerade akter ska tillämpas.

Regeringen vill dessutom betona vikten av medborgarinitiativet. Det ger EU ett nytt demokratiskt verktyg där medborgarna kan vända sig direkt till kommissionen med förslag. Förhoppningen är att medborgarinitiativet ska bli ett verksamt politiskt medel för en europapolitisk debatt.

3.1 Kommittéförfarandet

Genom Lissabonfördraget ändrades den rättsliga grunden för frågor om centralt genomförande av EU-rätten. Artikel 202 i EG-fördraget, som kommittéförfarandet tidigare grundats på, har ersatts med artiklarna 290 och 291 i EUF-fördraget. Syftet med ändringen är att effektivisera ordningen för centralt genomförande av EU-rätt. Europaparlamentet ges en förstärkt roll och jämsställs i vissa avseenden med rådet.

Delar av genomförandefrågorna delegeras helt till kommissionen enligt artikel 290 i EUF-fördraget. Lagstiftaren, dvs. Europaparlamentet och rådet, kan välja att ge kommissionen befogenhet att anta akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av lagstiftningsakten. Samtliga villkor måste vara uppfyllda för att artikeln ska kunna tillämpas. Om villkoren för denna typ av normgivning är uppfyllda, ska lagstiftaren antingen reglera frågan i lagstiftning eller ge kommissionen befogenhet att fatta beslut om frågan genom s.k. delegerade akter. Europaparlamentet eller rådet utövar kontroll över den befogenhet som lagstiftaren delegerar till kommissionen genom att återkalla delegeringen eller invända mot ett kommissionsbeslut.

I övriga frågor, där kommissionen har genomförandebefogenheter och inget annat anges, kvarstår kommittéförfarandet. Enligt artikel 291 i EUF-fördraget ska kommissionen, och i vissa speciella fall rådet, tilldelas genomförandebefogenheter om det krävs enhetliga villkor för unionens rättsligt bindande akter. När kommissionen tilldelas befogenhet att anta genomförandeaakter kontrolleras utövandet av dessa befogenheter av medlemsstaterna. Till skillnad från tidigare – då rådet enhälligt fastställde villkoren för kontroll i ett beslut – ska nu Europaparlamentet

och rådet i en förordning fastslå allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter.

Denna s.k. kommittéförfarandeförordning kommer att ersätta det befintliga kommittéförfarandebeslutet, som innehåller fyra olika förfaranden: det rådgivande, det förvaltande, det föreskrivande samt det föreskrivande med kontroll. Det område som tidigare omfattades av det föreskrivande förfarandet med kontroll är genom artikel 290 i EUF-fördraget ersatt med bestämmelser för delegerade akter. Kommittéförfarandeförordningen som träder i kraft den 1 mars 2011 kommer således att ersätta bestämmelserna för de tre övriga förfarandena.

Kommittéerna ska också fortsättningsvis bestå av medlemsstaternas företrädare och ha kommissionens företrädare som ordförande. Förordningen ska tillämpas i alla fall då kommissionen får genomförandebefogenheter såvida inte något område uttryckligen undantagits i fördraget eller genom förordningen. En faktapromemoria (2009/2010:FPM61) om förordningen om kommittéförfarandet har lämnats till riksdagen.

Denna förordning utgör ett effektivt instrument som ger kommissionen flexibilitet i utövande av genomförandebefogenheter samtidigt som det finns utrymme för medlemsstaternas kontroll av att den befogenhet som tilldelats kommissionen utövas på ett ändamålsenligt sätt.

3.2 Medborgarinitiativet – en ny möjlighet för medborgarna

Förordningen om ett europeiskt medborgarinitiativ syftar till att lägga fast de närmare villkor för medborgarinitiativ som förutses i artikel 11.4 EU-fördraget samt i artikel 24 fördraget om EU:s funktionssätt.

Under 2010 framförhandlades förordningen och en förstaläsningsöverenskommelse nåddes med Europaparlamentet i slutet av året.

Ett medborgarinitiativ ska stödjas av minst en miljon unionsmedborgare från minst en fjärdedel av medlemsstaterna. Minimialdern för den som vill underteckna ett initiativ ska vara den ålder som ger rösträtt i valen till Europaparlamentet. Innan insamling av stöd för ett medborgarinitiativ inleds ska det registreras hos kommissionen. Registrering ska vägras om initiativet klart strider mot EU:s värderingar eller om det på goda grunder bedöms som otillbörligt eller oseriöst. Organisatören ska ha ett år på sig att samla in det stöd som krävs, genom traditionell namnsamling eller elektroniskt via Internet i enlighet med vissa villkor.

När tillräckligt stöd har uppnåtts och stödet kontrollerats av berörda medlemsstater, har kommissionen tre månader på sig att granska själva initiativet. Kommissionen måste ta ställning till initiativet och de eventuella åtgärder som den avser att vidta. Kommissionen ska förklara sitt resonemang i ett offentligt dokument. Om alla krav är uppfyllda och initiativet därmed varit framgångsrikt, ska organisatören erbjudas möjligheten att presentera sitt initiativ vid en offentlig ”hearing” i Europaparlamentet.

Regeringen har i förhandlingen framgångsrikt verkat för att medborgarinitiativet utformas på ett sådant sätt att det kan användas i praktiken. Samtidigt ska medborgarinitiativet ses som ett seriöst verktyg

för ökad demokrati och medborgarinflytande. För att skapa trovärdighet behöver det därför finnas vissa formella krav, t.ex. vid verifiering av namnunderskrifter. Viss kontroll behövs också för att stävja eventuellt missbruk av de insamlade namnunderskrifterna. Regeringen anser att balansen är god i förordningen när det gäller att utforma ett användarvänligt medborgarinitiativ och behovet av kontrollförfarande.

Förordningen väntas antas i början av 2011 för att sedan träda i kraft i början av år 2012.

3.3 Inrättandet av EU:s utrikestjänst

På uppdrag av Europeiska rådet presenterade den höga representanten den 25 mars ett utkast till rådsbeslut om organisation och arbetsformer för EEAS (European External Action Service). Till grund för beslutet låg den rapport om den nya utrikestjänsten som togs fram av det svenska ordförandeskapet 2009. Innebörden av beslutet är att samla EU:s resurser på det utrikes- och säkerhetspolitiska området under en organisation och på så sätt få EU att uppträda mer kraftfullt och med en tydlig identitet gentemot resten av världen.

En faktagrupp (2009/10:FPM72) om rådsbeslutet om inrättandet av EEAS har lämnats till riksdagen.

Efter förhandlingar i rådet och med kommissionen kunde EU:s utrikesministrar enas om ett förslag den 26 april. Under juni fördes förhandlingar med Europaparlamentet, som enligt fördraget måste höras om beslutet. Den 8 juli röstade Europaparlamentet ja till inrättandebeslutet.

Förhandlingarna fortsatte under hösten, eftersom inrättandet av EEAS även förutsatte ändringar i EU:s budgetförordning samt tjänstföreskrifterna för anställda vid EU-institutionerna, där Europaparlamentet är medbeslutande.

Den 20 oktober röstade Europaparlamentet igenom föreslagna ändringar samt en ändringsbudget för EEAS för 2010. De utestående frågorna med Europaparlamentet löstes genom ett uttalande från den höga representanten där hon åtar sig att beakta geografisk balans och jämn könsfördelning vid rekryteringen till EEAS samt att ta upp frågan i sin årliga rapport om tjänstetillsättningar vid EEAS.

De nämnda besluten gjorde det möjligt för den höga representanten att börja rekrytera personal till EEAS och bygga upp strukturerna. Från den 1 januari 2011 överförs personal från rådssekretariatet, kommissionen och medlemsstaterna till EEAS och därmed påbörjas organisationens uppbyggnad på allvar för att till juli 2013 kunna vara fullt utbyggd.

För Sverige har det varit centralt att under förhandlingarna stödja den höga representanten och hennes mandat för att därigenom främja hennes samordnande roll och för att säkra kontinuitet och samstämmighet.

4 Europa 2020-strategin

EU:s gemensamma strategi för smart och hållbar tillväxt för alla – Europa 2020-strategin – är prioriterad fråga för Sverige. En starkt

ekonomisk politisk samordning och strukturella reformer är viktiga förutsättningar för att Europa ska komma starkt ut ur de senaste årens ekonomiska turbulens och grunden läggs för långsiktig hållbar tillväxt, full sysselsättning och välfärd. I juni antog Europeiska rådet strategin efter kommissionens breda konsultation och diskussioner i rådet och Europeiska rådet. Under andra halvåret fokuserade arbetet på det inledande genomförandet av strategin.

4.1 En ny strategi för hållbar tillväxt och sysselsättning

Europa 2020-strategin är EU:s gemensamma strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Den är en gemensam strategi för att möta långsiktiga utmaningar som globalisering, en åldrande befolkning och klimatförändringar. Den syftar till att driva på ekonomiska reformer som främjar hållbar tillväxt, full sysselsättning och hållbara offentliga finanser. Europa 2020-strategin är efterföljaren till EU:s tidigare strategi för hållbar tillväxt och sysselsättning – Lissabonstrategin – som löpte mellan åren 2000 och 2010. Den 17 juni antogs den nya strategin av Europeiska rådet efter kommissionens konsultation med medlemsstaterna, arbetsmarknadens parter, intresseorganisationer och andra aktörer samt efter diskussioner i rådet och Europeiska rådet.

Europeiska rådets informella möte den 11 februari

En första orienterande diskussion om en ny gemensam tillväxtstrategi hölls i Europeiska rådet vid det informella toppmötet i Bryssel den 11 februari. Diskussionen kom i huvudsak att fokusera på en förstärkt styrning av den nya strategin, baserat på ett arbetspapper av Europeiska rådets ordförande. Det betonade vikten av ett begränsat antal kvantitativa mål, att identifiera flaskhalsar för tillväxt, att stärka nationella reformprogram, en bättre uppföljning och övervakning, den externa dimensionen mot omvärlden samt Europeiska rådets roll. Vid mötet råkade en bred samsyn om vikten av att prioritera, fastlägga ett fåtal kvantifierbara mål samt vikten av Europeiska rådets roll som motor i Europa 2020-strategins genomförande. Sverige framhöll vid mötet bl.a. vikten av att strategin fokuserar på ett litet antal övergripande prioriteringar och relevanta mål, att nationella mål måste sättas så att de respekterar medlemsstaternas nationella kompetens samt en effektiv och transparent utvärdering och uppföljning baserad på resultattavlor och goda exempel.

Kommissionens meddelande om Europa 2020

Den 3 mars antog Kommissionskollegiet meddelandet ”Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla” (KOM(2010) 2020 slutlig). Meddelandet presenterade kommissionens vision om en ny strategi för en europeisk social marknadsekonomi baserad på tre övergripande prioriteringar: Smart tillväxt; Hållbar tillväxt och Tillväxt för alla.

Kommissionen föreslår fem målsättningar (se nedan) som speglar de tre övergripande prioriteringarna för strategin och som i sin tur ska

understöddjas av ett brett spektrum av åtgärder på olika nivåer. Vidare ska kommissionen, under vart och ett av de tre prioriterade områdena, lägga fram sju så kallade flaggskeppsinitiativ (se nedan).

Flaggskeppsinitiativen ska utgöra katalysatorer för utveckling inom de tre områdena. Strategins mål ska uppnås genom att fullt utnyttja tillgängliga instrument som den inre marknaden, EU-budgeten, privat finansiering samt den externa politiken. Sunda offentliga finanser är avgörande för att återställa förutsättningarna för hållbar tillväxt och sysselsättning (se faktrapromemoria 2009/10:FPM56).

Sverige välkomnade i stort kommissionens förslag till ny strategi, både när det gäller övergripande inriktning och prioriteringar och i fråga om den föreslagna styrningsstrukturen. I diskussionen om den nya strategin har Sverige betonat vikten av en mer fokuserad strategi med ett begränsat antal prioriterade områden och med en tydlig målsättning att stärka Europas långsiktiga konkurrenskraft och tillväxtpotential. Sverige har särskilt betonat:

- vikten av att främja lika möjligheter för kvinnor och män på arbetsmarknaden,
- starkare fokus på att minska utanförskap från arbetsmarknaden som ett medel att öka social delaktighet och minska fattigdom,
- vikten av budgetkonsolidering,
- vikten av en väl fungerande inre marknad och extern öppenhet,
- möjligheterna med en omställning till en grön ekonomi.

I diskussionen om de fem övergripande målen har Sverige verkat för ett tydligt jämställdhetsperspektiv i sysselsättningsmålet samt en tydlig arbetsmarknadsdimension i det femte målet om social delaktighet och fattigdomsbekämpning samt, när det gäller det sistnämnda målet, utverkat enighet kring behovet av att utveckla indikatorer i denna riktning.

Europeiska rådets vårtoppmöte

En första mer formell diskussion med slutsatser om Europa 2020 hölls vid Europeiska rådets möte den 25–26 mars. Siktet var inställt på att nå enighet om strategins övergripande inriktning, styrningsstrukturen och övergripande målsättningar som grund för ett slutligt beslut vid toppmöte i juni. Vid mötet enades stats- och regeringscheferna om fem målsättningar för sysselsättning, investeringar i FoU, energi och klimat, investeringar i utbildning samt social delaktighet och minskad fattigdom. Dock nådde man inte hela vägen fram när det gäller de två sistnämnda målen utan sköt det beslutet till toppmötet i juni. Vidare beslutades att den nya strategin ska behandla de viktigaste flaskhalsarna som begränsar tillväxten på nationell nivå och på EU-nivå.

Medlemsstaterna kommer att utarbeta nationella reformprogram där de fastställer vad som kommer att göras för att bidra till den nya strategins genomförande. Kommissionen ska vidareutveckla de åtgärder som ska vidtas på EU-nivå, särskilt genom s.k. flaggskeppsinitiativ.

Europeiska rådet enades om att en gång per år utvärdera de framsteg som uppnåtts på både EU och nationell nivå för att genomföra strategin. Den makroekonomiska och strukturella utvecklingen samt utvecklingen

av konkurrenskraften kommer att behandlas samtidigt, tillsammans med bedömningen av den övergripande finansiella stabiliteten. På svenskt initiativ omformulerades sysselsättningsmålet till att gälla kvinnor och män samt det femte målet till att fokusera på såväl social delaktighet som minskad fattigdom.

Kommissionens förslag till integrerade riktlinjer

Den 27 april presenterade kommissionen sitt förslag till integrerade riktlinjer för Europa 2020-strategin.

Riktlinjerna ska vara vägledande för de reformer som krävs på EU-nivå och nationell nivå för att kunna genomföra strategin. Kommissionens förslag innehöll tio riktlinjer, varav tre riktlinjer som behandlar makroekonomisk politik, tre riktlinjer för mikroekonomisk politik samt fyra riktlinjer som behandlar sysselsättningspolitik, se faktapromemoria 2009/10:FPM81.

Sverige välkomnade kommissionens förslag och kunde särskilt välkomna att antalet riktlinjer har minskat i antal liksom den uppdelning som föreslås mellan mikro-, makro- och sysselsättningspolitiken.

I den följande diskussionen om riktlinjerna verkade Sverige för ändringar som pekar på de tillväxtfördelar som ett högt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor utgör samt för att riktlinjerna skulle få ett tydligare fokus på att skapa en väl fungerande arbetsmarknad, vilket är en förutsättning för minskat utanförskap och fattigdom (se även avsnitt 22.1 och avsnitt 23.4).

Europeiska rådets möte i juni

Vid Europeiska rådets möte den 17 juni antogs en politisk överenskommelse om Europa 2020 – en strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Vidare antogs slutligen de fem **övergripande målen** för strategin:

1. Sysselsättningsgraden ska uppgå till 75 % för kvinnor och män i åldersgruppen 20–64.
2. 3 % av EU:s BNP ska avsättas för FoU.
3. Utsläppen av växthusgaser ska minska med 20 % i förhållande till 1990 års nivåer. De förnybara energikällornas andel av den slutliga energikonsumtionen ska öka till 20 % och en ökning av energieffektiviteten med 20 % ska eftersträvas.
4. Antalet elever som i förtid avbryter sin skolgång ska minska till mindre än 10 % och andelen 30–34-åringar som har avslutat en eftergymnasial utbildning eller motsvarande utbildning ska öka till minst 40 %.
5. Social delaktighet ska främjas, framför allt genom minskad fattigdom, genom att sträva efter att åtminstone 20 miljoner människor ska komma ur en situation där de riskerar att drabbas av fattigdom och social utestängning.

Enligt slutsatserna från mötet ska medlemsstaterna fastställa nationella mål, med utgångspunkt i de övergripande målen. De nationella målen ska sättas med hänsyn till medlemsstaternas relativa utgångslägen och

Europeiska rådet enades om nya **integrerade riktlinjer** för Europa 2020-strategin som ska ligga till grund för genomförandet av strategin i medlemsstaterna och på EU-nivå. Av dessa följer att länderna ska genomföra reformer med syfte att uppnå bl.a. sunda offentliga finanser, förbättrat företagsklimat, förbättrad utbildning och forskning samt ökat arbetskraftsdeltagande. Riktlinjerna lyfter även fram vikten av öppna och väl fungerande marknader för att stärka EU:s globala konkurrenskraft.

Riktlinjerna antogs formellt av rådet (Ekofin) den 13 juli (riktlinje 1–6: Allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken) respektive av rådet (EPSCO) den 21 oktober (riktlinje 7–10: Sysselsättningsriktlinjerna):

1. Förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet.
2. Hantera makroekonomiska obalanser.
3. Minska obalanserna i euroområdet.
4. Optimera stödet för FoU och innovation, stärka kunskapstriangeln och utnyttja den digitala ekonomins potential.
5. Förbättra resurseffektiviteten och minska utsläppen av växthusgaser.
6. Förbättra företagsklimatet och konsumenternas situation samt modernisera industribasen i Europa.
7. Öka kvinnor och mäns deltagande på arbetsmarknaden, minska den strukturella arbetslösheten och främja kvalitet i arbetet.
8. Utveckla en kvalificerad arbetskraft som motsvarar arbetsmarknadens behov och främja livslångt lärande.
9. Förbättra utbildningssystemens kvalitet och resultat på alla nivåer och öka deltagandet i den högre utbildningen eller motsvarande.
10. Främja social delaktighet och bekämpa fattigdom.

Toppmötet i juni antog också slutsatser om en **förstärkt ekonomisk politisk samordning** i Europa (se kap. 2) som bl.a. innebär en tidsmässig samordning av stabilitets- och tillväxtpaketen och Europa 2020-strategin. Rapportering och uppföljning av Europa 2020 ska ske samtidigt och integrerat med Stabilitets- och tillväxtpakten inom ramen för en årscykel som är bättre anpassad till de nationella budgetprocesserna. De nationella rapporterna ligger till grund för kommissionens och rådets bedömning av genomförandet av strategin och de landspecifika rekommendationerna till medlemsstaterna. Det går under benämningen en europeisk termin.

4.2 Genomförandet av Europa 2020-strategin

Flaggskeppsinitiativen

Som ett led i genomförandet av Europa 2020-strategin presenterade kommissionen sex av de sju aviserade flaggskeppsinitiativen under hösten:

1. En digital agenda för Europa (presenterades i maj. Se avsnitt 36.1).
2. Unga på väg (presenterades i september. Se avsnitt 45.1).
3. Innovationsunionen (presenterades i oktober. Se avsnitt 32.1).

4. Industripolitik för en globaliserad tid (presenterades i oktober. Se avsnitt 30.1.4.
5. En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen (presenterades i november. Se avsnitt 22.1).
6. Europeisk plattform mot fattigdom (presenterades i december. Se avsnitt 23.4.
7. Ett resurseffektivt Europa (presenteras efter årsskiftet)

Andra centrala initiativ inom ramen för Europa 2020-strategin är enhetsakten för den inre marknaden (se avsnitt 26.1) samt EU:s nya handelsstrategi (se avsnitt 8.1) som presenterades av kommissionen i oktober respektive november. Flaggskeppen liksom inre marknadsakten och handelsstrategin har karaktären av handlingsplaner och redovisar ett stort antal åtgärder och initiativ från kommissionen på respektive område under de närmaste åren.

Sverige har under hösten i diskussionen om flaggskeppen, inre marknaden och handelspolitiken verkat för att inriktning och genomförande av dessa ska ha ett tydligt fokus på det övergripande målet för smart och hållbar tillväxt för alla och bidra till Europas konkurrenskraft genom öppenhet, dynamiska och fungerande marknader, utrymme för innovation och omställnings, hög sysselsättning och långsiktigt hållbara offentliga finanser.

Sveriges utkast till reformprogram

I enlighet med den europeiska terminen (årscykel), ska medlemsstaterna presentera nationella reformprogram senast i slutet av april som redovisar genomförandet av strategin i medlemsstaterna. Det inbegriper bland annat att länderna ska utforma nationella mål och identifiera hinder för tillväxt och faktorer som är viktiga för att stärka tillväxten. På begäran av kommissionen presenterade medlemsstaterna utkast till reformprogram i november. Regeringens utkast till reformprogram delgavs kommissionen och riksdagen den 16 november. Utkastet utgår från regeringens politik och förslag till åtgärder i budgetpropositionen för 2011 och presenterar preliminära förslag till nationella målsättningar. Målen är baserade på beslutad politik och skarpa åtgärder presenterade i budgetpropositionen för 2011. Målen ska presenteras i 2011 års ekonomiska vårproposition och därefter i det slutgiltiga nationella reformprogrammet som ska lämnas till kommissionen senast i slutet av april 2011.

5 Översynen av EU:s budget

Regeringen välkomnar att kommissionen har presenterat meddelandet om en översyn av EU:s budget. Det utgör en grund för förslaget till ny flerårig budgetram för EU efter 2013 som kommissionen ska presentera i juni 2011.

Budgetöversynen har sin grund i Europeiska rådets beslut från december 2005 om den gällande fleråriga budgetramen. Översynen ingår i det interinstitutionella avtalet om budgetdisciplin som Europaparlamentet, rådet och kommissionen slöt i maj 2006 (EUT C 139, 14.6.2006). Kommissionen fick då i uppdrag att göra en grundlig översyn av EU:s budget. I förberedande syfte presenterade kommissionen i september 2007 ett meddelande om budgetreform (faktapromemoria 2007/08:FPM13). Där utvecklade kommissionen sin syn på budgetöversynen och bjöd samtidigt in till en bred samrådsprocess inom EU. Sverige deltog i denna process och inkom med ett bidrag med rubriken Budgetreform för ett Europa i förändring – Sveriges svar på kommissionens meddelande (dnr SB2008/2876).

Kommissionen presenterade meddelandet om en översyn av EU:s budget den 19 oktober (se faktapromemoria 2010/11:FPM35). Översynen behandlar inte, vilket heller aldrig har varit avsikten, kvantitativa aspekter av den fleråriga budgetramen. Översynen innehåller i stället kvalitativa resonemang om principer och riktlinjer för utformningen av den kommande fleråriga budgetramen. Kommissionen slår fast att budgeten bör bygga på ett antal grundläggande principer som europeiskt mervärde, solidaritet och ett tydligt resultatfokus. Både utgifts- och inkomstsidan i budgeten behandlas. Kommissionen ser en uppdelning av budgeten i fyra stora utgiftsområden och vill att budgeten ska bidra till att nå EU:s politiska prioriteringar, i synnerhet Europa 2020-strategin. För en reform av inkomstsidan anges olika alternativ som skulle innebära en eller flera nya källor för egna medel som EU-moms och andra skatter. Kommissionens meddelande utgör en grund för förslaget till flerårig budgetram för perioden efter 2013 som kommissionen ska lägga fram senast i juni 2011.

Regeringen välkomnar att kommissionen har presenterat översynsmeddelandet. Den linje regeringen driver innebär att utgiftssidan bör moderniseras och reformeras genom omprioriteringar mellan utgiftsrubrikerna samt att den totala utgiftsvolymen bör minskas. Innehållet i budgetramen bör överensstämma med gemensamt fastställda prioriteringar för EU-samarbetet och insatserna bör styras av principen om europeiskt mervärde. Beslutade åtgärder ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva.

EU-ministern informerade finansutskottet den 2 december. Meddelandet har inte behandlats i rådet, vilket regeringen beklagar.

6 Utvidgningsprocessen

Utvidgningen är en av EU-samarbetets största framgångar och har starkt bidragit till säkerhet, stabilitet och ekonomisk utveckling i Europa. Den fortsatta utvidgningsprocessen är av strategisk betydelse för hela unionen som ett centralt instrument för EU att främja sina intressen inom exempelvis utrikespolitik, energi, mänskliga rättigheter och transport. Utvidgningen var en prioriterad fråga för det svenska EU-ordförandeskapet. Sverige har även under 2010 fortsatt sitt starka engagemang genom att konsekvent fästa stor vikt vid att principerna för utvidgningsprocessen

upprätthålls samt insistera på att de åtaganden och beslut som fattats på utvidgningsområdet respekteras.

Skr. 2010/11:105

Under 2010 har Kroatien tagit viktiga steg mot ett eventuellt förhandlingsavslut under det kommande året, Island har getts officiell kandidatlandsstatus och förhandlingen med Turkiet har fortsatt. Rådet har även beslutat att Serbiens ansökan ska behandlas av kommissionen 2011. Kommissionen i sin tur rekommenderade i november att Montenegro ges kandidatlandsstatus.

6.1 Kommissionens utvidgningsstrategi

Den 9 november presenterade kommissionen sitt årliga utvidgningspaket. Paketet innehåller dels en övergripande utvidgningsstrategi för 2010–2011, dels översynsrapporter för kandidatländerna Turkiet, Kroatien, Island och Makedonien (FYROM) samt länderna på västra Balkan, förutom Albanien och Montenegro där kommissionen presenterar yttranden (aviser). Övergripande tema för utvidgningsstrategin är att utvidgningen är viktig såväl för EU som för de berörda länderna. Utvidgningen är inte ett isolerat område utan bidrar även konkret till att stärka genomförandet av andra politikområden, som Europa 2020-strategin, inre marknaden, energi, transport, klimat/miljö, rättsäkerhet samt EU som global aktör. Sverige delar över lag lägesbedömningen och de slutsatser som kommissionen presenterar.

6.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen

Inför Bulgariens och Rumäniens EU-anslutning beslutades att kommissionen även efter unionsinträdet skulle fortsätta att granska ländernas anpassningsarbete inom området för rättsliga och inrikes frågor samt inom jordbruksområdet. Granskningen sker inom ramen för den s.k. samarbets- och verifikationsmekanismen, vilket bl.a. innebär att länderna ska rapportera om sina framsteg till kommissionen var sjätte månad. Rådet slog i september återigen fast att samarbets- och verifikationsmekanismen fortsätter till dess fastställda riktmärken uppfyllts.

6.3 Kroatien

Med framstegen under det svenska EU-ordförandeskapet som grund har Kroatien under 2010 tagit steget in i slutskedet av medlemskapsförhandlingarna. Elva kapitel kunde stängas under året vilket sammantaget innebär att sju kapitel av 35 totalt återstår. Av dessa beräknas kapitel 23 (rättsväsende och grundläggande rättigheter) bli särskilt viktigt för att förhandlingarna ska kunna klaras av. En interimrapport under första kvartalet av 2011 blir ett viktigt riktmärke för Kroatien och EU om hur arbetet under detta kapitel fortskrider.

Att Kroatien närmar sig slutskedet av förhandlingarna framgår av den årliga översynsrapporten. Där konstaterar kommissionen bl.a. att Kroatien fortsätter att uppfylla de politiska kriterierna för medlemskap

och att landet är en fungerande marknadsekonomi som bör kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen, trots den ekonomiska krisen.

Betydande utmaningar återstår dock innan Kroatien kan sägas uppfylla kraven. Man behöver exempelvis ytterligare intensifiera arbetet inom området för rättsliga och administrativa reformer, kampen mot korruption och organiserad brottslighet samt respekten för och skydd av minoriteter och flyktingars återvändande. Likaså måste Kroatien genomföra sitt omfattande reformprogram i syfte att minska de strukturella svagheter i ekonomin.

Slutligen är ett gott samarbete med internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien (ICTY) fortsatt en förutsättning för att förhandlingarna ska avslutas.

6.4 Turkiet

Efter beslut av rådet inleddes anslutningsförhandlingarna med Turkiet den 3 oktober 2005. Förhandlingstakten har emellertid varit förhållandevis låg, eftersom 19 av 35 förhandlingskapitel är frusna av EU på grund av det s.k. Ankaraprotokollet (tull- och handelsavtal) eller blockerade av enskilda medlemsstater. Under 2010 har kapitel 12 (om livsmedelspolitik, veterinära och fytosanitära frågor) öppnats medan kapitel 8 (konkurrens) har avancerat mot öppning kring årsskiftet 2010/11. Med detta skulle 14 kapitel ha öppnats.

Turkiet har under året tagit viktiga steg i rätt riktning när det gäller demokrati och medborgerliga rättigheter genom konstitutionella reformer som bl.a. möjliggör en ombudsmannainstitution, stryker förbudet mot åtal av de generaler som stod bakom militärkuppen 1980, begränsar militärdomstolarnas roll, reformerar rättsväsendet och stärker skyddet för personuppgifter. Fortfarande behövs en mer heltäckande konstitutionell reform som fokuserar på individens rättigheter, något som EU fortsätter att uppmuntra Turkiet till.

I kommissionens årliga översynsrapport får Turkiet beröm för bl.a. det konstitutionella reformpaketet men även kritik i en rad frågor. Särskilt allvarligt ser kommissionen på situationen för mediefrihet och religionsfrihet. Sverige har bilateralt och i EU-sammanhang fortsatt att understryka vikten av att konkreta reformer genomförs, särskilt inom områden som minoritetsrättigheter, yttrandefrihet, jämställdhet och rättsväsendet. Turkiet har fortsatt att driva en aktiv utrikespolitik i regionen, något som skulle kunna ge ett stort mervärde för EU som global aktör. Turkiet har t.ex. bidragit till integrationsprocessen på västra Balkan.

En försvårande faktor för medlemskapsförhandlingarna är fortfarande det faktum att Turkiet inte uppfyllt EU:s krav på att öppna landets hamnar och flygplatser för fartyg och flyg också från Republiken Cypern. Frysningen av åtta förhandlingskapitel är en direkt följd av detta, i enlighet med EU:s beslut i december 2006. En lösning av Cypernfrågan skulle påverka Turkiets EU-närmande positivt. Sverige har gett starkt stöd till den pågående officiella förhandlingsprocessen som inleddes i september 2008 mellan de turk- och grekcyprriotiska parterna för att lösa Cypernfrågan under FN:s översyn.

Kommissionen upprepade sina rekommendationer om att anslutningsförhandlingar borde inledas med Makedonien. Landet fortsatte att uppfylla de politiska kriterierna, även om förbättringar krävdes av bl.a. den politiska dialogen, domstolsväsendet korruptionsbekämpningen, yttrandefriheten och näringslivsklimatet. Kommissionen underströk i sammanhanget vikten av goda grannrelationer, inklusive en ömsesidigt accepterad förhandlingslösning mellan Grekland och Makedonien i den bilaterala namnfrågan. Europeiska rådet beslutade i december att återvända till frågan om öppning av anslutningsförhandlingar med Makedonien vid ett senare tillfälle.

6.6 Montenegro

Montenegros stabiliserings- och associeringsavtal med EU trädde i kraft under maj. I november föreslog kommissionen i ett yttrande att Montenegro ges status som kandidatland. Innan landet uppfyller de politiska kriterierna för att få börja förhandla om medlemskap behövs det dock ytterligare reformer inom sju huvudområden, nämligen reformering av vallagstiftning, regler för befordran och meritvärdering av de offentliganställda, åtgärder mot korruption, organiserad brottslighet och diskriminering samt garantier för mediefrihet.

6.7 Albanien

Albanien ansökte om medlemskap och fick ett stabiliserings- och associeringsavtal med EU under 2009. Även om vissa framsteg noterades det senaste året inom t.ex. rättstatsområdet och ekonomisk politik rekommenderade kommissionen inte kandidatlandstatus i sitt yttrande om Albanien. Detta framför allt på grund av de parlamentariska låsningarna i landet sedan valet 2009. Kommissionen efterfrågar samtidigt att effektiviteten hos Albaniens demokratiska institutioner bör stärkas. Parallellt med anslutningsprocessen beslutade rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 8 november om viseringsfrihet för Albanien.

6.8 Island

Den 23 juli 2009 överlämnade Island sin ansökan om medlemskap till det svenska EU-ordförandeskapet. Den 24 februari 2010 inkom kommissionen med en entydig rekommendation för Island att inleda anslutningsförhandlingar. Dessa inleddes den 27 juli.

Kommissionen förbereder nu de s.k. screeningsrapporterna för Island, dvs. de rapporter som redogör för landets förmåga att anta och genomföra EU:s regelverk. I översynsrapporten bedöms Island generellt positivt. Köpenhamnskriterierna om demokrati, marknadsekonomi och förmåga att genomföra EU:s lagstiftning tycks vara uppfyllda i stora stycken.

Sveriges position är fortsatt positiv när det gäller Islands inträde i EU. Skr. 2010/11:105
Ett isländskt EU-medlemskap skulle stärka EU:s arktisprofil, kunna ge utvidgningsagendan ny driftkraft samt bidra till att öka det nordiska och nordisk-baltiska inflytandet i EU.

6.9 Serbien

Serbiens EU-närmande påbörjades på allvar den 22 december 2009, när det svenska EU-ordförandeskapet kunde ta emot landets medlemskapsansökan. Beslutet möjliggjordes av att Serbiens samarbete med krigsförbrytartribunalen (ICTY) förbättrats i tillräckligt hög grad under 2009 och att ICTY:s chefsåklagare i sin rapport till FN:s säkerhetsråd i december förklarade sig vara nöjd med Serbiens samarbete. Under 2010 rådde till att börja med en viss tveksamhet hos vissa medlemsstater när det gällde att vidarebefordra ansökan till kommissionen. Detta kunde emellertid göras den 25 oktober, denna gång med Serbiens konstruktiva agerande i FN-deklarationen om Kosovo i åtanke.

Kommissionen anser i sin översynsrapport att Serbien har gjort framsteg i EU-närmandet det senaste året. År 2011 väntas kommissionen presentera ett yttrande om Serbiens medlemskapsansökan. När det gäller Köpenhamnskriterierna anser man att Serbien gjort framsteg bl.a. med att genomföra den politiska reformagendan samt har vissa resultat har uppnåtts i fråga om kampen mot organiserad brottslighet. Kommissionen påpekar dock i klara ordalag att Serbien måste intensifiera sitt samarbete med ICTY för att gripa de krigsförbrytare som ännu är på fri fot.

6.10 Bosnien och Hercegovina

Bosniens politiska situation präglas av interna motsättningar, vilket fördröjer reformer som är nödvändiga för landets EU-närmande. Årets översynsrapport blev i regional jämförelse svag. Rapporten framhävde brister inom bl.a. rättsväsendet och ekonomin och tryckte särskilt på behovet av att anpassa lagstiftningen till Europarådets konvention för mänskliga rättigheter. Det positiva som lyftes fram var framför allt det regionala samarbetet samt åtgärder för att stärka kampen mot organiserad brottslighet, penningtvätt samt gränskontrollreformer kopplade till krav för att få viseringsfrihet till Schengenområdet.

Trots den långsamma reformtaktan kunde Bosnien och Hercegovina ta vissa steg mot integrering med EU under 2010. Exempelvis ratificerade flertalet medlemsstater landets stabiliserings- och associeringsavtal och rådet fattade beslut om att avskaffa viseringskravet för Bosnien och Hercegovina, vilket trädde i kraft i mitten av december. Kommissionen kommer dock att fortsätta att övervaka genomförandet av de reformer som Bosnien och Hercegovina antagit för att uppfylla kriterierna för viseringsfrihet.

Den politiska situationen i Kosovo har under året präglats av arbetet efter självständighetsförklaringen men även av den parlamentariska kris som drabbade landet under hösten. Kosovos parlament upplöstes efter ett mistroendevotum mot sittande koalitionsregering den 2 november. Nyval hölls den 12 december och Sverige bidrog med två långtidsvalobservatörer samt med diplomatisk korttidsövervakning.

I de albanskdominerade delarna av landet har Kosovos egna institutioner tagit över, medan den kosovoserbiska minoriteten har skapat egna parallella strukturer. Därför återstår ännu att finna lösningar på hur den internationella närvarons olika komponenter ska kunna verka effektivt i hela Kosovo. Kosovos samarbete med det internationella samfundet har över lag fungerat väl och genomförandet av den s.k. statusplanen har gjort framsteg. Kommissionen bedömer att Kosovo gjort framsteg när det gäller decentraliseringsprocessen samt att samarbetet med EULEX har förbättrats. En stor utmaning är också landets svaga ekonomiska utveckling.

Sverige spelar även fortsättningsvis en aktiv roll genom det omfattande bilaterala utvecklingssamarbetet, det svenska bidraget till KFOR, EULEX och den internationella civila närvaron.

6.12 Viseringsfrihet

Rådet beslutade den 8–9 november om viseringsfrihet för medborgare från Albanien och Bosnien och Hercegovina. Viseringsfriheten gäller från och med mitten av december och omfattar resenärer som reser på biometriska pass för vistelse upp till 90 dagar inom en sexmånadersperiod. För Kosovo öppnade kommissionen i sin översynsrapport för en dialogstart om viseringsfrihet ”inom kort”. Medlemsstaterna har dock ställt krav på ytterligare reformer i Kosovo för att en sådan dialog ska kunna inledas.

Den 30 november 2009 beslutade rådet om viseringsfrihet för medborgare från Makedonien (FYROM), Montenegro och Serbien vid inresa i EU/Schengenområdet.

6.13 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet

EU är den största givaren till länderna på västra Balkan och Turkiet genom instrumentet för medlemskapsstöd. Stödet, som uppgår till totalt ca 11,5 miljarder euro för perioden 2007–2013, syftar till att stödja mottagarländernas EU-närmandeprocesser. Under året har Sveriges verkat för att göra kopplingen mellan stödet och utvidgningen tydligare. Sverige har fortsatt att aktivt verka för att mottagarländernas roll ska öka när det gäller programmering och genomförande av stödet samt att stärka givarsamordningen i fält genom tydliga konsultationsprocesser.

DEL 2 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN

7 Utrikes- och säkerhetspolitik

Målen med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är bl.a. att skydda unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete. EU är en synlig och alltmer efterfrågad aktör på den globala arenan. Under året har EU:s förmåga fortsatt att utvecklas när det gäller att genomföra insatser till stöd för internationell fred och säkerhet. För närvarande leder EU ett drygt tiotal civila och militära insatser till stöd för internationell fred och säkerhet. Sverige har fortsatt att bidra till utvecklingen av denna förmåga och bidrar med personal till samtliga insatser.

7.1 Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

Insatser i kontinuerlig förändring

EU:s militära och civila krishanteringsinsatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) är ett konkret uttryck för unionens vilja och förmåga att bidra till fred och säkerhet i konfliktområden. Sammanlagt tretton insatser bedrevs under 2010 i Afrika, Europa och Asien – tre militära, åtta civila och två civil-militära insatser.

Mandatet för EU:s marina insats utanför Somalias kust (Operation Atalanta) förlängdes under året med ytterligare två år. Tillsammans med andra internationella aktörer bidrog insatsen till att bekämpa sjöröveri och skydda hjälpleveranser från FN:s livsmedelsprogram till Somalia. Under fyra månader leddes EU:s örlogsfartyg i området av ett svenskt styrkehögkvarter på HMS Carlskrona.

Mot bakgrund av den allt svårare situationen i Somalia inledde EU också en utbildningsinsats för somaliska säkerhetsstyrkor, i nära samarbete med främst Afrikanska unionen. Sverige bidrar med utbildningspersonal till insatsen.

EU:s militära insats i Bosnien och Hercegovina (EUFOR Althea) inledde under året ny verksamhet som syftar till att stödja bosnisk säkerhetssektorreform. Parallellt beslutades om en viss reducering av den exekutiva närvaron.

EU:s polis- och rättstatsinsats i Kosovo, EU:s överlägset största och mest komplexa civila insats hittills, konsoliderade sin verksamhet, som bl.a. innebär mandat att genomföra polis- och rättsfunktioner i värdnationens ställe.

EU:s polisinsats i Afghanistan fortsatte att utveckla sin verksamhet. Insatsen har kommit närmare målet om en fördubblad personalstyrka.

EU:s civila observatörsinsats i Georgien förlängdes under 2010. Sedan observatörsmissioner från FN respektive Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) avvecklades 2009 har betydelsen av EU:s insats som det internationella samfundets ögon och öron i området ökat ytterligare.

En insats avslutades under året: EU:s insats för säkerhetssektorreform i Guinea-Bissau. Det politiska läget i Guinea-Bissau var under 2010 sådant att det inte bedömdes möjligt att fortsätta insatsen.

Förbättrad förmåga att genomföra fredsfrämjande insatser

Arbetet med att förbättra EU:s civila och militära krishanteringsförmåga har fortsatt under året. På den civila sidan arbetade man vidare med att stärka EU:s förmåga att genomföra fredsfrämjande insatser. Strävan efter att förbättra och bredda medlemsstaternas nationella arbete med att rekrytera, utbilda och sända ut mer civil personal i fält fortsatte, liksom arbetet med att stärka utbildning inom jämställdhet och mänskliga rättigheter.

När det gäller EU:s militära krishanteringsförmåga har Sveriges ordförandeskapsinitiativ om en politisk diskussion för att öka användbarheten av EU:s stridsgrupper följts upp av det spanska respektive belgiska ordförandeskapet. De riktlinjer för att öka flexibiliteten och användbarheten av stridsgrupperna som EU:s försvars- och utrikesministrar enades om vid rådmötet i november 2009 har omsatts i arbete inom rådsstrukturen. Medlemsstaterna uppmuntras att öka samarbetet mellan de olika stridsgrupperna som ställs i beredskap. Syftet är att uppnå synergier och dra lärdomar av varandra. De s.k. Battle Group Community Meetings är ett exempel på nya former av möten som gör det möjligt för bidragande länder att lära av varandra. Sverige har i enlighet med riktlinjerna haft erfarenhetsutbyte med Nederländerna, som liksom Sverige är ansvarig ramnation för en stridsgrupp under första halvåret 2011.

Europeiska försvarsbyrån (EDA) har under året arbetat vidare med sina uppgifter inom militär förmågeutveckling i enlighet med den plan som beslutades 2008. Ett konkret exempel är anskaffandet av ett fältlaboratorium för bekämpande av hemmagjorda sprängladdningar som är tänkt att användas i Afghanistan.

Därutöver har EDA initierat ett arbete som syftar till att hitta nya sätt att nyttja och dela resurser och även kostnader. Inom forskningsområdet har EDA bl.a. fört diskussioner om ett närmare samarbete mellan EDA, kommissionen och Europeiska rymdbyrån (ESA). EDA har även genomfört arbete i enlighet med den politiska deklARATION om likvärdiga konkurrensvillkor som det svenska EU-ordförandeskapet tog initiativ till. Vid styrelsemötet i december redovisades resultatet av detta arbete.

På området militär förmågeutveckling har Sverige tillsammans med Tyskland tagit initiativ för att effektivisera och utöka det europeiska samarbetet. Initiativet har välkomnats av medlemsstaterna och genomförs under 2011.

Arbetet med att förbättra samordningen mellan civil och militär förmågeutveckling inom EU initierades under det svenska EU-ordförandeskapet. Initiativet handlar om att undersöka civil-militära synergier på en rad områden inom förmågeutveckling, som strategisk och taktisk transport, logistik, kommunikationer, medicinskt stöd, säkerhets- och skyddsaspekter för t.ex. personal, träning samt utbyte av teknisk expertis inom specifika områden. Arbetet bedrivs nu enligt rådssekretariatets arbetsplan och inom denna ram har pågående aktiviteter kartlagts. Rapporten sammanfattar områden där det finns ett mervärde i att söka synergier och samarbeten, liksom olika civila och militära aktörers förväntningar, identifierade pågående arbeten samt begränsningar. Därefter har rådssekretariatet tagit fram en handlingsplan för att identifiera konkreta steg när det gäller att initiera och sätta olika projekt.

Samarbete med andra aktörer

Samarbete med andra organisationer, framför allt med FN, spelar en framträdande roll i EU:s säkerhets- och försvarspolitik. Under det senaste året har samarbetet intensifierats bl.a. genom utökade kontakter mellan rådssekretariatet och FN-sekretariatet.

Samarbetet mellan EU och FN i fält är också av stor betydelse. Ett bra exempel på ett nära och framgångsrikt samarbete mellan organisationerna är samarbetet med FN och FN:s livsmedelsprogram inom ramen för EU:s marina insats utanför Somalias kust.

Samarbetet mellan EU och Nato är också av stor betydelse i krishanteringssammanhang. Behovet av nära samarbete är särskilt stort i områden där både EU och Nato är närvarande med fredsfrämjande personal, t.ex. Afghanistan och Kosovo.

Samarbetet med Afrikanska unionen fortsatte att spela en framträdande roll i EU:s arbete för att stärka fred och säkerhet i Afrika, bl.a. när det gäller insatser som syftar till att stabilisera säkerhetssituationen i Somalia (se vidare avsnitt 10.6).

Under året fortsatte även samarbetet med ett antal länder utanför EU som deltar i unionens fredsfrämjande insatser. EU fattade beslut om ett ramavtal med Republiken Serbien om dess deltagande i sådana insatser.

Kvinnor, fred och säkerhet

EU:s arbete för att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet har utvecklats och fördjupats. Sverige arbetar aktivt inom EU för att stärka genomförandet av resolutionen. Arbetet vilar på en helhetssyn på säkerhet, utveckling, mänskliga rättigheter och jämställdhet. I februari 2009 antog regeringen en nationell handlingsplan för resolution 1325 för perioden 2009–2012. Handlingsplanen genomförs på nationell, regional och global nivå.

Sverige har ett särskilt intresse av och ansvar för att resolution 1325 genomförs fullt ut i EU:s freds- och säkerhetsskapande arbete. Särskilda ansträngningar har gjorts inom den gemensamma säkerhets- och utrikespolitiken. Under 2010 togs det för första gången fram en rapport

om erfarenheterna av att arbeta med mänskliga rättigheter och jämställdhetsfrågor i de militära och civila krishanteringsinsatser som görs inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Även inom de humanitära insatserna i konflikt- och postkonfliktområden har 1325 uppmärksammats särskilt.

Klimatförändringar och säkerhet

Under året har EU:s arbete med klimat och säkerhet utvecklats. I ljuset av klimatförändringar har EU i multilaterala och bilaterala sammanhang fortsatt arbetet med bl.a. konfliktförebyggande och konflikthantering. Under året har EU också stärkt sin kapacitet för att hantera säkerhetspolitiska konsekvenser av klimatförändringar. I december antog rådet rådsslutsatser som bl.a. betonade att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken utgör ett av de instrument som EU har till sitt förfogande för att möta klimatförändringarnas konsekvenser för säkerheten.

7.2 EU som aktör i FN

Liksom tidigare år har EU, med aktiv svensk medverkan, spelat en central roll i FN:s arbete. EU har fortsatt att vara drivande i flera förhandlingsprocesser och en nyckelaktör i de flesta resolutioner och initiativ, bl.a. i Mellanösternresolutionerna.

Det reformarbete som har präglat FN under de senaste åren har fortsatt under året. EU har arbetat aktivt för fortsatt reformering och modernisering av FN:s styrning och förvaltning. Samtidigt har EU i rådande finansiella klimat betonat vikten av effektiv användning av organisationens resurser, prioriteringar i verksamheten och budgetar på rimliga nivåer. Som uppföljning till förhandlingarna under det svenska EU-ordförandeskapet har EU på olika sätt drivit frågan om reformering av skalorna för medlemsstaternas bidrag till FN. Mellanstatliga förhandlingar om reformer av säkerhetsrådet har fortsatt under året. Medan EU:s medlemsstater är överens om vikten av att reformera säkerhetsrådet råder det oenighet om hur detta bör ske.

Efter långa och komplicerade förhandlingar och som en uppföljning till Internationella domstolens yttrande om Kosovos självständighet, kunde FN:s generalförsamling enhälligt anta en resolution som lagts fram gemensamt av EU:s medlemsstater och Serbien och som uppmanade till direkta samtal mellan Belgrad och Pristina.

EU har aktivt bidragit till den översyn av FN:s fredsbyggande kommission som har genomförts under året. Detta har skett genom konsultationer och stöd till översynens rekommendationer i syfte att göra kommissionen till ett effektivt verktyg för stats- och fredsbyggande och förhindra att länder återfaller i konflikt. EU har också spelat en aktiv roll i förhandlingarna för att stärka FN:s fredsfrämjande kapacitet. EU har medverkat aktivt i genomförandet av FN:s strategi mot terrorism och aktivt bidragit till arbetet med att försöka nå en överenskommelse om en övergripande konvention mot terrorism.

EU har under året fortsatt att bidra till uppföljningen av FN:s högnivåpanelsarbete för samstämmighet på det ekonomiska och sociala området. Arbetet med reformeringen av FN:s jämställdhetsarbete har varit intensivt. Inom ramen för EU:s arbete i FN har Sverige varit pådrivande för skapandet av den nya organisation för jämställdhetsfrågor (UN Entity for Gender Equality and Empowerment of Women) som bildades i juli genom beslut av generalförsamlingen. Chiles före detta president Michelle Bachelet har utsetts till chef för organisationen, som ska börja verka den 1 januari 2011. Den nya organisationen samlar FN:s expertis och mandat på jämställdhetsområdet till en enhet som ska stödja och driva på hela FN-systemets arbete med dessa frågor. EU deltog också i den öppna debatten om resolution 1325 i FN:s säkerhetsråd i anslutning till 10-årsdagen av antagandet av resolutionen. I FN:s arbete med att genomföra resolutionerna 1325 och 1820 har EU varit en viktig aktör. Sverige och EU har även stött upprättandet av kontoret för generalsekreterarens särskilda representant i frågor om sexuell våld i konflikt.

I FN är EU en ledande aktör inom de olika organ som behandlar mänskliga rättigheter (MR). EU har under året fortsatt att vara djupt engagerat i att verka för att MR-rådet i Genève ska bli ett verksamt forum för behandling av såväl utvecklingen i världens länder som av tematiska frågor på området.

På utvecklingsområdet har ansträngningarna för att uppnå millenniemålen förstärkts med EU som en aktiv och pådrivande aktör. Vid EU:s biståndsministermöte i juni antogs en EU-position inför FN:s högnivåmöte om millenniemålen i New York den 20–22 september. Vid Europeiska rådet i juni bekräftades på nytt EU:s åtagande om att nå 0,7 procent av BNI i bistånd till 2015. Man enades också om att årligen diskutera hur väl EU och de enskilda medlemsländerna svarar upp mot sina åtaganden om biståndsnivåer. Detta ska ske på grundval av en rapport från rådet. I samband med högnivåmötet annonserades EU:s millenniemålsinitiativ som innebär att 1 miljard euro inom Europeiska utvecklingsfonden omfördelas till de länder som ligger efter när det gäller att uppfylla millenniemålen samt till de länder som bedöms ha goda möjligheter att nå resultat. Sverige har drivit att särskild uppmärksamhet ska riktas mot jämställdhetsmålen eftersom dessa släpar efter.

Det nära samarbetet mellan EU och FN när det gäller fredsfrämjande insatser har fortsatt att utvecklas under året. Förutom ett allt närmare samarbete mellan rådssekretariatet och FN-sekretariatet har det varit ett nära samarbete i fält, bl.a. i Demokratiska republiken Kongo (se 10.6.4).

Lissabonfördragets ikraftträdande har medfört konsekvenser för EU:s möjligheter att agera i FN:s generalförsamling. För att stärka EU:s ställning i FN:s generalförsamling krävs vissa förändringar i generalförsamlingens arbetssätt. I EU-kretsen har det ansetts att en resolution vore det tydligaste och mest pålitliga alternativet för att uppnå detta mål.

Under våren utarbetades ett utkast till resolutionstext som skulle innebära att EU bl.a. fick rätt att tala i generalförsamlingen (i enlighet med den praxis som råder för större ländergrupper), rätt att distribuera dokument, rätt att lägga förslag och föreslå ändringar och rätt till en placering som gjorde det möjligt att agera enligt ovan. Däremot skulle

EU inte få rösträtt i generalförsamlingen eller ha rätt att presentera kandidaturer.

I syfte att låta de nya reglerna gälla från inledningen av FN:s generalförsamlings 65:e session presenterades ett utkast till resolution den 31 augusti. Vid omröstningen i generalförsamlingen den 14 september ville dock en majoritet att frågan skulle skjutas upp, varför den 65:e sessionen inleddes utan att EU tillförsäkrat sig en ställning som motsvarar behoven under Lissabonfördraget. EU har sedan dess drivit frågan vidare i syfte att frågan ska avgöras tidigt under 2011.

7.3 OSSE och Europarådet

Ett av de prioriterade områden som EU definierat för sitt arbete med civil krishantering är främjandet av rättsstatens principer. Detta tillhör kärnområden för såväl Europarådet som Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). EU fortsätter att vara en viktig aktör i både Europarådet och OSSE.

Under året agerade EU som en pådrivande aktör i OSSE, särskilt inom ramen för dialogen om Europas framtida säkerhet i den s.k. Korfu-processen. EU:s förberedelser inför OSSE:s toppmöte i Astana, Kazakstan den 1–2 december var intensiva. Arbetet med att främja samarbetet mellan EU och OSSE fortsatte under året, inte minst när det gäller insatser för konfliktförebyggande, krishantering, postkonfliktrehabilitering och stärkandet av de mänskliga rättigheterna i fält. Till grund för det operativa samarbetet ligger de riktlinjer för samarbete med OSSE som EU:s utrikesministrar antog 2003.

I Europarådet har man under året prioriterat arbetet med att genomföra beslutet från toppmötet i Warszawa 2005 om ett fördjupat samarbete mellan Europarådet och EU. Samarbetets fördjupning återspeglas i ett samarbetsavtal mellan Europarådet och EU från 2007 och genom ett särskilt samarbetsavtal med EU:s byrå för grundläggande rättigheter i Wien samt genom gemensamma biståndsprogram. Ett gemensamt ramverk för demokratiarbete och normutveckling av arbetet med mänskliga rättigheter har utvecklats under senare år.

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande inträdde en skyldighet för EU att ansluta sig till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. Detta arbete innebar att en reformeringsprocess av Europarådet påbörjades under året. Till detta bidrog också den s.k. Interlakenkonferensen om Europadomstolen för de mänskliga rättigheternas framtid samt valet av ny generalsekreterare.

7.4 Internationella brottmålsdomstolen

Det finns ett starkt stöd från EU till den Internationella brottmålsdomstolen (ICC) när det gäller att förebygga folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser och se till att straffrihet för förövarna av dessa brott utesluts. Inte minst under det svenska EU-ordförandeskapet uppvaktade EU ett stort antal länder för att uppmuntra dessa att ansluta sig till domstolens stadga.

Enskilda länder uppvaktades också och påmindes om den skyldighet de har att samarbeta med domstolen. EU har även verkat för att de lagändringar som krävs för att leva upp till stadgans bestämmelser genomförs i statsparternas nationella lagstiftning. Samarbets- och partnerskapsavtal som EU slutit med tredjeländer innehåller som regel också en ICC-klausul. Stöd har vidare getts till enskilda organisationer som på olika sätt främjar universell anslutning till domstolens stadga och ICC:s arbete. EU-arbetet på detta område har inriktats mot att förbereda den översynskonferens om domstolens stadga som ägde rum under sommaren i Kampala, Uganda.

7.5 EU:s arbete för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen

EU är en global aktör för de mänskliga rättigheterna (MR). Arbete mot dödstraff, tortyr, våld mot kvinnor samt arbetet rörande MR-försvare, barnets rättigheter, barn i väpnade konflikter och respekten för den internationella humanitära rätten har fortsatt i enlighet med de särskilda EU-riktlinjerna på dessa områden. Flera tiotal individuella fall av MR-försvare vars mänskliga rättigheter kränkts har särskilt tagits upp genom uppvaktningar och uttalanden under året. I flera fall har det rört sig om representanter för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter.

FN:s arbete för mänskliga rättigheter har hög prioritet för EU. I FN:s generalförsamling har EU under året framför allt arbetat för att man ska anta landresolutioner om Nordkorea, Burma och Iran samt ett antal tematiska resolutioner, t.ex. om religiös intolerans, om summariska avrättningar och om barnets rättigheter. Tillsammans med stater från andra världsdelar drev EU att en resolution mot dödsstraffet skulle antas. En annan viktig fråga för EU var hur FN:s MR-råd i Genève ska kunna bli ett verksamt forum för behandling av MR-utvecklingen i världens länder såväl som av tematiska frågor på området. Tonvikt har också lagts på MR-rådets arbete med att uppmärksamma övergrepp i enskilda länder. Andra viktiga frågor har varit förlängningen av rådets rapportörsmandat för bl.a. Sudan och Burma, samtidigt som försöken att försvaga rådets arbete gentemot dessa och andra länder har motverkats från EU:s sida. Under året har också arbetet fortsatt med den femårsöversyn av rådet som generalförsamlingen beslutade om 2006. Utgångspunkten för EU:s engagemang är att arbetet i FN ska skärpas och utvecklas.

Efter principbeslut under det svenska EU-ordförandeskapet anslöt sig EU under året till FN:s konvention om funktionsnedsattas rättigheter.

Under året genomförde EU särskilda dialogmöten om de mänskliga rättigheterna med drygt ett 20-tal organisationer och stater, bl.a. med Kina och Ryssland. Dialogen har fortsatt mellan EU och USA om tolkningen och tillämpningen av det folkrättsliga regelverket i kampen mot terrorism.

Arbetet med att förbättra och utveckla EU:s sanktionsinstrument i fråga om kravet på rättssäkerhet och respekt för de mänskliga rättigheterna har fördjupats.

EU ger omfattande bistånd på MR-området. Det tidigare europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter ombildades i december 2006 till ett särskilt finansiellt instrument. Programmet syftar till att främja rättsstatsprinciper, demokrati, jämlikhet, tolerans och fred genom olika samarbetsprojekt – främst med det civila samhället – men i vissa länder även i samarbete med FN-organ. Mer än tusen projekt i ett 70-tal länder får stöd och under 2010 fördelades omkring 150 miljoner euro (140 miljoner euro 2009).

7.6 Nedrustning och icke-spridning

7.6.1 Massförstörelsevapen

EU fortsatte under året att följa upp den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog i december 2003. Detta sker bl.a. genom konkreta gemensamma åtgärder och genom att en s.k. icke-spridningsklausul tas in i samarbetsavtal mellan EU och tredjeland. Vidare fortsatte man att genomföra den handlingsplan om icke-spridning som EU kom överens om 2008. För Sverige är det särskilt viktigt att EU driver en politik för både nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Den politiskt mest uppmärksammade frågan under året var fortsättningsvis Irans kärntekniska program. EU – i synnerhet Frankrike, Storbritannien och Tyskland samt den höga representanten Catherine Ashton – fortsatte att spela en aktiv roll för att förmå Iran att frysa all anrikning av uran och inleda förhandlingar. I juni antog FN:s säkerhetsråd resolution 1929 med utvidgade sanktioner i syfte att påverka Iran att frysa sin urananrikning och därmed möjliggöra förhandlingar. EU genomför sanktionerna i säkerhetsrådsresolutionerna genom ett rådsbeslut och en rådsförordning.

Sanktionerna mot Nordkorea enligt FN:s säkerhetsråds resolution 1874 från juni 2009 genomförs inom EU genom ett rådsbeslut och en rådsförordning.

I maj hölls i New York den åttonde översynskonferensen för icke-spridningsfördraget. EU agerade samfällt på de områden där så var möjligt. Åsiktsskillnader finns i unionen, bl.a. vad gäller kärnvapen-nedrustning. EU-gemensamma arbetspapper hade inför översynskonferensen lagts fram på en rad områden; om förbud mot produktion av klyvbart material för vapenändamål, det fullständiga provstoppsavtalet och om element till en handlingsplan att antas av översynskonferensen 2010. Översynskonferensen enades om ett slutdokument som innehöll framåtblickande handlingsplaner i fråga om nedrustning, icke-spridning och fredlig användning av kärnenergi samt ett avsnitt om främjandet av en zon fri från kärnvapen och andra massförstörelsevapen i Mellanöstern. Det var mycket viktigt att denna framgång uppnåddes efter misslyckandet vid den senaste översynskonferensen år 2005.

EU fortsatte under 2010 sitt arbete för en internationell uppförandekod för rymdfrågor. Ett stort antal länder konsulterades om koden och förberedelserna för en framtida konferens fortsatte.

7.6.2 Lätta vapen, särskilt inhumana konventionella vapen och minor

Skr. 2010/11:105

Den EU-strategi med en handlingsplan för att bekämpa destabiliserande anhopningar och spridning av små och lätta vapen (SALW) som antogs av Europeiska rådet 2005 har fortsatt att genomföras under året. Denna strategi behandlar åtgärder på såväl internationell och regional nivå som inom EU. Rådets slutsatser från december 2008 om införande av en särskild SALW-klausul i internationella avtal mellan EU och tredjeländer har under året omsatts i förhandlingar med tredjeländer. Under året fortsatte vidare arbetet med det EU-projekt som Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) leder om flygtransporter av SALW.

EU:s och Sveriges engagemang i förhandlingarna om klusterammunition inom ramen för 1980 års vapenkonvention (CCW) kvarstår. EU välkomnade ikraftträdandet av konventionen om klusterammunition den 1 augusti.

EU har under året fortsatt att verka för att så många stater som möjligt ansluter sig till Ottawakonventionen med förbud mot antipersonella minor.

7.7 Strategisk exportkontroll

7.7.1 Krigsmateriel

Under året behandlade rådsarbetsgruppen för konventionell vapenexport frågan om att genomföra rådets och Europaparlamentets direktiv om förklarade regler för överföring av försvarsrelaterade produkter inom unionen.

Arbetet med att uppnå ett fördrag om regler för internationell vapenhandel fortsatte. Samarbetet inom EU samordnas i en särskild arbetsgrupp där Sverige bidrar aktivt. EU arbetade under året genom särskilda insatser för att påverka andra stater att stödja arbetet för ett fördrag, bl.a. genom regionala seminarier. EU:s gemensamma linje inför FN-mötet 2011 diskuteras fortlöpande.

7.7.2 Produkter med dubbla användningsområden

Medlemsstaterna fortsatte sitt arbete för att stärka regelverk, arbetsrutiner och samarbetsformer – bl.a. som en följd av åligganden genom FN:s säkerhetsrådsresolutioner om icke-spridning. Under året fortsatte arbetsgruppen för produkter med dubbla användningsområden diskussionerna kring s.k. generella licenser. Samarbete mellan exportkontrollmyndigheter och tullmyndigheter var andra frågor som diskuterades. Förslag på uppdatering av bilaga 1 i EU:s förordning om produkter med dubbla användningsområden överlämnades av kommissionen till Europaparlamentet.

EU använder alltmer s.k. riktade sanktioner som ett utrikespolitiskt instrument för att påverka regimer i tredjeländer. Under 2010 har EU genomfört FN-sanktioner, infört nya självständiga sanktioner eller förstärkt, förlängt, suspenderat eller moderniserat de befintliga sanktionerna mot följande tredjeländer:

- Burma,
- Elfenbenskusten,
- Eritrea,
- Guinea,
- Iran,
- Irak,
- Kongo (Demokratiska republiken),
- Liberia,
- Moldavien (mot ledarskapet i regionen Transnistrien),
- Nordkorea,
- Somalia,
- Vitryssland och
- Zimbabwe.

Sanktionerna mot Sierra Leone har upphävts. EU:s övriga sanktioner mot olika länder har lämnats oförändrade under 2010.

Dessutom har EU under året beslutat om sanktioner mot personer och enheter som saknar särskild koppling till ett bestämt tredjeland eller en bestämd region. Detta gäller personer och enheter som:

- har samröre med talibanerna, Usama bin Ladin eller al-Qaida-nätverket,
- är inblandade i andra terroristhandlingar, eller
- är åtalade av eller motarbetar det arbete som utförs av Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien (ICTY).

7.9 Terrorism

EU har under 2010 fortsatt sitt arbete mot terrorism internt inom EU (se även avsnitt 18.1.4) och externt med utgångspunkt i EU:s övergripande strategi mot terrorism och EU:s handlingsplan mot terrorism. Terrorism är ett gränsöverskridande fenomen som kräver internationell samverkan baserad på multilaterala ramverk.

På det externa området har det i första hand rört sig om förebyggande insatser med särskild betoning på att försöka motverka rekrytering och radikaliserings och bygga upp rätts- och polisväsendet i tredjeland. Inom ramen för kommissionens stabilitetsinstrument har projekt i Pakistan, Jemen och Sahel-regionen inletts. Också Afrikas Horn och Centralasien har stått i fokus för diskussionerna om insatser. Kopplingen mellan utveckling och säkerhet har alltmer uppmärksamats inom ramen för arbetet mot terrorism. Ett annat område som fått allt större fokus är cybersäkerhet.

EU har medverkat i genomförandet av FN:s strategi mot terrorism och bidragit aktivt i arbetet med att försöka nå en överenskommelse om en övergripande konvention mot terrorism. Skr. 2010/11:105

7.10 Konsulär beredskap

Flera initiativ har tagits i syfte att stärka EU-samarbetet på det konsulära området samt förbättra rutiner och verktyg för samordning och informationsutbyte mellan såväl EU:s huvudstäder som lokalt vid en konsulär kris.

Det spanska och belgiska ordförandeskapet har under året arbetat vidare med flera av dessa initiativ. Spanien genomförde en krisövning i Tunis i mars för att öva hur man hanterar konsulära kriser i länder där endast få medlemsstater finns representerade. Under det spanska ordförandeskapet prövades också samordningen av krishantering i praktiken vid flera större kriser med konsulära aspekter: jordbävningarna i Chile (januari) och på Haiti (februari) och oroligheter i Thailand (april-maj). Det kunde konstateras att de befintliga verktygen för krissamordning och informationsutbyte mellan medlemsstaterna fungerar väl.

Det belgiska ordförandeskapet genomförde ett seminarium med aktörer från både det konsulära området och räddningstjänstområdet, i syfte att stärka samverkan mellan dessa båda sektorer. De konsulära riktlinjerna reviderades i enlighet med det nya fördraget (15505/10). Kommissionen tog fram ett utbildningspaket om det konsulära EU-samarbetet, som ska användas i utbildningen av tjänstemän inför utlandsstationeringar.

8 Den gemensamma handelspolitiken

Sveriges mål är att främja frihandel genom att värna och utveckla öppna, enkla, rättvisa och legitima spelregler för internationell handel och investeringar. Detta gynnar såväl Sveriges export, import och investeringar som utvecklingsländernas möjligheter att delta i världshandeln och dra nytta av globaliseringens fördelar. Sverige verkar för att detta synsätt ska få genomslag i EU:s gemensamma handelspolitik både i världshandelsorganisationen WTO och i andra forum, inklusive EU:s bilaterala och regionala handels- och associeringsavtal. Syftet är att skapa förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i Sverige, övriga EU och omvärlden.

8.1 EU:s framtida handelspolitik

Som en del av arbetet med att konkretisera och genomföra Europa 2020-strategin, presenterade kommissionen den 9 november ett meddelande om en ny handelsstrategi (KOM(2010) 612/4). Sverige har arbetat aktivt för detta och för att stärka handelspolitikens roll inom ramen för det övergripande arbetet med att öka EU:s tillväxt och konkurrenskraft. Sverige har verkat för en bred och framåtblickande syn på handels-

politiken som främjar en öppen, offensiv och utvecklingsvänlig handelspolitik.

Kommissionens meddelande slår fast en övergripande frihandelsvänlig inriktning, och att en öppen handelspolitik är viktig för att främja tillväxt och sysselsättning i Europa, särskilt efter den ekonomiska krisen. Dessutom lyfter man fram kopplingarna mellan varuhandel och tjänstehandel tillsammans med behovet av att främja innovationer och högteknologi. Meddelandet diskuterar också betydelsen av samstämmighet mellan den inre marknaden och den externa handelspolitiken. Det finns vidare en ökad insikt om problemen med att EU ibland fattar beslut om inhemska regelverk som har negativa effekter på företagens globala konkurrenskraft och EU:s handelsrelationer. Meddelandet gör också tydliga kopplingar till klimatområdet där handelsliberalisering förordas för miljöteknologi. Dessutom lyfter man fram att handelspolitiken har en roll i den bredare kontexten av EU:s utrikespolitiska relationer. Också den viktiga kopplingen mellan handel och utveckling betonas. På området handelspolitiska skyddsinstrument presenterar meddelandet en mer resolut ansats från EU:s sida, och man talar om att kommissionen ska bekämpa ”orättvis” handel med alla medel som står till buds. I fråga om offentlig upphandling avser kommissionen presentera ett förslag som syftar till att uppnå ”symmetri” vad gäller öppenhet i i-länder och stora framväxande ekonomier. Detta förslag kan antas innebära att EU kan begränsa tillträdet till offentlig upphandling för företag från de länder som inte ger EU motsvarande tillträde.

Rådsslutsatser som välkomnar kommissionens meddelande beslutades i december. Under 2011 kommer konkreta förslag och detaljer presenteras kring ett antal av de åtgärder som föreslås i meddelandet.

8.2 Världshandelsorganisationen

De WTO-förhandlingar som går under benämningen Doharundan inleddes i Doha, Qatar, i november 2001. Förhandlingarna, som bland annat omfattar handel med jordbruksvaror, industrivaror och tjänster, har varit svåra och präglats av flera sammanbrott. En viktig prioritet för regeringen är att EU ska bibehålla en hög ambitionsnivå och så aktivt som möjligt medverka till att förhandlingarna ska kunna föras framåt och avslutas snarast. Den globala ekonomiska krisen, och de tendenser till protektionism som följde i dess spår, har gjort en slutlig uppgörelse i Doharundan än mer angelägen. Det var därför välkommet att G20-mötet i Seoul i november kunde enas om att skicka en tydlig politisk signal om vikten av att intensifiera förhandlingarna i avsikt att nå ett avslut under 2011.

8.3.1 Regionala och bilaterala frihandelsavtal

EU förhandlar bilaterala och regionala frihandelsavtal med prioriterade länder och regioner, som komplement till de multilaterala förhandlingarna i WTO.

Kommissionen fick 2007 mandat att inleda förhandlingar om frihandelsavtal med Sydkorea, Indien och länderna i Sydostasien (ASEAN). Kommissionen fick också mandat att inleda förhandlingar om associeringsavtal med Centralamerika och Andinska gemenskapen, där handel är en viktig del. Under 2008 inleddes dessutom förhandlingar med Ukraina och Libyen och under 2009 med Kanada. Sedan tidigare förs även förhandlingar med Gulfstaternas samarbetsråd (GCC) samt med Mercosur (återupptogs under 2010 efter ett uppehåll sedan 2004). Förhandlingar pågår även för att fördjupa existerande associeringsavtal mellan EU och Euromed-länderna.

I förhandlingarna ska kommissionen verka för breda och ambitiösa frihandelsavtal som även innefattar frågor som investeringar, standarder och offentlig upphandling. Förhandlingarna har kommit olika långt. Betydande framsteg har dock gjorts i flertalet fall.

Det långtgående och ekonomiskt viktiga frihandelsavtalet med Sydkorea undertecknades i oktober. Provisorisk tillämpning av avtalet förväntas inledas i juli 2011 under förutsättning att det godkänns av Europaparlamentet. EU har under 2010 inlett bilaterala förhandlingar om frihandelsavtal med ASEAN-länderna Singapore och Malaysia. Målsättningen att sluta ett regionalt avtal mellan EU och ASEAN på sikt kvarstår alltså. Under 2010 har vidare betydande framsteg skett i förhandlingarna om ett bilateralt frihandelsavtal mellan EU och Indien. Till framgångarna under året hör också att förhandlingarna om ett flerpartsavtal med Colombia och Peru samt ett associeringsavtal med Centralamerika avslutades. Under året har mandat antagits för förhandlingar om djupgående frihandelsområden med Armenien och Georgien inom ramen för Östliga partnerskapet.

8.3.2 De ekonomiska partnerskapsavtalen

Arbetet med att förhandla de ekonomiska partnerskapsavtalen mellan EU och AVS-länderna (ett 70-tal utvecklingsländer i Afrika, Karibien och Stilla havet) fortsatte under 2010.

Sveriges inställning är att partnerskapsavtalen ska vara ett instrument för AVS-ländernas utveckling. Processen är komplicerad då förhandlingarna sker mellan parter på olika utvecklingsnivåer. Därför finns en medvetenhet om betydelsen dels av stöd till AVS-länderna för anpassning och utveckling, dels av generöst tillträde för länderna till EU:s marknad.

Under året har förhandlingar fortsatt, men de går långsamt. Inga nya interimavtal eller fullödiga partnerskapsavtal har undertecknats.

Arbetet med EU:s strategi för marknadstillträde i tredjeland har ytterligare utvecklats i ambitionen att fortsatt stärka och förbättra detta instrument. Medlemsstaterna och kommissionen har i nära samarbete arbetat särskilt med de viktigaste handelshindren på EU:s 30 största marknader och gemensamt verkat på alla nivåer gentemot tredjeland för borttagande av hindren.

8.4 EU:s arbete med företags samhällsansvar

Frågor om företags samhällsansvar (CSR) behandlas i en högnivågrupp med representanter från medlemsstaterna och möts två gånger per år. Under året har kommissionen inlett arbetet med att ta fram ett nytt meddelande på policyområdet CSR. Inom ramen för Europa 2020-strategin prioriteras också CSR-frågorna, framför allt med tonvikt på små- och medelstora företag. EU har utvecklat referensen till CSR inom de bilaterala frihandelsavtalen där Singapore har möjlighet att bli ett föregångsexempel gällande referenser till internationella ramverk.

8.5 Övriga handelspolitiska frågor

8.5.1 Handelspolitiska skyddsåtgärder (antidumpning, subventioner och skyddsåtgärder)

Handelspolitiska skyddsåtgärder är samlingsnamnet för åtgärder mot import (skyddstullar) som befunnits vara ”dumpad” eller subventionerad, eller mot import som kraftigt ökat. Åtgärderna får bara användas om man funnit att europeisk industri lider skada, och att det är i gemenskapens intresse att införa åtgärderna.

Den svenska uppfattningen är att skyddsåtgärder, och då främst antidumpningsåtgärder, är allvarliga ingrepp i det fria handelsutbytet och bör användas restriktivt. Sverige har konsekvent framfört behovet av en reform av regelverket i frihandelsvänlig riktning.

Kommissionens arbete med att öka transparensen inom området handelspolitiska skyddsinstrument har fortsatt under året. Kommissionen har presenterat förslag med ett antal åtgärder för transparens. Arbetet förväntas bli klart under början av 2011.

Under året har Sverige fortsatt med att kritiskt granska kommissionens förslag till åtgärder. Över tjugo nya undersökningar om handelspolitiska skyddsåtgärder har inlett under året. Till detta kommer frågor om förlängning och utvidgning av existerande åtgärder. I de flesta fallen har förslagen godkänts med en klar majoritet. Sverige har följt sin traditionella frihandelslinje och motsatt sig de flesta förslagen på nya och förlängda åtgärder. I oktober hade EU 140 åtgärder i kraft. Det totala antalet åtgärder i kraft har inte ändrats nämnvärt under de senaste fem åren. Vad gäller nya åtgärder kan noteras att dessa i större utsträckning än tidigare riktas mot konsumentprodukter snarare än insatsvaror.

Ungefär en femtedel av nya undersökningar riktade sig under 2010 mot konsumentprodukter. Över hälften av de nya undersökningar som inlettas riktas mot Kina, vilket är en ökning jämfört med tidigare år. Kemi- och stålprodukter fortsätter att vara mest utsatta för skyddsåtgärder. Utmärkande för 2010 är att en ökande andel av nya fall riktar sig mot elektronikprodukter. Under året inledde EU sin första anti-subsventionsundersökning mot Kina, i ett fall som rör finpapper. Detta har föranlett skarpa protester från Kina.

Förhandlingar har under året även pågått om hur den bilaterala skyddsåtgärds klausulen i frihandelsavtalet med Sydkorea ska utformas. Sverige har i dessa förhandlingar försökt höja trösklarna för att införa skyddsåtgärder inom ramen för frihandelsavtalet.

8.5.2 Minskade kostnader genom vissa tullförfaranden

Inom ramen för EU:s särskilda tullförfarande för bearbetning under tullkontroll fick svenska företag under 2008 och 2009 tillstånd att importera etanol från tredjeland för bearbetning till biobränslena E85 och E95, vilket ger en lägre tull för slutprodukten. Under 2010 kunde tillståndet för två företag förlängas. Detta har haft positiv betydelse för priset och tillgången av E85/E95 på den svenska marknaden.

Genom EU:s system med autonoma tullsuspensioner och tullkvoter kan exempelvis vissa insatsvaror för industrin bli tullfria eller få en tullnedsättning. Under 2010 blev 192 nya varor tullfria medan fyra nya varor fick tullnedsättning genom så kallad tullkvot. Viktigt under året var också att den med tullsuspensioner åstadkomna tullsänkningen på obearbetad olegerat aluminium kunde förlängas. Sverige har arbetat mycket aktivt med frågorna.

8.5.3 Överenskommelse i bananfrågan

Den överenskommelse mellan EU och bananexporterande länder i Latinamerika samt i Afrika och Västindien som nåddes under det svenska EU-ordförandeskapet skrevs formellt under den 31 maj i Genève. EU har åtagit sig att successivt sänka tullarna för bananer över ca tio år. Europaparlamentet har ännu inte röstat i frågan.

8.5.4 Aid for Trade

Aid for Trade-arbetet syftar till att ta ett helhetsgrepp om det handelsrelaterade stödet till utvecklingsländer. Det handlar om att stödja deras deltagande i handelsförhandlingar och att utveckla kapacitet såväl att producera som att exportera och importera. Sverige har haft en central roll i Aid for Trade-arbetet och avsätter fortsatt betydande resurser på området. Inriktningen på arbetet anges i EU:s Aid for Trade-strategi från 2007. Enligt strategin har EU utlovat att år 2010 uppnå ett bistånd inom området om 2 miljarder euro per år: 1 miljard euro från kommissionen och 1 miljard euro från medlemsstaterna. Målet uppnåddes redan 2008 då kommissionens och medlemsstaternas gemensamma handelsrelaterade

stöd uppgick till 2,15 miljarder euro. Sveriges prioritering har fortsatt varit att analysera fattigdomsperspektivet i det handelsrelaterade biståndet för att se hur ökad handel gynnar de allra fattigaste människorna i utvecklingsländer.

8.5.5 Exportfinansiering

Osäkerheten på finansmarknaderna gör att behovet av statliga exportkrediter ännu är högre än normalt. Inom EU och OECD pågår interna informationsprocesser om alla nationella åtgärder som vidtagits sedan hösten 2008. Under året har OECD nått enighet om gemensamma regler för kommersiella premier. Förhandlingarna om ett avtal om flexibla villkor för klimatvänliga teknologier har förts framåt, liksom en översyn av riktlinjerna för miljöbedömningar. EU har inlett en teknisk dialog med Kina då landet inte följer OECD-reglerna, vilket skapar ojämlika konkurrensvillkor.

9 EU som global utvecklingsaktör

Vid ett högnivåmöte i FN i september 2010 diskuterades millenniemålen. Med fem år kvar till 2015 är framstegen blandade och ytterligare insatser är nödvändiga för att stödja utvecklingsländerna. Som världens ledande givare har EU och dess medlemsstater en viktig roll att spela. Sverige har med kraft fortsatt att driva på för att EU ska kunna uppnå det gemensamma målet om att avsätta 0,7 % av BNI i bistånd senast 2015. Bättre biståndseffektivitet, fokus på resultat och ökad samstämmighet för utveckling är andra centrala aspekter för att kunna bidra till att millenniemålen uppnås. På regeringens initiativ har rådsslutsatser om vikten av ökad transparens inom biståndet antagits. Frågor om jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa har stått i fokus under året. Genom Lissabonfördraget fastslås att målet att minska och på lång sikt utrota fattigdomen är jämställt med andra mål inom EU:s utrikespolitik. Fördraget understryker också vikten av hänsyn till målen för utveckling inom andra politikområden, s.k. samstämmighet för utveckling. Den nya organisationen med den höga representanten för utrikes frågor samt utrikestjänsten (EEAS) är ett centralt instrument för att stärka ett samstämmigt agerande i EU:s yttre förbindelser, inklusive på utvecklingsområdet.

9.1 EU-position inför FN:s högnivåmöte om millenniemålen

Vid rådsmötet den 14 juni antog biståndsministrarna en EU-position inför FN:s högnivåmöte om millenniemålen i New York den 20–22 september. Rådsslutsatserna har fokus på de länder, regioner och mål som släpar efter i utvecklingen. Slutsatserna betonar grundläggande förutsättningar som utvecklingsländernas ägarskap, god samhällsstyrning,

transparens och ansvarutkrävande, demokrati, och mänskliga rättigheter. En särskild referens görs till antagandet av en handlingsplan för jämställdhet inom utveckling (se även nedan). Regeringen drev på för att millenniemålet om mödrahälsa särskilt skulle lyftas fram, givet att detta mål släpar efter mest. Regeringen bidrog även till att vikten av andra politikområdens betydelse för utveckling (samstämmighet för utveckling) uppmärksammades.

Slutsatserna uppmanar vidare andra givare att komma upp i EU:s nivåer. De medlemsstater som ligger efter uppmanas likväl att vidta realistiska och verifierbara åtgärder för att nå EU:s åtagande om att nå 0,7% av BNI i bistånd till 2015.

Till grund för diskussionen vid biståndsministermötet låg kommissionens s.k. ”aprilpaket” som anger EU:s framsteg på ett antal områden inom agendan för finansiering för utveckling. 2010 hade detta paket fokus på millenniemålen genom ett 12-punktsprogram. Kommissionen tog i sammanhanget också fram ett meddelande om skatter och utveckling som föranledde slutsatser vid rådet för utrikes frågor den 14 juni.

Som en följd av biståndsministrarnas slutsatser inför FN-mötet i september beslutade Europeiska rådet den 17 juni 2010 att EU på årlig basis ska diskutera EU:s biståndsnivåer på grundval av en rapport från rådet.

9.2 EU:s humanitära bistånd

EU är fortsatt en av världens största givare av humanitärt bistånd. För 2010 uppgick den totala budgeten för kommissionens humanitära kontor (ECHO) till drygt 1,1 miljarder euro. Över hälften av budgeten avsattes för insatser i Afrika. Insatser för att möta humanitära behov gjordes bl.a. i Sudan, Tchad, Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Afrikas Horn, Zimbabwe, Sahel-området. Andra stöd gavs till det ockuperade palestinska territoriet, Irak, Afghanistan, Pakistan, Haiti och Colombia. För att kunna hantera de omfattade globala humanitära behoven tilldelades ECHO under året därutöver totalt 112 miljoner euro av kommissionens katastrofreservmedel på totalt 248 miljoner euro.

Sverige har under året aktivt verkat för att öka fokus, kunskap och medvetenhet om humanitära principer och humanitärt arbete inom alla relevanta delar av rådsstrukturen. Genom inrättandet av rådsarbetsgruppen för humanitärt bistånd och livsmedelsbistånd (COHAFA) finns det sedan januari 2009 ett forum för diskussion om humanitära kriser och policyfrågor. Inrättandet av denna innebär emellertid ingen formell samordning av medlemsstaternas positioner inför styrelsemöten i de humanitära organisationerna.

Kommissionen presenterade under hösten ett meddelande om stärkandet av EU:s krisresponskapacitet med fokus på instrumenten för civilskydd/räddningstjänst och humanitära insatser. Rådsslutsatser om meddelandet antogs i december. Under det kommande året kommer diskussionen att fortsätta på basis av konkreta förslag från kommissionen.

Sverige har sedan länge medverkat i arbetet med att ta fram en operativ och uppföljningsbar EU-handlingsplan om jämställdhet och utveckling baserad på rådsslutsatser från 2007. Rådet antog 2010 en förkortad version av kommissionens plan för 2010–2015 som bilaga till rådsslutsatserna om EU-positionen inför FN:s högnivåmöte om millenniemålen. Sverige fick stöd för att planens genomförande ska vara föremål för årliga rapporter samt att en halvtidsöversyn av planen äger rum år 2013. Vidare underströk Sverige vikten av kvinnors politiska deltagande och inflytande, kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) samt kvinnors säkerhet och bekämpning av alla former av könsrelaterat våld.

9.4 Global hälsa

Inför framtagandet av EU-positionen inför FN:s högnivåmöte om millenniemålen tog kommissionen initiativ till att skapa en tydligare samordning och samstämmighet kring EU:s policy om global hälsa, framför allt avseende EU:s hälsobistånd. Sverige betonade starkt i arbetet med utkast till rådsslutsatser samstämmighetsfrågor samt vikten av att befästa hälsa som centralt för att uppnå jämlikhet, jämställdhet mellan könen, fattigdomsminskning samt hållbar utveckling. Sverige, tillsammans med likasinnade medlemsstater, agerade aktivt för att få in starkare texter om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i enlighet med Luxemburg-deklarationen som antogs av EU 2005. SRHR är bl.a. centralt för att uppnå det mest eftersatta millenniemålet om minskad mödradödlighet. För att betona vikten av SRHR gjorde Sverige vid rådet för utrikes frågor den 14 juni en unilateral skriftlig deklaration. Denna deklaration underströk att rådsslutsatserna i de delar som avsåg SRHR skulle begränsas till slutsatserna om global hälsa. Vid rådmötet deklarerade Sverige sitt fortsatta aktiva engagemang i frågan samt att Sverige kommer utnyttja möjligheten till ytterligare nationella uttalanden om SRHR vid behov.

9.5 EU och biståndseffektivitet

Under 2010 inleddes förberedelserna för 2011 års högnivåmöte om biståndseffektivitet i Busan, Sydkorea. Som ordförande i den s.k. Nordic Plus gruppen (Danmark, Norge, Finland, Nederländerna, Irland och Storbritannien) har Sverige tillsammans med denna krets medlemsstater fått genomslag inom EU för att resultat, ansvarsutkrävande och transparens ska bli nyckelområden i den framtida internationella biståndseffektivitetsagendan. Transparens är en central fråga inom utvecklingssamarbetet. Att delge information om utvecklingssamarbetet är av yttersta vikt för biståndseffektivitet, ansvarsutkrävande och resultat. Sverige har inom EU arbetat för att uppmärksamma frågor om ömsesidigt ansvarsutkrävande och transparens i det operativa ramverk om biståndseffektivitet som togs fram under det svenska EU-

ordförandeskapet. På svenskt initiativ diskuterade biståndsministrarna också vikten av ökad transparens inom biståndet vid rådsmötet den 9 december och rådsslutsatser kunde antas. Skr. 2010/11:105

9.6 EU och budgetstöd

I november 2009 beslutade EU:s biståndsministrar att inleda en dialog i syfte att utarbeta en samordnad ansats till budgetstöd under 2010. Syftet med detta arbete är att förbättra budgetstödet resultat och samtidigt hantera utmaningar och risker. Arbetet har under året pågått inom ramen för en expertgrupp ledd av kommissionen och Sverige har aktivt deltagit arbetet. Sverige instämmer med den majoritet av medlemsstater som anser att generellt budgetstöd ska knytas till respekt för underliggande principer om mänskliga rättigheter och demokrati och att dessa frågor ska diskuteras inom ramen för dialogen mellan givarna och samarbetslandet om budgetstödet. Arbetet med en samordnad ansats kommer att fortsätta under 2011 med sikte på rådsslutsatser.

Vidare presenterade kommissionen i oktober en grönbok om budgetstöd (KOM(2010) 586 slutlig). Syftet med grönboken är att inhämta synpunkter från olika intressenter avseende EU:s budgetstöd, som ett led i arbetet med att vidareutveckla denna biståndsform. Grönboken tar bl.a. upp principer om vilka länder som bör få budgetstöd och hur budgetstöd ska utformas och hanteras på bästa sätt. Regeringen välkomnar samrådsprocessen.

9.7 Framtiden för EU:s utvecklingspolicy

Kommissionen presenterade i november en grönbok om EU:s utvecklingspolitik till stöd för en socialt integrerande tillväxt och en hållbar utveckling. Syftet är att lansera en bred debatt om EU:s framtida utvecklingspolitik. Innehållet i grönboken diskuterades av biståndsministrarna vid rådsmötet den 9 december. När den breda konsultationen är klar avser kommissionen att komma med olika meddelanden, bl.a. om en modernisering av EU:s utvecklingspolitik. Att fortsatt delta i detta arbete kommer att vara en mycket viktig fråga för regeringen under 2011.

9.8 EU-samarbetet med länder i Afrika, Karibien och Stilla havet (AVS)

De förhandlingar om en andra revidering av det s.k. Cotonou-avtalet som inletts och drivits under det svenska EU-ordförandeskapet kunde avslutas under 2010. Cotonou-avtalet reglerar samarbetet mellan EU och de s.k. AVS-länderna (ett 70-tal utvecklingsländer i Afrika, Karibien och Stilla havet). Det nya reviderade avtalet reflekterar viktiga politiska förändringar sedan översynen 2005. Avtalet ska nu ratificeras av samtliga parter. Under 2010 återinträdde Sydafrika i Cotonou-samarbetet.

Europeiska utvecklingsfonden (EUF) är det viktigaste instrumentet för EU:s stöd till utvecklingssamarbetet med AVS-länderna och de

utomeuropeiska länderna och territorierna. Den tionde EUF för perioden 2008–2013 uppgår till ca 23 miljarder euro. Skr. 2010/11:105

Förhandlingar om ekonomiska partnerskapsavtal (EPA) med sju AVS-regioner har fortsatt under 2010. Det förs nu en diskussion om hur EU och AVS-länderna gemensamt kan gå vidare i processen.

9.9 Övrigt

Den höga representanten har uttryckt önskemål om att få diskutera land- och regionala situationer med biståndsministrarna på mer kontinuerlig basis. Regeringen ser positivt på detta i syfte att bidra till en mer samstämmig utrikespolitik inom EU. Sådana diskussioner har under året t.ex. förts om Haiti och Afghanistan.

10 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

EU har gemensamma intressen med länderna utanför EU. Genom goda förbindelser befrämjas det ekonomiska, politiska, sociala och kulturella utbytet. EU bidrar samtidigt med hanteringen av ett stort antal konflikter i hela världen.

10.1 Samarbetet mellan EU och EFTA-länderna

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) omfattar EU och EFTA-länderna Island, Liechtenstein och Norge. I grunden innebär EES-avtalet att EU:s inre marknad utsträcks till dessa EFTA-länder. Till stora delar är även det fjärde EFTA-landet Schweiz, genom separata avtal med EU, delaktig i den inre marknaden. Samtliga EFTA-länder deltar också i olika program inom unionen.

Företrädare för EU och EES/EFTA-länderna Island, Liechtenstein och Norge signerade under sommaren avtal om EES finansiella mekanism och Norges finansiella mekanism för perioden 2009–2014. Avtalen tillämpas provisoriskt fram till ikraftträdandet och det sistnämnda avtalet innebär ett väsentligen höjt bidrag jämfört med föregående period. Framför allt de nya medlemsstaterna i unionen är mottagare av stödet, vars syfte är att främja social och ekonomisk utveckling inom EU och EES.

Avtal mellan EU och Norge paraferades i början av året om lättnader i handeln med jordbruksprodukter (EES-avtalets artikel 19).

I december antogs rådslutsatser om EU:s relationer med de fyra EFTA-länderna. I slutsatserna anges de viktigaste samarbetsområdena och områden där det finns utrymme för fördjupat samarbete.

10.2 Nordliga dimensionen och EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa

Skr. 2010/11:105

Nordliga dimensionen (ND) är en mellan EU, Island, Norge och Ryssland gemensam politik. Under värdskap av Norge hölls i november det andra ND-mötet på utrikesministernivå. ND har under de två år som gått sedan det första ministermötet utvecklats till ett väl fungerande ramverk för konstruktivt och resultatorienterat regionalt samarbete i en rad sektorer.

För det konkreta samarbetet har hittills fyra partnerskap bildats. Kommissionen deltar i alla fyra.

Inom Nordliga dimensionens miljöpartnerskap (NDEP) godkändes under året fem nya projekt för finansiering i nordvästra Ryssland. Dessutom avsattes medel för tre vattenreningsprojekt i Vitryssland på vissa villkor. Det i dag viktigaste projektet, Neva Collector i S:t Petersburg, genomförs som planerat. Stora framsteg har skett i en för Sverige särskilt viktig insats, reningsverket i Kaliningrad, där byggandet påbörjats och förefaller framskrida väl. Sverige har under året bidragit till NDEP:s stödfond för insatser i både Ryssland och Vitryssland.

Kommissionen deltar även som full medlem i Östersjöstaternas råd (CBSS) och Barentsrådet (BEAC). Sverige har ordförandeskapet i Barentsrådet 2009–2011.

De arktiska frågorna tilldrar sig ett ständigt ökat intresse. Sverige övertar ordförandeskapet i Arktiska rådet i maj 2011. Kommissionen, Kina, Italien, Korea och Japan har ansökt om permanent observatörsstatus i Arktiska rådet. Europaparlamentet stod i september värd för den åttonde Arktiska parlamentarikerkonferensen. Konferensen antog ett detaljerat uttalande som riktades till de europeiska institutionerna, de arktiska staternas nationella parlament och regeringar samt till Arktiska rådet.

10.3 Östeuropa och Centralasien

10.3.1 Ryssland

Förhandlingar om ett nytt grundläggande avtal mellan EU och Ryssland inleddes i juli 2008. Under året har fem förhandlingsrundor genomförts.

Ryssland ansökte om medlemskap i WTO år 1993. Under hösten nåddes en bilateral överenskommelse med EU om villkoren för Rysslands anslutning, där bland annat den viktiga frågan om ryska exporttullar på virke fick en lösning som efter omständigheterna är tillfredsställande för svensk industri.

Två toppmöten EU-Ryssland genomfördes under 2010, det ena i Rostov-na-Donu i juni och det andra i Bryssel i december.

Vid mötet i Rostov-na-Donu antogs en deklaration om det så kallade partnerskapet för modernisering, det långsiktiga målet om viseringsfritt resande mellan Ryssland och EU diskuterades, och ett avtal om skydd för sekretessbelagd information undertecknades, vilket underlättat samarbete inom det rättsliga området.

Diskussionerna under toppmötet i Bryssel dominerades av tre frågor: världshandelsorganisationen WTO (i ljuset av det förra toppmötet uppnådda överenskommelsen EU-Ryssland om villkoren för Rysslands WTO-anslutning), partnerskapet för modernisering (där en första framstegsrapport kunde presenteras) och viseringsdialogen (där EU och Ryssland enades om att ta fram en uppsättning ”gemensamma steg”, dvs. åtgärder som parterna måste vidta för att skapa de tekniska förutsättningarna för framtida viseringsfrihet).

I enlighet med Partnerskaps- och samarbetsavtalet, genomförde EU och Ryssland möten på ministernivå om utrikes- och säkerhetspolitik, rättsliga och inrikes frågor samt energi. Parterna genomförde också två konsultationsrundor på hög tjänstemannanivå om mänskliga rättigheter.

10.3.2 Ukraina

Under året tog EU och Ukraina ytterligare steg mot en fördjupad relation bl.a. inom ramen för Östliga partnerskapet. EU har givit stöd till Ukrainas reformagenda och fortsatta framsteg har gjorts i förhandlingarna om ett associeringsavtal. Avtalet omfattar politiska frågor och samarbete inom ett stort antal sektorer, med syfte att fördjupa samarbetet och anpassa Ukrainas regelverk till EU:s. En huvudkomponent i avtalet utgörs av ett s.k. fördjupat frihandelsområde. Den associeringsagenda, som antogs under 2009 och som utgör en operativ handlingsplan inför associeringsavtalets ikraftträdande, har visat sig vara ett värdefullt och praktiskt verktyg för att strukturera dialogen om nödvändiga reformer.

Det årliga toppmötet mellan EU och Ukraina hölls den 22 november i Bryssel. Det inrikespolitiska läget i Ukraina, Ukrainas fortsatta EU-närmande samt energifrågor stod högt på agendan. I juni nåddes en överenskommelse om att viseringsdialogen mellan EU och Ukraina skulle gå in i en operativ fas på basis av en handlingsplan. Planen presenterades vid toppmötet i november och syftar till viseringsfrihet som långsiktigt mål.

Ukraina undertecknade i september protokollet för anslutning till Energigemenskapen. Undertecknandet och den förestående anslutningen välkomnades av EU som ett viktigt steg mot ukrainsk EU-integration på energiområdet. Med inledande fokus på Ukraina och fjärrvärmesektorn lanserades i november 2009 ett svenskt EU-initiativ för stärkt samarbete kring finansiering av större investeringar på energieffektiviserings- och miljöområdet i Östeuropa. Arbetet med initiativet har under året gått vidare i positiv riktning och ett första officiellt möte väntas äga rum i början av 2011.

10.3.3 Moldavien

Inom ramen för det Östliga partnerskapet, har relationerna mellan EU och Moldavien tagit flera viktiga steg framåt. Betydande framsteg har nåtts i förhandlingarna om ett associeringsavtal mellan EU och Moldavien som inleddes i januari. Under hösten presenterade kommissionen rekommendationer avseende vilka åtgärder Moldavien

behöver genomföra för att möjliggöra inledande av förhandlingar om ett fördjupat frihandelsavtal, som en integrerad del av associeringsavtalet. I maj blev Moldavien fullvärdig medlem av Energigemenskapen.

Efter beslut vid samarbetsrådet mellan EU och Moldavien i december 2009 påbörjades i juni även en viseringsdialog. Genom beslut av EU:s utrikesministrar i oktober fastslogs att denna ska övergå i en operativ fas så snart möjligt på basis av en handlingsplan syftande till viseringsfrihet som långsiktigt mål som ska presenteras för Moldavien i början av 2011.

EU:s gränsövervakningsinsats (EUBAM) som verkar på gränsen mellan Moldavien och Ukraina har under 2010 fått sitt mandat förlängt med två år.

Den moldaviska regeringen har, med stöd från EU, under året verkat för dialog med de facto-myndigheterna i utbrytarregionen Transnistrien och aktiviteten gällande förtroendeskapande åtgärder har ökat. EU verkar för att de formella förhandlingarna i 5+2-formatet ska kunna återupptas så snart som möjligt i syfte att ta ytterligare steg i riktning mot en lösning på konflikten. EU:s särskilda representant (EUSR) har under året fått förlängt mandat till i februari 2011.

10.3.4 Vitryssland

EU har under 2010 hållit fast vid engagemangspolitiken gentemot Vitryssland. Samtidigt har EU fortsatt att tydligt kritisera brister vad gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Den 25 oktober förlängdes de restriktiva åtgärder som varit i kraft sedan 2004 till oktober 2011 för ett antal vitryska företrädare (reserestriktioner och frysning av tillgångar). Samtidigt förlängdes suspenderingen av tillämpningen av reserestriktionerna för samma period för merparten av de berörda, i syfte att uppmuntra reformframsteg. Förutsättningarna för EU:s politik i förhållande till Vitryssland påverkades dock radikalt i och med presidentvalet den 19 december och den efterföljande repressionen mot företrädare för opposition, oberoende massmedia och det civila samhället.

På grund av bristande demokratiska förhållanden har Vitryssland inte någon kontraaktuell relation med EU, men landet omfattas av Östliga partnerskapets multilaterala del. EU har uttalat en vilja att upgradera relationen till Vitryssland förutsatt att landet gör framsteg inom demokrati, mänskliga rättigheter samt vad gäller ökad rättssäkerhet. Under året har diskussioner förts inom EU om framtagande av en gemensam interimistisk plan för reformer. EU har även påbörjat interna diskussioner avseende antagandet av ett förhandlingsdirektiv för viseringsförenklings- och återtagandeavtal för att förenkla resande för främst vanliga vitryska medborgare. En översyn av EU:s politik har inletts mot bakgrund av den förändrade situationen efter presidentvalet i december. I slutet av året påbörjades arbetet med att skärpa sanktionerna mot Vitryssland.

Reformsamarbetet med Armenien, Azerbajdzjan och Georgien intensifierades under året, inom ramen för Östliga partnerskapet. I juli inleddes förhandlingar med de tre länderna om associeringsavtal med EU. Arbetet med att inleda förhandlingar med Armenien och Georgien om fördjupade frihandelsområden har fortsatt under året.

Avtal mellan EU och Georgien om viseringsförenkling skrevs under i juni och ett avtal om återtagande undertecknades i november. De båda avtalen förväntas träda i kraft i mars 2011. Förhandlingsdirektiv för viseringsförenklings- och återtagandeaftal med Armenien och Azerbajdzjan förbereds. Genomförandet av mobilitetspartnerskapet mellan EU och Georgien har fortsatt och ett liknande partnerskap förbereds mellan EU och Armenien.

Frågorna om demokrati, mediefrihet och respekt för mänskliga rättigheter i regionen ägnades fortsatt betydande uppmärksamhet, inte minst efter parlamentsvalen i Azerbajdzjan i november. Nya underkommittéer inrättades inom ramen för de existerande partnerskaps- och samarbetsavtalen mellan de tre länderna och EU.

EU:s civila observatörsmmission EUMM, som tillkom efter den väpnade konflikten mellan Ryssland och Georgien i augusti 2008, fortsatte under året att övervaka eldupphöravtalets genomförande. Insatsens mandat förlängdes med ett år till september 2011. De internationella samtalen i Genève om säkerheten i Georgien fortsatte men några större framsteg har inte nåtts.

10.3.6 Centralasien

EU genomförde under året möten på utrikesministernivå, så kallade samarbetsråd, med Kirgizistan och Tadzjikistan, och dialoger om mänskliga rättigheter med Turkmenistan, Uzbekistan och Kazakstan. Ett möte på utrikesministernivå mellan EU och de fem centralasiatiska länderna ägde rum i april. I oktober besökte Kazakstans president Bryssel, för diskussioner med bland andra ordförandena för kommissionen och Europeiska rådet samt Europaparlamentets talman.

Genomförandet av EU:s strategi för Centralasien fortsatte på områdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatlighet; utbildning; ekonomi, handel och investeringar; energi och transport; miljö och vatten samt gemensamma hot och utmaningar.

Med anledning av oroligheterna i Kirgizistan i april och juni, medverkade EU:s särskilde representant för Centralasien Pierre Morel till att samordna EU:s, FN:s och OSSE:s insatser till stöd för en stabilisering av den politiska situationen i landet. Kommissionen och ett antal medlemsstater, däribland Sverige, bidrog till en oberoende kommission, som ska utreda sommarens händelser. Inom OSSE stödde EU aktivt en insatsgrupp, bestående av internationella rådgivare, som ska bidra till en reformering av det kirgiziska polisväsendet.

Rådet för utrikes frågor antog i april och juli slutsatser, som inbjöd kommissionen att hjälpa Kirgizistan med sina politiska reformer, och uppmanade Kirgizistan att vidta åtgärder för att skydda sin befolkning

mot ytterligare våld och garantera mänskliga rättigheter och rätts-säkerhet. I oktober antog rådet slutsatser om Uzbekistan om det fortsatta behovet av framsteg rörande mänskliga rättigheter för att relationen med EU ska nå sin fulla potential.

10.3.7 Östliga partnerskapet och den Europeiska grannskapspolitiken

Under året har arbetet med att fördjupa och utveckla Östliga Partnerskapet fortsatt. Genom partnerskapet har EU:s politik gentemot de östliga grannländerna stärkts.

På det bilaterala området har flera framsteg gjorts. Bland dessa återfinns inledandet av förhandlingar om associeringsavtal med Moldavien, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan, liksom framsteg gällande mobilitet och mellanfolkliga kontakter. Vitryssland omfattas f.n. endast av partnerskapets multilaterala del.

Partnerskapets multilaterala samarbete har under året konsoliderats ytterligare och ett antal expertpaneler och samarbetsprojekt har lanserats, t.ex. avseende förvaltningsreform och korruptionsbekämpning.

Arbetet inom Östliga Partnerskapets forum för det civila samhället har fortsatt under året och det andra mötet för dess representanter hölls i Berlin 18–19 november. I december genomfördes det andra utrikesministermötet inom ramen för Östliga Partnerskapet.

I juli initierades en översyn av Europeiska grannskapspolitiken (ENP) av den höga representanten Catherine Ashton och kommissionären Stefan Füle. Samtliga medlemsstater, och de länder som omfattas av ENP, uppmanades att reflektera över den fortsatta genomförandet av politiken samt diskutera hur de framtida relationerna till grannländerna i öst och syd bör se ut. Översynen ska resultera i ett meddelande från kommissionen som förväntas presenteras i april 2011.

10.3.8 Utvecklingssamarbete i regionen

Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI) lanserades den 1 januari 2007 och syftar till att främja samarbete och integration mellan EU och dess partnerländer i Östeuropa och Medelhavsområdet, särskilt genom att stärka genomförandet av de handlingsplaner som upprättats som en del av den europeiska grannskapspolitiken ENP. Partnerländer i Östeuropa är Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland.

Vitryssland har ingen handlingsplan för grannskapspolitikens genomförande och har därför tilldelats mycket begränsade medel. Ryssland tillhör inte ENP-länderna men omfattas av ENPI på grundval av dess så kallade strategiska partnerskap med EU. Finansieringen av ENPI uppgår 2007–2013 till 12 miljarder euro. En tredjedel är avsatt för samarbete i Östeuropa och finansierar till största delen stöd för ekonomiska och demokratiska reformer. I kommissionens förslag till ENPI-finansiering 2010–2013 öronmärks 350 meuro till Östliga partnerskapet. Energi-effektiviserings- och miljöinitiativet för Östeuropa (E5P) finansieras del-

vis från ENPI och medlen belastar där Ukraina-landramen. Med ENPI har biståndet till grannskapet i stor utsträckning övergått från projekt- till programstöd.

Sverige har i genomförandekommittén för ENPI och genom det egna bilaterala utvecklingssamarbetet drivit en närmare koppling mellan ENPI och grannskapspolitiken, transparens och effektivitet i användningen av budgetstöd samt givarkoordinering mellan kommissionen, Sverige och andra EU-medlemsländer. I samband med inrättandet av en investerings-facilitet (NIF), som använder ENPI-medel och bilateralt bistånd i projekt tillsammans med internationella finansieringsinstitutioner, har Sverige drivit frågan om transparenta urvalskriterier och en tydlig koppling till ENP:s handlingsplaner. Sverige bidrar även finansiellt till NIF.

10.4 Mellanöstern

Fredsprocessen i Mellanöstern

Den israelisk-palestinska fredsprocessen är fortsatt en prioriterad fråga för EU. De uppmärksammade rådsslutsatser som antogs av rådet för utrikes frågor i december 2009 har under året legat till grund för EU:s mellanösternpolitik.

De amerikanska ansträngningarna att skapa förutsättningar för förhandlingar mellan Israel och palestinierna gav i mars resultat i form av indirekta samtal mellan parterna. Samtalen övergick i början av september i direkta samtal. Förhoppningarna om hållbara förhandlingar gick dock om intet den 26 september då Israel beslöt att inte förlänga det tio månader långa bosättningsmoratoriet på Västbanken. Palestinierna, som kräver ett fullständigt bosättningsstopp, även i Jerusalem, beslöt sig då för att avbryta förhandlingarna. Den amerikanska administrationen har sedan dess försökt hitta en kompromisslösning acceptabel för båda parter.

Sverige har under året fört en aktiv mellanösternpolitik för att stödja de amerikanska ansträngningarna och stärka EU:s politiska roll. På basis av skrivningen i rådsslutsatserna om Jerusalem som en framtida huvudstad för både israeler och palestinier har EU behållit ett tydligt fokus på den oroande utvecklingen i Jerusalem.

EU ger fortsatt omfattande stöd till palestinskt statsbyggande under premiärminister Fayyads ledning och är den största givaren till den palestinska myndigheten som under året vidtagit viktiga reformer. Sverige deltar aktivt i EU:s civilpolisinsats EUPOL COPPS, för närvarande ledd av en svensk chef, vilken har gjort betydande insatser för att stärka den palestinska säkerhets- och rättssektorn. Sverige har också bidragit till gränsmmissionen EUBAM Rafah, vars verksamhet vid gränsen mellan Gaza och Egypten dock legat nere alltsedan Hamas maktövertagande i Gaza 2007.

Den humanitära situationen i Gaza är fortsatt svår. Det uppmärksammades bland annat i samband med den humanitära fartygskonvojen ”Ship to Gaza”. I juni beslöt Israel att lätta på restriktionerna för införsel av förnödenheter till Gaza, vilket välkomnades av EU men bedömdes

som otillräckligt för att tillåta en långsiktig återuppbyggnad. EU har därför fortsatt verkat för att förbättra tillträdet till Gaza för humanitär hjälp, personer och handelsvaror. Det är angeläget att palestinska företag tillåts exportera varor från Gaza. Utan export kan inte ekonomin återhämta sig.

EU avser att fortsätta stödja parterna och de amerikanska ansträngningarna att få till stånd återupptagna resultatinkriktade fredsförhandlingar och har beredskap att bidra för att underlätta genomförandet av en framtida överenskommelse.

10.4.1 Fördjupning av EU:s relationer med det södra grannskapet

Sedan 2008 har en process pågått att fördjupa EU:s relationer med partnerländerna i syd, inklusive framtagandet av nya handlingsplaner inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken (ENP). EU har kontraktsmässiga relationer i form av associeringsavtal med i princip samtliga Medelhavsländer.

Då handlingsplanerna mellan EU och partnerländerna började löpa ut under 2008 (Israel) och 2010 (Jordanien, Marocko, Palestinska myndigheten och Tunisien) och flera partnerländer (Egypten, Israel, Jordanien, Marocko och Tunisien) indikerat intresse av att fördjupa relationerna med EU har förhandlingar inletts om nya handlingsplaner medan vissa förlängts. Denna process har följt grannskapspolitikens princip om differentiering, dvs. att bedöma varje partnerland på egna meriter.

Marocko var det första av länderna med vilket fördjupade relationer överenskoms. 2008 antogs en gemensam färdplan med riktlinjer för fördjupat samarbete (s.k. statut avancé) och ett nytt instrument för att efterträda nuvarande handlingsplan väntas antas under 2011. Förhandlingarna om att fördjupa relationerna med Jordanien inleddes under 2009 och resulterade i att en ny handlingsplan kunde antas i oktober. Förhandlingarna om en ny handlingsplan mellan EU och Tunisien har fortskridit under året. Vad gäller Egypten fortsätter samtalen om fördjupade relationer. Processen för att uppgradera relationerna med Israel inleddes 2008 men har ännu inte nått i mål. EU har konstaterat att uppgraderingen måste ses i ett bredare sammanhang som omfattar fredsprocessen. Den existerande handlingsplanen har tillsvidare förlängts.

Från svensk sida har det varit angeläget att välkomna partnerländernas intresse att fördjupa relationerna med EU och att värna existerande ramverk och genomförandet av gjorda åtaganden, inklusive vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. För svenskt vidkommande har det också varit viktigt att fördjupning av relationerna med partnerländerna i syd beaktar den politiska kontexten.

I ljuset av den senaste utvecklingen i regionen har relationerna med södra grannskapet hamnat i blickfånget. EU har gjort åtagande om ett nytt partnerskap med de länder som genomför politiska och ekonomiska reformer, inklusive genom ENP och Union för Medelhavet. Vid rådet för utrikes frågor den 21 februari 2011 presenterade EEAS och kommissionen förslag på stödpaket för att bidra till demokratiseringsprocesserna i Tunisien och Egypten. Sverige verkar för att åtaganden vad

Unionen för Medelhavet

Unionen för Medelhavet (UfM) sjösattes 2008, då den tidigare Barcelonaprocessen för EuroMed-samarbete fick ett nytt namn och en starkare politisk förankring. Totalt ingår nu 43 länder i UfM. Utöver de 27 EU-medlemsstaterna deltar Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet, Palestinska myndigheten, Albanien, Mauretanien samt de nyttillkomna medlemmarna Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Monaco och Montenegro. EuroMed-samarbetet är unikt genom sin betoning på gemensamma värderingar som demokrati och mänskliga rättigheter samt på ett delat ägarskap mellan EU och partnerländerna. Det är också det enda forum vid sidan av FN där israeler och araber möts på ministernivå.

Under året har arbetet fungerat ganska väl, Senior Officials Meetings har hållits som planerats, vilket bl.a. har resulterat i att en generalsekreterare har utsetts och sex biträdande generalsekreterare har utnämnts för UfM-sekretariatet. Vidare har arbetsprogram och budget antagits för sekretariatet, som nu förväntas komma igång med verksamheten med projekt inom sex prioriterade områden, som syftar till att främja välfärd, fred och stabilitet i regionen, under 2011. Däremot har det toppmöte, som skulle ha hållits först i juni och sedan i november, skjutits upp på grund av läget i fredsförhandlingarna i Mellanöstern. Flera fackministermöten har också måst ställas in på grund av detta, medan andra fackministermöten har hållits i början och slutet av året.

Iran

Iran har fortsatt visat bristande samarbetsvilja i den kärntekniska frågan som har legat högt på EU:s agenda under året. Trots stora ansträngningar från EU:s sida till konkreta förhandlingar har Iran ännu inte efterlevt säkerhetsrådsresolutionerna och har heller inte samarbetat fullt ut med IAEA. I juli fattades därför ett rådsbeslut om utökade sanktioner mot Iran. Tillhörande rådsförordning trädde i kraft i oktober och går utöver de av FN:s säkerhetsråd antagna resolutionerna. EU:s sanktioner innefattar bl.a. reseförbud och frysning av tillgångar för vissa iranska personer och företag, förbud mot viss handel med Iran, kontroll av finansiella transaktioner med iranska subjekt och begränsningar av förbud avseende förbindelser med iranska banker, restriktioner inom energi- och transportsektorn m.m. En diplomatisk lösning på den nukleära frågan är alltså prioriterad.

EU har även reagerat kraftfullt mot den förvärrade situation för de mänskliga rättigheterna som följt efter presidentvalet i juni 2009, i synnerhet de iranska myndigheternas ingripanden vid demonstrationer och de omfattande frihetsberövanden och rättegångar som genomförts mot bland annat journalister och MR-försvarare. Irans fortsatta brott mot mänskliga rättigheter, inklusive en omfattande användning av

dödsstraffet har också kritiserats kraftigt av EU, genom demarcher och uttalanden av den höga representanten Catherine Ashton. Skr. 2010/11:105

I förlängningen finns ett stort mervärde av samarbete mellan EU och Iran som skulle kunna frigöras vid framsteg beträffande frågan om det kärntekniska programmet och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Irak

Förhandlingarna om ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Irak (PCA) slutfördes i november 2009 av kommissionen och avvaktar snar underskrift. Avtalet är en del av EU:s långsiktiga målsättning att normalisera relationerna med Irak.

I januari undertecknades ett samarbetsavtal (MoU) om strategiskt partnerskap i energi, som återspeglar EU:s målsättning i riktning mot energidiversifiering och Iraks roll inom energiområdet.

Det tvååriga program för kommissionens biståndsinsatser i Irak åren 2009–2010 har ersatts av en reguljär strategi för 2010–2014, som i linje med PCA fokuserar på kapacitetsuppbyggnad av irakiska institutioner och förbättring av levnadsförhållandena i landet. EU:s bistånd till Irak har sedan 2003 uppgått till nästan en miljard euro. Sveriges bidrag 2004–2009 uppgick till 77,5 miljoner euro.

EU:s gemensamma rättsstatsinsats EUJUST LEX har förlängts till 2012. Insatsen syftar till att stödja reformer i såväl polis- som rättsväsendet och främja samarbetet mellan domstols-, polis- och kriminalvårdssektorn. Över 3 500 irakiska tjänstemän har erhållit utbildning sedan insatsen inleddes 2005 och i april beslutades att bl.a. öka närvaron i Irak.

Den svåra situationen för minoriteter, bruket av dödsstraffet, situationen i fängelser m.m. i Irak väcker stort engagemang i EU. Den höga representanten Catherine Ashton har gjort flera uttalanden under året om Irak.

Inom EU har Sverige en hög profil vad gäller Irak och har verkat för att stärka EU:s roll.

10.4.2 Gulfstaternas samarbetsråd

Sverige stödjer kommissionens fortsatta ansträngningar för ett snart avslutande av FTA-förhandlingar med Gulfstaternas samarbetsråd (GCC). EU:s relation med GCC innefattar även samarbetsprojekt och dialog inom bl.a. områden som energi, klimat, utbildning m.m. samt politisk dialog, främst i frågor rörande regionala förhållanden där våra intressen i mycket sammanfaller.

Jemen

Under det svenska EU-ordförandeskapet höjde EU markant sin profil i Jemen. Den första gemensamma EU-strategin, inklusive rekommendationer för agerande, och de första rådsslutsatserna om Jemen antogs

under hösten 2009. En operationalisering av rekommendationerna i Skr. 2010/11:105 strategin inleddes och har fortsatt under året.

10.5 Nordamerika

10.5.1 Toppmöten mellan EU och USA

Den 20 november ägde toppmötet mellan EU och USA rum. I fokus för mötet stod den globala ekonomin, säkerhet, globala utmaningar och internationella frågor. Vid mötet kom man överens om insatser för att stärka samarbetet inom det ekonomiska området, energiområdet, utvecklingsområdet och kring cybersäkerhet och brottslighet. En särskild arbetsgrupp ska upprättas för samarbete på det sistnämnda området. Under hösten genomfördes även möten i Energirådet mellan EU och USA och det Transatlantiska ekonomiska rådet (TEC).

Utrikespolitiskt samarbete med USA

Det utrikespolitiska samarbetet var intensivt under 2010. Utöver diskussionerna i samband med toppmötet, träffades USA:s utrikesminister Hillary Clinton EU:s Höga representant Catherine Ashton och EU:s ordförande Herman Van Rompuy för samtal om den transatlantiska relationen i oktober. Samtalen rörde främst gemensamma gränsöverskridande utmaningar och tredjelandfrågor. EU:s närområde, Iran samt Afghanistan och Pakistan var centrala frågor. USA och EU har ett tätt samarbete inom så gott som samtliga utrikespolitiska frågor, samverkan väntas i och med Lissabonfördragets implementering och upprättandet av den europeiska utrikestjänsten (EEAS) bli än mer effektivt och verkansfullt än tidigare.

Toppmötet EU-USA i november 2009 beslutade att återupprätta dialogen mellan EU och USA på utvecklingsområdet, inledningsvis med fokus på global livsmedelssäkerhet, klimat och utveckling samt uppföljningen av Millieniummålen.

Ekonomiskt samarbete med USA

Det ekonomiska samarbetet EU-USA hanteras till stor del inom ramen för det Transatlantiska ekonomiska rådet (TEC). Vid toppmötet EU-USA den 3 november 2009 enades parterna om att samarbetet i TEC måste intensifieras och effektivieras. Detta har föranlett täta kontakter under innevarande år mellan USA och kommissionen.

Vid toppmötet mellan EU och USA erkändes TEC:s centrala roll för samarbete om innovationer och regleringar samt för att undanröja handelshinder för handel och investeringar. TEC fick i uppdrag att utarbeta en agenda som stimulerar tillväxt och skapar nya arbetstillfällen inom nya sektorer och teknologier. Tyngdpunkten vid mötet den 17 december låg på innovationer, forskning och s.k. gröna jobb, reglerings-

samarbete samt den transatlantiska marknaden. Ett avtal om samarbete på e-hälsoområdet undertecknades. Skr. 2010/11:105

Samarbete med USA på handelspolitikens område

USA och EU har ett nära samarbete på det handelspolitiska området och då främst inom ramen för WTO:s Doharunda. Vid toppmötet mellan EU och USA var parterna eniga om att uppmana förhandlarna på båda sidor att intensifiera sina ansträngningar för att kunna avsluta rundan med ett väl avvägt och ambitiöst resultat. En rad olösta handelspolitiska tvister finns som hindrar marknadstillträdet till den amerikanska marknaden.

EU:s relationer med Kanada

Årets toppmöte mellan EU och Kanada ägde rum den 5 maj i Bryssel. EU representerades av Europeiska rådets ordförande Van Rompuy, kommissionens ordförande Barroso och den höga representanten Ashton. Kanada företrädde av premiärminister Harper och handelsminister van Loan. Vid mötet behandlades ekonomiska och handelsfrågor, världsekonomin G8/G20, klimatförändringen och internationell krishantering (Afghanistan/Pakistan och Haiti). Den 1 och 2 december träffades EU och Kanada i Joint Cooperation Committee respektive High Level Coordination Group.

Förhandlingarna om ett ambitiöst frihandelsavtal (CETA), vilka lanserades vid toppmötet i maj 2009, har fortsatt under året. Hittills har totalt fem förhandlingsrundor ägt rum och resultaten har så här långt varit positiva. Målsättningen är att det vid toppmötet nästa år ska finnas ett mindre antal utestående frågor att lösa och att avtalet ska bli klart 2011. Parallellt med CETA-förhandlingen kommer 1976 års ramavtal EU-Kanada om handel och ekonomiskt samarbete att uppdateras. Kommissionens förhandlingsmandat antogs av rådet i slutet av november.

10.6 Afrika

10.6.1 EU-Afrika partnerskapet, Afrikanska Unionen och EU-Afrika toppmötet

Uppföljningen av den gemensamma Afrika-EU strategin och den handlingsplan med åtta tematiska partnerskap som antogs vid det andra EU-Afrika toppmötet i Lissabon i december 2007 har fortsatt under 2010. De åtta partnerskapen är: fred och säkerhet, demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, handel och regional integration, millenniemålen, energi, klimatförändringar, migration, rörlighet och sysselsättning samt vetenskap, informationsområdet och rymden.

Under året har mycket av EU-Afrika dialogen kretsat kring förberedelserna inför det tredje EU-Afrika toppmötet som ägde rum i Tripoli, Libyen, den 29–30 november. Det övergripande ramverket för

EU-Afrika dialogen är fortsatt den gemensamma strategin men toppmötet i Tripoli antogs nu även en ny reviderad handlingsplan för samarbetet för perioden 2011–13. Vid toppmötet antogs även en politisk deklaration (Tripoli Declaration). Man kunde dock inte nå enighet om en gemensam deklaration om klimatfrågorna inför den internationella klimatkonferensen (COP16) i Cancún, Mexico. Partnerskapet med AU har fortsatt att vara centralt i EU:s Afrikapolitik, inte minst på fred- och säkerhetsområdet, och EU-delegationen till AU i Addis Abeba har förstärkts och spelar en allt viktigare roll i dialogen.

10.6.2 Afrikas Horn

Etiopien och Eritrea

I Etiopien har EU bland annat följt parlaments- och delstatsvalen i maj, demokratiutvecklingen, situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna samt den svåra humanitära situationen i landet.

En EU-observatörsmission (EOM) övervakade valen i maj på inbjudan av Etiopiens valkommission. Missionen konstaterade att valen inte uppnådde internationell standard, och lyfte fram brister i transparens, ett krympande utrymme för oppositionen, och olika förutsättningar i valkampanjen. Över lag ska dock själva valförrättandet ha gått relativt väl till.

En central fråga i EU:s dialog med Etiopien är klimatförändringarna och effekterna på Afrikas sociala och ekonomiska utveckling. Etiopiens premiärminister Meles är Afrikas talesman i klimatfrågor och deltog i denna kapacitet vid den internationella klimatkonferensen (COP16) i Cancún i december.

EU fortsatte under 2010 att genom dialog och påverkan driva att gränstvisten mellan Etiopien och Eritrea fortsatt skulle uppmärksammas, och att gränskommissionens beslut skulle genomföras. Gränsfrågan uppmärksammas vidare i EU-policyn för Afrikas Horn, vars genomförande Sverige drivit. EU har fört en regelbunden politisk dialog inom ramen för Cotonou-avtalet med respektive land på Afrikas Horn, där fred och säkerhet tillsammans med mänskliga rättigheter och demokrati utgjort centrala frågor. EU uttalade sig den 18 september om de politiska fångarna i Eritrea. I uttalandet uttryckte EU stark oro över situationen för de mänskliga rättigheterna och uppmanade Eritrea att ovillkorligen frige alla politiska fångar.

Såväl EU, inom ramen för den politiska dialogen, som Europaparlamentet tog under hösten upp Dawit Isaaks fall. Sverige har vid ett antal tillfällen haft synpunkter på EU-biståndet till Eritrea. Bland annat har Sverige betonat att situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea ska uppmärksammas tydligare i EU:s landstrategi och att strategin mer effektivt ska följas upp för att säkerställa att medlen verkligen når de avsedda målen.

Situationen i Somalia har utvecklats till en av Afrikas mest komplicerade kriser. 20 år efter den somaliska statens sönderfall saknar landet fortfarande en fungerande centralregering. Inslag av terrorism och internationell brottslighet som sjöröveri har försvårat en permanent lösning. Den pågående fredsprocessen går nu in i ett avgörande skede då ett flertal frågor återstår att lösa innan den så kallade övergångsperioden löper ut i augusti 2011.

Som största givare till Somalia samt genom insatserna Atalanta för piratbekämpning och EUTM för träning av somaliska soldater är EU en central aktör i landet. Läget i landet samt den utbredda piratverksamheten utanför Somalias kust har under året behandlats återkommande i flera av rådets arbetsgrupper. De första soldaterna som tränats i EUTM är färdigutbildade. Sverige har bidragit med fyra officerare till EUTM. Vad gäller Atalanta har Sverige under april till november deltagit med en flottstyrka som under fyra månader även ledde de operativa insatserna från styrkehögkvarteret på HMS Carlskrona.

Sudan

Rådet för utrikes frågor har vid flera tillfällen behandlat situationen i Sudan och i dessa sammanhang främst fokuserat på läget igenförandet av fredsavtalet mellan södra och norra Sudan (CPA), inklusive den kommande folkomröstningen i januari 2011 om södra Sudans och området Abyeis framtida status samt fredsanssträngningarna i Darfurprovinsen i västra Sudan. Sverige har arbetat för ett starkt politiskt engagemang från EU till stöd för igenförandet av CPA, och den medling mellan parterna som pågår under ledning av ordföranden i Afrikanska Unionens (AU) högnivåpanel, Thabo Mbeki, Sydafrikas före detta president.

Ansträngningarna för att uppnå en politisk förhandlingslösning på krisen i Darfur har fortsatt under ledning av AU:s och FN:s chefsmedlare Djibrill Bassolé, för vilken EU uttalat sitt fulla stöd. Sverige har verkat för att EU fortsatt ska upprätthålla ett enhetligt tryck på alla parter att underlätta det humanitära tillträdet för aktörer i hela Sudan, respektera den humanitära rätten samt betonat regeringens skyldighet att respektera de mänskliga rättigheterna. EU har varit tydligt när det gäller Sudans skyldighet att samarbeta med den internationella brottmålsdomstolen (ICC) och följa de häktningsbeslut som utfärdats av domstolen. EU har även, delvis inom ramen för den Afrikanska Fredsfaciliteten (APF), stött AU:s och FN:s fredsfrämjande insats i Darfur (UNAMID) och FN:s fredsfrämjande insats i södra Sudan (UNMIS).

EU utgör den största biståndsgivaren till Sudan och Sverige har engagerat sig i arbetet med att öka EU:s synlighet och roll i Sudan utifrån dessa förutsättningar. Fokus har legat på att försöka upprätthålla trycket på parterna att genomföra CPA och folkomröstningarna. EU har också påbörjat förberedelser för att ge ytterligare stöd till norra och södra Sudan efter att folkomröstningarna genomförts. Bland annat har EU erbjudit stöd genom kapacitetsbyggande åtgärder. I augusti 2010 utnämnde rådet Rosalind Marsden till EU:s nya särskilda representant för

Sudan (EUSR) – hon efterträder danske Torben Brylle som haft denna roll sedan maj 2007. På grund av det kritiska skede som Sudan befinner sig i har den höga representanten Catherine Ashton under hösten också inrättat en intern arbetsgrupp (task force) för Sudan.

Vad gäller samarbetet och dialogen under Cotonou-avtalet och det gemensamma EU-biståndet under den europeiska utvecklingsfonden (EUF) har Sudan som enda AVS-land fortsatt vägrat att ratificera det reviderade Cotonou-avtalet från 2005, delvis på grund av dess skrivningar om straffrihet och stöd till ICC. Sudan är därför i nuläget inte en del av Cotonou-familjen men i ljuset av de stora behoven i Sudan de kommande åren har EU under året trots detta beslutat om ytterligare stöd för fredsprocesserna och god samhällsstyrning i Sudan, dock med tydliga direktiv om att stödet ska kanaliseras via icke-statliga aktörer.

10.6.3 Västafrika

Nigeria

I juli hölls ett möte i Abuja på hög tjänstemannanivå mellan EU och Nigeria där både utvecklingen i regionen och den interna utvecklingen i Nigeria diskuterades. Ett planerat ministermöte i Abuja har dock senarelagts. EU har fortsatt att bevaka utvecklingen i Nigerdeltat och fört en dialog med Nigeria om hur säkerheten i området kan förbättras och hur EU kan stödja de pågående ansträngningarna för en lösning. EU har även intensifierat dialogen med regeringen och valkommissionen om förberedelserna inför valen 2011 i syfte att främja fria och rättvisa val. Trots ansträngningar från EU:s sida har ett fullödigt ekonomiskt partnerskapsavtal (EPA) med Västafrika (ECOWAS) ännu inte kunnat undertecknas, bland annat beroende på Nigerias svaga intresse.

Guinea-Conakry

I Guinea har EU sökt främja en nationell dialog mellan kuppmaakarna och oppositionen genom ett nära samarbete med ECOWAS och AU, och genom deltagande i den internationella kontaktgruppen för Guinea samt stöd till ECOWAS utsedde medlare Blaise Compaoré, president i Burkina Faso. Efter massakern mot oppositionen i september 2009 införde EU vapenembargo mot Guinea samt riktade åtgärder (sanktioner) mot medlemmar i juntan. EU krävde också att de skyldiga för massakern ställs inför rätta. Sedan kuppmaakaren Camara i december 2009 skottskadats och ersatts av generalen Konaté nåddes en uppgörelse som resulterade i en övergångsregering och ett nationellt råd som förberedde ett konstitutionellt styre. De första demokratiska presidentvalen i landets historia ägde sedan rum i två omgångar, den sista i november, med valobservatörer från bland andra EU. Kommissionen aviserade under hösten att utvecklingssamarbetet inom ramen för Cotonou-avtalet, under den europeiska utvecklingsfonden (EUF), gradvis skulle återupptas.

Efter dubbelmorden på presidenten och överbefälhavaren våren 2009, följda av presidentval i juli och ännu ett kuppliknande myteri under våren överväger EU för närvarande restriktiva åtgärder mot två makthavare med militär bakgrund som anses ha destabiliserat landet. EU har under 2010 beslutat att avsluta insatsen till stöd för reformer inom säkerhetssektorn i Guinea-Bissau; EU-SSR (Security Sector Reform). EU diskuterar för närvarande former för att ta till vara erfarenheterna av insatsen i någon form.

Niger

Under 2009 genomförde president Tandja i Niger en rad åtgärder i strid med konstitutionen, främst i syfte att bevara och koncentrera makten. Sedan EU vid upprepade tillfällen och i nära samarbete med ECOWAS och AU påtalat att agerandet var oacceptabelt inledde EU i december 2009 politiska konsultationer under artikel 96 av Cotonou-avtalet. Det inledande politiska mötet hölls i Bryssel i juli 2009 under svenskt EU-ordförandeskap och konsultationerna kunde sedan avslutas under 2010.

Under våren tog en militärjunta makten, som utlovade en återgång till konstitutionellt styre. Datum har fastställts för lokala, parlaments- och presidentval under 2011. En första etapp var en folkomröstning om konstitutionen i oktober. I linje med resultaten av artikel 96-konsultationerna kan EU därefter fortsätta att betala ut delar av biståndet.

Mauretanien

Efter en uppgörelse mellan kuppmakaren Abdelaziz och oppositionen i Dakar under Senegals, AU:s och UNOWA:s hägn som EU aktivt bidrog till hölls presidentval i juli, som vanns av Abdelaziz. EU har under 2010 successivt återupptagit samarbetet och en förstärkt dialog på grundval av artikel 8 i Cotonou-avtalet. EU stöder en fördjupad demokratisering i Mauretanien.

Sahel

EU har under 2010 följt upp de tre landmissioner i Sahel som genomfördes 2009 under svenskt ordförandeskap. Syftet var att få en uppfattning om säkerhetshoten i Sahel, organiserad brottslighet och terrorism, som berör både regionens stater och befolkningen men även europeiska medborgares säkerhet samt utröna hur EU och dess medlemsstater ska kunna främja utveckling, god samhällsstyrning och stärka rättsstatens strukturer. I oktober antogs i FAC slutsatser om behoven att, som komplement till de insatser som redan görs av staterna själv i regionen, samordna unions olika instrument i ett helhetsperspektiv för att främja säkerhet och utveckling i Sahel. En gemensam EU-Sahel strategi ska utarbetas och antas i början av 2011.

EU fortsatte att nära följa situationen i Elfenbenskusten och stödja genomförandet av det fredsavtal som undertecknats mellan regeringen och rebellgrupperna. EU bedriver omfattande biståndsinsatser i Mano River- länderna (Guinea, Liberia, Sierra Leone, Elfenbenskusten och Guinea-Bissau). EU:s övergripande politik syftar till att skapa förutsättningar för fred, återuppbyggnad och demokratisering i regionen.

Det regionala samarbetsorganet ECOWAS

Dialogen mellan EU och den regionala samarbetsorganisationen ECOWAS har fortsatt att fördjupas men samarbetet har varit gott, inte minst i hanteringen av de icke konstitutionella maktövertagandena i regionen och annan krishantering. Under året har ministertrojkor mötts vid ett tillfälle, den 15 juni i Luxemburg. Ett planerat möte i Abuja andra halvåret har senarelagts.

10.6.4 Stora sjöregionen

EU är en viktig aktör till stöd för fred och säkerhet i Stora sjöregionen. EU är också en betydelsefull politisk aktör och har bland annat ett särskilt sändebud för regionen (EUSR). Det särskilda sändebudet har varit aktivt engagerad i de pågående fredsprocesserna. Under oktober genomförde EU:s KUSP-ambassadörer en fältresa till Stora sjöregionen och som en uppföljning till denna diskuteras för närvarande EU:s fortsatta engagemang i rådsarbetsgruppen för Afrika (COAFR).

EU och medlemsstaterna, inklusive Sverige, stödjer även flera regionala organisationer som arbetar för att främja regional stabilitet och integration, bland annat Stora sjögemenskapen (CEPGL). Det europeiska utvecklingsarbetet i regionen är omfattande, i synnerhet i DRK.

Demokratiska republiken Kongo

Läget är fortsatt mycket instabilt i DRK, särskilt i de östra delarna och rapporter inkommer ständigt om brutala övergrepp mot civilbefolkningen av rebeller, men i hög grad även av regeringsarmén. Medlemmar av armén har även utpekats av FN:s expertgrupp som inblandade i illegal utvinning av naturresurser. Integreringen i regeringsarmén av den forna huvudfienden, rebellgruppen CNDP, som inleddes under 2009 har gått trögt. FN:s fredsbevarande mission i landet döptes om till MONUSCO och fick förnyat mandat att verka i DRK till och med juni 2011. Den humanitära situationen är alltså mycket allvarlig i stora delar av landet.

EU är fortsatt en betydande politisk aktör och ledande inom humanitär hjälp och utvecklingsarbete i DRK. DRK var under 2010 ett av de länder som fick mest EU-bistånd. Kommissionen beviljade under 2010, utöver utvecklingsbiståndet under EDF, även stöd genom det så kallade V-FLEX-instrumentet för att lindra effekterna av den globala finansiella krisen. EU:s polisinsats i DR Kongo, EUPOL fortsatte under året sin verksamhet till stöd för den nationella polisen. Även den europeiska

insatsen för säkerhetssektorreform, EUSEC, fortsatte sitt arbete med att ge råd till den kongolesiska försvarsmakten i dess arbete med att reformera de nationella väpnade styrkorna. Sverige var drivande för en aktiv EU politik bl.a. uttalanden som EU gjort under året med anledning av mordet på MR-försvararen Floribert Chebeya i juni och med anledning av publiceringen av en FN-rapport om allvarliga MR och IHL-brott i DRK 1993–2003. EU:s engagemang i DR Kongo har skett i samråd och samarbete med FN och övriga internationella aktörer.

Rwanda

I augusti återvaldes Paul Kagame som president för ytterligare sju år, med en överväldigande majoritet av rösterna. EU hade fyra valexperter på plats för att stödja medlemsstaterna i deras analys av processen. I upptakten till valet krympte det demokratiska utrymmet i landet och EU intensifierade den politiska dialogen med regeringen i syfte att vända trenden. Den höga representanten Catherine Ashton utfärdade ett uttalande med anledning av att det gröna oppositionspartiets vice ordförande mördades i juli samt i samband med valet, då hon bl.a. uttryckte oro för vissa händelser i upptakten till valet.

10.6.5 Östra Afrika

Kenya

EU har under året varit starkt engagerat i utvecklingen i Kenya och fortsatt verkat till stöd för AU:s och förde detta FN-generalsekreteraren Annans arbete att skynda på genomförandet av maktodelningsavtalet. EU har särskilt välkomnat folkomröstningen och antagandet av en ny konstitution som ett viktigt steg framåt. Samtidigt som Kenyas roll som regional aktör understrukits har EU uttryckt fortsatt oro över MR-övergrepp och straffrihet, tecken på bristande politisk vilja samt uppmanat till nära samarbete med ICC. Budskapen har följts upp lokalt genom politisk dialog på hög nivå.

10.6.6 Södra Afrika

Zimbabwe

EU ser allvarligt på den politiska situationen i Zimbabwe. Genomförandet av avtalet GPA (Global Political Agreement) om maktodelning och reformer går fortsatt långsamt. EU har viseringsrestriktioner och har fryst tillgångar i Europa för över 200 individer och ett antal företag med kopplingar till dessa personer. Kommissionens bistånd är begränsat och kanaliseras via enskilda organisationer. EU är emellertid fortsatt en stor humanitär givare i Zimbabwe och har också beslutat om ett transitionsstöd, bland annat för stöd till reformer enligt GPA.

Den höga representanten Catherine Ashton träffade i juli en zimbabwisk ministerdelegation i Bryssel i syfte att trycka på för genomförande av demokratiska reformer och respekt för de mänskliga rättigheterna. Som ett första steg på vägen mot en normalisering av förbindelserna mellan EU och Zimbabwe nystartade den politiska dialogen i juni 2009, bland annat genom svenska initiativ, efter att en samlingsregering kom på plats tidigare samma år.

Den ekonomiska och sociala situationen har förbättrats i landet men politiskt motiverad förföljelse av anhängare till Tsvangirais parti MDC T och representanter för det civila samhället har fortsatt och demokratiska reformer uteblivit. Situationen i Zimbabwe behandlas regelbundet i EU:s politiska dialog med Sydafrika och andra SADC-länder.

Sydafrika

Inom ramen för det strategiska partnerskapet mellan Sydafrika och EU genomfördes ett politiskt dialogmöte på ministernivå i Bryssel i maj 2010. Diskussionen fokuserade på genomförandet av det strategiska partnerskapet, den politiska och institutionella utvecklingen i EU och Sydafrika, EU-SADC avtal om ekonomiskt partnerskap, den gemensamma Afrika-EU-strategin, den globala ekonomiska krisen, klimatförändringarna, liksom den politiska situationen i Sudan, Somalia, Madagaskar, Zimbabwe, Burundi och fredsprocessen i Mellanöstern. Mötet leddes gemensamt av den höga representanten Catherine Ashton och Sydafrikas utrikesminister Nkoana-Mashabane.

Det tredje EU-Sydafrika toppmötet hölls i Bryssel 28 september. EU företrädde av Herman Van Rompuy, ordförande för Europeiska rådet, och av José Manuel Barroso, ordförande för kommissionen. Republiken Sydafrika företrädde av president Jacob Zuma. Mötet gjorde en halvtidsutvärdering av partnerskapet inom ramen för handels- och utvecklingsamarbetsavtalet (TDCA) mellan EU och Sydafrika och noterade särskilt det mycket framgångsrika vetenskapliga samarbetet. Vidare diskuterade FN-reformer, frågor och överenskommelser relaterade till den globala finansiella krisen som diskuterats inom ramen för G20, genomförandet av millenniemålen, klimat och miljöfrågor samt Sudan och Zimbabwe.

Angola

Under det svenska EU-ordförandeskapet tog Sverige initiativ till ett förslag om en förstärkt och fördjupad politisk dialog och samarbete med Angola inom ramen för en så kallade "Joint Way Forward". Förslaget innehåller ett brett spektrum samarbetsfrågor som god samhällsstyrning, hållbar utveckling, klimatfrågan, forskning och utveckling, utbildning m.m. I november meddelade Angola att man är redo att initiera de första diskussionerna med EU inom en rad olika områden. EU arbetar nu med förberedelser inför kommande dialog.

President-, parlaments- och provinsval ägde rum i oktober 2009. Valkampanjen innehöll en rad brister, vilket EU:s valobservatörer rapporterade om. Under 2010 har EU och de största biståndsgivarna fortsatt en intensiv och uppriktig dialog med Moçambiques regering. Regeringen har tagit fram en s.k. Governance Action Plan, en handlingsplan innehållandes en rad åtaganden vad gäller snara förbättringar främst inom områdena god samhällsstyrning och fattigdomsbekämpning. EU följer nära den allmänna politiska utvecklingen i landet.

10.7 Latinamerika och Karibien

Toppmöten mellan EU och länderna i Latinamerika och Karibien (LAC) hålls vartannat år. Mötet i Madrid i maj var högt prioriterat av det spanska ordförandeskapet.

Vid toppmötet diskuterade ett sextiotal stats- och regeringschefer ämnen av gemensamt intresse som klimatförändringarna, migration, kampen mot narkotikan, mänskliga rättigheter samt samarbete kring kultur, utbildning och forskning. Diskussionerna präglades också av den pågående globala finansiella krisen, men man kunde samtidigt konstatera att handeln mellan EU och Latinamerika och Karibien hade fördubblats – till 190 miljarder euro – under årtusendets första decennium. EU är LAC-regionens största handelspartner efter USA och dess största utländska investerare. Unionen är också en partner i kampen mot fattigdom – EU-kommissionen gav över 3 miljarder euro i bistånd under de senaste tio åren.

EU och LAC delar också visionen att skapa frihandel mellan de två regionerna, och i Madrid togs nya viktiga steg för att föra regionerna närmare varandra. Förhandlingarna om ett associeringsavtal mellan EU och Centralamerika avslutades i tid till toppmötet, och likaså förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan unionen och Colombia och Peru. Toppmöten mellan EU och Mexiko, EU och Chile, EU och Brasilien samt EU och Cariforum (de karibiska ländernas sammanslutning) hölls dessutom.

Biregionala avtal

Under året slutförde EU förhandlingarna med Centralamerika om associeringsavtal samt med Colombia och Peru om frihandelsavtal, varefter sedvanlig juridisk granskning inleddes. När denna är klar kommer parafering och offentliggörande att ske.

Förhandlingarna mellan EU och Sydliga gemensamma marknaden (Mercosur) om ett biregionalt associeringsavtal återupptogs i juni efter att ha legat nere sedan 2004. Sverige är pådrivande för associeringsavtal och frihandel och bidrog aktivt inom EU för att EU-Mercosur-förhandlingen fick en snabb och bra start. Sverige önskar ett ambitiöst avtal och förhandlingsavslut så snart som möjligt under 2011.

Utvecklingsinstrumentet Development Cooperation Instrument (DCI) styr sedan 2007 hela EU-kommissionens samarbete med både Asien och Latinamerika, och för arton latinamerikanska mottagarländer gäller sexåriga strategier från 2007–2013. Ett övergripande mål för EU:s bistånd är att stödja regional integration inom Latinamerika – ett område där EU kan dela med sig av sina erfarenheter. Vidare utgör fördjupad regional integration i Latinamerika också en förutsättning för att frihandelsområden med EU ska kunna upprättas. En annan övergripande målsättning för EU:s bistånd med Latinamerika och Karibien är att stödja de mottagarländernas ansträngningar att uppnå millenniemålen.

Det totala EU-biståndet till Latinamerika exklusive Karibien uppgick 2010 till 350 milj. euro. Sverige har i DCI-kommittén bl.a. betonat vikten av nationellt ägarskap, komplementaritet och givarsamordning med betoning på lokal samordning. Även jämställdhetsfrågor samt demokrati och mänskliga rättigheter har betonats.

Brasilien

Brasilien, som utgör halva Sydamerika och allt mer tar sin plats på världsarenan som regional stormakt, är en strategisk partner till EU. Partnerskapet fortsatte under året att genomföras inom ramen för en gemensam handlingsplan, vilken antogs i december 2008. Det omfattar en rad samarbeten, dialoger och processer. I övrigt baseras EU:s förbindelser med Brasilien på ett bilateralt ramavtal från 1992 om samarbete, ett liknande biregionalt avtal EU-Mercosur från 1995 samt ett bilateralt avtal från 2004 om vetenskapligt och teknologiskt samarbete. Associeringsavtalet EU-Mercosur kommer att betyda ytterligare mycket.

Toppmöten EU-Brasilien hålls varje år. Det fjärde toppmötet ägde rum den 14 juli 2010 i Brasilia.

Sverige har en viktig och privilegierad bilateral relation med Brasilien industriellt, politiskt, tekniskt-vetenskapligt m.m. Sverige lägger därför hög vikt vid EU-relationen till Brasilien och tar aktiv del i det arbetet.

Honduras

Det icke-konstitutionella avsättandet av president Zelaya i juni 2009 kom att uppta en stor del av det svenska EU-ordförandeskapets arbete med Latinamerika. I november 2009 hölls ordinarie presidentval, som den konservativa kandidaten Porfirio Lobo vann. Trots att förutsättningar inte var helt tillfredsställande välkomnade EU valet som ett viktigt steg framåt för att återupprätta den konstitutionella ordningen, och efter presidents Lobos tillträde har EU och dess medlemsländer successivt normaliserat förbindelserna med Honduras.

Ecuador

Till den snabba upplösningen av den politiska krisen i Ecuador den 30 september bidrog den omedelbara och tydliga internationella reaktionen

till stöd för den valde presidenten Correa. Denna kom från de allra flesta länder i den amerikanska kontinentens länder, liksom relevanta multilaterala organisationer. Både höga representanten Catherine Ashton och Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy gjorde uttalanden till stöd för den valde presidenten Rafael Correa.

Kuba

Ett politiskt dialogmöte mellan EU och Kuba hölls under det spanska ordförandeskapet. Vid detta diskuterades främst mänskliga rättigheter, klimat och finansiella krisen. Den höga representanten Catherine Ashton höll också ett möte med kubanska regeringen under UNGA-veckan i New York i september. EU bekräftade giltigheten av den gemensamma ståndpunkten om Kuba från 1996 vid utrikesministermötet i oktober. EU kom dessutom fram till att ha en intern reflektionsprocess, inom ramen för den gemensamma ståndpunkten, över de framtida relationerna med Kuba. Under året har politiska fångar frigivits och sedan deporterats till Spanien med särskilda krav på tillstånd för att få återvända till Kuba.

Mexiko

Ett första toppmöte hölls mellan EU och Mexiko inom ramen för det strategiska partnerskapet som antogs 2008. Vid toppmötet i maj antogs en gemensam åtgärdsplan för närmre samarbete inom exempelvis klimatfrågor, säkerhetssektorn, mänskliga rättigheter, ekonomiska frågor och förbättrad samordning i multilaterala fora.

Haiti

Efter jordbävningen den 12 januari, då omkring 230 000 personer omkom och 2,1 miljoner människor förlorade sina hem, har Haiti diskuterats intensivt i EU. Utrikes- försvars- och biståndsministrarna diskuterade Haiti vid varje tillfälle under våren liksom flera gånger i Coreper, KUSP, arbetsgrupperna för humanitära insatser, utvecklingsfrågor och Latinamerika. Vid den internationella givarkonferensen den 31 mars representerades Haiti av den höga representanten Catherine Ashton som för första gången presenterade en gemensam EU ”pledge” till Haitis återuppbyggnad. Sverige har varit drivande för att EU och dess medlemsstaters humanitära arbete på Haiti koordineras inom ramen för FN:s internationella system.

Karibien

Vid toppmötet mellan EU och Cariforum antogs ramen för en gemensam strategi för relationen mellan EU och de karibiska länderna. Arbetet pågår med strategin som förväntas vara färdigförhandlad under 2011.

Under andra halvåret genomfördes nionde mötet med gemensamma samarbetskommittén EU–Argentina. En gemensam arbetsplan för åren 2010–2013 antogs som vidgar och fördjupar samarbetet inom ramen för 1990 års ramavtal för ekonomiskt och kommersiellt samarbete EU–Argentina.

Chile

Det fjärde toppmötet EU–Chile genomfördes den 17 maj i Madrid. Utrikespolitik, klimat, handel, återuppbyggnaden efter jordbävningen och genomförandet av samarbetet för utveckling och innovation (Association for Development and Innovation) diskuterades, liksom undertecknandet av avtalet mellan EIB och Chile. Mötet skedde i en positiv anda och de utmärkta relationerna mellan EU och Chile bekräftades. Åttonde mötet med associationskommittén EU–Chile genomfördes den 25 november i Santiago de Chile. Klimat- och finansfrågor, liksom återuppbyggnaden efter jordbävningen och handelsutbytet och biståndssamarbetet, diskuterades. EU och Chile ingick även en överenskommelse om bevarande av svärdfiskbestånden i sydöstra Stilla havet.

10.8 Asien

10.8.1 Sydasien

Indien

Samarbetet mellan EU och Indien har fortsatt att fördjupas och stärkas genom det strategiska partnerskapet och genomförandet av den gemensamma handlingsplanen som antogs vid toppmötet 2005 och som uppdaterades 2008. Det elfte toppmötet mellan EU och Indien avhölls i Bryssel den 10 december. Vid toppmötet underströks vikten av att slutföra förhandlingarna om ett bilateralt frihandelsavtal mellan EU och Indien under 2011. Förhandlingarna inleddes 2007 och betydande framsteg har skett under 2010. Vid toppmötet befastes flera initiativ till att vidareutveckla samarbetet, bl.a. inom miljö-, klimat- och energiområdet. En deklaration om att gemensamt bekämpa terrorism antogs också.

Pakistan

EU har ägnat fortsatt stor uppmärksamhet åt Pakistan med hänsyn till den bräckliga demokratiska utvecklingen, kopplingen till situationen i Afghanistan samt följderna av den allvarliga översvämningskatastrofen. Det andra toppmötet mellan EU och Pakistan ägde rum i juni för att stärka den strategiska dialogen i frågor angående säkerhet, anti-terrorism, demokrati, ekonomi, mänskliga rättigheter mm. Vid mötet beslutades att en gemensam femårig arbetsplan skulle upprättas. Vid Europeiska rådets

möte i september gjordes ett särskilt uttalande om Pakistan i vilket ingår att EU åtar sig att bevilja Pakistan utökad marknadstillträde för export av nyckelprodukter, en fråga i vilken Sverige haft en pådrivande roll. EU:s höga representant Catherine Ashton var i oktober i Bryssel tillsammans med Pakistans utrikesminister Mehmood Qureshi värd för det tredje ministermötet med Friends of Democratic Pakistan som främst hade fokus på efterdyningarna av översvänningskatastrofen. EU-kommissionen har under året bidragit med mer än 150 miljoner euro i humanitärt stöd till Pakistan.

Sri Lanka

Som en följd av den dramatiska politiska och humanitära utvecklingen i landet har Sri Lanka stått högt på EU:s agenda. Efter krigsslutet har EU fortsatt att upprepa vikten av en långsiktig politisk lösning på motsättningarna mellan landets olika folkgrupper. Efter en undersökning av om Sri Lanka uppfyllde kriterierna för handelsförmåner under delsystemet GSP + (Generalised System of Preferences) beslutade Rådet den 15 februari att dra tillbaka förmånerna under sex månader. GSP+ utgör ett incitament för ekonomiskt sårbara utvecklingsländer att uppfylla internationella konventioner för mänskliga rättigheter m.m. Under den sexmånadersperiod som följde på EU:s beslut visades få tecken från den lankesiska regeringen att tillmötesgå EU:s krav vilket resulterade i att GSP+-förmånerna den 15 augusti helt drogs tillbaka.

Afghanistan

Afghanistan har stått högt på EU:s utrikespolitiska agenda under 2010. Unionens roll i Afghanistan har under året blivit tydligare. Den handlingsplan för fördjupat samarbete med Afghanistan och Pakistan som antogs under det svenska ordförandeskapet utgör fortsatt en viktig utgångspunkt för EU:s gemensamma engagemang i Afghanistan. Genom planen, som bygger på EU:s redan i dag omfattande engagemang i regionen, samlas och prioriteras unionens ansats i syfte att förstärka och förbättra EU:s politiska och civila insatser, inklusive dess stora bistånd. Utrikesministrarna har antagit två rapporter om genomförandet av handlingsplanen. Flera viktiga steg har tagits för att åstadkomma en mer samstämmig och effektiv politik i förhållande till Afghanistan. EU utnämnde i mars den f.d. litauiske utrikesministern Vygaudas Usackas till EU:s särskilde representant i Afghanistan och chef för EU-kontoret där.

Situationen i Afghanistan har under året förvärrats genom ett utbrett regeringsfientligt våld. Samtidigt har det internationella samfundets insatser, såväl civilt som militärt, ökat och fokuserats ytterligare. EU:s och dess medlemsstaters engagemang i Afghanistan har förstärkts betydligt under året. EU:s samverkan med FN, Nato och stora bidragsgivare som USA har fördjupats under 2010.

Den 18 september genomfördes val till underhuset i Afghanistans parlament. EU bidrog såväl finansiellt som tekniskt till dess genomförande. EU bidrog vidare aktivt i den påföljande politiska dialogen för att säkerställa ett valresultat som så väl som möjligt avspeglade de

afghanska väljarnas önskemål. Vidare spelar EU en nyckelroll i det viktiga arbetet med att genomföra en övergripande reform av valsystemet. Utvecklingen i Afghanistan utgör en återkommande viktig punkt på dagordningen för såväl utrikes- som biståndsministrarna.

Kommissionen och EU:s medlemsstater är stora bidragsgivare till återuppbyggnad och andra utvecklingsinsatser i Afghanistan. Den polisinsats (EUPOL) som EU etablerade i Afghanistan i juni 2007 har under året förstärkts personellt och konsoliderats i sitt syfte att bidra till uppbyggnaden av en effektiv polis och rättsapparat. Sveriges bidrag till missionen uppgår till ca 20 poliser och civila experter.

Genom deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan ISAF bidrar EU:s medlemsstater med en stor del av det internationella militära stöd som behövs för att stabilisera Afghanistan och bidra till att förbättra förmågan hos afghansk militär och polis.

10.8.2 Östasien

Kina

Relationen till Kina har under det gångna året behandlats på ett flertal formella och informella utrikesministermöten samt, i upptakten till EU-Kinatoppmötet, på ett extraordinarie europeiskt råd i september inom ramen för diskussioner om EU:s så kallade strategiska partners. Sakfrågorna rörde energi och klimat, ekonomi, finansiella frågor, säkerhet, social utveckling samt multilateralism. Toppmötet mellan EU och Kina ägde rum den 6 oktober. Mötet resulterade i en gemensam kommuniké som underströk vikten av goda bilaterala relationer. Under året har förhandlingarna om ett partnerskaps- och samarbetsavtal fortsatt. Partnerskaps- och samarbetsavtalet ska täcka mångfalden och bredden i relationen mellan EU och Kina, både inom det politiska och det ekonomiska området. Sverige har i förhandlingarna bland annat framhållit att det är angeläget att grundprinciper om mänskliga rättigheter återspeglas i avtalet. Den politiska dialogen mellan EU och Kina fortsätter att utvecklas och den höga representanten Catherine Ashton har som ett resultat av Lissabonfördraget etablerat en ny strategisk högnivådialog med Kina. EU har arbetat för att stärka de mänskliga rättigheterna i Kina och i Madrid i juni genomfördes den halvårsvisa dialogen mellan EU och Kina om mänskliga rättigheter. Ett möte inom ramen för den årsvisa högnivåmekanismen, i syfte att fördjupa samarbetet på det handelspolitiska och ekonomiska området, ägde rum i december.

Japan

Det årliga toppmötet mellan EU och Japan hölls i Bryssel den 4 maj. Vid toppmötet tillsattes en högnivågrupp vars uppgift är att förbereda samarbetsområden inför det 20:e EU-Japan-toppmötet 2011. Två arbetsgrupper har också tillsatts, en för ekonomi och handelsfrågor och en för det övergripande förhållandet mellan EU-Japan, politiska frågor och framtida samarbete. Både högnivågruppen och arbetsgrupperna höll

möten i juli och i november. Samarbetet berördes även i ett möte mellan EU och Japan på premiärministernivå i samband med ASEM-toppmötet i oktober. Högnivågruppen är ett viktigt instrument för att uppdatera och fördjupa EU:s strategiska partnerskap med Japan. Inom ramen för den diskuteras bland annat klimatfrågan, hållbar utveckling samt regionala och internationella frågor. Ett ökat fokus på att lösa ut handelshinder på båda sidor samt att fördjupa det ekonomiska samarbetet betonas.

Nordkorea

Under 2010 har EU fortsatt att stödja ansträngningarna att uppnå en kärnvapenfri Koreahalvö och särskilt framhållit vikten av att återuppta sexpartsprocessen som legat nere sedan 2008. En förstärkt sanktionsregim gentemot Nordkorea har under året varit i kraft, som en följd av kärnprovsprängningen 2009, där EU:s sanktioner utgör en ytterligare skärpning av de sanktioner som FN:s säkerhetsråd tagit beslut om. I mars sänktes en sydkoreansk korvett, Cheonan. En haverikommission slog den 20 maj fast att Cheonan sänktes av en nordkoreansk torped. EU:s höga representant Catherine Ashton uttryckte EU:s fördömande av sänkningen. Parallellt med de skärpta sanktionerna mot Nordkorea har EU signalerat beredskap till dialog och ökat utbyte med Nordkorea, när politiska förutsättningar för detta finns. EU har även i år initierat en resolution som antogs av FN:s generalförsamling om situationen för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea. I november inleddes en politisk dialog mellan EU och Nordkorea genom ett besök i Pyongyang. Besöket avbröts dock i samband med Nordkoreas artilleribeskjutning av den sydkoreanska ön Yonpyong.

Sydkorea

Det femte toppmötet mellan EU och Sydkorea hölls i oktober. Vid toppmötet bekräftade båda parter att man ska fortsätta att konsultera varandra och andra berörda parter i syfte att finna vägar att främja fred och stabilitet på den koreanska halvön. Ett ramavtal mellan EU och Sydkorea undertecknades i maj och ett frihandelsavtal i oktober. De båda avtalen innebär att EU:s relation med Sydkorea uppgraderas till ett strategiskt partnerskap.

Mongoliet

EU har under året förhandlat ett partnerskap- och samarbetsavtal med Mongoliet. Avtalet innehåller bestämmelser om former för politisk dialog och avtalet skapar en värdefull ram för ett bredare och fördjupat samarbete mellan parterna. Förhandlingsarbetet har gått snabbt och avtalet paraferades i december.

Burma

Utvecklingen i Burma har fortsatt funnits på EU:s utrikespolitiska dagordning under året, med särskild fokus på förberedelserna inför de val som hölls i Burma den 7 november. EU har kontinuerligt uppmanat den burmesiska regimen att vidta erforderliga åtgärder för att tillförsäkra fria och rättvisa val. Situationen i Burma har även tagits upp regelbundet i flera av EU:s möten med tredjeland, inklusive på ASEM-toppmötet den 4–5 oktober i Bryssel. EU:s särskilde sändebud Piero Fassino, som utsågs 2007, har under året diskuterat situationen i Burma med en bred krets av länder i syfte att verka för ett aktivt agerande av internationella samfundet för att påverka den burmesiska regimen att agera i positiv riktning. Till följd av uteblivna framsteg avseende respekten för mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling förlängdes de restriktiva åtgärderna mot Burma med ytterligare tolv månader vid rådet för yttre förbindelser i april. I samband med att de restriktiva åtgärderna förlängdes antogs rådsslutsatser som bl.a. uttryckte EU:s allvarliga oro över att de nya vallagarna i Burma inte skapade förutsättningar för fria och rättvisa val samt uppmanade åter regimen att frisläppa samtliga politiska fångar inklusive Aung San Suu Kyi. EU utgör fortsatt en av de största givarna av humanitärt bistånd i Burma. Efter valen den 7 november beklagade EU att den burmesiska regimen inte hade tillförsäkrat fria och rättvisa val. Frigivningen av Aung San Suu Kyi den 13 november välkomnades av EU, men samtidigt betonades vikten av ett villkorslöst frisläppande och regimen uppmanades att släppa samtliga andra politiska fångar.

10.8.4 Regionala frågor

Partnerskaps- och samarbetsavtal med enskilda ASEAN-länder

Samarbetet mellan EU och flertalet ASEAN-länder har breddats genom förhandlingarna om partnerskaps- och samarbetsavtal. Avtalet med Indonesien undertecknades i november 2009 och kommer att träda i kraft under 2011 när ratificeringsprocessen är avslutad. Under 2010 har även avtalen med Filippinerna och Vietnam färdigförhandlats och undertecknande väntas i bägge fallen ske i början av 2011. Förhandlingar pågår sedan flera år med Singapore och Thailand. Under året inleddes förhandlingar med Malaysia och förberedelser pågår för att inleda förhandlingar även med Brunei. Dessa avtal omfattar samarbete på en rad områden, bland annat mänskliga rättigheter, handel och investeringar, miljö och migration.

Regionalt samarbete (ASEM och ASEAN)

Samarbetet mellan EU och ASEAN fortsätter att utvecklas, inte minst genom EU:s stöd till ASEAN:s integrationsprocess och inrättandet av

nya organisatoriska strukturer i enlighet med ASEAN-stadgan från 2008. Skr. 2010/11:105
Ett utrikesministermöte mellan EU och ASEAN ägde rum i Madrid i maj då en översyn av den gemensamma handlingsplan för samarbetet gjordes.

Samarbetet mellan Europa och Asien inom ramen för Asia Europe Meeting (ASEM) har fortsatt. Arbetet under våren präglades av förberedelser inför ASEM-toppmötet, det åttonde i ordningen, som ägde rum i Bryssel i början av oktober. Stats- och regeringscheferna kunde vid toppmötet välkomna Australien, Nya Zeeland och Ryssland som nya medlemmar i ASEM.

Frihandelsavtal

År 2007 gav rådet kommissionen mandat att inleda förhandlingar om frihandelsavtal med Indien, Sydkorea och ASEAN. Till följd av att förhandlingarna med ASEAN gått långsamt enades parterna våren 2009 om att göra en paus i dessa för att se över formerna för framtida förhandlingar. På basis av det existerande förhandlingsmandatet beslutade EU i december 2009 om att inleda bilaterala frihandelsförhandlingar med individuella ASEAN-länder, och att förhandlingarna med Singapore skulle inledas omedelbart som ett första steg. Under året har fyra förhandlingsrundor med Singapore hållits och parterna siktar på att avsluta förhandlingarna till sommaren 2011. EU beslutade därtill i september att inleda förhandlingar med Malaysia, vilka även inleddes före årsslutet. Preliminära diskussioner om eventuellt inledande av förhandlingar förs med flera andra ASEAN-länder. Målsättningen att sluta ett regionalt avtal mellan EU och ASEAN på sikt kvarstår alltjämt.

DEL 3 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR

11 Ekonomi och finans

11.1 Den offentligfinansiella krisen

EU-samarbetet inom det ekonomiska och finansiella området har under året i stor utsträckning inriktats på att hantera den offentligfinansiella kris som uppstått i den ekonomiska och finansiella krisens kölvatten. Kraftigt stigande budgetunderskott och offentlig skuldsättning har inneburit stora utmaningar för den ekonomisk-politiska samordningen i EU. Vid utgången av 2010 väntas 24 av EU:s 27 medlemsstater vara föremål för underskotts-förfarande och en majoritet av länderna ha en offentlig skuldsättning som överskrider stabilitets- och tillväxtpaktens referensvärde om 60 procent av BNP. Den statsfinansiella utvecklingen har under året lett till negativa marknadsreaktioner på flera håll genom stigande räntedifferenser i länder med svaga offentliga finanser.

För att lösa den akuta offentligfinansiella situationen som uppstått i Grekland beslutade euroländerna att i samverkan med IMF ge finansiellt stöd till Grekland. Vidare beslutade euroländerna i maj att inrätta en temporär krismekanism, European Financial Stability Facility (EFSF) för att kunna ge finansiellt stöd till andra euroländer. EFSF är uppbyggd med garantier på 440 miljarder euro från euroländerna. Samtidigt inrättade Ekofinrådet European Financial Stability Mechanism (EFSM), som över EU-budgeten kan ge finansiellt stöd inom en ram på 60 miljarder euro. I uppgörelsen i maj ingick att IMF annonserade beredskap att medverka i eventuella aktioner. Vid Ekofinrådet den 7 december fattades beslut om att ge finansiellt stöd till Irland genom EFSF och EFSM. Under hösten har diskussioner förts om utformningen av en framtida permanent krismekanism, European Stability Mechanism ESM. Den planeras ersätta den nuvarande temporära krismekanismen.

Krisen har även blottlagt brister i det gemensamma regelverket för ekonomisk styrning och ett viktigt arbete med att förstärka det befintliga regelverket har påbörjats i EU.

Hanteringen av den offentligfinansiella krisen har även bl. a. berört följande områden:

- Förstärkt ekonomisk styrning bl.a. genom införandet av den så kallade europeiska terminen där övervakningen av finans- och strukturpolitiken blir mer samstämmig och sker i ett skede som är bättre anpassat till nationella budgetprocesser.

- Antagande av en rapport om påskyndad och ytterligare konsolidering i högskuldländer som ett led i de finanspolitiska exitstrategier som togs fram under hösten 2009. Länder med ansträngda offentliga finanser har även uppmanats att vidta ytterligare budgetförstärkande åtgärder utöver de åtaganden som gjordes i början av 2010, t.ex. i Grekland, Portugal och Spanien.
- Framtagandet av en strategi för avveckling av de krisrelaterade stimulansåtgärderna, framför allt stöd åt företag, branscher och arbetsmarknad.
- Diskussioner rörande nationella finanspolitiska ramverk som en del av den finanspolitiska exitstrategi.

EU-nämnden har informerats om frågor med bäring på den offentlig-finansiella krisen den 12 maj, 4 juni, 12 juli, 3 september, 15 oktober samt 3 december. Överläggning med finansutskottet har skett den 12 mars, 12 juli samt 12 november. EU-nämnden informerades även om det grekiska stödpaketet vid det extrainsatta sammanträdet den 9 maj. Överläggningar med finansutskottet har skett den 26 oktober. Finansutskottet har informerats 11 mars, 15 juni, 23 november, 2 december samt den 14 december.

11.1.1 Länder som har varit särskilt utsatta i den offentligfinansiella krisen

Grekland

Grekiska myndigheter rapporterade i oktober 2009 att det planerade budgetunderskottet för 2009 skulle revideras från 3,7 procent av BNP till 12,5 procent. Även den offentliga skuldkvoten reviderades upp och utfallet för 2009 blev drygt 126 procent av BNP (se avsnitt 16.1). Bedräglig statistikrapportering ledde till kraftigt försämrat förtroendet för de grekiska offentliga finanserna och Grekland utsattes för hårt tryck av de finansiella marknaderna under våren, inte minst genom kraftigt stigande räntor.

I april förklarade Grekland att man sökte finansiellt stöd från IMF och EU mot bakgrund av att den externa finansieringssituationen blivit ohållbar. Den 9 maj godkände Ekofinrådet ett finansiellt stödprogram till Grekland bestående av 80 miljarder euro från euroländerna och 30 miljarder euro via ett IMF-program. Programmet löper över perioden 2010 till 2014. Grekland ska genomföra en budgetförstärkning motsvarande 11 procent av BNP över perioden för att komma tillrätta med de offentligfinansiella problemen. Programmet innehåller även bl.a. ett antal åtgärder på strukturområdet, inklusive sänkningar av pensioner och löner i offentlig sektor samt åtgärder som syftar till att förstärka den ekonomiska styrningen och skatteindrivningen.

Effekterna av en kreditbubbla och ett kraftigt fall i BNP till följd av finanskrisen 2008 ledde till försämrade statsfinanser för Irland. Budgetunderskott förväntas nå 32 procent 2010 och statsskulden har ökat från 25 procent 2007 till förväntade 97,4 procent under 2010. Under hösten steg räntenivåerna för irländska statsobligationer kraftigt. Med anledning av oron på Irland bad den irländska regeringen den 22 november EU om finansiellt stöd. EU välkomnade Irlands förfrågan och ett stödpaket från EU/Internationella valutafonden (IMF) fastslogs på det extrainsatta Ekofinrådet den 28 november.

Programmet uppgår till 85 miljarder euro – 17,5 miljarder kommer från irländska pensionsfonder och 67,5 miljarder består av externt stöd. Det externa stödet delas lika mellan IMF, EFSM (European Financial Stability Mechanism) och EFSF (European Financial Stability Facility) (se 12.4X). I stödet från EFSF ingår även bilaterala lån från Sverige, Danmark och Storbritannien. Sveriges bidrag har angivits till 0,6 miljarder euro. Det utgör 0,7 procent av det totala paketet samt 1,3 procent av EU:s del av paketet. Utöver detta stödpaket har Europeiska centralbanken (ECB) och irländska centralbanken givit likviditetsstöd till de privata irländska bankerna, där också den irländska staten bidragit med stöd i olika former, och därmed blivit delägare i flera av bankerna. ECB har dessutom stödköpt irländska statsobligationer.

Stödpaketet har som utgångspunkt den fyraårsplan för budgetkonsolidering och omstrukturering av bl.a. banksektorn som antogs av den irländska regeringen den 24 november. Bedömningar från kommissionen och IMF visade att det krävdes ytterligare konsolidering utöver de annonserade 15 miljarder euro. Därför ansågs det mera realistiskt att sträcka ut konsolideringen till 2015. Målet är nu att nå ett underskott under 3 procent 2015 i stället för 2014.

Finansutskottet har informerats om det irländska stödpaketet och de svenska krediterna den 23 november, 2 december samt 14 december. Samråd har skett med EU-nämnden vid de extrainsatta samråden den 21 och 26 samt 28 november.

Portugal

Portugal har under flera år lidit av mycket låg produktivitetstillväxt. Landet har under lång tid förlorat i internationell konkurrenskraft och tillväxten har varit låg. En konsekvens har varit relativt stora externa obalanser i form av bytesbalansunderskott. Kraftigt försämrade offentliga finanser har lett till stigande räntor, inte minst till följd av den irländska krisen.

Sedan dess har Portugal antagit budgeten för 2011 som innehåller ytterligare åtgärder för att gradvis sanera de offentliga finanserna och främja ekonomisk tillväxt, motsvarande 4,1 procent av BNP. Portugals offentliga skuldsättning väntas öka under de närmaste åren, men kommissionen gör prognosen att budgetunderskottet minskar från 7,3 procent 2010 till 4,9 procent 2011. De två stora frågetecknen på medellång sikt handlar om tillväxten kommer att vara tillräckligt stark och att

Spanien

Åren före den globala ekonomiska krisen byggdes stora obalanser upp, i synnerhet i form av en bostadsbubbla understödd av en kraftig kredit-tillväxt. I och med krisens förlopp har budgetunderskottet och den offentliga skulden ökat kraftigt. Recessionen under 2009–2010 har lett till en kraftigt stigande arbetslöshet som väntas uppgå till mer än 20 procent 2010.

Även Spanien drabbades under slutet av 2010 av ett ökat tryck på finansmarknaderna i termer av ökade kostnader för nyemissioner av statsobligationer. Redan tidigare hade Spanien vidtagit vissa åtgärder för att minska de dubbelsiffriga underskotten i de offentliga finanserna med mål att liksom Portugal nå ett underskott under 3 procent 2013. Under slutet av 2010 presenterades också ytterligare åtgärder som delvis privatisering av vissa statliga bolag. Spanien har ett stort återfinansieringsbehov under 2011 och är därmed sårbart för ökande press på de finansiella marknaderna under kommande år.

11.2 Stabilitets- och tillväxtpakten

Den ekonomiska och statsfinansiella krisen har inneburit stora utmaningar för EU:s gemensamma finanspolitiska regelverk, stabilitets- och tillväxtpakten. Vid utgången av 2008 var endast Ungern (rådsbeslut den 5 juli 2004) och Storbritannien (rådsbeslut den 8 juli 2008) i underskottsförfarande. Under 2009 blev ytterligare 18 länder föremål för underskottsförfarande till följd av försämrade offentliga finanser i krisens spår. Vid Ekofinrådet den 13 juli 2010 beslutades att underskottsförfarande skulle inledas i ytterligare 4 medlemsstater: Bulgarien, Cypern, Danmark och Finland. Detta innebär att av EU:s 27 medlemsstater är endast Estland, Luxemburg och Sverige inte föremål för underskottsförfarande vid utgången av 2010.

Givet att nästan alla EU:s medlemsstater har budgetunderskott som överskrider de av stabilitets- och tillväxtpakten tillåtna referensvärdena är det viktigt att upprätthålla förtroendet för pakten. Situationen ställer höga krav på tillämpningen av regelverket så att alla medlemsstater behandlas på lika villkor.

Den 12 februari beslutade rådet att Grekland underlätit att vidta effektiva åtgärder inom ramen för det pågående underskottsförfarandet. Detta ledde till ett föreläggande där Grekland avkrävdes att inom fastställd tidsfrist vidta de åtgärder som rådet ansåg nödvändiga för att komma till rätta med problemen. Detta är första gången föreläggande i enlighet med artikel 129.9 i EUF-fördraget tillämpas.

EU-nämnden har informerats om genomförandet av stabilitets- och tillväxtpakten den 12 mars och 15 oktober. Samråd med EU-nämnden har skett den 12 februari, 4 juni samt 12 juli.

Budgetunderskott och statsskulder har stigit till ohållbara nivåer i många medlemsstater under sedan krisen briserade. Detta beror i stor utsträckning på den ekonomiska krisen men även på att flera medlemsstater under goda tider inte har följt de gemensamma reglerna som finns i stabilitets- och tillväxtpakten samt att regelverket visat sig otillräckligt.

Ett arbete har därför inletts med att se över hur regelverket och efterlevnaden av detta kan stärkas. I detta syfte inrättades under våren 2010 en expertgrupp med finansministrar under ledning av Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy med uppdraget att se över hur budgetdisciplinen inom EU kan förbättras.

Parallellt med expertgruppens arbete har även kommissionen arbetat med hur EU:s ekonomiska styrning kan stärkas. Kommissionen presenterade den 29 september ett förslag bestående av sex olika rättsakter (se 2010/11:FPM7). Det rör sig huvudsakligen om att:

- stärka stabilitets- och tillväxtpakten genom att bland annat genom att öka fokus på den offentliga skuldsättningen och öka incitamenten för medlemsstaterna att föra en ansvarsfull finanspolitik.
- ställa högre krav på nationella finanspolitiska ramverk som ett komplement till pakten
- införa en ny process för övervakning och korrigerande av obalanser i ekonomierna.

Expertgruppens arbete har haft bäring på de områden som föreslagits av kommissionen och gruppen presenterade sin slutrapport den 21 oktober. Därefter har ett arbete påbörjats i den Ekonomiska och finansiella kommittén och en tillfällig rådsarbetsgrupp i syfte att nå en allmän inriktning i rådet under våren 2011. Målsättningen är att en överenskommelse ska kunna träffas med Europaparlamentet till sommaren 2011 så att det nya regelverket kan träda i kraft i början av 2012.

EU-nämnden har informerats om förstärkt ekonomisk styrning den 12 maj, 12 juli samt 3 december. Överläggning med finansutskottet har skett den 26 oktober. Finansutskottet har informerats den 15 juni.

11.4 Finansiella stödmekanismer

EU har två permanenta faciliteter för finansiell stöd som avser betalningsbalansstöd eller i extraordinära fall budgetstöd för att hantera betalningsbalanskriser orsakade av yttre omständigheter. EU:s betalningsbalansstöd riktar sig till länder som inom EU men utanför euroområdet och EU:s makrofinansiella stöd kan ges till länder i EU:s närområde. Stöden ges i regel tillsammans med stödprogram från IMF och andra multi- och bilaterala långgivare, i syfte att främja ekonomiska och strukturella reformer. EU lämnar stödet i form av medelfristiga lån eller i exceptionella fall delvis eller helt i form av gåvomedel.

Under 2010 hade Rumänien, Lettland, och Ungern pågående program inom ramen för betalningsbalansstödet. Under 2010 hade Armenien, Bosnien, Serbien, Ukraina och Georgien pågående program inom ramen

för det makrofinansiella stödet. Beslut fattades om att ge makrofinansiellt stöd till Moldavien den 20 oktober. Beslutet fattades enligt de nya beslutsregler som gäller efter Lissabonfördragets ikraftträdande. Europaparlamentet är nu medbeslutande och det innebär att en subsidiaritetsprövning ska ske i utrikesutskott innan beslut kan fattas. Detta gjordes i juni för Moldavien.

Den 9 maj beslutades om ytterligare två temporära lånefaciliteter som gäller fram till mitten av 2013. Den första faciliteten, EFSM, är avsedd för samtliga medlemsstater. Den utgörs av lån från EU inom en ram på 60 miljarder euro och administreras av kommissionen, som finansierar utlåningen genom upplåning på marknaden i EU:s namn. Som ett villkor för att få lån gäller att låntagaren ska komma överens med EU och IMF om ett ekonomisk-politiskt program för att sanera budgeten och stärka landets ekonomi. Programmen förhandlas och övervakas för EU:s räkning av kommissionen. Lånevillkoren ska vara liknande dem som tillämpas av IMF.

Den andra faciliteten, EFSF, är tillgänglig endast för euroländer. Faciliteten baseras på garantier av euroländerna omfattande 440 miljarder euro från ett för ändamålet skapad bolag med säte i Luxemburg. Det finansierar sin utlåning genom upplåning på de finansiella marknaderna. Även här ges lån tillsammans med IMF mot ekonomisk-politiska villkor.

Under 2010 har diskussioner förts om tillskapandet av en permanent krismekanism som kan ersätta EFSM och EFSF när de upphör i mitten av 2013. Den 28 november gjordes en överenskommelse i Eurogruppen om en framtida permanent mekanism, European Stability Mechanism (ESM). ESM liknar den existerande temporära EFSF och lån ska kunna ges till euroländer i kris. Lånen ska vara förbundna med strikta ekonomisk-politiska villkor för att skapa sunda incitament och IMF ska ha en stark roll. I extremfall, då skuldsituationen har bedömts långsiktigt ohållbar, ska krislandet ta upp förhandlingar med sina kreditorer om omstrukturering av skulden. Sådana förhandlingar ska underlättas av obligatoriska klausuler som möjliggör ändring av lånevillkor med kvalificerad majoritet av fördringsägarna (s.k. collective action clauses). I en krissituation då skulden bedöms långsiktigt hållbar, ska privata kreditorer anmodas att bibehålla sina engagemang och i dessa fall förutser uppgörelsen om ESM inte någon skuldstrukturering.

Vid Europeiska rådet den 16–17 december ställde sig stats- och regeringscheferna bakom huvuddragen för den framtida krismekanismen samt en mindre fördragsändring som krävs för att tillskapa en sådan.

Finansutskottet har informerats om krismekanismerna den 23 november, 2 december samt 14 december.

11.5 Europeiska investeringsbanken

EU-samarbetet inom Europeiska investeringsbanken (EIB) syftar till att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen, förbättra transporter, värna miljön, främja forskning och utveckling samt innovationer, säkra god energiförsörjning och utveckla små- och medelstora företag. Det görs genom att finansiera projekt med lån och garantier. Under 2010 har EIB:s finansiering fortsatt att ligga på en hög

nivå, knappt 70 miljarder euro i tecknade lån (prognos), som svar på effekterna av finanskrisen. Frågor som behandlats under året är bl.a.: Skr. 2010/11:105

- EIB:s bidrag till Europa 2020-strategi med fokus på innovationer och på den digitala agendan, dvs. på snabba bredband. Bankens låneinstrument ses över för man kunna stödja strategin på bästa sätt.
- Sverige har drivit på i arbetet med EU:s Östersjöstrategi som ett sätt att nå mer effektiva insatser i Östersjöregionen. Banken har avrapporterat sitt arbete med strategin i Ekofinrådet i november. EIB:s bidrag till strategin består i långivning och expertis inom energi och miljö, infrastruktur, FoU, innovationer och utbildning.
- I juli beslutade bankens direktörsstyrelse att sätta upp en fond för tekniskt stöd till det östra närområdet, Eastern Partnership Technical Assistance Trust Fund. Syftet är att ge tekniskt stöd för att förbättra insatserna i det östra närområdet. Fonden kommer att användas till förstudier, analyser, bedömningar och projekthantering samt även till studier av förutsättningarna för privat sektorutveckling i regionen. SIDA har beslutat att bidra till fonden med 20 miljoner kr.

En halvtidsöversyn har gjorts av EIB:s långivning utanför EU. Kommissionen lade fram ett förslag till rådet och Europaparlamentet i april. Rådet enades om förslaget med vissa mindre tillägg i juni. Förslaget innebär bl.a. att man satsar 2 miljarder euro på klimatinsatser, att fokus bibehålls på EU:s kandidatländer samt närområdet, att gemensamma mål sätts upp för all långivning och att samordningen förbättras mellan EIB, Kommissionen och andra aktörer. Förslaget har därefter överlämnats till Europaparlamentet för beslut. Rådsbeslut förväntas tidigast våren 2011.

11.5.1 Europeiska investeringsfonden

Europeiska investeringsfonden (EIF) som ingår i EIB-gruppen, är unionens gemensamma organ för riskkapital och garantier till små- och medelstora företag. Fonden fungerar som en fond-i-fond och investerar således indirekt i företag via europeiska riskkapitalfonder. Under 2010 har EIF:s investeringar fortsatt legat på en hög nivå, bl.a. därför att mängden riskvilligt kapital varit låg på marknaden. Utöver sin investeringsverksamhet deltar fonden i olika EU-initiativ, bl.a. programmet JEREMIE som finansierar små och medelstora företag. En satsning har även gjorts för att nå unionens allra minsta företag (mikroföretag) via programmet JASMINE tillsammans med kommissionen.

11.6 EU i G20

I kölvattnet av krisen etablerade sig G20 som det centrala forumet för globalt ekonomiskt samarbete. G20 består av 19 stater och EU. De länder som deltar i G20 är Argentina, Australien, Brasilien, Kanada, Kina, Frankrike, Tyskland, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Mexiko, Ryssland, Saudiarabien, Sydafrika, Sydkorea, Turkiet, Storbritannien,

och USA. Även Spanien deltar på ad hoc-basis. G20:s ordförandeskap roterar på årsbasis. Under 2010 var Sydkorea ordförande. Under året har G20 fokuserat på långsiktiga makroekonomiska frågor inom tillväxtramverket. G20:s tillväxtramverk syftar till att medlemsländerna ska bidra till stark och balanserad tillväxt globalt. Den andra stora frågan har varit styrningsreformerna i IMF.

Under året har det varit möten på finansminister- och centralbankschefs nivå i Washington (april), Busan, Sydkorea (juni) och Gyeongju, Sydkorea (oktober) samt på stats- och regeringschefs nivå i Toronto (juni) och Seoul (november).

EU representeras på G20:s toppmöten av Europeiska rådets och kommissionens ordförande. I och med att Europeiska rådet har fått en permanent ordförande representerar denne nu EU på toppmötet. På finansministermötena representeras EU av rådets ordförandeskap, kommissionen och ECB. Inför varje G20-möte tar EU fram gemensamma ståndpunkter som EU-institutionernas representanter ska föra fram. Dessa ståndpunkter uttrycks i ett dokument som fastställs på närmast föregående Ekofinråd alternativt möte med Europeiska rådet.

Sverige har bl.a. drivit och fått genomslag för att EU:s gemensamma ståndpunkter inför G20:s möten samt de brev som EU skickar till G20-kretsen inför finansministermötena, ska betona vikten av att leva upp till gjorda åtaganden gällande klimatfinansiering samt att komma vidare i FN:s klimattidiskussioner. Samråd och information med EU-nämnden har ägt rum inför de möten i Ekofinrådet och Europeiska rådet där gemensamma EU-ståndpunkter till G20-mötena har antagits. Detta skedde den 12 maj, 16 juni, 15 oktober samt den 22 oktober.

11.7 Gemensam rapport om pensioner

Att ett pensionssystem levererar tillräckliga pensioner och att det är finansiellt hållbart är två viktiga krav som måste kunna ställas på ett pensionssystem. Mot bakgrund av bl.a. de starkt försvagade offentliga finanserna i många av EU:s medlemsstater utarbetade medlemsstaterna tillsammans en rapport om pensioner under året. Åldrande befolkningar, lägre ekonomisk tillväxt och försvagade offentliga finanser gjorde det nödvändigt att indikera grundprinciperna för att säkra hållbara och ändamålsenliga pensionssystem. Rapporten summerar vad som gjorts ifråga om pensionsreformer i medlemsstaterna under de senaste 10-15 åren och understryker att utmaningarna är fortsatt stora framöver. Ytterligare reformer kommer att behövas.

Sverige har verkat för att betona allvaret i situationen, vikten av att de offentliga finanserna är långsiktigt hållbara och att fortsatt reformering av pensionssystemen i många medlemsstater därför är nödvändig. Ekofinrådet antog slutsatser om rapporten den 17 november. Samråd skedde med EU-nämnden den 12 november.

Mot bakgrund av den finansiella krisen hösten 2008 inleddes ett arbete inom EU med att se över och förbättra regelverket för och tillsynen över de finansiella marknaderna. Kommissionen kom under 2009 med ett antal förslag som syftade till att skapa ett mer robust regelverk på området och under 2010 har enighet nåtts kring flera av dessa förslag.

Rådet och Europaparlamentet har under 2010 enats om en ny finansiell tillsynsstruktur som bättre ska kunna upptäcka risker i det finansiella systemet och i enskilda institut. Vidare har nya regler för kapitaltäckning som ska göra banker mer motståndskraftiga mot kriser antagits i form av det så kallade CRD III. Även på andra områden som delvis kan kopplas till krisen har nya regler antagits. Det handlar bl.a. om en förordning om kreditvärderingsinstitut där en allmän inriktning nåtts i rådet.

Nu kommer implementeringen av många av de antagna förslagen att inledas samtidigt som vissa frågor fortfarande återstår att lösa, bl.a. hur enskilda finansiella institut i kris ska hanteras.

12.1 Finansiell tillsyn

Den finansiella krisen har visat att den finansiella tillsynen inom EU inte har fungerat tillfredsställande. Det har funnits brister i samarbetet, samverkan och informationsutbytet inom EU. Kommissionen presenterade därför i slutet av september 2009 fyra rättsakter som innebar förslag om etablering av en ny finansiell tillsynsstruktur inom EU (se faktapromemoria 2009/10:FPM21).

Ytterligare ett förslag till rättsakt som ingår i vad som kan benämnas tillsynspaketet var ett omnibusdirektiv som behandlar följdändringar i de sektorsspecifika direktiven med anledning av den nya tillsynsstrukturen men som också preciserar de befogenheter som de nya EU-myndigheterna ska få (se faktapromemoria 2009/10:FPM45). Detta direktiv förhandlades i rådet under våren och en allmän inriktning antogs i april. Tillsynspaketet förhandlades därefter från maj mellan rådet och Europaparlamentet. Information och samråd med EU-nämnden ägde rum den 12 juli. En överenskommelse nåddes i första läsningen i början av september. Europaparlamentet röstade för överenskommelsen den 22 september och Ekofinrådet antog rättsakterna den 17 november.

Den nya strukturen innebär att en europeisk systemrisknämnd har inrättats för makroövervakning av det finansiella systemet för att bidra till att förhindra eller minska systemriskerna för den finansiella stabiliteten inom EU. Systemrisknämnden har bland annat möjlighet att utfärda riskvarningar och rekommendationer som kan adresseras till EU i sin helhet, till medlemsstater, till de nya tillsynsmyndigheterna på EU-nivå på bank- försäkrings- och värdepappersområdet samt till nationella tillsynsmyndigheter.

Tillsynsmyndigheterna på EU-nivå och medlemsstaternas tillsynsmyndigheter arbetar integrerat i ett nätverk, European System of Financial Supervisors, med den dagliga tillsynen kvar på nationell nivå.

Undantaget är kreditvärderingsinstitutet där tillsynen utövas av den Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA). EU-myndigheterna ska bland annat verka för harmonisering av regler och dess tillämpning och har därtill ett antal befogenheter bl.a. att utarbeta bindande tekniska standarder, att kunna avgöra tvister mellan nationella tillsynsmyndigheter genom medling och att rikta beslut till nationella tillsynsmyndigheter eller finansiella institut i vissa fall. Den nya finansiella tillsynsstrukturen träder i kraft den 1 januari 2011.

12.2 Försäkringsmarknaden

12.2.1 Solvens II

Det övergripande syftet med Solvens II är att skapa en mer framåtblickande och riskorienterad reglering samt att ytterligare harmonisera försäkringsregleringen inom EU så att samma konkurrensmöjligheter skapas för försäkringsföretag i olika medlemsstater. Utgångspunkten är att få ökad stabilitet på marknaden och skydda försäkrings- och förmåns-tagarna samt att få till stånd en effektivare kapitalallokering. De nya solvensreglerna är tänkta att träda i kraft den 31 december 2012.

Arbetet med Solvens II är omfattande och indelat i olika nivåer. Arbetet på nivå 1 är avslutat och ett ramdirektiv, Solvens II-direktivet, antogs i november 2009. Under det gångna året har ett arbete pågått på nivå 2 med att ta fram ett förslag till genomförandeåtgärder med mer detaljerade regler enligt principerna i Solvens II-direktivet. Arbetet har bedrivits inom en expertgrupp under EIOPC (nivå 2-kommitté på försäkringsområdet).

Genomförandeåtgärderna väntas antas tidigast i slutet av 2011.

Förutom arbetet på nivå 1 och 2, har också ett arbete på nivå 3 bedrivits. Arbetet på nivå 3 består i att ta fram tekniska standarder och riktlinjer för Solvens II. Arbetet har bedrivits inom CEIOPS (nivå 3-kommitté på försäkringsområdet) som den 1 januari 2011 ombildades till en EU-myndighet, benämnd EIOPA.

Vidare har en konsekvensanalys av de nya solvensreglerna, QIS5, genomförts. Resultatet av QIS5 förväntas publiceras våren 2011.

12.2.2 Försäkringsgaranti

Sedan slutet av 2001 har en arbetsgrupp under ledning av kommissionen diskuterat frågor kring en eventuell försäkringsgaranti, dvs. ett system som ska garantera att ett försäkringsbolags åtaganden gentemot i första hand konsumenter fullgörs även om bolaget går i konkurs. Den 12 juli publicerade kommissionen en vitbok om försäkringsgaranti som har tagits fram med utgångspunkt från detta arbete. Hänsyn har tagits till de konsultationer och debatter som kommissionen hållit med intressenter under de senaste två åren. Vitboken bygger vidare på slutsatserna i den rapport kommissionen beställt av Oxera (Insurance guarantee schemes in the EU, november 2007) samt den rapport CEIOPS har tagit fram till

kommissionen. Vidare utgör vitboken ett svar på upprepade förfrågningar från Europaparlamentet om att ett förslag till europeiskt försäkringsgarantisystem bör tas fram. Kommissionens vitbok har varit föremål för konsultation och kommissionen avser att ta fram ett direktivförslag, med beaktande av de synpunkter som inkommit i konsultationen.

12.3 Värdepappersmarknaden

12.3.1 Europeiska värdepapperskommittén

Europeiska värdepapperskommittén (ESC) behandlade under året genomförandeåtgärder till det s.k. UCITS IV-direktivet. Det är ett EU-direktiv som reglerar värdepappersfonder och fondbolag (se fakta-promemoria 2009/10:FPM66). Kommittén röstade i april ja till kommissionens förslag till två direktiv och två förordningar innehållande sådana åtgärder. Genomförandeåtgärderna innebär bl.a. en ökad harmonisering av verksamhetsregler för fondbolag samt av den information om värdepappersfonder som ska lämnas till investerare. Kommittén röstade ja till kommissionens förslag till två beslut om kreditvärderingsinstitut enligt den s.k. CRA-förordningen (1060/2009). Besluten avsåg dels att undanta Banque de Frances kreditvärderingar från förordningens tillämpning, dels att förklara Japans rättsliga och tillsynsmässiga ram likvärdig enligt förordningen.

12.3.2 Direktiv om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Förhandlingarna om kommissionens förslag till direktiv om förvaltare av alternativa investeringsfonder avslutades under hösten (se faktapromemoria 2008/09:FPM130).

Ekofinrådet antog den 18 maj ett kompromissförslag från ordförandeskapet om en allmän inriktning. Under sommaren och hösten har det varit intensiva förhandlingar om förslaget mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Ekofinrådet beslutade den 19 oktober enhälligt om principerna för en kompromiss inför de avslutande förhandlingarna med Europaparlamentet. Europaparlamentet antog den 11 november med stor majoritet direktivet, efter vissa mindre justeringar som överenskommit med rådet och kommissionen.

Sverige har varit positivt inställt, även om det har funnits många principiella och tekniska synpunkter på förslaget. Regeringen informerade i mars finansutskottet med anledning av förslaget. I mars, maj och oktober skedde information/samråd med EU-nämnden.

Direktivet omfattar förvaltare av hedgefonder, riskkapitalfonder ("private equity") och alla andra typer av fonder som i dag inte är reglerade på EU-nivå (det är dock vanligt att sådana fonder eller förvaltare av dem är reglerade på nationell nivå i medlemsstaterna). Tillstånd kommer att krävas för förvaltare av alternativa investeringsfonder och förvaltarna ska stå under finansiell tillsyn. Direktivet syftar till att förbättra tillsynsmyndigheternas möjligheter att utöva tillsyn på makro-

nivå för att bedöma systemriskerna genom införande av informationskrav beträffande sådana fonder, att genom krav på förvaltarna stärka deras förmåga att hantera risker på mikronivå och att förstärka investerarskyddet genom att bl.a. ange en miniminivå för den information som förvaltarna ska tillhandahålla om fonderna till investerare. Den som har fått tillstånd i sin egen medlemsstat som förvaltare av alternativa investeringsfonder får rätt att marknadsföra och sälja andelar i de alternativa investeringsfonder som denne förvaltar till professionella investerare (t.ex. finansiella företag och institutionella investerare) i samtliga medlemsstater.

Direktivet ska vara genomfört två år efter det att det har trätt i kraft, vilket beräknas ske våren 2011.

12.3.3 Prospektdirektivet

Den 23 september 2009 lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om ändring av direktiv 2003/71/EG om prospekt (se faktagromemoria 2009/10:FPM29).

Lissabonfördraget föranledde vissa anpassningar av direktivet, främst mot bakgrund av de nya reglerna om delegerade respektive genomförandeakter (artiklarna 290 och 291 i EUF-fördraget).

Rådet har under året även fört förhandlingar med Europaparlamentet, vilket resulterat i en överenskommelse om ett antal ytterligare förändringar, främst i syfte att minska företagens administrativa bördor.

Slutligen har prospektdirektivet reviderats inom ramen för det s.k. omnibusdirektivet, som innehåller följdändringar i sektorslagstiftningen med anledning av EU:s nya tillsynsstruktur på finansmarknadsområdet (se avsnitt 12.1).

12.3.4 Förordning om kreditvärderingsinstitut

Den 2 juni lade kommissionen fram ett förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut (se faktagromemoria 2009/10:FPM103). Förslaget innebär i huvudsak att tillsynen över kreditvärderingsinstituten flyttas över till den Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA). Genom en centraliserad tillsyn vill man uppnå en enhetlig tillämpning av regleringen och en effektivare registrerings- och tillsynsprocess.

Förslaget har varit föremål för förhandlingar i rådet och därefter har förhandlingarna med Europaparlamentet inletts. Sverige är positivt inställt till en centraliserad tillsyn över kreditvärderingsinstituten och har verkat för att ge ESMA balanserade befogenheter och att processerna hos ESMA ska vara rättssäkra och respektera grundläggande fri- och rättigheter. Det har också funnits vissa principiella och tekniska synpunkter på förslaget. Finansutskottet informerades den 30 november.

12.3.5 Frågor som har förhandlats men inte beslutats

Den 12 juli lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om ändring av direktiv 97/9/EG om system för ersättning till investerare (se fakta-

promemoria 2009/10:FPM122). Förslaget innebär en ökad harmonisering av reglerna för investerarskyddet och syftar till att stärka investerarskyddet samt att utjämna konkurrensvillkoren för värdepappersföretag i olika medlemsstater.

Riksdagen har vid sin subsidiaritetsprövning av direktivförslaget invänt mot den del av förslaget som innebär att en obligatorisk kreditmekanism mellan nationella ersättningssystem införs (bet. 2009/10:FiU43).

Den 15 september lade kommissionen fram ett förslag till förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (se faktapromemoria 2010/11:FPM6). Förslaget syftar till sänkta motpartsrisker och förbättrad genomlysning vid handel med derivat, som handlas vid sidan av reglerade marknader (s.k. OTC-derivat).

Den 15 september lade kommissionen fram ett förslag till förordning om blankning och vissa aspekter av creditswappar (se faktapromemoria 2010/11:FPM10). Förslaget syftar till att:

- öka transparensen beträffande korta positioner i finansiella instrument,
- begränsa avvecklingsproblem och andra risker förknippade med naken blankning, försäkra att behöriga myndigheter har befogenheter att under krissituationer vidta åtgärder för att minska stabilitetsrisker och upprätthålla tillit till marknaden och
- under krissituationer försäkra samarbete behöriga myndigheter emellan samt mellan behöriga myndigheter och ESMA.

Överläggningar med finansutskottet angående ovanstående förslag ägde rum den 30 november.

12.4 Bankmarknaden

12.4.1 Ändringar i kapitaltäckningsdirektiven

Den 24 november antogs genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/76/EU, ändringar av kapitaltäckningsdirektiven för kreditinstitut och värdepappersbolag inom EU. Ändringsdirektivet, som kallas CRD III, är i huvudsak föranledd av de senaste årens finansiella kris. Direktivet innehåller främst nya regler avseende kapitalkrav för vissa poster i handelslagret, återvärdepapperisering och rörliga ersättningar (se faktapromemoria 2009/10:FPM2). Huvuddelen av CRD III ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 31 december 2011. Finansutskottet informerades den 8 december 2009.

Under 2010 har kommissionen påbörjat ett arbete med att genomföra ytterligare ändringar av kapitaltäckningsdirektiven. Ändringarna kommer att vara baserade på överenskommelser inom den globalt regelnormgivande Baselkommittén. Baselkommitténs senaste ramverk för regeländringar, Basel III, innehåller omfattande åtgärder på såväl makro- som mikronivå för att främja en global finansiell stabilitet. Kommissionen har under 2010 bl.a. genomfört en offentlig konsultation samt tillsatt arbetsgrupper för att bereda förslag till dessa ytterligare

ändringar. Kommissionens samlade förslag, det s.k. CRD IV, väntas presenteras till sommaren 2011. Skr. 2010/11:105

Sverige har under förhandlingarna av CRD III samt genom sitt deltagande i Baselkommittén, välkomnat de föreslagna regeländringarna.

12.4.2 Insättningsgaranti

Kommissionen presenterade ett förslag avseende ett reviderat insättningsgarantidirektiv den 12 juli (se faktapromemoria (2009/10:FPM121)). För närvarande diskuteras förslaget i rådet. Kommissionen har föreslagit en rad ändringar av de gällande EU-reglerna för insättningsgaranti för att öka skyddet för bankkunder. För bankkontoinnehavare innebär åtgärderna:

- att om en bank kommer på obestånd får kontoinnehavarna sina insatta medel utbetalda inom sju dagar,
- att beloppet för ersättning av insatta medel harmoniseras till 100 000 euro,
- att insättarna blir bättre informerade om hur och när medlen omfattas av insättningsgarantin.

Bankernas avgifter för insättningsgarantin kommer att riskanpassas. Därmed förbättras bankernas incitament för att minska risktagandet och reducerar problemet att banker med riskabla affärsmodeller subventioneras. Förslaget avser också att stärka insättningsgarantisystemens finansiering. Regeringen anser att förslaget kommer att bidra till en utökad harmonisering av konsumentskyddet på den europeiska bankmarknaden. Dessutom kommer förslaget stärka finansieringen av de europeiska insättningsgarantisystemen och därmed värna skattebetalarnas intresse. Sverige har sedan länge förespråkade en harmonisering av insättningsgarantisystemen på EU-nivå och välkomnar huvuddragen i förslaget.

Riksdagen har vid sin subsidiaritetsprövning av direktivförslaget invänt mot den del av förslaget som innebär att en obligatorisk kreditmekanism mellan nationella insättningsgarantisystem införs (bet. 2009/10:FiU42). Överläggning med finansutskottet ägde rum den 30 november.

12.4.3 Krishanteringsramverket

I ett meddelande, som offentliggjordes den 20 oktober, presenterade kommissionen ett förslag till ett omfattande framtida EU-ramverk för hanteringen av banker i kris. Ramverket syftar till att säkerställa att samtliga institutioner som omfattas av ramverket ska kunna avvecklas utan att det leder till en systemkris på den finansiella marknaden. Förslaget innehåller bl.a. åtgärder för att förbättra och förstärka tillsynsmyndigheternas befogenheter att tidigt ingripa mot institut som har finansiella problem. Vidare föreslås ett regelverk som innebär att en myndighet även utan aktieägarnas tillstånd ska kunna rekonstruera och avveckla institut, om en sådan avveckling anses ligga i allmänhetens intresse. Förslaget innefattar även en möjlighet för staten att i kris upprätthålla institutets nödvändiga banktjänster.

Ramverket är konstruerat för att säkerställa ett sunt beteende på den finansiella marknaden och minska incitamenten för ett överdrivet risktagande (s.k. moral hazard). Därigenom ska sannolikheten för att det uppstår nya finansiella kriser minska. En grundläggande princip är att skattebetalarna inte ska bära kostnaderna för eventuella finanskriser utan kostnaderna ska bäras av aktieägarna, borgenärerna och bankindustrin via stabilitetsfonden (se faktapromemoria 2009/10:FPM105).

Kommissionen avser att följa upp meddelandet med ett lagstiftningsförslag under sommaren 2011. Då tidigare finanskriser har påvisat behovet av effektiva internationella verktyg för att kunna hantera finanskriser välkomnar regeringen förslaget. Finansutskottet informerades den 30 november.

12.4.4 Finansiella konglomerat

Kommissionen presenterade i augusti ett direktiv om ändring av ett direktiv som avser den kompletterande tillsynen över finansiella enheter inom ett finansiellt konglomerat (se faktapromemoria 2009/10:FPM119). Direktivförslaget utgör en del i arbetet med att skapa ett sundare och säkrare finansiellt system och är föranlett av att berörda direktiv i dess nuvarande utformning innehåller oavsiktliga brister som kan förhindra tillsynsmyndigheterna från att bedriva en ändamålsenlig tillsyn över finansiella konglomerat.

Ändringarna är närmast av teknisk art och innebär att medlemsstaterna får bättre verktyg för att kunna bedriva en effektiv tillsyn över de finansiella konglomeraten. Den viktigaste ändringen innebär att bestämmelserna om grupp-tillsyn i sektorsdirektiven (direktiv 98/78/EG, 2006/48/EG och 2009/138/EG) utvidgas till att även omfatta blandade finansiella holdingbolag. Därigenom säkerställs att konglomerat vars moderföretag består av ett sådant holdingbolag ställs under samma tillsyn som ett konglomerat vars moderföretag består av exempelvis en reglerad enhet. Förslaget innebär vidare bl.a. att tillsynsmyndigheterna ges utökade möjligheter att undanta företagsgrupper från den särskilda tillsynen enligt konglomeratdirektivet om företagsgruppen inte anses innebära någon grupp-risk.

Vid Ekofinrådet den 17 november enades medlemsstaterna om en gemensam inriktning. Sverige har ställt sig bakom kommissionens förslag då förslaget innebär att tillsynen över finansiella konglomerat blir mer robust och effektiv. Finansutskottet informerades den 30 november.

13 Skatter

Skattesystemet är ett viktigt nationellt instrument för att främja en god ekonomisk utveckling, en varaktig hög sysselsättning och en uthållig finansiering av offentliga utgifter. På området direkt skatt verkar Sverige framför allt för ett ökat administrativt samarbete. För de harmoniserade skatterna (moms och vissa punktskatter) verkar Sverige för tydliga regler som inte kan missbrukas.

13.1 Arbetsgruppen för skattepolitik

För att utveckla en gemensam skattestrategi inom EU har kommissionen startat en arbetsgrupp för skattepolitik under ledning av skattekommissionär Šemeta. Arbetsgruppen tar avstamp i tidigare kommissionär Mario Montis rapport om en ny strategi för den inre marknaden och är inriktad på marknads skatteaspekter. Även behovet av högre kvalitet i inkomsterna mot bakgrund av en förstärkt samordning av den ekonomiska politiken är angelägen. Arbetsområdet täcker allt från företagsskatter och moms till miljöskatter.

13.2 Mervärdesskatt

13.2.1 Momshantering av posttjänster

I EU:s momsdirektiv finns ett undantag från moms för posttjänster som det offentliga postväsendet tillhandahåller. Ett sådant undantag har inte införts i den svenska moms lagstiftningen eftersom Sverige inte har ansett sig ha ett offentligt postväsende. Sverige kan komma att tvingas införa ett undantag på grund av att kommissionen påbörjade ett överträdelseärende mot Sverige 2006. Undantaget skulle kunna leda till att vissa posttjänster som Posten tillhandahåller skulle vara undantagna från moms medan samma typ av tjänster som tillhandahålls av andra operatörer skulle vara momspliktiga.

Ekofinrådet enades den 2 december 2009 om politiska riktlinjer som innebar att alla möjligheter att lösa de politiska problemen som uppkommer på grund av momshanteringen av posttjänster skulle utredas och framstegen rapporteras till rådet vid utgången av 2010. Behandlingen under hösten resulterade i en rapport från ordförandeskapet om att de flesta medlemsstaterna stödde det förslag som innebar ett bibehållande av det nuvarande undantaget. Rapporten antogs vid Ekofinrådet den 7 december.

Sverige anser att det är mycket viktigt att reglerna om posttjänster i momsdirektivet ändras så att dessa inte bidrar till att snedvräda konkurrensen på postmarknaden (se faktapromemoria 2002/03:FPM77).

Överläggning har ägt rum med skatteutskottet den 2 december.

13.2.2 Omarbetning av tillämpningsförfordningen till momsdirektivet

Skr. 2010/11:105

Den gällande tillämpningsförfordningen 2005/1777 till momsdirektivet har omförhandlats under 2010. Ändringarna i tillämpningsförfordningen har framför allt samband med de nya reglerna i momsdirektivet om omsättningsland för tjänster, det s.k. momspaketet (se faktapromemoria 2003/04:FPM65 och faktapromemoria 2005/06:FPM3).

Sverige har i stort stött ordförandeskapets förslag. Sverige har verkat för ett snabbt beslut avseende förfordningen med tanke på att de regler som den förtydligar gäller sedan den 1 januari.

13.2.3 Moms på resetjänster

Enligt EU:s momsdirektiv gäller i vissa fall särskilda regler för moms på resetjänster, t.ex. charterresor och konferensresor. De särskilda reglerna innebär bl.a. att momsen beräknas på vinstmarginalen i stället för på priset, s.k. vinstmarginalbeskattning. 2002 föreslog kommissionen en förändring av reglerna (se faktapromemoria 2001/02:FPM75). Syftet med förslaget var bl.a. att förenkla reglerna och att åstadkomma en mera enhetlig tillämpning. Under 2010 togs frågan upp till behandling i rådsarbetsgruppen för skattefrågor och diskussionerna där förväntas fortsätta under 2011.

Sverige är positivt till ett fortsatt arbete med kommissionens direktivförslag. Den förenkling av reglerna som föreslås överensstämmer med regeringens mål att minska den administrativa bördan för företagen.

Överläggning har ägt rum med skatteutskottet den 2 december.

13.2.4 Nya faktureringsregler

I juli antog rådet ett nytt direktiv om momsreglerna för fakturering (2010/45/EU). Direktivet syftar till att förenkla för företagen och till att harmonisera reglerna för fakturering i större utsträckning, vilket Sverige anser är positivt. Reglerna i direktivet ska vara genomförda i medlemsstaternas lagstiftning den 1 januari 2013.

13.2.5 Bekämpande av momsbedrägerier

En förfordning som syftar till att förbättra det administrativa samarbetet och informationsutbytet mellan medlemsstaterna antogs i oktober (Rådets förfordning nr (EU) 904/2010). Genom förfordningen skapas bl.a. en grund för ett gemensamt informellt nätverk (Eurofisc) som syftar till att förhindra momsbedrägerier. Förfordningen innebär också att gemensamma miniminormer införs för registrering av företag i databassystemet VIES, som används vid EU-handel. Dessutom får medlemsstaternas behöriga myndigheter automatisk tillgång till information om bl.a. företagets namn, adresser och verksamhetsområden. Förfordningen ska delvis tillämpas från och med november och ska i övrigt successivt börja

tillämpas fram till och med den 1 januari 2015, då förordningen är tillämplig i sin helhet. Skr. 2010/11:105

Sverige anser att kampen mot skatteundandragande är angelägen och är generellt sett positivt till ett ökat administrativt samarbete och informationsutbyte mellan medlemsstaterna.

13.2.6 Finansiella tjänster och försäkringstjänster

Finansiella tjänster och försäkringstjänster är enligt momsdirektivet undantagna från moms. Kommissionen lade den 5 december 2007 fram ett förslag som rör detta undantag (se faktapromemoria 2007/08:FPM55). Syftet är att modernisera och öka förutsebarheten i regelverket avseende undantaget. Förslaget innebär en sedan länge efterfrågad översyn av reglerna. Dagens regler har funnits i direktivet sedan sjuttioalet och behöver moderniseras och anpassas till produkter på dagens marknader.

Den svenska uppfattningen är att det är positivt att en översyn görs av de nuvarande reglerna. Det är viktigt att det blir en harmoniserad tillämpning av regelverket inom EU för att skapa konkurrensneutralitet på EU:s inre marknad för dessa tjänster. Sverige är i princip positivt inställt till kommissionens förslag till direktiv och förordning. Sveriges uppfattning är att undantagen inte ska ges alltför vid tillämpning.

Förslaget har under året behandlats i rådsarbetsgruppen för skattefrågor och även varit föremål för en riktlinjedebatt vid Ekofin den 17 november 2010. Det ungerska ordförandeskapet planerar att fortsätta arbetet under 2011.

13.3 Punktskatter

13.3.1 Översyn av energiskattedirektivet

Kommissionen har under året bedrivit fortsatt internt analysarbete i syfte att så snart som möjligt föreslå det länge emotsedda förslaget om ändringar av energiskattedirektivet. Översynen, som stöds av Sverige, är angelägen för att medlemsstaterna på ett kostnadseffektivt sätt ska kunna nå målen på klimat- och energiområdena.

13.3.2 Tobaksskatt

Rådet antog den 16 februari 2010 ett nytt tobaksskattedirektiv (rådets direktiv 2010/12/EU). Av folkhälsoskäl har det varit viktigt att nå en överenskommelse om höjda minimiskatter inom EU. Det nya direktivet innehåller ett minsta skattebelopp och en lägsta skattenivå för alla cigaretter som säljs inom EU. Det nya tobaksskattedirektivet har varit av hög prioritet för Sverige.

Genom direktivet avskaffas den mest efterfrågade priskategorin på cigaretter (MPPC) som utgångspunkt för EU:s minimikrav på punktskatt m.m. Utgångspunkten ska i stället vara det vägda genomsnittliga detalj-

handelspriset på cigaretter (WAP). Det nya direktivet omfattar också vissa justeringar av definitionerna av tobaksprodukter. Sverige har redan uppnått de nya skattesatserna och behöver därför inte höja tobaksskatterna med anledning av ändringarna i direktiven. Direktivet ska genomföras i medlemsstaterna senast den 1 januari 2011.

13.3.3 Skatt på finansiella transaktioner och på finansiella aktiviteter

Diskussioner om beskattning av finansiella transaktioner pågår sedan en tid tillbaka inom EU, G20 och FN. Kommissionens meddelande (KOM(2010) 549) avser att bidra till dessa diskussioner genom att behandla två typer av skatter på finanssektorn: skatt på finansiella transaktioner och skatt på finansiella aktiviteter. Meddelandet innehåller inte några konkreta förslag på hur beskattning av finanssektorn skulle utformas. Kommissionen kommer att påbörja en heltäckande konsekvensanalys av hur en skatt på finansiella aktiviteter skulle kunna genomföras. Varje alternativ kommer att undersökas ytterligare och lämpliga förslag till åtgärder läggs fram senast under sommaren 2011. Vidare kommer kommissionen att stödja en vidare utredning av en transaktionsskatt inom ramen för G20 och arbeta för ett avtal med viktiga internationella partners. Överläggning i frågan har ägt rum med skatteutskottet den 2 december.

Sverige avstyrker införandet av en transaktionsskatt därför att den blir verkningslös utan global samordning och en sådan är inte att förvänta. Sverige är tveksamt till en skatt på finansiella aktiviteter, men tycker det är bra med en mer omfattande utredning. Utredningen bör ägna särskild uppmärksamhet åt vad skatten får för effekter när den kombineras med redan beslutade och planerade åtgärder på området.

13.4 God förvaltning i skattefrågor

Med ”god förvaltningssed på skatteområdet” avses respekt för principerna om öppenhet och insyn, informationsutbyte och lojal skattekonkurrens. Den finansiella krisen har ställt krav på effektiva åtgärder till skydd för ländernas skattebaser. I slutet av 2008 och under 2009 lade kommissionen fram en rad förslag i syfte att stärka principerna för god förvaltning inom EU på de direkta skatternas område, som ändringar av sparandedirektivet och nya direktiv avseende administrativt samarbete i fråga om beskattning och indrivning. Överläggningar med skatteutskottet i dessa frågor hölls i mars. Även uppförandekoden för företagsbeskattning ingår som en del i detta arbete. Sverige ser god förvaltning på skatteområdet i form av ökad transparens, informationsutbyte och rättvis skattekonkurrens som viktigt för en väl fungerande marknad och för skydd av skattebasen. Vi har anledning att bevaka principerna för god skatteförvaltning i de olika sakfrågor där dessa principer gör sig gällande.

Till Ekofinrådet i januari 2010 lade det spanska ordförandeskapet fram ett samlat paketförslag rörande sparandedirektivet, handräckningsdirektivet, indrivningsdirektivet och avtal med ett antal närliggande

tredjeländer om bl.a. informationsutbyte på skatteområdet. Paketet kunde inte antas i sin helhet på grund av läsningar rörande sparadedirektivet och informationsutbytet i tredjelandsavtalen. Dessa två frågor har därefter inte varit föremål för ytterligare behandling under 2010. Däremot nåddes vid rådsmötet i januari en separat överenskommelse rörande indrivningsdirektivet. Handräckningsdirektivet var föremål för fortsatt behandling under hösten. Beträffande dessa två beslutade direktiv följer närmare redogörelser nedan.

13.4.1 Nytt direktiv för administrativt samarbete i fråga om beskattning

Kommissionen lade i februari 2009 fram ett förslag till nytt direktiv för administrativt samarbete i fråga om beskattning (se faktapromemoria 2008/09:FPM121). En överenskommelse nåddes vid Ekofinrådet den 7 december 2010 och det nya direktivet ersätter det nu gällande direktivet 77/799/EEG. Tillämpningsområdet utökas och omfattar nu alla direkta skatter. OECD:s standard för informationsutbyte på begäran gäller, vilket bl.a. innebär att banksekretess inte får begränsa utbytet. Direktivet introducerar även lämnandet av automatiska kontrolluppgifter mellan medlemsstater rörande vissa inkomster. För ett effektivare informationsutbyte införs gemensamma tekniska format för dataöverföring samt standardiserade blanketter. Den praktiska tillämpningen förenklas genom ett kommittéförfarande för vissa frågor av teknisk natur. Efter en intensiv behandling under hösten nådde rådet en politisk överenskommelse om direktivet i december. Denna överenskommelse öppnar för att direktivet ska kunna antas formellt vid ett Ekofinråd i början av 2011.

Sverige ser frågan om en utbyggnad och effektivisering av samarbetet på detta område som viktig och välkomnar det nya direktivet.

13.4.2 Nytt indrivningsdirektiv

Kommissionen lade i början av 2009 fram ett förslag till nytt indrivningsdirektiv (se faktapromemoria 2008/09:FPM107). Direktivet, som ska ersätta direktiv 2008/55/EG, innebär ett utvidgat tillämpningsområde för det ömsesidiga biståndet mellan medlemsstaterna vid indrivning av skatt m.m. Det innebär också ett effektivare förfarande, bl.a. genom i princip enbart elektronisk kommunikation mellan medlemsstaterna och användning av standardiserade blanketter. Vidare innehåller förslaget en utbyggnad och förtydligande av bestämmelserna om möjlighet att vidta säkerhetsåtgärder. Efter en intensiv behandling under hösten 2009 antog rådet en allmän riktlinje i januari och sedan Europaparlamentet yttrat sig antogs det nya direktivet den 16 mars (2010/24/EU).

Sverige anser det viktigt att effektivisera samarbetet på detta område.

13.4.3 Uppförandekoden för företagsbeskattning

Skatteåtgärder som innebär en påtagligt lägre effektiv beskattningsnivå än den som normalt tillämpas i en medlemsstat ska granskas enligt upp-

förandekoden. Medlemsstaterna åtar sig att inte införa nya skadliga skatteåtgärder samt att se över nuvarande bestämmelser (frysning). Vidare ska medlemsstaterna avveckla de skatteåtgärder som bedöms vara skadliga (avveckling). En särskild högnivågrupp inom rådet har inrättats för att genomföra uppförandekodens bestämmelser. Vissa andra frågor inom kodens ram ska därutöver behandlas enligt gruppens arbetsprogram (antimissbruk, förhållandet till tredjeland, öppenhet och informationsutbyte om internprissättning samt administrativ praxis).

Uppförandekodgruppen har en vald ordförande som väljs på två år. I juli 2009 beslutade rådet att inrätta en undergrupp som skulle behandla vissa frågor om antimissbruk i syfte att ta fram riktlinjer. Arbetet i undergruppen avslutades under det spanska ordförandeskapet under våren. Uppförandekodgruppen lämnar en rapport till Ekofinrådet varje halvår. Senast skedde detta vid Ekofinrådet i december.

Sverige anser att det är viktigt att gruppens arbete med avveckling och frysning av skadliga skatteåtgärder fortsätter samt att framsteg görs i gruppens arbete med frågor som ingår i arbetsprogrammet.

Överläggning har ägt rum med skatteutskottet den 2 december.

13.5 Företagsbeskattning

Vid Ekofinrådet den 8 juni antogs en resolution om samordning av regler för CFC-bolag och underkapitalisering inom EU. Där rekommenderas att medlemsstater som tillämpar CFC-regler (dvs. regler om beskattning av delägare i vissa lågbeskattade utländska juridiska personer) och underkapitaliseringsregler inom EU ska anta vissa vägledande principer för utformningen av sådana regler. Resolutionen innehåller en inte uttömmande förteckning över indikatorer som tyder på att vinster kan ha flyttats över till ett CFC-bolag på ett konstlat sätt. Även när det gäller underkapitaliseringsregler finns en inte uttömmande förteckning över indikatorer som tyder på en konstlad vinstöverföring. Det understryks att underkapitaliseringsregler ska respektera armlängdsprincipen och att en bedömning ska göras i varje enskilt fall. De vägledande principerna i resolutionen är ett politiskt åtagande, vars genomförande överläts till medlemsstaterna och därför varken påverkar deras rättigheter eller skyldigheter eller de respektive behörigheterna för medlemsstaterna och EU-institutionerna under fördraget.

I samband med att resolutionen antogs gjorde Sverige ett uttalande i protokollet där den svenska tolkningen av armlängdsprincipen klargjordes, dvs. att enbart en indikator ensamt inte kan tyda på att det föreligger missbruk.

14 EU:s budget

EU:s budget omfattar Europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Sverige verkar för en budgetrestriktiv linje. Vidare vill Sverige se en årsbudget med betalningsnivåer som baseras på realistiska prognoser och tillräckliga marginaler för att möjliggöra hantering av oförutsedda händelser. Sverige har också arbetat för en mer rationell och ekonomiskt försvarbar användning av EU:s medel och önskar genomföra strukturellt inriktade besparingar.

14.1 EU-budgetens inkomster

Utformningen av systemet för egna medel (EU-budgetens inkomster) regleras i rådets beslut om egna medel. Det finns tre typer av egna medel: traditionella egna medel (tullar och liknande avgifter samt sockeravgifter), en momsbaserad avgift och en avgift som baseras på medlemsländernas bruttonationalinkomst (BNI). Utöver egna medel, bidrar även andra mindre poster till finansieringen av EU-budgeten, så som t.ex. ränteinkomster, böter. EU-budgeten måste, enligt fördraget, balanseras, varför unionens inkomster alltid är lika stora som dess utgifter. För att uppnå detta justeras den BNI-baserade avgiften, vars storlek bestäms av skillnaden mellan unionens utgifter och övriga inkomster.

14.2 EU-budgetens utgifter

EU-budgetens inriktning och utgiftsnivå bestäms framför allt av den fleråriga budgetramen, som anger ramar för samtliga utgifter och för åtagandena under varje utgiftsrubrik, av nivån på utgifterna som fastställs i EU:s lagstiftning och av EU:s egen årliga budgetprocess. Under 2010 omfattade EU-budgeten ca 141 miljarder euro i så kallade åtagandebemyndiganden (ca 1 349 miljarder kr) och ca 123 miljarder euro (ca 1 173 miljarder kronor) i betalningsbemyndiganden.

Årsbudgetförfarandet inleddes med att kommissionen i maj presenterade sitt budgetförslag för 2011 (Förslag till allmän budget 2011, SEC(2010) 473). Rådets läsning antogs med kvalificerad majoritet den 13 augusti. Sverige motsatte sig rådets läsning då ytterligare neddragningar i förhållande till kommissionens förslag bedömdes möjliga i ljuset av tidigare års genomförandenivåer och medlemsstaternas pågående ansträngningar för att konsolidera offentliga finanser.

I samband med Europeiska rådet den 28–29 oktober undertecknade 13 stats- och regeringschefer, däribland Sveriges, ett brev om att begränsa ökningen av budgetens betalningsanslag för 2011 till 2,91 procent. Detta blev också slutresultatet för den övergripande betalningsnivån.

Efter Europaparlamentets läsning som antogs den 20 oktober, vidtog ett förlikningsförfarande mellan rådet och Europaparlamentet under 21 dagar. Förlikningsförhandlingarna strandade den 15 november då

Europaparlamentet villkorade en överenskommelse med ett antal långsiktiga budgetfrågor som inte berör årsbudgeten. Dessa berörde framför allt finansiering för den experimentella fusionsanläggningen ITER, beslut om ytterligare flexibilitet på budgeten i form av en reservmarginal som en del i ett större lagstiftningsförslag på budgetområdet, det s.k. Lissabonpaketet samt en politisk deklaration om formerna för informationsutbyte och förhandlingar om nästa fleråriga budgetram och egna medel.

Efter förlikningsperioden fortsatte förhandlingarna och en överenskommelse om finansieringen av ITER och reservmarginalen kunde nås i rådet den 25 november. Kommissionen presenterade ett nytt budgetförslag den 26 november, som antogs i Coreper den 1 december. Vid ett trilogmöte den 6 december meddelade Europaparlamentet att de inte kunde fatta beslut om hela Lissabonpaketet utan enbart ville behandla den delen som avser reservmarginalen i uppgörelsen om årsbudgeten. Rådet motsatte sig att enbart fatta beslut om en mindre del i lagstiftningspaketet. Till slut valde Europaparlamentet att släppa villkoret om reservmarginalen för att nå en överenskommelse om årsbudgeten. Rådet antog sin läsning av årsbudgeten vid konkurrenskraftsrådets möte den 10 december och av Europaparlamentet vid plenarsessionen den 15 december. Frågan om lagstiftningspaketet och finansieringen av ITER kommer nu i stället att behandlas under 2011.

Budgeten för 2011 omfattar bland annat finansiering för de nya tillsynsmyndigheterna på finansmarknadsområdet, medel för utrikestjänsten EEAS, ytterligare medel för återuppbyggnaden av Palestina. Åtagandebemyndigandena uppgår i budgeten för 2011 till knappt 142 miljarder euro (ca 1 353 miljarder kronor) och betalningsanslagen till drygt 126 miljarder euro (ca 1 207 miljarder kronor).

Överläggningar respektive samråd om EU:s årsbudget för 2011 hölls med finansutskottet och EU-nämnden i juni, oktober och november, inför rådets läsning av budgetförslagen samt inför förlikningen.

14.3 Sveriges avgift och återflöde

I budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1) beräknas den svenska avgiften till EU under 2010 uppgå till sammanlagt ca 28 143 miljoner kronor efter att de särskilda reduktioner som Sverige har rätt till dragits av. Reduktionerna beräknades 2010 uppgå till ca 5 106 miljoner kronor. Avgiften beräknas fördelas så att tullavgiften uppgår till ca 4 386 miljoner kronor, sockeravgifterna till ca 52 miljoner kronor, den moms-baserade avgiften till ca 1 444 miljoner kronor, den BNI-baserade avgiften till ca 21 770 miljoner kronor och Sveriges andel av finansieringen av Storbritanniens budgetreduktion till ca 354 miljoner kronor.

Enligt kommissionens årliga redovisning av fördelningen av återflöde från EU-budgeten uppgick återflödet till Sverige under 2009 till sammanlagt 1 452 miljoner euro, vilket motsvarade ca 15,4 miljarder kronor.

Sverige fäster stor vikt vid att kommissionen och medlemsstaterna tar ett gemensamt ansvar för en effektiv och korrekt hantering och användning av EU-medel samt aktivt arbetar för att skydda EU:s finansiella intressen.

15.1 Effektiv och korrekt hantering och användning av EU-medel

Sedan två år tillbaka lämnar regeringen i ett särskilt avsnitt av Årsredovisningen för staten ett intygande avseende EU-medel. Intygandet innehåller en årlig räkenskapsammanställning över de medel som har tagits emot från EU:s budget och en redogörelse för hur dessa medel har använts. Årsredovisningen för staten, och därmed även intygandet, lämnas till riksdagen med kopia till kommissionen och Europeiska revisionsrätten.

I intygandet bedömer regeringen om EU-räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och intygar att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen i Sverige. Intygandet grundas på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt Riksrevisionens utlåtanden från granskningar av myndigheterna. Myndigheterna har inte redovisat några allvarliga brister avseende hanteringen av EU-medel för räkenskapsåret 2009 varpå regeringen har lämnat följande intygande:

- *Rättvisande räkenskaper:* Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.
- *Betryggande intern styrning och kontroll:* Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

Kommissionen presenterade i juli sin årliga rapport om skydd av EU:s ekonomiska intressen och bedrägeribekämpning för 2009 (KOM(2010) 382). Rapporten omfattar en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits av kommissionen på unionsnivå och av medlemsstaterna på nationell nivå samt en sammanställning av resultaten från bedrägeribekämpningsarbetet under året.

15.2 Revisionsrättens årsrapport samt ansvarsfrihet för kommissionen

I november varje år presenterar Europeiska revisionsrätten sin årsrapport för budgetåret innan. I november var det således rapporten avseende 2009 års budgetår som presenterades. Revisionsrättens slutsatser ligger

till grund för om Ekofinrådet ska rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret. Detta görs vid ett Ekofinråd i februari 2011.

15.2.1 2008 års budget

Ekofinrådet beslutade den 16 februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av EU:s budget för år 2008. Samråd med EU-nämnden ägde rum den 12 februari.

Samtliga medlemsstater stod bakom rekommendationen utom Nederländerna som avstod från att rösta. Rådets rekommendation kompletterades som brukligt av slutsatser innehållande rådets bedömning av läget och utvecklingen samt krav på åtgärder från kommissionens sida för att komma till rätta med de brister som revisionsrätten konstaterat. Europaparlamentet beslutade den 5 maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för budgetåret 2008.

Regeringen informerade riksdagen om innehållet i revisionsrättens årsrapport avseende 2008 samt de åtgärder regeringen vidtagit eller planerar att vidta med anledning av revisionens iakttagelser i Årsredovisning för staten 2009 (regeringens skrivelse 2009/10:101).

15.2.2 2009 års budget

Den 9 november presenterade revisionsrätten årsrapporten avseende budgetåret 2009. Rapporten presenterades i Bryssel av revisionsrätten för Ekofinrådet den 17 november. För 16:e året i rad lämnar revisionsrätten en ören revisionsförklaring vad gäller genomförandet av EU:s budget. Revisionsrätten lämnar dock, för tredje året i rad, ett uttalande utan reservation om EU:s räkenskaper. Revisionsrättens granskning visar att betalningarna från budgeten fortfarande innehåller väsentliga fel, utom på två utgiftsområden – Ekonomi och finans samt Administrativa och andra utgifter. Den visar även en ökning av uppskattad felprocent inom utgiftsområdet Jordbruk och naturresurser och en betydande minskning inom utgiftsområdet Sammanhållning, som trots detta är det område som har flest fel.

För Sveriges del innehåller inte rapporten någon kritik. Sverige omnämns på ett fåtal ställen i rapporten.

16 Statistik

Statistik på EU-nivå är grundläggande för att man ska kunna utveckla, genomföra, övervaka och utvärdera EU:s politik. Sverige verkar för god kvalitet i statistiken samtidigt som kostnaderna för uppgiftslämnare och statistikproducenter bör begränsas. Sverige har under året medverkat till beslut om att stärka kommissionens befogenheter att

16.1 Statistik för unionens verksamhet

Enligt artikel 338 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska EU ta fram statistik som behövs för unionens verksamhet. Vilken statistik som ska tas fram regleras i ett stort antal förordningar. Inom EU är det kommissionen (Eurostat) som ansvarar för sammanställning och publicering av statistiken, men det är medlemsstaterna som samlar in statistiken.

Kommissionen presenterade i februari ett förslag till ändring av rådets förordning (EG) nr 479/2009 med avseende på kvaliteten på statistiken i samband med förfarandet vid alltför stora underskott (KOM(2010) 53). Bakgrunden till förslaget är revideringen av statistisk data i Grekland hösten 2009. Förändringen innebär bl.a. att Eurostat får åtkomst till mer information än tidigare för att kunna granska uppgifternas kvalitet samtidigt som statistiksekretessen ska respekteras. Finansministern informerade den 6 maj finansutskottet om kommissionens förslag. Utskottet framhöll att frågan om statistiksekretess måste få en lösning. Rådet beslutade förordningen den 26 juli efter yttrande av Europaparlamentet. Beslutet innebär att statistiksekretessen respekteras.

Det europeiska rådgivande organet för statistikstyrning (ESGAB) presenterade i november sin andra årsrapport till Europaparlamentet och rådet om hur det europeiska statistiksystemets följer uppförandekoden för europeisk statistik. ESGAB har närmare granskat tre av kodens grundprinciper: yrkesmässigt oberoende, tillräckliga resurser och kvalitetssäkring. ESGAB välkomnar det europeiska statistiksystemets insatser för att följa uppförandekodens principer, men anser att arbetet går för långsamt.

Kommissionen presenterade i september sex rättsakter med förslag om förstärkning av EU:s ekonomiska styrning, se bl.a. ett förslag till direktiv om krav på medlemsstaternas finanspolitiska ramverk (se avsnitt 11.1). Förslaget innehåller bl.a. minimikrav på EU-nivå när det gäller redovisningsfrågor, statistik och prognosmetoder.

Europeiska rådet inrättade i mars en expertgrupp med uppgift att före årsskiftet föreslå åtgärder för förbättrad krislösning och bättre budgetdisciplin. Expertgruppens slutrapport till Europeiska rådet den 27 oktober innehåller bl.a. förslag till åtgärder för att förbättra kvaliteten på statistiska uppgifter. Europeiska rådet ställde bakom sig rapporten vid mötet den 28–29 oktober.

Vid Ekofinrådet den 17 november antogs slutsatser om EU-statistik. Slutsatserna behandlar bl.a. Greklands statistik uppförandekoden för europeisk statistik och revideringen av det europeiska nationalräkenskapssystemet.

Under året har förhandlingar påbörjats gällande fem nya rättsakter, bl.a. förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeisk statistik om turism (KOM(2010) 117) och förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska miljöräkenskaper (KOM(2010) 132).

Medlemsstaterna ska två gånger om året (april och oktober) underrätta kommissionen (Eurostat) om sina förväntade och faktiska offentliga underskott och om sin offentliga skuldsättning.

Grekiska myndigheter rapporterade i oktober 2009 att det offentliga underskottet för 2005–2008 revideras från 5 procent av BNP till 7,7 procent och att det planerade underskottet för 2009 revideras från 3,7 procent av BNP till 12,5 procent.

Mot denna bakgrund genomförde Eurostat i oktober 2009 ett metodbesök i Grekland i syfte att undersöka de problem som identifierats i samband med rapporteringen.

Ekofinrådet uppmanade den 10 november 2009 den grekiska regeringen att snarast vidta åtgärder för att återskapa Europeiska unionens förtroende för Greklands statistiska upplysningar och därtill kopplade institutionella strukturer. Den 19 januari uppmanade Ekofinrådet kommissionen att, i samarbete med de grekiska statistiska myndigheterna, utforma en handlingsplan för att komma till rätta med statistiska, institutionella och förvaltningsmässiga brister.

Detta resulterade i april i en gemensam statistisk handlingsplan med förslag till åtgärder inom tre huvudområden:

- För det första handlar det om att förbättra institutionella och styrningsmässiga ramverk i syfte att anpassa det till den nya statistiklagen som godkändes av det grekiska parlamentet den 9 mars. Den nya lagen innebär att den grekiska statistikmyndigheten övervakas direkt av parlamentet.
- För det andra handlar det om att stärka kapaciteten hos det statistiska systemet och består av en mängd åtgärder vad gäller kapacitetsuppbyggnad och teknisk bistånd. En viktig del i detta sammanhang är den expertgrupp på hög nivå för officiell statistik som tillsattes i maj. Expertgruppens uppgift är att samordna förvaltningsbiståndet.
- Slutligen handlar det om att förbättra den grekiska statistiken över offentliga finanser.

Eurostat presenterade en första lägesrapport för handlingsplanen den 31 augusti. Eurostat genomförde ytterligare metodbesök i Grekland i juni, september och ett utvidgat metodbesök från den 11 oktober till den 9 november.

Grekiska myndigheter rapporterade i oktober att det offentliga underskottet för 2009 revideras från 13,6 procent av BNP till 15,4 procent och skuldkvoten för 2009 från 115,1 procent av BNP till 126,8 procent.

Kommissionen presenterade en andra lägesrapport av handlingsplanen den 5 november. Lägesrapporten visade på allvarliga institutionella problem gällande ansvaret för styrningen av den grekiska statistikmyndigheten. Arbetet med övriga delar av handlingsplanen pågick enligt plan.

Samråd med EU-nämnden ägde rum den 12 november.

Ekofinrådet uppmanade den 17 november de grekiska myndigheterna att lösa de institutionella och metodologiska frågorna.

DEL 4 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

17 Civilrättsligt samarbete

I ett europeiskt område med verklig rättvisa ska medborgarna och företagen fritt kunna hävda sina rättigheter. Den främsta målsättningen med det civilrättsliga samarbetet är att förbättra samarbetet mellan medlemsländernas myndigheter för att undanröja hinder som följer av de rättsliga och administrativa systemens olikheter. En hörnsten i det civilrättsliga samarbetet är ömsesidigt erkännande av domar. Målsättningen är fri rörlighet för domar inom unionen.

17.1 Ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område

Det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område inrättades år 2001. Nätverkets uppgift är att underlätta det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaternas domstolar och andra myndigheter. Fem möten har hållits i nätverket under året. Vid mötena har diskussioner förts om uppkomna rättsliga frågeställningar vid tillämpningen av olika europeiska privaträttsliga instrument. Diskussionerna har bl.a. gällt förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (Bryssel II-förordningen), förordning (EG) nr 1896/2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande, förordning (EG) nr 861/2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande, förordning (EG) nr 1393/2007 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur samt direktiv 2003/8/EG om förbättring av möjligheterna till rättslig prövning i gränsöverskridande tvister genom fastställande av gemensamma minimireglar för rättshjälp i sådana tvister.

17.2 Översyn av Bryssel I-förordningen

Bryssel I-förordningen innehåller regler om behörig domstol och om erkännande och verkställighet av avgöranden på privaträttens område. Kommissionen presenterade under år 2009 en grönbok om en översyn av förordningen (se faktagrupp 2008/09:FPM125). I den föreslogs bl.a. att kravet på domstolskontroll före verkställighet i en annan medlemsstat (exekvaturförfarandet) ska avskaffas. Den kommande översynen har under året behandlats i Europaparlamentet. Ett expertmöte hölls under sommaren. I december presenterade kommissionen ett förslag till revidering av Bryssel I-förordningen.

I arbetsgruppen behandlas löpande en rad övergripande frågor. Under året har bl.a. frågan om EU:s tillträde till 2007 års Haagkonvention om underhållsskyldighet diskuterats. Frågor om förhandlingsmandat för kommissionen rörande internationella avtal och EU:s externa relationer behandlas löpande.

17.4 Grönbok om främjande av en europeisk avtalsrätt för företag och konsumenter

I kommissionen har sedan en tid pågått arbete med europeisk avtalsrätt. Det finns ett mycket omfattande grundmaterial med utkast till en gemensam referensram för europeisk avtalsrätt, framtaget av en grupp akademiker på uppdrag av kommissionen. I syfte att bearbeta utkastet har kommissionen under våren inrättat en oberoende expertgrupp. Under sommaren presenterade kommissionen även en grönbok som beskriver olika alternativ för vad det fortsatta arbetet kan resultera i (KOM(2010) 348 slutlig). Regeringen har under hösten remitterat grönboken till berörda myndigheter och organisationer i Sverige. Medlemsstaterna ska lämna sina synpunkter på grönboken i början av år 2011.

Civilutskottet har informerats om det pågående arbetet i frågan.

17.5 EU:s tillträde till 2007 års Haagkonvention om underhållsbidrag

Kommissionens förslag till rådsbeslut om EU:s tillträde till Haagkonventionen om internationell indrivning av underhåll till barn och andra familjemedlemmar presenterades i juli 2009. Förslaget innebär att endast EU ska tillträda konventionen. Genom EU:s tillträde ska dess medlemsstater bli bundna av konventionen. I förslaget behandlas även de frågor som aktualiseras i samband med ett tillträde, som vilka förbehåll som bör anmälas eller förklaringar som bör avges vid ett tillträde till konventionen. Regeringen har välkomnat förslaget, som syftar till att säkerställa en effektiv internationell indrivning av underhåll till barn och andra familjemedlemmar (se faktapromemoria 2009/10:FPM20). Förhandlingar i rådets arbetsgrupp för civilrättsliga frågor har pågått under året. De har huvudsakligen handlat om EU:s behörighet att ensam tillträda konventionen samt i vilken omfattning EU:s medlemsstater ska tillämpa konventionen även på familjerättsligt underhåll till andra än makar och barn. Diskussionerna har utmynnat i förslag till två rådsbeslut, ett om EU:s undertecknande och ett om EU:s tillträde till konventionen. Rådsbeslut kommer troligen att kunna antas under 2011.

Civilutskottet har informerats om förhandlingarna.

Kommissionen presenterade den 24 mars dels förslag till rådsbeslut om tillåtande av fördjupat samarbete i fråga om vilket lands lag som ska tillämpas i mål om äktenskapsskillnad, dels förslag till förordning om genomförande av det fördjupade samarbetet (KOM(2010) 104 slutlig) och (KOM(2010) 105 slutlig).

Fördjupat samarbete innebär att ett antal medlemsstater, minst nio, kommer överens om vissa regler som sedan enbart gäller mellan de länderna. Förslagen lämnades sedan det hade fastställts att det inte var möjligt att nå enighet i rådet rörande ett förordningsförslag i den aktuella frågan och ett antal medlemsstater därför uppmanat kommissionen att lägga fram ett förslag om fördjupat samarbete. Sverige hade tidigare motsatt sig de tidigare föreslagna reglerna, som bl.a. innebar att svenska domstolar skulle tillämpa ett annat lands lag i vissa sådana mål. Skälet till detta var att det i praktiken ansågs kunna leda till att rätten till skilsmässa inskränktes, t.ex. genom krav på varaktig söndring eller liknande i det andra landets lag (se faktapromemoria 2009/10: FPM76, jfr faktapromemoria 2006/07:FPM8).

Den 12 juli beslutade rådet, efter godkännande av Europaparlamentet, att tillåta fördjupat samarbete inom det föreslagna området (2010/405/EU). Sverige avstod från att rösta och ingår inte i den krets av fjorton medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet.

Förhandlingar om innehållet i den förordning som ska genomföra det fördjupade samarbetet har pågått under hösten. Sverige har, liksom övriga icke-deltagande medlemsstater, haft möjlighet att lämna synpunkter på innehållet men har inte någon rätt att vara med och besluta. Sveriges utgångspunkt har varit att bevaka att innehållet i förordningen inte blir sådant att det kan påverka de medlemsstater som inte deltar eller går utöver det aviserade området, dvs. tillämplig lag för skilsmässa och hemskillnad.

Vid rådsmötet den 3–4 december kunde de medlemsstater som deltar enas om en allmän riktlinje avseende genomförandeförordningen samt notera att denna kommer att antas formellt efter det att Europaparlamentet har antagit sitt betänkande och sedvanlig granskning av texten skett. Sverige lämnade i slutskedet av förhandlingarna en ensidig deklaration som var inriktad på Sveriges problem med förordningen. I deklarationen beklagade Sverige att även genomförandeförordningen innehåller undantagslösningar som begränsar rätten till skilsmässa för vissa grupper. Europaparlamentet antog sitt betänkande den 15 december varefter förordningen beslutades den 20 december.

Under året har information lämnats till och överläggningar ägt rum med civilutskottet. Dessutom har samråd ägt rum med EU-nämnden.

17.7 Förordning om arv

Kommissionens förslag till förordning om gränsöverskridande arvsfrågor presenterades i oktober 2009 (se faktapromemoria 2009/10:FPM55). I förslaget finns bestämmelser om vilken domstol som ska vara behörig,

vilket lands lag som ska tillämpas samt om erkännande och verkställighet av avgöranden i frågor om arv. Vidare innehåller förslaget regler om införandet av ett europeiskt arvsintyg (en legitimationshandling som visar vilka som ärver en viss person eller har rätt att ta hand om egendomen). Syftet med förslaget är att förenkla hanteringen av gränsöverskridande arvsärenden och öka förutsebarheten och rättssäkerheten för dem som berörs av sådana ärenden. Regeringen har välkomnat att ett förslag har lagts fram eftersom det finns ett reellt praktiskt behov av EU-regler på området. Förhandlingar i rådsarbetsgrupp har pågått under året och förväntas pågå under hela 2011. Vid rådet den 3–4 juni nåddes en politisk överenskommelse om vissa mycket allmänt hållna riktlinjer för det fortsatta förhandlingsarbetet.

Samråd har ägt rum med EU-nämnden och civilutskottet har informerats om förhandlingarna.

17.8 Omarbetning av direktivet om sena betalningar

Föregående års förslag till omarbetning av 2000 års direktiv om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner förhandlades under året vidare i rådsarbetsgruppen och på politisk nivå (KOM(2009) 126 slutlig). Syftet är att förbättra de europeiska företagens likviditet och bidra till en väl fungerande inre marknad. Vid trilog under sensommaren träffades en förstaläsningsöverenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet. Därefter röstade Europaparlamentet för överenskommelsen. Efter granskning av texten kommer akten att antas. I sak innehåller det nya direktivet vissa bestämmelser med ekonomiska incitament för snabbare betalningar. Bland annat ges borgenären rätt till en schablonersättning för indrivningskostnader vid sidan av dröjsmålsränta samt begränsas betalningstidernas längd för såväl företag som det allmänna. Samråd har ägt rum med EU-nämnden.

17.9 Direktiv om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden

Förhandlingarna rörande det i oktober 2008 presenterade förslaget till direktiv om konsumenters rättigheter har fortsatt under året (KOM(2008) 614 slutlig). För en beskrivning av förhandlingsläget och de av regeringen vidtagna åtgärderna i ärendet under året, se under avsnittet 31.1 Konsumentpolitik.

17.10 E-juridik gör det lättare att hitta europeisk rättsinformation

År 2008 antog rådet en handlingsplan för ett e-juridikprojekt som syftar till att utveckla användningen av elektronisk informations- och kommunikationsteknik på det rättsliga området.

I juli öppnades en europeisk e-juridikportal på Internet. Portalen gör det lättare att hitta information om EU:s och medlemsstaternas rätts-system och förenklar användningen av rättsliga förfaranden.

Delprojekt har undersökt hur e-juridikportalen kan användas för att underlätta tillgång till insolvensregister i medlemsstaterna samt användning av bl.a. europeiskt betalningsföreläggande, rättshjälp, videokonferens, medling, tolkning och översättning.

Rådet har i december antagit rådsslutsatser om ett identifikations-system för elektroniskt publicerade rättsfall inom medlemsstaterna (ECLI). Slutsatserna innebär att medlemsstaterna, på frivillig basis och på nationell nivå, bjuds in att införa ECLI. För de medlemsstater som väljer att införa ECLI gäller vissa rekommendationer.

Under året har Sverige deltagit i rådsarbetsgruppen för e-lagstiftning vilken följer utvecklingen av e-juridikportalen och andra frågor om rättsinformation.

18 Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete

Medlemsstaterna samarbetar för att förebygga och bekämpa gränsöverskridande och allvarlig brottslighet. För att förverkliga denna målsättning samarbetar medlemsstaterna på olika sätt mot t.ex. organiserad brottslighet, terrorism, penningtvätt, människohandel och narkotikasmuggling. EU:s åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet ska ge ett mervärde och bedrivs på effektivt sätt. Sverige bevakar att samtliga åtgärder är förenliga med grundläggande principer om rätts säkerhet och respekterar den personliga integriteten. Stärkt gränskontroll är ett viktigt instrument för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

18.1 Horisontella frågor

18.1.1 Strategi för inre säkerhet i EU

Vid rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 25–26 februari antogs det spanska ordförandeskapets förslag till strategi för inre säkerhet i EU. Förslaget godkändes därefter av Europeiska rådet den 25–26 mars. Strategin syftar till att utveckla säkerheten i EU och stärka medborgarnas skydd mot organiserad brottslighet, terrorism och andra hot. Förslaget utgör en utveckling av den del av Stockholmsprogrammet som berör unionens inre säkerhet.

Med utgångspunkt från strategin presenterade kommissionen den 22 november ett förslag till handlingsplan (KOM(2010) 673 slutlig) som konkretiserar många av de övergripande målsättningar som anges i denna. Handlingsplanen omfattar följande huvudsakliga prioriteringar:

- Störa den verksamhet som bedrivs av kriminella nätverk på Skr. 2010/11:105 internationell nivå.
- Bekämpa terrorism.
- Bekämpa IT-brottslighet.
- Förbättra säkerheten genom gränskontroll.
- Förstärka EU:s krishanteringskapacitet.

Kommissionens handlingsplan presenterades vid rådets möte den 2–3 december. Fortsatt arbete med handlingsplanen väntas under våren 2011. Rådets nyinrättade ständiga kommitté för operativt samarbete i frågor som rör den inre säkerheten (COSI) kommer till stora delar att ansvara för planens genomförande.

18.1.2 Organiserad brottslighet

Under året behandlades flera olika förslag som syftar till att förebygga och bekämpa organiserad brottslighet. Flertalet av dessa förslag antogs som rådsslutsatser av rådet (rättsliga och inrikes frågor). Bland annat beslutade rådet att Europol skulle utarbeta mer detaljerade och konkreta analyser av den organiserade brottsligheten som härrör från Latinamerika och Västafrika.

Under våren antogs även förslag från det spanska ordförandeskapet i EU i syfte att förebygga och bekämpa miljöbrottslighet som rör illegal handel med farligt avfall. En fortsatt ökande produktion av farligt avfall har möjliggjort uppkomsten av en ny form av organiserad brottslighet. Illegal avfallshantering är ett allvarligt växande problem som har en mycket stor inverkan på människors hälsa och miljö, framför allt i utvecklingsländerna som får ta emot stora mängder farligt avfall från industriländer. Verksamheten bedrivs ofta på internationell nivå och det finns en strävan efter vinning. Kopplingar finns till annan gränsöverskridande grov organiserad brottslighet, bedrägerier, skattebrott, stölder och penningtvätt.

IT-säkerhet och IT-brott har också varit i fokus under året. Kommissionen har utifrån Stockholmsprogrammet och genom strategin för inre säkerhet i EU aviserat förslag till åtgärder samt genomförande av en samordnad gemensam strategi på området. Arbetet utifrån strategin kommer att inriktas på tre huvudområden, nämligen att öka de brottsbekämpande och rättsliga myndigheternas kapacitet, att samarbeta med den privata sektorn för att stärka och skydda medborgare mot dessa brott samt stärka förmågan att hantera angrepp på IT-system, bl.a. genom inrättandet av välfungerande förmågor att hantera akuta lägen (Computer Emergency Response Teams). Strategin kommer att behandlas av framför allt ständiga kommittén för operativt samarbete i frågor som rör den inre säkerheten (COSI) med början 2011.

Under hösten antog rådet ett förslag som tar sikte på att skapa säkra lastbilsparkeeringsplatser i syfte att förebygga och bekämpa brott riktade mot godstransporter på vägar. Godsstölder och godsrelaterad brottslighet har blivit ett allt större problem för medlemsstaterna. Man önskar med hjälp av förslaget nå överenskommelse om en gemensam modell för säkra parkeeringsplatser. Andra förslag som antagits under hösten är

initiativ som uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder för att bekämpa identitetsbedrägerier samt organiserade brott som utförs av kringresande kriminella grupper.

Inom ramen för EU:s femte utvärderingsrunda som handlar om att undersöka hur finansiell brottslighet och finansiella utredningar bedrivs i medlemsstaterna, fortsatte detta arbete och en rad rapporter och rekommendationer kunde antas.

18.1.3 Narkotika

Rådet (rättsliga och inrikes frågor) antog under året ett förslag om att skapa en pakt mot internationell narkotikahandel i transitländerna, främst Västafrika och Balkanländerna. Förslaget utgör en integrerad del av den brottsbekämpande aspekten av EU:s strategi för narkotikabekämpning och EU:s handlingsplan mot narkotika för 2009–2012. Förslaget utgör också en konkret tillämpning av Stockholmsprogrammet och av strategin för inre säkerhet i EU som rådet har antagit. Tanken är att man ska samla EU:s resurser och fokusera på väl identifierade gemensamma projekt. Pakten föreslås fokusera främst på kokainhandel i Västafrika, heroinhandel på Balkan och på att strypa narkotikakartellers tillgångar. Vidare ska man i nära samarbete med kommissionen och de berörda europeiska byråerna, särskilt Europol, förstärka den politiska samordningen mellan medlemsstaterna. Man ska även sträva efter att utnyttja befintliga resurser i kampen mot narkotika på bästa möjliga sätt.

18.1.4 Terrorism

Den 11 december drabbades centrala Stockholm av ett bombattentat och en utredning om misstänkt terroristbrott inleddes. Inom EU finns ett samarbete för att bekämpa terrorism och det har visat sig utgöra ett mycket bra stöd för det nödvändiga uppgiftsutbyte och den internationella samverkan mellan ansvariga myndigheter som krävs för att utreda händelsen.

Den ökade fokuseringen på åtgärder för att motverka terrorismens grunder och att förbättra rättssäkerheten har fortsatt under det gångna året. Den övergripande EU-strategin och EU:s handlingsplan mot terrorism som Europeiska rådet antog i december 2005 ligger till grund för EU:s arbete på området. Ett antal tematiska handlingsplaner har också antagits sedan dess. Inom området för rättsliga och inrikes frågor har arbetet under året främst varit inriktat på att motverka radikaliserings och rekrytering.

Ett antal medlemsstater har tidigare tagit på sig ett särskilt ansvar för att ta fram åtgärdsförslag för hur man bäst bekämpar radikaliserings och rekrytering. Under 2010 har det inom EU genomförts seminarier och konferenser på detta tema. Sveriges tidigare initiativ om att utreda och ta fram åtgärder för att öka närpolisers kunskap och förmåga att identifiera och förebygga radikaliserings och rekrytering har nu vidareutvecklats. Huvudansvaret har överlämnats till Belgien, som tillsammans med bl.a. Sverige har arbetat med att ta fram handböcker som kan användas av praktiker.

Mot bakgrund av de senaste försöken till attentat mot flygtrafiken har EU höjt uppmärksamheten särskilt för transportsäkerhetsfrågor. Dessutom har antagits en enkel och frivillig mekanism varigenom EU:s medlemsländer på ett bra sätt kan informera varandra och EU:s institutioner om eventuell ändring av nivån på hotet från terrorism i sina länder.

För att med förbättrat internationellt samarbete kunna bekämpa terrorism och dess finansiering har EU ingått ett avtal med USA om informationsutbyte. Avtalet förhandlades av kommissionen under 2010 och kunde träda i kraft den 1 augusti efter att Europaparlamentet godkände avtalet. Avtalet syftar till att bekämpa finansiering av terrorism och terroristbrott, inom Terrorism Finance Tracking Program, och handlar om begränsad tillgång till vissa uppgifter som hanteras av företaget SWIFT. Syftet med avtalet är även att ta omhand integritetsfrågor på ett bra sätt. Riksdagen har löpande, i så väl utskott som EU-nämnd, informerats om avtalet och dess innebörd.

Den 2 december antog rådet ett beslut om att inleda förhandlingar mellan EU och respektive Australien, Kanada och USA om reglering av användningen av flygpasageraruppgifter, s.k. PNR-uppgifter (Passenger Name Records). Kommissionen leder förhandlingarna varefter rådet och Europaparlamentet har att ta ställning till kommande förslag till avtal. Flygbolag är i en del länder skyldiga att överlämna viss information till nationella brottsbekämpande myndigheter på begäran, så är det exempelvis i Sverige. Syftet med avtalen är att så enhetligt som möjligt reglera informationsutbytet mellan berörda parter för att förbättra det internationella samarbetet och samtidigt kunna garantera den grundläggande rätten till privatliv och skydd för personuppgifter på ett tillfredsställande sätt. Överläggningar har ägt rum i justitieutskottet och samråd har skett med EU-nämnden.

Förhandlingsdirektiven har den nödvändiga fokuseringen på skyddet för den personliga integriteten som regeringen menar krävs. Det är viktigt med internationellt samarbete som innebär att flygpasageraruppgifter kan användas för att bekämpa terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet. Sverige kommer fortsatt under avtalsförhandlingarnas gång bevaka frågan för att uppnå både bibehållen respekt för privatlivet och den brottsbekämpning som kan krävas för att skydda andra människors rättigheter och friheter.

Som ett led i terrorismbekämpningen antog EU den 18 april 2008 en handlingsplan för att förbättra sprängämnessäkerheten inom EU. Kommissionen har nu i enlighet med handlingsplanen presenterat ett förslag till förordning om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer (KOM(2010) 473 slutlig). Den föreslagna förordningen hanterar problemet med att vissa ämnen och blandningar som är tillgängliga på marknaden för allmänheten kan missbrukas på så sätt att de används som baser (prekursorer) för tillverkning av sprängämnen. Förslaget ska nu behandlas i rådet och Europaparlamentet.

Vidare görs försök att höja förmågan inom EU för att förebygga, upptäcka och hantera terroristattacker med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen. Med utgångspunkt i förslag från kommissionen togs en handlingsplan fram under det svenska ordförandeskapet i EU. Under 2010 har arbete påbörjats för att genomföra de viktiga åtgärderna.

Terrorism är ett gränsöverskridande fenomen som kräver internationell samverkan i breda former. Mot den bakgrunden omfattar EU-insatser också konkreta stödåtgärder i särskilt utsatta länder och områden, se vidare avsnitt 7.9.

Skr. 2010/11:105

18.2 Informationsutbyte för att förebygga och bekämpa brott

18.2.1 Prümrådsbesluten

Ett viktigt steg på vägen mot ett effektivare informationsutbyte är genomförandet av Prümrådsbesluten, med dess möjligheter till ett effektivare utbyte mellan medlemsstaterna av bl.a. DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregisteruppgifter. Delar av rådsbeslutet genomfördes den 1 juli och den 1 augusti 2010 genom ändringar i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete med tillhörande förordning (prop. 2009/10:177. bet. JuU30, rskr. 265). Under året har arbetet fortsatt i syfte att lösa kvarstående genomförandeproblem och underlätta genomförandet för medlemsstaterna. De obligatoriska delarna av rådsbesluten ska vara fullt genomförda senast i augusti 2011. EU har under året också ingått avtal med Island och Norge om tillämpning av de delar i Prümrådsbesluten som rör informationsutbyte.

18.2.2 Informationshanteringsstrategi för EU:s inre säkerhet

Informationshanteringsstrategin för den inre säkerheten i EU som antogs under det svenska ordförandeskapet ger förutsättningar för en mer effektiv, kostnadseffektiv och rättssäker utveckling av informationshanteringen inom området för frihet, säkerhet och rättvisa. Under året antogs en första 18-månaders åtgärdsplan och genomförandet av ett tiotal aktiviteter har påbörjats. Bland annat har kommissionen genomfört en bred kartläggning av det existerande informationsutbytet som kommer att presenteras under 2011. Kartläggningen kommer i sin tur ligga till grund för ett meddelande under år 2012 med överväganden om behovet av en europeisk informationsutbytesmodell (EIXM).

18.2.3 Utbyte av uppgifter ur kriminalregister

Rambeslutet (2009/315/RIF) om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och rådets beslut den 6 april (2009/316/RIF) om inrättandet av ett europeiskt informationssystem för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris) ska vara genomförda i april 2012. Under 2010 startade kommissionen ett centralt projekt för det tekniska genomförandet av den gemensamma lösningen för detta utbyte. Samtidigt förbereder medlemsstaterna det rättsliga, verksamhetsmässiga och tekniska genomförandet på nationell nivå. Regeringen har under året tillsatt en utredare som ska föreslå nödvändiga författningsändringar.

18.2.4 Mandat att inleda förhandlingar med USA om ett dataskyddsavtal

Skr. 2010/11:105

År 2006 inrättades en högnivågrupp mellan EU och USA med syfte att diskutera skydd av personuppgifter (data) inom ramen för det brottsbekämpande samarbetet. Resultatet av arbetet presenterades 2009 och innebär att man identifierat ett antal gemensamma dataskyddsprinciper. För att det viktiga informationsutbytet mellan EU och USA ska kunna utvecklas ansågs ett rättsligt bindande avtal mellan parterna vara önskvärt. I Stockholmsprogrammet inbjöds kommissionen att föreslå ett mandat för förhandlingar om ett dataskyddsavtal med USA. Kommissionens förslag till mandat presenterades i maj och förhandlingar om detaljer i mandatet har pågått under året.

Den 3 december kunde rådet anta ett beslut om att inleda förhandlingar med USA. Sverige anser att det är viktigt med ett dataskyddsavtal mellan EU och USA. Den gränsöverskridande brottsligheten förutsätter gränsöverskridande informationsutbyte. För att möjliggöra fortsatt utveckling av informationsutbytet är det viktigt att parterna som utbyter information kan lita på varandras regelverk när det gäller dataskydd. Ett dataskyddsavtal skulle bidra till ett förstärkt skydd för EU:s medborgare. Beslut om att ingå avtalet kommer att fattas först när ett godkänt förhandlingsresultat föreligger.

Överläggning har ägt rum i justitieutskottet och samråd har skett med EU-nämnden.

18.3 Gränskontroll, Schengenfrågor och tullsamarbete

18.3.1 Gränskontroll

Den europeiska gränsbyråns, Frontex, uppgift är att samordna medlemsstaternas personkontroll vid de yttre gränserna, vari ingår bl.a. att genomföra riskanalyser, bistå i utbildningen av medlemsstaternas gränskontrollanter och samordna gemensamma operationer vid de yttre gränserna. I februari presenterade kommissionen ett förslag till ändring av förordningen om inrättandet av Frontex i syfte att stärka byråns verksamhet (KOM(2010) 61 slutlig). Förslaget förhandlas fortfarande på rådsarbetsgruppsnivå. Sverige har ställt sig bakom ett förtydligande och en effektivisering av byråns verksamhet, samtidigt som Sverige har värnat de mänskliga fri- och rättigheterna. Europaparlamentet har ännu inte röstat om sitt betänkande om förslaget.

18.3.2 Schengens informationssystem (SIS II)

Schengenländernas gemensamma datasystem för eftersökta personer och föremål kallas Schengens informationssystem (SIS). Det nuvarande systemet är i behov av en modernisering och utvecklingen av en andra och förbättrad generation av SIS, kallad SIS II, har fortsatt under 2010. Utvecklingsarbetet har under lång tid kantats av tekniska problem och förseningar. Efter en genomlysning av projektet beslutade rådet att

18.3.3 Förslag om inrättande av byrå för förvaltning av stora IT-system inom samarbetet för frihet, säkerhet och rättvisa

Kommissionen presenterade i juni 2009 ett lagstiftningsförslag om inrättande av en ny europeisk myndighet för teknisk förvaltning av Schengens informationssystem (SIS), Informationssystemet för viseringar (VIS), systemet för fingeravtryck (Eurodac) och eventuellt andra framtida gemensamma IT-system inom ramen för området frihet, säkerhet och rättvisa. Sverige har givit sitt stöd till inrättandet av byrån eftersom Sverige bedömt att byrån kommer att leda till en effektivare och billigare utveckling och förvaltning av gemensamma IT-system. Förhandlingarna har fortgått under 2010 och ett slutligt antagande av lagförslaget bedöms kunna ske under början av 2011.

18.3.4 Schengenutvärderingar

Nya och befintliga staters korrekta tillämpning av Schengenregelverket utvärderas av medlemsstaterna själva i Schengens utvärderingsgrupp. Kommissionen presenterade i mars 2009 ett lagstiftningsförslag för hur utvärderingsmekanismen skulle kunna utvecklas vidare. Efter inledande kritik från både medlemsstater och Europaparlamentet återkallades förslaget i samband med att Lissabonfördraget trädde i kraft. I november presenterade kommissionen ett delvis omarbetat förslag (KOM(2010) 624 slutlig). Förhandlingarna i rådet har inletts. Sverige ställer sig positivt till att effektivisera utvärderingsprocessen av medlemsstaternas genomförande av Schengenregelverket. Förslagen främjar snabbare hantering och omhändertagande av de rekommendationer som presenteras efter utvärderingarna för att förbättra och utveckla medlemsstaternas tillämpning av Schengenregelverket.

Inom den befintliga utvärderingsverksamheten genomfördes under året en återinspektion av fem medlemsstater samt inspektioner av Rumänien och Bulgarien. Förutsatt att sistnämnda medlemsstaters kapacitet att tillämpa regelverket godkänns av rådet är målsättningen att Rumänien och Bulgarien ska kunna anslutas till Schengenområdet under 2011. Frågan om Liechtensteins kommande anslutning har under 2010 behandlats av Europaparlamentet. Anslutningen väntas ske 2011. Schengens utvärderingsgrupp har dessutom förberett för inspektionen av de nordiska länderna, däribland Sverige, som ska äga rum under 2011.

18.3.5 Effektivare tullsamarbete

Tullsamarbetet på EU-nivå inom politikområdet för frihet, säkerhet och rättvisa styrs av 2009 års rådsresolution om en strategi för tullsamarbetet, ett mer preciserat och levande strategidokument samt handlingsplaner för det praktiska genomförandet av strategin. Handlingsplanerna utarbetas av rådsarbetsgruppen för tullsamarbete och genomförs i projektgrupper.

Användandet av handlingsplaner har lett till ett förbättrat samarbete mellan EU:s tullmyndigheter och mellan tullmyndigheterna och andra behöriga myndigheter och bidrar till kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten och till området för frihet, säkerhet och rättvisa. Sverige deltar aktivt i genomförandet av handlingsplanerna.

Kampen mot den gränsöverskridande och organiserade brottsligheten är något som är viktigt också enligt Stockholmsprogrammet. I rådsarbetsgruppen för tullsamarbete diskuteras hur EU:s tullmyndigheter kan medverka till genomförandet av programmet. Diskussionen förs med utgångspunkt i en rapport som har utarbetats under svensk ledning. Under året har Sverige också varit drivande i arbetet med att underlätta det operativa samarbetet i form av gemensamma tulloperationer och gemensamma utredningsgrupper mellan EU:s tullmyndigheter och mellan dessa och andra brottsbekämpande myndigheter.

18.4 Europeiska utredningsordern

I maj presenterade Sverige tillsammans med sex andra medlemsstater ett förslag till direktiv om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (se faktapromemoria 2009/10:FPM94). Direktivet syftar till att förbättra samarbetet om bevisinhämtning mellan medlemsstaterna. Det straffrättsliga samarbetet om bevisinhämtning inom EU är i dag baserat på huvudsakligen traditionell ömsesidig rättslig hjälp.

Direktivet syftar till att i stället åstadkomma en heltäckande reglering baserad på principen om ömsesidigt erkännande, vilket är en av målsättningarna i Stockholmsprogrammet. En europeisk utredningsorder ska utfärdas så att en eller flera utredningsåtgärder kan vidtas i bevisinhämtningssyfte i den verkställande staten. Detta omfattar inhämtande av bevis som den verkställande myndigheten redan har i sin besittning men även inhämtande av ny bevisning, t.ex. beslag, förhör och hemlig teleavlyssning. Förslaget är i princip grundat på en skyldighet för den verkställande staten att erkänna och verkställa en utredningsorder. Det föreslås emellertid också vissa vägransgrunder och, för de mest ingripande åtgärderna, möjligheter för den verkställande staten att tillämpa nationella villkor som gäller för motsvarande åtgärd. Direktivet innehåller också bestämmelser om tidsfrister för verkställighet och ett formulär. Sverige är som medförslagsställare positivt till direktivets syfte och innehåll.

Det belgiska ordförandeskapet har inlett förhandlingar om det omfattande förslaget till direktiv. Dessa förhandlingar kommer att fortgå under 2011. Förslaget har varit föremål för riktlinjedebatt och lägesrapportering i rådet (rättsliga och inrikes frågor).

Överläggning med justitieutskottet ägde rum den 19 oktober och 25 november. Samråd med EU-nämnden ägde rum 5 och 26 november.

18.5 Europeiska skyddsordern

I december 2009 presenterade Spanien, Sverige, Belgien och nio andra medlemsstater ett förslag till direktiv om den europeiska skyddsordern

(17513/09). Direktivet ska göra det möjligt att från en medlemsstat till en annan överföra åtgärder som vidtagits till skydd för en hotad person när personen flyttar till en annan stat. De skyddsåtgärder som avses omfattas av direktivet är vad som i svensk rätt närmast motsvaras av besöksförbud. Den fråga som fått störst utrymme under förhandlingarna är direktivets tillämpningsområde i relation till den rättsliga grunden.

Förslaget har ett brett tillämpningsområde vilket innebär att skyddsåtgärder som har fattats i såväl civilrättsliga som straffrättsliga och andra sorters förfaranden omfattas av direktivet. Sverige, som medförslagsställare, och flera andra medlemsstater har gett sitt stöd till det breda tillämpningsområdet. Kommissionen och ett flertal medlemsstater vill, med hänvisning till den rättsliga grunden för direktivet, begränsa tillämpningsområdet till straffrättsliga förfaranden.

Efter intensiva förhandlingar under våren träffade rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 4 juni en överenskommelse om en allmän riktlinje kring hela direktivet, varefter förhandlingar med Europaparlamentet inleddes. I december träffades en överenskommelse i första läsningsen med Europaparlamentet. Sedan förhandlingarna med Europaparlamentet slutförts har den grupp av medlemsstater som vill ha ett begränsat tillämpningsområde blivit så pass stor att det nu föreligger en osäkerhet om det fortfarande finns en majoritet i rådet för förslaget i dess nuvarande utformning.

Frågan har behandlats i EU-nämnden den 19 februari, 16 april, 28 maj, 1 oktober och 26 november. Överläggning med justitieutskottet ägde rum den 9 mars. Därefter har justitieutskottet informerats i samband med att frågan har behandlats vid möten i rådet (rättsliga och inrikes frågor).

18.6 Materiell straffrätt

Det straffrättsliga samarbetet inom EU omfattar även i viss utsträckning tillnärmning av materiell straffrätt. Europaparlamentet och rådet får genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag. Sådan reglering får också i annat fall antas på ett harmoniserat område, om det är nödvändigt för att effektivt genomföra unionens politik på det berörda området.

18.6.1 Straffrättsliga sanktioner mot människohandel

Kommissionen presenterade under våren ett förslag till direktiv om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skydd av offer (se faktapromemoria 2009/10:FPM64). Förslaget byggde till största del på förhandlingsresultatet beträffande det förslag till rambeslut som förhandlades under det svenska EU-ordförandeskapet och som det nåddes en bred samsyn om vid rådet (rättsliga och inrikes frågor) i december 2009.

Förslaget till direktiv syftar till att skapa ett mer sammanhållet synsätt i kampen mot människohandel för att i ökad utsträckning förebygga och lagföra människohandelsbrott samt skydda brottsoffrens rättigheter.

Förslaget innehåller bestämmelser om bl.a. en utvidgad kriminalisering av människohandel, kriminalisering av anstiftan av, medhjälp och försök till sådant brott, skärpta lägsta maximistraff och försvårande omständigheter, ansvar och sanktioner för juridiska personer, att i vissa fall inte åtala eller straffa människohandelsoffer för brott som de tvingas begå. Vidare finns regler om utredning och lagföring, inklusive preskription, utvidgad jurisdiktion, undantag från kravet på dubbel straffbarhet, hjälp och stöd till samt skydd av brottsoffer, krav på övervägande av kriminalisering av att använda tjänster från människohandelsoffer samt inrättande av nationella rapportörer.

Vid rådet (rättsliga och inrikes frågor) i juni antogs en allmän inriktning om förslaget. I Europaparlamentet hade LIBE och FEMM-utskotten gemensamt ansvar för ärendet. I september hölls en orienteringsomröstning angående Europaparlamentets ändringsförslag. Efter resultatet av trilogförhandlingarna nådde Coreper en överenskommelse om direktivtexten den 24 november. Vid en omröstning i plenum den 14 december bekräftade Europaparlamentet överenskommelsen. Enighet nåddes således om förslaget under den första läsningen. Förslaget har lämnats för granskning av juristlingvisterna inför rådets formella antagande.

18.6.2 Bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn

Kommissionen presenterade under våren ett förslag till direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi (se faktagromemoria 2009/10:FPM69). Förslaget byggde till stor del på förhandlingsresultatet beträffande det förslag till rambeslut som förhandlades under det svenska EU-ordförandeskapet.

Förslaget till direktiv syftar till att skapa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom området sexuell exploatering av barn. Det syftar också till att införa gemensamma bestämmelser för att stärka åtgärderna för att förebygga sådana brott och förbättra skyddet av brottsoffer. Förslaget innehåller bestämmelser som bl.a. innebär en utvidgad kriminalisering av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och i viss mån även barnpornografi, kriminalisering av anstiftan, medhjälp och försök till sådana brott, skärpta lägsta maximistraff och försvårande omständigheter. Förslaget innehåller också en bestämmelse om diskvalificering i vissa fall av personer dömda för brott som omfattas av direktivet att – temporärt eller permanent – utöva aktiviteter som innefattar regelbunden kontakt med barn. Vidare omfattar förslaget bestämmelser om utredning och lagföring inklusive preskription, utvidgad jurisdiktion, skydd av och stöd till brottsoffer, interventionsprogram samt bestämmelser som syftar till att uppnå blockering av tillgång till webbsidor som innehåller barnpornografi.

Vid rådet (rättsliga och inrikes frågor) i oktober och december enades man om en allmän inriktning om förslaget som därmed utgör grund för fortsatta förhandlingar med Europaparlamentet.

I september lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om angrepp mot informationssystem (se faktapromemoria 2010/11:FPM15). Förslaget syftar till att skapa en mer heltäckande strafflagstiftning för att bekämpa angrepp mot informationssystem. Avsikten är även att förbättra samarbetet mellan rättsliga och andra behöriga myndigheter, inbegripet polismyndigheter och andra specialiserade brottsbekämpande organ i medlemsstaterna.

Förslaget bygger i stora delar på ett rambeslut från 2005 inom samma område, men innehåller också bestämmelser om utvidgad kriminalisering av angrepp mot informationssystem, liksom av anstiftan, medhjälp och försök. Vidare föreslås skärpta lägsta maximistraff och utvidgade regler om försvårande omständigheter. I övrigt innehåller initiativet regler om ansvar och sanktioner för juridiska personer, utvidgad jurisdiktion, utbyte av uppgifter samt statistik. Kommissionen presenterade förslaget vid rådet (rättsliga och inrikes frågor) i november.

18.6.4 Processuella rättigheter i straffrättsliga förfaranden

Den 20 oktober antogs Europaparlamentets och rådets direktiv om rätten till tolkning och översättning i straffrättsliga förfaranden (EUT L 280, 26.10.2010 s. 1). Detta direktiv utgör det första steget i den färdplan för processuella rättigheter som lades fram och antogs under det svenska EU-ordförandeskapet.

I juli lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om rätten till information i straffrättsliga förfaranden, som ett andra steg enligt färdplanen (se faktapromemoria 2009/10:FPM117). Den som är misstänkt eller tilltalad för brott ska ha rätt till information dels om sina rättigheter, dels om anklagelsen. Den som frihetsberövats ska få skriftlig information i form av ett rättighetsblad ("letter of rights"). Dessutom ska den misstänkte eller dennes försvarare ha rätt till tillgång till akten i viss utsträckning. Det finns också bestämmelser om ett kontrollförfarande och om utbildning av rättslig personal.

Förslaget förhandlades intensivt under hösten och vid rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 2–3 december nåddes en överenskommelse om allmän inriktning om förslaget. Förslaget har överlämnats till Europaparlamentet för ställningstagande i enlighet med medbeslutandeförfarandet och förhandlingarna förväntas fortsätta under våren 2011.

Regeringen har under hösten informerat justitieutskottet och haft samråd med EU-nämnden i frågan.

19 Asyl, invandring, visering och annan politik som rör fri rörlighet för personer

EU har som mål att skapa en gemensam politik för invandring, vilket också stärker unionens konkurrenskraft. I Stockholmsprogrammet har Europeiska rådet bekräftat målsättningen att upprätta ett gemensamt område för skydd, som har sin grund i ett gemensamt asylförfarande och en enhetlig status för dem som beviljas skydd.

Asylpolitiken är också ett konkret sätt att visa och stå upp för de värden som unionen är satt att försvara. Sverige verkar för att genom ett fördjupat europeiskt samarbete säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som, inom ramen för den reglerade invandringen, underlättar rörlighet över gränser, främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och tillvaratar och beaktar migrationens positiva effekter för utvecklingsländer.

19.1 Skapandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem

En rad viktiga steg har redan tagits på vägen mot ett gemensamt europeiskt asylsystem. Under året har förhandlingar i rådet fortsatt om kommissionens förslag till ändringar i Dublinförordningen, asylprocedurdirektivet, mottagandedirektivet och skyddsgrundsdirektivet. Regeringen har under året verkat för att förhandlingarna om dessa rättsakter ska gå framåt. I fråga om mottagandedirektivet och asylprocedurdirektivet finns det en samsyn bland medlemsstaterna om att omfattande förändringar behöver göras i dessa förslag.

Kommissionen meddelade i november att nya förslag vad gäller mottagandedirektivet och asylprocedurdirektivet kommer att presenteras under 2011. Regeringen har lyft fram vikten av att dessa rättsakter inte är för detaljerade och leder till längre handläggningstider och att frågor som regleras även i andra rättsakter behandlas på ett enhetligt sätt. Under hösten presenterade kommissionen ett nytt förslag till ändringar i Eurodacförordningen. Kommissionen har dock därefter meddelat att ännu ett förslag är att vänta, som ska ge brottsbekämpande myndigheter åtkomst till Eurodac.

Under 2010 har förhandlingarna återupptagits i fråga om kommissionens förslag om ändring av rådets direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Rådet och Europaparlamentet har kommit överens om en text, som dock måste antas formellt innan det träder i kraft. Förslaget innebär att även personer som har beviljats internationellt skydd enligt skyddsgrundsdirektivet ska kunna ansöka om ställning som varaktigt bosatta, och därigenom kunna åtnjuta rätten till fri rörlighet inom EU och, under vissa villkor, likabehandling med EU-medborgare i fråga om ekonomiska och sociala förmåner. Regeringen stödjer kommissionens förslag.

Under det svenska ordförandeskapet 2009 kom rådet och Europaparlamentet överens om att anta förordningen om inrättande av ett europeiskt stödkontor för asylfrågor. Förordningen trädde i kraft i juni. Styrelsen för stödkontoret höll sitt första möte i november. Stödkontoret, som ska ha sitt säte i Valletta på Malta, ska vara en självständig europeisk myndighet med eget budgetanslag. Kontorets tre huvuduppgifter är att bidra till att genomföra det gemensamma europeiska asylsystemet, stödja det praktiska samarbetet i asylfrågor och stödja medlemsstater som är utsatta för ett särskilt starkt tryck.

19.1.2 Viseringsinformationssystemet

Förberedelserna inför driftstarten av viseringsinformationssystemet (VIS) fortsatte under 2010. Förordning (EG) 767/2008 utgör den rättsliga ramen för VIS och enligt den ska biometri (fingeravtryck och foto) lämnas vid varje förstagångsansökan om visering. Systemet ska användas av samtliga länder som är medlemmar i Schengensamarbetet. Med VIS kommer alla viseringsansökningar att samlas i en central databas för att säkerställa identifieringen av den som söker visering. Genomförandet av VIS kommer att ske stegvis för olika regioner i världen.

Det tekniska genomförandet av VIS, den s.k. VIS-utrullningen, har vid flera tillfällen behövt skjutas upp med anledning av tekniska problem på såväl central som nationell nivå. Planen är nu att VIS ska börja tas i bruk under sommaren 2011.

19.1.3 Gemensam viseringskodex

Den 5 april började Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 om införande av en gemensam gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex) att tillämpas, undantaget från vissa bestämmelser angående informationskrav och statistik till kommissionen som tillämpades redan från och med den 5 oktober 2009. Vidare ska bestämmelsen som föreskriver rätt att överklaga negativa viseringsbeslut tillämpas från och med den 5 april 2011. Viseringskodexen samlar de bestämmelser som avser utfärdande av korttidsviseringar till Schengenområdet i en och samma förordning samt harmoniserar de arbetsmetoder som medlemsstaternas viseringsmyndigheter ska följa när de handlägger viseringsansökningar. Viseringskodexen innehåller också bestämmelser för upptagande av biometri i samband med viseringsansökan samt föreskrifter om samarbetsformer och hur medlemsstaterna kan representera varandra i tredje länder.

Avslag på viseringsansökan samt återkallande och upphävande av visering ska enligt viseringskodexen kunna överklagas av sökanden. I den mån en medlemsstats nationella lagstiftning inte redan innehåller regler för överprövning av sådana beslut innebär viseringskodexen ett krav på att medlemsstaten inrättar nationella regler härom. Viseringskodexen föreskriver att överklagandebestämmelserna ska börja tillämpas först fr.o.m. den 5 april 2011.

19.1.4 Förordning om rörlighet för innehavare av långtidsviseringar

Skr. 2010/11:105

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 265/2010 om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och av förordning (EG) nr 562/2006 om rörlighet för personer med visering för längre vistelse trädde i kraft samtidigt som bestämmelserna i viseringskodexen började tillämpas den 5 april.

Förordningen syftar till att tredjelandsmedborgare som vistas lagligt i en medlemsstat på grundval av en visering för längre vistelse, utfärdad av den medlemsstaten, lättare ska kunna röra sig inom Schengenområdet. Utlänningar med av någon medlemsstat utfärdad visering för längre vistelse får enligt förordningen röra sig fritt under tre månader under en sexmånadersperiod under samma förutsättningar som gäller för innehavare av uppehållstillstånd utfärdad av någon medlemsstat.

19.1.5 Viseringsförenklingsavtal

Ett viseringsförenklingsavtal innebär för medborgarna i det land med vilket avtalet ingåtts fördelar i samband med utfärdande av Schengenviseringar (korttidsviseringar). Förutom de förenklade rutinerna, bl.a. i form av kortare handläggningstider och lägre krav på dokumentation, är viseringsavgiften också betydligt lägre (35 euro i stället för 60 euro). För vissa personkategorier är avgiften helt borttagen.

Viseringsförenklingsavtalen är uttryck för en politisk vilja inom EU att öka samarbetet och utbytet mellan EU och tredjeländer.

Det första viseringsförenklingsavtalet ingicks med Ryssland och trädde i kraft den 1 juni 2007. Därefter har avtal ingåtts också med Ukraina och Moldavien samt länderna på västra Balkan (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Makedonien (FYROM), Montenegro och Serbien).

Under hösten 2008 beviljades kommissionen mandat att förhandla fram ett viseringsförenklingsavtal med Georgien. Avtalet undertecknades i juni. Förberedelser vidtogs därefter för att också ingå avtalet.

Under våren 2009 beviljades kommissionen mandat att förhandla fram ett viseringsförenklingsavtal med Kap Verde och förhandlingar har inletts.

Under hösten 2010 presenterade kommissionen också förslag till förhandlingsmandat för ett avtal med Vitryssland.

19.1.6 Viseringsfrihet

I rådets förordning (EG) nr 539/2001 regleras vilka tredjeländers medborgare som är viseringsfria respektive inte viseringsfria vid inresa i Schengenområdet. Förordningen revideras regelbundet. Under 2009 beslutades att medborgare från Makedonien (FYROM), Montenegro och Serbien som reser med biometriska pass från och med den 19 december 2009 kan resa viseringsfritt till Schengen.

Under hösten beslutades att lyfta viseringskravet också för medborgare från Albanien och Bosnien och Hercegovina som reser med biometriska pass. Viseringsfriheten för dessa började gälla från och med den 14

december. Inom ramen för uppdateringen av förordning 539/2001 har också beslutats att lyfta viseringskravet för taiwanesiska medborgare. Viseringsfrihet för taiwanesiska medborgare kommer att börja gälla den 11 januari 2011.

Under 2010 har förhandlingar om ett ömsesidigt viseringsfrihetsavtal mellan EU och Brasilien pågått. De flesta medlemsstaterna har redan bilaterala viseringsfrihetsavtal med Brasilien, men då fyra medlemsstater står utan avtal och deras medborgare inte omfattas av viseringsfrihet, har kommissionen getts mandat att förhandla fram ett övergripande viseringsfrihetsavtal mellan EU och Brasilien. Avtalet undertecknades den 8 november. Förberedelser pågår nu för att kunna ingå avtalet.

19.1.7 Återtagandeavtal

Rådet har sedan 2000 givit kommissionen mandat att förhandla om återtagandeavtal med ett antal länder utanför EU. Avtalen reglerar villkor och procedurer för återtagande av egna medborgare, medborgare i tredjeland samt statslösa liksom transitering. Avtal har hittills trätt i kraft med Albanien, Bosnien och Hercegovina, Makedonien (FYROM), Georgien, Hong Kong, Macao, Moldavien, Montenegro, Ryssland, Serbien, Sri Lanka, Ukraina och Pakistan.

I november lade kommissionen fram ett förslag till mandat att förhandla ett återtagandeavtal med Vitryssland. Förhandlingsmandat har sedan tidigare även beslutats avseende Algeriet, Kap Verde, Kina, Marocko och Turkiet men förhandlingarna har inte avslutats.

19.1.8 Åtgärder mot olaglig invandring

Den 19 februari 2004 antog rådet en förordning om inrättande av ett nätverk av sambandsmän för invandring. Syftet med förordningen är att underlätta och påskynda insamling och utbyte av information för att bidra till att förebygga och bekämpa olaglig invandring. I juli 2009 presenterade kommissionen ett förslag till ändringar i förordningen.

Ändringsförslaget syftar till stor del till att förenkla förordningen utifrån existerande tillämpning, men även till att anpassa förordningen till sådana förändringar av gemenskapsrätten som har trätt i kraft sedan förordningen antogs, t.ex. inrättandet av Frontex. Ändringsförslaget träder i kraft i början av 2011.

Den 25 maj 2009 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt. Syftet med direktivet är att motverka olaglig invandring till EU. Direktivet ska vara genomfört i nationell lagstiftning senast den 20 juli 2011. Den 30 september överlämnade Sanktionsutredningen sitt betänkande EU:s direktiv om sanktioner mot arbetsgivare (SOU 010:63) med förslag till hur direktivet kan genomföras i svensk rätt.

Som ett led i skapandet av en gemensam politik för laglig migration, har kommissionen aviserat fem direktiv, av vilka fyra hittills har presenterats och ett antagits:

1. ett ramdirektiv som ska täcka migranters rättigheter och utformningen av ett gemensamt uppehålls- och arbetstillstånd
2. ett direktiv för högkvalificerad arbetskraft
3. ett direktiv för säsongsanställning
4. ett direktiv för företagsinternt förflyttad personal
5. ett direktiv för avlönade praktikanter (ännu inte presenterat)

Förslaget till direktiv om en enda ansökningsprocedur, ett kombinerat uppehålls- och arbetstillstånd samt en gemensam uppsättning rättigheter, det så kallade ramdirektivet, har förhandlats sedan 2008 och förhandlingarna har fortgått under hela 2010. Direktivförslaget innebär att en ansökan om att vistas och arbeta på medlemsstatens territorium ska avgöras i ett enda ansökningsförfarande som resulterar i ett kombinerat tillstånd som ger rätt till både vistelse och arbete. Förslaget innebär att alla tredjelandsmedborgare som omfattas av direktivet ska åtnjuta lika-behandling med medlemsstatens egna medborgare när det gäller t.ex. arbetsvillkor, föreningsfrihet, socialförsäkringar, utbetalning av statligt intjänade pensioner vid flytt till tredjeland och skatteförmåner. De huvudsakligen utestående frågorna rör direktivets bestämmelser om tillämpningsområde och likabehandling. Direktivförslaget förväntas antas våren 2011.

Förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning, det så kallade blåkortsdirektivet, presenterades i oktober 2007 och antogs den 25 maj 2009. Direktivet syftar till att förbättra EU:s förmåga att attrahera och behålla arbetstagare från tredjeland som utför högkvalificerat arbete samt att skapa snabba och effektiva lösningar för att kunna möta förändringar i efterfrågan på medlemsstaternas arbetsmarknader så att nuvarande och kommande kompetensunderskott hos medlemsstaterna kan avhjälpas. Direktivet ska vara genomfört den 19 juni 2011.

Förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning, det så kallade säsongsanställningsdirektivet, innebär ett särskilt förfarande för inresa och vistelse i EU för säsongarbetare. Förslaget presenterades i juli och förhandlingar har påbörjats i arbetsgrupp under hösten. Direktivförslaget innehåller även bestämmelser om att säsongarbetare ska garanteras vissa arbets- och anställningsvillkor enligt nationell lagstiftning och/eller kollektivavtal samt att de personer som omfattas av direktivet ska åtnjuta likabehandling med medlemsstatens egna medborgare vad gäller vissa sociala och ekonomiska rättigheter. Direktivförslaget innebär att medlemsstaternas behov av säsongarbetare fortsatt ska avgöras av medlemsstaterna själva.

Förslaget till direktiv om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal, det så kallade ICT-direktivet, syftar till att underlätta företagsintern

förflyttning av kompetens både till och inom EU. Förslaget presenterades i juli och förhandlingar har påbörjats i arbetsgrupp under hösten. Förslaget innehåller villkor för inresa och vistelse till EU för företagsinternt förflyttade personer liksom bestämmelser om arbets- och anställningsvillkor, rörlighet mellan medlemsstaterna under tiden för förflyttningen, likabehandling avseende sociala och ekonomiska rättigheter samt möjlighet för familjemedlemmar att flytta med. Skr. 2010/11:105

19.2 Migration i de yttre förbindelserna

I takt med en ökad globalisering har migrationsfrågorna blivit en alltmer integrerad del av EU:s yttre förbindelser. Nära och fördjupat samarbete med strategiska partner i tredjeländer och med internationella organisationer är en förutsättning för att kunna omsätta politiska prioriteringar i konkreta handlingar. Det handlar om ett brett angreppssätt, EU-intern solidaritet, balans och partnerskap. I detta arbete verkar Sverige bl.a. för att det ska ges ökade möjligheter för rörlighet och kapacitetsuppgygnad i partnerländerna.

19.2.1 EU:s övergripande strategi för migration

Genomförandet och vidareutvecklandet av EU:s övergripande strategi för migration (EU:s globala ansats för migration), som antogs 2005, har fortskridit under året. När det gäller migrationsuppdragsresor genomfördes under året två uppdragsresor: under spansk ledning till Peru och under det belgiska ordförandeskapet till Ukraina. Sverige deltog i uppdragsresan till Ukraina. Under 2010 bidrog Sverige till genomförandet av partnerskapen för rörlighet med Moldavien och Georgien och förberedde även sitt deltagande i det planerade partnerskapet för rörlighet med Armenien. Sverige deltog vidare lokalt på plats i samarbetsplattformen för migration och utveckling som upprättades mellan EU och Etiopien 2009. Härutöver har lokala migrationsdialoger om migration och utveckling i bl.a. Nigeria och Vitryssland pågått med aktivt svenskt deltagande på plats.

19.2.2 Regionala och bilaterala samarbetsprocesser

Utöver nedan uppräknade samarbetsprocesser kan nämnas att EU under året har haft mer eller mindre långt utvecklade dialoger på migrationsområdet med USA, Ryssland, Indien och med länderna i Latinamerika och Karibien (LAC) samt med Afrika, Västindien och Stillahavsregionen (AVS). Sverige deltog aktivt i samtliga dessa.

19.2.3 Prag-processen (Building Migration Partnerships)

Under 2010 har uppföljningen och genomförandet av deklARATIONEN fortsatt med tematiska arbetsgruppsmöten mellan EU och de deltagande partnerländerna. I december hölls ett högnivåmöte i Bryssel som behand-

lade framtida aktiviteter som den andra ministerkonferensen. Den planeras att äga rum i Krakow i oktober 2011. Sveriges deltagande i processen, inkl. högnivåmötet, har varit prioriterat. Skr. 2010/11:105

19.2.4 Partnerskap EU-Afrika (Migration, Mobility, Employment/MME)

Under året har framtagandet av den nya handlingsplanen 2011–2013 för MME-partnerskapet stått i fokus. I detta syfte hölls i september 2010 ett högnivåmöte som samlade 160 delegater från Afrika, EU och internationella organisationer. Vid EU-Afrikatoppmötet i november i Tripoli antogs handlingsplanen för 2011–2013. Sverige har deltagit aktivt i arbetet.

19.2.5 Migration och utveckling

Ett allt viktigare inslag i det utrikespolitiska arbetet på migrationsområdet är integreringen av migrationspolitiken i den europeiska utvecklingspolitiken, där migrationens positiva effekter ges en central betydelse. Kopplingen mellan migration och utveckling kommer även fortsättningsvis vara en viktig del av EU:s politik, och det påbörjade arbetet konkretiseras inom ramen för genomförandet av EU:s övergripande strategi för migration (Global Approach to Migration). Under 2010 bidrog Sverige aktivt till policyutveckling i EU avseende begreppet cirkulär migration och dess koppling till utveckling bl.a. genom uppföljning av ordförandeskapkonferensen ”Arbetskraftsinvandring och dess utvecklingspotential i en tid av rörlighet”.

19.3 Integration av tredjelandsmedborgare

Sverige deltar aktivt i det europeiska kunskaps- och erfarenhetsutbytet inom integrationsområdet och bidrog till att indikatorer för uppföljning av integrationspolitikens resultat kunde antas av rådet. Indikatorerna gör att inte bara insatser utan även resultat kan jämföras mellan medlemsstaterna, vilket stärker och fördjupar erfarenhets- och kunskapsutbytet.

19.3.1 Utveckling av EU-samarbetet på det integrationspolitiska området

Integrationspolitiken faller primärt inom ramen för medlemsstaternas nationella lagstiftningskompetens, men i och med Lissabonfördraget infördes en ny rättslig grund som gav Europaparlamentet och rådet möjlighet att föreskriva åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare. Dessa åtgärder får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar.

EU-samarbetet sker främst genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte i syfte att bidra till en mer effektiv integrationspolitik i medlemsstaterna. Den 15–16 april hölls i Zaragoza den fjärde europeiska ministerkonferensen om integration. Zaragozakonferensen, som var en uppföljning av tidigare ministerkonferenser, fokuserade på sysselsättning och utbildning (humankapital), integrationsinsatser på lokal nivå, civilsamhällets roll samt utvärdering av integrationspolitik.

Rådet för rättsliga och inrikesfrågor antog slutsatserna från konferensen vid sitt möte den 3–4 juni (9248/10). Slutsatserna fokuserar på att utforska de viktigaste aspekterna när det gäller integration som en drivande kraft för utveckling och social sammanhållning genom att helt införliva integrationsfrågorna i alla relevanta politikområden. Vidare enades medlemsstaterna bland annat om att:

- ge kommissionen i uppdrag att utveckla en ny integrationsagenda som bland annat omfattar en samordningsmekanism för att förbättra strukturerna för erfarenhetsutbytet inom EU
- utveckla gemensamma europeiska referensramar som kan användas vid fastställandet av nationell eller lokal integrationspolitik. Förslag på temaområden är introduktions- och språkkurser, starkt engagemang från mottagarsamhället, och invandrades aktiva deltagande.
- uppmana kommissionen att lansera ett pilotinitiativ för att testa de kärnindikatorer för uppföljning av integrationspolitikens resultat som föreslås i bilagan till rådsslutsatserna,
- etablera nätverk och dialogplattformar för att främja utbyten med civila samhällets organisationer.

Sverige välkomnade deklARATIONEN från Zaragoza, särskilt den centrala betydelsen av tillträde till arbetsmarknaden för lyckad integration och fokuseringen på uppföljning av integrationspolitikens resultat genom gemensamma indikatorer.

19.3.2 Integrationsfonden

Europeiska integrationsfonden ingår i EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar, det så kallade SOLID-programmet. Europeiska integrationsfondens fleråriga program sträcker sig från 2007 till 2013, och i Sverige förvaltas fonden av Svenska ESF-rådet som årligen disponerar ca 15 miljoner kronor i projektmedel. Integrationsfonden ska stödja projekt som förbättrar systemen för mottagning och integration av tredjelandsmedborgare i Sverige. Målgruppen är nyanlända tredjelandsmedborgare som får uppehållstillstånd på grund av så kallade humanitära/synnerliga skäl, ömmande omständigheter och anhöriga till dessa samt anhöriginvandrare och arbetskraftsinvandrare. Ett centralt mål är att bidra till att EU:s elva gemensamma grundprinciper för integration introduceras, vidareutvecklas och tillämpas i Sverige. Prioriterade områden 2010 har varit:

- genomförande av åtgärder för att praktiskt tillämpa de gemensamma grundprinciperna för integration,
- utveckling av indikatorer och utvärderingsmetoder samt

- utbyte av information och erfarenheter av integration mellan medlemsstater.

Nya ansökningsomgångar sker löpande, och för tillfället bedrivs ca 40 projekt med finansiering av europeiska integrationsfonden.

20 Grundläggande rättigheter och medborgarskap

De pågående förhandlingarna om EU:s anslutning till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är av högsta prioritet och Sveriges målsättning är att anslutningen ska komma till stånd så snart som möjligt. Den kommer att ge ett överskådligt och enhetligt skydd för de grundläggande fri- och rättigheterna i medlemsstaterna och i EU:s institutioner, organ och byråer. En anslutning garanterar också att EU:s verksamhet ställs under extern kontroll och den bidrar till att skyddet för grundläggande fri- och rättigheter säkerställs i hela Europa, inte bara inom EU.

Kommissionen har med anledning av globaliseringen och den tekniska utvecklingen inlett en översyn av EU:s dataskyddsreglering i syfte att åstadkomma ett heltäckande och effektivt skydd för personuppgifter. Sverige välkomnar detta. Det är dock av yttersta vikt att det nya regelverket inte kommer i konflikt med den svenska grundlagsregleringen om offentlighetsprincipen och tryck- och yttrandefriheten. En annan viktig fråga som Sverige verkar för är att den EU-rättsliga regleringen i större utsträckning än i dag utformas enligt en s.k. missbruksmodell. EU vill främja utvecklingen av ett europeiskt samhälle baserat på respekt för de grundläggande rättigheterna och bekämpa rasism och främlingsfientlighet. EU stödjer insatser som verkar för att stärka det civila samhället och uppmuntrar en dialog om mänskliga rättigheter. Sverige ser positivt på ramprogrammet 2007–2012 för EU:s byrå för grundläggande rättigheter och kommissionens strategi för konkret tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna.

20.1 EU:s anslutning till Europakonventionen

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande finns en skyldighet för EU att ansluta sig till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Sveriges övergripande målsättning har sedan länge varit – och är fortfarande – att anslutningen till Europakonventionen ska komma till stånd så snart som möjligt och att anslutningen ska bidra till att stärka både den enskildes och Europakonventionens ställning.

Kommissionen lämnade i mars en rekommendation till beslut om mandat för kommissionen att inleda anslutningsförhandlingar med Europarådet (KOM(2010) 305 slutlig). Efter intensiva förhandlingar fattade rådet (rättsliga och inrikes frågor) i juni beslut om mandatet och redan i juli kunde så förhandlingarna mellan EU och Europarådet inledas.

Flera förhandlingsomgångar har ägt rum under hösten och enligt tidplanen ska förhandlingarna avslutas under 2011. Skr. 2010/11:105

Samråd har ägt rum i EU-nämnden, senast inför mandatbeslutet den 4 juni. Överläggningar har hållits med konstitutionsutskottet och information har lämnats till såväl konstitutionsutskottet som justitieutskottet.

20.2 Översyn av EU:s dataskyddsreglering

Kommissionen har inlett en översyn av EU:s dataskyddsreglering, dvs. framför allt det s.k. dataskyddsdirektivet (95/46/EG), genomfört genom personuppgiftslagen (1998:204), och det s.k. dataskyddsrambeslutet (2008/977/JHA) inom f.d. tredje pelaren.

Den 4 november presenterade kommissionen ett meddelande med en strategi för översynen (KOM(2010) 609 slutlig). I kommissionens meddelande konstateras bl.a. att den teknologiska utvecklingen och globaliseringen har medfört att det finns skäl att se över EU:s dataskyddsregelverk för att stärka skyddet av personuppgifter inom EU:s alla politikområden. Vidare konstateras att det fortfarande finns skillnader på nationell nivå som utgör ett hinder mot den inre marknaden. Kommissionen betonar därför behovet av ytterligare harmonisering. Tanken är att strategin ska omsättas i konkreta lagstiftningsförslag under 2011.

Konstitutionsutskottet informerades om meddelandet den 11 november och samråd med EU-nämnden ägde rum den 26 november. Vid rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 2–3 december var meddelandet föremål för en riktlinjedebatt.

Sverige välkomnar en översyn av EU:s dataskyddsregelverk i syfte att åstadkomma ett heltäckande och effektivt skydd för personuppgifter. Det finns dock vissa frågor av stort svenskt intresse i samband med den kommande översynen. Det är av yttersta vikt att den kommande regleringen inte kommer i konflikt med våra grundlagar. Det handlar framförallt om att säkerställa att offentlighetsprincipen och tryck- och yttrandefriheten inte inskränks. Vidare bör – i enlighet med vad riksdagen vid upprepade tillfällen uttalat – den EU-rättsliga regleringen i större utsträckning än i dag utformas enligt en s.k. missbruksmodell (dvs. en förenklad reglering för vardaglig behandling av personuppgifter i löpande text, ljud och bild). Det bör även fortsättningsvis vara möjligt att på nationell nivå ha sådan sektorsspecifik reglering som finns i de ca 200 registerförfatningarna (t.ex. patientdatalagen [2008:355] och polisdatalagen [2010:361]). För att säkerställa detta bör regleringen ges formen av ett direktiv och inte en förordning. Slutligen bör en kommande reglering som täcker området för polisiärt och straffrättsligt samarbete utformas med beaktande av de särskilda behov som finns på det området.

20.3.1 EU:s byrå för grundläggande rättigheter

EU:s byrå för grundläggande rättigheter blev operativ 2007. Byråns sammansättning, mål, uppgifter, m.m. regleras i rådets förordning (EG) nr 168/2007. Byråns mål är att ge unionens och medlemsstaternas berörda institutioner och organ stöd och sakkunskap i frågor om grundläggande rättigheter i samband med genomförandet av unionslagstiftningen.

Byrån ska arbeta inom de temaområden som anges i ramprogrammet för år 2007–2012. Som en följd av Lissabonfördragets ikraftträdande och pelarstrukturens avskaffande lade kommissionen i december 2010 fram ett förslag till rådsbeslut om ändring av beslutet av den 28 februari 2008 (KOM(2010) 708 slutlig). Syftet är att ändra byråns fleråriga ramprogram för att den ska kunna utföra sina uppgifter när det gäller polisiärt och straffrättsligt samarbete.

Regeringen ser positivt på ramprogrammet och anser att områdena diskriminering, rasism och främlingsfientlighet är särskilt viktiga. Inom dessa är det angeläget att byrån kan arbeta med frågor om homofobi.

Sverige deltar som ett av fem pilotländer i projektet Joined-up governance, som byrån driver i syfte att kartlägga hur samverkan mellan den nationella, regionala och lokala nivån påverkar den enskildes grundläggande rättigheter och hur rättigheternas tillämpning kan förbättras.

Konferensen ”Ensuring justice and protection for all children”, där Sverige var representerat, arrangerades i december av byrån i samarbete med det belgiska ordförandeskapet.

20.3.2 Programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap

I april 2007 fattade rådet beslut om att inrätta programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap för perioden 2007–2013. Detta är en del av ramprogrammet Grundläggande rättigheter och rättvisa (se faktapromemoria 2005/06:FPM6). Under perioden 2009/2010 inkom 215 ansökningar, varav 48 beviljades finansiering. Ansökningar för projekt om rasism (21 stycken) och barns rättigheter (12 stycken) dominerade i antal och därefter kom ansökningar om arbete mot homofobi (6 stycken), skydd av personuppgifter och personlig integritet (4 stycken). Ingen svensk ansökning fanns bland de inkommande.

Tematiska prioriteringar för 2010 är:

- barnets rättigheter,
- bekämpande av rasism, främlingsfientlighet och antisemitism,
- arbete mot homofobi,
- aktivt deltagande i det demokratiska systemet inom unionen,
- utbildning, kontaktskapande verksamhet mellan tjänstemän och praktiker samt
- skydd av personuppgifter och den personliga integriteten.

Kommissionen antog en strategi för konkret tillämpning av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna den 19 oktober. Strategin bygger på målsättningen att EU bör föregå med gott exempel för att göra rättigheterna i stadgan verkningsfulla. Kommissionen avser att i årsrapporter utvärdera framstegen när det gäller tillämpningen av stadgan på ett öppet, regelbundet och konsekvent sätt. Regeringen välkomnar strategin och EU:s ökade fokus internt på de grundläggande rättigheterna.

21 Civilskydd

Civilskyddssamarbetet inom EU syftar till att skydda befolkningar, miljö, egendom och kulturarv i händelse av en naturkatastrof eller katastrof orsakad av människan. Utgångspunkten för civilskyddssamarbetet är EU:s interna krisberedskap och EU-medborgarnas säkerhet. EU genomför katastrofinsatser såväl innanför som utanför unionen. Civilskyddssamarbetet inkluderar insatser vid en kris liksom förebyggande och förberedande åtgärder. Under året har såväl det spanska som det belgiska ordförandeskapet följt upp det svenska ordförandeskapsinitiativet att höja EU:s förmåga att förebygga katastrofer. Rådet har enats om slutsatser om hur EU:s förmåga att agera snabbare, synligare och mer välkoordinerat vid stora katastrofer kan öka.

Under det svenska ordförandeskapet tog EU för första gången ett övergripande initiativ för att höja den gemensamma förmågan att förebygga katastrofer. Spanien och Belgien följde under 2010 upp rådsslutsatserna från det svenska ordförandeskapet. Det spanska ordförandeskapet tog fram rådsslutsatser om förebyggande av skogsbränder och det belgiska ordförandeskapet tog fram rådsslutsatser om innovativa lösningar för finansiering av katastrofförebyggande åtgärder. Det handlar bl. a om att öka kunskapen om hur man får EU-finansiering för förebyggande åtgärder och om hur krav på förebyggande åtgärder kan kopplas till försäkringar/ersättningar efter en katastrof.

Belgien prioriterade också frågan om hur man kan öka de enskilda medlemsstaternas förmåga att ta emot internationellt stöd vid stora katastrofer där den egna förmågan inte räcker till. Rådsslutsatser beslutades i november.

Med anledning av katastrofen i Haiti, och de insatser som EU och EU:s medlemsstater har gjort, inleddes diskussioner om hur EU ska utveckla sin kapacitet att agera vid stora katastrofer.

Kommissionen presenterade den 26 oktober meddelandet: ”Towards a stronger European disaster response: the role of civil protection and humanitarian assistance” (KOM(2010) 600). Kommissionen vill göra EU:s insatser synligare, snabbare och bättre koordinerade. Rådsslutsatser beslutades vid allmänna rådet i december och frågorna tas nu till ansvariga rådsarbetsgrupper, där förslagen i meddelandet kommer att diskuteras vidare.

DEL 5 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

22 Sysselsättningspolitik

Att öka sysselsättningsgraden bland kvinnor och män är betydelsefullt för tillväxten, välfärden och jämställdheten i EU. Under året har Sverige välkomnat anpassningen av den europeiska sysselsättningsstrategin till den nya Europa 2020-strategin och arbetet med att stärka utvärderingen och uppföljningen av medlemsstaternas insatser på området. Ett effektivt samarbete på sysselsättningsområdet är viktigt för att stimulera medlemsstaterna att genomföra nödvändiga reformer för att få fler i arbete. Regeringen välkomnar samarbetet. Det är viktigt att se mervärdet av EU-samarbetet på detta område för samtliga medlemsstater där erfarenhetsutbyte, utvärdering och gemensamma målsättningar är de arbets sätt som bör användas. Regeringen fäster samtidigt stor vikt vid att EU-samarbetet på sysselsättningsområdet sker med respekt för medlemsländernas olika utgångspunkter och nationell praxis på arbetsmarknaden, i synnerhet när det gäller parternas roll. Huvudansvaret och de främsta instrumenten på sysselsättningsområdet ligger hos medlemsstaterna.

22.1 Europeiska sysselsättningsstrategin inom Europa 2020

Sysselsättningsriktlinjerna

På rådmötet för sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor (EPSCO) den 21 oktober antogs nya riktlinjer för medlemsländernas sysselsättningspolitik inom ramen för Europa 2020-strategin. Sysselsättningsriktlinjerna, som medlemsstaterna ska beakta i sin nationella politik, utgör ett viktigt instrument inom ramen för den öppna samordningsmetoden på sysselsättningsområdet.

De fyra föreslagna riktlinjerna som medlemsländerna ska beakta i sin sysselsättningspolitik uppmanar till reformer i syfte att öka kvinnors och mäns deltagande på arbetsmarknaden, utveckla en kvalificerad arbetskraft, förbättra utbildningssystemens kvalitet och resultat samt främja social delaktighet.

Ursprungsförslaget till sysselsättningsriktlinjerna presenterades av kommissionen den 27 april som en del i förslaget till integrerade riktlinjer för Europa 2020 (se faktagromemoria 2009/10:FPM81). Regeringen samrådde med EU-nämnden den 4 juni 2010 och den 15

oktober. Arbetsmarknadsutskottet informerades den 18 maj och den 14 oktober och överläggning hölls den 1 juni. Skr. 2010/11:105

I behandlingen av förslaget fick Sverige bra gehör för sina ståndpunkter. Det framgår tydligt att ett högt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor utgör en viktig tillväxtfaktor och är angeläget ur ett jämställdhetsperspektiv. Riktlinjerna har också ett tydligare fokus på att skapa en väl fungerande arbetsmarknad, vilket är en förutsättning för bl.a. minskat utanförskap och fattigdom. Vidare har jämställdhetsdimension stärkts och att främjandet av en god arbetsmiljö lyfts fram (se Del 1 om Europa 2020-strategin).

Rådsslutsatser om styrning av den europeiska sysselsättningsstrategin inom Europa 2020-strategin

Mot bakgrund av inrättandet av en ny cykel för genomförandet av Europa 2020-strategin antog EPSCO-rådet den 21 oktober rådsslutsatser som syftade till att ange hur den fördragsfästa europeiska sysselsättningsstrategins olika delar kan anpassas till den nya årscykel inom vilken Europa 2020-strategin kommer att genomföras och göra den mer effektiv. Regeringen välkomnade slutsatserna då de understryker sysselsättningsstrategins integrerade och centrala roll inom Europa 2020-strategin samt EPSCO-rådets viktiga roll i genomförandet och uppföljningen av Europa 2020-strategins sysselsättningsdelar. Överläggning hölls med arbetsmarknadsutskottet den 18 oktober och samråd med EU-nämnden ägde rum den 20 oktober.

Kommissionens flaggskepp – En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen

Kommissionen presenterade den 23 november 2010 meddelandet En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen (se faktapromemoria 2010/11:FPM48). Agendan är kommissionens flaggskeppsinitiativ på sysselsättningsområdet inom ramen för Europa 2020-strategin. Initiativet är kommissionens bidrag till att nå Europa 2020-strategins sysselsättningsmål om en höjning av sysselsättningsgraden till 75 procent för kvinnor och män i åldrarna 20–64 till år 2020.

Kommissionen föreslår 13 olika huvudåtgärder med tillhörande och förberedande åtgärder inom ramen för fyra prioriterade områden. De fyra prioriterade områdena är:

- arbetsmarknader som fungerar bättre,
- en mer kvalificerad arbetskraft,
- bättre arbetstillfällen och arbetsförhållanden samt
- fler åtgärder för att stimulera skapandet av nya arbetstillfällen och efterfrågan på arbetskraft.

Kommissionen betonar också vikten av att bättre använda EU:s finansiella instrument som stöd för genomförandet av flaggskeppet. Kommissionen avser att under de kommande åren fram till 2014 ta fram olika initiativ för att försöka konkretisera och realisera åtgärderna.

Att öka sysselsättningsgraden bland kvinnor och män är betydelsefullt för tillväxten, välfärden och jämställdheten i EU. Regeringen välkomnar därför kommissionens initiativ för att få fler människor i arbete. Överläggning hölls med arbetsmarknadsutskottet den 2 december 2010.

22.2 Sysselsättningspolitik för en konkurrenskraftig, hållbar, resurseffektiv och grön ekonomi

Det belgiska ordförandeskapet har haft övergången till en grön ekonomi som en av sina huvudprioriteringar. Ordförandeskapet drev under hösten en övergripande diskussion om detta som även inkluderade sysselsättningsaspekterna av övergången till en grön ekonomi.

Höstens diskussion mynnade ut i rådsslutsatser om en sysselsättningspolitik för en konkurrenskraftig, hållbar, resurseffektiv och grön ekonomi som antogs på EPSCO-rådet den 6 december. På EPSCO ställde sig ministrarna även bakom ett yttrande från sysselsättningskommittén (EMCO) om sysselsättningsaspekter av hanterandet av miljöutmaningar.

Rådsslutsatserna och yttrandet handlar om hur sysselsättningspolitiken kan möta och understödja omställningen till en grön ekonomi. I rådsslutsatserna uppmanas medlemsstaterna och kommissionen bland annat att främja utbyte av erfarenheter för att bättre kunna förutse kompetensbehovet på arbetsmarknaden till följd av omställningen till en grön ekonomi. Arbetsförmedlingars viktiga roll i övergången och betydelsen av matchning mellan efterfrågan och utbud på arbetskraft understryks. Medlemsstaterna uppmanas också att främja en god arbetsmiljö i de jobb som skapas eller förändras till följd av omställningen till en grön ekonomi.

Regeringen välkomnar att frågan tas upp på EU-nivå då det finns ett mervärde i ett brett erfarenhetsutbyte medlemsstaterna emellan. Regeringens ståndpunkt är att en strukturomvandling på arbetsmarknaden till följd av en omställning av ekonomin måste mötas och understödjas på bästa sätt. För att detta ska uppnås behövs samverkan mellan flera politikområden: miljö-, närings-, finans-, utbildnings-, social- och arbetsmarknadspolitik med flera. Matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft är central, liksom behovet av kompetensförsörjning.

Regeringen informerade arbetsmarknadsutskottet den 16 november och hade överläggningar den 25 november. Den 3 december samrådde regeringen med EU-nämnden om rådsslutsatserna inför EPSCO-rådet den 6 december.

22.3 Förslag till nytt EU-instrument för mikrokrediter

Ett nytt EU-instrumentet för mikrokrediter inrättades under 2010. Instrumentet syftar till att öka tillgången på mikrokrediter för de individer som har det allra svårast på arbetsmarknaden och för mikroföretag i unionen. Genom Europeiska investeringsfonden har privata och offentliga mikrolånggivare i medlemsländerna möjlighet att ta del av de medel som instrumentet ställer till förfogande för att sedan kunna

tillhandahålla mikrokrediter till berörda individer som vill starta eget och till mikroföretag. Skr. 2010/11:105

Frågan om instrumentets finansiering löstes först under 2010. Ursprungsförslaget presenterades av kommissionen i juli 2009 (se fakta-romemoria 2008/09:FPM143).

Sverige välkomnar instrumentet. Insatser som främjar mikrokrediter har visat sig ha en positiv effekt på entreprenörskap och företagande vilket i sin tur har positiva effekter på jobbskapandet. Under förhandlingens gång har Sverige ansett det vara viktigt att värna om principen om ett rationellt utnyttjande av unionens resurser samt att säkerställa att förslagens konsekvenser belyses. Överläggning hölls i arbetsmarknadsutskottet den 13 oktober 2009 och information gavs i utskottet den 11 februari 2010. Samråd med EU-nämnden har också ägt rum.

23 Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor

Arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor ingår i området för sysselsättnings- och socialpolitik, där en central målsättning är att förbättra arbets- tagares levnads- och arbetsvillkor. Ett viktigt inslag på detta område är dialogen mellan arbetsmarknadens parter. Under året har bl.a. ett nytt direktiv om föräldraledighet antagits samt ett direktiv om stick- och skärskadorna inom vården, varav båda bygger på avtal mellan arbets- marknadens parter på EU-nivå. Under året har arbetet med förslaget om ändringar i det s.k. mammaledighetsdirektivet fortsatt.

Samarbetet inom socialpolitikens område sker inom ramen för den öppna samordningsmetoden för social trygghet och social delaktighet. Samarbetet har som övergripande syfte att öka den sociala samman- hållningen inom EU med utgångspunkt i allmänt hållna mål för fattig- domsbekämpning, för arbetet med att skapa hållbara och adekvata pensionssystem och för ökad tillgång till hälso- och sjukvård och äldreomsorg. Inom ramen för den öppna samordningsmetoden utbyter medlemsstaterna erfarenheter och god praxis/erfarenheter som kan öka den sociala sammanhållningen i medlemsstaterna. För arbetet inom ramen för den öppna samordningsmetoden har en särskild kommitté för social trygghet och social delaktighet inrättats. I kommittén är medlemsstaterna och kommissionen representerade.

23.1 Föräldraledighetsdirektivet

Rådet antog den 8 mars föräldraledighetsdirektivet. Direktivet syftar till att göra det lättare för förvärvsarbetande föräldrar att kombinera arbete och familj och att stärka jämställdheten på arbetsmarknaden och i arbetslivet i unionen. Det innebär bl.a. att föräldraledigheten förlängs från tre till fyra månader. En av dessa fyra månader ska inte kunna överlåtas till den andra föräldern. Föräldraledighetsdirektivet innehåller också utökat skydd mot missgynnande för den som är föräldraledig. Direktivet innehåller dock inga regler om att ersättning eller lön ska utgå

under föräldraledigheten (se faktapromemoria 2009/10:FPM3). Överläggningar med arbetsmarknadsutskottet skedde den 12 oktober 2009. Samråd med EU-nämnden ägde rum den 26 november 2009. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 8 mars 2012.

23.2 Förslag till ändrat mammaledighetsdirektiv

Kommissionens förslag från 2008 om ändrat mammaledighetsdirektiv föreslår en utökad barnledighet för mamman från 14–18 veckor, varav 6 veckor ska vara obligatoriska efter förlossningen. Kommissionen anser att kvinnor ska ha rätt till 100 procent av lönen vid barnledighet, men medlemsstaterna kan sätta ett tak som motsvarar ersättningen vid sjukdom. Även skyddet mot uppsägning och rätten att få tillbaka samma arbete eller ett arbete med motsvarande villkor efter mammaledigheten föreslås bli starkare (se faktapromemoria 2008/09:FPM30). Sveriges inställning i förhandlingarna är att länder med omfattande och väl fungerande system för föräldraledighet och föräldraförsäkring ska kunna behålla dessa samt att den obligatoriska ledigheten inte bör förlängas.

Rådet hade inte antagit någon gemensam ståndpunkt när frågan sommaren 2009 lämnades över till Europaparlamentet. Europaparlamentet enades om långtgående förändringar av kommissionens förslag, bl.a. föreslogs att en arbetstagare som är mammaledig ska ha rätt till ersättning motsvarande full lön under mammaledigheten och att två veckors pappaledighet införs. Efter Europaparlamentets omröstning återupptogs förhandlingarna i rådet i november 2010. Flertalet medlemsstater, inkl. Sverige, har stora problem med flera av de ändringsförslag som Europaparlamentet föreslagit, t.ex. när det gäller förslaget om ersättning motsvarande full lön under mammaledigheten. Någon gemensam ståndpunkt i rådet har ännu inte antagits. På EPSCO-rådet den 6 december 2010 presenterades en framstegsrapport och hölls en policydebatt om direktivet.

Regeringen har överlagt med arbetsmarknadsutskottet under 2008 och 2009 samt den 16 november 2010. Frågan har samråtts med EU-nämnden den 3 december 2010.

23.3 Förebyggande av stick- och skärskador inom hälso- och sjukvården

När personal drabbas av stick- och skärskador i vården finns en risk att de utsätts för någon form av blodsmitta. Kommissionen har beräknat att det inträffar omkring 1,2 miljoner sådana skador varje år inom EU.

I en resolution år 2006 uppmanade Europaparlamentet kommissionen att föreslå lagstiftning på Europeanivå gällande stick- och skärskador inom vården. Detta ledde till att kommissionen 2008 lade fram ett förslag om skydd mot risker vid exponering för biologiska agens i arbetet. I november 2008 meddelade dock arbetsmarknadens parter inom hälso- och sjukvårdssektorn sin avsikt att sluta ett avtal på Europeanivå om stickskador inom hälso- och sjukvården. Behandlingen av kommissionens förslag avbröts därför.

Den 17 juli 2009 undertecknade arbetsmarknadens parter avtalet och framställde en begäran om att kommissionen skulle lägga fram avtalet för ett rådsbeslut. Rådet kan inte ändra i det avtal parterna har kommit överens om. Avtalet anger minimiregler för skyddet av arbetstagare mot risker för stick- och skärskador. Det fokuserar på riskbedömningar, åtgärder, utbildning och information. Kommissionen antog ett sådant förslag den 26 oktober 2009 (KOM(2009) 577) och rådets behandling påbörjades i december 2009. Den 10 februari i år uttryckte Europaparlamentet sitt stöd för förslaget och den 8 mars enades rådet om kommissionens förslag, som antogs av rådet den 10 maj, och fristen för genomförandet är 11 maj 2013.

23.4 Sociala dimensionen i Europa 2020-strategin

Med Europa 2020-strategin synliggörs EU:s arbete på det sociala området då en av de fem övergripande målsättningarna i den nya strategin är att främja social delaktighet, framför allt genom fattigdomsminskning (se Del 1 Europa 2020-strategin). För första gången finns ett gemensamt kvantifierat mål för bekämpning av fattigdom på europeisk nivå. Målet är lyfta 20 miljoner personer ut ur socialt utanförskap eller risk för fattigdom. Varje medlemsstat ombeds därtill att sätta upp nationella mål för att följa upp EU:s gemensamma mål. Regeringen har delgett kommissionen preliminära mål och kommer under våren 2011 att skicka in slutligt formulerade målsättningar. EPSCO-rådet har givits en tydlig roll i sammanhanget och kommer att följa upp de sociala delarna av strategin, vilket bl.a. slagits fast i rådsslutsatser.

För att stödja arbetet med att uppnå målsättningen presenterade kommissionen den 16 december 2010 flaggskeppsinitiativet Europeisk plattform mot fattigdom och social utestängning: Ett europeiskt ramverk för social och territoriell sammanhållning. Plattformen är ett av sju flaggskepp inom ramen för Europa 2020-strategin som tillsammans ska bidra till att strategins målsättningar uppnås. Plattformen identifierar de utmaningar som EU står inför för att minska fattigdom och social utestängning samt presenterar insatser inom fem prioriterade områden:

1. Tvärpolitisk ansats för att bl.a. förbättra tillgången till arbetsmarknad, social trygghet, hälso- och sjukvård, bostäder och utbildning,
2. effektivare användning av EU-medel för att stödja social inkludering och motverka diskriminering,
3. en mer kunskapsbaserad reformpolitik, bl.a. genom främjande av sociala innovationer,
4. stödja nya partnerskap mellan den offentliga och privata sektorn och ta vara på den sociala ekonomins potential,
5. bättre samordning av medlemsstaternas insatser.

Regeringen betonar vikten av att fattigdomsbekämpning har en tydlig arbetsmarknadsdimension och välkomnar därför att plattformen innehåller insatser som syftar till att främja arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden (se faktapromemoria 2010/11:FPM60).

23.5 Det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010

Skr. 2010/11:105

2010 har varit utsett till det Europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning. Kommissionen har presenterat ett strategiskt ramdokument med prioriteringar och riktlinjer och i Sverige har rådet för Europeiska socialfonden (ESF-rådet) på regeringens uppdrag ansvarat för det svenska genomförandet. Under året har konferenser, seminarier, publikationer och projekt genomförts i syfte att uppnå tre uppställda mål:

- Medvetandegöra allmänhet, politiker och beslutsfattare genom kunskaps- och opinionsbildning.
- Stärka frivilligorganisationer och det civila samhället.
- Ge de berörda människorna röst och visa på vägar ut ur fattigdom och socialt utanförskap.

Vid EPSCO-rådet den 6 december antogs en deklaration om det Europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010. Syftet med deklarationen är att lyfta fram resultaten av temaåret och ange en riktning för det fortsatta arbetet. I deklarationen betonas vikten av Europa 2020-strategin och att utveckla och följa upp strategin för aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden (Active Inclusion-strategin), se faktagromemoria 2008/09:FPM27. Kampen mot barnfattigdom pekas ut som ett område av högsta prioritet. Även andra utsatta grupper som migranter, romer och andra etniska minoriteter uppmärksammas. Socialutskottet informerades om deklarationen den 23 november och samråd med EU-nämnden genomfördes den 3 december.

23.6 Europeiskt år för aktivt åldrande 2012

Rådet har på kommissionens förslag beslutat om en allmän riktlinje för att utse år 2012 till det europeiska året för aktivt åldrande. Under våren 2011 kommer det ungerska ordförandeskapet att arbeta för att slutligt besluta om detta år tillsammans med Europaparlamentet. Syftet med detta temaår ska vara att stödja aktiviteter på EU-nivå och att på nationell nivå öka medvetenheten om vikten av ett aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna i medlemsstaterna. Detta för att skapa bättre förutsättningar för äldre kvinnor och män att delta i samhället och på arbetsmarknaden samt att möjliggöra för äldre personer att leva ett liv i värdighet och med oberoende. De åtgärder som avses är bl.a. konferenser, informationskampanjer, utbyte av information och god praxis/erfarenheter och att stödja forskning och andra undersökningar på EU- och nationell nivå. Under året har rådsslutsatser antagits om äldrefrågan vid EPSCO-rådet den 6 december. Regeringen informerade socialutskottet om sin bedömning angående subsidiaritetsprincipen vid ett möte den 19 november. Socialutskottet informerades den 23 november och samråd med EU-nämnden hölls den 3 december. Även Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna är berörda av detta.

Vid EPSCO-rådet den 6 december antogs rådsslutsatser om sociala tjänster i allmänhetens intresse. Slutsatserna behandlar de sociala tjänsternas roll vid genomförande av medlemsstaternas socialpolitik och hur dessa tjänster förhåller sig till EU:s regler om statsstöd och upphandling. Kommissionen inbjuds att ytterligare klargöra och bedöma tillämpningen av EU:s regler om upphandling och statsstöd på olika områden som framgår av en bilaga till slutsatserna. Socialutskottet informerades om rådsslutsatserna den 23 november och samråd med EU-nämnden genomfördes den 3 december.

23.8 Strategi för funktionshinderade

Kommissionens meddelande om en ny funktionshinderstrategi (KOM(2010) 636), som ska löpa från 2010–2020, presenterades i november. Strategin föregicks av det spanska ordförandeskapets resolution om framtagande av en sådan strategi, resolutionen antogs av EPSCO-rådet den 7 juni. Strategin tar sin utgångspunkt i EU:s beslut att ratificera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Målet med strategin är att stärka personer med funktionsnedsättnings rättigheter och möjlighet till full delaktighet i samhället och den europeiska ekonomin. Strategin ska genomföras i nära samverkan mellan EU och medlemsstaterna och riktar sig både mot insatser på EU nivå och insatser i medlemsstaterna. Strategin utgår från följande verksamhetsområden; tillgänglighet, delaktighet, jämlikhet, arbete, utbildning och yrkesutbildning, socialt skydd, hälsa samt externa (internationella) insatser. Socialutskottet informerades om strategin den 23 november.

23.9 Grönbok med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU

EU-kommissionen presenterade den 7 juli 2010 en grönbok om pensioner (se faktagromemoria 2009/10:FPM116). Den demografiska utvecklingen med en allt äldre befolkning i Europa och den ekonomiska krisen har visat på vikten av tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU. För att klara den demografiska utvecklingen behövs ett längre yrkesliv och reformerade pensionssystem i många medlemsländer. Syftet med grönboken är att inleda en europeisk debatt angående utformningen av framtidens pensionssystem i syfte att stimulera till tillräckliga pensioner som samtidigt är långsiktigt finansiellt hållbara. Syftet är också att undersöka hur EU kan stödja medlemsstaterna i deras arbete med att nå målen. I grönboken finns fjorton frågeställningar på detta tema. Kommissionen har uppmanat alla berörda parter att besvara de frågor som finns i grönboken samt lämna eventuella övriga synpunkter på grönboken.

Regeringen lämnade sitt svar den 15 november 2010. Regeringen välkomnar den helhetssyn som kommer till uttryck i grönboken. I allt

väsentligt delar Sverige den problem- och bakgrundbeskrivning som lämnas i grönboken och som har sin grund i den demografiska utmaningen. Regeringen påpekar att pensionssystemen är en del av kultur, värderingar och arbetsmarknad. Det går därför inte att likrikta pensionssystemen utan påtagliga effekter på övriga delar i samhället. Den öppna samordningsmetoden bör därför bestå men kan utvecklas med jämförande analyser och indikatorer om hållbarhet. Regeringen motsätter sig därför bestämt en utveckling mot överstatliga regelverk om hur pensionssystemen ska utformas. Detta har också understrukits av riksdagen (2010/11:SfU5).

23.10 Samordning av de sociala trygghetssystemen

Den 1 maj 2010 började den nya förordningen EG nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen att tillämpas av medlemsstaterna. Avsikten är att även EES länderna och Schweiz ska kunna sluta avtal om att tillämpa den nya förordningen så snart som möjligt, några avtal har ännu inte kommit till stånd. Den nya förordningen innebär att administrationen mellan medlemsstaternas institutioner förbättras, t.ex. kommer ett gemensamt IT-system att utvecklas och vara färdigt att tas i bruk den 1 maj 2012. Samordningsreglerna innebär också att det nationella samarbetet mellan de tillämpande institutionerna behöver utvecklas och förbättras eftersom de blivit fler som är berörda av samordningsreglerna. De berörda myndigheterna är Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring, Kronofogdemyndigheten och Skattemyndigheten.

24 Jämställdhet och arbetet mot diskriminering

Sverige arbetar aktivt för att främja jämställdhet inom alla politikområden och stärka jämställdhetsintegrering såväl i rådets arbete som i genomförandet av EU:s större processer och program. Under året har Sverige aktivt arbetat med att integrera jämställdhet i Europa 2020-strategin och särskilt i riktlinjer som rör sysselsättning. Trioordförandeskapet Spanien, Belgien och Ungern bekräftade i sitt 18-månadersprogram att man prioriterar jämställdhetsintegrering i Europa 2020-strategin. Vidare deklarerade man stöd till genomförandet av EU-kommissionens nya strategi för jämställdhet 2010–2015, implementering av den europeiska jämställdhetspakten samt uppföljning av genomförandet av Pekingplattformen. Andra prioriterade frågor inkluderar att bekämpa våld mot kvinnor, åtgärder för att minska löneskillnaden mellan kvinnor och män, att arbeta mot könsstereotypa föreställningar samt att främja frågor som rör möjligheter att förena arbete och privat- och familjeliv. Sveriges allmänna inriktning när det gäller arbetet mot diskriminering i EU är att verka för en gemensam miniminivå av skydd mot diskriminering oavsett diskrimineringsgrund. Sverige fortsätter därför att verka för antagande av ett brett antidiskrimineringsdirektiv. Ett nytt direktiv om lika-

behandling av kvinnor och män som är egenföretagare trädde i kraft den 5 augusti 2010. Regeringen ställer sig positiv till ett ökat engagemang från EU för romers integrering och har framhållit att medlemsstaterna har huvudansvaret för romers integrering men att arbetet även kräver ett aktivt agerande av EU. I juni antogs rådslutsatser om romers integrering.

24.1 Jämställdhet

24.1.1 Kommissionens strategi för jämställdhet 2010–2015

Kommissionen presenterade i september en ny strategi för jämställdhet. I strategin, som ersätter färdplanen för jämställdhet 2006–2010, pekas sex prioriterade områden ut. Dessa är ekonomisk självständighet, lika lön för lika och likvärdigt arbete, jämställdhet i beslutsfattande, slut på könsbaserat våld och jämställdhet i EU:s yttre åtgärder. Det sjätte området behandlar horisontella frågor som lagstiftning, stereotypa könsmonster samt styrningsfrågor.

I december antog rådet slutsatser om att stödja genomförandet av kommissionens jämställdhetsstrategi. Slutsatserna innehåller bland annat en uppmaning till Europeiska rådet att återbekräfta och anpassa den europeiska jämställdhetspakten. Vid ett informellt ministermöte den 26 november diskuterades strategin och dess genomförande.

Vid ett informellt möte med kvinnliga ministrar i februari antogs en politisk deklARATION om vikten av fortsatta insatser för att öka andelen kvinnor i beslutsfattande ställning, i politiken såväl som i näringslivet.

Frågan om ekonomisk självständighet behandlades vid ett informellt jämställdhetsministermöte i mars, där Sverige lyfte fram vikten av ett starkt jämställdhetsperspektiv i Europa 2020-strategin, särskilt att sysselsättningsmålet ska gälla för både kvinnor och män.

EPSCO-rådet antog i mars slutsatser om att utrota våld mot kvinnor. Slutsatserna innehåller bl.a. förslag om att utarbeta en europeisk strategi för att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor samt att inrätta ett europeiskt observatorium för våld mot kvinnor. Ett förslag till direktiv om en europeisk skyddsorder har behandlats under året och syftar till att ge skydd till en hotad person när den flyttar mellan medlemsstater. I praktiken är det ofta kvinnor som lever under hot från en tidigare partner som omfattas av en skyddsorder (se även avsnitt 18.5).

Frågan om våld mot kvinnor diskuterades även vid ett möte för kvinnliga ministrar i november. Vid mötet antogs en deklARATION som stöd för EU att agera för att bekämpa våld mot kvinnor. Samråd med EU-nämnden ägde rum den 4 juni och 3 december samt överläggning med arbetsmarknadsutskottet den 25 november.

I kommissionens årliga rapport till Europeiska rådet om utvecklingen på jämställdhetsområdet lyfter man särskilt fram vikten av att stärka jämställdhetsdimensionen i alla delar av EU 2020-strategin, att arbeta för att minska löneskillnaderna samt förbättra möjligheterna att förena arbete, familj- och privatliv. I rapporten framhålls bland annat att det är en positiv trend inom EU mot jämställdhet i samhället och på arbetsmarknaden, men att utvecklingen går långsamt och klyftor mellan kvinnor och män alltjämt består på många områden. I rapporten understryks att arbetet med att öka andelen kvinnor i beslutsfattande ställning/organ och att säkerställa att mångfald i börsnoterade företags styrelser skapar en balanserad och långsiktig miljö och att kvinnor ska uppmanas att åta sig styrelseuppdrag.

24.1.3 Det europeiska jämställdhetsinstitutet

Det europeiska jämställdhetsinstitutet har bl.a. till uppgift att ge tekniskt stöd till EU:s institutioner och medlemsstater i syfte att bekämpa könsdiskriminering och främja jämställdhet på unionens alla områden.

Under året har institutet utvecklat sin organisation och sin verksamhet. Målet har varit att institutets personal ska uppgå till 31 personer vid utgången av år 2010. Sverige har varit representerat i institutets styrelse under dess första mandatperiod och kvarstår i styrelsen även efter den förnyelse av styrelsen som genomfördes inför den mandatperiod som inleddes 2010.

24.1.4 Resultatindikatorer för jämställdhet

Sedan 1999 har varje ordförandeskap bidragit till en mer systematisk uppföljning av EU:s och medlemsstaternas genomförande av överenskommen vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 (Pekingplattformen) och Peking +5. Rådet har antagit indikatorer inom 9 av de 12 kritiska områden som behandlas i plattformen.

Mot bakgrund av rådsslutsatser om den fortsatta uppföljningsprocessen av hur Pekingplattformen ska genomföras kommer ordförandeskapen med start hösten 2010 att följa upp ett kritiskt område per termin. Jämställdhetsinstitutet har till uppgift att bistå ordförandeskapen med teknisk assistans i uppföljningen.

Vid FN:s kvinnokommissions 54:e session i mars (Peking + 15) presenterades den uppföljningsrapport om utvecklingen de senaste fem åren som Sverige utarbetade under sitt ordförandeskap. Rapporten visar bland annat att medlemsstaterna har utvecklat sin jämställdhetspolitik och att strukturer finns på plats men att flera utmaningar kvarstår som t.ex. att säkra tillräckliga resurser till politikområdet, reella möjlighet för både kvinnor och män att förena arbete och familjeliv samt brister i genomförande av jämställdhetsintegrering. Inom ramen för den sedvanliga uppföljningen av Pekingplattformen antog rådet i december slutsatser med uppmaning till medlemsstaterna, kommissionen och

Europeiska rådet, var och en i enlighet med sin kompetens, att verka för minskade löneskillnader mellan kvinnor och män. Som grund för slutsatserna låg en rapport om utvecklingen som det belgiska ordförandeskapet hade sammanställt. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum den 25 november samt samråd med EU-nämnden den 3 december. Skr. 2010/11:105

24.2 Arbetet mot diskriminering

24.2.1 Antidiskrimineringsdirektivet

I juli 2008 presenterade kommissionen ett förslag om ett skydd mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning ("antidiskrimineringsdirektivet"). Förslaget är ett led i kommissionens arbete med att motverka diskriminering utanför arbetslivet. Kommissionens förslag behandlas i faktapromemoria 2007/08:FPM127.

Sverige välkomnar förslaget och har verkat för ett antagande av ett direktiv som säkerställer samma nivå av skydd mot diskriminering inom EU oavsett diskrimineringsgrund. Spanien och Belgien har under 2010 arbetat aktivt med förslaget. Belgien valde att fördjupa sig i två frågeställningar nämligen finansiella tjänster och bostäder. Ett flertal frågeställningar återstår att lösa och några medlemsländer är emot förslaget i sin helhet. Det krävs enhällighet i rådet för att direktivet ska antas. Vid EPSCO-rådet den 7 juni och den 6 december presenterades en lägesrapport.

Samråd med EU-nämnden ägde rum den 4 juni och den 3 december. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum den 26 januari och den 15 november och i konstitutionsutskottet den 4 och 16 mars.

24.2.2 Likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare

Under det svenska ordförandeskapet hösten 2009 antog rådet en politisk överenskommelse om kommissionens förslag till direktiv om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare. Rådets ståndpunkt om förslaget antogs av Europaparlamentet i maj 2010. Direktivet trädde i kraft den 5 augusti. Direktivet innebär bl.a. att egenföretagare och medhjälpande makar eller livspartner kan beviljas ersättning vid graviditet eller moderskap så att det är möjligt för dem att göra avbrott i sin yrkesverksamhet under minst 14 veckor. Sverige har redan den lagstiftning som krävs för att kunna genomföra direktivet.

24.2.3 Arbetet avseende romers situation

Kommissionen presenterade i april ett meddelande med förslag om bl.a. ökat stöd till medlemsstaterna för social och ekonomisk integrering av

romer. I samband härmed presenterades en rapport om utvecklingen i EU och medlemsstaterna 2008–2010. Kommissionen har hösten 2010 tillsatt en arbetsgrupp i syfte att följa upp medlemsstaternas användning av medel från strukturfonderna.

Under våren genomfördes det andra högnivåmötet om romers situation samt det tredje mötet inom ramen för plattformen för romers integrering. I juni antogs rådsslutsatser om romers integrering. Under hösten har frågan om romers situation aktualiserats vid olika konferenser. I mitten av december genomfördes det fjärde mötet inom ramen för plattformen för romers integrering. Vidare har EU:s byrå för grundläggande rättigheter under året fortsatt att särskilt fokusera på romers situation.

Regeringen ställer sig positiv till ett ökat engagemang från EU för romers integrering. Regeringen har framhållit att medlemsstaterna har huvudansvaret för romers integrering men att arbetet även kräver ett aktivt agerande av EU. Samråd med EU-nämnden ägde rum den 4 juni och den 15 oktober 2010 samt överläggning med arbetsmarknadsutskottet den 16 november.

24.2.4 Equality Summit

Den 15–16 november 2010 arrangerade Belgien i samarbete med kommissionen det fjärde mötet om jämställdhet (Equality Summit). Syftet med konferensen är att genom debatt och erfarenhetsutbyte stärka och effektivisera arbetet inom EU mot alla former av diskriminering. Temat för årets konferens var jämlikhet och mångfald på arbetsmarknaden.

Initiativet till detta årliga arrangemang togs av kommissionen 2005 som föreslog att ett toppmöte om jämlikhet skulle arrangeras en gång per år. Förutom Belgien så har Tyskland, Frankrike och Sverige arrangerat Equality Summit.

25 Hälsfrågor

Folkhälsa respektive hälso- och sjukvård är huvudsakligen nationell kompetens, men det finns ett stort mervärde av att arbeta tillsammans i EU inom dessa områden och under året har ny gemenskapslagstiftning tillkommit. Under 2010 har regeringen varit drivande i arbetet för en trygg och effektiv vård över organisatoriska och geografiska gränser i EU, vilket illustreras av bl.a. det svenska engagemanget i e-hälsa samt i förhandlingarna om patientrörlighetsdirektivet. Under året har regeringen även aktivt medverkat i uppföljningen och utvärderingen av arbetet under influensapandemin, samt deltagit i förhandlingarna om läkemedelspaketet. Regeringen har också verkat för en uppföljning av de prioriteringar som initierades under det svenska ordförandeskapet 2009. Vidare har regeringen strävat efter att EU tar en roll som global aktör på hälsoområdet, t.ex. när det gäller antibiotikaresistens.

25.1 Folkhälsa

25.1.1 Pandemi

Under året har erfarenheter om pandemin diskuterats inom området hälsohot. Det belgiska ordförandeskapet anordnade en expertkonferens den 1–2 juli på detta tema och i september antogs rådsslutsatser. Sammantaget kan konstateras att ett nära samarbete skedde mellan medlemsstaterna under pandemin, men att en förstärkt samverkan behövs för att kunna möta framtida hälsohot. Områden som behöver utvecklas är t.ex. övervakning, kommunikation och utredning av möjliga mekanismer för gemensam upphandling. Ett informellt hälsoministermöte (EPSCO) hölls den 5–6 juli i anslutning till expertmötet där ministrarna kunde bekräfta inriktningen på det framtida samarbetet. Vid EPSCO-rådet den 7 december beslöt ministrarna att arbetet med att hitta mekanismer för en frivillig, gemensam upphandling av vaccin ska fortsätta under 2011. Regeringen informerade socialutskottet den 9 november och samrådde med EU-nämnden den 3 december.

25.1.2 Antibiotikaresistens

Kommissionen publicerade i april 2010 sin andra uppföljningsrapport om hur medlemsstaterna genomfört rådets rekommendation från 2001 om återhållsam användning av antimikrobiella ämnen inom humanmedicinen. Kommissionen konstaterar att avsevärda förbättringar har gjorts sedan den första rapporten 2005, men att begränsade framsteg skett inom t.ex. användning av antibiotika och utbildning av sjukvårdspersonal i medlemsstaterna. Som uppföljning till den expertkonferens som hölls

25.1.3 Alkohol

I slutsatserna om alkohol och hälsa som antogs av rådet under det svenska ordförandeskapet uppmanas kommissionen att fortsatt stödja medlemsländerna att förverkliga den gemensamma alkoholstrategin och att överlämna en slutrapport senast 2012. Under 2010 har Sverige aktivt deltagit i den policykommitté som tillsatts inom kommissionen för erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna för genomförandet av denna strategi. Sverige har även företrätt EU:s medlemsstater i den datakommitté med experter som haft till uppgift att lämna förslag till indikatorer för uppföljningen av strategin.

På förslag till svenska ordförandeskapet våren 2010 anfördes Sverige EU-samordningen inför Världshälsoförsamlingens (WHA) behandling av förslaget till en global alkoholstrategi. I maj 2010 antogs den första globala alkoholstrategin.

25.1.4 Tobak

I november hölls den fjärde partskonferensen om Världshälsoorganisationens (WHO) ramkonvention om tobakskontroll i Uruguay, som Sverige är part till sedan 2005. Inför dessa förhandlingar deltog Sverige i arbetet med att ta fram gemensamma EU-positioner för de frågor som skulle behandlas. Den fjärde partskonferensen antog bl.a. riktlinjer inom områdena rökavvänjning, utbildning och tobaksprodukters innehåll.

Märkningsdirektivet avser att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar på tobaksområdet. Behovet av revidering av direktivet har vid upprepade tillfällen påtalats av Europaparlamentet, medlemsstater och andra intressenter. Kommissionen genomförde under hösten 2010 en öppen konsultation inför en sådan revision, där Sverige lämnade synpunkter.

25.1.5 Narkotika

Det svenska ordförandeskapets insatser för narkotikaforskningen och kampen mot narkotikahandel i Västafrika vidareutvecklades av det spanska ordförandeskapet under våren 2010. Den 28 april anordnade Spanien en konferens om alkoholens betydelse för användandet av droger, där svenska delegater från Regeringskansliet talade.

Det belgiska ordförandeskapet fokuserade under hösten främst på att säkerställa en effektiv koordinering av det arbete som bedrivits inom EU med avseende på narkotika. Rådet antog i november slutsatser om droganvändning vid festplatser och nöjeslokaler. Under 2010 har även det växande problemet i Europa med legala berusningsmedel, s.k. legal highs, behandlats, senast på hälsoministermötet den 7 december. Bland de ämnen som utsätts för kontrollåtgärder i EU har mefedron tagits upp.

Spanien hade ojämlikhet i hälsa som den högst prioriterade frågan inom hälsoområdet under sitt ordförandeskap våren 2010. Med kommissionens meddelande Solidaritet i hälsa: Att minska ojämlikhet i hälsa i EU, som utgångspunkt antogs rådsslutsatser av hälsoministrarna i juni. Sverige deltog aktivt, bl.a. genom att tydliggöra sysselsättningens roll för att minska ojämlikheterna i hälsa.

25.2 Hälsa- och sjukvård

25.2.1 Patientrörlighetsdirektivet

Den 2 juli 2008 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande vård, allmänt kallat patientrörlighetsdirektivet (se faktrapromemoria 2007/08:FPM134). Förhandlingarna kring detta omfattande och politiskt känsliga förslag, som främst syftar till att kodifiera EU-domstolens rättspraxis om patienters rätt till ersättning för planerad hälso- och sjukvård i andra EU-länder, har varit komplicerade. Europaparlamentet antog ett första yttrande om förslaget den 23 april 2009. Rådet nådde en politisk överenskommelse den 23 september 2010.

Sveriges position har på flera punkter varit nära den som uttryckts av Europaparlamentet. I december nåddes slutligen en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet. Överenskommelsen godkändes formellt av Europaparlamentet den 19 januari och av rådet den 28 februari 2011. Regeringen informerade socialutskottet den 27 maj och den 9 november och samrådde med EU-nämnden den 4 juni.

25.2.2 e-hälsa

Under 2010 har avgörande framsteg gjorts i regeringens strävan att möjliggöra kontinuitet i vården över både organisatoriska och geografiska gränser. Det arbete som initierades under det svenska ordförandeskapet – för att bl.a. stärka den politiska styrningen – har resulterat i det nya samarbetsinitiativet European eHealth Governance Initiative. Initiativet syftar till ett fördjupat samarbete utifrån de rådsslutsatser som antogs i december 2009. Förhandlingarna har pågått under 2010, och den formella startpunkten för initiativet var den 1 januari 2011. Under året har också förhandlingar om att förlänga EU-projektet epSOS (Smart Open Services for European Patients) fram tills årsskiftet 2013–2014. Syftet med epSOS – som Sverige är den koordinerande medlemsstaten för – är att göra journalinformation tillgänglig vid akut och planerad vård i annan medlemsstat samt att skicka elektroniska läkemedelsrecept över nationsgränserna. Båda dessa frågor ingick i förhandlingarna om patientrörlighetsdirektivet.

25.2.3 Läkemedel

Skr. 2010/11:105

Under 2010 har förhandlingarna fortsatt om det s.k. läkemedelspaketet, som kommissionen presenterade i slutet av 2008 om:

- nya regler kring förfalskade läkemedel (se faktagromemoria 2008/09:FPM83),
- patientinformation (se faktagromemoria 2008/09:FPM96) och
- säkerhetsövervakning av läkemedel (se faktagromemoria 2008/09:FPM84).

Förhandlingarna kring den del av paketet som rör säkerhetsövervakning av läkemedel avslutades under våren. Delen om patientinformation har inte behandlats i rådet, eftersom förslaget inte fått stöd. I den tredje delen av paketet – förfalskade läkemedel – nåddes en överenskommelse med Europaparlamentet i december. Under året har regeringen informerat om de pågående förhandlingarna, bl.a. den 9 november i socialutskottet och samrått med EU-nämnden den 3 december.

Under EPSCO-rådet den 7 december antogs rådsslutsatser som bl.a. uppmanade medlemsstaterna att ta initiativ till en mer kostnadseffektiv och ansvarsfull användning av nya framforskade läkemedel (dvs. icke-generiska).

25.2.4 Direktiv om organ avsedda för transplantation

Kommissionens förslag till direktiv om kvalitets- och säkerhetsnormer för organ av mänskligt ursprung avsedda för transplantation antogs av rådet och Europaparlamentet den 7 juli. Direktivets huvudsakliga syfte är att garantera att mänskliga organ för transplantation inom EU uppfyller grundläggande kvalitets- och säkerhetskrav, och det åtföljdes av en handlingsplan. Sverige har inlett genomförandeprocessen med en översyn av befintlig lagstiftning, och det kan konstateras att vi redan i dag lever upp till flertalet krav i direktivet. Vilka förändringar som kommer att behöva göras bestäms under 2011.

25.2.5 Policydialog och rådsslutsatser om hälsopersonal

Betydelsen av hälsopersonal för fungerande hälso- och sjukvårdssystem är en växande fråga inom EU. Våren 2010 höll kommissionen en policydialog om grönboken från 2008 om den europeiska arbetskraften inom vården. Resultatet av dialogen utgjorde temat för det belgiska ordförandeskapets ministerkonferens om hälsopersonal i september, och vid hälsoministermötet den 7 december antogs rådsslutsatser om investeringar i Europas framtida hälso- och sjukvårdspersonal. Regeringen välkomnar ett samarbete på EU-nivå för att förbättra EU:s möjligheter att lösa behovet av personal i hälso- och sjukvården samt omsorgen nu och i framtiden. Socialutskottet informerades den 9 november och samråd hölls med EU-nämnden den 3 december.

25.2.6 Rådsslutsatser om cancer

Skr. 2010/11:105

Rådsslutsatser om bekämpning av cancer – som antogs den 13 september – tar sin utgångspunkt i slutsatserna från det slovenska ordförandeskapet våren 2008. I slutsatserna understryks vikten av gemensamma åtgärder. Medlemsstaterna uppmanas att arbeta med nationella cancerstrategier och att intensifiera arbetet med screening. Sverige har redan en nationell cancerstrategi och deltar aktivt i de gemensamma åtgärderna. Regeringen informerade socialutskottet den 9 november.

DEL 6 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR

26 Den inre marknaden utveckling

EU:s inre marknad är grundstenen i det europeiska samarbetet. En väl fungerande och ständigt utvecklad inre marknad är av yttersta vikt för unionens tillväxt och därmed också för ökad sysselsättning och välfärd. I den globala ekonomin blir detta allt viktigare. Den inre marknaden intar en central plats i den övergripande EU-politiken för hållbar tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning.

26.1 Framtidens inre marknad

På initiativ av kommissionens ordförande Barroso gavs professor Mario Monti (tidigare inre marknadskommissionär) i uppdrag att presentera en rapport med idéer för att fördjupa och förbättra EU:s inre marknad. Uppdraget gavs i en tid av ekonomisk kris, ökad globalisering, risker för protektionistiska strömningar och en, i vissa länder, minskande tilltro till den inre marknaden. I rapporten, som presenterades den 9 maj 2010 konstaterade Monti att det krävs en strategi för att vidareutveckla och stärka den inre marknaden. Han menade bl.a. att tillvägagångssättet måste vara begripligt och omfatta alla relevanta politikområden. Därför föreslogs en paketlösning av åtgärder.

På basis av bl.a. denna rapport presenterade kommissionen den 27 oktober ett förslag, i form av meddelandet: På väg mot en inre marknadsakt – Att skapa en verkligt konkurrenskraftig social marknadsekonomi. Akten utgör en oundgänglig del av Europa 2020-strategin och dess flaggskeppsinitiativ om en smart och hållbar tillväxt för alla.

Meddelandet innehåller 50 åtgärdsförslag och omfattar tre huvudsakliga områden (se faktapromemoria 2010/11FPM:36). Det första området är inriktat på tillväxt med syfte att främja en stark och uthållig tillväxt. Det andra området fokuserar på medborgarnas förtroende, där syftet är att återupprätta tilliten till den inre marknaden bland Europas medborgare och konsumenter. Det tredje området innehåller åtgärder om dialog, partnerskap och utvärdering för en god styrning av den inre marknaden.

Rådsslutsatser antogs vid konkurrenskraftsrådets möte den 10 december. Slutsatserna pekar på den inre marknads avgörande roll för Europas utveckling och vikten av att den inre marknaden anpassas och utvecklas i takt med att omvärlden förändras. Vidare välkomnas kommissionens förslag till en inre marknadsakt och nya initiativ för bl.a. varu- och tjänsteområdena lyfts fram som viktiga instrument för att företag och medborgare fullt ut ska kunna utnyttja den inre marknads fördelar. Regeringen har särskilt verkat för att initiativ som förbättrar den

europiska konkurrenskraften prioriteras och att öppenheten gentemot tredjeland värnas, samtidigt som protektionistiska tendenser motarbetas. Kommissionen har inlett ett offentligt samråd i samtliga medlemsstater för att inhämta synpunkter på åtgärdsförslagen. Samrådet avslutas den 28 februari 2011, varefter kommissionen förväntas att presentera en rapport och anta ett slutligt åtgärds paket. Ett nära samråd med Europaparlamentet och rådet förutses. Målet är att åtgärderna ska genomföras under perioden 2011–2012.

26.2 Standardisering

Standarder är frivilliga, privaträttsliga dokument utarbetade av intressenterna inom berört område såsom tillverkare, handel, myndigheter och organisationer. Den ”nya harmoniseringsmetoden” innebär att standarder även ges en viktig roll i EU-lagstiftningen, särskilt i direktiv som reglerar särskilda produkttyper. Kommissionen ger, efter att ha hört medlemsstaterna, de europeiska standardiseringsorganen uppdrag att utarbeta standarder som EU kan använda. Möjligheten att ge sådana uppdrag återfinns i direktiv 98/34/EG. Förutom i s.k. nya metoden-direktivet, används standardisering inom ett flertal andra varu- och tjänsteområden, varav det allmänna produktsäkerhetsområdet är ett av de viktigare. Standarder har dessutom en viktig roll i direktiven om offentlig upphandling.

Kommissionen aviserade 2009, liksom i samband med Europa 2020-strategin och förslaget till inre-marknadsakt, ett åtgärds paket för standardiseringsområdet. Det föranledde kommissionen att under 2010 publicera en studie som avhandlades i kommissionens expertkommittéer. Bakgrunden till åtgärds paketet är att standarder med stor framgång används som stöd för unionens produktlagstiftning. Kommissionen har aviserat att man vill pröva om standarder skulle kunna användas som stöd även på andra områden som tjänster, global handel, klimat, miljö och energi. Vidare gav kommissionen medlemsstaterna och berörda organisationer möjlighet att delta i offentlig konsultation. Det svenska svaret var i allt väsentligt positivt. Kommissionens förslag till förändrad politik och lagstiftning som ursprungligen aviserades till hösten 2010 har senare lagts till slutet av april 2011.

26.3 Administrativt samarbete – IMI och SOLVIT

Ett effektivt administrativt samarbete mellan medlemsstaterna är av stor betydelse för genomförandet av EU-lagstiftningen och för att få till stånd en välfungerande inre marknad. Både det elektroniska verktyget IMI och nätverket SOLVIT möjliggör ett sådant samarbete, och prioriteras därför högt av Sverige.

Under 2009 utvidgades samarbetet till att även omfatta tjänstedirektivet. Från och med den 28 december 2010 föreligger en skyldighet för medlemsstaterna att använda IMI. Kommerskollegium är nationell samordnare för IMI i Sverige.

IMI är ett elektroniskt verktyg som fungerar som ett system för informationsutbyte medlemsstaterna emellan. IMI-samarbetet blev operativt 2008, för att underlätta genomförandet av bestämmelserna om administrativt samarbete i direktivet om yrkeskvalifikationer. SOLVIT är ett väletablerat nätverk som arbetar för att kostnadsfritt undanröja hinder för den fria rörligheten av varor, tjänster, kapital och personer som enskilda företag och privatpersoner möter då det gemensamma regelverket tillämpas felaktigt av medlemsstaternas myndigheter. För Sveriges del fungerar Kommerskollegium som representant.

26.4 Associationsrätt

I början av året besvarades kommissionens grönbok om möjliga sätt att utveckla samarbetet beträffande de nationella företagsregistren (KOM(2009) 614 slutlig). Civilutskottet informerades i slutet av 2009. Sverige, som genom Bolagsverket har varit drivande med att ta fram en modell för sammankoppling mellan företagsregistren, har en positiv inställning till ett utvecklat samarbete eftersom det bör gynna svenska aktörers möjlighet att agera på den europeiska marknaden. I det svenska svaret på grönboken framgår bl.a. att utgångspunkten för arbetet bör vara att myndigheters och företags administrativa bördor ska minska. Samarbetet bör också bygga på de system och den information som redan finns och fokusera på att öka tillgängligheten. I maj antogs rådsslutsatser där kommissionen uppmanas att vidta åtgärder för att möjliggöra verklig centraliserad tillgång till informationen i de 27 medlemsstaternas företagsregister via e-juridikportalen. Kommissionen väntas lägga fram ett förslag i frågan i början av 2011.

Ett annat led i kommissionens arbete med att förbättra klimatet för framför allt små och medelstora företag är förslaget om privata europabolag (se faktapromemoria 2007/08:FPM133). Men under 2010 förhandlades inte frågan i rådet. Detsamma gäller frågan om förenklingar i direktiven om offentliggörande av bolagsinformation och filialer (se faktapromemoria 2007/08:FPM118).

I juni presenterade kommissionen en grönbok om företagsstyrning i finansiella institut och om ersättningspolicy (se faktapromemoria 2010/11:FPM4). I grönboken ingår frågor om ersättningar till ledande befattningshavare i noterade företag. Kommissionen har tidigare antagit rekommendationer på ersättningsområdet. Enligt kommissionens utvärdering är medlemsstaternas efterlevnad av rekommendationerna låg och oenhetlig. Utifrån de inkomna svaren på grönboken kan kommissionen eventuellt gå vidare med ytterligare åtgärder.

Kommissionen tog, inom ramen för sin expertgrupp för bolagsrätt, under november initiativ till en förutsättningslös diskussion om framtiden för EU:s bolagsrätt. Kommissionen avser att anordna en konferens i ämnet i maj 2011 och att presentera en grönbok under 2012.

Mot bakgrund av den finansiella krisen presenterade kommissionen den 13 oktober en grönbok om hur revisionen av företag inom EU kan stärkas. Tanken är att ett lämpligt utformat regelverk om revisorer och revision kan bidra till ökad finansiell stabilitet. I grönboken presenteras alternativ till inriktningen av reformarbetet beträffande flera centrala revisionsfrågor.

Överläggningar med civilutskottet hölls om grönboken den 9 november (se faktapromemoria 2010/11:FPM26). Regeringen besvarade kommissionens samråd den 13 december mot bakgrund av inhämtade synpunkter från myndigheter och organisationer. Av svaret framgår bl.a. att det är bra att revisionens roll för den finansiella stabiliteten uppmärksammas, men att behovet är oklart för flera av de förslag som kommissionen överväger. Vidare framgår av svaret att flera av förslagen medför ökade kostnader för revisionsklienterna, vilket står i motsats till t.ex. syftet med Sveriges inskränkning av revisionsplikten per den 1 november. Eventuella reformsträvanden bör innefatta ett starkt europeiskt och internationellt samarbete om tillsynen över revisorer.

27 Fri rörlighet för varor

Sverige ger hög prioritet åt ansträngningarna att se över och modernisera ramverket för varors rörlighet på den inre marknaden, såväl på det harmoniserade som det icke-harmoniserade området. Under året har arbetet inriktats på att anpassa svensk rätt till de rättsakter om översyn och modernisering av det generella ramverket för produktlagstiftning som antogs 2008. Arbetet har inriktats på den svenska lagstiftningen som ger rättsakterna effekt i Sverige.

27.1 Moderna tullförfaranden

Den 23 april 2008 antogs förordningen om fastställande av en tullkodex för unionen. Förordningen innehåller de allmänna regler och förfaranden som ska tillämpas på varor som förs in i eller ut ur unionens område. Arbetet med att ta fram tillämpningsföreskrifter har pågått under 2010 och förväntas pågå även under 2011. Parallellt pågår ett arbete med att utforma de tekniska lösningar som krävs för att genomföra beslutet om en papperslös miljö för tullen och handeln.

År 2008 utarbetades av det tjeckiska ordförandeskapet i samarbete med medlemsstaterna och kommissionen en europeisk handlingsplan för tullens bekämpning av intrång i immateriella rättigheter för perioden 2009–2012. I åtgärdsplanen läggs särskild vikt vid behovet av åtgärder mot farliga varor som hotar säkerheten, miljön och konsumenters hälsa. En andra översynsrapport om det närmare genomförandet av planens olika aktiviteter presenterades i slutet av 2010.

Harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning som reglerar produkter utgör det centrala instrumentet för att undanröja tekniska handelshinder. Detta genom att varor som uppfyller de harmoniserade kraven får tillträde till hela EU-marknaden. Den s.k. nya metoden för harmonisering av produktregler har väsentligt effektiviserat arbetet med att ta fram gemensamma regler på EU-nivå och har blivit ett centralt instrument för att främja fri rörlighet för varor inom EU. Under åren har ca 25 olika sektorsdirektiv antagits som helt eller delvis följer principerna i den nya metoden. Den under 2002 inledda översynen av den nya metoden resulterade 2008 i två viktiga rättsakter, en förordning om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och ett beslut om en gemensam ram för saluförande av produkter. Dessa rättsakter ingår i det s.k. varupaketet tillsammans med förordningen om ömsesidigt erkännande (se nedan). Förordningen om ackreditering och marknads kontroll tillämpas från den 1 januari 2010. Beslutet om en gemensam ram utgör en mall för utarbetandet av nya eller reviderade rättsakter på varuområdet. Den första rättsakt som anpassats till beslutet är leksaksdirektivet. Under 2010 påbörjades arbetet med tio befintliga direktiv som reglerar produkter som ska anpassas till beslutet och som ett led i det utfördes också en offentlig konsultation. Kommissionens förslag till hur direktiven ska anpassas väntas komma under 2011.

27.3 Det icke harmoniserade varuområdet

EUF-fördragets artiklar 34–36 rör fri rörlighet för varor inom det område som inte är föremål för gemensamma regler. Detta har uppskattats till ca 25 procent av regelmassan om varor inom EU. I de fall EU inte har utarbetat gemensamma regler tillämpas nationella regler. Dessa regler ska vara förenliga med fördraget. Vidare ska principen om ömsesidigt erkännande av varor gälla. Ärenden som redovisas i problemlösningssätverket SOLVIT visar att det fortfarande finns problem med tillämpningen av ömsesidigt erkännande inom detta område. Kommissionen presenterade under 2010 en uppdaterad handledning för att underlätta tillämpningen.

Kommissionen använder bl.a. överträdelseförfarandet för att komma till rätta med bristande tillämpning. År 2009 infördes en ny procedur med syfte att underlätta att medlemsländerna gör korrekta rättsliga bedömningar. De ingripanden mot produkter som oftast rapporterats enligt den nya rättsakten har gällt livsmedel och kosttillskott, byggprodukter, reservdelar till bilar, gödselmedel och ädelmetaller. Från svensk sida har endast ett fåtal ingripanden anmälts. Kommerskollegium är Sveriges kontaktpunkt för rättsakten.

I snart 30 år har det funnits ett viktigt förebyggande europeiskt remissförfarande för nationella tekniska regler som bidragit till att ett stort antal potentiella handelshinder har kunnat undvikas. Varje år anmäls enligt förfarandet över 700 förslag. De områden inom vilka flest nationella

bestämmelser tas fram är jordbruk och livsmedel, byggmaterial, transport, telekommunikationer och miljö. Sverige gjorde under 2010 ett 40-tal anmälningar vilka ledde till synpunkter i mer än en fjärdedel av fallen. När det gäller Sveriges utnyttjande av möjligheten att kommentera andra medlemsstaters förslag lämnade Sverige fyra reaktioner. En diskussion i en studiegrupp inleddes under året med syfte att revidera delar av direktivet.

27.4 Byggprodukter

I maj 2008 lade kommissionen fram ett förslag till förordning om harmoniserade villkor för utsläppande av byggprodukter på marknaden (se faktapromemoria 2007/08:FPM123).

Förordningen föreslås ersätta det nuvarande byggproduktdirektivet och syftar till att förtydliga, förenkla och modernisera reglerna för CE-märkning av byggprodukter samt att bidra till att effektivare undanröja kvarstående handelshinder för byggprodukter och därmed förbättra konkurrensen och den inre marknads funktion. Förslaget innehåller förenklade procedurer i syfte att underlätta för tillverkare, särskilt småföretagare och mikroföretag.

Europaparlamentets och rådets behandlingar fortsatte under 2009. Beslut togs vid konkurrenskraftsrådets möte den 25 maj 2010.

Sverige har välkomnat förslaget till förordning men framhållit att byggprodukternas CE-märkning ska baseras på deklARATION av prestanda, när en harmoniserad standard för produkten finns framtagen. I frågan om att ge generella förenklingsmöjligheter för CE-märkning till mikroföretag har Sverige kompromissat och accepterat ett undantag för de mikroföretag som tillverkar vissa typer av byggprodukter av mindre betydelse för hälsa och säkerhet. Sverige anser att förordningen ska beakta byggprodukternas påverkan på miljö och hälsa i ett livscykelperspektiv och ge bättre information om innehållet av farliga ämnen. I frågan om deklARATION av farliga ämnen i byggprodukter anges i nuvarande förslag endast att det är frivilligt. Sverige lämnade därför tillsammans med Österrike in en deklARATION till rådet den 25 maj om att det bör bli obligatoriskt. Fler medlemsstater lämnade in deklARATIONER kring andra frågor. Europaparlamentet har behandlat förslaget under hösten och kommer att anta sin slutliga ståndpunkt under 2011. Samråd ägde rum med EU-nämnden i maj och oktober och överläggningar med civilutskottet ägde rum i april och november.

27.5 Offentlig upphandling

Elektronisk offentlig upphandling

Kommissionen presenterade i oktober en grönbok som syftar till att ytterligare stödja en framgångsrik övergång till e-upphandling och ett ökat gränsöverskridande deltagande i upphandlingsförfaranden på hela den inre marknaden (se faktapromemoria 2010/11FPM:38).

Grönboken innehåller förslag till prioriterade områden för åtgärder på EU-nivå. Sammanfattningsvis består dessa av incitament för att påskynda upphandlande myndigheters och leverantörers övergång till elektronisk upphandling, åtgärder för att underlätta ett gränsöverskridande deltagande i e-upphandling, byggstenar för driftskompatibel infrastruktur, strategier för att göra upphandling mer innovativ, hållbar och tillgänglig samt bättre riktmärkning- och övervakningssystem.

Sverige deltar sedan den 1 december 2009 i Pan European Public Procurement On Line, ett projekt som syftar till att stimulera utvecklingen av den gränsöverskridande handeln och att effektivisera upphandlingsprocessen genom elektroniska förfaranden. Projektet kommer att slutredovisas den 31 december 2011.

Sverige deltar sedan den 12 mars 2010 i kommissionens arbete med uppbyggandet av den elektroniska databasen e-CERTIS, som innehåller information om vilka kvalificeringskrav för leverantörer som ställs i de mest använda intygen i respektive medlemsstat. Syftet är att underlätta för företag att se vilka handlingar och intyg de måste skicka in när de deltar i en upphandling och för upphandlande myndigheter att identifiera vilka handlingar de måste begära av anbudsgivarna och hur de ska se ut. Databasen har lanserats och används sedan oktober.

28 Fri rörlighet för tjänster

Tjänstesektorn bidrar i allt högre grad till ökad tillväxt och sysselsättning och är därmed även allt viktigare för Europas välbefinnande. Tjänstedirektivet är därför centralt i arbetet med att stärka den inre marknaden. Ett väl genomfört direktiv kommer att bidra till en starkt tjänstehandel i Europa. En viktig komponent i direktivet är införandet av de gemensamma kontaktpunkterna som förenklar administrativa förfaranden för tjänstutövare, tjänstemottagare och myndigheter.

28.1 Tjänstedirektivet

Tjänstedirektivet syftar till att göra det lättare för tjänsteleverantörer att erbjuda sina tjänster i ett annat EU- eller EES-land genom att ta bort handelshindrande regler i respektive medlemsstat. Detta samtidigt som tjänstemottagarnas rättigheter stärks. Regeringen anser att tjänstedirektivet har stor potential att bidra till ökad tillväxt och sysselsättning samt stärka konkurrenskraften i EU.

I tjänstedirektivet finns också bestämmelser om gemensamma kontaktpunkter genom vilka tjänsteleverantörer kan ansöka om tillstånd och sköta andra formaliteter på elektronisk väg samt få information om samtliga villkor för tjänsteutövning. För att underlätta myndighetssamarbete tillämpas det elektroniska verktyget IMI på tjänstedirektivet.

Under året har den ömsesidiga utvärderingen av tjänstedirektivet ägt rum. Denna utvärdering innebär att medlemsstaterna ska granska varandras inventering av regler som faller inom direktivets tillämpningsområde och de bedömningar som har gjorts av dessa reglers förenlighet

med direktivet. Det huvudsakliga syftet är att säkerställa att medlemsstaterna gjort likartade bedömningar av vad som omfattas av samt är förenligt med tjänstedirektivet. Detta för att tjänsteleverantörer ska kunna känna sig trygga med att otillåtna krav har utmönstrats i alla medlemsstater. Det är första gången denna arbetsmetod prövas inom EU.

Näringsutskottet informerades om processen i maj. Regeringens preliminära bedömning av processen är att den varit givande och gett konkreta resultat. Den ömsesidiga utvärderingen har vidare främjat en bättre förståelse länder emellan för varandras krav om tillhandahållande av tjänster. Det bör övervägas om den ömsesidiga utvärderingen kan användas i framtiden för att identifiera nya åtgärder för att få den inre marknaden att fungera bättre, men också för att genomföra framtida EU-lagstiftning.

28.1.1 Genomförandet av tjänstedirektivet i nationell rätt

Tjänstedirektivet har genomförts i Sverige genom en horisontell lag om tjänster på den inre marknaden, som antogs av riksdagen under 2009. Lagen kompletteras av en förordning om tjänster på den inre marknaden samt ändringar i sektorslagstiftning.

Under året har arbetet fortskridit med vidareutvecklingen av den svenska kontaktpunkten samt att myndigheter har anslutit sig till informationssystemet IMI. I Sverige har 39 behöriga myndigheter registrerats. Fler behöriga myndigheter kommer efterhand anslutas till systemet. Detta kommer att ske när myndigheten i fråga får ett ärende knutet till tjänstedirektivet. Regeringskansliet har vidare, tillsammans med berörda myndigheter, arbetat fram rutiner för att hantera tjänstedirektivets bestämmelser om anmälan av nya krav.

Vad gällande övriga medlemsstaternas genomförande av tjänstedirektivet visade den senaste publicerade rapporten från kommissionen (maj 2010) att de flesta medlemsstater har valt att, liksom Sverige, anta en horisontell lag för att genomföra direktivets allmänna principer och skyldigheter. Totalt 20 medlemsstater har rapporterat ett fullt genomförande genom sådan horisontell lagstiftning. Vad gäller inrättandet av gemensamma kontaktpunkter för information och fullgörandet av administrativa förfaranden, som t.ex. tillståndsansökningar, tycks sådana webbportaler vara på plats i 22 medlemsstater. Av dessa 22 har 14 medlemsstater – utöver tillhandahållandet av information – också byggt upp system så att tjänsteföretagaren även kan fullgöra administrativa förfaranden via webbportalen.

29 Immaterialrätt

Immateriella rättigheter – bl.a. upphovsrätt, patent, varumärken och mönster – representerar betydande värden och har en nyckelfunktion i den globala ekonomin. Utvecklingen och förbättringen av systemen – såväl globalt som inom EU och på hemmaplan – är ett centralt intresse för en kunskapsintensiv ekonomi som den svenska. Arbetet på immaterialrättsområdet är alltså starkt kopplat till främjandet av innovation och skapande och därmed till målet att främja tillväxt och sysselsättning.

29.1 EU-patentet och en enhetlig europeisk patentdomstol

EU-patent och en europeisk patentdomstol är en av de viktigaste åtgärderna för att förbättra innovationsklimatet i Europa. EU-patentet ska göra det möjligt att genom en ansökan få ett patent som täcker hela EU. Tanken är att det europeiska patentverket som i dag beviljar europeiska patent enligt den europeiska patentkonventionen även ska bevilja EU-patentet. Den enhetliga europeiska patentdomstolen ska kunna hantera tvister avseende såväl det framtida EU-patentet som de befintliga europeiska patenten. Domstolen är tänkt att inrättas genom ett internationellt avtal mellan EU, EU:s medlemsstater samt ytterligare länder anslutna till den europeiska patentkonventionen.

Det svenska ordförandeskapet åstadkom ett genombrott i förhandlingarna genom enhälliga rådsslutsatser om huvuddragen i domstolslösningen och om vissa viktiga frågor om EU-patentet samt ett antagande av en allmän inriktning om patentförordningen. Frågan om översättningsregimen omfattades inte av överenskommelsen, eftersom Lissabonfördraget innebar att det krävdes ett nytt förslag från kommissionen i denna del.

Kommissionen presenterade sitt förslag till förordning för EU-patentets översättningsarrangemang den 30 juni, KOM(2010) 350 slutlig. Det överensstämmer i stort med det ursprungliga förslag som kommissionen presenterade år 2000. Förslaget innebär i korthet att ett EU-patent ska kunna beviljas på något av de befintliga arbetsspråken vid det europeiska patentverket (engelska, tyska eller franska). Patentkraven, en liten men viktig del av patentet, ska översättas till de andra två språken. Det ska dessutom finnas gratis maskinöversättningar online till samtliga EU-språk i informations syfte. Det krävs enhällighet i rådet för att anta förordningen.

Vid konkurrenskraftsrådet den 10 november stod det klart att det var omöjligt att nå enhällighet i frågan om översättningsarrangemang för EU-patentet inom en rimlig tid. Ett fördjupat samarbete framstod därmed som en sista möjlighet. Ett fördjupat samarbete kan bara inledas på förslag från kommissionen och kräver att minst nio medlemsstater går vidare i ett integrationsarbete. Kommissionen lämnade den 16 december förslag till ett fördjupat samarbete om ett enhetlig europeisk patent, efter

att 13 medlemsstater, inklusive Sverige, hade begärt det (KOM(2010) 790 slutlig). Samråd har ägt rum med EU-nämnden vid ett flertal tillfällen och överläggningar med näringsutskottet har skett löpande. Skr. 2010/11:105

29.2 Varumärken

Inom EU pågår en utvärdering av hur unionens och medlemsstaternas varumärkessystem generellt fungerar i enlighet med vad som förut skickats i kommissionens meddelande om en europeisk strategi för industriell äganderätt – KOM(2008) 465 slutlig. Utvärderingen ska ligga till grund för en framtida reformering av dels den förordning som gör det möjligt att ansöka om ett varumärke med giltighet i hela unionen (gemenskapsvarumärke), dels det direktiv som i hög grad harmoniserar den nationella varumärkesrätten inom EU. Under våren har rådsslutsatser om varumärkesöversynen antagits. Förslag till ändringar i rättsakterna förväntas läggas fram av kommissionen under andra halvåret 2011.

29.3 Förhandlingar inom Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten

I Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) fortsatte arbetet under året med att fördjupa utvecklingsdimensionen i organisationens verksamhet. Arbetet med att genomföra den s.k. utvecklingsagendan sker fortlöpande i en kommitté för utveckling och immaterialrätt som sammanträdde för femte och sjätte gången under året. EU har fortsatt en viktig roll i förhandlingarna och Sverige verkade för att EU ska agera konstruktivt för en fördjupning av utvecklingsdimensionen.

Förhandlingarna om en harmonisering av den materiella patenträtten fortsatte. Samsyn har nåtts om att f.n. begränsa diskussionerna till ett antal frågor, bl.a. sekretess i förhållandet mellan klient och patentombud, patentkvalitet och undantag och begränsningar i patenträttigheter. I förlängningen kan det bli fråga om konkreta harmoniseringsåtgärder.

I den mellanstatliga kommittén (IGC) förhandlades nya skyddsformer för genetiska resurser, traditionell kunskap och folklöre. Arbetet har intensifierats genom det tvåårsmandat som gäller för 2010–2011. EU har en viktig roll att spela också i dessa förhandlingar.

I den ständiga kommittén för upphovsrätt och närstående rättigheter har förhandlingarna kommit att fokuseras alltmer på undantag och inskränkningar i upphovsrätten. De läshandikappades tillgång till upphovsrättsligt skyddat material har i detta sammanhang uppmärksammats särskilt. EU lade i juni fram ett förslag till rekommendation i denna fråga.

I WIPO:s ständiga kommitté för varumärken, mönster och geografiska ursprungsbeteckningar har det under året pågått konstruktiva diskussioner om att ta fram en konvention i syfte att harmonisera formaliakrav för mönsterskydd.

Den 1 mars antog konkurrenskraftsrådet en resolution om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter på den inre marknaden. I resolutionen följer rådet upp de åtgärder av annan karaktär än lagstiftning som det tidigare aviserat inom detta område. Resolutionen anknuter till kommissionens meddelande av den 11 september 2009 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter på den inre marknaden (KOM(2009) 467) samt konkurrenskraftsrådets resolution av den 25 september 2008 om en övergripande europeisk plan för bekämpning av varumärkesförfalskning och piratkopiering.

I resolutionen uttrycker rådet sitt stöd för det under 2009 inrättade observationscentrumet för varumärkesförfalskning och piratkopiering. Till observationscentrums uppgifter hör att samla in och rapportera uppgifter som rör alla typer av intrång. Observationscentrumet är vidare tänkt att vara en plattform där företrädare för nationella myndigheter och berörda parter kan utbyta idéer m.m. för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter. I resolutionen understryker rådet vikten av att det utveckla nya konkurrenskraftiga affärsmodeller som breddar det lagliga utbudet av kulturellt och kreativt innehåll men också att det vidtas åtgärder för att förhindra och bekämpa piratkopiering. Rådet betonar att båda dessa åtgärder är nödvändiga. Vidare välkomnar rådet i resolutionen kommissionens arbete med att förmå rättighetshavare och andra berörda parter att samarbeta för att motverka intrång.

I juni hölls för första gången ett gemensamt möte inom ramen för observationscentrumet för varumärkesförfalskning och piratkopiering för både medlemsstaternas representanter och berörda parter.

29.5 Förhandlingar om handelsavtal om åtgärder mot piratkopiering och varumärkesförfalskning

Förhandlingarna om det multilaterala handelsavtalet mot piratkopiering och varumärkesförfalskning (ACTA), som pågått sedan juni 2008 (se faktagruppmemorier 2008/09:FPM24), slutfördes under året. De förhandlande parterna var, förutom EU:s medlemsländer, Australien, Japan, Kanada, Marocko, Mexiko, Nya Zeeland, Schweiz, Singapore, Sydkorea och USA. Förhoppningen är att även andra intresserade länder ska ansluta sig till ACTA i framtiden.

Huvudsyftet med avtalet är att förbättra respekten för redan befintliga immateriella rättigheter. ACTA innehåller olika typer av åtgärder mot varumärkesförfalskning och piratkopiering; framför allt civil- och straffrättsliga sanktioner, särskilda bestämmelser om säkerställande av immaterialrättsligt skydd i digital miljö, tullåtgärder samt bestämmelser om internationellt samarbete.

Ett effektivt immaterialrättsligt skydd är en prioriterad fråga för Sverige. Sverige har därför bidragit aktivt i ACTA-förhandlingarna och verkat för att EU som helhet också gjort det. Sverige har också verkat för ökad öppenhet kring förhandlingarna. Sveriges utgångspunkt har varit att de rättsliga lösningarna ska rymmas inom ramarna för vad som vid

aktuell förhandlingstidpunkt gäller i Sverige och inom EU. Endast på en punkt har Sverige, efter särskild förankring i näringsutskottet accepterat att gå längre än vad som redan gäller enligt EU-rätten och/eller nationell svensk rätt. Den frågan handlar om polis och åklagares möjlighet att ingripa ex officio vid varumärkesintrång. Under året har information lämnats till näringsutskottet vid ett flertal tillfällen.

Skr. 2010/11:105

30 Näringspolitik

Sverige verkar för en branschövergripande och hållbar ekonomisk näringspolitik. Näringspolitiken på EU-nivå ska ge ramverket för den nationella politiken. Under året presenterades och förhandlades två flaggskeppsinitiativ inom ramen för Europa 2020-strategin med bäring på näringspolitik – innovationsunionen och industrimeddelandet. Dessa tar som utgångspunkt att det är viktigt att politiken ska inriktas på att möta samhällseliga utmaningar samtidigt som det är viktigt att företag har förutsättningar att starta och växa på den inre marknaden. Den finansiella krisen och lågkonjunkturen har fortsatt att påverka politikens inriktning, vilket inte minst visat sig genom att det finns vissa protektionistiska tendenser på näringspolitikens område.

30.1 EU:s småföretagspolitik

30.1.1 Uppföljning av Small Business Act

”Tänk småskaligt först – en Small Business Act för Europa (SBA)” utgör ramverket för EU:s politik riktat mot små och medelstora företag (se faktapromemoria 2008/09:FPM4). SBA, tillsammans med en särskild handlingsplan antogs av konkurrenskrafrådet i december 2008 och ingår också som en del av den europeiska ekonomiska återhämtningsplanen.

Under 2010 har kommissionen genomfört en konsultation inför den översyn av SBA som kommissionen kommer att presentera i februari 2011. Det finns ett missnöje hos flera medlemsländer att genomförandet av SBA går för långsamt.

Av SBA:s fem lagförslag har två beslutats och tre är under förhandling. De tre lagförslag som kvarstår är följande:

- förordningen om ett privat europabolag (se faktapromemoria 2007/08:FPM133) Inga förhandlingar har förts under året.
- förenkla faktureringsreglerna (se faktapromemoria 2008/09:FPM102). Detta innebär en större harmonisering och modernisering av mervärdesskattereglerna för fakturering, vilket bl.a. syftar till att underlätta gränsöverskridande elektronisk fakturering. Under året antogs de framförhandlade ändringarna.
- omarbetning av direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (se faktapromemoria 2008/09:FPM135). Omarbetningen av direktivet syftar till att skapa ekonomiska incitament för att komma tillrätta med problemet med långa betalningstider,

Flera medlemsstater, däribland Belgien, Irland och Italien har inriktat sin småföretagspolicy helt på grundval av de tio politiska principerna i SBA. Flera andra länder följer upp sin småföretagspolicy med SBA som grund. Den svenska regeringen ställer sig positiv till de politiska prioriteringarna i SBA, och då särskilt aktiviteter som rör stimulans av kvinnors företagande samt aktiviteter för att omvandla miljöutmaningar till affärsmöjligheter för små och medelstora företag.

30.1.2 Kvinnors företagande på EU-agendan

Inom ramen för SBA ingår flera aktiviteter inriktade på kvinnors företagande, bl.a. EU-nätverk av kvinnliga ambassadörer för entreprenörskap, mentorprogram för att inspirera kvinnor att starta eget samt främja entreprenörskap bland kvinnor med akademisk utbildning. Vidare uppmanas medlemsstaterna att erbjuda mentorskap och stöd till kvinnliga entreprenörer.

Under året utökades nätverket av ambassadörer för kvinnors företagande – numera deltar 22 länder i kommissionens program och över 200 ambassadörer omfattas av programmet. Detta överträffar kommissionens mål på femton deltagande länder. Inom ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation har det utlysts medel för att stimulera utbyte mellan medlemsstater av mentorprogram för att stötta kvinnors företagande. Kommissionens initiativ för att öka kompetensen hos små och medelstora företag angående externa investeringar har fortsatt under året.

30.1.3 Finansiering

Insatser för att bistå små- och medelstora företag i samband med finanskrisen

Som en följd av kommissionens beslut om ett temporärt ramverk för statsstöd 2009–2010 har medlemsstaterna haft särskilda möjligheter att hantera den brist på krediter till företag som blivit en direkt konsekvens av finanskrisen. Genom det temporära ramverket har medlemsstaterna fått möjlighet att bevilja subventionerade lån, lånegarantier med reducerad riskpremie, ökad tillgång till riskkapital för små och medelstora företag och möjlighet till direkta statsstöd på upp till 500 000 euro, under förutsättning att åtgärderna anmäls till och godkänns av kommissionen. Europeiska Investeringsbanken (EIB), har under 2009 och 2010 ökat sin utlåning till kommersiella banker, bl.a. som en följd av det paket på 30 miljarder euro som avsattes hösten 2008 för lån och garantier till små och medelstora företag. Kommissionen beslutade i december om vissa justeringar och en förlängning t.o.m. 2011.

Användningen av strukturfondsmedel för finansieringsändamål till små och medelstora företag har utvecklats ytterligare under året. I Sverige har

ett antal fonder etablerats och ett flertal investeringar i små och medelstora företag har genomförts. Finanskrisen har bidragit till att påskynda tillämpningen av det s.k. JEREMIE-initiativet och liknande modeller inom ramen för olika strukturfondsprogram under 2009 och 2010. Insatserna går ut på att fondera strukturfondsmedel, offentlig- och i vissa fall även annan medfinansiering i särskilda fonder som i sin tur bistår företag med lån, riskkapital och andra typer av finansiella lösningar. Den här typen av finansieringsinsatser innebär att resurser kan återbetalas till fonderna för att sedan återanvändas till finansiering av andra företag. Inom ramen för de regionala strukturfondsprogrammen i Sverige har beslut fattats om investeringsfonder enligt denna modell.

I sex av Sveriges åtta strukturfondsregioner förvaltas nu riskkapitalfonder av Almi Invest som påbörjade sin verksamhet 2009 och som har genomfört fler investeringar under året. Investeringsfonderna som förvaltas av Almi Invest består av strukturfondsmedel från EU samt regional och nationell offentlig medfinansiering. Minst hälften av resurserna i varje enskild investering ska komma från minst en privat aktör.

30.1.4 Flaggskeppsinitiativet Europa 2020-strategin – en integrerad industripolitik för en globaliserad tid

Som en del av Europa 2020-strategin presenterade kommissionen 28 oktober meddelandet En integrerad industripolitik för en globaliserad tid (faktapromemoria 2010/11:FPM37).

Meddelandet innehåller ett 70-tal förslag på åtgärder som syftar till att förbättra företagsklimatet, särskilt för små och medelstora företag och stödja utvecklingen av en stark och hållbar industribas med internationell konkurrenskraft. Kommissionen föreslår en bas med horisontella åtgärder för näringspolitiken med skräddarsydda insatser för vissa sektorer som komplement. Detta angreppssätt ska koordineras mellan politikområden och insatser i medlemsstater. Det kommer att tas fram detaljerade åtgärdsförslag allteftersom, i vissa fall kommer lagstiftning att komma ifråga, för 2011 har kommissionen aviserat att man kommer att ta fram meddelande och lagförslag kring standardisering, meddelande om en översyn småföretagsakten (SBA), meddelande kring råvarustrategi, ny strategi för kluster och nätverk, initiativ för att underlätta omställning för energiintensiv industri, initiativ kring rymd samt införande av koncept när EU-förslag har effekt på det europeiska näringslivet, s.k. konkurrensanalys och efterhandsutvärdering. Meddelandet tar även upp industriell innovation som bidragande till ökad konkurrenskraft med referens till den övergripande innovationsstrategin – Innovationsunionen (se avsnitt 32.1).

Meddelandet behandlades genom diskussioner vid konkurrenskraftsrådets möte i november och antogs genom rådsslutsatser på motsvarande möte i december. Sverige har verkat för en omställning till en grön resurssnål ekonomi som präglas av öppenhet och goda ramvillkor.

Kommissionen presenterade sitt nya meddelande om smart lagstiftning den 8 oktober (se faktapromemoria 2010/11:FPM21). I meddelandet redogör kommissionen i stora drag för sina planer om smart lagstiftning och olika element som avses ingå inom ramen för detta arbete. Bland det som kan betecknas som nyheter märks bl.a. att tiden för samråd med olika intressenter utökas från 8 till 12 veckor fr.o.m. 2012. Kommissionen kommer vidare att fästa större vikt vid utvärderingar ex post och genomföra mer genomgripande efterhandsutvärdering av befintliga regleringar inom olika områden, för att tillse att regelverken är ändamålsenliga och effektiva. Samordningen av det horisontella regelförenklaringsarbetet har nu samlats på kommissionens generalsekretariat.

Vad gäller arbetet med att förenkla befintlig EU-lagstiftning och minska de administrativa bördorna, införde föregående kommission två program. Det första är det rullande förenklingsprogrammet, som kommissionen menar har medfört betydande fördelar för medborgarna och företagen. 155 förslag har antagits och i 2010 års uppdatering av programmet återfinns 46 nya initiativ. Det andra är åtgärdsprogrammet som syftar till att minska de administrativa bördorna med 25 procent till 2012, är enligt kommissionen på rätt spår. Kommissionen har genomfört mätningar av administrativa kostnader inom 13 prioriterade områden. Kommissionen har beaktat 72 rättsakter samt identifierat 486 informationskrav på EU-nivå och mer än 10 000 nationella informationskrav till följd av genomförande av EU-rättsakter. Mätningarna indikerar att de administrativa bördorna uppgår till totalt ca 124 miljarder euro årligen.

Liggande och kommande förslag har enligt kommissionen en minskningspotential om ca 38 miljarder euro årligen, motsvarande en minskning om ca 31 procent. Det förutsätter dock att alla förslag som är föremål för medbeslutande antas av Europaparlamentet och rådet. Det kan i sammanhanget nämnas att kommissionen har förlängt mandatet för sin högnivågrupp som närmast ger råd i det fortsatta arbetet med att minska de administrativa bördorna.

Arbetet med att förbättra användningen av och kvaliteten på konsekvensbedömningarna i samband med ny regelgivning på EU-nivå fortsätter. Revisionsrätten presenterade i september 2010 en studie över huruvida konsekvensbedömningar på ett effektivt sätt används av EU-institutioner i beslutsförfaranden och om de bidrar till att åstadkomma bättre lagstiftning. Av studien framgår bl.a. att konsekvensbedömningar har blivit en väsentlig del i kommissionens policyutveckling och har använts av kommissionen för att förbättra sina förslag till olika initiativ. Kommissionens interna regelråd har bidragit till att stärka kvaliteten på konsekvensbedömningarna. Rådet och Europaparlamentet beaktar i varierande utsträckning kommissionens konsekvensbedömningar, men konsekvensbedömningar uppdateras dock inte i takt med att lagstiftningsförfarandet framskrider i de två sistnämnda instanserna. Revisionsrätten identifierade vid revisionen flera olika områden där förbättringar skulle kunna ske och i rapporten återfinns rekommendationer för det framtida arbetet med konsekvensbedömningar.

30.3.1 Konkurrens

Gruppundantaget för vertikala avtal och samordnade förfaranden

Kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 om tillämpningen av artikel 81.1 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden upphörde att gälla vid utgången av maj 2010. Den 20 april antogs en ny gruppundantagsförordning (330/2010) om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden. I maj antog kommissionen riktlinjer om vertikala begränsningar. I den utvärdering som kommissionen gjort drogs slutsatsen att det tidigare gruppundantaget med åtföljande riktlinjer fungerat väl överlag. De viktigaste ändringarna i det nya gruppundantaget har tillkommit med hänsyn till de förändringar som skett de senaste tio åren, t.ex. användandet av Internet för online-försäljning och handel över gränserna, något kommissionen vill främja för att öka konsumenternas valfrihet och priskonkurrensen. De nya reglerna tillämpas från och med den 1 juni 2010 och gäller till utgången av maj 2022.

Gruppundantaget för vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn

Den 27 maj beslutade kommissionen om ett nytt gruppundantag som innebär att för försäljning av nya bilar ska gruppundantaget för vertikala avtal tillämpas. Kommissionens förordning ska dock fortsätta att gälla till den 31 maj 2013 för vertikala avtal om köp, försäljning och återförsäljning av nya bilar. När det gäller marknaderna för service, underhåll och reservdelar regleras dessa av särskilda artiklar i den nya gruppundantagsförordningen. Dessa syftar till att öka konkurrensen på marknaden för service och underhåll, öka tillgången till teknisk information för serviceverkstäder och göra det enklare att använda alternativa reservdelar. Kommissionen har också antagit riktlinjer för vertikala begränsningar i avtal om försäljning och reparation av motorfordon och om återförsäljning av reservdelar till motorfordon (Se faktapromemoria 2009/10:FPM8). Det nya gruppundantaget gäller från och med den 1 juni 2010 och gäller till utgången av maj 2023.

Gruppundantaget för avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn

Kommissionens förordning (EG) nr 358/2003 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på vissa grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn upphörde att gälla vid utgången av mars. Den 24 mars beslutade kommissionen om ett nytt gruppundantag (267/2010). Det nya gruppundantaget, som inte är lika omfattande som

det tidigare, tillämpas från och med den 1 april och gäller till utgången av mars 2017. Skr. 2010/11:105

Gruppundantaget för avtal, beslut och samordnade förfaranden mellan linjerederier (konsortier)

Kommissionen har antagit en ny förordning om gruppundantag för konsortier mellan linjerederier (906/2009) vilken trädde i kraft i april. Den gällande förordningen om gruppundantag för konsortier (förordning (EG) nr 823/2000), som löpte ut i april, ger linjerederier rätt att inleda ett samarbete för att gemensamt tillhandahålla frakttjänster (s.k. konsortier). Genom den nya förordningen förlängs undantaget för sådant samarbete med fem år, till april 2015, men under nya förhållanden, med ny lagstiftning och under förändrade ekonomiska förutsättningar. En av de viktigaste ändringarna är att tröskelvärden för marknadsandelar har sänkts. Ett företag vars marknadsandel överskrider tröskelvärden har inte automatiskt rätt till ett undantag enligt förordningen. En annan viktig ändring är att undantaget nu omfattar all linjesjöfart med gods.

Gruppundantagen för specialiseringsavtal och avtal om forskning och utveckling

Kommissionen har antagit en ny förordning om gruppundantag för vissa specialiseringsavtal (EU) nr 1218/2010. Kommissionen har även antagit en ny förordning om gruppundantag för forsknings- och utvecklingsavtal (EU) nr 1217/2010. De nya förordningarna trädde i kraft den 1 januari 2011 och gäller till utgången av december 2022. Kommissionens tidigare specialiseringsavtal och avtal om forskning och utveckling löpte ut den 31 december. I stora drag motsvarar de nya förordningarna om gruppundantag de tidigare gällande förordningarna om gruppundantag.

30.3.2 Statsstöd

Under året har kommissionens arbete på statsstödsområdet i väsentlig utsträckning kommit att inriktas på att hantera effekterna av den ekonomiska krisen. Framst har länder i södra Europa samt Irland haft fortsatt ekonomiska svårigheter, varför krav ställts på kommissionen att förlänga de tillfälliga statsstödsregler, som infördes 2008 och som avsågs gälla t.o.m. 2010. Kommissionen fattade därför beslut om att förlänga de tillfälliga reglerna t.o.m. 2011, men med striktare tillämpning.

Trots den ekonomiska krisen har emellertid kommissionens arbete mot att verka för mindre, men bättre riktade statliga stöd fortsatt. Inom flera områden märks mindre stödutgifter, t.ex. för rena driftsstöd, medan stödutgifterna för områden av gemensamt intresse som forskning, utveckling och innovation samt miljöförbättrande åtgärder har ökat.

I juli 2010 presenterade kommissionen ett förslag till förlängning och revidering av regelverket för statligt stöd till kolgruvor till 2014 (se faktabromemoria 2009/10:FPM115). Förslaget är väldigt kontroversiellt då det innebär undantag från det generella statsstödsregelverket och då

det avser att gynna produktion av fossila energikällor. Rådet enades den 10 december om att successivt fasa ut statliga stöd för nedläggning av kolgruvor till den 31 december 2018, dvs. fyra år senare än kommissionens ursprungliga förslag och i linje med Europaparlamentets resolution av 23 november (betänkande A6/0324/2010).

Skr. 2010/11:105

Kommissionen har under året även presenterat en handbok för nationella domstolar rörande deras tillämpning av statstödsreglerna.

Även det temporära ramverket för statligt stöd inom den finansiella sektorn har förlängts i reviderad form till den 31 december 2011. Under sommaren påbörjades en avtrappning av det statliga stödet i de tillfälliga reglerna genom att villkoren för stödet gjordes mindre förmånliga. Avsikten är att kommissionen ska anta nya regler för omstrukturering och rekonstruktion av banker som ska träda i kraft 1 januari 2012 och därmed ersätta de tillfälliga statsstödsreglerna för den finansiella sektorn. Slutligen inledde kommissionen under 2010 utvärderingar av gällande statsstödsregelverk inom bl.a. områdena tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI), varvsindustriellt stöd samt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i finansiella svårigheter.

30.4 Fordonsindustrin

Det spanska ordförandeskapet satte fordonsfrågorna högt på agendan och höll tidigt i februari ett informellt ministermöte på temat el-bilar. I det fortsatta arbetet med att främja fordonsindustri och fortsatt verka för nya vägar ut ur den ekonomiska krisen presenterade kommissionen i april sitt meddelande om rena och energieffektiva fordon (se faktagromemoria 2009/10:FPM98). Meddelandet behandlades genom antagande av rådsslutsatser om en Europeisk strategi för rena och energieffektiva fordon på konkurrenskraftsrådets möte den 25 maj. I meddelandet aviserades en återstart av högnivågruppen CARS-21 som sammankallas av kommissionen. I gruppen ingår bland annat representanter för bilindustrin, medlemsstater och transportsystemet. I oktober tog kommissionen beslut om den nya utformningen av CARS-21 med utökat antal medlemmar och där nu även Sverige ingår. Sverige har drivit en linje att verka för rena och energieffektiva fordon generellt utan att förorda specifik teknik.

31 Konsumentpolitik

Sveriges allmänna inriktning när det gäller konsumentpolitiken i EU är att verka för gemensamma regler på en hög konsumentskyddsnivå för att främja en väl fungerande inre marknad. En prioritering under året har varit förhandlingarna om förslaget till direktiv om konsumenträttigheter.
--

Förhandlingarna rörande det i oktober 2008 presenterade förslaget till direktiv om konsumenträttigheter (se faktapromemoria 2008/09:FPM35) har fortsatt under året. Förslaget syftar till en sammanslagning av direktiven 85/577/EEG om avtal som ingås utanför fasta affärslokaler, 93/13/EEG om oskäliga villkor i konsumentavtal, 97/7/EG om distansavtal och 1999/44/EG om försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier.

Till skillnad från de fyra befintliga direktiven, som är föremål för harmonisering på miniminivå, inriktas direktivförslaget på fullharmonisering. Flertalet medlemsstater har i princip ställt sig bakom fullharmonisering på detta område, men i takt med att förhandlingsarbetet intensifierats har önskemål om lösningar som ger medlemsstaterna större handlingsutrymme framförts. Detta har resulterat i en överenskommelse i rådet om att bestämmelserna om oskäliga avtalsvillkor och konsumentköp inte ska omfattas av det nya direktivet. Europaparlamentet förväntas anta en ståndpunkt i början av 2011.

Sverige är positivt till gemensamma regler på hög konsumentskyddsnivå. En faktapromemoria har tidigare överlämnats till riksdagen och överläggning har ägt rum med civilutskottet, senast under hösten 2010. Skriftligt samråd ägde rum med EU-nämnden i december. Innan dess informerades EU-nämnden inför konkurrenskraftsrådets möte den 10 december.

31.2 Förordning om textilmärkning

Ett förslag till ny förordning om regler för benämningar på textilier och märkning av textilprodukter, som ska ersätta tre nu gällande direktiv, presenterades i januari 2009 (faktapromemoria 2008/09:FPM90). Förslaget syftar till att benämningar på nya fibrer ska kunna antas snabbare och börja tillämpas samtidigt i hela unionen. Förhandlingarna i rådet har resulterat i en rad mindre justeringar. Europaparlamentets ändringsförslag innebär emellertid mer långtgående förändringar, bl.a. krav på obligatorisk ursprungsmärkning, vilket inte vunnit gehör i rådet. Rådet antog den 6 december sin ståndpunkt vid första behandlingen varefter förordningsförslaget kunde gå till en andra behandling.

31.3 Ytterligare konsultation om kollektiva provningsmöjligheter

I sin strategi för konsumentpolitiken 2007–2013 meddelade kommissionen att den kommer att överväga insatser när det gäller kollektiva provningsmöjligheter för konsumenter. I november 2008 presenterade kommissionen en grönbok med olika handlingsalternativ (KOM(2008) 794 slutlig). I en promemoria från oktober 2010 har kommissionärerna med ansvar för rättsliga frågor, konkurrens respektive konsumentpolitik i en gemensam informationspromemoria förutskickat

att en ny bred konsultation i frågan kommer att genomföras. Skr. 2010/11:105
Konsultationen kan den här gången antas omfatta fler områden än konsumentområdet.

32 Innovation och forskning

Sverige driver frågan om att stärka forskning och innovation inom EU. Frågan kräver ett starkt partnerskap mellan medlemsstaterna och kommissionen. Samverkan mellan forskning, innovation och utbildning måste stärkas inom ramen för Innovationsunionen och inom det Europeiska forskningsområdet (ERA). Forskning och innovation måste i ökad utsträckning inriktas mot de stora samhällsutmaningarna. Forskningsresultat måste ytterligare nyttiggöras.

32.1 Flaggskeppsinitiativet – Innovationsunionen

Innovationsfrågorna har varit aktuella under hela året. Under det spanska ordförandeskapet hanterades innovationspolitiken inom ramen för integrerade slutsatser på industripolitikens område vid konkurrenskraftsrådets möte i mars. Slutsatserna utgjorde ett inspel till kommissionens meddelande ”Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla” (se faktapromemoria 2009/10:FPM56). Europeiska rådet antog sedan tillväxtstrategin i juni (se även kap. 2).

I oktober presenterade kommissionen flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen (se faktapromemoria 2010/11:FPM20). Meddelandet innehåller drygt trettio förslag som tillsammans syftar till ett strategiskt tillvägagångssätt där innovation ingår som en överordnad politisk målsättning. Åtgärderna omfattar bl.a. utbildning, forskning, innovation, tillgång till finansiering, upprättande av en inre marknad, social sammanhållning samt en ny samarbetsform benämnt Europeiska innovationspartnerskap.

Innovationsunionen diskuterades en första gång vid konkurrenskraftsrådets möte den 11–12 oktober och därefter antogs rådslutsatser vid mötet den 26 november. Sverige har generellt sett varit positiva till Innovationsunionen eftersom forskning, innovation och utbildning är avgörande för EU:s ekonomiska tillväxt. Överläggningar om rådslutsatserna hölls i såväl utbildningsutskottet som näringsutskottet den 16 november. Samråd med EU-nämnden ägde rum den 19 november.

32.2 Förenkling av ramprogrammets regelverk

Under våren presenterade kommissionen ett meddelande om förenklat genomförande av ramprogrammen för forskning (KOM(2010) 187). Under det spanska ordförandeskapet antogs i maj övergripande rådsslutsatser om förenklade och mer effektiva program. Slutsatserna innehåller bl.a. ett antal principer som ska vara vägledande för förenklaringsarbetet. Även det belgiska ordförandeskapet valde att

prioritera frågan om förenkling och ytterligare rådsslutsatser som var mer detaljerade antogs i oktober.

Sverige har varit positivt inställt till slutsatserna om förenkling av ramprogrammen. Insatser för förenkling inom såväl det 7:e som i det kommande 8:e ramprogrammet är av största betydelse för forskning och innovation i Europa, vilket i sin tur har betydelse för ekonomisk konkurrenskraft, hållbar samhällsutveckling och arbetet med andra stora samhällsutmaningar. Slutsatserna var föremål för behandling se ovan av EU-nämnden i maj respektive oktober.

32.3 Gemensam programplanering

Gemensam programplanering innebär att enskilda länder i Europa går samman för att gemensamt prioritera, planera och genomföra stora forskningsprogram som adresserar viktiga samhällsproblem. Arbetet med pilotprojekt inom området neurodegenerativa sjukdomar, särskilt Alzheimer, har fortsatt under 2010. En högnivågrupp (GPC) arbetar med att identifiera lämpliga teman. Rådet har i oktober beslutat om gemensamma program inom tre områden:

- Klimatförändringar, jordbrukssektorn och tillgång till livsmedel.
- Kulturarvet.
- Diet och hälsa.

Vidare har högnivågruppen identifierat ytterligare sex lämpliga teman för gemensamma forskningsprogram. I rådsslutsatser från november inbjöds kommissionen att bidra till förebberedelserna för denna andra omgång av program.

I förhandlingarna om rådsslutsatser om gemensamma program har Sverige bl.a. verkat för att slutsatserna tydligt ska ange att programmen drivs av enskilda länder i Europa och att kommissionens roll är att underlätta ländernas arbete i den processen.

Överläggning med utbildningsutskottet hölls i november och samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober och november.

32.4 EU:s internationella forskningssamarbete

EU har en särskild kommitté (SFIC) vars uppgift är att ta fram strategiska underlag rörande EU:s forskningssamarbete med länder och regioner utanför unionen. Under 2009 och 2010 har särskilda initiativ tagits för att utröna hur EU:s samarbete med Indien och Kina kan utvecklas.

32.5 ITER

ITER är ett internationellt forskningsprojekt för att bygga och driva en experimentreaktor som ska visa att det är vetenskapligt och tekniskt möjligt att använda fusionsenergi i fredliga syften. Projektet drivs enligt ett internationellt avtal mellan Europeiska atomenergigemenskapen

(Euratom) och ytterligare sex parter – Kina, Indien, Japan, Sydkorea, Ryssland och USA. Själva forskningsanläggningen byggs i södra Frankrike perioden 2007–2020. Skr. 2010/11:105

Sedan avtalet trätt i kraft har det visat sig att konstruktionen av anläggningen blir betydligt dyrare än vad som uppskattades under förhandlingarna av avtalet. I rådet har medlemsstaterna reagerat starkt på kostnadsutvecklingen. Sverige har tillsammans med ett flertal medlemsstater drivit en budgetrestriktiv linje och verkar för en förbättrad styrning av projektet i syfte att ytterligare minska utgifterna.

Överläggning med utbildningsutskottet och finansutskottet hölls i november. ITER har varit föremål för samråd med EU-nämnden i februari, maj, oktober och november.

32.6 Den europeiska rymdpolitiken

I samband med att fördraget om Europeiska unionens funktionssätt började gälla den 1 januari fick EU delad kompetens inom rymdfrågor. Den nya kompetensen innebär att konkurrenskraftsrådet numera inbegriper rymd som en fjärde dimension (utöver industri, inre marknad och forskning). Rådet har inrättat en arbetsgrupp för att förbereda frågorna inför rådsmötena, men behandlingen av de existerande programmen Galileo och GMES fortsätter i nuvarande arbetsgrupper.

En förordning om jordobservationsprogrammet GMES och dess inledande driftsfas (2011–2013) som beslutades om i en överenskommelse med Europaparlamentet, trädde i kraft den 22 september. I samband med konkurrenskraftsrådets möte den 25 november arrangerades även det sjätte rymdrådet mellan EU och ESA, varvid en resolution om den fortsatta europeiska rymdpolitiken antogs.

33 Sammanhållningspolitik och strukturfonder

Målet med EU:s sammanhållningspolitik och strukturfondsprogrammen 2007–2013 är att de insatser som får stöd ska bidra till regional konkurrenskraft, sysselsättning och territoriell sammanhållning.

Under året fortsatte förberedelserna för nästa programperiod, efter 2013. Kommissionen presenterade sin syn på den framtida sammanhållningspolitiken i den femte sammanhållningsrapporten den 10 november. Rapporten knyter tydligt samman de sammanhållningspolitiska insatserna till målen i Europa 2020-strategin; att skapa smart, hållbar och inkluderande tillväxt för alla. Rapporten föreslår att sammanhållningspolitiken ska genomföras med betydligt strängare villkor och fler incitament för att säkerställa att medlen utnyttjas effektivt. Sverige har under året deltagit aktivt i europeiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om urban utveckling.

Sista datum för slutredovisning av strukturfondsprogrammen 2000-2006 var den 31 mars 2010. Samtliga program som Sverige ansvarar för har lämnat slutrapport, begäran om slutlig utbetalning och revisionsutlåtande till kommissionen. Kommissionen beräknas ta slutlig ställning till dokumenten i början av 2011.

33.2 Strukturfondsprogrammen 2007–2013

Regional konkurrenskraft och sysselsättning

Regionala strukturfondsprogram

Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 fastställer riktlinjer för strukturfondsprogrammets genomförande i Sverige. Programmen omfattar hela Sverige. De åtta regionala strukturfondsprogrammen för regional konkurrenskraft och sysselsättning omfattar hela Sverige och benämns:

- Övre Norrland (Norrbottnens och Västerbottnens län),
- Mellersta Norrland (Jämtlands och Västernorrlands län),
- Norra Mellansverige (Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län),
- Stockholm (Stockholms län),
- Östra Mellansverige (Södermanlands, Uppsalas, Västmanlands, Östergötlands och Örebros län),
- Västsverige (Västra Götalands och Hallands län),
- Småland och Öarna (Kronobergs, Kalmars, Jönköpings och Gotlands län) och
- Skåne-Blekinge (Skåne och Blekinge län).

Programgenomförandet startade 2007. Följande tabell visar de fem största prioriterade områdena i programmen, där merparten av medlen är budgeterade samt en post med övriga områden:

Områden	Procent
Forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap	64
Informationssamhället	11
Förnybar energi och energieffektivitet	6
Transport	7
Kultur, turism och storstadssatsningar	6
Övriga områden	6
TOTALT	100

De åtta regionala programmen har sammanlagt tilldelats ca 8,4 miljarder kronor från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) för programperioden 2007–2013. Tillsammans med nationell offentlig medfinansiering kommer programmen att omsluta ca 18,2 miljarder kronor. Cirka 80 procent av insatserna i programmen ska fördelas till

insatsområden som bidrar till att uppfylla målen i Lissabonstrategin. Till och med den 31 december 2010 har ca 77 procent eller ca 6,5 miljarder av EU-budgeten för programperioden in-tecknats i beslut. Tillväxtverket är förvaltande myndighet med en regional organisation i alla programområden. Strukturfondspartnerskapen, som består av regionala aktörer, har till uppgift att, bland de ansökningar som godkänts av förvaltande myndighet, avge ett bindande yttrande om vilka ansökningar som ska prioriteras inför den förvaltande myndighetens beslut. Strukturfondspartnerskapen är gemensamma för struktur-fondsprogrammen för både regionala utvecklingsfonden och socialfonden (se det nationella struktur-fondsprogrammet nedan).

Nationellt struktur-fondsprogram

Det nationella struktur-fondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning 2007–2013, som omfattas av Europeiska socialfonden, ska bidra till att uppnå EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning. Det övergripande målet för programmet är ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftutbud. Projekt som främjar kompetensutveckling och motverkar utanförskap på arbetsmarknaden kan få ekonomiskt stöd inom programmet. Europeiska socialfonden bidrar med ca 6,2 miljarder kronor till det nationella struktur-fondsprogrammet för perioden 2007–2013. Nationell offentlig medfinansiering med samma belopp tillkommer. För att anpassa programmet till regionala förhållanden finns åtta regionala planer. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) är förvaltande myndighet för programmet. Myndigheten har, från programmets start till och med 2010, fattat beslut om stöd till 1 676 projekt som totalt omfattar ca 8,5 miljarder kronor inklusive nationell offentlig medfinansiering. Besluten har fattats utifrån struktur-fonds-partnerskapens prioriteringar av projekten. Det planerade antalet deltagare i dessa projekt uppgår till 307 000.

Territoriella samarbetsprogram – (Interreg)

För att stärka den ekonomiska och sociala utvecklingen och för att främja den territoriella sammanhållningen mellan Europas länder finansierar EU ett antal program för gränsöverskridande samarbete. Samlingsnamnet för dessa är ”Europeiskt territoriellt samarbete”. Programmen kan delas in i tre typer:

- gränsregionala, dvs. samarbete i gränsregioner,
- transnationella, dvs. samarbete i större makroregioner,
- interregionala, dvs. samarbete/erfarenhetsutbyte mellan regioner i hela EU.

Insatserna inom de gränsregionala och transnationella programmen ska bidra till ökad gränsöverskridande samverkan för att stärka innovativa miljöer och främja nätverksamverkan i näringslivet. Programmen förväntas också bidra till gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner samt fördjupat samarbete

kring miljöproblematiken i Östersjön och Nordsjön. Det interregionala programmet och nätverksprogrammen har som huvudsyfte att sprida kunskap och bygga upp metoder för effektivt lärande inom stadsutveckling och regional utveckling och bidrar på ett övergripande plan till att nå målen i den nationella strategin. Sverige deltar i tretton territoriella samarbetsprogram:

- Gränsregionala program: Sverige-Norge, Botnia-Atlantica, Nord, Södra Östersjön, Mellersta Östersjön och Öresund-Kattegatt-Skagerack.
- Transnationella program: Norra periferin, Östersjön och Nordsjön.
- Interregionala/nätverksprogram: Interreg IVC, Urbact, Espon och Interact.

Totalt bidrar EU (genom ERUF) med ca 10 miljarder kronor till de program som Sverige deltar i under perioden 2007–2013. Dessutom tillkommer finansiering från deltagande länder. Till och med den 31 augusti 2010 uppgår beslut om medel från ERUF till de gränsregionala och transnationella programmen till ca 4,5 miljarder, vilket innebär att ca 66 procent av de totala medlen för programmen är beslutade.

Förutom de tretton territoriella samarbetsprogrammen deltar Sverige i ett program för samarbete över EU:s externa gränser, ENPI Kolarctic (Ryssland). ENPI är ett europeiskt grannskaps- och partnerskapsinstrument (European Neighbourhood and Partnership Instrument) och är ett av EU:s gränsöverskridande samarbetsinstrument. ENPI-medel ingår även i Östersjöprogrammet för att finansiera vitryskt deltagande. Det finansiella avtalet mellan EU och Ryssland för samarbete över EU:s externa gräns godkändes i slutet av 2009. Programmet Kolarctic, som i Sverige omfattar Norrbottens län, fattade sina första projektbeslut under året.

Uppföljning och utvärdering av strukturfondsprogrammen

I strukturfondsprogrammen för både Socialfonden och Regionala utvecklingsfonden, läggs stor vikt på uppföljning och utvärdering, på såväl programnivå som projektnivå, bl.a. för att bidra till kontinuerligt lärande. Programmen utvärderas i enlighet med EU:s regelverk i samband med själva programframtagandet, under programmens genomförande och slutligen även efter det att programmen avslutats.

Pågående utvärderingar av strukturfondsprogrammen visar att genomförandet av programmen är i linje med den beslutade inriktningen. Utvärderarna poängterar dock att det är svårt att bedöma programmens grad av måluppfyllelse då endast en låg andel av projekten är avslutade. Under året har den för de åtta regionala programmen och nationella strukturfondsprogrammet gemensamma utvärderingen av genomförandeorganisationen avslutats och slutsatsen är att genomförandet fungerar väl.

De grundläggande funktionerna är på plats och relationerna mellan de olika aktörerna är goda. Utvärderingen konstaterar dock att det finns mer att göra för att förbättra lärandet, på lång sikt för att skapa en ökad samsyn kring lärandet i stort och på kort sikt genom att stärka möjligheterna att lära från de löpande utvärderingarna av projekten

genom en tydligare styrning av deras innehåll. Under året har också en tematisk uppföljning av de innovationsinriktade insatserna i de åtta regionala programmen gjorts. Generellt kan konstateras att det är en hög andel av projekten som arbetar med att främja innovationsmiljöer och att det finns en stor efterfrågan av denna typ av finansiering. Dessutom har för det nationella strukturfondsprogrammet upphandlats en processutvärdering av hur programkriterierna jämställdhetsintegrering och tillgänglighet fått genomslag i program och projekt.

Utvärderingar av de territoriella samarbetsprogrammen har också påbörjats. Här rekommenderar utvärderarna mer proaktiva insatser och närmare samarbete med viktiga målgrupper i syfte att initiera strategiska projekt inom insatsområden med låg aktivitet.

33.3 EU:s framtida sammanhållningspolitik

Diskussionerna om den framtida sammanhållningspolitiken efter 2013 fortsatte under året, bl.a. vid informella ministermöten i Spanien och Belgien under våren respektive hösten.

Den 10 november presenterade kommissionen sin femte rapport om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, där kommissionen ger sin syn på den framtida sammanhållningspolitiken (se faktapromemoria 2010/11:FPM53).

Rapporten knyter tydligt de sammanhållningspolitiska insatserna till målen i Europa 2020-strategin – att skapa smart, hållbar och inkluderande tillväxt för alla. Rapporten föreslår att sammanhållningspolitiken ska genomföras med betydligt strängare villkor och fler incitament för att säkerställa att medlen utnyttjas effektivt.

Kommissionen föreslår en ny strategi för sammanhållningspolitikens genomförande i tre steg:

- **Ett övergripande strategiskt ramverk** som i linje med Europa 2020-strategin fastställer prioriteringar, mål och de reformer som behövs.
- **Ett utvecklings- och investeringspartnerskapsavtal** som fastställer prioriteringarna för insatserna, en bättre koordinering med nationella och regionala prioriteringar, fördelningen av nationella och EU-resurser mellan prioriterade områden och program, de överenskomna villkoren samt de mål som ska uppnås.
- **Operationella program** som, liksom i pågående period, ska vara det huvudsakliga instrumentet för att förverkliga strategierna.

Det finns ett behov av viss stabilitet mellan programperiodernas genomförandesystem, dock finns några förslag i syfte att göra sammanhållningspolitiken ännu effektivare och ge ytterligare europeiskt mervärde:

- **Tematisk koncentration:** de finansiella resurserna ska koncentreras på ett fåtal prioriteter kopplade till regionernas specifika utmaningar, vilket skulle innebära att de regioner som erhåller mindre finansiering ska koncentreras sig på ett fåtal insatser, medan de som erhåller mer stöd kan välja att ha fler prioriteter.

- **Konditionalitet och incitament:** ett system med villkorade krav på medlemsstaten föreslås där ”konditionaliteten” förväntas bli kopplad till reformer i medlemsstaten, exempelvis krav på att genomföra EU-lagstiftning. Vidare föreslås en resultatreserv på EU-nivå.
- **Utvärdering, utförande och resultat:** införande av ett effektivare övervaknings- och utvärderingssystem med ett resultatorienterade mätbara mål och indikatorer.

Rapporten tar upp det nya begreppet territoriell sammanhållning som infördes i och med Lissabonfördragets ikraftträdande. Städernas roll som tillväxtmotorer lyfts fram, men också deras negativa sida när det gäller miljö och social utslagnig. Rapporten konstaterar även att i vissa fall måste särskilda insatser ske för att möta vissa geografiska eller demografiska utmaningar. Här nämns t.ex. EU:s ultraperifera regioner men också de glest befolkade regionerna i norra Europa. Rapporten menar även att nya makroregionala strategier måste grundas på en grundlig översyn av existerade strategier och tillgängliga resurser.

Kommissionen säger att stödet liksom i dag tydligt bör differentieras mellan mindre och mer utvecklade regioner baserat på BNP per capita. Kommissionen diskuterar också möjligheten att införa en ny kategori, ”intermediate” regioner, i stället för dagens ut- och infasningar och samtidigt få en rättvisare behandling av regioner med relativt likartad ekonomisk utveckling.

Sammanhållningspolitiken ska fortsatt främja gränsöverskridande, transnationella och interregionala initiativ.

Kommissionen bjuder in samtliga relevanta aktörer att inkomma med skriftliga synpunkter senast den 31 januari 2011.

Regeringen välkomnar kommissionens ambition att reformera sammanhållningspolitiken och avsikten att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i samklang med målen för Europa 2020-strategin och i partnerskap med aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Regeringens huvudsyfte är att sammanhållningspolitiken måste reformeras, främst genom att sänka den totala omfattningen och även i dess utformning. Regeringen välkomnar även kommissionens förslag om en förstärkt strategisk inriktning och ett resultatorienterat angreppssätt inför nästa programperiod. Regeringen välkomnar också ett gemensamt strategiskt ramverk för sammanhållningspolitikens fonder, fiskefonden och landsbygdsutvecklingsfonden för att på så sätt öka synergier och minska överlappning mellan fonderna.

Regeringen välkomnar att kommissionen uppmärksammat behovet av särskilda insatser för att möta vissa geografiska och demografiska utmaningar i de glest befolkade regionerna i norra Sverige.

Regeringen vill att sammanhållningspolitiken fokuserar på de delar av unionen som är i störst behov.

Regeringen vill, liksom kommissionen, betona betydelsen av det territoriella samarbetet, som ska ges hög prioritet inom sammanhållningspolitiken.

Regeringen anser att makroregionala strategier kan bidra till en fokusering på viktiga insatser inom ett gemensamt strategiskt utvecklingsområde som exempelvis Östersjöregionen.

Flera av förslagen i rapporten är outvecklade och kan bedömas först när konkreta förordningsförslag föreligger nästa år. Regeringen är därför i nuläget tveksam eller skeptisk till vissa av förslagen. Det gäller t.ex. förslagen om konditionalitet, resultatreserv och ett ”intermediate objective” som ersättning för hittillsvarande ut- och infasningsarrangemang.

33.4 Territoriell sammanhållning

Territoriell sammanhållning (Territorial Cohesion) kompletterar numera sammanhållningspolitikens övriga mål om ekonomisk och social sammanhållning, vilket framgår av artikel 174 i EUF-fördraget. Betydelsen av detta har bl.a. utvecklats i kommissionens grönbok om territoriell sammanhållning, men en exakt definition av begreppet saknas ännu. Begreppet ”territoriell” används i detta sammanhang liksom inom OECD för olika skeenden som kan kopplas till ett geografiskt område. I praktiken har exempelvis begreppet ”territoriell utveckling” kommit att beteckna en utveckling som är tydligt tvärsektoriell med avseende på olika sektorer eller politikområdets inverkan på ett territoriums eller regions utveckling. Den territoriella sammanhållningen fokuserar därmed på en politikutformning som är gränsöverskridande, såväl över geografiska och administrativa gränser, som över sektorsgränser.

I art. 174 sägs också att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt områden med vissa territoriella särdrag, exempelvis nordliga regioner med låg befolkningstäthet. Detta poängteras också i kommissionens femte sammanhållningsrapport i november. I rapporten betonas även städers och stadsregioners speciella utvecklingsförutsättningar och öppningar ges för särskilda finansiella instrument riktade mot denna typ av områden i nästa strukturfondsperiod.

När det gäller den territoriella sammanhållningens definition och innehåll betonar Sverige att alla regioner har en territoriell potential som bör användas så effektivt som möjligt genom att policy och insatser utformas utifrån varje regions unika förutsättningar. Ett gränsöverskridande regionalt utvecklingsarbete i alla de tre dimensioner som definierats ovan är en viktig förutsättning för att detta ska fungera på ett bra sätt.

Regeringen betonar vidare att de gränsöverskridande samarbetsformerna bör förstärkas och vidareutvecklas, både tvärsektoriellt över politikområden och över geografiska gränser. Det gäller exempelvis att i ökad omfattning ha ett funktionellt regionperspektiv på utvecklingsarbetet, från lokal arbetsmarknad som sträcker sig över administrativa gränser, till makroregioner där Östersjöstrategin utgör ett första exempel på ett nytt arbetssätt med utgångspunkt i den territoriella sammanhållningen.

I EU bedrivs sedan flera år tillbaka också ett mellanstatligt samarbete kring territoriell sammanhållning. Även flera länder utanför EU-kretsen deltar i samarbetet, exempelvis Norge, Schweiz och Kroatien. Samarbetet som drivs inom ramen för varje lands EU-ordförandeskap har resulterat i framtagandet av den territoriella agendan, vilken antogs vid ett informellt ministermöte i Leipzig i maj 2007. Under det efterföljande

portugisiska ordförandeskapet godkändes också ett handlingsprogram utgående från ”Den territoriella agendan”.

Den territoriella agendan innehåller utmaningar och prioriteringar utifrån den territoriella sammanhållningens grundläggande principer, medan handlingsprogrammet listar åtgärder som syftar till implementering inom såväl EU:s som medlemsländernas ansvarsområden. Sverige deltar i arbetet inom ramen för medlemsländernas och kommissionens nätverk NTCCP (National Territorial Cohesion Contact Points), möten på DG-nivå och i förekommande fall informella ministermöten.

Under ledning av Ungern pågår för närvarande en uppdatering och revidering av den territoriella agendan vilken ska antas i maj 2011 vid ett informellt ministermöte under deras EU-ordförandeskap. Sverige deltar i Ungerns underlags- och analysarbete genom Nordregio och Näringsdepartementet.

33.5 EU:s strategi för Östersjöregionen

Efter antagandet av EU:s strategi för Östersjöregionen som en av Sveriges ordförandeskaps profilfrågor den 29–30 oktober 2009 vid Europeiska rådet, har arbetet inletts med strategins genomförande. Arbetet med strategin sker på grundval av allmänna rådets slutsatser från den 26 oktober 2009, där formerna för styrning fastställdes. Genom slutsatserna inrättades bl.a. en högnivågrupp under kommissionens ledning med ansvar att samråda med kommissionen i genomförandet av strategin och uppdateringen av strategins handlingsplan. Högnivågruppen har sammanträtt två gånger under året, den 12 april och den 13 december. Likaså inrättades genom slutsatserna ett årligt forum med syfte att förankra och samråda med berörda intressenter och parter. Under året anordnades det årliga forumet i Tallinn den 14–15 oktober.

Genomförandet av strategin sker i berörda medlemsländer genom att genomföra de, beroende på hur man räknar, ca 90 projekt som finns i strategins handlingsplan. Projekten är indelade i 15 prioriteringsområden och Sverige leder fyra av dessa. Sverige leder prioriteringsområden

- nr 3 att minska användningen av farliga ämnen (Naturvårdsverket),
- nr 7 regionens potential för forskning och innovation (Näringsdepartementet tillsammans med Polen),
- nr 9 i den del som rör hållbart fiske (Landsbyggsdepartementet) och
- nr 11 att förbättra interna och externa transportförbindelser (Näringsdepartementet med Litauen).

33.6 Europeiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om urban utveckling

EU-samarbetet inom urban utveckling sker främst genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte, med utgångspunkt i principen om medlemsstaternas nationella kompetens. Regeringen har under året deltagit i den tjänstemannasammanslutning som primärt ansvarar för utbytet mellan medlemsstaterna (Urban Development Group).

Under perioden april 2009 till maj 2010 utvecklade en arbetsgrupp av medlemsstater och institutioner (MS/I-gruppen) ett webbaserat verktyg för hållbar stadsutveckling som grundas på Leipzig-stadgan: ”Reference Framework for Sustainable Cities” En utlysning har skett inom Urbact-programmet om ett pilotprojekt för att utvärdera resultatet. En grupp städer med Leipzig i spetsen lämnar konkreta synpunkter för att främja att verktyget blir användbart och efterfrågat. Från Sverige deltar Göteborg stad. Den 22 juni gavs vid ett informellt ministermöte i Toledo klartecken till att utvecklingsarbetet med ”Reference Framework for Sustainable Cities” kan fortsätta. Arbetet har hittills finansierats av Frankrike men det fortsatta arbetet kommer nu att finansieras av kommissionen; DG Regional Policy.

En utlysning för att få fler pilotstäder har lett till att även Umeå och Uppsala kommer att utvärdera verktyget.

Mer information finns på webbplatsen www.rfsustainablecities.eu.

Regeringen har också deltagit i det europeiska kunskapsnätverket European Urban Knowledge Network, men fattade i november beslut om att inte förnya medlemskapet för nästa år.

34 Turism

Turistsektorn är en av Europas största sektorer om man ser till andel av BNP och sysselsättning. Turismsamarbetet på europeisk nivå syftar till att komplettera medlemsstaternas insatser och skapa en övergripande turismpolitik för att ta tillvara Europas långsiktiga konkurrenskraft inom området.

Sverige har under året aktivt deltagit i samtliga processer inom turismområdet och har betonat att turistsektorn främst är en nationell angelägenhet, men att EU inom en del områden kan ha en viktig kompletterande roll, t.ex. inom transporter, kunskaps- och erfarenhetsutbyte och utveckling av hållbar turism.

Under året presenterade kommissionen meddelandet ”Europa, världens främsta resmål – en ny politisk ram för europeisk turism” (se faktapromemoria 2009/10:FPM112). Meddelandet tog sin utgångspunkt i Lissabonfördraget, där en rättslig grund för en gemensam europeisk turismpolitik introducerades. Under året har rådet behandlat kommissionens meddelande och antagit slutsatser på området. En implementeringsplan för den europeiska turismpolitiken har därefter börjat diskuteras i kommissionen. I samband med det europeiska turismforumet i november arrangerades ett informellt ministermöte för att diskutera början på en sådan implementeringsplan.

Sveriges övergripande ståndpunkt är att turism är ett område som bör hanteras på nationell nivå, men att det inom vissa områden kan vara värdefullt med gemensamma aktiviteter, som kompletterar medlemsstaternas egna insatser.

DEL 7 TRANSPORTER, POLITIKEN I INFORMATIONSSAMHÄLLET SAMT ENERGI

35 Transporter

Målet med Sveriges EU-arbete i transportsektorn är att medverka till ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt transportsystem i Europa. Ett väl fungerande transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka Europas ekonomi och konkurrenskraft. Under det gångna året har Sverige aktivt medverkat i diskussionerna med transportministrarna om den framtida transportpolitiken. Diskussionerna kommer att ligga till grund för kommissionens vitbok om en gemensam transportpolitik. På järnvägsområdet har förordningen om ett järnvägsnät för konkurrenskraftig godstrafik antagits och en intensiv behandling av ett förslag till direktiv om upprättande av ett gemensamt inre järnvägsområde inletts. Transportministrarna har vidare hållit ett särskilt möte över videolänk och ett extrainsatt transport-, telekommunikations och energiråd med anledning av de konsekvenser som molnet av vulkanaska från Island haft för flygtrafiken.

35.1 Frågor som rör flera trafikslag

35.1.1 Vitboken om den framtida transportpolitiken

Under det gångna året har diskussionerna om den framtida transportpolitiken fortsatt. På transport-, telekommunikations och energirådets möte (TTE-rådet) den 24 juni behandlades transportsektorns roll i strategin EU 2020 och den 19 oktober hölls en riktlinjedebatt om strategin och framtiden för transporter 2010–2020. Sverige har pekat på att det europeiska transportsystemet lider av att varken medlemsstaterna eller transportslagen samverkar i tillräcklig omfattning. Vad EU behöver är ett effektivt, robust och sammanhållet transportsystem som grundas på en fullbordad inre transportmarknad. Debatterna har varit inriktade på den vitbok om den framtida transportpolitiken som kommissionen avser att lägga fram under första delen av 2011. Samråd med EU-nämnden ägde rum den 18 juni respektive den 8 oktober.

Revidering av riktlinjerna

Kommissionen presenterade i maj ”Samråd om framtidens strategi för de transeuropeiska transportnäten” (se faktapromemoria 2009/10:FPM97). Arbetsdokumentet innehåller förslag till inriktning för den framtida strategin och metodologi för planeringen av TEN-T och har varit föremål för ett allmänt samråd under maj-september. Dokumentet diskuterades vid ett högnivåmöte i samband med TEN-T-dagarna i juni i Zaragoza, Spanien. Sverige har också avgett ett yttrande under samrådet, där stöd uttrycks för den huvudsakliga inriktningen på revideringen men där Sverige gärna vill se ett större fokus på företags behov och godstransporter samt på harmonisering och förenkling av standarder och regler i transportsektorn. Revideringsarbetet fortsätter under 2011. Kommissionen avser att lägga förslag till ny reglering av TEN-T under 2011.

Ansökningar och bidrag 2010

Kommissionen har under året gjort utlysningar inom såväl det ettåriga programmet som det fleråriga programmet. Totalt sett för båda utlysningarna har Sverige tilldelats ca 43 miljoner euro.

Årliga programmet

Budgeten för denna utlysning var på 80 miljoner euro. Sverige fick ca 3 miljoner euro. Medel beviljades för Haparandabanan.

Fleråriga programmet

Inom ramen för det fleråriga programmet gjordes flera utlysningar. Budgeten för utlysningen avseende trafikledningssystem och funktionella lufttrumsblock (ATM/FABs) var 20 miljoner kronor. Sverige fick ca 4 miljoner euro för färdigställandet av dokumentation och överenskommelser (mellan berörda stater, tillsynsmyndigheter och flygtrafik-tjänstutövare) som erfordras för att 2012 upprätta ett Nordeuropeiskt lufttrumsblock (NEFAB) i överensstämmelse med EU:s SES II initiativ. Budgeten för utlysningen avseende Motorways of the Sea var 85 miljoner euro.

Regeringen ansökte tillsammans med regeringarna i Danmark, Belgien, Estland och Finland om tre sjömotorvägsprojekt nämligen projektet The Baltic Sea Hub and Spokes project mellan Göteborg, Århus och Tallinn, projektet Movits mellan Göteborg och Zeebrugge samt projektet Mona Lisa som är ett horisontellt projekt där Danmark och Finland också deltar. De tre projekten syftar bland annat till förbättrade transportmöjligheter in och ut från Östersjöområdet, kvalitetssäkring av farleder i Östersjön samt andra sjösäkerhetshöjande åtgärder samt att förenkla informationsflödena mellan aktörerna i en godstransport för att

på så sätt möjliggöra en digital fraktsedel. I december beslöt kommissionen att stödja projekten The Baltic Sea Hub and Spokes project och Mona Lisa vilket innebar att projekten beviljades medel på totalt ca 36 miljoner euro.

35.1.3 Galileo

Den 24 mars 2009 presenterade kommissionens ett förslag (KOM(2009)139 slutlig) om inrättandet av strukturer för de europeiska programmen för satellitbaserad radionavigering; Galileo och EGNOS. Ändringen behövde göras mot bakgrund av att det genom förordning 683/2008 fastställts en ny ram för offentlig styrning och finansiering av programmen. Under 2009 behandlade rådet förslaget. I april i år slöt rådet och Europaparlamentet en överenskommelse om en ny förordning.

Den 14 juni presenterade kommissionen ett meddelande om en åtgärdsplan för tillämpningar för det globala systemet för satellitnavigering (KOM(2010) 308 slutlig). Åtgärdsplanen listar 24 åtgärder med syfte att få ut mesta möjliga nytta av Galileo och EGNOS. Åtgärderna består till största delen av insatser för certifiering, standardisering, samordning och informationsspridning. Rådet antog den 15 oktober slutsatser med anledning av meddelandet. Regeringen hade samråd med EU-nämnden i frågan den 8 oktober 2010. Sverige stödde i huvudsak kommissionens förslag.

Den 8 oktober presenterade kommissionen ett förslag (KOM(2010) 550 slutlig) till föreskrifter för tillträde till och förvaltning av PRS (Public Regulated Service – en offentligt reglerad tjänst från Galileo). PRS planeras vara helt reserverad för användare med myndighetstillstånd och ska användas för känsliga tillämpningar med stort behov av kontinuerliga tjänster. I förslaget föreslås bl.a. att varje medlemsstat självständigt bör kunna besluta vilka PRS-användare som ska bemyndigas samt fastställa tjänstens användningsområden. Man föreslår också att varje deltagare utser en ansvarig PRS-myndighet för förvaltning och kontroll av användare. Rådet tog den 2 december del av en lägesrapport i förhandlingarna. Förhandlingarna i rådet fortsätter under det ungerska ordförandeskapet 2011. Regeringen hade senast samråd med EU-nämnden i frågan den 26 november. Sverige stödde i huvudsak kommissionens förslag.

35.1.4 Rådets slutsatser om handlingsplanen för rörlighet i städer

I TTE-rådet antogs den 24 juni slutsatser om kommissionens handlingsplan för rörlighet i städer (se faktapromemoria 2009/10:FPM26). I rådets slutsatser välkomnas kommissionens handlingsplan eftersom den innebär ett stöd till myndigheterna i arbetet med att förbättra stadernas transportsituation samtidigt som ansvaret fortfarande finns lokalt, regionalt och nationellt. Slutsatserna betonar att EU:s roll främst är att stimulera och stödja myndigheter att bedriva en politik för stads-transporter som verkar för att nå målen om minskad klimatpåverkan,

skapa ett effektivt transportsystem och att stärka social sammanhållning. Slutsatserna stödjer därför ansatsen i kommissionens handlingsplan att EU:s roll främst består av att sprida erfarenheter och kunskap, stärka finansiering inom befintliga budgetramar och utge riktlinjer för viktiga aspekter.

I arbetet med slutsatserna har Sverige särskilt framhållit att EU bör ha en roll i arbetet med att minska variationen i utformningen av gröna zoner genom att främja gemensamma standarder. På så sätt kan införandet av sådana zoner underlättas samtidigt som människors och varors rörlighet inom unionen inte hindras. Sverige har även framhållit att det framtida arbetet med att åstadkomma hållbara stadstransporter inte bör belasta EU:s budget. Överläggningar med trafikutskottet skedde den 15 juni och samråd med EU-nämnden skedde den 18 juni.

35.2 Landtransporter

35.2.1 Trafiksäkerhet

Den 16 juni presenterade kommissionen ett meddelande om politiska riktlinjer för trafiksäkerhet fram till 2020 (se faktagromemoria 2009/10:FPM126). Riktlinjerna syftar till att skapa allmänna ramar och målsättningar för nationella och lokala strategier. Kommissionen föreslår att det kvantitativa målet att halvera antalet dödsolyckor i trafiken i EU behålls. Vidare fastställts sju strategiska mål för nästa årtionde. För vart och ett av dessa föreslås insatser på EU-nivå och i medlemsstaterna. Under hösten förhandlades rådsslutsatser fram om förslaget. Regeringen var positivt till att etablera ett strukturerat och sammanhållet arbete inom EU och stödde slutsatserna. Rådet antog den 2 december slutsatserna. Regeringen hade samråd med EU-nämnden den 26 november.

35.2.2 Gränsöverskridande uppföljning av trafikförseelser

Förslaget syftar till att göra det lättare att över landsgränserna följa upp vissa brott mot trafiklagstiftningen vilka särskilt hotar trafiksäkerheten. Det ursprungliga direktivförslaget (se faktagromemoria 2007/08:FPM114) som lades fram sommaren 2008 innehöll regler med krav på medlemsstaterna att tillhandahålla information från fordonsregistret, att efterfråga sådan information, att följa upp trafikförseelser genom att sända en bifogad blankett till ägaren av det inblandade fordonet m.m. Det belgiska ordförandeskapet föreslog en ändring av den rättsliga grunden från artikel 91.1c i EUF-fördraget (transportpolitik) till artikel 87.2 i EUF-fördraget (polissamarbete). För det informationsutbyte som direktivet föreskriver ska befintliga system som tagits fram genom samarbete under rådet användas (Prümbesluten och EUCARIS).

En politisk överenskommelse togs vid TTE-rådet den 2 december. Direktivet innebär i nuvarande lydelse att medlemsstaterna ska kunna ha möjlighet till utbyte av fordons- och fordonsägaruppgifter mellan medlemsstaterna för uppföljning av vissa väsentligare trafikförseelser.

Den medlemsstat där förseelsen begåtts kan bestämma om det finns behov av att efterfråga information. Det innehåller även en möjlighet för de medlemsstaterna som vill använda sig av en mall för att skriva ett informationsbrev till ägaren/innehavaren av det fordon som varit inblandat i en förseelse. Mervärdet med förslaget anges vara att det har en avskräckande effekt genom att informationsutbyte möjliggörs så att möjligheterna att spåra den som begått en förseelse ökar. Detta medför att trafiksäkerheten förbättras. Samråd med EU-nämnden skedde senast den 26 november.

35.2.3 Eurovinjett – avgifter för tunga lastbilar

Kommissionen presenterade i juli 2008 ett förslag till direktiv om ändring av det så kallade eurovinjettdirektivet (se faktapromemoria 2007/08:FPM136). Direktivet är tillämpligt på fordonsskatter samt tids- och distansbaserade vägavgifter som tas ut av lastbilar och lastbils-kombinationer med en högsta tillåten bruttovikt av mer än 3,5 ton.

Kommissionens förslag avser reglerna för vägavgifter. Grundprincipen i nu gällande direktiv är att vägavgifter maximalt får motsvara självkostnaden för investering och drift av infrastruktur. Enligt förslaget ska det bli möjligt att, utöver den infrastrukturfinansierande avgiften, införa en särskild distansbaserad vägavgift för att internalisera lastbilstrafikens externa kostnader för utsläpp av lokala luftföroreningar, buller och trängsel.

TTE-rådet kunde den 15 oktober anta en politisk överenskommelse. Sverige gjorde, tillsammans med Förenade Kungariket och Irland, ett uttalande till protokollet om att artikel 113 i fördraget om EU:s funktionssätt borde ha använts som rättslig grund för ändringsdirektivet. Samråd med EU-nämnden skedde den 8 oktober.

35.2.4 Vagarbetstidsdirektivet

Förslaget, från 2008, innehöll en möjlighet för medlemsstaterna att välja om det skulle omfatta egenföretagare eller inte (se faktapromemoria 2008/09:FPM33). Den 16 juni röstade Europaparlamentet ned förslaget om att ge medlemsstaterna möjlighet att fortsatt utesluta egenföretagare från att omfattas av vägarbetstidsdirektivet. Kommissionen därefter formellt tillbaka sitt förslag vilket innebar att direktiv 2002/15/EG nu även gäller för förare som är egenföretagare. Den 12 juli skickade kommissionen en begäran om besked från samtliga medlemsstater om hur detta regleras och kontrolleras nationellt. Sverige undantar i dag egenföretagare. Lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete tillämpas på arbete som utförs av mobila arbetstagare som är anställda av företag.

35.2.5 Busspassagerares rättigheter

Förslaget utgör en del i arbetet med att stärka passagerarnas rättigheter inom hela transportsektorn och anknyter till de redan antagna EU-

förordningarna om passagerarrättigheter på fartygs-, luftfarts- respektive järnvägsområdet. Förslaget omfattar huvudsakligen persontransporter med busstransportföretag i linjetrafik och innehåller bl.a. bestämmelser om ansvar vid dödsfall och personskador som tillfogas passageraren och om passagerares rätt till information, assistans och kompensation vid förseningar och inställda resor (se faktapromemoria 2009/10:FPM22). Det innehåller också bestämmelser om rätt till information och assistans för passagerare med funktionshinder eller nedsatt rörlighet.

Efter påbörjat förlikningsförfarande kunde rådet och Europaparlamentet enas om en kompromiss den 30 november. Förordningen ska nu antas formellt av rådet och parlamentet. Förslaget har varit föremål för information i civilutskottet den 15 juni och den 25 november.

35.2.6 Ett järnvägsnät för konkurrenskraftig godstrafik

I september antogs Europaparlamentets och rådets förordning om ett europeiskt järnvägsnät för konkurrenskraftig godstrafik (se faktapromemoria 2008/09:FPM69). Den syftar ytterst till att ge järnvägens långväga godstransporter bättre framkomlighet i Europa. Förordningen innehåller bestämmelser om:

- inrättande, administration och utveckling av de transeuropeiska korridorer som järnvägsnätet för konkurrenskraftig godstrafik ska bestå av,
- hur framkomligheten för alla typer av järnvägstrafik i korridorerna ska planeras och levereras.

Initialt ska nio korridorer inrättas. Medlemsstaterna kan komma överens om fler, så länge dessa uppfyller angivna kriterier i förordningen. De medlemsstater som korridorerna genomkorsar ska svara för att korridorerna blir inrättade. De nio initiala korridorerna ska bestå av befintliga järnvägslinjer i medlemsstaterna. För Sveriges del innebär det att Södra stambanan och Öresundsbroförbindelsens svenska del kommer att ingå i korridoren mellan Stockholm och Palermo, som ska vara inrättad senast i oktober 2015.

Berörda medlemsstater och infrastrukturförvaltare ska i samarbete svara för administrationen av korridorerna. För varje korridor ska särskilda administrativa organ upprättas för detta ändamål. De berörda infrastrukturförvaltarna ska på grundval av förordningens bestämmelser svara för planeringen av kapacitetsutnyttjandet i korridorerna och för trafikledningen. Sverige röstade i rådet för att förordningen skulle antas. Samråd med EU-nämnden skedde den 5 juni 2009.

35.2.7 Omarbetning av första järnvägspaketet

Kommissionen presenterade i september ett förslag till sammanslagning av direktiven i det så kallade första järnvägspaketet till ett samlat direktiv om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde (se faktapromemoria 2010/11:FPM17). Syftet med förslaget är att förenkla och förtydliga det befintliga regelverket för att ge bättre förutsättningar

för en effektiv utveckling av järnvägsmarknaderna samt att hejda den fortgående försämringen av infrastrukturens kvalitet i många medlemsstater. De mer betydande materiella förändringarna avser främst bestämmelserna om fastställande och uttag av banavgifter, tillhandahållande av tjänster till järnvägsföretag, regleringsorganens roll samt bestämmelser om finansiering av vidmakthållande av och investering i infrastruktur. TTE-rådets behandling av förslaget har inletts under hösten. Samråd med EU-nämnden skedde den 26 november.

35.3 Sjöfart

35.3.1 EU:s sjösäkerhetsbyrå

EU:s sjösäkerhetsbyrå European Maritime Safety Agency (EMSA) tillkom till följd av olyckan med oljetankern Erika år 2002. EMSA startade sin verksamhet i mars 2003. EMSA har till uppgift att hålla en hög, enhetlig och effektiv nivå på sjösäkerheten och att förebygga oljeutsläpp inom EU. EMSA ger också medlemsstaterna och kommissionen teknisk hjälp för att medlemsstaterna ska kunna genomföra och tillämpa lagstiftningen när det gäller bl.a. sjösäkerhet och sjöfartsskydd. Ett förslag till ändring av förordning har presenterats av kommissionen (se faktapromemoria 2010/11:FPM34). Förslaget klargör EMSA:s nuvarande uppgifter och roll samt föreslår att EMSA:s uppgifter utökas till nya områden där en utveckling pågår på internationell eller EU-nivå.

Sverige har uttalat sig positivt till att en anpassning görs av EMSA:s grundförordning. Nya uppgifter har redan lagts på EMSA genom t.ex. tredje sjösäkerhetspaketet. Sverige anser dock att styrningen av EMSA bör förbättras så att myndigheten ändrar riktning mot att vara en mer stödjande myndighet för medlemsstaterna. Sveriges generella inställning är också att EMSA:s uppgifter inte ska utökas ytterligare och att förordningen inte ska öppna upp för att lägga framtida uppgifter på EMSA som inte har täckning i unionslagstiftningen. Behandlingen av förslaget beräknas pågå under våren 2011.

35.3.2 Rapporteringsformaliteter för fartyg som ankommer till och/eller avgår från hamnar inom EU

Den 20 oktober antogs direktivet om rapporteringsformaliteter för fartyg som ankommer till eller avgår från hamnar i medlemsstaterna (se faktapromemoria 2008/09:FPM89). Syftet med direktivet är att förenkla och harmonisera de administrativa förfaranden som gäller för sjötransporter genom en allmän övergång till elektronisk överföring av uppgifter samt genom en förenkling av rapporteringsformaliteterna. Det innebär att informationsförfarandena avskaffas eller att vissa standardiserade förenklingsformulär godkänns för fartyg och varor som går mellan hamnar inom EU samt att insamlingen av informationen harmoniseras. Medlemsstaterna ska tillämpa bestämmelserna från och med den 19 maj 2012. Medlemsstaterna ska godkänna att rapporterings-

35.3.3 Full integrering av vattenburna transporter i EU:s transport- och logistikkedjor

Vid TTE-rådet den 2 december antogs rådsslutsatser om full integrering av vattenburna transporter i EU:s transport och logistikkedjor. Slutsatserna föreslår en rad förbättringar på olika områden för främjandet av ”En europeisk sjöfart utan hinder”, bl.a. ett nytt pilotprojekt – ”Blue Belt” – som syftar till att genom teknikanvändning underlätta för vattenburna transporter inom EU och inkludera dem i EU:s logistikkedja. Kommissionen föreslås initiera projektet ”Blue Belt” som kommer att baseras på den befintliga tekniken för rapporteringssystemet ”SafeSeaNet”. Sverige välkomnade slutsatserna och anser att åtgärder som syftar till att förbättra sjöfartens framtida roll inom EU:s transport- och logistiksystem är angelägna. Regeringen samrådde med EU-nämnden den 26 november.

35.3.4 Fartygspassagerares rättigheter

Förslaget, från 2008, utgör en del i arbetet med att stärka passagerarnas rättigheter inom hela transportsektorn (se faktagromemoria 2008/09:FPM78) och anknyter till de redan antagna EU-förordningarna om passagerarrättigheter på luftfarts- respektive järnvägsområdet samt till det förslag till EU-förordning om busspassagerares rättigheter som redovisas ovan. Förslaget omfattar transporter såväl till sjöss som på inre vattenvägar och innehåller bestämmelser om passagerares rätt till information, assistans och kompensation vid förseningar och inställda resor. Det innehåller också bestämmelser om rätt till information och assistans för passagerare med funktionshinder eller nedsatt rörlighet. Förordningen antogs den 24 november. Förslaget har varit föremål för information i civilutskottet den 15 juni.

35.4 Luftfart

35.4.1 Relationer med tredjeland

Luftfartsförhandlingar med USA om ett avtal har slutförts och under-tecknats, liksom avtal mellan EU och Jordanien respektive Georgien. Med stöd av ett mandat från rådet har kommissionen under året inlett förhandlingar om ett luftfartsavtal med Brasilien. Ett samarbetsavtal med FN:s organ för civil luftfart (ICAO) har ingåtts.

Askmoln från isländska vulkanen Eyjafjällajökuls utbrott i april innebar stora konsekvenser för luftfarten. För att nå en gemensam tillämpning hölls två extra transportministermöten. Rådet kunde enas om gemensamma regler för att bedriva luftfart i förhållande till askans koncentration i lufrummet.

35.4.3 Luftfartsskydd

I juni presenterade kommissionen ett meddelande om användningen av säkerhetsskannrar vid unionens flygplatser (se faktapromemoria 2010/11:FPM1). I meddelandet analyseras den ökade användningen av skannrar, med särskilt fokus på behovet av ett stärkt luftfartsskydd, vikten av en harmoniserad EU-strategi, skyddet för den personliga integriteten och vikten av att bevaka eventuella hälsorisker. Efter att ha diskuterat meddelandet med Europaparlamentet, rådet och berörda intressenter, kommer kommissionen att återkomma med en konsekvensbedömning och ett eventuellt lagförslag.

När det gäller skyddet för fraktflyget har en högnivågrupp tagit fram en rapport med förslag på olika åtgärder för att stärka detta skydd. Rapporten har presenterats för såväl transport- som inrikes- och justitieministerna.

35.4.4 Olycksutredning inom civil luftfart

Förslaget syftar till var att förstärka luftfartsäkerheten där målet för säkerhetsutredningar bör vara att förhindra framtida olyckor och tillbud, utan att skuld eller ansvar fördelas.

Beslut om allmän inriktning togs av TTE-rådet den 11 mars och den 20 oktober antogs Europaparlamentets och rådets förordning om utredning och förebyggande av olyckor och tillbud inom civil luftfart (se faktapromemoria 2009/10:FPM53). Detta innebär att ett nätverk bildas med de nationella myndigheterna för olycksutredningar och Europeiska luftfartsäkerhetsbyrån, EASA. Nätverket ges en ram i form av ett regelverk som fastställer rättigheter och skyldigheter för nätverkets medlemmar. Genom ett ökat och formaliserat erfarenhets- och informationsutbyte mellan nationella myndigheter och EASA kommer lärdomar från olyckor och tillbud att snabbare kunna få genomslag på flygsäkerheten.

Förslaget innebär vidare att de nationella myndigheterna även fortsatt får bistå varandra vid utredning av olyckor inom civil luftfart om de kommer överens om detta från fall till fall. Sverige har i förhandlingarna haft en positiv syn på att formalisera nätverket för att öka flygsäkerheten. De synpunkter Sverige framfört om att förordningen måste överensstämma med den svenska grundlagen gällande utlämnande av handlingar har omhändertagits i förordningen. Samråd med EU-nämnden skedde den 5 mars.

Ett samarbetsavtal mellan EU och USA har ingåtts om tekniskt samarbete för framtida flygledningstjänster. Inom EU drivs utvecklingsarbete inom projektet SESAR för teknik som ska stödja flygledningstjänster och med introduktion inom fem till tio år. På motsvarande sätt drivs utvecklingsarbete i USA inom ett projekt kallat NextGen. Samarbetsavtalet har ingått för att uppnå en framtida driftskompatibilitet så att exempelvis flygplan inte ska behöva installera dubbla utrustningar för att kunna kommunicera med flygledningstjänsten.

36 Politiken för informationssamhället

De åtgärder som vidtas inom området ”Politiken för informationssamhället” syftar till att skapa goda förutsättningar för väl fungerande marknader och effektiv konkurrens. Hushåll och företag ska ha tillgång till effektiv, robust och säker infrastruktur och bästa möjliga utbud av kommunikationstjänster. Politiken omfattar även åtgärder som syftar till att EU ska bli ett hållbart informationssamhälle för alla. Sverige har under året fortsatt det arbete som påbörjades under det svenska ordförandeskapet. Vi ser en tydligt förhöjd ambitionsnivå för utbyggnad och användning av IT inom EU genom Europa 2020-strategin.

36.1 Flaggskeppsinitiativet – En digital agenda för Europa

Sverige välkomnar kommissionens förslag till en digital agenda för Europa (se faktapromemoria 2009/10:FPM95). Det tidigare gällande initiativet i2010 – Det europeiska informationssamhället för tillväxt och sysselsättning – kom 2005 och löper ut i slutet av året. I den process som nu pågår ersätts i2010 av ett nytt initiativ kallat ”Digital Agenda för Europa” som antogs under sommaren. Den digitala agendan för Europa har bl.a. varit ett resultat av det svenska ordförandeskapets aktiva arbete inom området.

Agendan är det första av sju flaggskeppsinitiativ inom ramen för EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla: Europa 2020-strategin som är kommissionens uppföljning av Lissabonstrategin. Genom denna prioritering ökar kommissionen tydligt ambitionerna att möta den digitala utvecklingen. Kommissionen har identifierat ett antal hinder som undergräver möjligheterna att tillvarata IT:s potential och markerar behovet av ett samlat politiskt agerande på Europeanivå. Vidare lyfts den digitala inre marknaden (en del av den bredare digitala agendan) särskilt fram i den inre marknadsrapport som professor Mario Monti presenterade i maj. Det var kommissionen som givit Monti i uppdrag att utarbeta en rapport med strategier för hur EU:s inre marknad ska komma på fötter igen efter den ekonomiska recessionen. Rapporten kommer att ligga till grund för kommissionens vidare arbete med att utveckla den inre marknaden.

De olika initiativen i den digitala agendan kommer att presenteras av kommissionen under perioden 2010–2012 och det närmare innehållet i respektive åtgärd kommer att framgå först när de enskilda rättsakterna presenteras. För det vidare arbetet med genomförandet av den digitala agendan avser kommissionen att tillkalla en högnivågrupp med representanter för medlemsstaterna. Ett årligt ”Digitalt Forum” kommer också att hållas i juni varje år och samla en bredare krets av intressenter från bl.a. Europaparlamentet, näringsliv och det civila samhället. Därutöver ska en årlig kartläggning genomföras för att mäta hur arbetet med att uppnå målen i agendan fortskrider. Initiativet ska rapporteras årligen till Europeiska rådets höstmöte.

Den digitala agendan innehåller såväl policy- som lagförslag och de sju prioriterade områdena syftar till att:

- skapa en digital inre marknad,
- förbättra interoperabilitet mellan IT-produkter och tjänster,
- höja tilliten till och säkerhet på nätet,
- garantera snabbare Internetaccess,
- främja investeringar i IT FoU,
- höja kunskapsnivån om hur man använder IT och få fler att bli delaktiga (e-inkludering),
- använda IT för att ta sig an samhällsutmaningar som klimatet, ökade kostnader för hälso- och sjukvård samt en åldrande befolkning.

Det övergripande målet för agendan är att åstadkomma hållbara ekonomiska och sociala effekter genom en digital inre marknad baserad på ett snabbt Internet och samverkande (interoperabla) applikationer. Detta kan ske genom vidare implementering och mer effektiv användning av digitala tekniker. Agendan förväntas maximera ekonomiska och sociala potentialer med IT, särskilt Internet, sporra innovation, ekonomisk tillväxt och förbättra det dagliga livet för medborgare och företag. Överläggning med trafikutskottet och samråd med EU-nämnden skedde den 31 maj 2010.

36.2 Radiospektrumpolitik

Kommissionen fattade den 20 september beslut om ett förslag till ett mångårigt program för radiospektrumpolitiken (se faktapromemoria 2010/11:FPM11). Bakgrunden till förslaget är en överenskommelse som träffades vid förhandlingarna om det s.k. telekompaketet om att kommissionen skulle ta fram ett lagförslag om inrättande av ett fleråriga program för radiospektrumpolitiken. Vid TTE-rådets möte den 3 december presenterade det belgiska ordförandeskapet sin statusrapport om arbetet.

Sverige välkomnar att kommissionen nu har presenterat sitt förslag. Den svenska utgångspunkten är dock att programmet bör ange de övergripande strategierna och målsättningarna medan detaljerade beslut om tillståndsförfaranden, villkor och konkurrenshänsyn måste få utformas nationellt och med hänsyn tagen till de olika förutsättningar som finns i medlemsstaterna. Många av de detaljerade förslag som presenterats, som tilldelning av vissa angivna frekvensband, frigörandet

av den digitala utdelningen (800 MHz-bandet), införande av teknik- och tjänsteneutralitet m.m. har redan genomförts, eller kommer inom kort att genomföras i svensk rätt. Således innebär dessa förslag inte något behov att ändra svensk lagstiftning.

Svensk uppfattning är emellertid att detaljerade beslut om tillståndsförfaranden, villkor och konkurrenshänsyn måste få utformas nationellt och med hänsyn tagen till de olika förutsättningar som finns i medlemsstaterna. Vad gäller t.ex. möjligheterna att uppställa täckningkrav måste sådana kunna baseras på förutsättningarna i det specifika landet och det är ett verktyg som vi nationellt måste få fortsätta att förfoga över. Det finns skrivningar i förslaget som vi från svensk sida anser bör omformuleras eller t.o.m. tas bort. Förhandlingar om programmet kommer att påbörjas under 2011. Överläggningar med trafikutskottet och samråd med EU-nämnden skedde under november 2010.

36.3 Bredbandsstrategi för Europa

Kommissionen fattade den 20 september beslut om bredbandsmeddelandet (se faktapromemoria 2010/11:FPM12). Rådsslutsatser om bredbandsmeddelandet antogs vid TTE-rådets möte i december 2010. Meddelandet innehåller anvisningar om hur bredbandsmålet i ”En digital agenda för Europa” ska uppnås och hur man på bästa sätt främjar offentliga och privata investeringar i nät med hög och ultrahög hastighet. Kommissionen anvisar i meddelandet insatser som syftar till att förbättra de nationella bredbandstrategierna, att främja investeringar och minska investeringskostnader, att främja trådlöst bredband, att förstärka och förenkla användning av strukturfonder och landsbygdsprogrammet och att utveckla finansiella verktyg för bredbandsutbyggnad.

Utgångspunkten för bredbandsmeddelandet är snabbt bredband senast 2020, bredband på 30 Mbit/s eller mer för 100 procent av EU-medborgarna och att 50 procent av hushållen i EU bör ha bredbandsabonnemang som avser mer än 100 Mbit/s. Vidare basbredbandstäckning för 100 procent av EU-medborgarna senast 2013.

Regeringen välkomnar bredbandsmeddelandet men framhåller att det tydligare ska framgå att det är marknaden som ska svara för utbyggnaden och statens roll i första hand ska vara att möjliggöra och underlätta för marknaden. Sverige betonar vikten av att inte peka ut någon särskild teknik och har vidare även anfört att det behövs förtydliganden om de budgetära konsekvenserna, vilket kommissionen också har gjort. Genom bredbandsstrategin och regeringens övriga arbete t.ex. inom spektrumområdet, har Sverige redan vidtagit en rad åtgärder inom de områden som aviserats i meddelandet. De enskilda förslagen presenteras under våren 2011. Överläggningar med trafikutskottet och samråd med EU-nämnden skedde under november.

Enisa inrättades 2004 och ligger i Heraklion på Kreta, Grekland. Byrån har två huvudsakliga roller, att ge stöd, råd och expertis till EU-institutionerna och medlemsstaterna om alla relevanta aspekter av nät- och informationssäkerhet samt att underlätta utbytet av bästa praxis och samarbete mellan både offentliga och privata organisationer.

Under året lades ett nytt förslag om 18 månaders förlängt förordnande (utan substansändringar) av nuvarande mandat som syftar till att ge rådet tid att diskutera med substantiella ändringar i mandatet (se faktapromemoria 2010/11:FPM13). Förslaget till ändringsförordning syftar till att stärka och modernisera Enisa och fastställa ett nytt mandat för en femårsperiod.

Förslagen har behandlats under hösten. Vid TTE-rådets möte i december avlämnades en lägesrapport. Två frågor som föranlett diskussion vid förhandlingarna har varit förslag om utökad samarbete med brottsbekämpande organ samt förslagets budgetkonsekvenser. Förslaget att förlänga det nuvarande mandatet för att ge tid åt förhandlingar kring ett nytt mandat har inte ifrågasatts.

Sverige anser att det är viktigt att stärka nät- och informationssäkerheten och där har Enisa en roll. Enisa bör fokusera på vardagssäkerhet men inom detta område ha ett flexibelt mandat med goda och tydliga interna styrningsmekanismer. Det bör också finnas en stark och tydlig strategisk styrning från medlemsstaterna. Vidare bör Enisa ha kompetens att hjälpa medlemsstater som behöver utveckla en högre nivå av nät- och informationssäkerhet. Dock anser Sverige inte att Enisa bör ha några operativa uppgifter och avgränsningen mellan Enisa och behöriga nationella myndigheter bör vara tydlig. Överläggningar med trafikutskottet och samråd med EU-nämnden skedde under november.

36.5 Teleregleringsmyndigheten BEREC

Den europeiska teleregleringsmyndigheten BEREC är en utveckling av ERG (European Regulators Group) som består av generaldirektörerna för regleringsmyndigheterna vilket för Sveriges del är Post- och telestyrelsen. Det är en myndighet som skapats för att på ett effektivt sätt främja en harmoniserad tillämpning av regelverket för elektronisk kommunikation inom EU. Konferensen för företrädarna för medlemsstaternas regeringar beslutade att BEREC ska ligga i Riga, Lettland. I anslutning till rådets möte (telekommunikation) den 31 maj hölls en konferens för företrädarna av den europeiska teleregleringsmyndigheten.

37 Energi

År 2007 fattade Europeiska rådet beslut om de s.k. 20–20–20-målen som ska vara uppfyllda senast år 2020. Målen anger att utsläppen av växthusgaser ska minska med 20 procent, att 20 procent av den energi som används inom EU ska komma från förnybara energikällor och att energieffektiviseringen ska öka med 20 procent. Europeiska rådet enades också om att EU:s insatser på energiområdet ska vila på tre pelare: miljömässig hållbarhet (inklusive bekämpande av klimatförändringar) konkurrenskraft och ökad försörjningstrygghet. Inom dessa tre områden har EU sedan dess antagit ett flertal rättsakter i enlighet med den energihandlingsplan för 2007–2009 som samtidigt slogs fast för att genomföra 20–20–20-målen. Sverige har aktivt medverkat till att omsätta dessa målsättningar och energihandlingsplanen i praktiken. Under året presenterades ett utkast till en ny energistrategi som ska gälla under åren 2011–2020. Strategin, som kommer att bli vägledande för EU:s energipolitik kommer att fortsätta behandlas och väntas bli antagen under våren 2011.

37.1 Energistrategi 2011–2020

Den 10 november presenterade kommissionen ett förslag till energistrategi: ”Energi 2020: En strategi för hållbar och trygg energiförsörjning på en konkurrensutsatt marknad” (se faktapromemoria 2010/11:FPM43). I meddelandet föreslås åtgärder inom fem prioriterade områden för de kommande tio åren. På grundval av dessa prioriteringar, och den handlingsplan som lagts fram, avser kommissionen att utarbeta konkreta lagstiftningsinitiativ och förslag inom de kommande 18 månaderna.

Energieffektivisering

Kommissionen föreslår att initiativen inriktas på de två sektorer med störst energibesparingspotential: transporter och byggnader. Kommissionen kommer i mitten av 2011 lägga fram förslag till investeringsincitament och innovativa finansieringsinstrument. Den offentliga sektorn ska föregå med gott exempel och bör beakta energieffektiviteten vid upphandling. Kommissionen menar också att energieffektivitetscertifikat skulle kunna utgöra ett incitament.

En integrerad energimarknad med infrastrukturer

Kommissionen har fastställt ett måldatum för genomförandet av den inre marknaden för energi. År 2015 ska ingen medlemsstat vara isolerad från det övriga nätet. Kommissionen föreslår att tillståndsförfarandena förenklas och påskyndas. Mobilisering av ytterligare finansiella resurser i

nästa finansiella perspektiv aviseras. Kommissionen har också drivit att Skr. 2010/11:105
stödsystemen för förnybar energi bör harmoniseras inom EU.

Trygg och säker energiförsörjning för konsumenter

Åtgärder föreslås av kommissionen i fråga om möjligheter till prisjämförelse, leverantörsbyte samt tydlig och öppen fakturering.

Energiteknik och innovation

Genomförande av den Strategiska Energiteknikplanen (SET-planen), som lanserades 2007–2008, betonas. Dessutom föreslås lansering av fyra stora projekt som fokuserar på demonstration av teknologier som är väsentliga för Europas konkurrenskraft.

Den externa dimensionen

EU föreslås samordna sin energipolitik gentemot tredjeländer, särskilt när det gäller de viktigaste parterna.

I syfte att ge vägledning för arbetet t.o.m. antagandet av den nya strategin antogs slutsatser vid TTE-rådet den 31 maj. En första riktlinjedebatt hölls vid TTE-rådet den 3 december. Regeringen välkomnade då att strategins fem prioriteringar speglar energipolitikens samtliga grundpelare; konkurrenskraft, försörjningstrygghet och hållbarhet. Denna breda ansats bör även vara utgångspunkt för den fortsatta diskussionen. Regeringen menar att det inte bara är infrastrukturfrågan som är kritisk för att uppnå de energipolitiska målen. Diskussionen har annars på senare tid präglats av starkt fokus på infrastrukturutbyggnad. En långsiktig och framåtsyftande energistrategi måste leda till uppfyllnad av redan fastslagna klimat- och energi mål till 2020 respektive 2050. Regeringen ställer sig frågande till många av strategins förslag till främjande av infrastrukturinvesteringar. Huvudprincipen att marknaden ansvarar för beslut om och finansiering av infrastruktur bör vidhållas även i ett nytt infrastrukturinstrument. Regeringen menar att EU-medel kan göra större nytta i utveckling och spridning av innovativ och hållbar teknologi än i avgiftsfinansierad infrastruktur.

Överläggningar med näringsutskottet skedde den 27 maj och den 25 november. Samråd med EU-nämnden skedde den 28 maj och den 26 november. Behandlingen av strategin kommer att fortsätta under våren 2011.

37.2 Meddelande om infrastrukturinvesteringar

Kommissionen presenterade den 17 november meddelandet ”Prioriteringar för energiinfrastrukturen för 2020 och framåt – Förslag för ett integrerat europeiskt energinätverk” (se faktapromemoria 2010/11:49 FPM). Meddelandet är tänkt att följas upp under 2011 med konkreta förslag, varav det viktigaste är ett nytt instrument för försörjningstrygghet och energiinfrastruktur.

Meddelandet aviserar ett flertal viktigare initiativ, bl.a. föreslås ett antal infrastrukturprioriteringar fram till 2020 och mellan 2020 och 2030. En ny planeringsmetod för europeisk energiinfrastruktur som ska ta större hänsyn till europeisk nytta i projekten föreslås. Utifrån prioriteringarna ska s.k. regionala kluster planera, genomföra och övervaka projekt av europeisk vikt. Regionernas utvalda projekt ska sedan utvärderas och godkännas på EU-nivå för vilka ett antal föreslagna åtgärder ska tillämpas för att underlätta deras genomförande, framför allt snabbare tillståndsprocesser och lättare tillgång till finansiering. Kommissionen menar att finansiering via tariffer ska vara regel även i framtiden, men att detta inte räcker för att få nödvändig infrastruktur på plats. Bland annat avser kommissionen lägga fram ett lagförslag eller riktlinjer för kostnadsfördelning vid gränsöverskridande projekt. I samband med att nästa finansiella perspektiv (2014–2020) läggs fram i juni 2011 avser kommissionen även lägga fram ett nytt finansiellt instrument för energiinfrastrukturinvesteringar som kommer att innehålla olika innovativa finansieringslösningar som syftar till att minska investerarnas risker.

Meddelandet var föremål för en riktlinjedebatt vid TTE-rådet den 3 december. Regeringen framförde att grundprincipen alltjämt bör vara att marknaden ansvarar för beslut om och finansiering av ny infrastruktur. Många av förslagen tycks dock leda till ökad planering och finansiering på central nivå. Regeringen anser att det är för tidigt att dra slutsatsen att verktygen i det tredje inreklamningspaketet för el- och gas inte kommer att kunna ge den önskade infrastrukturen. Ambitionen att förenkla och snabba på tillståndsprocesserna är god eftersom det enligt svensk erfarenhet kanske är det största hindret. Regeringen välkomnar kommissionens avsikt att noga utreda gränsdragningar, ansvarsfördelning och konsekvenser av förslag om snabbare tillståndsprocesser.

Överläggningar med näringsutskottet skedde den 25 november och samråd med EU-nämnden den 26 november. Behandlingen av meddelandet kommer att fortsätta under våren 2011.

37.3 Stöd till projekt inom förnybar energi och energi-effektivisering

Som följd av den finansiella krisen antogs i juli 2009 en förordning om ett program för hjälp till ekonomisk återhämtning genom finansiellt stöd från gemenskapen till projekt på energiområdet (EEPR-förordningen). I programmet satsas totalt 3 980 miljoner euro för att stödja utbyggnad av energiinfrastruktur. I samband med beslutet om EEPR-förordningen förklarade dock kommissionen att man avsåg återkomma med förslag till åtgärder som medgav finansiering av projekt t.ex. inom områdena energieffektivitet och förnybara energikällor. Så skulle ske om det ansågs lämpligt och om det inte skulle vara möjligt att göra åtaganden för alla finansiella medel före utgången av 2010.

Under våren konstaterade kommissionen att ett belopp på minst 114 miljoner euro inte skulle komma att tilldelas inom ramen för programmet på grund av att sökandena inte kan uppfylla vissa av de särskilda villkoren för utbetalning av stöden. Kommissionen presenterade därför den 31 maj ett förslag om inrättande av ett program för hjälp till

ekonomisk återhämtning genom finansiellt stöd från gemenskapen till projekt på energiområdet (se faktapromemoria 2009/10:FPM106).

Kommissionens förslag innebar att de outnyttjade medlen används till att skapa ett särskilt finansiellt instrument till stöd för energieffektivitet och förnybar energi. Stödmottagarna föreslogs utgöras av kommunala, lokala och regionala myndigheter. Instrumentet föreslogs genomföras via en eller flera finansförmedlare, t.ex. internationella finansinstitut som Europeiska investeringsbanken (EIB) och Europeiska utvecklingsbanken (EBRD).

I oktober nåddes en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet om att 146,3 miljoner euro av de outnyttjade medlen omfördelas till det nya finansiella instrumentet. De finansiella institutionerna ska svara för att förmedla stödet som är tidsbegränsat till den 31 mars 2014. De medel från unionsbidraget som tilldelats investeringsprojekt ska vara investerade under en specificerad tidsperiod, dock senast till och med den 31 mars 2034. Sverige har varit positiv till åtgärdernas inriktning samt beaktat att åtgärderna ska ha en snabb effekt på den ekonomiska återhämtningen från den finansiella krisen.

37.4 Investeringar i kolsnål teknologi

Den europeiska strategiska planen för energiteknik (s.k. SET-planen) är ett sätt att försöka samordna europeisk forskning och teknikutveckling inom energiområdet. I meddelandet En europeisk strategisk plan för energiteknik, från 2007, pekade kommissionen på behovet av ny teknik för att nå EU:s energi- och klimatmål och föreslog ett antal initiativ för att snabba på utvecklingen. Kommissionen ombads av rådet att återkomma med ett nytt meddelande om finansiering. Under 2009 presenterades ett meddelande om att investera i utvecklingen av teknik med låga koldioxidutsläpp, inte minst genom SET-planen (se faktapromemoria 2009/10:FPM31).

I meddelandet föreslog kommissionen att offentliga och privata investeringar i utvecklingen av koldioxidsnål energiteknik ska öka kraftigt under den kommande tioårsperioden. Målet med satsningarna är att bidra till att uppfylla energi- och klimatmålen, skapa nya arbetstillfällen och stärka tillväxt och konkurrenskraft. Mot bakgrund av meddelandet antog TTE-rådet rådsslutsatser den 12 mars i år. Slutsatserna fastställer den fortsatta inriktningen i arbetet med SET-planen. Bland annat betonade slutsatserna vikten av snabbhet, flexibilitet och transparens i genomförandet av insatser samt underströk behovet av att nuvarande EU forskning bör stödja uppfyllandet av SET-planens målsättningar. Regeringen välkomnade kommissionens meddelande. En omställning av energisystemen för att nå målen för 2020 kan komma att kräva ökade investeringar i forskning, utveckling och demonstration. Samråd med EU-nämnden skedde den 5 mars och överläggningar med näringsutskottet den 4 mars.

Den 16 juli 2009 lade kommissionen fram ett förslag till förordning om anmälan till kommissionen av projekt för investeringar i energiinfrastruktur (se faktapromemoria 2008/09:FPM153). Efter en politisk överenskommelse i samband med TTE-rådet den 12 mars antogs förordningen formellt den 24 juni.

Syftet med förordningen är att inrätta gemensamma ramar för anmälan av uppgifter och information om investeringsprojekt. De sektorer som omfattas av förordningens tillämpningsområde är olja, naturgas, el, däribland förnybar el, biobränsle samt projekt för avskiljning och lagring av koldioxid (CCS). Med början från 2011 är medlemsstaterna bundna att vartannat år inkomma med uppgifter och information om infrastrukturprojekt som antingen ska uppföras eller avvecklas. Dock gäller det bindande rapporteringskravet enbart för projekt där ett slutligt investeringsbeslut tagits.

Utöver att uppdatera och utvidga bestämmelserna om rapportering förväntas förordningen bidra till att ge en översikt av investeringsutveckling inom EU, och därigenom underlätta jämförelser mot beräknad efterfrågan. Detta för att motverka underinvesteringar eller felriktade investeringar. Andra målsättningar är att förbättra institutionernas beredskap, främja öppenhet samt acceptens för investeringsprojekt.

Sverige m.fl. medlemsstater var under förhandlingarna kritiska till förslaget som ansågs otydligt vad gäller formen och typen av information som ska anmälas, liksom att förordningen bidrog till en ökad administrativ börda för myndigheter och företag utan att bidra till något EU-mervärde. Resultatet av förhandlingarna blev till det bättre både i fråga om mindre administrativ börda och jämförbar information. Samråd med EU-nämnden skedde den 5 mars och överläggningar med näringsutskottet den 4 mars.

37.6 Meddelande om säkerhet vid oljeutvinning till havs

Den 13 oktober presenterade kommissionen meddelandet "Utmaningen om en säker utvinning av olja och gas till havs" (se faktapromemoria 2010/11:FPM27). Bakgrunden till meddelandet är olyckan på oljeplattformen Deepwater Horizon i den Mexikanska golfen i våras där flera människor förolyckades och som orsakade stora ekologiska och ekonomiska skador.

I meddelandet utvecklar kommissionen hur en liknande olycka i Europa kan förebyggas samt hur de tillgängliga verktygen för att hantera en eventuell olycka kan förbättras. Meddelandet identifierar ett antal åtgärdsområden där revidering av befintlig lagstiftning eller ny lagstiftning kan bli aktuell i framtiden. De åtgärdsområden som identifierats är rutiner för tillståndsförfaranden, myndighetskontroller, hälsa och säkerhet, miljö, produktsäkerhet och katastrofhantering. Kommissionen aviserar att man kommer att återkomma med konkreta förslag till reviderad eller ny lagstiftning under 2011.

Vid TTE-rådet den 3 december antogs rådsslutsatser, som uppmärksammar behovet av höga standarder och ett regelverk som förhindrar att

en liknande olycka inträffar i Europa. Under förhandlingarna av rådsslutsatserna har regeringen agerat för att stärka skrivningar i fråga om miljöskydd och säkerhet.

Överläggningar skedde med näringsutskottet den 25 november och samråd med EU-nämnden den 26 november.

37.7 Konsumenternas ställning på energimarknaderna

Det belgiska ordförandeskapet har prioriterat frågan om konsumenternas ställning på energimarknaderna högt och har i olika sammanhang lyft frågan under sitt ordförandeskap. På ordförandeskapets initiativ antogs också rådsslutsatser om en energipolitik för konsumenter vid TTE-rådet den 3 december.

Rådsslutsatserna togs fram mot bakgrund av de diskussioner som ägt rum om konsumenternas ställning under hösten samt två arbetsdokument från kommissionen. Rådsslutsatserna erinrar främst om åtgärder för att stärka konsumenternas ställning som redan finns på plats eller som beslutats inom ramen för det tredje energimarknadspaketet. Vidare framhålls betydelsen av energieffektivisering och införandet av nya teknologier samt transparent och användarvänlig information. I slutsatserna uppmärksammas också sårbara kunder. Regeringen har framhållit att slutsatserna till sitt innehåll ska stämma överens med vad som anges i det tredje inre marknads paketet. Regeringen har vidare uppmärksammat frågan om vad som kan åstadkommas inom ramen för energipolitiken respektive socialpolitiken. Överläggningar skedde med näringsutskottet den 25 november och samråd med EU-nämnden den 26 november.

37.8 Förordning om försörjningstrygghet för gas

Kommissionens förslag (se faktapromemoria 2009/10:FPM1) syftade till att bättre definiera roll- och ansvarsfördelning mellan gasindustrin, medlemsstaterna och EU:s institutioner. Förslaget fokuserade på förebyggande åtgärder och krisberedskap, t.ex. normer som tryggar leverans till skyddade kunder samt normer för hur försörjningen ska tryggas om det sker ett avbrott i den för landet viktigaste infrastrukturen. Den grundläggande filosofin är att balansera solidaritet med medlemsstatens ansvar för sin försörjningstrygghet. Det regionala perspektivet understryks och kraven i förordningen kan uppfyllas på regional nivå. Regeringen anser att inriktningen på de förebyggande åtgärderna framstår som naturliga utifrån erfarenheterna av gaskrisen i januari 2009.

Regeringens grundinställning under förhandlingarna var att berörda gasföretag i första hand ska svara för försörjningstryggheten och att åtgärder för att förbättra den inte bör störa den inre marknadens funktion, vilket också reflekteras i den förordning som antogs. Regeringen såg dock vissa svårigheter med kommissionens förslag till infrastrukturnorm och lyckades förhandla fram ett tidsbegränsat undantag.

Överläggningar med näringsutskottet ägde rum den 27 maj och samråd med EU-nämnden den 28 maj. Vid TTE-rådet den 31 maj lades en

37.9 Internationella relationer

Inom ramen för Energigemenskapen i sydöstra Europa har EU fortsatt att verka för en regional energimarknad i enlighet med EU:s lagstiftning på västra Balkan. Under året har Ukraina och Moldavien formellt blivit medlemmar i gemenskapen.

Att det var tio år sedan energisamarbetet mellan Ryssland och EU inleddes, uppmärksammades vid ett möte i det s.k. Permanent Partnership Council mellan EU och Ryssland, som ägde rum den 22 november. Mötet fokuserade i övrigt på frågor kopplade till försörjningstrygghet för energi. Det framhölls att energieffektivisering och satsningar på ny teknik borde vara en viktig del av partnerskapet mellan EU och Ryssland.

Samarbetet inom det energiråd mellan EU och USA som etablerades under det svenska ordförandeskapet har fortskridit. En gemensam elbilskonferens arrangerades i Bryssel den 17 november med Sverige som medarrangör.

38 Kärnsäkerhet och strålskydd

Frågor om kärnsäkerhet och strålskydd regleras under Euratomfördraget. Detta fördrag har innehållsmässigt inte påverkats av att det nya Lissabonfördraget trätt i kraft. Kärnsäkerhet och strålskydd hanteras av allmänna rådet (GAC). Det gångna året har varit relativt lugnt med få nya initiativ från kommissionen att hantera. Det viktigaste initiativet, ett förslag till direktiv om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall kom i slutet av året och därmed kunde förhandlingarna endast inledas. Därutöver lämnade kommissionen över två förslag till förhandlingsmandat gällande avtal med tredjeland vilka kunde antas under året.

38.1 Direktiv om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

Kommissionen presenterade den 3 november ett förslag till direktiv om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall (se faktabrommeria 2010/11:FMP51). Förslaget syftar till att säkerställa att medlemsstaterna vidtar tillräckliga åtgärder för en säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall till skydd av arbetstagare och allmänheten för de faror som uppkommer från joniserande strålning. Kommissionen utgår från ett antal allmänna principer som ska gälla för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall; att produktionen av radioaktivt avfall ska minimeras så långt det rimligen är möjligt, att inga orimliga bördor läggs på kommande generationer och att använt kärnbränsle och radioaktivt avfall hanteras på ett säkert sätt även på lång sikt.

Förslaget innebär att medlemsstaterna ska upprätta nationella program för omhändertagandet av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. De ska upprätta nationella regelverk och en oberoende tillsynsmyndighet med tillräckliga befogenheter och resurser. Medlemsstaterna ska även garantera att det finns tillräckliga finansiella resurser tillgängliga närhelst behov uppkommer och som tar hänsyn till producentansvaret. Regeringen välkomnar kommissionens initiativ och anser att det är viktigt att kraven på medlemsstaterna att ta ett ansvar för det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet blir tydligt.

38.2 Förhandlingsmandat för kommissionen om avtal med tredjeland

Då Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) är en egen juridiskt person kan gemenskapen ingå egna bilaterala avtal med tredjeland. Dessa avtal brukar framför allt reglera handel och tekniskt samarbete samt parternas internationella åtaganden gentemot t.ex. icke-spridningsavtalet och andra konventioner rörande kärnenergens fredliga användning. Under året har två nya förhandlingsmandat för kommissionen gällande bilaterala avtal mellan Euratom och tredjeland antagits av rådet. Dessa avser Australien och Sydafrika.

Australien är en av världens största uranexportörer och är även en av EU:s främsta leverantörer (se faktapromemoria 2009/10:FPM84). Euratom har haft ett avtal med Australiens regering sedan 1982 men kommer att löpa ut till årsskiftet och det finns därmed ett behov att förlänga avtalet. Australien har också uttryckt en önskan om att utveckla samarbetet som även EU har ett intresse av. I det nu antagna förhandlingsmandatet finns möjlighet för reglering av överföring av kärnämnen i bägge riktningarna samt överföring av utrustning och teknik samt tillhandahållandet av tjänster. Vidare innehåller mandatet även frågor gällande kärnsäkerhet, strålskydd och hantering av radioaktivt avfall samt kärntekniskt samarbete inom ramen för partnerskapet mellan EU och Australien. Mandatet antogs den 13 juli vid rådet för ekonomiska och finansiella frågor.

Sydafrika är en viktig kärnenergination med stora urantillgångar och har en aktiv uranbrytningsindustri (se faktapromemoria 2009/10:FPM120). Mandatet som antogs den 25 oktober vid Allmänna rådet innehåller frågor om reglering av överföring av kärnämnen, utrustning och teknik samt tillhandahållandet av tjänster som ska ingå i ett avtal. Vidare finns forskning och utveckling, kärnsäkerhet, strålskydd och hantering av radioaktivt avfall m.m. i mandatet.

38.3 Meddelande om medicinska tillämpningar av joniserande strålning och tryggad försörjning av medicinska radioisotoper

Kommissionen presenterade ett meddelande i augusti om medicinska tillämpningar av joniserande strålning samt tryggad försörjning av

medicinska radioisotoper (KOM(2010) 423). I meddelandet pekar kommissionen särskilt ut strålskyddet av patienter och personal samt tillgången på radioisotoper som viktiga uppgifter för gemenskapen att hantera. Skr. 2010/11:105

Kommissionen konstaterar att modern teknik inom röntgendiagnostik kan leda till höga stråldoser till patienter och personal. Stora brister i utbildning finns vid medicinska tillämpningar av joniserande strålning som kan förvärra situationen. Genomförandet av de direktiv som finns på området är ofta bristfälligt.

Problemet med bristen på radioisotoper för medicinsk användning beror till största delen på beroendet av ett fåtal åldrande forskningsreaktorer som kräver mycket underhåll. På senare tid har det vid upprepade tillfällen hänt att flera varit ur drift samtidigt varpå bristsituationer uppstått.

Den 6 december antogs rådsslutsatser om tryggad försörjning av radioisotoper för medicinsk användning i Europeiska unionen på kort och lång sikt.

DEL 8 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL

39 Den gemensamma jordbrukspolitiken

Den allmänna svenska linjen är att det krävs fortsatt kraftfulla reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) som leder till väsentligt lägre utgifter och en ökad marknadsorientering. CAP ska förbli ett gemensamt politikområde och utformas i linje med principerna om subsidiaritet, proportionalitet och en sund ekonomisk förvaltning. Politiken ska utformas för att möta nuvarande och framtida utmaningar och gemensamma insatser ska ge ett tydligt europeiskt mervärde. Jordbrukspolitiken ska vara förenlig med politiken för global utveckling och ta hänsyn till utvecklingsländernas förutsättningar att förbättra tillväxten i jordbruket och att bedriva handel.

Under året har diskussionen om utformningen av jordbrukspolitiken efter år 2013 fortsatt. I dessa förhandlingar förespråkar Sverige:

- att direktstöden frikopplas helt, utjämnas och fasas ut,
- att marknadsstöden avskaffas senast 2013,
- att den relativa fokusen på landsbygdsåtgärder ökar,
- att styrningen av gemensamma resurser till att möta gemensamma miljöutmaningar ökar,
- att landsbygdsåtgärder bidrar till att främja konkurrenskraft och tillväxt genom att stimulera innovationer samt till att stärka sambandet mellan forskning och tillämpning,
- en hög ambition när det gäller förenklingar av jordbrukspolitiken. Nuvarande system är komplext och svårbegripligt och är en börda för jordbrukarna.

Målet att begränsa jordbrukspolitikens omfattning är för Sverige överordnat andra mål.

39.1 Framtiden för den gemensamma jordbrukspolitiken

Diskussionen om utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) efter år 2013 har fortsatt under 2010, till exempel vid de informella jordbruksministermötena i Merida under det spanska ordförandeskapet och i La Hulpe under det belgiska ordförandeskapet.

Europaparlamentet antog i juli ett betänkande om CAP post 2013. Europaparlamentet lyfte fram livsmedelssäkerhet som den viktigaste utmaningen för dels EU, dels i ett globalt perspektiv. Av strategiska skäl bör EU inte förlita sig på tredjeland i fråga om livsmedelssäkerhet och livsmedelsförsörjning. Vidare anser Europaparlamentet att CAP är det

mest integrerade policyområdet inom EU, vilket rättfärdigar områdets stora andel av EU:s budget. Skr. 2010/11:105

Kommissionen presenterade ett meddelande om framtida CAP den 18 november som ska ligga till grund för de fortsatta framtidsdiskussionerna. Under sommaren 2011 planerar kommissionen att presentera ett förordningsförslag som förväntas beslutas under 2012 under det ordinarie beslutsförfarande, där Europaparlamentet är medbeslutande.

I det nu aktuella meddelandet argumenterar kommissionen för att CAP även fortsättningsvis ska utgöra en stark gemensam politik som är uppbyggd av två pelare. Den första pelaren föreslås bli grönare med en mer rättvis fördelning av medlen. Den andra pelaren föreslås fokusera på konkurrenskraft, innovation, miljö och klimat. Övergripande målsättningar för CAP är en hållbar livsmedelsproduktion inom EU och globalt, hållbart nyttjande av naturresurser samt bibehållandet av levande landsbygder, där jordbruket utgör kärnverksamheten och skapar förutsättningar för lokal sysselsättning.

Information till miljö- och jordbruksutskottet om utformningen av framtida CAP har lämnats under våren och hösten 2010. Samråd med EU-nämnden om kommissionens meddelande inför diskussioner i jordbruks- och fiskerådet har hållits i november och december 2010.

39.2 Mjök

39.2.1 Högnivåexpertgrupp för mjök

Kommissionen inrättade under 2009 en högnivåexpertgrupp för mjök med syftet att utarbeta förslag till åtgärder på medellång och lång sikt för mjöksektorn. Bakgrunden till denna grupp var de lönsamhetsproblem som för tiden rådde inom sektorn samt det faktum att de europeiska mjökkvoterna ska avskaffas år 2015. Förutom representanter från kommissionen deltog även samtliga medlemsstater samt vid vissa möten särskilt inbjudna intresseorganisationer, representanter från universitetsvärlden och från länder utanför EU.

Områden som diskuterades var kontraktsförhållanden mellan mjökproducenter och mejerier, lämpligheten med nuvarande marknadsinstrument, ökad marknadstransparens och marknadsinformation, produktutveckling och forskning, terminshandel samt erfarenheter av mjökpolitik utanför EU.

I juni 2010 avslutades gruppens arbete och samtidigt offentliggjorde kommissionen en rapport som bland annat innehöll ett antal rekommendationer. Innehållet speglar relativt väl medlemsstaternas kommentarer och åsikter i gruppen. Medlemsstater med en mer marknadsliberal uppfattning, däribland Sverige, var i minoritet i arbetsgruppen, vilket framgår tydligt av rekommendationerna.

Sammanfattningsvis rekommenderas kommissionen att:

- skapa ett ramverk för standardkontrakt mellan mjökproducent och uppköpare,
- medge undantag från EU:s konkurrensregler för sammanslutningar av mjökproducenter,

- utreda om systemet med så kallade interprofessionella (organisationer som inkluderar medlemmar från samtliga nivåer i värdekedjan, från mjölkproducent till detaljhandel) organisationer inom frukt- och grönsakssektorn är lämpligt att genomföra även inom mjölksektorn,
- utveckla prisrapporteringsverktyg för en bättre marknadsinformation,
- överväga nya WTO-kompatibla stöd och vidta åtgärder för att underlätta för terminshandel samt att
- överväga ett frivilligt eller obligatoriskt system för märkning av mjölkkråvarans produktionsplats.

Sverige har i diskussionerna argumenterat för en marknadsanpassning av sektorn. Då rekommendationerna inte antagits genom ett konsensusförfarande har möjligheten att påverka arbetet i denna riktning varit begränsade.

39.2.2 Lagstiftningspaket för mjölk

Kommissionen presenterade den 8 december ett nytt lagstiftningspaket för mjölksektorn. Förslaget är en uppföljning av rekommendationerna från högnivåexpertgruppen för mjölksektorn och syftet är att, genom ett antal åtgärder, stärka mjölkproducenternas förhandlingsförmåga gentemot mejerierna. Det föreslås att medlemsstaterna ska godkänna producentorganisationer, bildade på initiativ från mjölkproducenter och som ska kunna förhandla kollektivt med uppköpare. Vidare föreslås att medlemsstaterna ges möjlighet att godkänna så kallade interbranchorganisationer (branchorganisationer, vars ansvarsområden innefattar flera delar av livsmedelskedjan) inom sektorn samt att införa krav på skriftlig kontraktering vid mjölkleverans.

En första behandling av förslaget ägde rum i jordbruks- och fiskerådet den 13–14 december. Beslut är att vänta under 2011. Ett samråd i EU-nämnden ägde rum den 10 december.

39.3 Livsmedelshjälp till de sämst ställda i unionen

Regler om livsmedelshjälp diskuterades i jordbruks- och fiskerådet redan år 2008. Förslaget innebar i korthet att befintliga livsmedelsprogram skulle bli treåriga i stället för ettåriga, att större möjlighet till marknadsuppköp och större flexibilitet avseende produkter skulle ges samt att medlemsstaterna skulle medfinansiera programmet. Någon överenskommelse kunde dock inte nås.

Vid jordbruks- och fiskerådet i september 2010 tog det belgiska ordförandeskapet initiativ till att återigen diskutera denna fråga. Kommissionen presenterade ett reviderat förslag till en ny stödordning. Förslaget innebar endast marginella skillnader i jämförelse med förslaget från 2008.

Något stöd för förslaget kunde dock inte nås, eftersom ett antal medlemsstater, inklusive Sverige, ifrågasätter den rättsliga grunden för förslaget. Livsmedelshjälp till de sämst ställda i unionen bedöms vara en social-, och inte en jordbrukspolitisk, åtgärd och bör därför sortera under

medlemsstaternas kompetens. Av denna anledning har Sverige också intervenerat till Tysklands fördel i ett mål i EG-domstolen där Tyskland väckt talan mot kommissionen angående giltigheten av den förordning om livsmedelshjälp som avser budgetåret 2009. Dom i målet meddelas den 13 april 2011.

Inför frågans behandling i jordbruks- och fiskerådet har regeringen samrått med EU-nämnden samt informerat miljö- och jordbruksutskottet.

39.4 Tyskt alkoholmonopol

Vid jordbruks- och fiskerådet i juli presenterade kommissionen den rapport som lämnats till Europaparlamentet och rådet om förlängning av det tyska undantaget från statsstödsreglerna. Detta innebär att Tyskland inom ramen för det tyska alkoholmonopolet får bevilja statligt stöd för produkter som efter ytterligare bearbetning saluförs av monopolet som etanol, framställt av jordbruksprodukter. Det tyska undantaget regleras i artikel 182.4 i rådets förordning (EG) nr 1234/2007 (om upprättande av en gemensam organisation av jordbruksmarknaderna och om särskilda bestämmelser för vissa jordbruksprodukter) och löper ut den 31 december.

Monopolet innebär bl.a. att Tyskland beviljar statligt stöd åt de brännerier som ingår i monopolet och som tillverkar råalkohol från i huvudsak potatis och spannmål. Monopolet får årligen stöd med högst 110 miljoner euro för att kunna betala det högre priset. I praktiken har utnyttjandet av stödet dock minskat sedan 2003 från 110 miljoner euro till 80 miljoner euro.

En förutsättning för ovan nämnda förlängning är en tydlig utfasning av monopolet och det tyska undantaget. För de mellanstora producenterna ska stödet vara utfasat till 2013 och för de små till 2017. Denna senare utfasningsperiod rör 210 000 små producenter på 200 000 hektar. Tyskland har krav på sig att årligen presentera en rapport om hur monopolet fungerar och vilka stöd som har beviljats. De årliga rapporterna ska åtföljas av en avvecklingsplan för de aktuella brännerierna.

Sverige kan acceptera förlängningen av undantaget under förutsättning att det upphör år 2017. Förslaget har röstats igenom i Europaparlamentet och rådet har tagit beslut i frågan.

Inför frågans behandling i jordbruks- och fiskerådet har regeringen samrått med EU-nämnden samt informerat miljö- och jordbruksutskottet.

39.5 Direktstöd och landsbygdsutveckling

Direktstödsförordningen ((EG) nr 73/2009) respektive landsbygdsförordningen ((EG) nr 1698/2005) är två av de 41 förordningar som anpassas med anledning av EUF-fördraget. Tidigare beslutade enbart rådet om förordningarna. Numera är även Europaparlamentet beslutsfattare. Medlemsstaterna har hittills genom en förvaltningskommitté haft inflytande över kommissionens tillämpningsförfordningar för genomförande av direktstöds- och landsbygdsförordningarna. Sverige har

vid diskussionerna poängterat vikten av att kommissionen samråder med medlemsstaternas experter under sitt förberedande arbete med delegerade akter. Vid diskussionen om direktstödsförordningen har Sverige även drivit frågan om att medlemsstaterna måste ha insyn och inflytande över hur den stödberättigande arealen definieras.

I samband med anpassning till EUF-fördraget har kommissionen även presenterat förslag som syftar till vissa förenklingar. I direktstödsförordningen bereder kommissionen väg för en förenkling av uppföljningen av små tvärvillkorsöverträdelser. Sverige anser att den nuvarande uppföljningen av små avvikelser inte står i proportion till risken för fondens medel och stöder därför kommissionens förslag. För landsbygdsförordningen har kommissionen presenterat förslag som syftar till förenklingar genom bl.a. färre rapporteringar. Sverige har ställt sig positiv till de föreslagna förenklingarna, förutom att möjligheten till stöd till producentgrupper har utökats till att omfatta alla medlemsstater. Sveriges hållning i denna fråga är att förutsättningar bör finnas i de gamla medlemsstaterna så att inrättandet av sådana grupper bör kunna ske utan stöd.

För svensk del är det angeläget att de svenska trädrika betesmarkerna, som traditionellt används för jordbruksproduktion, ska vara stödberättigande. Sverige har även passat på att framföra ytterligare förenklingsförslag, bland annat att beräkningen av tvärvillkors sanktioner ska förenklas och att skötselkraven endast ska gälla mark som man söker stöd för.

Diskussionerna om anpassningen av direktstöds- respektive landsbygdsförordningen fortsätter i rådet under 2011.

39.6 Nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige

Den 8 september beslutade kommissionen om en ny tillämpning av det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige, som lämnas enligt artikel 142 i Sveriges anslutningsfördrag. Beslutet innebär en höjd grad av subsidiaritet på så sätt att det inte krävs förhandlingar med kommissionen om Sverige, inom vissa givna ramar, skulle ha för avsikt att höja stödnivåerna. Nationellt stöd lämnas till produktion och transport av komjölk, getter, slaktsvin, suggor (smågrisar), hönor (ägg) samt bär och syftar till att säkerställa att jordbruksverksamhet kan bibehållas i jordbruksområden norr om den sextioandra breddgraden.

39.7 En bättre fungerande livsmedelskedja

I juli fattade kommissionen beslut om att inrätta en högnivågrupp för att diskutera hur den europeiska livsmedelssektorns konkurrenskraft kan främjas. Den nya högnivågruppen kallas "Högnivåforum för en bättre fungerande livsmedelskedja" och leds av kommissionens vice ordförande och tillika kommissionär för näringslivsfrågor, Antonio Tajani samt av kommissionärerna Dacian Ciolos (jordbruk), John Dalli (hälsa) och Michel Barnier (inre marknaden).

Det övergripande uppdraget är att bistå kommissionen med att utveckla en näringslivspolitik för livsmedelssektorn. Målet är att säkerställa ett smidigt och genomskådligt genomförande av dels initiativen i kommissionens meddelande En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa (KOM(2009) 591), dels den föregående högnivågruppens slutrapport som antogs i mars 2009. Sverige deltar i arbetet tillsammans med tolv andra medlemsstater, Europaparlamentet samt ett 30-tal livsmedelsföretag och organisationer. Arbetet ska vara avslutat senast den 31 december 2012. Ett första möte hölls i november och sedan dess träffas fyra expertarbetsgrupper regelbundet för att diskutera logistik, konkurrenskraft, prismätning respektive konkurrensförhållanden i livsmedelskedjan. Expertgrupperna kommer att redovisa sitt arbete under 2011 och 2012.

Högnivåforum för en bättre fungerande livsmedelskedja ersätter den tidigare högnivågruppen för livsmedelssektorns konkurrenskraft som inrättades i april 2008 (2008/359/EC). Verksamheten resulterade i en slutrapport med 30 rekommendationer, vilken nu ingår som grund för det fortsatta arbetet.

39.8 Kvalitetspaketet

I december presenterade kommissionen det s.k. kvalitetspaketet som innehåller två förslag till lagstiftning om kvalitet på jordbruksprodukter. Det handlar dels om handelsnormer, t.ex. produktstandarder, dels om skyddade beteckningar, som bl.a. kan beviljas för produkter från ett visst geografiskt område eller som tillverkats med en traditionell metod.

Kommissionens grönbok (KOM(2008) 641 slutlig) om jordbruksprodukters kvalitet var inledningen på ett samråd mellan producenter, konsumenter och övriga intressenter om det bästa sättet att garantera en lämplig politik och ett tillhörande regelverk för att skydda och främja jordbruksprodukternas kvalitet. Även Europaparlamentet och rådet har deltagit i processen.

Med vägledning av samrådet har den nya lagstiftningen, som även innehåller delar av nuvarande lagstiftning, tagits fram. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för primär- och livsmedelsproducenter i EU att kvalitetsklassificera sina varor och tydligare kommunicera deras fördelar, som t.ex. hög kvalitet eller traditionell tillverkningsmetod. För konsumenterna blir det lättare att göra medvetna val och de kan också känna trygghet i att det är livsmedel av godkänd kvalitet de köper. För producenterna ökar möjligheterna att tydliggöra olika kvalitetsaspekter av livsmedlen. Ytterligare ett syfte med de nya reglerna är att minska den administrativa bördan för primär- och livsmedelsproducenter så att de bättre kan fokusera på sin kärnverksamhet. Överläggningar med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden har ägt rum under året.

Sverige har för avsikt att bevaka subsidiaritetsprincipen och motsätter sig planer på en utveckling mot en EU-gemensam skogspolitik. Samarbete på EU-nivå behövs där det ger ett mervärde i relation till vad som kan göras på nationell nivå. Det gäller t.ex. frågor om biologisk mångfald, klimat, forskning, skoglig information och globala processer. Sverige har under året varit aktivt på många områden i rådsarbetet och de skogsfrågor som där har diskuterats. Viktigt har varit arbetet med grönboken: Skogsskydd och skoglig information i EU – att förbereda skogen för klimatförändring och timmerförordningen.

Arbetet inom ett flertal internationella organisationer har avhandlats, däribland CBD, UNFCCC, UNFF, FAO och Forest Europe.

40.1 Handel med timmer och trävaror

EU tillämpar sedan 2003 en handlingsplan för att motverka olaglig skogsavverkning och därtill kopplad handel, s.k. FLEGT. 2005 gav rådet kommissionen i uppdrag att presentera ett förslag med syfte att strypa inflödet av olagligt avverkat timmer och trävaror av sådant ursprung och därmed motverka olaglig avverkning. Ett sådant förslag lämnades av kommissionen den 17 oktober 2008 (se faktapromemoria 2008/09:FPM39).

Förslaget till förordning kallas ofta due diligence-förordningen, efter det engelska ordet ”due diligence” som betyder tillbörlig aktsamhet. Förslaget behandlades även under 2010. Den 1 mars nådde EU:s jordbruks- och fiskeministrar en politisk överenskommelse. Europaparlamentet lämnade sin rapport i mars. Ett flertal mer långtgående krav föreslogs. Under återstoden av våren hölls förhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet och i juli nåddes en överenskommelse mellan de två institutionerna om förordningens innehåll. Som ett resultat av detta antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 av den 20 oktober 2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden.

Förordningen fastställer skyldigheter både för verksamhetsutövare som handlar med timmer och/eller träprodukter samt för handlare i den efterföljande förädlings- och försäljningskedjan. Aktörerna ska kunna visa att de följer ett system för tillbörlig aktsamhet, vilket i princip innebär att den som handlar med virke ska kunna visa att det kommer från lagligt avverkade källor.

Förslaget antogs vid konkurrenskraftsrådets möte den 11–12 oktober. Sverige röstade nej till förslaget (se också bilaga 3).

Sverige står tveklöst bakom syftet med förordningen, dvs. att minska riskerna för att olagligt avverkat trä eller produkter från sådant trä placeras på EU:s marknad. Enligt Sverige är dock överenskommelsen inte en balanserad avvägning mellan rådets och Europaparlamentets syn på förordningen. Sverige ifrågasätter om den ökade administrativa bördan som förordningen innebär för ett stort antal företag inom EU, står i proportion till i vilken utsträckning den kommer att kunna begränsa

olagliga skogsavverkningar globalt. Enligt Sveriges mening riskerar förordningen att få oproportionerligt stora konsekvenser för tredjeländ och riskerar därmed bli handelsstörande. Förordningen ska vara genomförd i medlemsstaterna senast den 3 mars 2013.

Sverige är positivt till att ytterligare åtgärder vidtas för att motverka olaglig avverkning globalt och under det svenska ordförandeskapet lyckades vi nå en politisk överenskommelse i rådet om förordningen. Sverige arbetade för att få en effektiv lagstiftning som är proportionerlig och rättssäker, vilket förankrades i både EU-nämnden och i miljö- och jordbruksutskottet.

40.2 Grönbok om skogsskydd och skoglig information i EU

Grönboken ”Skogsskydd och skoglig information i EU: Att förbereda skogen för klimatförändring” KOM(2010) 66 tar upp ett antal punkter gällande skogarna inom EU, inkl. skogarnas tillstånd och funktioner, klimatförändringens effekter på skog och verktyg för skogsskydd. Syftet med grönboken är att stimulera en offentlig diskussion inom EU om den framtida politiken för skogsskydd och skoglig information samt att ge underlag till en eventuell uppdatering av EU:s skogsbrukstrategi i fråga om klimataspekter.

Initiativet till grönboken kom från kommissionen (DG Miljö) och har varit uppe för information på jordbruks- och fiskerådet. Hur det blir med en eventuell vitbok återstår att se. Europaparlamentet beräknas avge ett utlåtande i maj 2011. Därefter offentliggör kommissionen planerna för det fortsatta arbetet.

Sverige anser att det är viktigt att beakta klimatförändringarnas effekter på skog. Klimatförändringarna kommer sannolikt påverka förutsättningarna för skogsbruk och hållbar skogsförvaltning. EU kan bidra till att möta utmaningarna genom frivilliga samarbeten, som t.ex. exchange of best practice, samtidigt som det är viktigt att subsidiaritetsprincipen bibehålls, då skogarna skiljer sig stort mellan medlemsstaterna och hur de används.

Överläggningar med miljö- och jordbruksutskottet har skett liksom samråd med EU-nämnden.

41 Djurskydd och djurhälsa

Inom EU finns ett regelverk för både djurskydd och djurhälsa. Enligt fördraget har unionen och medlemsstaterna skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar dels till att underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar, dels till att förhindra smitta från djur till människa. Under året har arbetet koncentrats till att avsluta två rättsakter som man i stort sett förhandlade färdigt under 2009. Det gäller dels ett direktiv om skydd av djur som används för

av sällskapsdjur.

41.1 Stärkt skydd för försöksdjuren

I slutet av 2009 enades rådet och Europaparlamentet om ett nytt direktiv om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål (se fakta-promemoria 2008/09:FPM61). Förslaget syftar till att harmonisera lagstiftningen inom EU och till att stärka djurskyddet för försöksdjur.

I början av 2010 kunde rådet och Europaparlamentet enas om ett antal tekniska anpassningar till följd av Lissabonfördraget. Det slutliga beslutet togs vid Europaparlamentets sammanträde den 8 september. Direktivet trädde i kraft den 10 november och medlemsstaterna ska ha genomfört det i sin lagstiftning senast den 10 november 2012. De nya bestämmelserna ska tillämpas från 1 januari 2013.

Sverige stödde uppgörelsen med Europaparlamentet, som innebär ett kraftigt förbättrat djurskydd för försöksdjur i hela EU. Det är positivt att de slutliga justeringarna kunde göras så snabbt och att de nya reglerna därmed börjar gälla från 2013.

Överläggningar skedde med miljö- och jordbruksutskottet den 19 mars 2009. Samråd med EU-nämnden skedde i juni 2010.

41.2 Förflyttning av sällskapsdjur

Under våren nåddes enighet mellan rådet och Europaparlamentet om ändringar i förordningen om djurhälsovillkor vid icke-kommersiella förflyttningar av sällskapsdjur. Som ett resultat av detta antogs förordningen den 19 maj 2010.

Den nya förordningen innebär att övergångstiden för de länder som i dag kräver särskilda åtgärder i samband med införsel av hundar och katter (Irland, Finland, Malta, Storbritannien och Sverige) förlängs till årsskiftet 2011–2012. Förordningen innehåller dessutom ett bemyndigande för kommissionen att vid behov anta särskilda regler för att förhindra spridning av specifika sjukdomar även efter övergångstiden.

42 Livsmedel

<p>Livsmedelslagstiftningen är till största delen harmoniserad inom EU. Det innebär att det inte är tillåtet för enskilda medlemsstater att ha strängare regler eller mer frikostiga bestämmelser än dem som slås fast i EU-lagstiftningen. Även under 2010 har arbetet med förslagen till ny lagstiftning om nya livsmedel och om livsmedelsinformation till konsumenter fortsatt.</p>

I januari 2008 presenterade kommissionen ett förslag till en ny förordning om nya livsmedel, (2007/08:FPM73). Den nuvarande förordningen reglerar livsmedel och livsmedelsingredienser som inte har konsumerats inom EU före den 15 maj 1997. Med nya livsmedel avses livsmedel som har:

- fått en förändrad primär struktur eller sammansättning på molekylär nivå,
- framställts med hjälp av en ny produktionsmetod som normalt inte används,
- isolerats ur mikroorganismer, svampar eller alger,
- isolerats ur växter eller djur, med undantag av livsmedel och livsmedelsingredienser som har framställts genom traditionell förökning eller förädling.

Kommissionen vill med förslaget förbättra tillgängligheten av nya och innovativa livsmedel på EU:s marknad samt uppmuntra företag att investera i utveckling av nya typer av livsmedels- och produktions-tekniker, vilka ska kunna skyddas under en begränsad period.

Rådet påbörjade förhandlingar med Europaparlamentet under det första halvåret 2009. Dessa har gått långsamt eftersom EU:s institutioner är mycket splittrade i frågan om hur livsmedel från klonade djur ska hanteras. Av rådets gemensamma ståndpunkt framgår att livsmedel som har framställts av djurkloner och första generationens avkomma ska omfattas av förordningen. Kommissionen anser att det enbart är djurklonen och inte avkommor som ska regleras. (se 2010/2011:FPM33). Europaparlamentet har i en resolution från september 2008 yrkat på ett totalförbud mot kloning.

Rådet antog formellt sin gemensamma ståndpunkt i mars 2010. Europaparlamentet avslutade sin behandling i juli. Sverige ställde sig bakom den gemensamma ståndpunkten. Det är bra att regelverket ses över och moderniseras.

Rådet har inte kunnat godkänna Europaparlamentets ändringar och kommer följaktligen att sammankalla en förlikningskommitté i enlighet med artikel 294.8 b i EUF-fördraget. Beslutet om att inte godkänna Europaparlamentets ändringar togs vid rådsmötet för sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor (EPSCO-rådet) i december då även samrådet med EU-nämnden ägde rum.

42.2 Livsmedelsinformation till konsument

Förslaget om livsmedelsinformation till konsument (faktapromemoria 2007/08:FPM95) presenterades redan i början av 2008. Det konsoliderar och uppdaterar två områden inom lagstiftningen om livsmedelsmärkning; allmänna märkningsregler och regler för näringsvärdesdeklaration. Båda områdena ska enligt förslaget regleras i samma förordning. Syftet med lagstiftningen är att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå. Förslaget är mycket omfattande och granskningarna i både Europaparlamentet och

rådet har tagit lång tid. Europaparlamentet lämnade sitt yttrande den 16 juni 2010. Detta innehöll ett stort antal ändringsförslag. Skr. 2010/11:105

I juni hölls en riktlinjedebatt kring två av de större utestående frågorna: ansvaret för att märkningen är korrekt och kommissionens förslag om en minsta textstorlek för märkningen. Vid EPSCO-rådet den 7 december kunde man enas om en politisk överenskommelse. Sverige ställde sig bakom denna. Sverige har varit aktiv i diskussionerna kring detta tekniskt detaljerade regelverk och stödjer den politiska överenskommelsen. Sverige har särskilt tryckt på att det är viktigt att få en god balans mellan starkt konsumentskydd och enkla och tydliga regler för företagen. Samråd i EU-nämnden hölls inför behandlingen i EPSCO-rådet i juni och december.

43 Den gemensamma fiskeripolitiken

Sveriges grundinställning är att fiskeriförvaltningen ska verka för ett långsiktigt hållbart resursutnyttjande som ger förutsättningar för ett lönsamt och hållbart yrkesfiske. För att uppnå en hållbar förvaltning är det viktigt att man utgår ifrån försiktighetsprincipen och baserar de politiska besluten på vetenskapliga råd och på ekosystemansatsen. Det viktigaste som har skett inom den gemensamma fiskeripolitiken under året är att medlemsstaterna genom flera olika beslut enats om de årliga fiskemöjligheterna i EU:s vatten för 2011. Medlemsstaterna har, tillsammans med kommissionen, också haft en fortsatt dialog kring reformen av den gemensamma fiskeripolitiken som kommissionen kommer att presentera förslag om under 2011.

43.1 Fiskemöjligheter för 2011 i Östersjön

Kommissionens förslag om fiskemöjligheter för 2011 i Östersjön presenterades den 15 september 2010. En politisk överenskommelse om fiskemöjligheter för 2011 i Östersjön nåddes vid jordbruks- och fiskerådet i oktober. Enligt de vetenskapliga bedömningarna från Internationella havsforskningsrådet, ICES, har den positiva beståndsutvecklingen för torskbestånden i Östersjön fortsatt. Det innebar att de högsta tillåtna totala fångstmängderna, TAC, ökades med 15 procent för det östra torskbeståndet och med 6 procent för det västra torskbeståndet. Samtidigt minskades antalet tillåtna fiskedagar för fisket på det västra torskbeståndet. Överenskommelsen var helt i enlighet med den gällande förvaltningsplanen, vilket var avgörande för Sveriges positiva ställningstagande.

För övriga bestånd sill, skarpsill, rödspätta och lax beslutades huvudsakligen om minskningar av fiskemöjligheterna i enlighet med de vetenskapliga råden.

Vid rådsmötet antogs även ett antal deklARATIONER, bl.a. om att förvaltningsplaner för pelagiska arter och lax snarast ska tas fram samt om att fortsätta arbetet för att minska utkast (att fisk slängs överbord). Ett enhälligt råd stod bakom ordförandeskapets kompromiss. Kommissionen kunde dock inte acceptera överenskommelsen, eftersom deras acceptans-

Skv. 2010/11:105

nivå för TAC för skarpsill låg någon procent under det rådet slutligen kunde enas om. I övrigt stod kommissionen bakom rådets överenskommelse. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden skedde under oktober.

43.2 Fiskemöjligheter för 2011 i Västerhavet

Kommissionens förslag om de årliga fiskemöjligheterna i Västerhavet (Skagerrak, Kattegatt, Nordsjön och delar av nordöstra Atlanten) presenterades den 12 november. Förslaget har en något annorlunda utformning än tidigare sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Enligt Lissabonfördraget gäller nämligen ordinarie lagstiftningsförfarande för beslut inom den gemensamma fiskeripolitiken, med undantag för detaljbestämmelser om priser, kvoter och de bestämmelser som är direkt kopplade till kvoterna.

Inför fastställandet av TAC sker förhandlingar såväl internt inom EU som mellan EU och övriga berörda kuststater: Norge, Island, Färöarna och Ryssland. I det bilaterala avtalet med Norge fastställs årligen en stor del av de kvoter som gäller för Sverige i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. Detta omfattar bland annat arterna torsk, kolja, sej, vitling, rödspotta, råka, sill och skarpsill.

I övrigt innehåller beslutet TAC:er för de bestånd som EU beslutar självständigt om. Beslutet innebar att samtliga gällande förvaltnings- och återhämtningsplaner följdes, för att uppnå en gradvis minskning av fiskedödligheten enligt de mål man enades om i Johannesburgsdeklarationen om hållbar utveckling 2002. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden skedde under oktober och december.

43.3 Övrigt inom den gemensamma fiskeripolitiken

Kommissionens förslag om TAC och kvoter för vissa djuphavsbestånd för 2011–2012 presenterades den 7 oktober. Fiskemöjligheterna för djuphavsarter bestäms vartannat år. En politisk överenskommelse nåddes vid jordbruks- och fiskerådet i november. Överenskommelsen gällde ett fjortontal djuphavsarter (däribland atlantisk soldatfisk, skoläst, birkelånga, långa och djuphavshajar).

Beslutet innebar bl.a. att EU fastställde noll-TAC:er för både atlantisk soldatfisk och djuphavshajar, vilket var en prioriterad fråga för Sverige. Detta innebär att endast vissa bifångster av dessa arter är tillåtna under 2011 och att det från och med 2012 inte är tillåtet med några fångster av dessa arter överhuvudtaget. Listan över djuphavshajar utökades med flera arter jämfört med tidigare förordning. Ett antal deklarerationer lades också till beslutet, däribland en deklareration om införande av en särskild kategori för känsliga och sårbara bestånd, som Sverige har efterfrågat vid ett flertal tillfällen. Vid jordbruks- och fiskerådet i december 2010 fastställdes även fiskemöjligheterna för fisket i Svarta havet. Förordningen omfattar endast skarpsill och piggvar och berör fiske som bedrivs av Rumänien och Bulgarien.

DEL 9 MILJÖ

44 Miljö

Sverige verkar för att de miljökrav som beslutas gemensamt inom EU resulterar i en ambitiös miljöpolitik och leder till ett högt miljöskydd. Sverige arbetar också för att EU ska vara en pådrivande kraft i det globala arbetet för att skydda miljön och säkra en hållbar utveckling och en resurseffektiv ekonomi. Biologisk mångfald och klimat var två betydelsefulla frågor under året bl.a. med anledning av partsmötena som hölls inom konventionen om biologisk mångfald samt inom klimatkonventionen. Mötet om biologisk mångfald i Japan blev en stor framgång eftersom parterna lyckades anta ambitiösa mål om att hejda förlusten av biologisk mångfald till år 2020, kombinerat med ett åtgärds paket. Det var viktigt att klimatprocessen inte avstannade och de små framstegen som trots allt uppnåddes i Cancún var därför av stor vikt. EU förbereder nu en strategi för biologisk mångfald i EU efter 2010 samt åtskilliga initiativ på klimatområdet. Vidare har arbetet med att skärpa EU:s kemikalielagstiftning fortsatt och arbetet med att genomföra EU:s Östersjöstrategi har intensifierats under det gångna året.

44.1 Horisontella miljöfrågor

Miljöfrågor i Europa 2020-strategin

Vid Europeiska rådet i juni togs slutligt beslut om en strategi för tillväxt och jobb på basis av kommissionens meddelande Europa 2020. Riktlinjer för genomförandet har också antagits. Kommissionen lyfter fram tre övergripande prioriteringar för strategin:

1. Smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
2. Hållbar tillväxt – främja en mer resurseffektiv ekonomi, grönare och mer konkurrenskraftig ekonomi.
3. Inkluderande tillväxt – främja hög sysselsättning och social och territorial sammanhållning.

Strategin presenteras närmare i kap. 4. Ett av målen för EU till 2020 är att 20/20/20 klimat/energimålen bör vara uppfyllda, dvs. att utsläppen av växthusgaser ska minska med 20 procent, att 20 procent av EU:s energi ska komma från förnybara energikällor och att energieffektiviseringen ska öka med 20 procent.

Under de tre prioriterade områdena lägger kommissionen fram sju s.k. kallade flaggskeppsinitiativ. Samtliga initiativ, utom det beträffande resurseffektivitet, har presenterats under året. Rådsslutsatser har regelmässigt antagits beträffande initiativen. Sverige har verkat för att miljöaspekter ska få en framträdande plats i dessa slutsatser.

Resurseffektivisering

Resurseffektivitetsinitiativet presenterades i januari 2011. Som bidrag till kommissionens arbete med initiativet har rådsslutsatser antagits vid miljørådet dels om resurseffektivitet, dels om en förbättrad miljöförvaltning. Sveriges ambition har varit att slutsatserna ska överensstämma med slutsatserna om eko-effektiv ekonomi som antogs under det svenska ordförandeskapet. Sverige har på nytt, men utan framgång, aktualiserat frågan om inrättandet av ett öppet forum för utbyte av erfarenheter av marknadsbaserade styrmedel. Vidare har Sverige verkat för att nämna vikten av internalisering av externa kostnader i diskussionen om bättre användning av marknadsbaserade instrument i rådsslutsatserna om förbättra miljöförvaltning. Andra frågor som behandlas i dessa slutsatser rör bl.a. planering och vikten av samstämmighet, behovet av ett framtida sjunde miljöhandlingsprogram och värdet av ett andra handlingsprogram för miljö och hälsa. Samråd med EU-nämnden och överläggningar i miljö- och jordbruksutskottet skedde inför rådsmötet.

44.2 Klimat

Kommissionen presenterade den 26 maj 2010 meddelandet ”En analys av möjligheterna att minska utsläppen av växthusgaser med mer än 20 procent och en bedömning av riskerna för koldioxidläckage”. Kommissionen analyserar i meddelandet alternativen för EU när det gäller att skärpa sitt utsläppsmål för 2020 till mer än 20 procent jämfört med 1990 års utsläpp. Meddelandet fullgör också kommissionens uppgift enligt det reviderade utsläppshandelsdirektivet att analysera situationen för EU:s energiintensiva industri som bedömts vara utsatt för risk för koldioxidläckage i ljuset av läget i de internationella klimatförhandlingarna.

Kommissionens meddelande och de handlingsalternativ som beskrivs däri behandlades i rådsarbetsgruppen för miljöfrågor vid fem tillfällen under det belgiska ordförandeskapet. Vid miljørådet den 14 oktober gavs processuell vägledning till rådets och kommissionens fortsatta arbete med utgångspunkt i kommissionens meddelande. Bland annat ska kommissionen utreda konsekvenserna på medlemsstatsnivå av en skärpning av EU:s utsläppsmål för 2020 till 30 procent. Resultatet ska presenteras 2011.

Under året fortsatte också arbetet att genomföra klimat- och energipaketet i medlemsstaterna och att reglera i detalj hur EU:s system för handel med utsläppsrätter ska fungera efter den andra handelsperioden som avslutas 2012. Klimatförändringskommittén är EU:s genomförandekommitté som fungerar som centralt forum för

genomförandet av klimat- och energipaketet. Sverige har deltagit aktivt i kommittén och dess undergrupper. De frågor som framför allt har behandlats under året är auktionering, där beslut om en ny auktioneringsförordning togs i oktober, och beslutet om gratis tilldelning av utsläppsrätter inklusive produktriktmärken.

De viktigaste svenska principerna under förhandlingarna av produktriktmärkena har varit att anläggningar som producerar samma produkt ska få tilldelning enligt samma produktriktmärke oavsett insatsbränsle, teknik eller lokalisering i EU. Vidare är en viktig princip för Sverige att företag som vidtagit tidiga åtgärder för att minska sina utsläpp inte ska straffas i tilldelningen. Under året har även förhandlingar om ett detaljregelverk för flygets inkludering i EU ETS förts vidare. Kommittén fortsätter sitt arbete med övriga frågor inom klimat- och energipaketet under 2011.

En svensk ordförande har under 2010 lett den arbetsgrupp som förbereder Ekofinrådet när det gäller internationella klimatfinansieringsfrågor. Arbetsgruppen har under året bidragit med underlag till EU:s ståndpunkt om klimatfinansiering inför klimatkonferensen i Cancún. Den har även ansvarat för framtagandet av den EU-gemensamma rapporten om snabbstartsfansiering av klimatåtgärder i utvecklingsländer, vilken presenterades inför Cancúnkonferensen. Rapporten visade på att EU under 2010 bidragit med snabbstartsfansiering i linje med EU:s åtagande från 2009 om att 2010–2012 bidra med 7,2 miljarder euro i snabbstartsfansiering.

Den 7 december antog Ekofinrådet slutsatser om klimatfinansiering inkl. frågan om en ny klimatfond, snabbstartsfansiering samt respons på den rapport om långsiktig klimatfinansiering som presenterades av högnivågruppen om klimatfinansiering (AGF) den 5 november. Genom slutsatserna inbjöds kommissionen och arbetsgrupper under Ekofinrådet att ta fram en detaljerad analys över långsiktig klimatfinansiering baserad på AGF:s rapport.

Rådsslutsatser antogs 14 oktober om EU:s förberedelser inför partsmötet inom FN:s ramkonvention om klimatförändringar (COP 16) i Cancún. EU klaggjorde i dessa bl.a. sin beredskap att överväga en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet som en del i en överenskommelse om en framtida klimatregim.

Mötet i Cancún blev relativt framgångsrikt och innebar att Köpenhamnsöverenskommelsen kunde förankras i FN-systemet och att ytterligare steg togs mot ett brett internationellt ramverk. Viktiga beslut var att alla länders löften om utsläpps begränsningar kunde formaliseras som en del av FN-processen, att principer om mätning, rapportering och uppföljning från alla parter lades fast och förankringen av tvågradersmålet. Av betydelse var också:

- att en global grön klimatfond etablerades,
- att besluten från Köpenhamn om att mobilisera 100 miljarder dollar om året från 2020 med både offentliga och privata medel bekräftades,
- att ett ramavtal för att rädda regnskogen och hållbart skogsbruk i utvecklingsländerna antogs samt
- framsteg när det gäller tekniköverföring.

Dessutom fattades beslut om ett ramverk för anpassning samt beslut om förbättringar av Kyotoprotokollets mekanism för ren utveckling (CDM) samt om ett arbetsprogram syftande till förbättringar av existerande och införande av nya flexibla mekanismer.

Skr. 2010/11:105

44.3 Naturresurser och biologisk mångfald

EU:s arbete med biologisk mångfald

Kommissionen har under året arbetat vidare med att genomföra aktionsplanen för biologisk mångfald (BAP) som uppföljning av kommissionens meddelande om att hejda förlusten av biologisk mångfald samt följt upp medlemsstaternas åtaganden enligt naturvårdsdirektiven (art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet). Kommissionen har etablerat sammanlagt 16 informella expertgrupper för olika frågor och en särskild expertgrupp har inrättats för att samordna arbetet, Koordineringsgruppen för biologisk mångfald och natur. Under året har BAP utvärderats och kommissionen har konstaterat att målet att stoppa förlusten av biologisk mångfald i EU har inte nåtts.

I januari presenterade kommissionen en vision och övergripande mål för biologisk mångfald i EU efter 2010 där man även lyfte fram orsakerna till att målet för biologisk mångfald hittills inte har nåtts. Sverige har under året agerat för att de rådsslutsatser om internationell biologisk mångfald som antogs under det svenska ordförandeskapet 2009 ska vara vägledande i relevanta delar även för EU:s interna mål samt att EU bör göra åtaganden att minska sin påverkan på biologisk mångfald globalt.

Rådsslutsatserna från i mars i år om biologisk mångfald efter 2010 fastställer en EU-vision till 2050 och ett övergripande mål till 2020 för den biologiska mångfalden. Rådsslutsatserna vidareutvecklar även viktiga principer för att göra det möjligt för EU att fortsätta att aktivt och konstruktivt medverka i överläggningar för ett globalt ramverk för biologisk mångfald efter 2010. Kommissionen uppmanades att ta fram en strategi för biologisk mångfald efter 2010 så snart som möjligt efter partsmötet för konventionen om biologisk mångfald i Nagoya i oktober.

Resultatet av rådsslutsatserna reflekterades även vid mötet i Europeiska rådet samma månad där det akuta behovet att vända de negativa trenderna för biologisk mångfald omnämndes och att även rådet antar ovan nämnda vision och övergripande mål för biologisk mångfald.

Under året har kommissionen inbjudit medlemsstaterna till informella diskussioner om upplägget av en strategi för biologisk mångfald i EU efter 2010 där man siktar på att koncentrera arbetet på ett begränsat antal delmål av EU-intresse. Kommissionen förväntas lägga fram ett förslag till en sådan strategi under början av 2011.

Partsmöte inom konventionen för biologisk mångfald

Rådsslutsatser antogs den 14 oktober om EU:s förberedelser inför partsmötet inom FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) som ska äga

rum i Bonn i maj. Slutsatserna kompletterade de slutsatser som antogs av miljørådet i december 2009. De tar bl.a. upp vikten av att slutföra förhandlingarna om ett protokoll för tillträde till genetiska resurser och rättvis fördelning av deras nytta, där en viktig fråga för Sverige var att främja harmoni mellan protokollet och närliggande internationella avtal och processer. Slutsatserna lyfter också fram behovet av att anta en ambitiös strategisk plan för CBD för perioden 2011–2020, och att mobilisera adekvata resurser för dess genomförande. Sverige arbetade för ett resultat i linje med politiken för global utveckling och den svenska strategin för multilateralt utvecklingssamarbete och lyfte behovet av att på nationell nivå analysera konsekvenser av uteblivna åtgärder samt möjligheter till synergier med andra konventioner och processer, inkl. de övriga s.k. Riokonventionerna.

Rådsslutsatser antogs även den 20 december som uppföljning till det tionde partsmötet CBD. Slutsatserna lyfter fram de mest betydelsefulla besluten från mötet som den strategiska planen, mobilisering av finansiella resurser, ekonomiska analyser av värdet av biologisk mångfald samt en internationell regim för tillträde och vinstdelning för genetiska resurser. Samråd med EU-nämnden och överläggningar med miljö- och jordbruksutskottet skedde inför rådsmötena.

Cartagenaprotokollet om biosäkerhet

Cartagenaprotokollet om biosäkerhet till FN:s konvention om biologisk mångfald reglerar den internationella handeln med genetiskt modifierade organismer. Protokollet höll sitt femte partsmöte den 11–15 oktober. Inför partsmötet har EU arbetat med att ta fram ståndpunkter inför de olika förhandlingsfrågorna. Rådet antog rådsslutsatser i de viktigaste frågorna vid miljöministrarnas möte den 11 juni. Vid samma möte fattade rådet beslut om ett delvis förändrat förhandlingsmandat inför förhandlingarna om en skadeståndsregim under protokollet. EU har varit en aktiv förhandlingspart i dessa förhandlingar och förhandlingarna kunde framgångsrikt avslutas på det femte partsmötet. Vid mötet antogs Nagoya-Kuala Lumpur Supplementary Protocol on Liability and Redress to the Cartagena Protocol. Partsmötet fattade i övrigt beslut om arbete med vägledning för riskvärdering och riskhantering, program för allmänhetens deltagande och en strategisk plan för protokollet de kommande 10 åren.

Bernkonventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga livsmiljöer

Sverige har under året deltagit i några av Bernkonventionens expertgrupper, framför allt den om invasiva främmande arter och expertgruppen för biologisk mångfald och klimatförändringar.

Direktiv för markskydd

Ett förslag till ramdirektiv för markskydd presenterades i oktober 2006 (se faktapromemoria 2006/07:FPM45). Trots intensivt arbete under flera

Genmodifierade organismer

Kommissionen presenterade juli ett förslag till ändring av EU:s regler om genetiskt modifierade organismer (GMO). Syftet är att ge medlemsstaterna möjlighet att begränsa eller förbjuda odling inom sina territorier. Regeringen har samrått med EU-nämnden inför jordbruksrådet den 27 september och inför miljøråden den 14 oktober och 20 december. Sverige har fört fram att det är positivt med förslag som syftar till att föra medlemsstaterna närmare varandra i en fråga där man är oeniga. Samtidig bör kommissionen även fullgöra övriga uppdrag som har pålagts den av rådet, främst rörande miljöriskbedömningar av GMO. Sverige ser det som en förutsättning att förslaget ska vara i enlighet med fördragen och unionens internationella handelsåtaganden.

44.4 Kemikalier och avfall

Farliga ämnen i och avfall från elektriska och elektroniska produkter

Direktiven om farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (RoHS) och om förebyggande och behandling av avfall från elektriska och elektroniska produkter (WEEE) omarbetades enligt förslag från kommissionen under 2008. Syftet var att effektivisera tillämpningen och överensstämelsen med annan EU-lagstiftning, öka miljönyttan och minska kostnaderna för företagen (se faktapromemoria 2008/09:FPM98, FPM97).

Problemen som uppmärksammats vid tillämpningen av direktivet för RoHS var främst olikheter i medlemsstaternas genomförande av direktivet, i form av icke-harmoniserade tolkningar och definitioner samt olika krav på hur företagen ska visa att de uppfyller direktivets krav. Bakgrunden till förslaget till omarbetning av direktivet för WEEE var problem med registrering och rapportering, att nå uppsatta mål för insamling av uttjänta produkter och att produkterna exporteras till utvecklingsländer. Sverige har arbetat för att omarbetningen ska resultera i direktiv med höga miljöskydd utan onödiga merkostnader för konsumenter, företag och kommuner.

Förhandlingarna om förslagen till omarbetningar inleddes under våren 2009 och har pågått sedan dess. För RoHS har en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet nåtts och beslutet kommer att antas inom kort. Direktivet kan träda i kraft under början av 2011. Det kommer då att breddas till att omfatta fler produkter än i dag och det införs också en metod för att kunna begränsa ytterligare farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter.

Förhandlingen om WEEE fortsätter. Frågor som fortsatt diskuteras är insamlings- och återvinningsnivåer och hur en producent ska definieras. Samråd med EU-nämnden och överläggningar med miljö- och jordbruksutskottet skedde den 11 juni.

I juni 2009 föreslog kommissionen en ny förordning om biocider som föreslås ersätta det nuvarande direktivet (se faktabromemoria 2009/10:FPM13). Förslaget är omfattande och förhandlingar har pågått under hela 2010. De grundläggande kraven om vilka produkter som ska tillståndsprövas och prövningens omfattning är i huvudsak oförändrade jämfört med nuvarande direktiv.

Det finns dock ett antal viktiga nyheter i förslaget, t.ex. att det föreslås en centraliserad tillståndsprövning för vissa biocidprodukter och att tillämpningsområdet utvidgas till att även omfatta biocider i behandlade varor och material. Dessutom anpassas lagstiftningen till de regler som överenskommits i den nyligen färdigförhandlade förordningen om växtskyddsmedel och registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (REACH). En överläggning med riksdagen om svensk ståndpunkt hölls i miljö- och jordbruksutskottet den 19 november 2009. Vid miljørådsmötet 20 december 2010 fattade ministrarna beslut med bred majoritet om en politisk överenskommelse om en gemensam position. Sverige har varit aktiv i förhandlingarna och fått igenom för Sverige viktiga förbättringar av förordningen bl.a. gällande uteslutningskriterierna (miljö och hormonstörande effekter) vilket innebär höjd skyddsnivå för människor och miljö.

Meddelande om biologiskt avfall

I rådsslutsatser som antogs av miljöministrarna i juni 2009 enades ministrarna om en formulering som säger att kommissionen ska fortsätta sitt arbete med en konsekvensbedömning av behovet av särskild lagstiftning om bioavfall och vid ett sådant behov föreslå lagstiftning under 2010. I maj beslutade kommissionen om ett meddelande om biologiskt avfall. I meddelandet konstaterar kommissionen att det inte behövs något nytt direktiv om biologiskt avfall inom EU för att uppnå en miljömässigt bra hantering av detta avfall. Kommissionen aviserar dock att de kommer att ta fram standarder för kompost och rötrest så att fri rörlighet av dessa produkter kan tillåtas inom EU, förbereda riktlinjer för användandet av livscykelänkande inom avfallssektorn samt se över behovet av att revidera det befintliga slamdirektivet med ev. minimikrav för en säker hantering. Meddelandet hanterades som en informationspunkt vid miljöministermötet i juni.

44.5 Marin miljö och Östersjön

Skyddet och nyttjandet av havsmiljön kräver gränsöverskridande samarbete och EU:s politik och lagstiftning påverkar till stor del tillståndet i våra havsområden.

Cites-konventionen reglerar handel med hotade djur och växter och EU spelar där en viktig roll. Sverige arbetar inom EU i detta sammanhang för ett hållbart nyttjande också av vattenresurser. Sverige har under året bidragit aktivt till flera förslag från EU om att inkludera hotade marina fiskarter i konventionens ansvar. Förslaget om att inkludera blåfenad

tonfisk misslyckades och Sverige arbetar därför nu inom EU för att fisket efter tonfisk ska begränsas starkt inom ramen för artens regionala förvaltningsorganisation (ICCAT).

Vid årets möte i Internationella valfångstkommissionen (IWC) slutade en 10 årig process, där Sverige i samarbete med EU:s övriga IWC-medlemmar spelat en aktiv roll för att begränsa jakten och ge IWC full kontroll över all former av valjakt, med att tillräcklig enighet inte kunde nås. Japan, Norge och Island kan därför fortsätta med att själva sätta egna kvoter för vetenskaplig jakt. Sverige och Danmark lyckades dock skapa en kompromiss som möjliggjorde för Grönlands inuiter att återuppta jakt på knölval i enlighet med IWC:s regler och FN:s deklaration om urfolkens rättigheter.

Östersjön är ett känsligt hav som är särskilt drabbat av övergödning och utfiskning. Under det svenska ordförandeskapet i EU gavs de europeiska havsfrågorna stor uppmärksamhet, och inför miljørådet i december 2009 tog Sverige initiativ till särskilda rådsslutsatser för att stärka havsarbetet i de olika regionerna i EU, inkl. genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen som antogs av Europeiska rådet i oktober. Under 2010 har arbetet med att genomföra strategin intensifierats och arbetet inom de flesta prioriterade områden har inletts.

Sverige är särskilt pådrivande för att minska tillförseln av farliga ämnen till Östersjön. EU:s strategi för Östersjöregionen, vars miljökomponent till stor del bygger på Helsingforskommissionens (Helcom) aktionsplan för Östersjön (BSAP), är av stor betydelse för den inledande genomförandefasen av BSAP som är en av de prioriterade frågorna under Sveriges ordförandeskap i Helcom 2010–2012. Aktionsplanen innehåller konkreta åtgärder för att minska övergödningen, förbättra sjösäkerheten, minska tillförseln av miljöfarliga ämnen till Östersjön samt öka skyddet av den biologiska mångfalden i havet. Arbetet stärker genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. Sverige arbetar också inom Helcom för att möjliggöra en begränsad skydds jakt på säl för att skydda vissa former av kustfiske.

Arbetet med EU:s övergripande havspolitik fortsätter och Sverige arbetar aktivt för att stärka havsmiljödirektivet som den övergripande havspolitikens grundpelare. Sverige har inom Helcom varit pådrivande för att stärka förutsättningarna för en ekosystembaserad havsplanering i Östersjön och har medverkat till att Helcom och planeringsarbetet VASAB skapat en gemensam grupp för havsplanering. Sverige kan internationellt sett sägas ligga långt fram när det gäller införandet av ett nationellt ekosystembaserat regelverk för havsplanering. Detta bidrar sammantaget till genomförandet av EU:s havspolitik såväl i Sverige som i Östersjöregionen. Arbetet med havsplanering i Östersjöregionen samt behovet av att förbättra samordningen mellan kustzons- och havsplanering har också intensifierats genom ett svensk-finskt EU-finansierat pilotprojekt i Bottenhavet.

Havsmiljödirektivet är en plattform för att stödja sektorsintegreringen i genomförandet av EU:s havspolitik samt behovet av att förbättra koordineringen i genomförandet av EU:s lagstiftning beträffande vatten och marina frågor. Genom beslut av kommissionen i september har kriterier och metodstandarder för god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet fastställts. Arbeta med att ta fram gränsvärden och

indikatorer för dessa kriterier pågår och de regionala konventionerna arbetar kraftfullt med dessa frågor. På ett ministermöte i Bergen under september erbjöds Sverige att anordna ett seminarium om de regionala konventionernas roll i genomförandet av det marina direktivet. Betydelsen av de marina ekosystemtjänsternas värde fortsätter och Sverige leder tillsammans med Storbritannien en arbetsgrupp om ekonomiska och sociala analyser inom ramen för havsmiljödirektivets genomförande.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen informerats om regeringens arbete med EU:s strategi för Östersjöregionen och om prioriterade frågor kring marin miljö och Östersjön.

44.6 Utsläpp till luft

Inom luftvårdsområdet pågick endast förberedande förhandlingar under året, bl.a. när det gäller omförhandling av Göteborgsprotokollet under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Den är tätt kopplad till utvecklingen av EU:s taktidirektiv, som dock har skjutits på framtiden.

Förordning om koldioxidkrav för lätta lastbilar

Kommissionen lade i september 2009 fram ett förslag till förordning om att minska utsläppen av koldioxid från lätta lastbilar. Förslaget kompletterar förordningen om koldioxidkrav för personbilar som antogs hösten 2008. En överenskommelse med Europaparlamentet nåddes i december om en kompromiss, som innebar att det långsiktiga målet för 2020 fastställdes till 147g/km. Sverige lämnade en röstdeklaration som beklagade den låga ambitionsnivån om det långsiktiga målet och hade föredragit att målet hade varit enligt kommissionens ursprungsförslag, 135 g/km.

44.7 Industriutsläpp

I direktivet om industriutsläpp (IPPC) regleras tillståndsgivning för anläggningar som släpper ut miljöpåverkande ämnen. Kommissionen presenterade i februari 2008 ett förslag till omarbetning av IPPC. Förslaget innebar också att IPPC slås ihop med flera sektorsdirektiv, bl.a. om stora förbränningsanläggningar och avfallsförbränning (se fakta-promemoria 2008/09:FPM2). Syftet är att förenkla tillämpningen och att stärka principen om att tillstånd till industrin ska ges enligt bästa tillgängliga teknik. Andra viktiga ändringar är att fler förbränningsanläggningar inkluderas och att utsläppskraven för stora förbränningsanläggningar skärps.

Sverige har gett sitt stöd till förslaget och särskilt att stärka principen om bästa tillgängliga teknik, men anser samtidigt att det är viktigt att direktivet bidrar till administrativa förenklingar och att det hjälper till att utjämna konkurrensvillkoren inom EU. Förslaget har förhandlats intensivt. Vid rådmötet i mars debatterades förslaget och debatten

visade på stora skiljelinjer mellan medlemsstaterna i frågor om hur tillståndsgivningen ska hanteras samt vilka anläggningar som direktivet ska omfatta. Vid rådsmötet i juni nåddes en politisk överenskommelse. I juli röstade Europaparlamentet för förslaget till nytt direktiv. Som ett resultat av detta antogs direktivet om industriutsläpp. Europaparlamentet för förslaget till nytt direktiv. Den 21 oktober beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare (dir. 2010:113) som ska föreslå hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet senast den 31 december 2011.

Skr. 2010/11:105

DEL 10 UTBILDNING, UNGDOM OCH KULTUR

45 Utbildning

Det internationella samarbetet och de olika ländernas reformarbeten inom utbildningsområdet stöds av olika program. Inom EU är Europa 2020-strategin ramverket för det europeiska samarbetet för att främja utveckling och tillväxt. Utbildningssamarbetet i EU fokuseras mot de gemensamma mål som utbildningsministrarna har satt upp i det strategiska ramverket för europeiskt utbildningssamarbete Utbildning 2020. Under året har arbetet med utbildningsområdets delar av Europa 2020-strategin pågått intensivt, t.ex. genom att följa upp och diskutera kommissionens initiativ Unga på väg, som genom olika aktiviteter syftar till att stärka ungdomars möjligheter att få en bra utbildning och en starkt position på arbetsmarknaden.

45.1 Flaggskeppsinitiativet Unga på väg – Europa 2020-strategin

Ett av målen inom Europa 2020-strategin som antogs av Europeiska rådet i juni innebär att andelen som lämnar skolan för tidigt bör vara mindre än 10 procent och att minst 40 procent av den yngre generationen bör ha en eftergymnasial utbildning. De europeiska målen inom Europa 2020-strategin och regeringens preliminära förslag till nationella mål presenteras närmare i kap. 4.

I Europa 2020-strategin presenterades sju stycken initiativ, s.k. flaggskepp, som alla ska bidra till att Europa når de mål som satts upp i strategin. Ett av flaggskeppen kallas Unga på väg. Under denna rubrik samlas en stor mängd aktiviteter som på olika sätt ska stärka ungdomars möjligheter att få en bra utbildning och en starkt position på arbetsmarknaden. I sitt meddelande ”Unga på väg” (KOM(2010) 477), presenterade kommissionen sammanlagt 28 olika initiativ. Där återfinns exempelvis aktiviteter som ska öka kvaliteten på universitet och högskolor, förbättra och öka attraktionskraften hos yrkesutbildningar och ge alla unga möjligheter att genomföra delar av sin utbildning eller praktik i ett annat land. De enskilda meddelanden och rekommendationer som aviseras kommer att behandlas under det närmsta året.

Regeringen välkomnar meddelandet och ser positivt på att kommissionen tar ett initiativ för att samla alla resurser för att stärka ungdomars ställning. ”Unga på väg” är en viktig del i strävan att uppnå Europa 2020-strategins målsättningar. Regeringen har understrukt betydelsen av samarbete mellan olika aktörer och olika nivåer liksom vikten av att värna subsidiaritetsprincipen.

Utbildningsministrarna antog i november rådsslutsatser (Official Journal 2010/C 326/05) med anledning av kommissionens meddelande ”Unga på väg”. Slutsatserna tar inte ställning till förslagen i meddelandet i sak, men välkomnar initiativet. I slutsatserna betonas vikten av att redan existerande initiativ och program används på ett samstämmigt sätt för att på bästa sätt bidra till målet med ”Unga på väg” och Europa 2020-strategin som helhet.

”Unga på väg” föredrogs för utbildningsutskottet den 9 november och samråd ägde rum med EU-nämnden den 12 november. Sysselsättningsdelarna i flaggskeppet överlade regeringen om med arbetsmarknadsutskottet den 18 oktober och samråd med EU-nämnden hölls den 20 oktober.

45.2 Programmet för livslångt lärande

EU:s utbildningsprogram för livslångt lärande inrättades för perioden 2007–2013. Programmet för livslångt lärande omfattar samtliga utbildningsformer: förskola, skola, gymnasiet, yrkesutbildning, högre utbildning, vuxenutbildning och kompetensutveckling i arbetslivet. Inom de olika utbildningsområdena finns medel för utbyten, studiebesök, kurser och samarbetsprojekt. Programbudgeten för 2010 uppgick till ca 20 miljoner euro.

Under året lämnade de länder som deltar i programmet en halvtidsrapport till kommissionen om genomförandet av programmet under perioden 2007–2009. I den svenska halvtidsrapporten underströks bl.a. den betydelse som det institutionella samarbetet har för kvaliteten i mobilitetsprojekt, nödvändigheten i att minska administration och kontroll inom programmet samt behovet att förenkla ansökningsproceduren för enskilda individer och institutioner. Under året har även diskussioner om det framtida programmets utformning inletts exempelvis genom kommissionens öppna konsultation.

45.3 Utbildningens sociala dimension

Utbildningsministrarnas slutsatser om utbildningens sociala dimension från rådsmötet i maj sammanföll med att 2010 var det europeiska året för fattigdomsbekämpning och minskad social utestängning. I slutsatserna (Official Journal 2010/C 135/02) inkluderades alla utbildningsnivåer, liksom andra policyområden som har betydelse för social integration, t.ex. studiestöd, vägledning, integrationspolitik m.m. Slutsatserna betonade utbildningssystemens potential att främja social rörlighet och bryta cirkeln av fattigdom, social utsatthet och socialt utanförskap. Att stärka de yngre elevernas basfärdigheter i att läsa, skriva och räkna lyftes tydligt fram. Särskilt gäller detta elever med invandrarbakgrund och romernas ofta utsatta situation nämns här särskilt. Huvudbudskapet i slutsatserna stämmer väl överens med regeringens nationella prioriteringar. Samråd ägde rum med EU-nämnden den 7 maj.

45.4 Kompetens för livslångt lärande och initiativet om ny kompetens för nya arbetstillfällen Skr. 2010/11:105

Rådsslutsatserna om kompetens till stöd för livslångt lärande syftar till att förstärka budskapet från rådets och Europaparlamentets rekommendation om nyckelkompetenser från 2006 och att överbrygga den klyfta som finns mellan sysselsättnings- och utbildningsområdena när det gäller hur kompetenser beskrivs och klassificeras (Official Journal 2010/C 135/03). Att skapa ett ”gemensamt språk” mellan utbildnings- och arbetsmarknadssektorn är en viktig prioritering för att EU ska kunna agera samstämmigt och effektivt i dessa frågor. Slutsatserna betonar vidare vikten av stöd för lärares och skolledares fortbildning på alla nivåer inom utbildningssystemet. Detta ligger i linje med regeringens politik. Samråd ägde rum med EU-nämnden den 7 maj.

45.5 Internationaliseringen av den högre utbildningen

Vid utbildningsministrarnas rådsmöte i maj antogs slutsatser som tar ett brett grepp om internationaliseringsfrågor och högre utbildning (Official Journal 2010/C 135/04). Slutsatserna lägger särskild vikt vid att främja och stödja rörligheten för internationella studenter, lärare och forskare samt satsningar på att göra europeiska universitet och högskolor mer attraktiva internationellt. Regeringen stod bakom ordförandeskapets förslag till slutsatser. Samråd ägde rum med EU-nämnden den 7 maj.

45.6 Fortsatt fördjupat samarbete inom yrkesutbildningen

Sedan 2002 finns ett utökad samarbete inom yrkesutbildningen i Europa med fokus på konkreta instrument som syftar till att underlätta mobilitet och livslångt lärande. Vid rådsmötet i november antogs slutsatser om prioriteringar för ett fördjupat samarbete för perioden 2011–2020. Det fördjupade samarbetet är en fortsättning på den s.k. Köpenhamnsprocessen och syftet är att stärka yrkesutbildningens kvalitet, attraktivitet och status. I slutsatserna presenteras en övergripande vision för yrkesutbildningen 2020, fyra strategiska mål för perioden 2011–2020, principer för styrning och ägarskap av Köpenhamnsprocessen samt 23 åtgärder på nationell nivå och stödjande åtgärder som kommissionen ska tillhandahålla under de första fyra åren (2011–2014).

De framtida prioriteringarna bygger på resultaten från den rapport som Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) har presenterat och som utvärderar processen sedan 2002 samt kommissionens meddelande om yrkesutbildningens framtida roll och det europeiska samarbetet 2010–2020 (KOM(2010) 296). Slutsatserna är yrkesutbildningens bidrag för att uppfylla målsättningarna inom Utbildning 2020 och Europa 2020-strategin. Den 7 december antogs även en kommuniké vid det informella ministermötet i Brügge. Kommunikén bygger till stor del på rådsslutsatserna och syftet är att anta slutsatserna i ett bredare forum – i likhet med samarbetet 2002–2010 – och därmed inkludera EFTA/EES-länderna, EU:s kandidatländer och

45.7 Grundläggande färdigheter

Mot bakgrund av den nedåtgående trend som man sett i stora delar av Europa vad gäller läsfärdighet och kunskaper i matematik fokuserade utbildningsministrarnas slutsatser från rådmötet i november på arbetet med att förbättra elevers grundläggande färdigheter (Official Journal 2010/C 323/04). I slutsatserna betonas att de grundläggande färdigheterna är fundamentala för att förbättra människors anställningsbarhet, sociala delaktighet och personliga utveckling. Slutsatserna lyfter särskilt upp jämställdhetsperspektivet och lärarnas och skolledarnas viktiga roll i detta arbete. Regeringen ser positivt på arbetet med att stödja medlemsstaternas ansträngningar att möta dessa gemensamma utmaningar. Ärendet föredrogs för utbildningsutskottet den 9 november och samråd ägde rum med EU-nämnden den 12 november.

45.8 Utbildning för hållbar utveckling

Utbildningsministrarnas slutsatser om utbildning för hållbar utveckling (Official Journal 2010/C 327/05) betonar vikten av att allt lärande präglas av perspektivet hållbar utveckling. Det hållbara tänkandet bör genomsyra alla delar av utbildningen och utbildningsinstitutionerna; från läroplaner och pedagogik till hushållning av institutionernas resurser. Ett antal internationella organisationer arbetar med dessa frågor och regeringen har under beredningen av dessa slutsatser framhållit vikten av att ta till sig av, och samarbeta med, redan befintliga processer och organisationer som arbetar med utbildning för hållbar utveckling med sikte på att gemensamt stärka varandras ansträngningar inom området. Ärendet föredrogs för utbildningsutskottet den 9 november och EU-nämnden den 12 november.

46 Ungdomsfrågor

Nästan 100 miljoner personer, eller ca 20 procent av EU:s medborgare, är ungdomar mellan 15 och 29 år. Två övergripande mål ligger till grund för EU-samarbetet 2010–2018: (i) att skapa fler och lika möjligheter för alla unga i utbildningen och på arbetsmarknaden och (ii) att främja alla ungas aktiva medborgarskap, sociala delaktighet och solidaritet. Ett starkt fokus har under 2010 legat på frågor som rör ungas etablering på arbetsmarknaden. Ungas levnadsvillkor har under året också uppmärksammats i Europa 2020-strategin, inte minst i flaggskeppsinitiativet Unga på väg.

46.1 Fokus på att främja ungas etablering på arbetsmarknaden

Trioordförandeskapet Spanien, Belgien och Ungern har ungas sysselsättning som övergripande prioritering. Ungdomsarbetslösheten i EU är sedan länge mer än dubbelt så hög som i den övriga befolkningen och den steg också snabbare bland ungdomar under den ekonomiska krisen. Mot denna bakgrund presenterade Spanien under våren en resolution om aktiv inkludering av unga: bekämpande av arbetslöshet och fattigdom bland unga (9018/10). I resolutionen inbjuds medlemsstaterna och kommissionen bland annat att (i) motverka förtida avhopp från utbildningen, (ii) tillhandahålla information och vägledning för ungdomar i både val av utbildning och karriärvägar, (iii) främja ungas anställningsbarhet genom exempelvis praktik och lärlingsplatser, (iv) främja ungas entreprenörskap, och (v) att se över att ungdomar har tillgång till exempelvis hälso- och sjukvård och barnomsorg och att ha särskilt fokus på unga familjer.

Att förebygga och motverka utanförskap är en av regeringens viktigaste prioriteringar, liksom att minska arbetslösheten, inte minst bland ungdomar. Sverige kunde därför stödja resolutionen och välkomna den tydliga kopplingen mellan arbete och social delaktighet.

Resolutionen antogs av ungdomsministrarna i rådet den 11 maj. Samråd ägde rum med EU-nämnden den 7 maj.

46.2 Stöd för lokalt arbete för, av och med ungdomar

Att främja lokalt arbete för, av och med ungdomar (ungdomsarbete) var det belgiska ordförandeskapets huvudprioritering på ungdomsområdet och en resolution presenterades på temat (14847/10). I resolutionen enas medlemsstaterna om att på olika sätt stödja och utveckla ungdomsarbetet och att undersöka hur ungdomsarbetet kan bidra till att uppnå de övergripande målen för det ungdomspolitiska samarbetet i EU. Här fastläggs bland annat att en studie om ungdomsarbetets effekter ska genomföras.

Sverige kunde ge ett övergripande stöd för textens inriktning. Eftersom det i första hand rör sig om kommunal eller ideell verksamhet var det principiellt viktigt för Sverige att mångfalden av sätt att organisera och stödja ungdomsarbetet reflekteras i dokumentet, liksom att kommunernas och ideella organisationers självständighet respekteras.

Resolutionen antogs av ungdomsministrarna i rådet den 19 november. Rådsmötet behandlades i EU-nämnden den 12 november. Vid mötet den 19 november antogs också rådsslutsatser om ungas tillgång till kultur (14849/10) samt korta rådsslutsatser om den europeiska och internationella dagordningen vad gäller barn, ungdomar och barnets rättigheter (14855/10).

Vikten av att satsa på att förbättra ungdomars levnadsvillkor och insatser för unga tas upp i flera sammanhang i Europa 2020-strategin.

Åtminstone tre av de övergripande målområdena i strategin (de som rör utbildning, sysselsättning och social delaktighet) har stor relevans för ungdomar. Strategin innehåller också ett antal s.k. flaggskeppsinitiativ, där *Unga på väg* är den viktigaste satsningen på ungdomar. Även flera av de andra flaggskeppen, inte minst *En Agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen* berör ungdomar. Sverige har välkomnat *Unga på väg* och ser positivt på att kommissionen tar ett initiativ för att samla alla resurser för att stärka ungdomars ställning.

46.4 Programmet Ung och aktiv i Europa

Programmet Ung och aktiv i Europa löper under åren 2007–2013 och har en total budget på 885 miljoner euro. I Sverige fördelas ca 20 miljoner kronor per år. Inom programmet finns det möjlighet att exempelvis genomföra ungdomsutbyten, volontärtjänst och att stödja ungas egna initiativ. Programmet är unikt då det inte kräver några förkunskaper och då det vänder sig till ungdomar med i övrigt begränsade möjligheter att få en internationell erfarenhet.

Under 2010 har Ungdomsstyrelsen, som ansvarar för programmet i Sverige, fått in ca 300 ansökningar och givit stöd till ca 140 projekt. Intresset för programmet är fortsatt stort. Alla medel för 2010 har förbrukats, inklusive extra medel om drygt 1,5 miljoner kronor från kommissionen, som fördelats till särskilt framgångsrika länder.

47 Kultur, medier och idrott

EU:s insatser ska i första hand bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling och främja samarbete mellan medlemsstaterna. Kultur-, medie- och idrottspolitik faller huvudsakligen under nationell behörighet, men vid behov kan EU stödja och komplettera medlemsstaternas insatser.

47.1 Kultur

47.1.1 En europeisk agenda för kultur

I november 2007 antog rådet en rådsresolution om en europeisk kulturagenda. Utifrån de strategiska målen som anges där antogs också en arbetsplan för kultur 2008–2010.

Under perioden 2008–2010 har fyra expertgrupper arbetat inom ramen för den s.k. öppna samordningsmetoden. De arbetsområden som täckts är kreativa näringar, rörlighet för konstnärer, rörlighet för verk samt

synergier mellan kultur och utbildning. Expertgrupperna har under året presenterat sina resultat och rekommendationer riktade till medlemsstater, relevanta EU-institutioner och andra berörda på kulturområdet. Utöver deltagandet i expertgrupperna har Sverige bidragit till att sprida information om gruppernas arbete, liksom det liknande arbete som bedrivs av de fria kulturlivets institutioner.

Under året har en ny arbetsplan för kulturområdet avseende 2011–2014 beslutats. Den öppna samordningsmetoden utgör även under den kommande perioden ett viktigt arbetssätt som dessutom utvecklats och tydliggjorts för att uppnå en tydligare fokusering och prioritering.

De kulturella och kreativa näringarnas potential för Europas tillväxt har kommit till uttryck på olika sätt i diskussionerna på kulturministermöten under året. Diskussionerna har relaterats till specifika flaggskeppsinitiativ inom ramen för Europa 2020-strategin.

47.1.2 Kulturens bidrag till regional och lokal utveckling samt för att bekämpa fattigdom och social utestängning

Under det spanska ordförandeskapet antogs rådsslutsatser om kulturens bidrag till regional och lokal utveckling. Rådsslutsatserna handlar bl.a. om att understryka kulturens roll och om kulturens och de kulturella och kreativa industriernas bidrag till lokal och regional utveckling. Rådet beslutade vidare om rådsslutsatser om kulturens roll för att bekämpa fattigdom och social utestängning.

47.1.3 En europeisk kulturarvsmärkning

Under året har förhandlingar pågått om inrättandet av en europeisk kulturarvsmärkning på EU-nivå. Det förslag till organisation och administration av kulturarvsmärkningen som kommissionen har lagt fram liknar den struktur som i dag finns för de europeiska kulturhuvudstäderna. Det innebär att medlemsstaterna nominerar platser och att urvalet görs av en expertpanel på EU-nivå. Förhandlingarna är i huvudsak avslutade i rådet förutom frågorna om beslutande instans och finansiering.

47.1.4 Ramprogrammet för kultur 2007–2013

EU:s ramprogram för kultur, Kultur (2007–2013), omfattar alla konst- och kulturområden utom de audiovisuella medierna (film, tv och video). Programmet har tre övergripande mål: främjande av rörlighet för personer, främjande av rörlighet för konstnärliga produkter samt främjande av den interkulturella dialogen.

Antalet länder i kulturprogrammet år 2009 uppgick till totalt 34 stycken. Det totala beloppet som Sverige har fått ta del av 2009 inom EU:s kulturprogram (stöd till kulturprojekt, översättningsstöd och stöd till organisationer verksamma på europeisk nivå) uppgick till 807 000 euro. Mottagare var bland andra Alfabetabokförlag för översättningsstöd och Skådebanan västra Götaland för projektet TILT, där konstnärer inom

ramen för olika program för Kreativ Personal- och Organisationsutveckling, hjälper företag och organisationer med nya möjligheter att utvecklas.

Skr. 2010/11:105

47.2 Audiovisuella frågor

47.2.1 Direktivet om audiovisuella medietjänster

Under året har en kodifierad och mer lättillgänglig version av direktivet om audiovisuella medietjänster (2010/13/EU) antagits. Det nya direktivet ersätter de tidigare rättsakterna som genomförs i direktivet om gränsöverskridande television (89/552/EEG). Innehållet i bestämmelserna har dock inte förändrats.

47.2.2 Europeana

Rådsslutsatser antogs om det europeiska digitala biblioteket. Rådet underströk sitt engagemang för Europeana och relaterade insatser på området digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande. De nya slutsatserna betonar bl.a. betydelsen av att urvalet och kvaliteten på det material som kulturinstitutionerna levererar till Europeana förbättras. Sverige var under 2010 en av de största leverantörerna av innehåll till Europeana. Europeana har även lyfts fram inom ramen för den digitala agendan för Europa.

47.2.3 Digitalisering av biografier

Kommissionen lade under hösten fram ett meddelande (KOM(2010)487 slutlig) om en ny strategi och handlingsplan för att hjälpa europeiska biografier att övergå till digital teknik och uppmuntra dem att visa fler europeiska filmer för att bredda utbudet för biobesökarna.

Filmdistributionen kommer att inom några få år till största delen att vara digital. Det gäller också svenska biografier. På grund av höga omställningskostnader finns risk för att vissa biografier slås ut, främst sådana på mindre orter. Rådsslutsatserna om möjligheter och utmaningar för den europeiska filmen i den digitala tidsåldern (2010/C 323/05) belyser motsvarande europeiska situation som den i Sverige. Sverige kunde därför stödja slutsatserna vid rådsmötet den 18 november.

Överläggning med kulturutskottet ägde rum den 9 november och samråd i EU-nämnden ägde rum den 7 maj och den 12 november.

47.2.4 Det europeiska filmarvet

Rådet i november antog även rådsslutsatser angående det europeiska filmarvet, inbegripet den digitala erans utmaningar (2010/C 24/01). Dessa handlar i huvudsak om filmarkivens roll i filmpolitiken t.ex. när

det gäller insamling och deponering av filmer, bevarande och framställande av digitala exemplar samt filmarkivens möjligheter att tillgängliggöra filmarkiven i vissa avseenden. Bakgrunden till slutsatserna var kommissionens uppföljning av 2005 års filmarvsrekommendation i medlemsstaterna, och rådets uppföljning av tidigare rådsslutsatser från 2006.

Det är viktigt att de audiovisuella arkiven bevaras för framtiden, och att arkiven blir mer tillgängliga. Rättighetsfrågorna är i sammanhanget av stor betydelse. Eftersom slutsatserna tar hänsyn till dessa aspekter kunde Sverige stödja dem.

Samråd ägde rum med EU-nämnden den 11 november 2005, 10 november 2006 och 12 november 2010.

47.2.5 Programmet för ett säkrare Internet

Programmet "För ett säkrare Internet" gäller för perioden 2009–2013 och syftar till att främja en säkrare användning av Internet för barn. Programmet går ut på att fördjupa kunskapen om barns användning av ny teknik samt att kartlägga och bekämpa de risker de är utsatta för. Utöver arbetet mot olagligt och skadligt innehåll, riktar sig programmet mot skadligt beteende.

I Sverige har Medierådet deltagit med projektet Det unga Internet. För perioden 2009–2010 fick Medierådet ca 460 000 euro för projektet genom programmet.

47.2.6 Ramprogrammet Media 2007 (2007–2013)

Ramprogrammet Media 2007 är EU:s stödprogram för film-, tv- och multimediebranschen. Programmet syftar till att stärka den europeiska audiovisuella sektorn bl.a. genom att stödja distributionen av audiovisuella verk inom och utanför EU samt att stärka konkurrenskraften genom finansieringsvägar och användandet av digital teknik. Under 2010 tilldelades svenska projekt ca 2,9 miljoner euro, varav 82 procent utgjorde stöd till producenter och ca 6,7 procent distributionsstöd.

47.3 Programmet Ett Europa för medborgarna

Programmet Ett Europa för medborgarna löper under perioden 2007–2013 och syftar till att överbrygga klyftan mellan medborgarna och EU:s institutioner samt att stärka sammanhållningen mellan européer. Kommissionen har under året genomfört en större utvärdering av programmet samt en öppen konsultation om programmets innehåll inför nästa programperiod. Både utvärderingen och konsultationen kommer att ligga till grund för ett förslag om programmets innehåll efter 2013.

Kommissionen har föreslagit att en nationell kontaktpunkt ska sättas upp i varje land för att öka kunskapen om programmet och främja deltagande. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) hade under 2010 uppdrag av regeringen att vara kontaktpunkt i Sverige.

47.4.1 Idrottens ställning inom EU

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande blev idrottspolitik en formell del av EU-samarbetet eftersom unionen enligt fördraget ska bidra till att främja europeiska idrottsfrågor. Unionens kompetens på idrottsområdet är av främjande karaktär och målen för unionens insatser ska vara att utveckla idrottens europeiska dimension. Fördragets idrottsartikel ger däremot inte utrymme för en harmonisering av medlemsstaternas nationella idrottspolitik. Detta är i linje med regeringens hållning avseende idrottsfrågor inom EU. Det informella idrottsamarbete som sedan länge bedrivits inom EU spänner över ett brett politiskt fält. Under senare år har särskilt frågan om idrottens särart och de rättsliga förutsättningarna för idrotten att bedriva sin verksamhet uppmärksammats.

47.4.2 Icke rådsanknutet arbete på idrottsområdet

Under 2010 fortsatte kommissionen sitt arbete med att genomföra handlingsplanen ”Pierre de Coubertin” ur vitboken om idrotten och EU från 2007. Kommissionen hanterade även den förberedande programverksamhet som sträcker sig över budgetåren 2009–2011. Denna programverksamhet ska under 2011 utvärderas inför ett eventuellt förslag om ordinarie programverksamhet 2014–2020.

Det spanska ordförandeskapet arrangerade ett informellt sportdirektörmöte samt ett informellt idrottsministermöte. Båda mötena fokuserade på den spanska ambitionen att skapa en strukturerad dialog med idrotten och den olympiska rörelsen. Det belgiska ordförandeskapet fokuserade främst på frågan om EU:s roll i världsantidopningsbyrån (WADA).

47.4.3 EU:s strukturerade dialog om idrott

Den 18 november antog rådet en resolution som behandlar formerna för hur högnivåmöten mellan företrädare för EU och idrotten ska genomföras. Dessa möten ska komplettera den dialog som redan existerar, t.ex. kommissionens årliga EU-idrottsforum. Sverige deltog aktivt i rådsarbetet och arbetade framgångsrikt för att varje ordförandeskap skulle ges flexibilitet att självt utforma högnivåmötenas dagordning och sammansättning.

Kulturutskottet informerades den 9 november och samråd med EU-nämnden ägde rum den 12 november.

47.4.4 Idrottens roll som upphov till och pådrivande faktor för aktiv social integration

Skr. 2010/11:105

Den 18 november antog rådet slutsatser om idrottens roll som upphov till och pådrivande faktor för aktiv social integration. Det belgiska ordförandeskapet prioriterade fattigdomsbekämpning och sociala frågor inom flera politikområden, även inom idrotten. Sverige deltog aktivt i arbetet med slutsatserna och hade många synpunkter på slutsatserna som inledningsvis inte respekterade idrottens självständighet i tillräcklig utsträckning. Sverige fick även bort skrivningar som förutsätter eventuella framtida EU-idrottsprogram.

Kulturutskottet informerades den 9 november och samråd med EU-nämnden ägde rum den 12 november.

47.4.5 EU:s roll i det internationella arbetet mot dopning

Den 18 november antog rådet slutsatser om EU:s roll i det internationella arbetet mot dopning. Slutsatserna innebär konkret att EU-samordning ska ske inför styrelsemötena i världsantidopningsbyrån (WADA) där Europas regeringar har fem platser varav tre utses ur EU-kretsen. Sverige välkomnade att EU och särskilt kommissionen tar ett starkare och ett mer samlat grepp om dopningsproblematiken. I arbetet med slutsatserna har Sverige med framgång arbetat för att EU-koordinering endast ska ske i de frågor där nationell kompetens saknas. Sverige har betonat vikten av att den existerande koordineringsfunktionen i Europarådet kan bestå i syfte att säkerställa att hela Europas intressen och synpunkter tas tillvara.

Kulturutskottet informerades den 9 november och samråd med EU-nämnden ägde rum den 12 november.

DEL 11 EU:S INSTITUTIONER

EU måste företräddas av moderna, effektiva, öppna och medborgarorienterade institutioner.

47.5 Europeiska rådet och rådet

Europeiska rådet

Se avsnitt 2.

Rådet - Tolkning

Sverige har fortsatt beställt tolkning till rådsarbetsgrupperna i en relativt hög omfattning under 2010. Sverige använder idag ungefär hälften av det tilldelade ekonomiska anslaget för tolkning som står till vårt förfogande.

47.6 Kommissionen

47.6.1 Kommissionens strategiska initiativ

Den nyttillträdda kommissionen lade fram ett trettiotal strategiska initiativ under året och drog även upp riktlinjerna för den återstående mandatperioden.

Kommissionens arbete under året var fokuserat kring fyra rubriker: hantering av den ekonomiska krisen, medborgaren i centrum, EU:s yttre åtgärder samt moderniseringen av EU:s arbetssätt.

47.6.2 Genomförande av EU-direktiv

Kommissionen upprättar två gånger per år en resultattavla där de enskilda medlemsstaternas genomförande av s.k. inre marknadsdirektiv redovisas i procent. Medlemsstaterna har kommit överens om en politisk målsättning som innebär att mängden inre marknadsdirektiv som medlemsstaterna inte genomfört i tid högst får uppgå till 1 procent, och 0 procent när det gäller direktiv som är försenade mer än två år. För svensk del noterades det i höstens resultattavla att andelen utestående inre marknadsdirektiv uppgick till 0,8 procent och att ett direktiv var försenat mer än två år.

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande har kommissionen fått nya befogenheter att agera för att säkerställa att medlemsstaterna genomförande sker inom utsatt tid. Kommissionen kan, när det gäller genomföranden som anmälts för sent, inom en och samma process inför

EU-domstolen få fastställt att medlemsstaten inte genomfört ett direktiv inom utsatt tid samt yrka ekonomiska sanktioner för att så inte skett. I praktiken betyder det att ekonomiska sanktioner kan utdömas snabbare än hittills, då kommissionen var tvungen att föra två separata processer inför EU-domstolen. Hittills har Sverige aldrig varit föremål för process om ekonomiska sanktioner för sent genomförda direktiv.

47.6.3 Överträdelseärenden

Kommissionen övervakar att medlemsstaterna tillämpar och genomför EU-rätten på ett riktigt sätt. Om kommissionen anser att en medlemsstat inte uppfyller sina skyldigheter, kan den inleda ett s.k. överträdelseförfarande. Överträdelseärenden kan röra antingen utebliven anmälan om genomförande av direktiv, eller felaktigt genomförande alternativt tillämpning av EU-rätt.

Överträdelseförfarandet består av tre formella steg. I det första steget fattar kommissionen beslut om en s.k. formell underrättelse till berörd medlemsstat, som kan svara inom viss tid. Om kommissionen inte är nöjd med svaret, kan den avge ett s.k. motiverat yttrande. Om medlemsstaten inte inom viss tid, normalt två månader, vidtar de åtgärder som kommissionen bedömer vara nödvändiga, kan kommissionen i ett tredje steg föra ärendet vidare till EU-domstolen.

Under 2010 överlämnade kommissionen 25 formella underrättelser till Sverige. Av dessa rör 1 verkställighet av dom, vilket kan leda till ekonomiska sanktioner mot Sverige, och 20 rör utebliven anmälan om genomförande av direktiv. Under 2009 överlämnade kommissionen 28 formella underrättelser till Sverige, varav 13 avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv.

Under 2010 riktade kommissionen 17 motiverade yttranden mot Sverige. Av dessa rör 5 utebliven anmälan om genomförande av direktiv. Under året väckte kommissionen talan mot Sverige i EU-domstolen för fördragsbrott i tre fall. Under 2009 riktade kommissionen 12 motiverade yttranden mot Sverige, varav 7 avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv, och kommissionen väckte talan mot Sverige om fördragsbrott i 1 fall.

Samtidigt skrev kommissionen under 2010 av 30 ärenden som varit föremål för formellt överträdelseförfarande mot Sverige. 2009 skrevs 34 sådana ärenden av.

Det kan vara intressant att jämföra de nu redovisade siffrorna med läget i Danmark och Finland 2010. När det gäller Finland överlämnade kommissionen 53 formella underrättelser (varav 49 rörde utebliven anmälan om genomförande av direktiv) och 10 motiverade yttranden, (varav 9 rörde utebliven anmälan om genomförande av direktiv). Kommissionen stämde vidare Finland för fördragsbrott i två fall. Beträffande Danmark överlämnade kommissionen 16 formella underrättelser och 7 motiverade yttranden, samt stämde Danmark för fördragsbrott i ett fall.

I april 2008 startade kommissionen ett pilotprojekt för att utveckla nya arbetsmetoder för bättre och mer effektiv handläggning av klagomål. Sverige deltar i projektet tillsammans med fjorton andra medlemsstater.

Under 2010 har 8 ytterligare medlemsstater beslutat att ansluta sig till projektet. Pilotprojektet syftar till att om möjligt lösa frågor avseende tolkning och tillämpning av unionsrätten i medlemsstaterna utanför det formella överträdelseförfarandet. Sverige har under året erhållit 28 ärenden inom ramen för pilotprojektet och 23 ärenden har avslutats. För närvarande finns 21 öppna ärenden inom ramen för pilotprojektet. Det kan nämnas att Finland och Danmark mottog 20 respektive 28 nya ärenden inom ramen för pilotprojektet 2010. Utvärdering av pilotprojektet pågår.

I bilaga 2 redogörs för läget per den 31 december beträffande överträdelseärenden mot Sverige.

För en översikt av överträdelseärenden som kommissionen driver mot medlemsstaterna hänvisas till kommissionens årliga rapport om kontrollen av unionsrättens tillämpning.

47.7 Europaparlamentet

Det gångna året i Europaparlamentet präglades av genomförandet av Lissabonfördraget. Efter Lissabonfördragets ikraftträdande omfattas i stort sett all EU:s lagstiftning av det ordinarie lagstiftningsförfarandet (tidigare kallat medbeslutande) vilket innebär att Europaparlamentet har fått lika stor makt som rådet i förhandlingarna och beslutsfattandet. Det praktiska justerandet av denna nya maktbalans har lett till en del interinstitutionella motsättningar under året.

Europaparlamentets utgångspunkt under implementeringsprocessen har varit att kräva likabehandling med rådet. De områden Europaparlamentet under året har stridit för gällde större insyn i programmeringen, dvs. planeringen av EU:s lagstiftningsarbete, tillgång till säkerhetsklassad information och Europaparlamentets roll i förhandlingar kring internationella avtal. Europaparlamentet underströk allvaret i sina krav genom att vägra godkänna det s.k. SWIFT-avtalet, som handlar om hur och när amerikanska myndigheter ska få tillgång till sekretessbelagda uppgifter om europeiska banktransaktioner i syfte att kartlägga terroristnätverkens finansiella kanaler. I förhandlingarna kring upprättandet av den nya europeiska utrikestjänsten (EEAS) har Europaparlamentet effektivt drivit igenom bl. a möjligheten att få höra nyutnämnda delegationschefer, rätt att granska budgeten, och ökat fokus på mänskliga rättigheter.

En central fråga under året har varit arbetet med EU:s nästa långtidsbudget. Ett nytt tillfälligt utskott – SURE – har etablerats för ändamålet.

I det praktiska lagstiftnings- och policyarbetet har uppföljningen av den finansiella och ekonomiska krisen dominerat.

47.8 EU-domstolen

Genom Lissabonfördraget förändrades reglerna om EU:s eget domstolssystem på så sätt att domstolen numera som utgångspunkt är behörig på samtliga politikområden. EG-domstolen bytte därmed namn till EU-domstolen. Uttryckliga undantag från domstolens behörighet görs

dels för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där domstolen i stort sett saknar behörighet (artikel 275 i EUF-fördraget), dels för området med frihet, säkerhet och rättvisa, där domstolen inte ska vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat. Detsamma gäller när medlemsstaterna utövar sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten (artikel 276 i EUF-fördraget). Domstolens uppgift är att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkningen och tillämpningen av EU-rätten (artikel 19 i EUF-fördraget).

EU-domstolen ska se till att unionens institutioner handlar inom sina respektive behörighetsområden och i enlighet med EU-rätten. Det är också EU-domstolen som ytterst avgör om medlemsstaterna och unionens institutioner följer och tillämpar EU-rätten korrekt. En lägre instans med behörighet att pröva vissa särskilda grupper av ärenden är knuten till domstolen, vilken genom Lissabonfördraget bytte namn från förstainstansrätten till tribunalen (artikel 256 i EUF-fördraget). Tribunalens domar kan överklagas till domstolen. Europeiska unionens personaldomstol, som inrättades 2005, är knuten till tribunalen på samma sätt som tribunalen till domstolen. I personaldomstolen handläggs mål mellan institutionerna och deras anställda.

De vanligaste målen vid EU-domstolen rör förhandsavgöranden enligt artikel 267 i EUF-fördraget. Sådana mål inleds genom en begäran från en nationell domstol i någon av medlemsstaterna. I begäran ställer den nationella domstolen en eller flera frågor om hur EU-rätten ska tolkas och tillämpas. I domen i sådana mål lämnar domstolen bindande uttalanden om tolkningen av fördragen och om tolkningen eller giltigheten av rättsakter som har beslutats av unionens institutioner. Under 2010 begärde nationella domstolar förhandsavgörande från EU-domstolen i 316 fall. Av dessa kom 6 från svenska domstolar. Under 2010 yttrade sig den svenska regeringen skriftligen i 17 mål om förhandsavgörande och deltog vid muntlig förhandling i 14 sådana mål. Sverige yttrade sig vidare muntligen i 1 mål om rådgivande yttrande i enlighet med artikel 300.6 EG (numera artikel 218.11 i EUF-fördraget).

För att effektivisera EU-domstolens verksamhet och korta handläggningstiderna infördes 2008 ett förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande. Förfarandet, som är tillämpligt på området frihet, säkerhet och rättvisa, möjliggör en snabb och rättssäker hantering av mål som kräver en mycket skyndsam handläggning, t.ex. vissa fall av frihetsberövande. Under 2010 beslutade domstolen om tillämpning av förfarandet i 5 mål.

Vid EU-domstolen handläggs även mål om så kallad direkt talan, dvs. mål där talan väcks direkt vid EU-domstolen eller tribunalen. I domstolen är det huvudsakligen fråga om mål som inleds när en institution eller en medlemsstat väckt talan mot en annan medlemsstat eller institution, t.ex. i mål där kommissionen har väckt fördragsbrotstalan mot en medlemsstat enligt artikel 258 i EUF-fördraget. Under året väcktes talan mot Sverige i 3 fall avseende fördragsbrott. Den svenska regeringen ansökte om att få föra talan till stöd för en av parterna (intervention) i 6 mål om fördragsbrott vid EU-domstolen och regeringen deltog också vid muntlig förhandling i 1 sådant mål vid domstolen under året. Mål där talan väcks av fysiska eller juridiska personer mot EU-

institutionernas beslut handläggs av tribunalen, och kan överklagas till domstolen. Regeringen deltog vid förhandling i domstolen i 1 mål som överklagats av Sverige. Sverige intervenerade under året i 2 mål vid tribunalen. Regeringen deltog också vid förhandling i tribunalen i 4 mål i vilka Sverige tidigare intervenerat.

I bilaga 1 finns en redogörelse för mål av svenskt intresse vid domstolen och tribunalen under året. Det gäller dels mål där den svenska regeringen har agerat eller där en begäran om förhandsavgörande har inkommit från en svensk domstol, dels mål där Sverige är part eller har stött en av parterna. EU-nämnden informerades den 21 maj 2010.

47.9 Regionkommittén

Regionkommittén har under året haft fem plenarsessioner. Flera yttranden har antagits, bl.a. om sammanhållningspolitikens framtid, klimatpolitik och Europa 2020-strategin. Sverige har under året haft tre rapportörskap. Uno Aldegren ansvarade för ett yttrande om utvidgningsstrategi och huvudfrågor 2009–2010, potentiella kandidatländer, Catarina Segersten Larsson ansvarade för ett yttrande om utveckling av offentlig-privata partnerskap och Tore Hult för ett yttrande om hemlöshet.

47.10 Öppenhet och insyn

Europaparlamentet, rådet och kommissionen tillämpar sedan den 3 december 2001 förordningen (1049/2001) om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). I behandlingen av de enskilda ärendena om utlämnande av handlingar som rådet beslutar i har Sverige sedan reglerna antogs agerat aktivt för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av förordningen.

Handlingsoffentligheten inom EU har ökat väsentligt sedan öppenhetsförordningen infördes. Många handlingar som tidigare var hemliga är numera direkt sökbara på Internet. Utvecklingen mot ökad handlings-offentlighet är dock inte entydig. Under den översyn av öppenhetsförordningen som inleddes under 2008 och fortfarande pågår, har även framförts förslag som skulle kunna leda till minskad öppenhet. Sveriges målsättning i förhandlingarna är ökad, eller i vart fall bibehållen, öppenhet i EU:s institutioner.

Kommissionen lade fram ett förslag till ändringar av förordningen den 30 april 2008 (KOM(2008) 229). Enligt Sveriges uppfattning var förslaget i vissa delar positivt medan andra delar borde omarbetas om det uttalade syftet med ändringarna, att öka öppenheten, ska uppnås. Europaparlamentet har i och för sig behandlat förslaget men har ännu inte avgett något yttrande. Rådet, som har gått igenom kommissionens förslag i två omgångar, avvaktar nu Europaparlamentets ställningstagande. I de fortsatta förhandlingarna ska också den nya rättsliga grunden för förordningen beaktas (artikel 15.3 i EUF-fördraget). Den innebär att allmänhetens rätt till tillgång till handlingar har utvidgats till att, med några få undantag, omfatta EU:s samtliga institutioner, organ och byråer.

Alla mål vid EU-domstolen och tribunalen med anknytning till allmänhetens tillgång till handlingar bevakas. Under 2010 har Sverige fortsatt att agera i de mål där Sverige sedan tidigare är aktivt samt intervenerat i tre nya principiellt viktiga mål vid tribunalen. De nya målen behandlar bl.a. öppenhetsförordningens tillämplighet på uppgifter i databaser (T-463/09), insynsintresset vid antagande av rättsakter som beslutas av kommissionen (T-180/10) och betydelsen av bestämmelser om insyn i konkurrensärenden för tolkningen av öppenhetsförordningen (C-404/10 P). EU-domstolen höll i oktober en muntlig förhandling i ett mål om sekretess för handlingar som rör ett avslutat konkurrensärende (C-506/08 P), vid vilken Sverige deltog.

Tribunalen har under året hållit muntlig förhandling i målen T-362/08, T-29/08 och T-471/08, vid vilka Sverige deltog. EU-domstolen meddelade i juli och september 2010 domar i tre mål av principiell betydelse där Sverige hade intervenerat (C-139/07 P, C-28/08 P och C-514/07 P). Målen har det gemensamt att de rör frågan om hur bestämmelser i andra rättsakter ska få påverka tolkningen av öppenhetsförordningen. Domarna innebär på olika sätt avsteg från huvudregeln att en presumtion för offentlighet ska gälla, såvitt avser personuppgifter, information i statsstödsärenden och handlingar som upprättats med anledning av pågående mål vid domstolen.

47.11 Personalpolitik i EU:s institutioner

Anställningsvillkoren för tjänstemännen i EU:s institutioner och EU-organ regleras i de s.k. tjänsteföreskrifterna. Detta regelverk reformerades och moderniserades i samband med den administrativa reform som genomfördes i kommissionen under början av 2000-talet. De reviderade tjänsteföreskrifterna trädde ikraft den 1 maj 2004.

I regelverket finns bl.a. en metod fastställd för årlig justering av löner och pensioner. Metoden ska tillförsäkra likvärdig köpkraftsutveckling för EU:s tjänstemän som för tjänstemän i medlemsstaternas centrala statsförvaltningar. I enlighet med denna metod, och Eurostats beräkningar enligt denna, har löneplan, lönetillägg och pensioner justeras upp med 0,4 procent med verkan från och med den 1 juli 2010.

Enligt tjänsteföreskrifterna ska de anställda betala en pensionsavgift som motsvarar en tredjedel av kostnaden för pensionssystemet. För att tillförsäkra att avgiften ligger rätt genomförs varje år en beräkning av den försäkringstekniska balansen i pensionssystemet. Beräkningen som gjordes 2010 visade att avgiften borde sänkas från 11,3 till 11,0 procent. Mot bakgrund av detta antogs under senhösten ett förslag från kommissionen med denna innebörd.

Under 2010 presenterade Eurostat – på rådets begäran – en rapport om de långsiktiga kostnadseffekterna av de pensionsvillkor som gäller för EU:s tjänstemän. Med anledning av denna antog rådet slutsatser som syftar till en översyn av villkoren. Översynen ska göras i enlighet med de mål som har satts upp i kommissionens Grönbok med sikte mot tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU, som publicerades den 7 juli 2010.

En konsekvent, enhetlig och tillgänglig terminologi är nödvändig för att hålla en hög kvalitet i de svenska översättningarna vid EU-institutionerna och i information om EU-arbetet. Granskningsenheten i Justitiedepartementet driver EU-språkvården, som ger stöd åt EU:s översättare och information till kontaktpersonerna i EU-språkliga frågor på departement och myndigheter.

Översättare och terminologer vid EU-institutionerna nyttjar EU-språkvårdens kontaktnät mycket flitigt. Kontakterna upprätthålls också genom att EU-språkvården deltar vid de interinstitutionella möten med chefer och juristlingvister från EU-institutionernas svenska översättningsavdelningar som hålls två gånger årligen.

EU-språkvården har också bidragit till den klarspråskampanj som inleddes i mars i år av kommissionen. Kampanjen har omfattat en rad åtgärder som riktlinjer, utbildning, telefonrådgivning för skribenter och enkäter där kommissionens tjänstemän kunnat uttrycka sin uppfattning om EU-texternas begriplighet.

Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2010

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

I det följande redovisas de mål vid EU-domstolen och tribunalen i vilka den svenska regeringen har varit part eller intervenient eller intressent och – i fråga om mål om förhandsavgöranden – de mål i vilka den svenska regeringen har yttrat sig eller där förhandsavgörande har begärts från svensk domstol. Redovisningen avser år 2010. Övriga domar av särskild betydelse som meddelats under året finns sammanställda på domstolarnas gemensamma webbplats, under följande adress: <http://curia.europa.eu/sv/actu/communiqués/index.htm>.

I det inledande registret nedan listas målen efter det sakområde som de huvudsakligen berör med angivande av målnummer och en beskrivande beteckning.

Därunder upptas i avsnitt 2 de mål som har avgjorts slutligt under år 2010. I avsnitt 3 finns de mål som vid utgången av året fortfarande var pågående. Målen redovisas inom respektive avsnitt i två kapitel, varav de första (kapitel 2.1 och 3.1) avser målen i vilka Sverige är eller varit part eller intervenient och de senare (kapitel 2.2 och 3.2) avser målen om förhandsavgörande. Inom varje kapitel redovisas målen i målnummerordning, med EU-domstolens mål först följda av tribunalens.

Överträdelseärenden mot Sverige som gått vidare till EU-domstolen redovisas särskilt i bilaga 2.

1 REGISTER

Aktiebolagsrätt

C-374/10 – Aktieägares rättigheter i börsnoterade bolag

Arbetsrätt

C-477/09 – Rätt till lönegaranti

C-30/10 – Rätt till lönegaranti II

Behörighetsfördelning EU/EG

A-1/09 – Ingående av avtal om en patentdomstol

Bryssel I-förordningen

C-139/10 – Betalningsinvändning, hinder för verkställighet

EU-Processrätt

C- 526/08 – Rättskraft av dom i fördragsbrottsmål

Europeisk arresteringsorder

C-261/09 – Begreppet ”samma gärning”

C-306/09 – Verkställighet av en utevarodom

Fri rörlighet för arbetstagare/personer

- C-542/09 – Studiestöd och exportabilitet (fördragsbrott)
- C-257/10 – Föräldrapenning, inkomst och kvalifikation i Schweiz

Fri rörlighet för tjänst/kapital

- C-271/08 – Kollektivavtal, upphandling av pensionsförsäkringar
- C-447/08 och C-448/08 – Speltjänster

Fri rörlighet för varor

- C-433/05 – Vattenskotrar

Gemensam säkerhets- och utrikespolitik

- C-130/10 – Restriktiva åtgärder (fördragsbrott)

Immateriellrätt

- C-34/10 – Undantag från patenterbarhet i bioteknikdirektivet
- C-228/10 – Upphovsrättsligt skydd för tekniska åtgärder
- C-461/10 – Informationsföreläggande

Jordbruk och fiske

- C-327/09 – Betydelsen av ett beslut om nya livsmedel
- C-346/09 – Nationella åtgärder till skydd mot BSE
- C-309/10 – Omstruktureringsavgifter för sockerindustrin
- T-576/08 – Livsmedelshjälp

Konkurrensrätt

- C-52/09 – Prissättning av återförsäljarprodukter för ADSL

Marknadsföringsrätt

- C-316/09 – Förbud mot reklam för receptbelagda läkemedel
- C-52/10 – Smygreklam – tv-direktivet
- C-122/10 – Köperbjudande

Migration

- C-57/09 och C-101/09 – Undantag från att anses som flykting

Miljö

- C-24/09 – Talerätt i miljömål
- C-240/09 – Århuskonventionen (direkt effekt)
- C-344/09 – Försiktighetsprincipen
- C-366/10 – Flygutsläppsrätter
- C-479/10 – Gränsvärden för svaveldioxid m.m. (fördragsbrott)

Offentliggörande av rättsakter och andra uppgifter

- C-92/09 och C-93/09 – Offentliggörande av uppgifter om jordbruksstöd

Offentlig upphandling

- C-274/09 – Definition av begreppet tjänstekoncession

Samarbetsprincipen

- C-246/07 – Nominering till Stockholmskonventionen (PFOS)

Skatterätt

- C-311/08 – Internprissättningsregler
- C-337/08 – Koncernbeskattning
- C-440/08 – Val av beskattningsordning
- C-72/09 – Avtal om informationsutbyte med EES-stat
- C-84/09 – Moms – gemenskapsinternt förvärv av nytt transportmedel
- C-384/09 – Avtal om informationsutbyte med tredjeland
- C-397/09 – Avdragsrätt för ränta och royalty
- C-540/09 – Moms, finansiella tjänster – underwriting
- C-38/10 – Utflyttningskatt I – Portugal (fördragsbrott)
- C-39/10 – Grundavdrag för utomlands bosatta – Estland (fördragsbrott)
- C-157/10 – Förbud mot avräkning för skatt
- C-342/10 – Utländska pensionsfonder – Finland (fördragsbrott)
- C-371/10 – Utflyttningskatt II
- C-480/10 – Momsgrupper – (fördragsbrott)

Straff- och straffprocessrätt

- C-185/09 – Lagring av trafikuppgifter (fördragsbrott)
- C-483/09 – Rambeslut om brottsoffers ställning
- C-1/10 – Rambeslut om brottsoffers ställning

Öppenhet (tillgång till handlingar)

- C-139/07 P – Handlingar i statsstödsärende
- C-514/07 P – Inlagor i pågående mål
- C-28/08 P – Mötesprotokoll
- C-506/08 P – Handlingar angående konkurrensärende
- C-71/10 – Allmänhetens tillgång till miljöinformation
- C-404/10 P – Handlingar i ett företagskoncentrationsärende
- C-477/10 P – Handlingar i ett företagskoncentrationsärende
- T-170/03 – Punktskattekommitténs närvarolistor
- T-161/04 – Handlingar i anställningsärenden
- T-111/07 – Handlingar i konkurrensärende II
- T-374/07 – Frågor och svar i uttagningsprov
- T-399/07 – Handlingar i kartellärende
- T-3/08 – Handlingar i internt disciplinärende
- T-29/08 – Handlingar i överträdelseärende
- T-344/08 – Handlingar i konkurrensärende II (Energie)
- T-362/08 – Handlingar från medlemsstat (IFAW II)
- T-437/08 – Handlingar i konkurrensärende III
- T-471/08 – Revisionsrapport angående utgifter för assistenter i EP
- T-59/09 – Handlingar i överträdelseärende II
- T-436/09 – Uppgifter i elektronisk databas
- T-180/10 – Handlingar inom kommittologiförfarandet

2.1 Mål i vilka talan väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

C-139/07 P (ERS2007/58:2) Europeiska kommissionen mot Technische Glaswerke Ilmenau GmbH, Konungariket Sverige, Republiken Finland och Schott Glas, överklagande av tribunalens dom i mål T-237/02 Technische Glaswerke Ilmenau GmbH mot kommissionen

Kommissionen överklagade tribunalens dom den 14 december 2006 genom vilken kommissionens beslut att vägra Technische Glaswerke Ilmenau tillgång till vissa handlingar ogiltigförklarades eftersom kommissionen, genom att inte ha gjort en konkret och individuell bedömning av de handlingar som avses i ansökan, hade åsidosatt artikel 4.2 i förordning (EG) nr 1049/2001 (öppenhetsförordningen). Kommissionen gjorde i överklagandet gällande att det inte är nödvändigt att göra en konkret och individuell prövning av varje handling eftersom Technische Glaswerke inte har rätt till insyn i statsstödsakten enligt förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (procedurförordningen). I denna typ av ärende finns det inte någon skyldighet att göra en konkret och individuell prövning av varje handling.

Sverige intervenerade till stöd för Technische Glaswerke.

EU-domstolens dom den 29 juni 2010: Domstolen biföll kommissionens överklagande och slog fast att även om en institution måste visa på en konkret fara för att ett sekretessintresse skadas vid utlämnande, står det institutionen fritt att grunda sig på allmänna presumptionsregler som är tillämpliga på vissa kategorier av handlingar. Det råder en allmän presumtion om att ett utlämnande av en viss kategori av handlingar alltid undergräver skyddet för syftet med utredningen (och innebär alltså att institutionen inte skulle behöva göra en konkret och individuell prövning av innehållet i handlingarna). I fråga om statliga stödåtgärder finns det inget i det regelverket som talar om rätt till tillgång till handlingar i kommissionens ärenden till förmån för intresserade parter i samband med granskningsförfaranden som inlets med stöd av artikel 88.2 EG. Den allmänna presumptionsregeln utesluter inte att sådana intresserade parter har rätt att styrka att en viss handling inte omfattas av denna presumptionsregel eller att det ligger ett övervägande allmänintresse av att få ut handlingen.

C-246/07 (ERS2007/97:3) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige, genom att ensamt föreslå att ämnet perflouroktansulfonat (PFOS) skulle läggas till i bilaga A till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar, inte har uppfyllt sina skyldigheter till lojalt samarbete enligt artikel 10 EG och artikel 300.1 EG.

Sverige bestred talan och anförde följande. Såväl medlemsstaterna som EG har haft behörighet att föreslå PFOS till konventionen. Samarbetskyldigheten enligt artikel 10 EG innebär enligt domstolens praxis, om än inte en skyldighet att avstå från att handla, åtminstone en skyldighet att nära samarbeta med gemenskapsinstitutionerna för att underlätta fullgörandet av gemenskapens uppgifter och säkerställa enhetlighet och konsekvens i gemenskapens internationella agerande och internationella representation. Mot denna bakgrund åligger det medlemsstaterna, som ett led i detta samarbete, att informera och samråda med gemenskapen i samband med att de agerar inom ramen för ett blandat avtal och göra sitt bästa för att uppnå enhetlighet i gemenskapens agerande. Sverige har fullgjort dessa skyldigheter vid nomineringen av PFOS till konventionen. Omständigheterna i förevarande fall har dock inte varit sådana att det dessutom krävts att Sverige måste avstå från att på egen hand nominera PFOS till konventionen.

EU-domstolens dom den 20 april 2010: Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 10 EG, genom att ensidigt föreslå att ett ämne, perfluoroktansulfonat, ska införas i bilaga A till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar. Däremot saknas det stöd för den del av grunden som avser ett åsidosättande av artikel 300.1 EG.

C-514/07 P (EUD2007:218) Konungariket Sverige, överklagande av tribunalens dom i mål T-36/04 Association de la Presse Internationale ASBL (API) mot kommissionen

Genom dom den 12 september 2007 biföll tribunalen delvis nyhetsbyrån API:s yrkande om att ogiltigförklara ett beslut av kommissionen angående tillgång till handlingar. Kommissionen hade i sitt beslut avslagit en begäran av nyhetsbyrån API om att kommissionen skulle lämna ut sina inlagor i ett antal mål i domstolen och tribunalen, både avgjorda och pågående. Kommissionen motiverade sitt beslut med att inlagorna var hemliga enligt undantagen i artikel 4.2. i öppenhetsförordningen, avseende skyddet för dels rättsliga förfaranden, dels syftet med utredningar och liknande. Tribunalen fann att beslutet var ogiltigt i den del det avsåg avgjorda mål. Beträffande inlagorna i tre mål som fortfarande pågick och där muntlig förhandling ännu inte hade hållits när kommissionen fattade sitt beslut ansåg emellertid tribunalen att inlagorna kunde hemlighållas med stöd av sekretessundantaget för rättsliga förfaranden.

Sverige överklagade domen och yrkade att kommissionens beslut skulle ogiltigförklaras i sin helhet. Som grund härför angavs att tribunalen hade tillämpat gemenskapsrätten felaktigt genom slutsatsen att det föreligger ett generellt sekretessbehov för inlagor i pågående mål fram till dess att muntlig förhandling har hållits. Detta resonemang strider mot öppenhetsförordningens syfte att tillförsäkra största möjliga tillgång till institutionernas handlingar och den fasta rättspraxis som anger att varje sekretessundantag ska tillämpas restriktivt. Det strider också mot kravet

på att institutionerna måste göra en konkret och individuell prövning av innehållet i varje enskild handling, som också har fastslagits i praxis.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

EU-domstolens dom den 21 september 2010: Domstolen avslag Sveriges överklagande och erinrade om att de inlagor som kommissionen lämnar till domstolen inom ramen för ett domstolsförfarande har ytterst speciella karakteristiska egenskaper. Inlagorna utgör till sin natur mer en del av domstolens dömande verksamhet än av kommissionens förvaltningsverksamhet. Sistnämnda verksamhet ställer heller inte krav på samma omfattande rätt till tillgång till handlingar som i en gemenskapsinstitutions lagstiftningsverksamhet (jfr domstolens dom i mål C-139/07 P kommissionen mot Technische Glaswerke Ilmenau). Domstolen omfattas inte av de skyldigheter att lämna insyn som föreskrivs i artikel 255 EG. Samtidigt preciseras i artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget, som ersatt artikel 255 EG, att domstolen omfattas av skyldigheten att lämna insyn endast när den utövar administrativa funktioner. Om innehållet i kommissionens inlagor skulle bli föremål för offentlig debatt skulle den kritik som riktades mot dessa riskera att påverka den ståndpunkt som institutionen försvarar inför unionsdomstolarna. Domstolen fann alltså att det föreligger en allmän presumtion om att ett utlämnande av en institutions inlagor i ett domstolsförfarande undergräver skyddet för nämnda förfarande, i den mening som avses i det aktuella sekretessundantaget i öppenhetsförordningen under den tid förfarandet pågår. Varken enligt domstolens stadga eller enligt rättegångsreglerna för unionsdomstolarna föreligger någon rätt för tredje man att få tillgång till inlagor som getts in till domstolen i ett domstolsförfarande. Denna omständighet ska beaktas vid tolkningen av skyddet för det rättsliga förfarandet. Om tredje man hade möjlighet att med stöd av öppenhetsförordningen få tillgång till nämnda inlagor skulle det nämligen innebära att den ordning med processuella regler som reglerar domstolsförfarandena inför unionens domstolar ifrågasätts.

C-28/08 P (EUD2008:/87:2) Europeiska kommissionen, överklagande av tribunalens dom i mål T-194/04, The Bavarian Lager Co. Ltd mot kommissionen

Målet rör den principiella frågeställningen om handlingsoffentlighet kontra personuppgiftsskydd och rent konkret utlämnande av namnen på vissa av företrädarna för en bryggeriorganisation som antecknats som närvarande i ett protokoll från ett sammanträde med bl.a. kommissionen i ett ärende om fördragsbrott. Genom dom den 8 november 2008 ogiltigförklarade tribunalen kommissionens beslut att inte till Bavarian Lager lämna ut namnen med hänvisning till att vissa deltagare motsatte sig det, och konstaterade att öppenhetsförordningen ska tolkas så att personuppgifter i handlingar alltid ska lämnas ut, såvida det inte är tydligt att ett utlämnande skulle innebära en risk för att skyddet för den enskildes privatliv och integritet undergrävs.

Kommissionen överklagade tribunalens dom till EU-domstolen.

Sverige intervenerade till stöd för Bavarian Lager och biträdde dess yrkande om att domstolen skulle avslå kommissionens yrkande om ogiltigförklaring av tribunalens dom. Sverige anförde att ett beslut om att avslå en begäran om att få ta del av en allmän handling bara kan grundas på bestämmelserna i öppenhetsförordningen, och inte på EU-institutionernas regler om behandling av personuppgifter.

EU-domstolens dom den 29 juni 2010: Domstolen upphävde tribunalens dom (i den del som kommissionens beslut ogiltigförklarades) och menade att öppenhetsförordningen inte har företräde och inte utgör ett exklusivt instrument när institutionen prövar en begäran om utlämnande av handling. Artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen hänvisar explicit till unionslagstiftningen om skydd för personuppgifter. Detta innebär att om handlingen ifråga innehåller personuppgifter är förordning (EG) nr 45/2001 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (personuppgiftsförordningen) tillämplig fullt ut. Det innebär i sin tur att bestämmelser i personuppgiftsförordningen att t.ex. den som ansöker om att få ut en handling måste visa varför man vill få ut handlingen i fråga, dvs. ett legitimt intresse, måste tillämpas av institutionen

C-271/08 (EUD2008/222:3) Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland

Kommissionen yrkade fastställelse av att Tyskland åsidosatt artikel 8 samt avdelningarna III till VI i direktiv 92/50/EEG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av tjänster (numera upphävt) och vart fall principerna om etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster samt för tiden efter den 1 februari 2006 artiklarna 20 samt 23 till 55 i direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster genom att kommunala myndigheter och kommunala företag i Tyskland inte har upphandlat tjänstepensioner i enlighet med gällande krav. Kommissionen anförde bland annat följande. I Tyskland kan arbetstagare kräva av arbetsgivaren att en andel av deras framtida löneutbetalningar ska utgöra en del av den allmänna pensionsförsäkringen genom att lönen omvandlas till en del av tjänstepensionen. Enligt ett visst kollektivavtal åligger det de kommunala myndigheterna respektive företagen att genomföra denna omvandling. Omvandlingen ska ske vid offentliga utomstående socialförsäkringsinstitutioner eller av företag inom Sparkassen-Finanzgruppe (gruppen med sparbanker) eller av kommunala försäkringsorgan. I regel försäkras samtliga arbetstagare i kommuner och kommunala företag genom grupp-försäkringsavtal med de ovan angivna försäkringsgivarna. Enligt vad kommissionen har erfarit sluts dessa avtal direkt med de försäkringsgivare som utpekas i kollektivavtalet utan att upphandling sker på europainivå. Det är fråga om offentliga tjänster som inköps av kommunala myndigheter (dvs. av offentliga organ) och som ska betraktas som skriftliga offentliga uppdrag mot ersättning i den mening som avses i de nämnda direktiven.

Tyskland bestred yrkandet.

Sverige intervenerade till stöd för Tyskland och anförde i huvudsak följande. Det följer av en analogi med domstolens praxis i målen C-67/96 Albany och C-222/98 van der Woude att Tyskland inte är skyldigt att se till att kommunala myndigheter och företag låter upphandla tilldelningen av avtal rörande tjänstepension. Ramavtal, som de kommunala myndigheterna och företagen har ingått direkt med försäkringsinstitutioner som angetts i kollektivavtal, bidrar nämligen direkt till att förbättra ett av arbetstagarnas arbetsvillkor, det vill säga deras pension. Urvalet av de företag och institut som ska trygga pensionerna är en central fråga för arbetstagarnas anställningsförhållanden. Till detta kommer att de ramavtal som de kommunala arbetsgivarna träffar med olika pensionsinstitut sker i arbetstagarnas intresse och för dessas räkning. Ramavtalen är därför inte att betrakta som offentliga tjänste-kontrakt i den mening som avses i upphandlingsdirektiven. Följaktligen är Tyskland även av denna anledning inte skyldigt att se till att upphandlingsdirektiven tillämpas i förevarande fall. Slutligen bekräftas den slutsatsen också av att direktiven 92/50/EEG och 2004/18/EG uttryckligen stadgar att de inte är tillämpliga på sådana offentliga tjänste-kontrakt som avser anställningskontrakt. De aktuella ramavtalen får anses omfattas av dessa undantag från upphandlingsreglernas tillämpning.

EU-domstolens dom den 15 juli 2010: Tyskland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 8 jämförd med avdelningarna III–VI i direktiv 92/50/EEG och sedan den 1 februari 2006 enligt artikel 20 jämförd med artiklarna 23–55 i direktiv 2004/18/EG, i den mån kontrakt om tjänstepensionsförsäkring har tilldelats direkt, utan anbudsinfordran på unionsnivå, till de institutioner eller företag som anges i det tyska kollektivavtalet om omvandling av en del av lönen till pensionsförsäkring för kommunalt anställda. Kommissionens talan ogillas i övrigt.

C-526/08 (EUD2009/229:2) Europeiska kommissionen mot Storhertigdömet Luxemburg

Kommissionen yrkade fastställelse av att Luxemburg har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 4 och 5 i direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (nitratdirektivet) genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet på ett fullständigt och korrekt sätt.

Luxemburg bestred talan och invände att kommissionens talan till viss del redan prövats i ett fördragsbrottsmål mot Luxemburg och att kommissionens talan därför skulle avvisas eller avslås. Kommissionen anförde å sin sida att eftersom Luxemburg antagit ny lagstiftning måste den på nytt väcka en talan enligt artikel 226 EG.

EU-domstolen beredde samtliga medlemsstater och institutioner möjlighet att inställa sig till muntlig förhandling den 2 december 2009 och yttra sig över tillämpligheten av principerna ne bis in idem och rättskraft i fördragsbrottsmål samt sambandet mellan artiklarna 226 och 228 EG.

Sverige anförde följande vid den muntliga förhandlingen. Principen om *ne bis in idem* kan ses som ett uttryck för principen om rättsliga avgörandens rättskraft. Det förhållandet att en medlemsstat antagit nya regler utan att ändra deras innehåll efter en fällande dom om fördragsbrott innebär inte att saken ändrats på ett sådant sätt att den kan prövas på nytt. Samma sak bör gälla när vidtagna åtgärder inte omfattar hela fördragsbrottet, i den del där åtgärder alltså fortfarande saknas. Sådana situationer omfattas av den tidigare domens rättskraft och kan inte upptas till ny prövning genom en talan enligt artikel 226 EG. I de fall medlemsstaten visserligen har vidtagit åtgärder, men dessa är ofullständiga eller inkorrekta för att läka de fastställda bristerna igenomförandet av ett direktiv, och således vidtagit åtgärder för att följa domen av materiell betydelse, omfattas inte dessa åtgärder av den första domens rättskraft. I dessa fall utesluter inte den tidigare domens rättskraft en ny talan om fastställelse enligt artikel 226 EG, samtidigt som ett förfarande enligt artikel 228 EG också är möjligt. Kommissionens bedömning av om den i ett sådant fall ska inleda ett nytt överträdelseförfarande enligt artikel 226 EG eller ett verkställighetsförfarande enligt artikel 228 EG bör botten i en avvägning mellan å ena sidan systematiken i förfarandena enligt artiklarna 226 och 228 EG samt processekonomiska hänsyn och å andra sidan medlemsstatens rätt till försvar. Ett övergripande intresse är hur gemenskapsrättens genomslag bäst kan garanteras.

EU-domstolens dom den 29 juni 2010: Principen om rättskraft är tillämplig på fördragsbrottsförfaranden och rättskraften omfattar endast de sak- och rättsfrågor som faktiskt eller med nödvändighet har avgjorts genom det aktuella domstolsavgörandet. I detta sammanhang är det nödvändigt att undersöka de rättsliga och faktiska omständigheterna i båda målen för att få reda på om de är identiska. I de båda aktuella målen är de rättsliga och faktiska omständigheterna inte identiska. Således har kommissionen inte åsidosatt principen om rättskraft genom att väcka förevarande talan. Vad gäller principen om *ne bis in idem* är den inte tillämplig eftersom de rättsliga och faktiska omständigheterna inte är identiska. Detta är också skälet till varför det saknas anledning att pröva om artikel 228 EG är tillämplig.

C-185/09 (EUD2009/108:3) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen yrkade fastställelse av att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige medgav talan.

EU-domstolens dom den 4 februari 2010: Sverige fälldes för fördragsbrott i enlighet med kommissionens talan.

British American Tobacco (Investments) Limited begärde enligt öppenhetsförordningen att få tillgång till bland annat ett protokoll avseende klassificering av expanderad tobak för ändamål som rör tull och punktskatter och närvarolistor från Punktskattekommitténs möten. Kommissionen har i flera delar avslagit sökandens begäran. Vad gäller närvarolistorna har kommissionen med hänvisning till personuppgiftsförordningen gjort gällande att sökanden inte har att visa att det är nödvändigt att få ta del av de begärda uppgifterna.

Sverige intervenerade till stöd för sökanden såvitt avser yrkandet om tillgång till närvarolistor från Punktskattekommitténs möten. Sverige anförde att ett beslut om att avslå en begäran om att få ta del av en allmän handling endast kan grundas på bestämmelserna i öppenhetsförordningen och inte, som kommissionen har gjort gällande, på bestämmelserna i personuppgiftsförordningen. Att ålägga sökanden att visa nödvändigheten av att få ta del av handlingarna står direkt i strid med i öppenhetsförordningen. Vidare anförde Sverige som svar på fråga från tribunalen sammanfattningsvis att tribunalens dom den 8 november 2007 i mål T-194/04, *The Bavarian Lager Company mot kommissionen*, ger stöd för att Sveriges yrkanden i detta mål (liksom i mål T-161/04 *Jordana mot kommissionen*) ska bifallas.

Tribunalen beslutade den 6 september 2010 att avskriva målet efter återkallelse från sökanden.

T-111/07 (ERS2007:129:2) Agrofert Holding a.s. mot Europeiska kommissionen

Agrofert Holding begärde ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen att avslå företagets begäran om att få del av handlingar i ett konkurrensärende om förhandsanmälan av en företagskoncentration. Kommissionen motiverade sitt beslut med att de begärda handlingarna omfattas av undantagen i artikel 4.2, rörande skydd för affärsintressen, utredningar eller juridisk rådgivning och artikel 4.3, om skydd för beslutsprocessen i öppenhetsförordningen. Sökanden menade att kommissionens beslut strider mot öppenhetsförordningen främst eftersom handlingarna inte omfattas av de åberopade sekretessgrunderna i öppenhetsförordningen men också eftersom kommissionen inte har gjort någon individuell prövning av innehållet i handlingarna, och därmed inte prövat om handlingarna hade kunnat lämnas ut delvis.

Sverige intervenerade till stöd för sökanden och instämde i att kommissionen har tillämpat de åberopade undantagen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt, eftersom kommissionen inte har prövat frågan om utlämnande utifrån innehållet i de aktuella handlingarna. Kommissionen har inte heller på ett korrekt sätt prövat frågan om att lämna ut de delar av handlingarna som inte omfattas av något av undantagen.

Tribunalens dom den 7 juli 2010: Det ifrågasatta beslutet ogiltigförklarades, eftersom kommissionen inte gjort den individuella prövning av innehållet i handlingarna som ankommer på den enligt öppenhetsförordningen. Kommissionen har i stället nöjt sig med att konstatera att handlingarna innehåller sådana uppgifter som kan omfattas av de åberopade undantagen i öppenhetsförordningen. Att detta inte är en tillräcklig prövning följer av domstolens dom i förenade målen C-39/05 P and C-52/05 P, Sverige och Turco mot rådet.

2.2 Mål om förhandsavgöranden

C-433/05 (ERS2006/12:2) Brottmålet mot Lars Sandström

Begäran från Handens tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om direktiv 2003/44/EG om ändring av direktiv 94/25/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i fråga om fritidsbåtar (fritidsbåtsdirektivet) eller artiklarna 28–30 EG utgör hinder för ett sådant förbud mot vattenskoteranvändning som följer av vattenskoterförordningen (1993:1053). Även fråga om notifieringen av bestämmelserna i vattenskoterförordningen har skett på korrekt sätt enligt direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (informationsdirektivet).

Sverige anförde följande. Fritidsbåtsdirektivet inte hindrar att medlemsstaterna antar nationella bestämmelser om användning av fritidsbåtar i vissa vatten. De svenska bestämmelserna kan därför inte stå i strid med direktivets bestämmelser. Vattenskotrar kan vidare importeras fritt till Sverige och användas i de vatten där det inte är miljömässigt olämpligt. De begränsningar i användningen av vattenskotrar som föreskrivs i vattenskoterförordningen är därmed inte av en sådan art och omfattning att de kan anses utgöra ett handelshinder i den mening som avses i artikel 28 EG. Under alla omständigheter måste användningsbegränsningarna anses såväl nödvändiga som proportionerliga. Andra åtgärder för att reglera användningen av vattenskotrar skulle inte vara tillräckliga för att uppnå det skydd för miljön som eftersträvas. Exempelvis skulle hastighetsbegränsningar inte vara effektiva för att komma till rätta med miljöstörningar i särskilt känsliga miljöer eftersom det i lika hög grad är körtekniken som hastigheten som framkallar störningarna. De vidsträckta vattenområdena i Sverige gör det dessutom i praktiken omöjligt att övervaka efterlevnaden av regler om hastighetsbegränsningar eller störande åkteknik. Ett mer generellt regelsystem innebär däremot att tillsynsmyndigheterna kan dra nytta av anmälningar från allmänheten och bättre styra sina insatser. – De skyldigheter som följer av informationsdirektivet har iakttagits i samband med att den senaste ändringen av vattenskoterförordningen antogs. Om det anses att brister har förekommit i anmälningsförfarandet är dessa i vart fall inte av den arten som kan föranleda att förordningen inte kan tillämpas.

EU-domstolens dom den 15 april 2010: Fritidsbåtsdirektivet utgör inte hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken det av miljöskyddshänsyn är förbjudet att använda vattenskotrar utanför anvisade vattenområden. Inte heller artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning, under förutsättning att de behöriga nationella myndigheterna är skyldiga att vidta de genomförandeåtgärder som krävs för att anvisa de vattenområden, utanför de allmänna farlederna, i vilka vattenskotrar får användas, att de behöriga nationella myndigheterna faktiskt har utövat den behörighet som de har getts i detta avseende och att de har anvisat de vattenområden som uppfyller kraven i den nationella lagstiftningen samt att sådana åtgärder har vidtagits inom rimlig tid från det att den nationella lagstiftningen trädde i kraft. Det ankommer på den nationella domstolen att kontrollera huruvida dessa förutsättningar är uppfyllda i det mål som den har att avgöra. Artikel 8.1 i informationsdirektivet ska tolkas så, att en ändring i ett utkast till tekniska föreskrifter som redan har anmälts till Europeiska kommissionen utgör inte en väsentlig ändring i utkastet i den mening som avses i artikel 8.1 tredje stycket i detta direktiv när dessa ändringar, i förhållande till det anmälda utkastet, endast avser en uppmjukning av villkoren för användningen av den ifrågavarande produkten och därmed innebär en minskning av de tekniska föreskrifternas eventuella inverkan på handelsutbytet. Det föreligger därför inte någon skyldighet att förhandsanmäla dessa ändringar till kommissionen. När det inte föreligger någon skyldighet att göra en sådan förhandsanmälan, innebär den omständigheten att en icke-väsentlig ändring av föreskriften inte har överlämnats till kommissionen innan föreskriften antas inte att föreskriften inte kan tillämpas.

C-311/08 (EUD2008/186:2) S.A. Société de Gestion Industrielle (SGI) mot Belgien

Begäran från Tribunal de Première Instance de Mons, Belgien

Den nationella domstolens fråga: Om artiklarna 43 och 48 eller 56 EG utgör hinder för nationell skattelagstiftning om internprissättning, enligt vilken korrigering av resultatet sker hos ett belgiskt bolag som beviljar ett närstående utländskt bolag en extraordinär eller frivillig förmån, medan beskattning hos givaren inte sker i samma situation när det är fråga om två belgiska bolag.

Sverige anförde följande. En sådan lagstiftning som den som är i fråga i målet, vilken endast avser förhållanden inom en intressegemenskap av bolag, har ett avgörande inflytande på etableringsfriheten och ska därför prövas enbart mot bakgrund av artikel 43 EG. Sådana regler är ett utflöde av den internationellt vedertagna principen om att stater som utgångspunkt får beskatta all verksamhet som bedrivs på deras territorium, men är fria att, genom konventioner eller unilateralt, fördela beskattningsrätten mellan sig. De belgiska reglerna ger mer precist uttryck för den av alla medlemsstater erkända armslängdsprincipen, som innebär att stater kan korrigera ett skattskyldigt bolags resultat om detta har beviljat ett närstående utländskt bolag en förmån, och denna förmån får anses vara motiverad av andra skäl än marknadsmässiga överväganden. Eftersom

sådana bestämmelser som de belgiska bygger på nämnda principer är den olikabehandling av utländska bolag som blir följderna av deras tillämpning fullt berättigad, med hänsyn till domstolens praxis i fråga om nationella bestämmelser som upprätthåller territorialitetsprincipen. Av denna praxis följer att sådana bestämmelser som de belgiska kan rättfärdigas dels av risken för att den välvägd fördelningen av beskattningsrätten mellan stater annars äventyras, dels och i ännu högre grad av behovet av att motverka skatteflykt. Den nationella domstolens frågor ska därför besvaras nekande.

EU-domstolens dom den 21 januari 2010: Eftersom målet vid den nationella domstolen uteslutande rör den aktuella lagstiftningens inverkan på den skattemässiga behandlingen av ett bolag som är närstående övriga berörda bolag, på det sättet att det utövas ett bestämmande inflytande, ska frågorna besvaras uteslutande mot bakgrund av artiklarna 43 EG och 48 EG, vilka ska prövas i ett sammanhang. Sådan lagstiftning i en medlemsstat som den nu aktuella utgör en inskränkning av etableringsfriheten. Lagstiftning som den belgiska enligt vilken bedömningen av huruvida en transaktion utgör ett fiktivt upplägg som uteslutande betingas av skattemässiga överväganden grundar sig på en prövning av objektiva och verifierbara omständigheter, kan emellertid motiveras av behovet av att upprätthålla en välvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och behovet av att förebygga skatteflykt och är därför i princip förenlig med fördraget. Det ankommer dock på den hänskjutande domstolen att pröva om den belgiska lagstiftningen går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de ändamål som eftersträvas, betraktade som en helhet. Detta förutsätter för det första att den skattskyldige bereds möjlighet att utan onödig administrativ omgång lägga fram uppgifter som rör eventuella affärsrättsliga skäl som föranlett en transaktion. För det andra får den skattemässiga korrigeringen endast avse den del som inte motsvarar vad som skulle ha avtalats om bolagen inte varit närstående.

C-337/08 (EUD2008/193:2) X Holding B.V. mot Staatssecretaris van Financiën

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens fråga: Om det är förenligt med artiklarna 43 och 48 EG samt EU-domstolens dom i målet C-446/03 Marks & Spencer att i nationell rätt inte tillåta en skattemässig enhet mellan ett moderbolag och ett helägt utländskt dotterbolag.

Sverige anförde att fördragets bestämmelser om etableringsfrihet inte utgör något hinder för sådana nationella regler rörande resultatutjämnning och konsolidering inom en bolagsgrupp som de ifrågasatta nederländska bestämmelserna. Sådana regler är ett utflöde av den internationellt vedertagna principen om att stater som utgångspunkt får beskatta all verksamhet som bedrivs på deras territorium, men är fria att sinsemellan fördela beskattningsrätten mellan sig i syfte att undvika dubbelbeskattning. Eftersom de nederländska bestämmelserna bygger på denna princip är den olikabehandling av utländska bolag som blir följderna av deras tillämpning fullt berättigad, med hänsyn till domstolens praxis i

fråga om nationella bestämmelser som utesluter gränsöverskridande resultatutjämnning inom en bolagsgrupp. Av denna praxis följer att sådana bestämmelser som de nederländska kan motiveras dels av risken för att den välvägd fördelningen av beskattningsrätten mellan stater annars äventyras, dels av risken för och behovet av att motverka dubbla förlustavdrag och skatteflykt. Den nationella domstolens fråga ska därför besvaras nekande.

EU-domstolens dom den 25 februari 2010: Artiklarna 43 EG och 48 EG utgör inte hinder för en medlemsstats lagstiftning, enligt vilken ett moderbolag får bilda en enda skattemässig enhet med sitt dotterbolag med hemvist i landet, medan moderbolaget inte får bilda en sådan skattemässig enhet med ett dotterbolag som saknar hemvist i landet, när överskottet i sistnämnda dotterbolag inte omfattas av skattelagstiftningen i den medlemsstaten.

C-440/08 (EUD2008/237:2) F. Gielen mot Staatssecretaris van Financiën

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 43 EG utgör hinder mot att tillämpa en nationell skattebestämmelse på vinster som uppkommit i en del av ett företag beläget i Nederländerna men som uppburits av en medborgare i en annan medlemsstat (utländsk skattskyldig), när bestämmelsen innebär en skillnad mellan inhemska och utländska skattskyldiga som i sig strider mot artikel 43 EG, men den berörda utländska skattskyldige har haft möjlighet att välja att behandlas som en inhemsk skattskyldig, en möjlighet som han av individuella skäl inte har utnyttjat.

Sverige anförde att fördragets bestämmelser om etableringsfrihet inte utgör något hinder mot att tillämpa nationella skattebestämmelser som gör skillnad mellan inhemska och utländska skattskyldiga beträffande vinst från ett fast driftställe i Nederländerna om den utländske skattskyldige har en möjlighet att välja att beskattas som en inhemsk skattskyldig. Syftet med timvillkoret, dvs. kravet att ha arbetat ett visst antal timmar i företagsverksamheten för att få rätt till ett egenföretagaravdrag, är att undanta företagsverksamhet som bara utgör bisysslor från rätten till avdrag. För att uppnå detta syfte saknas betydelse om arbetet har utförts i verksamhet utom eller inom landet. Utländska och inhemska skattskyldiga synes därför i det avseendet befinna sig i jämförbara situationer. Nederländerna är därför skyldiga att se till att de nationella bestämmelserna inte innebär en diskriminering på grund av nationalitet. Nederländerna har undanröjt denna diskriminering genom att ge utländska skattskyldiga möjligheten att beskattas enligt samma bestämmelser som inhemska skattskyldiga.

EU-domstolens dom den 18 mars 2010: Den i målet aktuella nationella lagstiftningen utgör en diskriminerande olikbehandling på grund av nationalitet, som inte är förenlig med etableringsfriheten. En sådan nationell lagstiftning är oförenlig med unionsrätten, även om det är valfritt att omfattas av lagstiftningens tillämpningsområde.

Begäran från Svea hovrätt, Sverige

Den nationella domstolens frågor: Fråga om förbudet i 38 § lotterilagen att främja deltagande i ett inom landet anordnat lotteri som inte är tillåtet eller ett utom landet anordnat lotteri, som innebär inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster enligt artikel 49 EG, kan godtas på grund av att det omfattas av undantag som uttryckligen anges i EG-fördraget eller om de kan anses motiverade på grund av tvingande hänsyn till allmänintresset och kan anses vara proportionerliga. Fråga om syftet ”finansiering av sociala aktiviteter” kan anses utgöra en accessorisk positiv konsekvens om det utgör ett av flera syften för den restriktiva spelpolitiken och inte utgör det huvudsakliga syftet. Även fråga om ett totalförbud att marknadsföra spel och lotterier som anordnats av ett företag etablerat i en annan medlemsstat, som kontrolleras av myndigheterna i den medlemsstaten, kan anses vara proportionerligt i syfte att kontrollera och utöva tillsyn över spelverksamheten – eller, alternativt, om syftet är att begränsa spelandet – när det samtidigt saknas begränsningar för marknadsföring av spel och lotterier som anordnas av spelbolag etablerade i den medlemsstaten som för den restriktiva politiken. Fråga om en spelarrangör som är etablerad i en medlemsstat och som står under den medlemsstatens kontroll och tillsyn har rätt att marknadsföra sin verksamhet i exempelvis tidningar i andra medlemsstater utan föregående ansökan. Fråga om en medlemsstats straffbeläggande av utländska spelbolags marknadsföring utgör ett hinder mot etableringsfriheten i artikel 43 EG och den fria rörligheten av tjänster i artikel 49 EG som aldrig kan godtas med åberopande av tvingande hänsyn till allmänintresset. Även fråga om det har någon betydelse om medlemsstaten där spelbolaget är etablerat uppställer samma krav på tvingande hänsyn till allmänintresset som den medlemsstat där arrangören vill marknadsföra sin verksamhet.

Sverige anförde följande. Främjandeförbudet och de tillhörande bestämmelserna om straff och sanktioner utgör ett nödvändigt led i den svenska spelregleringen för att säkerställa tillståndskravet i lotterilagstiftningen. Regeringsrätten har funnit att den svenska spelregleringen totalt sett varit ägnad att uppnå legitima ändamål och proportionerlig i förhållande till ändamålen. Utvecklingen på spelområdet och tillämpningen av bestämmelserna därefter ger inte anledning till en annan bedömning. Främjandeförbudet med tillhörande straff- och sanktionsbestämmelser innebär inte någon diskriminering på grund av nationalitet utan är förenliga med gemenskapsrättens krav. Finansiering av sociala och allmännyttiga aktiviteter utgör inte det huvudsakliga eller egentliga ändamålet för den svenska spelpolitiken. Det förhållandet att spelpolitiken medför ett stort ekonomiskt överskott utesluter inte en genuint restriktiv spelpolitik, utan är en följd av den restriktiva spelpolitiken som förs i Sverige med låg återbetalning av vinster för att skydda spelberoende. I ljuset av den höga skyddsnivå som den svenska lagstiftaren har valt på spel- och lotteriområdet är främjandeförbudet med tillhörande straff- och sanktionsbestämmelser proportionerliga i förhållande till sina syften. Gemenskapsrätten innebär på sitt nuvarande

stadium inte någon skyldighet för medlemsstaterna att ömsesidigt erkänna tillstånd till anordnande av spel som beslutats i andra medlemsstater. Gemenskrapsrätten utgör därför inget hinder mot att en restriktiv nationell spelreglering, med restriktioner i marknadsföringen och som är proportionerlig i förhållande till sina ändamål, innefattar ett förbud mot marknadsföring av spel som anordnas utan stöd i den nationella spelregleringen.

EU-domstolens dom den 8 juli 2010: Artikel 49 EG ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning, som den som är i fråga i målen vid den nationella domstolen, enligt vilken det är förbjudet att göra reklam för hasardspel anordnade i andra medlemsstater av privata arrangörer i vinstsyfte som riktar sig till personer som är bosatta i medlemsstaten. Hasardspelsverksamhet är i Sverige förbehållen det allmänna eller organisationer med allmännyttiga ändamål, och tillstånd för anordnandet av hasardspel har uteslutande beviljats offentliga organ eller allmännyttiga organisationer. Kulturella, moraliska eller religiösa överväganden kan motivera inskränkningar av friheten att tillhandahålla tjänster för arrangörer av hasardspel, bland annat eftersom det kan anses oacceptabelt att tillåta att privata vinstintressen drar nytta av ett socialt gissel eller spelares svaghet och olycka. En medlemsstat kan därför begränsa anordnandet av hasardspel och förbehålla offentliga organ eller allmännyttiga organisationer anordnandet av sådana spel. Främjandeförbudet som sådant är ändamålsenligt och proportionerligt med avseende på målet att utesluta privata vinstintressen, och därmed i sig förenligt med unionsrätten. När det gäller påföljdssystemet kan det vara diskriminerande om det är så att strängare straff följer på främjande av utomlands anordnade spel jämfört med främjande av inhemska spel som anordnats utan tillstånd. Regeringen har i målet hävdatt att påföljderna i den svenska lagstiftningen – särskilt i 23 kap 4 § BrB – för främjande av hasardspel som anordnas i Sverige utan tillstånd är likvärdiga med de påföljder som enligt 54 § andra stycket lotterilagen gäller för främjande av sådana spel som anordnas i en annan medlemsstat. EU-domstolen lämnar åt Svea hovrätt att undersöka och avgöra om påföljderna verkligen är likvärdiga, med hänvisning till att nationella domstolar är bäst placerade att tolka den nationella rätten.

*C-24/09 (EUD2009/39:2) Djurgården – Lilla Värtans Miljöskyddsförening mot Stockholms kommun
Begäran från Högsta domstolen, Sverige*

Den nationella domstolens fråga: Målet rör tolkningen av direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet) och direktiv 96/61/EG om samordnande åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC-direktivet). Särskilt fråga om den berörda allmänhetens rätt att överklaga en domstols avgörande av en tillståndsfråga och vilka krav som kan uppställas på den berörda allmänheten enligt de skilda direktiven.

Sverige anförde följande. Artikel 10a i MKB-direktivet och artikel 15a i IPPC-direktivet innebär inte någon rätt för den berörda allmänheten att

överklaga en miljödomstols avgörande av en tillståndsfråga enbart på grund av att den har haft möjlighet att delta i domstolens handläggning av tillståndsfrågan och yttrat sig där. Olika krav kan uppställas i nationell lagstiftning när det gäller begreppet ”berörd allmänhet” i den mening som avses i å ena sidan artikel 6.4 i MKB-direktivet och artikel 15.1 i IPPC-direktivet respektive i den mening som avses å andra sidan i artikel 10a i MKB-direktivet och artikel 15a i IPPC-direktivet. Direktivens bestämmelser utgör minimikrav och den berörda allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning har delvis skilda funktioner. Det är därför naturligt att de persongrupper som anses berörda i respektive hänseende inte behöver vara identiska. Eftersom de svenska bestämmelserna om deltagande i beslutsprocessen är mer generösa än vad Århuskonventionen och direktiven kräver, finns det inte någon motsättning i att en lokalt etablerad mindre miljöskyddsförening som inte uppfyller nationella kriterier för att utgöra ”berörd allmänhet” i konventionens eller direktivens mening ges möjlighet att delta i en beslutsprocess men inte rätt att överklaga ett tillståndsbeslut i ärendet.

EU-domstolens beslut den 11 mars 2010: Medlemmar av den berörda allmänheten, i den mening som avses i artiklarna 1.2 och 10a i MKB-direktivet samt i den mening som avses i artiklarna 2.14 och 15a i IPPC-direktivet ska ha rätt att föra talan mot beslut genom vilka en instans, som ingår i en medlemsstats domstolsväsende, har tagit ställning till en ansökan om tillstånd för ett projekt, oberoende av vilken roll de, genom att delta i förfarandet i nämnda instans och yttra sig där, kan ha haft vid handläggningen av nämnda ansökan. Artikel 10a i MKB-direktivet och artikel 15a i IPPC-direktivet ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning genom vilken rätten till rättslig prövning av ett beslut angående en verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för MKB-direktivet respektive IPPC-direktivet, förbehålls miljöskyddsföreningar som har minst 2 000 medlemmar.

C-57/09 och C-101/09 (EUD2009/83:3) Förbundsrepubliken Tyskland mot tredjelands-medborgare

Begäran från Bundesverwaltungsgericht, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Målet rör tolkningen av undantagen i artikel 12.2 b och c i direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (skyddsgrundsdirektivet). Frågan är om två asylsökande, innan de fick tillträde till Tyskland och ansökte om skydd där, hade begått ett grovt icke-politiskt brott eller sådana gärningar som strider mot Förenta nationernas syften och grundsatser och av den anledningen inte ska anses som flyktingar. Båda personerna har tidigare varit verksamma i organisationer som finns i förteckningen över personer, grupper och enheter i bilagan till rådets gemensamma ståndpunkt (2001/931/GUSP) av den 27 december 2001 om tillämpning av särskilda åtgärder i syfte att bekämpa terrorism.

Sverige anförde följande. Det förhållandet att en asylsökande har tillhört en organisation som förts upp på rådets förteckning och aktivt har stött organisationens väpnade kamp leder inte per automatik till att han eller hon är utesluten från skyddsgrundsdirektivets skydd. En tillämpning av undantagen i artikel 12.2 b och c i direktivet förutsätter en bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Den bedömningen är den nationella behöriga myndigheten bäst skickad att göra. Vidare förutsätter inte en tillämpning av undantagen i artikel 12.2 b och c i direktivet att den asylsökande utgör en säkerhetsrisk. Varken ordalydelsen, innehållet i eller syftet med undantagsbestämmelserna ger stöd för att förutsätta något sådant. Däremot förutsätter en tillämpning av undantagen i artikel 12.2 b och c i direktivet en proportionalitetsprövning i det enskilda fallet, med hänsyn till de långtgående och allvarliga konsekvenser ett uteslutande kan få för den enskilde. Vid proportionalitetsprövningen ska det beaktas att den asylsökande åtnjuter skydd mot avvisning och endast i exceptionella fall torde undantagen anses vara oproportionerliga. Artikel 12.2 i skyddsgrundsdirektivet innebär att medlemsstaterna är förhindrade att bevilja flyktingstatus till någon som omfattas av undantagen. Undantagsbestämmelserna hindrar däremot inte medlemsstaterna från att bevilja uppehållstillstånd till personer som har begått sådana handlingar som nämns i bestämmelserna.

EU-domstolens dom den 9 november 2010: Artikel 12.2 b och c i skyddsgrundsdirektivet ska tolkas så, att det förhållandet att en person har tillhört en organisation som på grund av delaktighet i terroristhandlingar har förts upp i förteckningen i bilagan till rådets gemensamma ståndpunkt 2001/931/GUSP, och att vederbörande aktivt har stött organisationens väpnade kamp, inte automatiskt medför att det föreligger synnerliga skäl att anta att denna person har förövat ett ”grovt icke-politiskt brott” eller begått ”gärningar som strider mot Förenta nationernas syften och grundsatser”. Konstaterandet i ett sådant sammanhang att det föreligger synnerliga skäl att anta att en person har förövat ett sådant brott eller gjort sig skyldig till sådana gärningar ska föregås av en prövning i varje enskilt fall av de exakta omständigheterna, i syfte att bedöma huruvida de handlingar som har begåtts av den aktuella organisationen uppfyller villkoren i nämnda bestämmelser och huruvida vederbörande, med beaktande av de beviskrav som uppställs i nämnda artikel 12.2, kan göras individuellt ansvarig för utförandet av dessa handlingar. Ett beslut att inte bevilja flyktingstatus med tillämpning av artikel 12.2 b eller c i skyddsgrundsdirektivet förutsätter inte att den berörda personen utgör en befintlig fara för den mottagande medlemsstaten. Det krävs inte någon proportionalitetsprövning i det enskilda fallet för att anta ett beslut att inte bevilja flyktingstatus med tillämpning av artikel 12.2 b eller c i skyddsgrundsdirektivet. Artikel 3 i skyddsgrundsdirektivet ska tolkas så att medlemsstaterna, i enlighet med nationell rätt, får bevilja en person som inte kan ges flyktingstatus i enlighet med direktivets artikel 12.2 rätt till asyl, i den mån som denna andra typ av skydd inte medför någon risk för förväxling med sådan flyktingstatus som avses i nämnda direktiv.

C-72/09 (EUD2009/57:3) Établissements Rimbaud S.A. mot Directeur général des impôts och Directeur des services fiscaux d'Aix-en-Provence
Begäran från Cour de Cassation, Frankrike

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

Den nationella domstolens fråga: Enligt franska skattebestämmelser beskattas fast egendom med en årlig skatt på tre procent av marknadsvärdet. Företag med säte inom EU, liksom företag med säte i en EES-stat med vilken Frankrike har ingått avtal om informationsutbyte, är dock befriade från skatten. Den nationella domstolen vill veta om bestämmelser i EES-avtalet om den fria rörligheten för kapital utgör hinder mot att ett företag med säte i Liechtenstein, som är en stat med vilken Frankrike inte har något avtal om informationsutbyte, åläggs denna skatt.

Sverige anförde att artikel 40 EES inte utgör hinder mot skattemässig behandling av fast egendom som gör skillnad mellan skattskyldiga med säte inom eller utom gemenskapen beroende på om medlemsstaten där egendomen är belägen har ett avtal som innefattar regler om informationsutbyte med den stat där skattesubjektet har sitt säte. Eftersom EES-avtalet inte medför någon skyldighet att tillämpa direktiv på skatteområdet, som direktiv 77/799/EEG om ömsesidigt bistånd, har gemenskapens medlemsstater inte samma garantier som de har i gemenskapen för att ett skattesubjekt inte undandrar sig beskattning. Medlemsstaterna måste därför tillåtas att säkra sina skatteanspråk om det inte finns ett tillfredsställande samarbete med informationsutbyte mellan staterna.

EU-domstolens dom den 28 oktober 2010: Artikel 40 EES utgör inte hinder för en sådan nationell lagstiftning som den som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken bolag som har sitt säte i en medlemsstat i Europeiska unionen undantas från skattskyldighet till skatt på marknadsvärdet på fast egendom belägen i den medlemsstaten, medan ett sådant undantag beviljas bolag med säte i ett tredjeland som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet endast om nämnda medlemsstat har ingått ett avtal om handräckning med detta tredjeland i syfte att bekämpa skatteundandragande och skatteflykt eller om dessa bolag med tillämpning av ett fördrag med en klausul om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet inte får beskattas mer tyngande än bolag med hemvist i nämnda medlemsstat.

C-84/09 (EUD2009/63:1) X mot Skatteverket
Begäran från Regeringsrätten, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Målet rör tolkningen av rådets direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet). I Regeringsrätten har fråga uppkommit om ett gemenskapsinternt förvärv av ett nytt transportmedel ska anses ske i Sverige då en nyttillverkad segelbåt inköps i en annan medlemsstat, seglas där under mer än 100 timmar och därefter förs till Sverige sedan mer än tre månader passerat sedan båten för första gången togs i bruk. Alternativt ska båten efter leveransen i stället direkt föras ut ur den första medlemsstaten och seglas i andra medlemsstater än Sverige mer än 100 timmar innan båten efter utgången av den nämnda tidsperioden förs till Sverige.

Skatteverket anförde följande. Varken artikel 20 eller artikel 138 i mervärdesskattedirektivet innehåller enligt lydelsen något krav på att utförelsen av varan och därmed transporten ut ur medlemsstaten måste ske i direkt anslutning till förvärvet för att ett gemenskapsinternt förvärv ska föreligga. Det skulle strida mot den aktuella regleringens syfte om fasta tidsgränser måste uppställas. Som anges i skäl 11 till direktivet är huvudprincipen att beskattning av nya transportmedel ska ske i destinationsstaten, enligt den statens skattesatser och villkor, för att förhindra en snedvridning av konkurrensen. Det framgår av artikel 40 i direktivet att rätt beskattningsland är där transporten till förvärvaren avslutas, i det här fallet Sverige. En viss tidsutdräkt kan inte förta den gränsöverskridande karaktären av förvärvet. Avgörande för bedömningen är i stället förekomsten av ett destinationsland, det vill säga att transporten kommer att avslutas i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 40 i direktivet. I fråga om just båtar är det ändamålsenligt att ta fasta på var båten ska ha sin huvudsakliga hamnplats. Detta kan styrkas genom objektiva omständigheter som till exempel köparens permanenta bosättningsort och var hamnplats och plats för vinterförvaring har ordnats för båten. Enligt artikel 2.2 b i direktivet är det fråga om ett nytt transportmedel. om leveransen utförs inom tre månader efter det att fartyget först togs i bruk eller om det har seglat högst 100 timmar. Artikel 2.2 b tar sikte endast på att skilja förvärv av begagnade varor från förvärv av nya, vid tidpunkten för leveransen. Artikel 14 i direktivet innebär att leverans av en vara skett när köparen får rätt att som ägare förfoga över egendomen. Det är därmed också den relevanta tidpunkten för bedömningen av om förvärvet avser ett nytt transportmedel.

EU-domstolens dom den 19 november 2010: Artiklarna 20 första stycket och 138.1 i direktiv 2006/112 ska tolkas så, att kvalificeringen av en transaktion som en gemenskapsintern leverans eller ett gemenskapsinternt förvärv inte kan bero på om någon viss tidsfrist har iakttagits, inom vilken transporten av den aktuella varan från leveransmedlemsstaten till destinationsmedlemsstaten måste påbörjas eller avslutas. I det särskilda fall som gäller förvärv av ett nytt transportmedel i den mening som avses i artikel 2.1 b ii i direktivet, ska frågan huruvida transaktionen är av gemenskapsintern karaktär avgöras genom en helhetsbedömning av samtliga objektiva omständigheter och av förvärvarens avsikt, i den mån denna kan styrkas av objektiva omständigheter som gör det möjligt att identifiera den medlemsstat i vilken den slutliga användningen av den aktuella varan planeras äga rum. Bedömningen av om ett transportmedel som är föremål för ett gemenskapsinternt förvärv är nytt ska avse den tidpunkt då rätten att som ägare förfoga över transportmedlet överförs från säljaren till förvärvaren.

C-92/09 och C-93/09 (EUD2009/70:1) Firma Volker och Markus Schecke GbR respektive Hartmut Eifert mot Land Hessen m.fl.

Begäran från Verwaltungsgericht Wiesbaden, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om giltigheten av artiklarna 42 första stycket punkt 8b och 44a i rådets förordning (EG) nr 1290/2005 om finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken samt kommissionens förordning nr 259/2008 om tillämpningsföreskrifter för

rådets förordning 1290/2005 om finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken, vilka reglerar offentliggörande av uppgifter om jordbruksstödmottagare. För det fall dessa bestämmelser är giltiga även fråga om hur vissa bestämmelser i direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet) ska tolkas.

Sverige anförde följande. Offentliggörandet av uppgifter om mottagare av jordbruksstöd syftar till att öka insynen i hur gemenskapens medel används och till att genom den offentliga kontrollen förbättra den sunda ekonomiska förvaltningen av jordbruksfonderna. Detta syfte måste ses i ljuset av det ”Europeiska initiativet för att främja öppenhet” som lanserades av kommissionen i november 2005. Som ett led i det europeiska öppenhetsinitiativet infördes i budgetförordningen ett krav på årsvis offentliggörande i efterhand av vilka som mottagit stöd ur budgeten. Offentliggörandet ska ske med vederbörlig hänsyn till kraven på skydd av personuppgifter enligt dataskyddsdirektivet och personuppgiftsförordningen. Vidare ska de närmare bestämmelser som behövs fastställas i relevanta sektorsspecifika förordningar. I enlighet med budgetförordningens krav på sektorsspecifika bestämmelser infördes således de i detta mål aktuella bestämmelserna i förordning (EG) nr 1290/2005 att uppgifter om stödmottagare ska offentliggöras årligen i efterhand och att det ska meddelas tillämpningsföreskrifter för detta offentliggörande. Vid en avvägning mellan det allmänintresse av att säkerställa att gemenskapens medel används på ett optimalt sätt och det intrång som ett offentliggörande av uppgifter om jordbruksfondernas stödmottagare kan innebära, är detta intrång både nödvändigt och står i rimlig proportion till det berättigade ändamålet. Bestämmelserna är således motiverade med hänsyn till artikel 8 andra stycket i Europakonventionen och därmed också giltiga.

EU-domstolens dom den 9 november 2010: Offentliggörandet ifråga innebär ett ingrepp i stödmottagarnas privatliv enligt artiklarna 7 och 8 i stadgan, vilka motsvarar artikel 8 i Europakonventionen. Vad gäller frågan om ingreppet är proportionerligt konstateras beträffande fysiska personer att det inte framgår att rådet och kommissionen har försökt att göra en balanserad avvägning, vilken kräver att de berörda institutionerna utreder huruvida åtgärden att på en webbplats offentliggöra uppgifter av visst slag eventuellt gick längre än vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträfvade målen. Det finns nämligen inget som tyder på att dessa institutioner, när de antog artikel 44a i förordning (EG) nr 1290/2005 och förordning (EG) nr 259/2008, övervägde andra metoder att offentliggöra uppgifter rörande stödmottagarna, som t.ex. att begränsa offentliggörandet av uppgifter där stödmottagarna namnges beroende på de perioder under vilka de tog emot stöd samt på stödets frekvens, typ eller omfattning. Eftersom ingreppet ska inskränkas till vad som är absolut nödvändigt och eftersom det går att tänka sig åtgärder som medför mindre långtgående ingrepp har rådet och KOM överskridit de gränser som ett iakttagande av proportionalitetsprincipen kräver. Vad däremot gäller juridiska personer går offentliggörandet inte utöver vad som är förenligt med proportionalitetsprincipen. Svaret på frågan hur allvarligt

ett ingrepp i rätten till skydd för personuppgifter är blir nämligen inte detsamma för juridiska och fysiska personer. Juridiska personer har redan en omfattande skyldighet att offentliggöra uppgifter som rör dem. Att ålägga nationella myndigheter en skyldighet att för varje juridisk stödmottagare undersöka huruvida dess firma samtidigt identifierar fysiska personer skulle innebära en alltför stor administrativ börda. Således innebär de aktuella bestämmelserna en korrekt avvägning mellan respektive intressen i den del de rör offentliggörande av uppgifter som rör juridiska personer.

*C-261/09 (EUD2009/136:1) Gaetano Mantello
Begäran från Oberlandesgericht Stuttgart, Tyskland*

Den nationella domstolens fråga: Om tolkningen av begreppet ”samma gärning” i artikel 3.2 i rådets rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna – ska tolkningen ta sin utgångspunkt i lagstiftningen i den utfärdande medlemsstaten alternativt lagstiftningen i den verkställande medlemsstaten eller ska begreppet ges en självständig unionsrättslig tolkning? Även fråga om det för tolkningen av begreppet ”samma gärning” i artikel 3.2 i rambeslutet har någon betydelse att den utredande myndigheten redan vid tidpunkten för det förfarande som ledde fram till lagföringen för gärningen den 13 september 2005 hade kännedom om de gärningar som nu ligger till grund för arresteringsordern.

Sverige anförde följande. Begreppet ”samma gärning” i den mening som avses i artikel 3.2 i rambeslutet ska ges en självständig unionsrättslig tolkning, vilket stöds av såväl bestämmelsens ordalydelse som av rättspraxis. Det finns med hänsyn till rambeslutets utformning och syftet med principen om *ne bis in idem* inte något hinder mot att rättspraxis rörande motsvarande begrepp i artikel 54 i Schengenkonventionen används som vägledning för denna tolkning. För bedömningen av om det föreligger en *ne bis in idem-situation* saknar det betydelse vilka omständigheter den brottsutredande myndigheten hade vetskap om vid tidpunkten för en tidigare lagföring. En grundläggande förutsättning för principen om *ne bis in idem* är nämligen att gärningen redan har prövats. Med andra ord ska verkställighet av den nu aktuella arresteringsordern vägras om någon av de gärningar som arresteringsordern omfattar utgör samma gärning som den gärning som tidigare har prövats och som Gaetano Mantello alltså redan har lagförts för.

EU-domstolens dom den 16 november 2010: Begreppet ”samma gärning” i artikel 3.2 i rambeslutet utgör, med avseende på utfärdande och verkställighet av en europeisk arresteringsorder, ett självständigt unionsrättsligt begrepp. Under de i målet aktuella omständigheterna, där den utfärdande rättsliga myndigheten uttryckligen har förklarat att den tidigare dom som meddelats i den utfärdande medlemsstaten inte utgör en lagakraftgående dom som omfattar de gärningar som avses i arresteringsordern och att den domen således inte utgör hinder för den lagföring som avses i arresteringsordern, finns det inte något skäl för den verkställande rättsliga myndigheten att vägra verkställighet med stöd av artikel 3.2.

Den nationella domstolens frågor: Målet rör tolkningen av artiklarna 4.6, 5.1 och 5.3 i rådets rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna. Första frågan är om en arresteringsorder som utfärdats för verkställighet av ett fängelsestraff som meddelats genom en utevarodoms – utan att den dömde informerats om platsen eller datumet för förhandlingen men där denne fortfarande kan överklaga domen – ska anses utgöra en arresteringsorder för lagföring enligt artikel 5.3 i rambeslutet och inte en arresteringsorder för verkställighet i den mening som avses i artikel 4.6 i samma rambeslut. Om svaret på den första frågan blir nej önskas klarhet i om artikel 5.3 i rambeslutet jämförd med artikel 4.6 i samma rambeslut ska tolkas på så sätt att den verkställande medlemsstaten inte får villkora överlämnandet av den person som arresteringsordern avser med att denne ska återsändas till den medlemsstaten för att där avtjäna den påföljd som slutligt döms ut. Om svaret på den andra frågan är jakande, önskas besked om huruvida artiklarna 4.6 och 5.3 i rambeslutet strider mot artikel 6.2 FEU, särskilt likhetsprincipen och icke-diskrimineringsprincipen. Under förutsättning att svaret på den första frågan är nekande önskas besked om huruvida artiklarna 3 och 4 i rambeslutet utgör hinder mot att vägra verkställa en arresteringsorder på den grunden att det finns allvarliga skäl att tro att verkställigheten skulle åsidosätta den berörda personens grundläggande rättigheter som de fastslagits i artikel 6.2 FEU.

Sverige anförde att ett överlämnande för verkställighet av en person som dömts i sin utevaro i förening med villkoret att denna garanteras en ny prövning i sin närvaro och ett överlämnande för lagföring till sin natur är så likartade att de i detta sammanhang är att likställa med varandra. Rambeslutet bör därför utifrån sitt ändamål och syfte ges den tolkningen att det inte hindrar att ett överlämnande för verkställighet på grund av en utevarodoms som förenats med villkoret att den dömde har rätt till förnyad prövning också kan förenas med ett villkor om att personen i fråga ska återsändas för verkställighet av utdömt straff i enlighet med artikel 5.3 i rambeslutet. Artiklarna 3 och 4 i rambeslutet utgör inte hinder för den verkställande medlemsstaten att vägra verkställa en arresteringsorder på den grunden att det finns allvarliga skäl att tro att verkställigheten skulle åsidosätta den berörda personens grundläggande rättigheter som de fastslagits i artikel 6.2 FEU. En medlemsstat har nämligen, vid sidan av dessa särskilda vägransgrunder, alltid rätt att med stöd av artikel 1.3 i rambeslutet vägra överlämnande av en person om det skulle strida mot mänskliga rättigheterna som de kommer till uttryck i artikel 6 FEU.

EU-domstolens dom den 21 oktober 2010: Artiklarna 4.6 och 5.3 i ska tolkas så, att när den berörda verkställande medlemsstaten har genomfört artikel 5.1 och 5.3 i rambeslutet i den nationella rättsordningen får verkställighet av en europeisk arresteringsorder för verkställighet av ett fängelsestraff som beslutats genom utevarodoms i den mening som avses i artikel 5.1 förenas med villkoret att den berörda personen, om denne är bosatt eller är medborgare i den verkställande medlemsstaten, ska

återsändas till sistnämnda medlemsstat, för att där i förekommande fall avtjäna det fängelsestraff som vederbörande kan komma att dömas till efter att en förnyad prövning har ägt rum i dennes närvaro i den utfärdande medlemsstaten.

Skr. 2010/11:105

Bilaga 1

3 PÅGÅENDE MÅL

3.1 Mål i vilka talan har väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

YTTRANDE 1/09 (EUD2009/142:3) begäran enligt artikel 300.6 EG från Europeiska unionens råd

Rådet har begärt domstolens yttrande om det tilltänkta avtalet om inrättande av ett enhetligt system för patenttvister är förenligt med bestämmelserna i fördragen.

Sverige har anfört i huvudsak följande. Det tilltänkta avtalet om inrättande av ett enhetligt system för patenttvister är förenligt med bestämmelserna i fördragen. Genom det föreslagna avtalet skulle en enhetlig tillämpning av unionsrätten säkerställas, domstolens karaktär enligt fördragen skulle inte förändras och domstolens exklusiva rätt att granska unionens rättsakter skulle inte ifrågasättas.

C-506/08 P (ERS2008:232:2) MyTravel Group plc mot Europeiska kommissionen, Överklagande av tribunalens dom i mål T-403/05 My Travel mot kommissionen

Genom dom den 9 september 2008 ogiltigförklarade tribunalen kommissionens beslut av den 5 september 2005 (D(2005) 8461) i den del tillgång nekades till arbetsdokumentet med rubriken ”Protokoll från ett samtal angående Airtoursärendet fört den 24 juni 2002 med en av medlemmarna av gruppen som hade hand om ärendet M.1524, Airtours/First Choice”.

Sverige har överklagat tribunalens dom och anfört följande. Tribunalen har i domen bara till en mindre del ogiltigförklarat kommissionens beslut att neka MyTravel tillgång till en rapport som upprättats av en arbetsgrupp (bestående av företrädare för kommissionen i syfte att utreda dels om kommissionen skulle överklaga en dom vari MyTravel varit motpart, dels bedöma domens verkningar för kommissionens förfaranden), vissa arbetsdokument som hade samband med utarbetandet av rapporten samt vissa handlingar som fanns i akten i det ärende om företagskoncentration som domen rörde och som rapporten var baserad på eller som nämndes i rapporten. Kommissionen motiverade sitt beslut med att handlingarna var hemliga med stöd av undantagen i artikel 4.2 andra och tredje strecksatsen och artikel 4.3 andra stycket i förordning 1049/2001 – öppenhetsförordningen. Sverige ifrågasätter inte att en stor del av innehållet i de begärda handlingarna kan vara känsligt och därför bör kunna hemlighållas. Samtidigt är det av stor vikt att tillgodose intresset av insyn även i denna typ av ärenden. Tribunalen har resonerat

på ett sätt som innebär att det skulle finnas ett generellt sekretessbehov för interna handlingar i administrativa ärenden. Kommissionen har delvis gjort en prövning av de begärda handlingarna, dock inte så långtgående som krävs enligt öppenhetsförordningen. Tribunalen har å sin sida genom domen godtagit att kommissionen hemlighåller interna dokument utan närmare prövning. Tribunalen har i sitt resonemang i domen inte berört innehållet i rapporten utan menar i stället att utlämnande måste vägras redan av det skälet att tjänstemännen inte fritt skulle lämna synpunkter om det fanns en möjlighet att det de skrev kunde bli offentligt. Sverige menar att det åligger en tjänsteman att utföra de åtaganden som följer av tjänsten. Det förhållandet att allmänheten möjligen åtnjuter en lagstadgad rätt till viss insyn i verksamheten kan inte utgöra ett godtagbart skäl för att underlåta att fullgöra sina åtaganden. I vart fall i fråga om rapporten förefaller det uppenbart för att vissa delar skulle kunna lämnas ut.

C-542/09 (EUD2010/95:4) Europeiska kommissionen mot Konungariket Nederländerna

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Nederländerna har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 45 i EUF-fördraget (fri rörlighet för arbetstagare) och artikel 7. 2 i förordning (EEG) nr 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen genom att uppställa ett bosättningskrav (”3 år av 6”-regeln) för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar i syfte att få studiemedel för studier utomlands. ”3 år av 6”-regeln innebär att en student som ansöker om studiemedel för studier utanför Nederländerna ska ha varit lagligen bosatt i Nederländerna i minst tre av de sex år som föregått inskrivningen till studierna ifråga. Även om bosättningskravet gäller för såväl nederländska medborgare som för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar, så anser kommissionen att ”3 år av 6”-regeln är svårare att uppfylla för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar (s.k. indirekt diskriminering).

Nederländerna har bestritt kommissionens yrkande.

Sverige har intervenerat till stöd för Nederländerna och sammanfattningsvis anfört att artikel 45 i EUF-fördraget och rådets förordning (EEG) nr 1612/68 inte utgör hinder mot nationella bestämmelser om finansiering av studier som den nederländska bestämmelsen om bosättningskrav. Även om så skulle vara fallet kan sådana bestämmelser om bosättningskrav vid finansiering av studier utomlands rättfärdigas med hänvisning till behovet av att uppnå ett berättigat intresse av ökad studerandemobilitet.

C-38/10 (EUD1010/132:2) Europeiska kommissionen mot Republiken Portugal

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Portugal har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt och artikel 31 i EES-avtalet genom att anta och bibehålla vissa bestämmelserna i den portugisiska lagen om inkomstskatt för juridiska personer. Enligt dessa bestämmelser beskattas

orealiserade kapitalvinster när ett bolag flyttar sitt säte eller platsen för bolagets verkliga ledning från Portugal till en annan stat eller när det flyttar enskilda tillgångar till ett fast driftsställe i en annan medlemsstat, medan en liknande flytt av ett bolags säte i Portugal eller överföring av tillgångar från sätet till en filial i samma medlemsstat inte medför några omedelbara skattekonsekvenser.

Sverige har intervenerat till stöd för Portugal och anfört att artikel 49 i EUF-fördraget och artikel 31 EES-avtalet inte utgör något hinder mot nationella bestämmelser om uttagsbeskattning som de ifrågasatta portugisiska. Även om så skulle vara fallet kan sådana bestämmelser om uttagsbeskattning av företag rättfärdigas med hänvisning till behovet av att säkerställa en välavvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och för att förebygga skatteundraganden.

C-39/10 (EUD2010/325:2) Europeiska kommissionen mot Republiken Estland

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Estland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 45 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om fri rörlighet för arbetstagare genom att underlåta att i nationell lagstiftning införa en möjlighet att bevilja undantag från inkomstskatt för personer som inte är hemmahörande i landet vilkas totala inkomst är så låg att de skulle ha undantagits från inkomstskatt om de hade haft hemvist i landet.

Sverige har ansökt om att få intervensera i målet till stöd för Estland.

C-130/10 (EUD2010/177:1) Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd

Europaparlamentet har yrkat att EU-domstolen ska ogiltigförklara rådets förordning (EU) nr 1286/2009 om ändring av rådets förordning (EG) nr 881/2002 om införande av vissa särskilda restriktiva åtgärder mot vissa personer och enheter associerade med Usama bin Ladin, nätverket al-Qaida och talibanerna. Som skäl för sin talan har Europaparlamentet i första hand gjort gällande att förordning (EU) nr 1286/2009, som antogs med stöd av artikel 215 i EUF-fördraget, rätteligen borde ha grundats på artikel 75 i EUF-fördraget. I andra hand har Europaparlamentet anfört att villkoren för förfarandet enligt artikel 215 i EUF-fördraget inte var uppfyllda eftersom inget förslag hade behörigen lagts fram och eftersom rådet inte tidigare hade antagit ett beslut i enlighet med kapitel 2 i avdelning V EU.

Rådet har bestritt Europaparlamentets talan.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och anfört i huvudsak följande: Den svenska regeringen delar inte Europaparlamentets uppfattning att förordning (EU) nr 1286/2009 rätteligen borde ha grundats på artikel 75 i EUF-fördraget eftersom den rättsliga grunden inte omfattar en sådan åtgärd som den ifrågasatta förordningen. Den nya rättsliga grunden i artikel 75 i EUF-fördraget infördes i det specifika syftet att göra det möjligt att på unionsnivå frysa tillgångar för personer, grupper och

enheter vars terroristverksamhet har sina rötter, huvudsakliga aktiviteter och mål inom EU, eftersom EG-fördraget inte inneburit någon behörighet för unionen på detta område. Artikel 75 i EUF-fördraget har således inte det vidsträckta tillämpningsområde som Europaparlamentet gör gällande och kan inte användas som rättslig grund för åtgärder som vidtas i syfte att förverkliga mål inom ramen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP). Inte heller syftar förordning (EU) nr 1286/2009 huvudsakligen till att uppnå de mål som anges i artikel 67 i EUF-fördraget, vilket är en förutsättning för att artikel 75 i EUF-fördraget ska vara tillämplig. Tvärtom är det huvudsakliga syftet med denna förordning, liksom med förordning (EG) nr 881/2002, att bevara internationell fred och säkerhet, att motverka al-Qaidas och talibanernas aktiviteter i världen och att skapa säkerhet i världen i enlighet med den gemensamma ståndpunkt på vilken nämnda förordningar är grundade. Detta syfte motsvaras av ett av målen för GUSP i artikel 21 EU. Således är artikel 215 i EUF-fördraget den korrekta rättsliga grunden för förordning (EU) nr 1286/2009. Vad gäller Europaparlamentets andrahandsgrund anser regeringen för det första att det förslag till förordning som kommissionen presenterade i april 2009 inte blev ogiltigt vare sig med anledning av att kommissionens mandat löpte ut den 31 oktober 2009 eller på grund av Lissabonfördragets ikraftträdande. För det andra var det inte nödvändigt för rådet att inför antagandet av förordning (EU) nr 1286/2009 anta ett nytt beslut i enlighet med kapitel 2 i avdelning V i fördraget om Europeiska unionen utöver den gemensamma ståndpunkten 2002/402/GUSP. Villkoren för förfarandet enligt artikel 215 i EUF-fördraget har således varit uppfyllda.

C-342/10 (EUD2010/272:2) Europeiska kommissionen mot Republiken Finland

Kommissionen har väckt en fördragsbrottstalan mot Finland med hänvisning till att enligt finsk lag beskattas utdelningar till utländska pensionsfonder på ett diskriminerande sätt. Enligt kommissionen beskattas utdelningar till utländska pensionsfonder strängare än utdelningar till motsvarande finska pensionsfonder, på grund av att endast pensionsstiftelser som är etablerade i Finland vid beskattningen får göra avdrag för avsättningar till framtida pensionsförpliktelser.

Sverige har ansökt om att få intervensera till stöd för Finland.

C-374/10 (EUD2010/215:1) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2007/36/EG om utnyttjande av vissa aktieägares rättigheter i börsnoterade företag, genom att inte anta alla de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige har medgett talan.

Kommissionen har yrkat att domstolen ska upphäva tribunalens dom den 9 juni 2010 i mål T-237/05 Éditions Odile Jacob SAS mot Europeiska kommissionen, i den del den innebär ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 7 april 2005 om avslag på en ansökan om tillgång till handlingar hänförliga till ett kontrollförfarande i en företagskoncentration.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden.

Kommissionen har överklagat tribunalens dom i mål T-111/07 Agrofert mot kommissionen.

Sverige har i svarsskrivelse anfört bl.a. följande. Regeringen, som delar tribunalens uppfattning, menar att allmänhetens tillgång till institutionernas handlingar begränsas endast med stöd av de principer och villkor som i enlighet med artikel 255 EG har kommit till uttryck i öppenhetsförordningen. Som domstolen konstaterat i bl.a. Turco-domen och TGI-domen, kan det emellertid i vissa fall finnas anledning att stödja sig på allmänna presumptionsregler som är tillämpliga på vissa kategorier av handlingar, eftersom allmänna överväganden av liknande slag under särskilda omständigheter kan tillämpas på ansökningar om utlämnande av handlingar av samma art. Detta kan dock inte innebära att bestämmelser i andra rättsakter, som har helt andra syften än sekretessundantagen i öppenhetsförordningen, tillåts begränsa allmänhetens tillgång till handlingar och därmed undergräva öppenhetsförordningens syfte och effekt. Användningsbegränsningen, tillsammans med tystnadsplikten, har till syfte att skydda företagets rätt till försvar. Användningsbegränsningen förhindrar nämligen kommissionen från att använda sig av information, som företagen har lämnat inom ramen för ett företagskoncentrationsärende, i något annat sammanhang. Kommissionen får således inte lägga sådan information till grund för något annat förfarande gentemot företagen i fråga. Användningsbegränsningen fyller i detta avseende en mycket viktig funktion för systemets legitimitet och effektivitet. Regeringen menar vidare, i likhet med tribunalen, att användningsbegränsningen endast har detta syfte, dvs. att begränsa kommissionens rätt att själv använda sig av de uppgifter som användningsbegränsningen avser. Användningsbegränsningen reglerar således inte allmänhetens rätt till tillgång till handlingar. Därmed kan artikel 17.1 i förordning (EG) nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer inte heller beaktas vid tolkningen av sekretessundantagen i öppenhetsförordningen.

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i direktiv 1999/30/EG om gränsvärden för svaveldioxid, kvävedioxid och kväveoxider, partiklar och bly i luften, genom att ha överskridit

Sverige har medgett talan.

C-480/10 (EUD 2010/274:2) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt mervärdesskattedirektivet, genom att i praktiken begränsa ordningen för mervärdesskattegrupper till tillhandahållare av finansiella tjänster och försäkringstjänster samt att Sverige ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

Sverige har bestritt talan och anført att de ifrågasatta svenska bestämmelserna ligger inom ramen för det skönsmässiga utrymme medlemsstaterna har enligt artikel 11 i mervärdesskattedirektivet att fastställa de närmare villkoren för en nationell ordning med gruppregistrering till mervärdesskatt. De svenska reglerna i 6 a kap. 2 § mervärdesskattelagen kommer inte i konflikt med grundläggande principer på mervärdesskatteområdet. De företag i den finansiella sektorn som omfattas av den svenska ordningen befinner sig inte i en jämförbar situation med andra företag i Sverige. I vart fall innebär den svenska ordningen inte någon godtycklig olik-behandling av företagsgrupper utanför den finansiella sektorn utan grundar sig på objektiva skäl.

T-161/04 (ERS2004/152:2) Gregorio Valero Jordana mot Europeiska kommissionen

Gregorio Valero Jordana har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att vägra sökanden tillgång till en reservlista i ett uttagningsprov samt enskilda beslut om tillsättning av tjänstemän. Sökanden har gjort gällande att kommissionen har tillämpat sekretessundantaget till skydd för den enskildes privatliv och integritet i artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen, på ett felaktigt sätt. Kommissionen har utgått från att artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen utgör en direkt hänvisning till personuppgiftsförordningen. Kommissionen har angivit att de efterfrågade dokumenten inte kan lämnas ut med stöd av öppenhetsförordningen, men att det däremot finns en möjlighet att sökanden skulle kunna få del av de begärda uppgifterna under återopande av personuppgiftsförordningen om sökanden visar att det är nödvändigt att han får del av uppgifterna.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och instämt i att beslutet grundas på en oriktig tillämpning av artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen. Ett beslut att avslå en begäran om att få ta del av en allmän handling kan endast grundas på bestämmelserna i öppenhetsförordningen och inte på bestämmelserna i personuppgiftsförordningen. Att ålägga sökanden att visa nödvändigheten av att få ta del av handlingarna står direkt i strid med öppenhetsförordningen. Som svar på fråga från tribunalen har Sverige anført sammanfattningsvis att tribunalens dom den 8 november 2007 i mål T-194/04, The Bavarian Lager Company mot kommissionen, ger stöd för att Sveriges yrkanden i detta mål (liksom i

mål T-170/03 British American Tobacco mot kommissionen) ska bifallas.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

T-374/07 (EUD2007/237:2) Dimitros Pachtitis mot Europeiska kommissionen och Europeiska kontoret för uttagning av personal (EPSO)

Dimitros Pachtidis har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att avslå hans begäran om att få del av frågor och svar i ett uttagningsprov han genomgått.

Sverige har intervenerat i målet till stöd för sökanden och anfört följande. Kommissionen har felaktigt ansett att öppenhetsförordningen inte är tillämpligt alternativt att de begärda handlingarna kan hemlighållas med stöd av artikel 4.3 första stycket i öppenhetsförordningen rörande skyddet för institutionernas beslutsförfarande. Av handlingarna framgår att sökanden genomgått ett datoriserat urvalsprov för att komma i fråga för anställning hos en EU-institution men inte hörde till dem som EPSO beslutade skulle gå vidare till det andra delprovet. För att kunna kontrollera att allt gått rätt till har sökanden begärt tillgång till de frågor som ställdes till honom vid det detta urvalsprov, sina egna svar samt de rätta svaren. Regeringen håller inte med kommissionen om att artikel 6 i bilaga III i tjänsteföreskrifterna i detta fall utgör lex specialis, som ska tillämpas före öppenhetsförordningen. Artikel 6 anger att ”uttagningskommitténs arbete ska vara hemligt”. Regeringens uppfattning är att öppenhetsförordningens regler om sekretessundantag i artikel 4 är uttömmande och att undantagen enligt fast praxis ska tillämpas restriktivt. Syftet med artikel 6 i bilaga III till tjänsteföreskrifterna är att säkerställa att ledamöterna i en uttagningskommitté inte ska utsättas för otillbörlig påverkan. Syftet är alltså att garantera objektiviteten i urvalsprocesserna. Att lämna ut frågor, sökandens svar och de rätta svaren på frågorna i en avslutad rekryterings-process kan i de allra flesta fall inte på något sätt riskera att utsätta ledamöterna i uttagningskommittén för otillbörlig påverkan, utan skulle snarare förbättra förutsättningarna för ett objektivt och rättvist urvalsförfarande. I detta fall, när det gäller datoriserade prov, är dessutom någon uttagningskommitté inte inblandad.

T-399/07 (EUD2008/20:2) Basell Polyolefine GmbH mot Europeiska kommissionen

Basell Polyolefine GmbH har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att neka bolaget tillgång till vissa handlingar i ett kartellärende. Sökanden har gjort gällande bland annat att kommissionen åsidosatt artiklarna 4.2 och 4.6 i öppenhetsförordningen, och inte uppfyllt sin skyldighet att konkret pröva ett utlämnande av varje begärd handling.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och sammanfattningsvis anfört att kommissionen har tillämpat de åberopade undantagen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt eftersom kommissionen inte har prövat frågan om utlämnande utifrån innehållet i de aktuella handlingarna. Kommissionen har inte heller på ett korrekt sätt prövat frågan om delar av handlingarna inte omfattas av undantagen och därför

kan lämnas ut. Det förhållandet att det i fråga om kartellärenden i många fall säkert kan vara motiverat att hemlighålla handlingar helt eller delvis, utgör inte något giltigt argument för att inte göra en korrekt prövning. Det överklagade beslutet står således i strid med öppenhetsförordningen.

Basell Polyolefine GmbH har härefter återkallat sin talan.

T-3/08 (EUD2008/88:2) Coedo Suárez mot Europeiska unionens råd

Coedo Suárez har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara ett beslut av rådets generalsekretariat att neka honom tillgång till flera av rådets handlingar som upprättats till följd av en viss händelse som ägt rum mellan sökanden och en av hans kollegor. Handlingarna i fråga är protokoll över interna möten, utredningsresultat och en rapport av säkerhetstjänsten. Sökanden har till stöd för sin talan åberopat åsidosättande av öppenhetsförordningens undantag till skydd för den enskildes privatliv och integritet i artikel 4.1 b samt åsidosättande av den så kallade samråds skyldigheten i artikel 5 i öppenhetsförordningen.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden. Tribunalen har vilandeförklarat målet i avvaktan på dom i mål C-28/08 P kommissionen mot Bavarian Lager. Sverige har härefter återkallat sin intervention.

T-29/08 (EUD2008/100:2) Liga para a Protecção da Natureza (LPN) mot Europeiska kommissionen

Naturskyddsorganisationen LPN har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara ett beslut av kommissionen att neka organisationen tillgång till handlingar hos kommissionen beträffande ett klagörende om eventuell överträdelse av gemenskapsrätten som LPN väckt hos kommissionen avseende anläggandet av en damm i Portugal. Sökanden har till stöd för sin talan åberopat åsidosättande av öppenhetsförordningen samt förordning (EG) nr 1367/2006 om tillämpning av bestämmelserna om Århuskonventionen, vars syfte är skapa ökad öppenhet i EU avseende genomförandet av miljöfrågor, bland annat avseende tillgången till miljöinformation.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Begäran om tillgång till de aktuella handlingarna ska bedömas utifrån reglerna i öppenhetsförordningen, med beaktande av bestämmelserna i förordning (EG) nr 1367/2006 och den vikt gemenskapslagstiftaren fäst vid allmänintresset av insyn i miljöärenden. Regeringen bestrider inte att de begärda handlingarna i och för sig skulle kunna innehålla sådana skyddsvärda uppgifter som omfattas av undantaget till skydd för syftet med utredningar i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen. Bedömningen av om en begärd handling ska lämnas ut måste emellertid göras med hänsyn till de uppgifter som varje enskild handling innehåller och till i vilken utsträckning det föreligger ett allmänintresse för utlämnande av dessa uppgifter. Av skälen till det ifrågasatta beslutet framgår att kommissionen inte har gjort en sådan bedömning. Som en följd av denna bristande prövning har kommissionen vidare inte kunnat avgöra om det hade varit tillräckligt att endast vägra tillgång till delar av de begärda handlingarna. Kommissionens beslut grundas på en oriktig

tillämpning av både undantaget i artikel 4.2 tredje strecksatsen rörande syftet med utredningar, inspektioner eller revisioner och artikel 4.6 om delvis utlämnande i öppenhetsförordningen. Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

T-344/08 (EUD2008/265:2) EnBW Energie Baden-Württemberg AG mot Europeiska kommissionen

EnBW Energie Baden-Württemberg AG har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att neka bolaget tillgång till handlingarna i ett konkurrensärende. Sökanden har gjort gällande att kommissionen tillämpat undantagen till skydd för fysisk eller juridisk persons affärsintressen och till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i artikel 4.2 första och tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt. Vidare har sökanden uppgett att kommissionen har åsidosatt artikel 4.2 sista stycket i förordningen genom att slå fast att det inte förelåg ett övervägande allmänintresse för utlämnande. Kommissionen har därutöver enligt sökanden åsidosatt artikel 4.6 i förordningen genom att inte lämna ut åtminstone en del av handlingarna.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört att öppenhetsförordningen inte ger utrymme för en tolkning som innebär att en viss kategori av handlingar automatiskt är undantagna från insyn och att bedömningen av om en handling kan lämnas ut ska göras mot bakgrund av de uppgifter den faktiskt innehåller. Tillgång ska endast vägras om utlämnandet i det specifika fallet skulle undergräva skyddet för de intressen som anges i öppenhetsförordningen. För hemlighållande krävs dessutom att det inte föreligger ett övervägande allmänintresse av utlämnande. Den omständigheten att det i ett kartellärende finns känsliga uppgifter innebär i och för sig att en korrekt prövning kan leda till att handlingar inte lämnas ut, men prövningen kan bara ske utifrån öppenhetsförordningens bestämmelser.

T-362/08 (EUD2009/118:2) IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds mot Europeiska kommissionen

IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att vägra bolaget tillgång till en av de handlingar som sökanden i ett tidigare ärende begärt att få ut. Till stöd för sitt beslut har kommissionen hänvisat till att Tyskland, varifrån handlingen härrör, under åberopande av artikel 4.1 a) tredje och fjärde strecksatsen samt artikel 4.3 andra stycket i öppenhetsförordningen har motsatt sig ett utlämnande. Sökanden har bl.a. gjort gällande att kommissionen gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte själv pröva huruvida förutsättningarna för en tillämpning av de av Tyskland angivna sekretessundantagen verkligen var uppfyllda.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Om man som kommissionen tolkar artikel 4.5 i öppenhetsförordningen som en begränsad skyldighet för en institution att ”bocka av” om medlemsstatens invändningar är att hänföra till något av sekretessundantagen, utan en egen del i beslutsfattandet, skulle detta innebära att institutionen vore beredd att acceptera en bedömning som mycket väl

skulle kunna vara fel i sak och dessutom anta slutsatsen som sin egen. En institution har i stället, enligt Sverige, i dessa ärenden en självständig prövningsskyldighet som innebär att institutionen måste förvisa sig om att motiveringen som medlemsstaten ger är formellt och materiellt juridiskt korrekt. Annars kan institutionen inte göra rättvisa åt sitt ansvar att fatta beslut som är juridiskt försvarbara och som den efter klagomål från medborgarna kan försvara på trovärdigt sätt inför domstolen. Av detta följer att institutionen måste göra en egen bedömning av om medlemsstatens åberopade sekretessintresse faktiskt kan omfattas av sekretessundantagen. En institution har därtill att beakta sin motiveringsskyldighet i beslutsfattandet. Däremot bör det finnas ett större utrymme för att ta fasta på medlemsstatens argumentation när det gäller bedömningen om ett utlämnande skulle leda till skada. I vissa fall, som t.ex. när det gäller frågan om en medlemsstats finansiella, monetära eller ekonomiska politik skulle skadas av ett utlämnande bör medlemsstatens synpunkter väga tungt. I andra fall, som när det gäller frågan om ett utlämnande allvarligt skulle skada institutionens beslutsförfarande bör institutionen ha ett större utrymme att bedöma medlemsstatens argumentation som bristfällig.

T-437/08 (EUD2009/4:2) CDC Hydrogene Peroxide SA mot Europeiska kommissionen

CDC Hydrogene Peroxide Cartel Damage Claims har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att neka sökanden fullständig tillgång till sammanfattningen av innehållet i akten i ett ärende som gäller en europeisk kartell för väteperoxid. Till grund för sin talan har sökanden anfört följande. Kommissionen har tillämpat undantagen till skydd för fysisk eller juridisk persons affärsintressen och till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i artikel 4.2 första och tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt. Vidare strider kommissionens beslut mot principen om att undantagsbestämmelser ska tolkas och tillämpas strikt. Kommissionen har inte visat att en konkret och överskådlig fara förelåg för att de skyddade intressena skulle äventyras. Kommissionens beslut är inte förenligt med principen om rätten till effektiv skadeersättning. Detta eftersom beslutet strider mot gemenskapens konkurrensrätt då de skadelidandes intresse av information om överträdelsen väger tyngre än vissa företags intresse av att information kring överträdelsen och då omfattningen av företagens samarbete med kommissionen inte offentliggörs.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Öppenhetsförordningen ger inte utrymme för en tolkning som innebär att en viss kategori av handlingar automatiskt är undantagna från insyn och att bedömningen av om en handling kan lämnas ut ska göras mot bakgrund av de uppgifter den faktiskt innehåller. Tillgång ska endast vägas om utlämnandet i det specifika fallet antingen skulle undergräva skyddet för de intressen som anges i öppenhetsförordningen. För hemlighållande krävs dessutom att det inte föreligger ett övervägande allmänintresse av utlämnande. Den omständigheten att det i ett kartellärende finns känsliga uppgifter innebär i och för sig att en korrekt

prövning kan leda till att handlingar inte lämnas ut, men prövningen kan bara ske utifrån öppenhetsförordningens bestämmelser.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

T-471/08 (EUD2009/49:2) Ciaràn Toland mot Europaparlamentet

Ciaràn Toland har yrkat att Europaparlamentets beslut att vägra honom tillgång till en internrevisionsrapport med titeln ”Granskning av ersättningarna för utgifter för ledamöternas assistenter” ska undanröjas. Rapporten innehåller en analys av riskerna med den nuvarande ordningen och förslag till administrativa och lagstiftningsåtgärder för att förbättra hanteringen. Europaparlamentet avslog sökandens begäran om tillgång till rapporten med hänvisning till skyddet för syftet med revisioner och skyddet för den interna beslutsprocessen i öppenhetsförordningen. Till stöd för detta resonemang har parlamentet hänvisat till rättspraxis som enligt parlamentet innebär att tillgång till internrevisionsrapporten kunde nekas under en rimlig tid för parlamentet att ta ställning till och genomföra de åtgärder som föreslagits i rapporten. Ett utlämnande skulle enligt parlamentet kunna äventyra det effektiva utnyttjandet av rapporten och därmed syftet med revisionen.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Europaparlamentets resonemang innebär att det skulle finnas ett generellt sekretessbehov för internrevisionsrapporter fram till dess att de åtgärder som föreslås i rapporten genomförs eller förkastats förutsatt att detta sker inom en ”rimlig” tidsperiod. Resonemanget strider mot öppenhetsförordningens syfte att tillförsäkra största möjliga tillgång till institutionernas handlingar och mot den fasta rättspraxis som anger att varje sekretessundantag ska tillämpas restriktivt. Det är dessutom fråga om ett område där allmänintresset av insyn gör sig särskilt starkt gällande. Givetvis kan det förekomma hemliga uppgifter i denna typ av handling. För att konstatera detta krävs dock en konkret och individuell prövning av om ett utlämnande av innehållet skulle innebära ett undergrävande av det intresse som skyddas. Någon korrekt sådan prövning har inte skett i detta fall. Europaparlamentet har dessutom inte tagit ställning till om det föreligger något övervägande allmänintresse av utlämnande.

T-576/08 (EUD2009/69:3) Förbundsrepubliken Tyskland mot Europeiska kommissionen

Tyskland har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens förordning (EG) nr 983/2008 om antagande av en plan för att tilldela medlemsstaterna resurser som hänförs till budgetåret 2009 för leverans av livsmedel från interventionslager till de sämst ställda i gemenskapen. Förordning (EG) nr 983/2008 hänvisar visserligen till rådets förordning (EG) nr 1234/2007 om upprättande av en gemensam organisation av jordbruksmarknaderna och om särskilda bestämmelser för vissa jordbruksprodukter, som i sin tur har sin rättsliga grund i gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik (artiklarna 36 och 37 jämförda med artikel 33 EG), men den uppfyller inte de däri föreskrivna kraven. Planen för leverans av livsmedel var ursprungligen en kompletterande behörighet för den gemensamma jordbrukspolitiken, eftersom det huvudsakligen är fråga om att använda befintliga interventionslager för sociala ändamål.

Enligt artikel 27.2 i förordning (EG) nr 1234/2007 får uppköp av livsmedel för planen endast ske vid tillfällig brist i interventionslagren. Sedan flera år används planen dock i princip uteslutande för att köpa upp livsmedel på marknaden, eftersom det på grund av reformerna inom gemenskapens jordbrukspolitik knappt finns några interventionslager. Planen är i dag ett rent socialpolitiskt instrument för gemenskapen, som saknar rättslig grund (principen om tilldelade befogenheter).

Sverige har intervenerat till stöd för Tyskland och anfört följande. Förordning (EG) nr 983/2008 saknar rättslig grund. Förordningen respekterar inte villkoren i artikel 27.2 i förordning (EG) nr 1234/2007 om att marknadsuppköp endast får ske för att täcka en brist som uppstår under genomförandet av planen och att det bara får vara fråga om en tillfällig brist. Även om förordning (EG) nr 983/2008 har vissa positiva följder för jordbrukets funktion är detta av underordnad betydelse i förhållande till det väsentliga syftet som får sägas vara att hjälpa gemenskapens sämst ställda genom att på marknaden köpa upp livsmedel. Av detta följer att den ifrågasatta förordningen i huvudsak inte utgör en rättsakt om produktion och saluföring av jordbruksprodukter som omfattas av artikel 37 EG. Den bidrar i huvudsak inte till att förverkliga ett eller flera av de mål för den gemensamma jordbrukspolitiken som anges i artikel 33.1 EG. Med den nuvarande utformningen av planen enligt förordning (EG) nr 983/2008 finns nämligen inte längre någon anknytning till den gemensamma jordbrukspolitiken. Eftersom interventionslagren numera är och framöver kommer att vara begränsade och planen till över 85 procent är beroende av uppköp av produkter på marknaden har planen fått en i princip uteslutande socialpolitisk karaktär. Detta förstärks av att planens omfattning bestäms utifrån socialpolitiska bedömningar i medlemsstaterna i stället för av jordbrukspolitiska bedömningar.

T-59/09 (EUD2009/119:2) Förbundsrepubliken Tyskland mot Europeiska kommissionen

Kommissionen har beslutat om utlämnande av handlingar som har överlämnats till kommissionen av tyska myndigheter i ett överträdelseärende.

Tyskland har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut med hänvisning till att beslutet strider mot artikel 4.5 i öppenhetsförordningen, jämförd med principen om lojalt samarbete mellan gemenskapen och medlemsstaterna enligt artikel 10 EG. Tyskland menar att kommissionen saknar befogenhet att göra en egen omfattande prövning av grunderna för beslutet att neka tillgång till handlingar enligt artikel 4.1–4.3. Det ankommer på Tyskland att avgöra huruvida någon av grunderna för att neka tillgång enligt artikel 4.1–4.3 föreligger. Kommissionen kan bara i undantagsfall ignorera ett beslut att neka medgivande, när de skäl som har åberopats av medlemsstaten inte uppfyller kriterierna. Skyddsintressen för internationella förbindelser och skyddsintresset för utredningar, inspektioner och revisioner utgör här grund för ett hemlighållande.

Kommissionen har anfört att det numera framgår klart av praxis att en medlemsstat inte har vetorätt i fråga om handlingar som härrör från detta medlemsstat. Kommissionen måste dock samråda med medlemsstaten för att gemensamt för att se att medlemsstatens motivering håller för någon av de materiella sekretessundantagen.

Sverige har intervenerat till stöd för kommissionen och anfört att det åligger den institution som innehar handlingen att pröva frågan om utlämnande. Om inget av de materiella sekretessundantagen i artikel 4.1–4.3 i öppenhetsförordningen är tillämpligt ska kommissionen lämna ut handlingarna även om Tyskland motsätter sig detta.

T-436/09 (EUD2010/48:4) Julien Dufour mot Europeiska centralbanken
Julien Dufour har överklagat Europeiska centralbankens (ECB) beslut att neka honom tillgång till bankens elektroniska databas med uppgifter om rekrytering av arbetssökanden och rörligheten hos anställda i ECB.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Definitionen av handling i artikel 3 a) i ECB/2004/3 är vid och bör tolkas extensivt. Hit hör inte bara uppgifter som på det traditionella sättet sparas i ett dokument i pappersform, utan också information som samlas i elektroniska databaser. En annan tolkning saknar stöd i beslutstexten och skulle betyda att allmänheten skulle uteslutas från insyn i mängder av information som finns hos institutionen, på ett sätt som inte är förenligt med principen om största möjliga öppenhet. Om en institution kan få fram uppgifterna som efterfrågas genom en sökning i en databas eller liknande rutinbetonade åtgärder omfattas dessa av handlingsbegreppet och ska i vederbörlig ordning sekretessprövas av institutionen innan beslut om utlämnande fattas.

T-180/10 (EUD2010/216:4) Nickel Institute mot Europeiska kommissionen

Nickel Institute har överklagat kommissionens beslut att neka organisationen tillgång till handlingar, bl.a. yttranden från kommissionens rättstjänst, angående två – redan antagna – direktiv som klassar nickel och vissa av dess beståndsdelar som hälsofarliga substanser. Kommissionen avslog ansökan med hänvisning sekretessen till skydd för rättslig rådgivning. Direktiven som rättstjänstytrandena rör i är antagna genom kommittologiförfarande och beslutade av kommissionen.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Det insynsintresse i lagstiftningsförfaranden som domstolen betonar i domen i målet Turco är tillämpligt även på processen när en rättsakt antas i ett så kallat kommittologiförfarande. Det faktum att Lissabonfördraget har trätt i kraft sedan Turco avgjordes kan inte användas som argument för att begränsa domstolens uttalanden om betydelsen av öppenhet i samband med antagandet av rättsakter. Lissabonfördraget betonar än tydligare än tidigare betydelsen av öppenhet och insyn. Eftersom Lissabonfördraget medför att kommissionen under artikel 290 och 291 i EUF-fördraget kommer att ha möjlighet att anta fler rättsakter än tidigare är det ännu

viktigare att samma möjligheter till insyn finns vid sådana förfaranden. Annars skulle effekten av Lissabon-fördraget ikraftträdande bli minskad öppenhet, deltagande och närhet till medborgarna. Hänvisningarna till vilken beslutsprocedur som ska vara tillämplig i lagstiftningsärenden respektive förfaranden för antagande av delegerade akter och genomförandekter i artikel 289, 290 och 291 i EUF-fördraget är av processuell natur och kan rimligen inte ges någon betydelse när det gäller intresset av insyn.

3.2 Mål om förhandsavgörande

C-52/09 (EUD2009/60:2) Konkurrensverket mot TeliaSonera Sverige AB, intervenient Tele 2

Begäran från Stockholms tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Målet gäller en fråga om utnyttjande av dominerande ställning enligt artikel 82 EG. Frågan är framför allt under vilka förutsättningar en överträdelse av artikel 82 EG föreligger på grundval av skillnaden mellan det pris som ett vertikalt integrerat dominerande företag tar ut vid försäljning av återförsäljarprodukter för ADSL till konkurrenter i grossistledet och det pris som samma företag tar ut i slutskedet.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 2 september 2010: Det föreligger marginalpress om skillnaden mellan ett dominerande företags slutkundspriser och de grossistpriser som samma företag tar ut av konkurrenterna för jämförbara produkter antingen är negativ eller inte är tillräcklig för att täcka den dominerande operatörens produktspecifika kostnader för att tillhandahålla sina egna slutkundsprodukter på en marknad i efterföljande led. Sådant beteende utgör missbruk på grund av den oskäligen prisskillnaden mellan det dominerande företags priser för tillgång till grossistprodukter och samma företags slutkundspriser och på grund av att det dominerande företags grossistprodukter är oundgängliga för konkurrens på marknaden i efterföljande led. Svaret påverkas i princip inte av det dominerande företags grad av marknadsstyrka. Det är inte nödvändigt att det företag som genomför ett förfarande av det slag som beskrivs i begäran om förhandsavgörande har en dominerande ställning både i grossistledet och i slutkundsledet för att förfarandet ska utgöra ett missbruk. Det krävs inte att det dominerande företaget förväntas kunna vinna tillbaka gjorda förluster för att marginalpress ska utgöra missbruk, eftersom företaget inte behöver göra några förluster till följd av ett sådant förfarande. Kravet på oundgänglighet gäller inte när det dominerande företaget har en med unionsrätten förenlig lagstadgad skyldighet att leverera grossistprodukter. Vid otillåten marginalpress är det i princip endast det dominerande företags priser som är relevanta. Den nationella konkurrensmyndigheten är skyldig att visa att det dominerande företags prispolitik eventuellt kan ha konkurrensbegränsande verkan mot bakgrund av marknadsförhållandena i det enskilda fallet. Enbart ett påstående om en avlägsen och abstrakt konkurrensbegränsande verkan är inte tillräckligt. Artikel 102 i EUF-fördraget är tillämplig även när det är fråga om ett teknikskifte på en

marknad med stora investeringsbehov. Nationella konkurrensmyndigheter bör emellertid ingripa med stor försiktighet på sådana marknader och om nödvändigt ändra sitt gängse tillvägagångssätt.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

C-240/09 (EUD2009/167:4) Lesoochranárske zoskupenie VLK mot Ministerstvo zivotneho prostredia Slovenskej republiky
Begäran från Najvyšší sud, Slovakien

Den nationella domstolens frågor: I den nationella domstolsprocessen har en miljöorganisation som nekats talerätt hävdad att artikel 9.3 i Århuskonventionen ger organisationen denna rätt. Artikel 9.3 i Århuskonventionen har emellertid inte implementerats i Slovakien. De två första frågorna gäller huruvida artikel 9.3 i Århuskonventionen är direkt tillämplig antingen genom att den tillerkänns ”self-executing effect” eller genom att den är direkt tillämplig eller ges direkt effekt på grundval av gemenskapsrätten. Om svaret på någon av dessa frågor är ja, önskas besked om tolkningen av begreppet ”handling av myndigheter” i artikel 9.3 även omfattar en myndighets beslutsfattande.

Sverige har anfört följande. Domstolen saknar behörighet att besvara de två första frågorna eftersom de avser effekten av en bestämmelse i Århuskonventionen som på gemenskapsrättens nuvarande stadium faller inom ramen för medlemsstaternas behörighet. Gemenskapen och medlemsstaterna har tillträtt Århuskonventionen med stöd av delad behörighet, vilket innebär att domstolen inte har en obegränsad behörighet att uttala sig om tolkningen av densamma. I samband med att gemenskapen tillträdde Århuskonventionen avgavs en förklaring som innebär att, såvitt gäller artikel 9.3 i konventionen, så tillkommer behörigheten medlemsstaterna och inte gemenskapen så länge som gemenskapen inte har antagit några genomförandebestämmelser av artikeln. Eftersom artikel 9.3 i Århuskonventionen ännu inte varit föremål för några sådana genomförandebestämmelser på gemenskapsnivå så är det en fråga för de nationella domstolarna att i enlighet med de nationella rättsordningarna bedöma med vilken effekt som artikeln kan åberopas inför nationella domstolar. Mot den bakgrunden saknas i princip anledning att ta ställning till den tredje frågan. Om domstolen ändå skulle besvara den tredje frågan, anser Sverige att en handling av en myndighet även inbegriper myndighetens beslutsfattande.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 15 juni 2010: Frågorna kan inte upptas till sakprövning utom i de delar som avser artikel 9.3 i Århuskonventionen. Det ankommer på de nationella domstolarna att avgöra om artikel 9.3 i Århuskonventionen har direkt effekt i deras respektive rättsordningar med hänsyn till att Europeiska unionen anslöt sig till nämnda konvention den 17 februari 2005 men ännu inte har antagit bestämmelser som införlivar den särskilda bestämmelsen i konventionen i fråga med EU-rätt med avseende på de skyldigheter som därigenom införs för medlemsstaterna. Artikel 9.3 i Århuskonventionen ska tolkas på så sätt att det med ”handling av myndighet” även förstås beslutsfattandet. Allmänhetens rätt att delta i ett domstolsförfarande, med de begränsningar som tillåts enligt artikel 9.3, innefattar även rätten att få en prövning av en myndighets beslut som strider mot den nationella

miljölagstiftningen. Om domstolen anser sig behörig att avgöra om artikel 9.3 i Århuskonventionen har direkt effekt: Artikel 9.3 i Århuskonventionen har inte direkt effekt enligt EU-rätten. Skr. 2010/11:105 Bilaga 1

C-274/09 (EUD2009/173:2) Privater Rettungsdienst und Krankentransport Stadler

Begäran från Oberlandesgericht München, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om ett avtal om tillhandahållande av räddningstjänster ska kvalificeras som en tjänstekoncession i den mening som avses i artikel 1.4 i direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster och inte som ett tjänstekontrakt i den mening som avses i artikel 1.2 a och d i direktivet. Enligt avtalet ska användaravgifterna inte betalas omedelbart av brukarna utan av ett centralt avräkningsställe, vars tjänster leverantören måste ta i anspråk enligt lag, genom att regelbundna förskottsbetalningar sker till leverantören, och avgiften belastar solventa socialförsäkringsorganisationer.

Sverige har vid muntlig förhandling anfört att betalningsströmmarna, alltså vem som betalar leverantören av en tjänst, inte är avgörande för bedömningen av om en tjänstekoncession föreligger. En tjänstekoncession kan vara för handen även om leverantören av tjänsten fått betalning från den upphandlande myndigheten eller en annan myndighet eller någon annan om betalningen grundas på att tredje man gör ett aktivt val att nyttja tjänsten genom en beställning eller på annat sätt. Betalning är för övrigt enligt ordalydelsen av artikel 1.4 i direktivet över huvud taget inte ett nödvändigt rekvisit, utan ersättningen kan också bestå i endast rätten att utnyttja tjänsten, vilken bör kunna utgöras till exempel av rätten att marknadsföra och kommersialisera den. I fråga om riskbedömningen är det vid den helhetsbedömning som måste göras, inte logiskt att titta bara på ett enskilt element i ett avtals reglering av hur betalning ska utgå. Att tjänsteleverantören alltid får betalt för de uppdrag som faktiskt utförs bör till exempel inte utesluta att det kan vara fråga om en koncession. Risken för tjänsteleverantören kan vara en annan, till exempel att ersättningens storlek är beroende av hur många som leverantören, i konkurrens med andra, lyckas få att använda tjänsten.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 9 september 2010: Det förhållandet att tjänsteleverantören inte får sin ersättning direkt från den offentliga myndighet som har tilldelat denne den aktuella tjänsten är ett tillräckligt kriterium, för att ett avtal ska kunna klassificeras som en tjänstekoncession enligt artikel 1.4 i direktivet. Det har i detta avseende för det första knappast någon betydelse vem som står för utbetalningen av den ersättning som ska utgå för de tjänster som tillhandahålls, förutsatt att det rör sig om ett organ som är tillräckligt fristående och oberoende av den offentliga myndighet som har tilldelat den aktuella tjänsten, för det andra inte heller på vilket sätt utbetalningen av ersättningen sker, och för det tredje om den verksamhetsrisk som är förenad med tjänsten i fråga redan från början är begränsad.

Begäran från Bundesgerichtshof, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om förbudet mot reklam för receptbelagda läkemedel enligt artikel 88.1 a i direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel omfattar läkemedelstillverkarens tillhandahållande på Internet av uppgifter om läkemedel som ändå blir tillgängliga för den som köper ett receptbelagt preparat och som enbart är tillgängliga för den som själv uppsöker informationen på Internet.

Sverige har anfört att ett sådant tillhandahållande av information om receptbelagda läkemedel inte omfattades av direktivets reklamförbud med hänsyn till lydelsen av bestämmelserna i och syftet med direktiv 2001/83/EG att skydda folkhälsan. Frågan om ett tillhandahållande av uppgifter till allmänheten om receptbelagda läkemedel sker i säljfrämjande syfte ska enligt domstolens praxis göras mot bakgrund av en samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Att utesluta att även läkemedelstillverkare kan lämna information om sina produkter utan försäljningssyfte, skulle på ett allvarligt sätt begränsa möjligheterna att uppnå direktivets mål att skydda folkhälsan genom tillgång till saklig och korrekt information om läkemedel.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 24 november 2010: Tolkningen av begreppet läkemedelsreklam ska ske i enlighet med de grundläggande rättigheterna för att bringa skyddet för folkhälsan, å ena sidan, och konsumentens och tillverkarens grundläggande rättigheter å andra sidan, i överensstämmelse med varandra. Vad gäller skillnaden mellan reklam och vanlig information, är det avgörande för bedömningen om tillhandahållandet av uppgifterna sker i marknadsföringssyfte. Den bedömningen ankommer i princip på den nationella domstolen varvid ska beaktas vem som tillhandahåller uppgifterna, informationens innehåll och föremål, kretsen av adressater samt utformningen av det medium genom vilket denna information görs tillgänglig för allmänheten. Med hänsyn härtill ska artikel 88.1 a i direktiv 2001/83/EG tolkas så, att den inte omfattar sådan reklam för receptbelagda läkemedel som riktas till allmänheten som den som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, i den mån den endast innehåller uppgifter som har lagts fram för den behöriga myndigheten i samband med förfarandet för godkännande och som ändå blir tillgängliga för den som köper det aktuella läkemedlet, och när uppgifterna inte erbjuds den presumtiva kunden utan anmodan, utan bara är tillgängliga på Internet för den som själv försöker få tillgång till dessa.

C-327/09 (EUD2009/204:3) Mensch und Natur AG mot Freistaat Bayern
Begäran från Bayerischer Verwaltungsgerichtshof, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 249 fjärde stycket EG utgör hinder mot att tolka ett kommissionsbeslut – som enligt sin ordalydelse endast riktar sig till ett visst företag – så att det även är bindande för andra företag. Även fråga om ett beslut av kommissionen från år 2000 om att neka tillstånd för saluföring av ”Stevia rebaudiana Bertoni: växter

och torkade blad” som nytt livsmedel eller ny livsmedelsingrediens, även är bindande för klaganden i målet vid nationella domstolen som saluför samma produkt.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

Sverige har anfört följande. Ett beslut som enligt sin ordalydelse endast riktar sig till ett visst företag är inte bindande för andra företag. Detta följer redan av ordalydelsen i artikel 249 EG. Dessutom är det av stor vikt för att kraven på rättssäkerhet och förutsebarhet för enskilda ska kunna tillgodoses att distinktionen mellan beslut och allmänt giltiga rättsakter upprätthålls. Kommissionens beslut 2000/196/EG av den 22 februari 2000 är inte bindande för klaganden i målet vid den nationella domstolen eftersom beslutet inte riktar sig till det företaget. Nationella myndigheter kan emellertid inte helt bortse från beslutet när de bedömer om det ska tillåtas att samma produkt som beslutet gällde ska få saluföras på gemenskapsmarknaden. Beslutet får betraktas som en form av prejudikat.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 23 november 2010: Eftersom den rättsakt som kommissionen antagit är ett beslut och inte en förordning har de nationella myndigheterna rätt att pröva om det i en senare ansökan verkligen rör sig om ett nytt livsmedel eller en ny livsmedelsingrediens. Detta gäller även de administrativa och straffrättsliga förfaranden som syftar till att kontrollera saluföringen av ett livsmedel vars klassificering som nytt livsmedel ifrågasätts. Detta beror på att den administrativa myndighetens konstateranden rörande de faktiska omständigheterna endast har bindande verkan avseende den fråga som myndigheten har prövat i samband med att den till följd av en ansökan fattar ett individuellt beslut. När kommissionen antar ett negativt beslut är medlemsstaterna enligt lojalitetsprincipen skyldiga att tillse att den produkt som avses i detta negativa beslut inte släpps ut på marknaden av sökanden, det vill säga den person som beslutet är riktat till. Det ankommer dessutom på medlemsstaterna att tillse att det aktuella livsmedlet betraktas som otillåtet inom ramen för kontrollen av livsmedelsmarknaderna, liksom när en nationell myndighet prövar en eventuell ny anmälan rörande samma produkt som ingetts av en annan sökande. De nationella myndigheterna ska ta vederbörlig hänsyn till kommissionens beslut som innehåller en sådan slutsats.

C-344/09 (EUD2010/110:3) Mora kommun

Begäran från Miljö- och hälsoskydds nämnden i Mora kommun, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Målet gäller tolkningen av rådets rekommendation 1999/519/EG om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (0 Hz-300 GHz). Frågan är om referensnivåer för elektromagnetiska fält som anges i rekommendationen är vägledande vid tillämpning av försiktighetsprincipen, eller om denna princip utgör ett komplement till rekommendationen.

Begäran från Gerechtshof's-Gravenhage, Nederländerna

Den nationella domstolens fråga: Rådet beslutade den 4 december 2000 om att medlemsstaterna skulle vidta skyddsåtgärder vad gäller bovin spongiform encefalopati (BSE). Beslutet trädde i kraft den 1 januari 2001. För att genomföra beslutet antogs den 8 december 2000 i Nederländerna en provisorisk förordning om förbud för animaliskt protein i allt foder för djur inom animalieproduktionen. Den nationella förordningen trädde i kraft den 15 december 2000. Tvist har uppkommit i Nederländerna om tillåtligheten av det nederländska förbudet. Enligt sökandena var det nationella förbudet ogiltigt med hänsyn till att det började tillämpas två veckor tidigare än när gemenskapens beslut trädde i kraft och eftersom det även avsåg djurfoder som inte innehåller något annat animaliskt protein än fiskmjöl eller dikalciumfosfat. Den nationella domstolen önskar därför få veta om gemensapsrätten utgör hinder mot ett sådant nationellt förbud.

Sverige har anfört följande. Direktiv 90/425/EEG, beslut 94/381/EG och beslut 2000/766/EG utgör inte hinder för ett provisoriskt nationellt förbud till skydd mot BSE som förbjuder produktion av och handel med bearbetat animaliskt protein avsett för utfodring av djur inom animalieproduktionen. Detta förändras inte av att det förhållandet att det nationella förbudet trädde i kraft tidigare än beslut 2000/766/EG eller att det även gällde för fiskmjöl och dikalciumfosfat. För det första var det aktuella området inte fullständigt harmoniserat. För det andra medgav artikel 10.1 fjärde stycket i direktiv 90/425/EEG att medlemsstaterna vidtog provisoriska skyddsåtgärder. För det tredje äventyrade inte de vidtagna åtgärderna det eftersträlvade resultatet av beslut 2000/766/EG, utan tvärtom syftade de till att genomföra beslutet.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 18 november 2010: Gemensapsrätten, och särskilt rådets direktiv 90/425/EEG, kommissionens beslut 94/381/EG och rådets beslut 2000/766/EG ska tolkas så att de utgör hinder för en sådan förordning som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, eftersom den utgör en ändring av det tidsmässiga och materiella tillämpningsområdet för det förbud som föreskrivs i beslut 2000/766/EG.

C-384/09 (EUD2009/228:2) *SARL PRUNUS mot Directeur des Services Fiscaux*

Begäran från Tribunal de Grande instance de Paris, Frankrike

Den nationella domstolens fråga: Franska skattebestämmelser innebär att juridiska personer med säte utanför Frankrike åläggs en årlig skatt på tre procent av marknadsvärdet på fast egendom som innehas i Frankrike. Inhemska juridiska personer kan dock befrias från denna skatt om de till skattemyndigheten lämnar viss specifik information. Sedan domstolens dom i målet C-451/05 Elisa gäller motsvarande möjlighet till skattebefrielse även för juridiska personer som har säte i en annan medlemsstat. Nu fråga om den fria rörligheten för kapital enligt artikel 56 och följande artiklar i EG-fördraget utgör hinder mot skattemässig

behandling av fast egendom som gör skillnad mellan skattskyldiga inom Europeiska gemenskapen och skattskyldiga i tredjeland beroende på om medlemsstaten där egendomen är belägen har ett avtal om informationsutbyte med den stat där skattesubjektet har sitt säte.

Sverige har anfört följande. Artikel 56 och följande artiklar i EG-fördraget (numera artikel 63 och följande artiklar i EUF-fördraget) utgör inte hinder mot skattemässig behandling av fast egendom som gör skillnad mellan skattskyldiga inom Europeiska gemenskapen och skattskyldiga i tredjeland beroende på om medlemsstaten där egendomen är belägen har ett avtal om informationsutbyte med den stat där skattesubjektet har sitt säte. Avsaknaden av sådant ömsesidigt bistånd innebär att gemenskapens medlemsstater inte har samma garantier som de har inom gemenskapen för att ett skattesubjekt inte undandrar sig beskattning. Medlemsstaterna måste därför tillåtas att säkra sina skatteanspråk om det inte finns ett tillfredsställande samarbete med informationsutbyte mellan staterna.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 9 december 2010: Artikel 63 i EUF-fördraget ska tolkas så, att den inte utgör hinder för att tillämpa en sådan lagstiftning som den franska, enligt vilka bestämmelser en juridisk person som har platsen för sin verkliga ledning i Frankrike, eller, sedan den 1 januari 2008, i en medlemsstat i Europeiska unionen, kan undantas från den omtvistade skatten, medan juridiska personer som har platsen för sin verkliga ledning i tredjeland bara har rätt till ett sådant undantag om Frankrike och denna stat har slutit ett avtal om handräckning, i syfte att bekämpa undandragande av skatt och skatteflykt, eller om den juridiska personen, enligt ett avtal som innehåller en bestämmelse om icke-diskriminering på grund av nationalitet, inte får beskattas hårdare än juridiska personer som har platsen för sin verkliga ledning i Frankrike.

C-397/09 (EUD2010/240:2) Scheuten Solar Technology GmbH mot Finanzamt Gelsenkirchen-Süd

Begäran från Bundesfinanzhof, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om Artikel 1.1 i direktiv 2003/49/EG om ett gemensamt system för beskattning av räntor och royalties som betalas mellan närstående bolag i olika medlemsstater utgör hinder för en nationell bestämmelse om avdragsbegränsning för räntebetalningar enligt vilken de låneräntor som ett bolag i en medlemsstat betalar till ett närstående bolag i en annan medlemsstat ska återföras till underlaget för beräkning av skatt på inkomst av näringsverksamhet hos det förstnämnda bolaget.

Sverige har anfört följande. Det finns inte några regler i ränte- och royaltydirektivet om hur medlemsstaterna skattemässigt ska behandla avdrag för ränte- och royaltybetalningar. Varken av ordalydelsen i artikel 1.1 eller syftet med direktivet följer att förbudet mot beskattning i källstaten av det mottagande bolaget skulle omfatta också begränsningar i rätten till avdrag hos betalaren av ränta eller royalty. Av domstolens praxis i fråga om definitionen av begreppet skatt kan utläsas att olika

pålagor omfattas. Däremot finns inte något stöd för att begreppet även omfattar begränsningar i rätten till avdrag för kostnader vid beskattningen av utbetalaren, det vill säga ett annat skattesubjekt än mottagaren. Förbudet mot beskattning i källstaten i artikel 1.1 i ränte- och royaltydirektivet bör därför tolkas så att det inte omfattar ett förbud mot begränsningar i rätten till avdrag för kostnader vid beskattningen av det betalande bolaget. Att artikel 1.1 i ränte- och royaltydirektivet över huvud taget inte reglerar situationen för det betalande bolaget stöds också av att avsikten med direktivet endast varit att eliminera juridisk dubbelbeskattning men inte ekonomisk sådan. I avsaknad av gemensamma bestämmelser faller det inom medlemsstaternas behörighet att bestämma för vilka kostnader avdrag får göras och att införa eventuella regler för att lindra ekonomisk dubbelbeskattning.

*C-477/09 (EUD2010/6:3) Charles Defossez mot Christian Wiart m.fl.
Begäran från Cour de cassation, Frankrike*

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 8 a i direktiv 80/987/EEG om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens ska tolkas så att den föreskriver vilket lands garantiinstitution som är behörig, med undantag för varje annan situation. Fråga även om löntagaren behåller rätten att göra anspråk på den gynnsammaste garantin, i stället för garantin enligt institutionen enligt artikel 8 a i direktivet. I det aktuella fallet var arbetstagaren bosatt i Belgien och hade arbetat på en arbetsplats i Belgien. Arbetsgivaren hade dock sitt huvudkontor i Frankrike och arbetstagaren önskar i första hand få ersättning från Frankrike.

Sverige har anfört följande. Artikel 8 a i direktivet ska tolkas på så sätt att vid en gränsöverskridande situation är det enbart garantiinstitutionen i en medlemsstat som kan ha en skyldighet grundad på direktivet att betala arbetstagarens utestående fordringar. Detta följer av såväl ordalydelsen i som syftet med bestämmelsen. Vid bedömningen av vilken medlemsstats garantiinstitution som är skyldig att betala har det inte någon betydelse vilken medlemsstat som har det för arbetstagaren gynnsammaste systemet eller mot vilken garantiinstitution som arbetstagaren själv önskar rikta sitt anspråk. Bestämmelsen utesluter visserligen en på direktivet grundad skyldighet för någon ytterligare institution att utge betalning, men direktivet utgör inte hinder för att en medlemsstat i nationell lagstiftning inför i något avseende längre gående rättigheter för arbetstagarna. Arbetstagarna kan därför med stöd av nationell lagstiftning ha rätt till ytterligare betalning. Sådan nationell lagstiftning påverkar emellertid inte vilken institution som enligt direktivet är skyldig att betala arbetstagaren.

Generaladvokatens förslag den 17 november 2010: Artikel 8a i direktivet ska tolkas så, att den inte ger löntagaren möjlighet att välja garantin hos en annan institution än den institution som utsetts enligt denna artikel, även om det är fråga om den institution till vilken de socialförsäkringsavgifter har betalats som är avsedda att täcka risken för arbetsgivarens insolvens och denna institutions tjänster innebär att arbetstagaren erbjuds en gynnsammare täckningsnivå. Varken denna artikel eller någon annan bestämmelse i direktivet utgör hinder för att det i en medlemsstats

lagstiftning föreskrivs att löntagaren, för att få betalning för de utestående fordringar som hans arbetsgivare vid sin insolvens inte har betalat honom för, i stället för eller som tillägg till den garanti som erbjuds av den institution som utsetts vara behörig enligt den aktuella artikeln, får vända sig till den garantiinstitution till vilken hans arbetsgivare har betalat socialförsäkringsavgifterna enligt denna medlemsstats lagstiftning, under förutsättning att denna institutions ingripande, om detta avses ersätta ingripandet från den institution som är behörig på grundval av det ovannämnda direktivet, medför en högre skyddsnivå för arbetstagaren och föreskrivs som en ren valmöjlighet.

*C-483/09 (EUD2009/228:2) Maguette Gueye mot Ministerio Fiscal
Begäran från Audiencia Provincial de Tarragona, Spanien*

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 2 i rådets rambeslut 2001/220/RIF om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden ska tolkas på så sätt att medlemsstaternas skyldighet att erkänna brottsoffrens rättigheter och legitima intressen innebär att nationella myndigheter måste ta hänsyn till brottsoffers åsikt när påföljden omedelbart och grundläggande kan påverka brottsoffrets rätt till fri personlig utveckling, ett privatliv och ett familjeliv.

Sverige har anfört följande. Varken ordalydelsen av artikel 2 i rambeslutet eller syftet med bestämmelsen något stöd för att nationella myndigheter skulle vara skyldiga att beakta ett brottsoffers vilja vid bestämmande av påföljd för brott. En motsatt tolkning skulle kunna leda till att rambeslutets övergripande syfte att tillförsäkra brottsoffren en hög skyddsnivå förfelas och därmed underminera dess ändamålsenliga verkan. En sådan tolkning skulle också strida mot grundläggande krav på rättssäkerhet för såväl brottsoffer som gärningsmän och riskera att komma i konflikt med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång.

C-540/09 (EUD2010/29:2) Skandinaviska Enskilda Banken mot Skatteverket

Begäran från Regeringsrätten, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om s.k. garantigivningstjänster (även kallade underwriting) är undantagna från skatteplikt enligt bestämmelserna i det sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG). Tjänsterna har bestått i att en bank, i samband med att man medverkat vid ett aktiebolags nyemission av aktier, har garanterat att en andel av de emitterade aktierna skulle komma att tecknas. För denna garanti har banken erhållit särskild ersättning i form av provision.

Sverige har vid muntlig förhandling anfört att en sådan villkorlig emissionsgaranti som det är fråga om i målet inte omfattas av undantagen från mervärdesskatt enligt artikel 13 B i sjätte mervärdesskattedirektivet. Som utgångspunkt är en sådan emissionsgaranti mervärdesskattepliktig och ingår inte som en underordnad del i ett paket av finansiella tjänster som är undantagna från mervärdesskatteplikt. Undantagen enligt artikel 13 B avseende transaktioner om aktier som påverkar parternas rättigheter och skyldigheter avseende aktierna, bindande lånelöften och försäkringstransaktioner är inte tillämpliga. Även om den juridiska

konstruktionen har vissa likheter med undantagen skiljer sig syftena och funktionerna med sådana transaktioner från en garanti åt på ett sätt som gör det svårt att anse att undantaget även skulle inbegripa emissionsgarantier. En tolkning av artikel 13 B som innebar att även emissionsgarantier undantogs från mervärdesskatteplikt, skulle stå i strid med den restriktiva tolkning som undantagen ska ges enligt domstolens fasta praxis. De syften som undantagen avser tillgodose beträffande finansiella tjänster omfattar inte heller sådana emissionsgarantier som är i fråga här. Att belägga dessa tjänster med mervärdesskatt medför inte några praktiska svårigheter vid beskattningen och påverkar inte kostnaderna för kreditgivning på ett sätt som skulle störa den inre marknadens funktion.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 16 december 2010: Tillhandahållandet av en emissionsgaranti utgör en transaktion rörande aktier och ska därför undantas från mervärdesskatt med stöd av artikel 13 B d.5 i sjätte mervärdesskattedirektivet.

C-1/10 (EUD2010/35:4) Valentín Salmerón Sánchez mot Ministerio Fiscal

Begäran från Audiencia Provincial de Tarragona, Spanien

Den nationella domstolens fråga och Sveriges skriftliga yttrande i målet är i princip desamma som i målet C-483/09 Gueye, se ovan.

C-30/10 (EUD2010/51:3) Lotta Andersson mot Staten genom Kronofogdemyndigheten

Begäran från Linköpings tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om direktiv 80/987/EEG om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens utgör hinder för nationella regler som innebär att en arbetstagare som har ägt en väsentlig del av ett företag och haft ett betydande inflytande över dess verksamhet, senare än sex månader före konkursansökningen, ska undantas från förmånsrätt för lön. I det aktuella fallet hade arbetstagaren inte längre något betydande inflytande över verksamheten vid tidpunkten för konkursansökan. Ett sådant undantag som det är fråga om i målet får följden att staten inte längre har någon skyldighet att svara för betalningen av en arbetstagares fordran på lön.

Sverige har anfört följande. Artikel 10 punkten c i direktiv 80/987/EEG ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för nationella bestämmelser som undantar en person från det skydd som ges i direktivet på grund av att han eller hon själv eller jämte nära anförvanter senare än sex månader före konkursansökningen har ägt en väsentlig andel av företaget och haft ett betydande inflytande över dess verksamhet. För att skapa förutsebarhet och inte skada förtroendet för aktuell lagstiftning är det lämpligt att ange en fast tidsgräns för när ägande och inflytande senast ska ha förelegat för att undantaget ska vara tillämpligt. En sådan tolkning är förenlig med ordalydelsen i direktivet. Det är inte heller oskäligt mot sådana personer som avses i artikel 10 punkten c i direktivet, eftersom det typiskt sett är möjligt för dem att förutse att företaget kan komma att bli insolvent och de har sådant inflytande att de har möjlighet att undvika

den situationen. Dessutom skulle en annan tolkning öppna för möjligheter till manipulationer tiden före en konkurs.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

*C-34/10 (EUD2010/54:3) Oliver Brüstle mot Greenpeace e.V.
Begäran från Bundesgerichtshof, Tyskland*

Den nationella domstolens fråga: Målet gäller giltigheten av ett patent som avser bland annat metoder för framställning av neurala prekursorceller ur embryonala stamceller. Sökanden hävdar att den tekniska lösningen i det omtvistade patentet inte kan patenteras enligt 2 § andra stycket första meningen punkten 3 Patentgesetz, vilken motsvarar innehållet i artikel 6.2 punkten c i direktiv 98/44/EG om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar. Enligt dessa bestämmelser ska det göras ett undantag från det patenterbara området för användning av mänskliga embryon för industriella eller kommersiella ändamål. Nu fråga om vad som enligt direktivet avses med begreppet ”mänskliga embryon”, uttrycket ”användning ... för industriella eller kommersiella ändamål” samt om patenterbarhet är uteslutet när användning av mänskliga embryon inte hör till den tekniska lösning som omfattas av uppfinningen, men är en nödvändig förutsättning för tillämpning av denna lösning.

Sverige har anfört följande. Spörsmålen i målet står nära frågan om det enskilda människolivets uppkomst. I unionen finns det inte någon harmoniserad rättslig definition av det enskilda människolivets uppkomst. Dessutom förekommer det skilda synsätt när det gäller begreppet mänskliga embryon. Rättsläget vad gäller forskning på mänskliga embryonala stamceller skiljer sig mellan olika medlemsstater. Vidare är utvecklingen inom området för bioteknik och genteknik snabb och ständigt pågående. Det framstår därför som olämpligt att på EU-nivå lägga fast en definition av begreppet mänskliga embryon. Den svenska regeringens principiella utgångspunkt är därför att begreppet mänskliga embryon inte har harmoniserats genom direktivet och att det är myndigheterna i varje enskild medlemsstat som bör göra denna bedömning. Vid bedömningen bör hänsyn tas till beskrivningen i patentansökan och övriga omständigheter i det enskilda fallet.

*C-52/10 (EUD2010/66:3) Eleftheri Tileorasi A.E. m.fl. mot Ypourgos Tipou kai Meson Mazikis Enimerosis (ministern för press och massmedia) och Ethniko Symvoulio Radiotileorasis (nationella myndigheten för radio och television)
Begäran från Symvoulio tis Epikrateias, Grekland*

Den nationella domstolens fråga: Målet rör tolkningen av direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television i dess lydelse enligt direktiv 97/36/EG (tv-direktivet). Frågan är om begreppet ”smygreklam” ska tolkas så att det förutsätter erläggande av ersättning i form av betalning eller annat vederlag.

Sverige har anfört följande: Det framgår både av ordalydelsen av artikel 1 d) i tv-direktivet och syftet bakom förbudet i artikel 10.4 i samma direktiv att det inte är en nödvändig förutsättning att betalning eller

annan ersättning har utgått för att en viss tv-presentation ska anses utgöra smygreklam. Ett syfte med förbudet mot smygreklam i tv-direktivet är att skydda tittarna i egenskap av konsumenter, genom att hindra kringgåenden av den grundläggande marknadsrättsliga principen om att kommersiella meddelanden ska presenteras så att marknadsföringssyftet framgår. Detta skyddsbehov gör sig gällande med samma styrka oavsett om ekonomisk ersättning har utgått eller inte. Ett krav på betalning lämnar utrymme för kringgåenden av förbudet. Från konsumentskydds-perspektiv riskerar därmed förbudet mot smygreklam att förlora sin ändamålsenliga verkan om avgörande avseende måste fästas vid om betalning utgått.

C-71/10 (EUD2010/72:1) Information Commissioner mot Office of Communications

Begäran från Supreme Court, Förenade kungariket

Den nationella domstolens fråga: Tolkning av direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation (Århusdirektivet), vilket huvudsakligen syftar till att garantera rätt till tillgång till sådan miljöinformation som innehas av eller förvaras för offentliga myndigheter. Fråga om hur en begäran om miljöinformation ska behandlas när den offentliga myndighet som innehar informationen åberopar fler än ett av undantagen från skyldigheten att lämna ut sådan information – kan de olika sekretessundantagen läggas samman eller ska det intresse som varje sekretessundantag tillvaratar vägas separat mot allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut?

Sverige har anfört följande. Ordalydelsen och syftet med Århusdirektivet samt domstolens fasta rättspraxis innebär att någon sammanvägning av olika sekretessundantag inte kan göras vid avvägningen mot allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut. Den tolkningen stämmer också bäst överens med principen om största möjliga öppenhet och kravet på en restriktiv tillämpning av skälen för avslag på en begäran om information. En motsatt tolkning skulle riskera att medföra väsentligt minskad öppenhet och skulle bli svår att tillämpa i praktiken.

C-122/10 (EUD2010/96:1) Konsumentombudsmannen (KO) mot Ving Sverige AB

Begäran från Marknadsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Ska rekvisitet ”på så sätt gör det möjligt för en kund att köpa produkten” i artikel 2(i) i direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsument på den inre marknaden tolkas så att ett köperbudande föreligger så snart informationen om den annonserade produkten och dess pris är tillräcklig för att konsumenten ska kunna fatta ett köpbeslut eller fordras att det kommersiella meddelandet också erbjuder en faktisk möjlighet att köpa produkten (t.ex. kupong för beställning) eller att det förekommer i anslutning till en sådan möjlighet (t.ex. reklam utanför en butik)? Även fråga om artikel 2(i) direktivet ska tolkas så att rekvisitet rörande pris är uppfyllt om det kommersiella meddelandet innehåller ett frånpris, dvs. det lägsta pris som den annonserade produkten eller kategorier av produkter kan köpas för

samtidigt som den annonserade produkten eller kategorier av produkter finns i andra utföranden eller med annat innehåll till priser som inte anges, och om artikel 7.4 c) ska tolkas så att det är tillfyllest att ange ett frånpris för att rekvisitet pris ska anses uppfyllt.

Sverige har bl.a. anfört följande: Såväl ordalydelsen som direktivets syfte ger stöd åt en tolkning som innebär att ett köperbudande föreligger så snart den information om den annonserade produkten och dess pris som lämnas i det kommersiella meddelandet är tillräcklig för att konsumenten ska kunna fatta ett köpbeslut. En uppgift om ett frånpris kan i vissa fall uppfylla rekvisitet rörande pris i artikel 2 i) i direktivet. Avgörande är om denna prisuppgift tillsammans med beskrivningen av produkten kan göra det möjligt för konsumenten att fatta ett köpbeslut. Huruvida dessa förutsättningar föreligger får bedömas i det enskilda fallet. De egenskaper om produkten som måste anges enligt artikel 7.4 a) i direktivet bör bedömas utifrån erbjudandets art och produktens karaktär och bör vägas mot vad konsumenten typiskt sett behöver känna till vid tiden för köperbudandet för att kunna bedöma erbjudandets innehåll. Det bör endast i undantagsfall vara tillåtet att i stället för att lämna informationen i det kommersiella meddelandet hänvisa till webbplatser eller liknande. Ett kommersiellt meddelande som uppfyller kraven för att utgöra ett köperbudande och endast innehåller en uppgift om från- eller cirkapris, är inte tillräckligt preciserat för att uppfylla direktivets krav enligt artikel 7.4 c).

C-139/10 (EUD2010/108:1) Prism Investments B.V. mot Jaap Anne van der Meer (konkursförvaltare)

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens fråga: Enligt artikel 45 i Bryssel I-förordningen kan den domstol som fattar beslut med anledning av en ansökan om ändring enligt artiklarna 43 eller 44 i förordningen enbart avslå en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäva en verkställighetsförklaring på någon av de grunder som anges i artiklarna 34 och 35 i förordningen. Invändningen att den dom som ansökan om verkställighetsförklaring avser har efterkommit faller däremot inte under dessa avslagsgrunder. Nu fråga om de grunder som anges i artiklarna 34 och 35 uttömmande reglerar förutsättningarna att vägra verkställighetsförklaring av en dom.

Sverige har anfört följande: Både lydelsen av artikel 45 i Bryssel I-förordningen och syftet med förordningen innebär att förfarandet för förklaring om verkställighet enligt förordningen endast tar sikte på frågan om domar är verkställbara i formell mening medan övriga invändningar mot verkställighet får prövas vid den efterföljande verkställighetsprocessen. I sin praxis har domstolen avvikit från detta synsätt enbart beträffande frågor på vilka förordningen inte är tillämplig. Något utrymme att med stöd av denna praxis inkludera betalningsinvändningar, som omfattas av förordningens tillämpningsområde, i prövningen av ansökningar om verkställighetsförklaring finns därför inte. Artikel 45 i Bryssel I-förordningen utgör alltså hinder för en domstol att avslå en ansökan om verkställighetsförklaring på grund av att den fordran som

den dom som yrkandet om verkställighetsförklaring avser redan har betalats.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

C-157/10 (EUD 2010/130:2) Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A. mot Administración General del Estado

Begäran från Tribunal Supremo, Spanien

Den nationella domstolens fråga: Om artiklarna 63 och 65 i EUF-fördraget ska tolkas så att de hindrar nationell lagstiftning som förbjuder avräkning för skatt, som i andra medlemsstater påförts inkomst som är skattepliktig där, men som inte har betalats eftersom det föreskrivs en skattebefrielse, skattegottgörelse eller annan form av skattelättnad.

Sverige har anfört följande: Varken bestämmelserna om fri rörlighet för kapital eller etableringsfrihet i fördraget hindrar att medlemsstaterna kräver att i utlandet påford inkomstskatt faktiskt har betalats för att bevilja avräkning för skatten i samband med beskattning i hemviststaten. Det ifrågavarande kravet på att skatt faktiskt betalats i källstaten för att avräkning ska ges vid beskattning i hemviststaten säkerställer att det finns någon dubbelbeskattning att undanröja. Utan förekomsten av en faktisk dubbelbeskattningssituation försvinner anledningen till att ge avräkning för den utländska skatten. Om hemviststaten i samband med sin beskattning skulle medge avräkning för fiktiva skatter i källstaten skulle det i stället innebära att investeringar i källstaten gynnades framför investeringar i hemviststaten. Unionsrätten innebär inte någon skyldighet för hemviststaten att ge en sådan gynnande skattemässig behandling, det vill säga att säkerställa källstatens skattelättnader. Den nackdel som kan uppstå för hemviststatens skattesubjekt genom att de inte kommer i åtnjutande av källstatens skattelättnader är enbart en följd av att båda staterna utövar sin beskattningsrätt parallellt.

C-228/10 (EUD 2010/174:2) Union of European Football Associations (UEFA) och British Sky Broadcasting Limited mot Euroview Sport Ltd

Begäran från High Court of Justice, Förenade kungariket

Den nationella domstolens fråga: Bl.a. om kryptering av en tv-sändning utgör en ”teknisk åtgärd” i den mening som avses i artikel 6.3 i direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

Sverige har anfört följande: En kryptering under sådana omständigheter som i det aktuella målet – att ett programföretag använder sig av avkodningskort som ger endast abonnenter tillgång till programmen – är inte en teknisk åtgärd i den mening som avses i artikel 6.3 i direktiv 2001/29/EG. För att en teknisk åtgärd ska kunna tillerkännas rättsligt skydd enligt direktivet måste den ha vidtagits i syfte att skydda upphovsrätten till ett verk eller rätten till en prestation skyddad av närstående rättigheter. När det gäller villkorade tjänster i form av tillhandahållande av radio- och tv-utsändningar är den kryptering av signalen som används för att skydda den villkorade tjänsten normalt enbart inriktad på att hindra enskilda från att ta del av den skyddade tjänsten, det vill säga sändningen, utan att betala för detta. Den upphovsrättsligt relevanta handlingen – att tillgängliggöra verken för

allmänheten – sker i detta fall redan i och med själva utsändningen. Om direktivet skulle medge ett rättsligt skydd för alla tekniska åtgärder som rättighetshavarna vidtar – oavsett om de syftar till att hindra eller begränsa upphovsrättsligt relevanta handlingar eller inte – skulle ge ett alltför långtgående och svåröverskådligt rättsligt skydd för tekniska åtgärder. Det skulle innebära ett skydd även för tekniska åtgärder som används i dag eller som kan komma att utvecklas i framtiden vilka hindrar eller begränsar handlingar som inte alls omfattas av upphovsmannens ensamrätt och som saknar koppling till upphovsrätten. Varken ordalydelsen av artikel 6.3 eller syftet med direktivet ger något stöd åt en sådan vidsträckt tolkning. Tvärtom kräver direktivet uttryckligen att det upprätthålls en skälig avvägning mellan rättighetshavarnas intressen och olika användarintressen.

*C-257/10 (EUD2010/179:4) Försäkringskassan mot Elisabeth Bergström
Begäran från Regeringsrätten, Sverige*

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 72 i förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen i förening med avtalet med Schweiz om fri rörlighet för personer, ska tolkas så att en kvalifikationstid för att få familjeförmån i form av inkomstrelaterad ersättning för vård av barn kan fullgöras i helhet genom arbete och försäkring i Schweiz. Tillika fråga om inkomster som intjänats i Schweiz med stöd av unionsbestämmelserna artiklarna 3.1 och 72 i förordning (EEG) nr 1408/71 i förening med avtalet med Schweiz, kan jämföras med inhemska inkomster vid bedömning av rätt till familjeförmån i form av inkomstrelaterad ersättning för vård av barn.

Sverige har anfört följande: Artikel 72 i förordning (EEG) nr 1408/71 i förening med avtalet med Schweiz om fri rörlighet för personer, ska tolkas så att kvalifikationsperioder med inkomst som krävs före barnets födelse för att erhålla familjeförmån i form av inkomstrelaterad ersättning för vård av barn kan fullgöras i helhet genom arbete och försäkring i Schweiz. Inkomster som intjänats i Schweiz kan emellertid inte med stöd av unionsbestämmelserna artiklarna 3.1 och 72 i förordningen i förening med avtalet med Schweiz, jämföras med inhemska inkomster vid bedömning av rätt till familjeförmån i form av inkomstrelaterad ersättning för vård av barn. Artikel 3.1 i förordningen ska tolkas så att en migrerande arbetstagare som är medborgare i någon medlemsstat och deras medföljande familjemedlemmar ska likabehandlas i förhållande till de socialförsäkringsförmåner som en person i Sverige har rätt till i motsvarande situation. En person i Sverige, som inte förvärvsarbetar har inte rätt till ersättning från försäkringen som grundar sig på inkomst av förvärvsarbete. Detta innebär att det i allmänhet är tillåtet att ha en sämre behandling av de egna medborgarna än för andra EU-medborgare, s.k. omvänd diskriminering. Inte heller i avtalet i finner regeringen stöd för att inkomster som intjänats i Schweiz ska jämföras med inhemska inkomster. Visserligen står det i avtalets ingress att avtalet syftar till att ”förverkliga fri rörlighet för personer på grundval av de bestämmelser som är tillämpliga i Europeiska gemenskapen”. Enligt praxis, utgör emellertid inte likheter mellan den gällande ordalydelsen i avtalet och

unionsrätten inte ett tillräckligt skäl för att till bestämmelserna i avtalet överföra unionspraxis om reglerna för de fria rörligheterna.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 1

C-309/10 (EUD 2010/214:4) Agrana Zucker GmbH mot Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft

Begäran från Verwaltungsgerichtshof, Österrike

Den nationella domstolens fråga: Om en sådan omstruktureringsavgift som avses i artikel 11 i förordning (EG) nr 320/2006 om inrättande av en tillfällig ordning för omstrukturering av sockerindustrin i gemenskapen ska tas ut även i de fall detta innebär att ett (avsevärt) överskott uppkommer i omstruktureringsfonden. Om domstolen skulle finna att så är fallet vill den nationella domstolen med sin andra fråga få reda på om artikel 11 i förordning (EG) nr 320/2006 i så fall strider mot principen om tilldelade befogenheter, med hänvisning till att denna bestämmelse skulle kunna innebära att en allmän skatt infördes med den tillfälliga omstruktureringsavgiften som inte skulle vara begränsad till finansiering av utgifter som kommer dem som skatten avser tillgodo.

Sverige har anfört följande: Artikel 11 i förordning (EEG) nr 320/2006 ska tolkas så att sådana omstruktureringsavgifter som ska fastställas enligt artikeln ska tas ut oavsett ett eventuellt slutligt överskott i omstruktureringsfonden. Det har inte framkommit några omständigheter som påverkar giltigheten av artikel 11 i förordningen. Regeringen kan inte se att uttaget av omstruktureringsavgifter enligt förordningen i detta fall skulle strida mot proportionalitetsprincipen. Det finns inte heller något som talar för att lagstiftaren hade bort förutse att det skulle ha räckt att ta ut beloppen på annat mindre ingripande sätt. Det förhållandet att det i slutändan inte råder fullständig samstämmighet mellan omstruktureringsfondens inkomster och utgifter, är inte av beskaffenhet att påverka omstruktureringsavgiftens karaktär av avgift, och inte en skatt.

C-366/10 (EUD2010/238:3) The Air Transport Association of America, m.fl. mot The Secretary of State for Energy and Climate Change

Begäran från High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Förenade kungariket)

Den nationella domstolens fråga: Om ett antal sedvanerättsliga principer inom folkrätten samt bestämmelser i bilaterala och multilaterala konventioner och avtal (Chicagokonventionen, Open Skies-avtalet och Kyotoprotokollet) kan åberopas för att angripa lagenligheten av direktiv 2003/87/EEG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen, i dess lydelse enligt direktiv 2008/101/EG, i den del som innebär att luftfartsverksamhet omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Om domstolen skulle finna att så är fallet, ställs frågan om direktivet mot bakgrund av ovan nämnda principer och/eller bestämmelser kan ogiltigförklaras på den grund att systemet för handel med utsläppsrätter är tillämpligt på de delar av flygningar vilka äger rum utanför EU-medlemsstaternas luftrum (och därmed kränker tredjelandets territoriella överhöghet över sitt luftrum eftersom det även omfattar flygsträckor som ligger utanför medlemsstaternas territorium).

Sverige har anfört följande: Domstolen är förhindrad att pröva giltigheten av direktivet i förhållande till de åberopade sedvanerättsliga principerna och de konventionsbaserade reglerna. I den mån domstolen skulle anse sig kunna göra denna bedömning har det i vart fall inte framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av direktivet. Varken de sedvanerättsliga principerna eller de konventionsbaserade reglerna är avsedda att tillämpas direkt och omedelbart på enskilda eller att ge dessa rättigheter som de med framgång kan åberopa mot stater oberoende av inställningen hos luftfartygets registreringsstat. EU är dessutom inte part i Chicagokonventionen och dess regler ingår därmed inte i unionens rättsordning vilket är en grundläggande förutsättning för att direktivets giltighet ska kunna prövas i förhållande till dem. Direktivet påverkar inte heller tredjelands luftrum, det internationella luftrummet eller tredjelands möjligheter att reglera dessa luftrum.

C-371/10 (EUD2010/241:2) National Grid Indus BV mot Inspecteur van de Belastingdienst Rijnmond/ kantoor Rotterdam

Begäran från Gerechtshof Amsterdam, Nederländerna

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 49 i EUF-fördraget angående etableringsfrihet utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken det som en följd av att ett företag flyttar sitt säte och sin verksamhet påförs en utflyttningskatt som – utan uppskov eller möjlighet att beakta senare värdeminskningar – tas ut som bolagsskatt på den orealiserade kapitalvinsten av de tillgångar som bolaget har flyttat.

Sverige har anfört att ett bolag på unionsrättens nuvarande utvecklingsstadium inte kan åberopa artikel 49 i EUF-fördraget i en sådan situation som är aktuell i målet i den nationella domstolen. Även om så skulle vara fallet kan bestämmelser om uttagsbeskattning av företag rättfärdigas med hänvisning till behovet av att säkerställa en välavvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och för att förebygga skatteundandragande. Dessa slutsatser är tillämpliga i en sådan situation som är aktuell i målet i den nationella domstolen.

C-461/10 (UDEUD2010/298:3) Bonnier Audio AB m.fl. mot Perfect Communication Sweden AB (ePhone)

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät (datalagringsdirektivet), särskilt artiklarna 3, 4, 5 och 11, hindrar en tillämpning av en nationell bestämmelse som är införd med stöd av artikel 8 i direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (IPRED-direktivet) och som innebär att en Internetleverantör i en civilprocess, i syfte att en viss abonnent ska kunna identifieras, föreläggs att ge en upphovsrättsinnehavare eller dennes rättsinnehavare information om vilken abonnent som av Internetleverantören tilldelats en viss IP-adress, från vilken adress intrång påstås ha skett. Förutsättning för denna fråga är att sökanden visat sannolika skäl för intrång i viss upphovsrätt samt att åtgärden är proportionell. Även fråga om svaret på den första frågan

påverkas av det förhållandet att medlemsstaten inte genomfört datalagringsdirektivet trots att tiden härför har gått ut.

Skr. 2010/11:105

Bilaga 1

Sverige har anfört att såväl ordalydelsen som syftet med datalagringsdirektivet ger stöd åt en tolkning som innebär att datalagringsdirektivet endast hindrar ett föreläggande att ge ut sådana uppgifter som har lagrats enbart enligt datalagringsdirektivet för syften som anges i det direktivet. Om uppgifterna har lagrats för något annat syfte utgör datalagringsdirektivet inte något hinder för att dessa lämnas ut till privata tredje män, med stöd av en nationell bestämmelse som genomför artikel 8 i IPRED-direktivet, för att dessa ska kunna väcka talan i tvistemål angående intrång i upphovsrätten. Detta gäller även i de fall samma uppgifter också har lagrats med anledning av datalagringsdirektivet.

I det följande redovisas de ärenden som vid utgången av december 2010 var föremål för formellt överträdelseförfarande mot Sverige. Redovisningen upptar under separata rubriker de ärenden som är föremål för talan vid EU-domstolen, motiverat yttrande respektive formell underrättelse. Redovisningen sker departementsvis. Försvarsdepartementet, Utbildningsdepartementet och Jordbruksdepartementet hade inga pågående överträdelseärenden vid utgången av december 2010.

1 JUSTITIEDEPARTEMENTET

1.1 Mål i EU-domstolen

a) Försenat genomförande av direktiv 2006/24/EG (ärendenummer 2007/1181, mål C-185/09)

Kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige anförde i svaromål att även om åtgärder för att genomföra direktivet håller på att vidtas är det riktigt att Sverige vid den för bedömningen av målet relevanta tidpunkten inte hade genomfört direktivet.

Genom dom den 4 februari 2010 fällde EU-domstolen Sverige för fördragsbrott.

Härefter har Sverige i april 2010 informerat kommissionen om vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att följa domen och anförde att ett arbete med att i svensk rätt genomföra direktivet pågick inom Regeringskansliet. Regeringen påpekade att frågan om att ålägga operatörerna en skyldighet att lagra trafikuppgifter väcker många svåra frågor där skyddet för den personliga integriteten ställs mot behovet av en effektiv brottsbekämpning, varför det finns anledning att låta genomförandet föregås av en grundlig analys.

Kommissionen överlämnade i juni 2010 en formell underrättelse enligt art. 260 i EUF-fördraget i ärendet.

Sverige svarade i augusti 2010 att arbetet med att genomföra direktivet pågår inom Regeringskansliet.

Svaret har sedan kompletterats med att lagrådsremiss och proposition (2010/11:46) som innehåller förslag till genomförande av direktivet har tillställts kommissionen i november respektive december 2010.

Skr. 2010/11:105

Bilaga 2

b) Försenat genomförande av direktiv 2007/36/EG om utnyttjande av vissa aktieägares rättigheter i börsnoterade företag (ärendenummer 2009/0481, mål C-374/10)

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/36/EG av den 11 juli 2007 om utnyttjande av vissa aktieägares rättigheter i börsnoterade företag, genom att inte anta alla de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta. Vidare har kommissionen yrkat att domstolen ska ålägga Sverige att ersätta rättegångskostnaderna.

Sverige har i svaromål den 12 oktober 2010 medgett kommissionens fastställelseyrkande liksom yrkandet om ersättningsskyldighet för rättegångskostnader.

Riksdagen har antagit regeringens propositioner Aktieägares rättigheter och Ny försäkringsrörelselag (2009/10:247 respektive 2009/10:246). När de bestämmelser som föreslås i den sistnämnda propositionen träder i kraft, dvs. den 1 april 2011, är direktivet helt genomfört.

1.2 Motiverade yttranden

a) Registrering av dubbelt efternamn (ärendenummer 2006/4454)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2007 att de svenska myndigheternas agerande – att på barn som innehar dubbelt svensk-spanskt medborgarskap använda samma regel som är tillämplig på de som bara har svenskt medborgarskap – utgör en diskriminering på grund av nationalitet som strider mot artikel 12 och 17 EG, enligt EU-domstolens tolkning i målet C-148/02 Garcia Avello. Kommissionen anförde vidare att det också utgör ett hinder för dessa barn att utöva sin rätt enligt unionsrätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, vilket strider mot artikel 18 EG och direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

Sverige svarade i februari 2008 i huvudsak följande. Den svenska internationella namnrätten bygger i huvudsak på nationalitetsprincipen, vilket innebär att namnförvärv för svenska medborgare prövas av svensk myndighet enligt svensk lag. Det finns således goda möjligheter för en person med hemvist i Sverige och med medborgarskap i både Sverige och en annan medlemsstat att få ett efternamn som utgår från namnrätten i den andra staten. Mot bakgrund av kommissionens synpunkter avser

emellertid regeringen att ta initiativ till en ändring av namnlagen så att personer med dubbla medborgarskap inom EU på ett enklare sätt kan få sitt utländska namn godtaget i Sverige.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i mars 2010.

Sverige svarade i maj 2010 i huvudsak följande. Det finns goda möjligheter för en person med hemvist i Sverige och med medborgarskap i både Sverige och en annan medlemsstat att få ett efternamn som utgår från namnrätten i den andra staten. Regeringen anser därför att den svenska namnrätten inte är diskriminerande och inte heller hindrar den fria rörligheten för personer. Den svenska namnrättens reglering av efternamn och förfarandet för att ändra namn är motiverad av objektiva skäl. Med hänsyn till Patent- och registreringsverkets praxis, där undantag görs för barn med dubbelt medborgarskap som eftersträvar att få samma efternamn registrerat i de båda medborgarstaterna, kan den svenska namnrätten inte anses oproportionerlig på denna punkt. Mot bakgrund av kommissionens synpunkter har dock regeringen tagit initiativ till en ändring av namnlagen så att personer med dubbla medborgarskap inom EU på ett enklare sätt kan få sitt utländska namn godtaget i Sverige. En särskild utredare fick i uppdrag att utarbeta ett förslag till författningsändringar. Förslaget bearbetas för närvarande. Härefter måste förslaget remitteras till berörda myndigheter och behandlas av Lagrådet innan en proposition kan överlämnas till riksdagen. Det innebär att författningsändringarna kan träda i kraft tidigast december 2011.

b) Ersättning för skäliga kostnader vid distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter (ärendenummer 2009/2142)

I ett motiverat yttrande i juni 2010 vidhöll kommissionen sin sedan tidigare framförda kritik om att det svenska genomförandet av artikel 7.1 i direktiv 2002/65/EG om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter var felaktigt. Det som får uppfattas vara kärnan i den kritik som framfördes från kommissionen var att avräkningsregeln i distans- och hemförsäljningslagen ger utrymme för att vissa initiala moment i näringsidkarens prestation kan ersättas fullt ut och inte i proportion till den tid som förflutit när ångerrätten utövas jämfört med den tilltänkta avtalstiden.

Sverige, som tidigare bemött denna kritik med att en full kostnadsersättning för denna slags initiala delmoment, liksom för direkta utlägg, i och för sig torde kunna rymmas inom direktivregelns ordalydelse, gav i augusti 2010 kommissionen ett svar med följande innebörd.

Med hänsyn bl.a. till intresset av ett likformigt och enhetligt nationellt genomförande inom EU och nordisk rättslikhet har regeringen inlett ett prioriterat lagstiftningsärende som syftar till att ändra den svenska lagstiftningen för att uppnå klarhet och precision om att näringsidkaren, om konsumenten utövar sin ångerrätt, enbart kan kräva att konsumenten

betalar för den del av finansiell tjänst som redan har tillhandahållits. Arbetet med detta lagstiftningsärende kommer att bedrivas skyndsamt med iakttagande av de allmänna beredningskrav som gäller för svensk lagstiftningsprocess. Regeringens bedömning är att en lagändring i vart fall ska ha trätt i kraft den 1 december 2011.

Skr. 2010/11:105

Bilaga 2

c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (ärendenummer 2010/0579)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2010 att Sverige inte hade uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 27.1 i direktivet genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

Sverige svarade i september 2010 att regeringen den 23 juni 2010 beslutade att överlämna en proposition till riksdagen som innehåller de lagregler som krävs för att genomföra direktiv 2008/48/EG.

Propositionen behandlades i riksdagen under hösten och riksdagen beslutade att lagarna ska träda i kraft den 1 januari 2011.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i november 2010, som ska besvaras senast den 25 januari 2011.

1.3 Formella underrättelser

a) Migrationsverkets vägran att utfärda ett uppehållskort (ärendenummer 2007/4081)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2009 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 18 EG samt artiklarna 3.1, 9, 10 och 16.3 i direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier genom att vägra att för en specifik person utfärda ett uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem och genom att begära registrering i folkbokföringsregistret i enlighet med folkbokföringslagen, förutom den registrering som krävs hos Migrationsverket i kraft av utlänningslagen samt att ställa krav som inte förutses i direktiv 2004/38/EG.

Sverige svarade i januari 2010 i huvudsak följande. I samband med utfärdande av uppehållskort får Migrationsverket kräva att sökanden visar upp ett giltigt pass, handlingar som styrker familjeanknytningen till EES-medborgaren, registreringsbevis eller andra handlingar som styrker att den EES-medborgare från vilken uppehållsrätten härleds har uppehållsrätt i Sverige samt, i den mån detta är en förutsättning för sökandens uppehållsrätt, handlingar som styrker att han eller hon är beroende av EES-medborgaren eller hans eller hennes make eller sambo för sin försörjning. Dessa krav är förenliga med rörlighetsdirektivet.

Folkbokföringen utgör inte någon förutsättning för bedömningen av om en person har uppehållsrätt i Sverige. Folkbokföringen innebär inte heller en registrering av rätten att uppehålla sig i landet. Rörlighetsdirektivet innehåller bestämmelser om rätten att uppehålla sig i en medlemsstat och vilka administrativa formaliteter som får åläggas en unionsmedborgare och dennes familjemedlemmar i samband med registrering av uppehållsrätten. Såvitt framgår innehåller dock inte direktivet några bestämmelser om när en person kan anses bosatt i ett land eller hur bosättningen ska fastställas. Utgångspunkten måste vara att rörlighetsdirektivet och syftet med direktivet inte hindrar ett land att hålla ett register över sin befolkning på det sätt som sker genom den svenska folkbokföringen eller genom någon annan motsvarande befolkningsregistrering. I vissa delar finns dock omedelbara beröringspunkter mellan rörlighetsdirektivet och folkbokföringen där regleringen i folkbokföringslagen naturligtvis inte får strida mot rörlighetsdirektivet. Inte heller får dessa regler begränsa möjligheterna enligt rörlighetsdirektivet att uppehålla sig i landet eller försvåra ett sådant uppehåll. Beträffande frågan om registrering av vissa unionsmedborgare både hos Migrationsverket, i fråga om uppehållsrätt, och hos Skatteverket, vad gäller folkbokföring samt formerna för dessa registreringsförfaranden, har en översyn inletts av såväl folkbokföringslagen som utlänningslagen. Syftet med översynen är att ytterligare anpassa regelverken i de båda lagarna så att de inte ska kunna ifrågasättas utifrån rörlighetsdirektivet. De eventuella ändringar av folkbokföringslagen som kan komma att krävas beräknas tidigast kunna träda i kraft den 1 juli 2011. En departementspromemoria om utlänningslagens förenlighet med rörlighetsdirektivet beräknas kunna slutföras under första halvåret 2010.

2 UTRIKESDEPARTEMENTET

2.1 Mål i EU-domstolen

a) Bilateral investeringskyddsavtal (ärendenummer 2004/2055, mål C-249/06)

Kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige, genom att inte vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter med artiklarna 57.2, 59 och 60.1 EG i form av bestämmelsen om fria transfereringar av kapital relaterade till investeringar inom ramen för Sveriges bilaterala investeringskyddsavtal med Vietnam, liksom i sexton ytterligare investeringskyddsavtal (Argentina, Bolivia, Elfenbenskusten, Egypten, Hongkong, Indonesien, Kina, Madagaskar, Malaysia, Pakistan, Peru, Senegal, Sri Lanka, Tunisien, Yemen och Jugoslavien), har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 307 andra stycket EG. Enligt kommissionen skulle artikel 5 i investeringskyddsavtalet med Vietnam, som gäller rätt till fri transferering av kapital relaterat till investeringar som omfattas av avtalet, innebära att Sverige är förhindrat att i förhållande till Vietnam genomföra eventuella restriktiva åtgärder avseende kapital och

betalningar som kan komma att beslutas av unionen enligt artiklarna 57.2 EG (generella undantag från förbudet mot restriktioner för kapital och betalningar i förhållande till tredjeland), 59 EG (restriktiva åtgärder till skydd för EMU:s funktion) och 60.1 EG (ekonomiska sanktioner grundade på en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt beslutad enligt bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken). Detsamma skulle gälla också i förhållande till övriga nämnda länder med hänsyn till motsvarande bestämmelse om fri transferering i respektive avtal. Enligt kommissionens uppfattning kan bestämmelsen om fri transferering i investeringsskyddsavtalen inte inskränkas eftersom det inte finns någon uttrycklig bestämmelse i avtalen om undantag från transfereringsrätten.

Sverige bestred talan och anförde följande. Det finns inte något exempel på att transfereringsbestämmelsen i investeringsskyddsavtalen har förhindrat Sverige från att genomföra åtgärder enligt artiklarna 57.2 EG, 59 EG eller 60.1 EG. Det ankommer på kommissionen att visa att avtalen verkligen ger upphov till en folkrättslig förpliktelse i förhållande till aktuella tredjeländer som är av det slaget att Sverige skulle vara förhindrat att genomföra eventuella restriktiva åtgärder enligt artiklarna 57.2 EG, 59 EG och 60.1 EG som kan komma att beslutas i framtiden. Regeringen bestrider att så är fallet. När det gäller beslut om restriktiva åtgärder enligt artikel 60.1 EG, dvs. åtgärder som grundar sig på en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt som beslutats med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kan ett åtagande om rätt till fri transferering i ett investeringsskyddsavtal inte utgöra hinder för att genomföra denna typ av åtgärd. I de fall de unionsrättsliga åtgärderna grundas på en resolution av FN:s säkerhetsråd, följer det direkt av artikel 103 i FN-stadgan att säkerhetsrådsbeslut enligt kapitel sju i FN-stadgan utgör lex superior i förhållande till förpliktelser i traktat- och sedvanerätt. I ett sådant fall föreligger det inte bara en rätt för Sverige utan också en folkrättslig skyldighet att genomföra resolutionen framför ett åtagande om fri transferering i ett bilateralt investeringsskyddsavtal. Regeringen bestrider under alla omständigheter att investeringsskyddsavtalen innefattar en undantagslös transfereringsrätt.

EU-domstolen meddelade dom den 3 mars 2009. Den fastställde att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 307.2 EG genom att inte vidta lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter i de bestämmelser om överföring av kapital som finns i de aktuella bilaterala avtalen.

I juli 2009 upplyste Sverige kommissionen om att arbetet med att ändra de 17 investeringsskyddsavtal som berörs av domen kommer att ta tid. I syfte att ändra avtalen i enlighet med domen har regeringen utformat ett tillägg till artikeln om kapitalöverföring i avtalen. Sverige har redan kontaktat vissa tredje länder i anledning av domen. Avsikten är att kommunicera med alla de 17 stater som är motparter i de avtal som berörs och anpassa avtalen med den nya bestämmelsen. Samtidigt har emellertid vissa befogenheter överlåtit av medlemsstaterna till EU avseende utländska direktinvesteringar i samband med ikraftträdandet av

2.2 Motiverade yttranden

2.3 Formella underrättelser

3 SOCIALDEPARTEMENTET

3.1 Mål i EU-domstolen

3.2 Motiverade yttranden

a) Krav på registrering hos Läkemedelsverket av importerade kosmetiska produkter (ärendenummer 2008/4159)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juni 2009 att den erhållit ett klagomål om kravet på registrering av importerade kosmetiska produkter (inklusive en avgift till Läkemedelsverket) och de återverkningar detta får på försäljningspriset. Klaganden är ett litet företag som via Internet säljer kosmetiska produkter i Sverige. Syftet är att genom parallellimport från andra EU-länder sälja kosmetiska produkter från välkända märken till konkurrenskraftiga priser. Enligt klaganden kräver Läkemedelsverket att alla kosmetiska produkter som importeras till Sverige ska registreras. Dessutom påförs en avgift på 300 kronor för varje produkt utan hänsyn till produktens enhetspris eller hur stor mängd som importeras. Denna registrering är obligatorisk även om samma produkt har registrerats av en annan firma. Klaganden anför att det på grund av Läkemedelsverkets registrerings- och avgiftssystem är billigare och enklare att handla från svenska leverantörer än från grossister från andra EU-länder. Klagandena anser att detta system utgör ett hinder mot handeln i EU. För att kunna ta ställning till detta klagomål behöver kommissionen mer information om anmälnings- och avgiftssystemet i Sverige.

Sverige svarade i augusti 2009 följande. Den svenska regeringen har vid genomförandet av direktivet ansett att ett krav på registrering av alla kosmetiska produkter, både de som är tillverkade i Sverige och importerade produkter, är nödvändigt för att uppfylla artikel 3 i

direktivet. Kravet bedöms vara nödvändigt för att Läkemedelsverket som är tillsynsmyndighet ska kunna utöva tillsyn över produkterna. Läkemedelsverket behöver kontrollera produktinformation, att svensk text finns och hållbarhetstid. I Sverige finns inga specifika regler för parallellimport. Förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, förordning (1993:1283) om kosmetiska och hygieniska produkter och Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2004:12) om kontroll av kosmetiska och hygieniska produkter är tillämpliga för alla produkter. Alla produkter som tillverkas i Sverige eller förs in i Sverige från ett EU-land eller tredjeland måste registreras hos Läkemedelsverket för att kunna uppfylla direktivets krav på säkerhet och skydd för folkhälsa. Syftet med registreringen är marknadskontroll (tillsyn). Samtliga produkter och aktörer behandlas lika. Anmälan behöver bara göras en gång då produkten sätts på den svenska marknaden. Enligt Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2006:17) om avgifter för kontrollen av kosmetiska och hygieniska produkter ska en årlig avgift betalas av den som tillverkar eller i Sverige för in dylika produkter. Vidare ska en årlig avgift om 300 kr betalas per produkt för tillsyn.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i maj 2010.

Sverige svarade i juli 2010 följande. Läkemedelsverket har meddelat att verket omedelbart kommer att sluta att tillämpa kravet på anmälan avseende produkter från EU/EES i LVFS 2004:12 om kontroll av kosmetiska och hygieniska produkter. Detta innebär att Läkemedelsverket upphör att föra in nya produkter som förs in från annan EU/EES-medlemsstat i produktregistret. Läkemedelsverket kommer vidare inom kort att se över de ifrågasatta registreringskraven i LVFS 2004:12. Kravet på anmälan vid införsel av parallellimporterade kosmetiska och hygieniska produkter från EU/EES kommer därmed att tas bort. Ett nytt utkast av föreskriften kommer att vara klart under augusti månad 2010 och förslaget, med en tillhörande konsekvensutredning om förslagets påverkan på företagens administrativa kostnader, skickas därefter på remiss till berörda instanser och intressenter. Föreskriftsändringen kan sedan beslutas av Läkemedelsverkets styrelse och beräknas träda i kraft senast den 31 december 2010. Avsikten är dock att även fortsättningsvis ska den som för in en produkt i Sverige eller tillverkar och marknadsför den här lämna lämplig och tillräcklig information om ämnen som ingår i produkten till behörig myndighet, som ska lämna ut denna information uteslutande för att vid behov underlätta snar och adekvat medicinsk behandling (se nuvarande 22 § i LVFS 2004:12). Detta i enlighet med artikel 7.3 i direktivet och praxis från EU-domstolen (mål C-257/06 Roby Profumi). I övrigt behåller Läkemedelsverket och kommunerna sin tillsyn så att produkter som ej uppfyller bestämmelserna i gällande rätt kan tas från marknaden. Överblicken av produkter som finns på marknaden kommer även att förbättras genom den gemensamma databas som ska byggas upp enligt artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning 1223/2009/EG om kosmetiska produkter.

a) Systemet med automatiskt erkännande av allmänläkarutbildning som har erhållits i en annan medlemsstat (ärendenummer 2010/4137)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2010 att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 21.2 och 21.7 (automatiskt erkännande), artikel 28.4 samt artikel 29 (yrkesutövning som allmänläkare) och artikel 50.1 i direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer (direktivet). Kommissionen har i korthet anført att användningen av två olika yrkeskvalifikationer för allmänmedicin strider mot direktivet. Denna överträdelse skulle enligt kommissionen kunna undanröjas om de svenska myndigheterna väljer en av de två yrkeskvalifikationerna och avvecklar den andra och, i fall de väljer kompetensnivån ”specialist i allmänmedicin”, om de inger en begäran om ändring av det svenska utbildningsbevis som förtecknas i punkt 5.1.4 i bilaga V.

Den svenska regeringen har i december 2010 i svar till kommissionen anført att regeringen anser att Sverige fullföljt sina skyldigheter enligt direktivet av följande skäl. I Sverige finns en lång tradition att läkare ska specialisera sig och den svenska primärvårdens organisation bygger till stor del på att det finns specialister i allmänmedicin som en första patientkontakt. Medlemsstaterna har rätt att ha egna specialistutbildningar som inte anges i direktivet. Enligt fördraget om den Europeiska unionens funktionssätt har medlemsstaterna rätt att organisera sin hälso- och sjukvård, vilket den svenska regeringen menar innefattar att välja vilken kompetens som krävs i vården för att få en effektiv hälso- och sjukvård. Effektiviteten av direktivet kan med andra ord inte sträcka sig så långt att den påverkar rätten att organisera sin hälso- och sjukvård enligt fördraget. Det finns inte några hinder i svensk lagstiftning för landstingen att anställa Europaläkare.

4 FINANSDEPARTEMENTET

4.1 Mål i EU-domstolen

a) Mervärdesskatt – ordningen för mervärdesskattegrupper (ärendenummer 2008/2144, C-480/10)

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG), genom att i praktiken begränsa ordningen för mervärdesskattegrupper till tillhandahållare av finansiella tjänster och försäkringstjänster samt att Sverige ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Enligt kommissionen måste en nationell ordning för mervärdesskattegrupper omfatta alla företagsgrupper i medlemsstaten. Kommissionen anser att den svenska ordningen strider mot mervärdesskattedirektivet och likabehandlingsprincipen.

Sverige har i svaromål i december 2010 bestridit kommissionens talan. Sverige har anfört att de ifrågasatta svenska bestämmelserna ligger inom ramen för det skönsmässiga utrymme medlemsstaterna har enligt artikel 11 i mervärdesskattedirektivet att fastställa de närmare villkoren för en nationell ordning med gruppregistrering till mervärdesskatt. De svenska reglerna om mervärdesskattegrupper i 6 a kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200) kommer inte i konflikt med grundläggande principer på mervärdesskatteområdet. De företag i den finansiella sektorn som omfattas av den svenska ordningen befinner sig inte i en jämförbar situation med andra företag i Sverige, eftersom företagen i den finansiella sektorn i princip bara konkurrerar med varandra. I vart fall innebär den svenska ordningen inte någon godtycklig olikbehandling av företagsgrupper utanför den finansiella sektorn utan grundar sig på objektiva skäl.

4.2 Motiverade yttranden

a) Lotterilagen (ärendenummer 2004/4087)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2006 att tillämpningen av 9, 15 och 45 §§ lotterilagen (1994:1000) samt 38 § lotterilagen i den del den hänför sig till främjande och annonsering, innebär en inskränkning i friheten för utländska spelbolag att tillhandahålla sina tjänster i Sverige. Sådana undantag från fördragets grundläggande rättigheter är endast tillåtna om de kan motiveras av tvingande skäl av allmänintresse och under förutsättning att detta intresse inte skyddas i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad samt om åtgärderna är proportionella. Rent ekonomiska skäl, som att garantera intäkter till statskassan, är enligt EU-domstolens praxis inte ett godtagbart skäl. Mot bakgrund av omfattningen av den marknadsföring som de statligt ägda monopolföretagen bedriver ställd i relation till de medel som avsätts för att motverka spelberoende samt med hänsyn till regeringens beslut att bevilja AB Svenska Spel tillstånd för nätpokertjänster anser kommissionen att det är ytterst tveksamt om Sverige rimligen kan åberopa konsumentskyddet eller andra motiv för att begränsa utländska bolags rätt att tillhandahålla speltjänster på den svenska marknaden.

Sverige redogjorde i svar i juli 2006 ingående för det svenska systemet och hur det uppfyller angivna skyddsintressen, något som EU-domstolen framhållit måste bedömas i ett sammanhang. Vid en sådan helhetsbedömning framgår att regelverket är ändamålsenligt och konsekvent och tillgodoser syftena med regleringen samt att de inskränkningar som förekommer i den svenska regelverket är nödvändiga och proportionella för att säkerställa den skyddsnivå som ska gälla i landet. Den av kommissionen ifrågasatta marknadsföringen, liksom tillståndet att bedriva nätpoker, måste ses mot bakgrund av att kommersiella spelbolag i stor utsträckning redan är verksamma på den svenska marknaden och att Svenska Spel måste ges möjlighet att kanalisera det existerande spelintresset till reglerade speltjänster som erbjuder alternativ med bättre konsumentskydd och större socialt ansvarstagande. När det så gäller motverkande av olagliga handlingar och brott räcker det att konstatera att

det i Europa förekommer stora variationer vad gäller de krav och begränsningar som medlemsländerna ställer på speltjänsteleverantörer, och att det kan innebära att gränsöverskridande spelverksamhet därmed inte omfattas av något lands offentliga tillsyn.

I ett motiverat yttrande i juni 2007 vidhöll kommissionen sin inställning att 9, 38 och 45 §§ *lotterilagen* inte är förenliga med artikel 49 EG men inskränkte granskningen till *idrottsrelaterade vadhållningstjänster*. Kommissionen gjorde gällande att tillstånd som innehas av spelbolag etablerade i andra medlemsstater inte erkänns av den svenska lotteriinspektionen ens om samma hänsyn till allmänintresset som motiverar den svenska begränsningen redan har beaktats genom bestämmelser och kontroller i den utländske speltjänsteleverantörens hemland. Kommissionen påpekade att villkoren för att bevilja tillstånd enligt 45 § *lotterilagen* inte är lagfästa, vilket medför att den svenska regeringen kan agera på ett sådant skönsmässigt sätt att de unionsrättsliga bestämmelserna fråntas sin ändamålsenliga verkan. Kommissionen hänvisade till EU-domstolens praxis och menade att tillståndsordningen ska grundas på objektiva kriterier som inte är diskriminerande och som är kända på förhand för att begränsa myndigheternas utrymme för skönsmässig bedömning och förhindra att bedömningen blir godtycklig. Kommissionen påstod att det viktigaste politiska syftet med spelregleringen är att garantera intäkter till statskassan, att skyddet för underåriga inte upprätthålls och att AB Svenska Spels beviljade tillstånd att bedriva nätpoker har skapat en ny spelmarknad.

I svar i augusti 2007 vidhöll Sverige sin inställning att den svenska spelregleringen innebär begränsningar av artikel 49 EG men att dessa är motiverade av hänsyn till allmänintresset och är proportionerliga i enlighet med EU-domstolens praxis på spel- och lotteriområdet. Regeringen tillbakavisade bestämt att syftet med regleringen skulle vara att berika statskassan och att det nya nätpokertillståndet skulle ha skapat en ny spelmarknad. Det huvudsakliga syftet med spelregleringen är sociala skyddshänsyn och att skapa en sund och säker spelmarknad under kontroll och tillsyn samt att motverka spelberoende och förebygga brott. Regeringen informerade att AB Svenska Spel har infört 18 års åldersgräns på alla spel i butiker utom Triss-lotter. Regeringen medgav dock att vissa delar i spelregleringen kan förbättras, och informerade att en översyn av lotterilagstiftningen för närvarande genomförs som syftar till att stärka de sociala skyddsaspekterna och modernisera spelregleringen så att den även framgent överensstämmer med unionsrätten. Regeringen har härefter översänt SOU 2008:124 En framtida spelreglering.

b) Mervärdesskatt på posttjänster (ärendenummer 2006/2046)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2006 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 13.A.1 a och artikel 13.b e i sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG) genom att inte undanta posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet och därmed förenade varuleveranser från mervärdesskatteplikt

samt genom att inte undanta tillhandahållande till nominella värdet av frimärken giltiga för posttjänster inom landet från mervärdesskatteplikt.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 2

Sverige svarade i juni 2006 i huvudsak följande. Sedan postområdet liberaliserats och monolet avskaffats den 1 januari 1993 finns inte längre något offentligt postväsende i Sverige. Posten AB har samma verksamhetsförutsättningar som övriga operatörer på den svenska postmarknaden och bedrivs som ett självständigt privaträttsligt subjekt utan någon ersättning från staten. Tillståndmyndigheten har möjlighet enligt lag att utse vem som helst av de 35 postoperatörerna att, genom förpliktelse i tillståndsvillkoren, tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster. I dag finns sådana tillståndsvillkor för företaget Posten AB. Den omständligheten kan inte medföra att Posten AB:s tjänster därmed betraktas som utförda av ett offentligt postväsende. Därutöver, om Posten AB, till skillnad från övriga företag som bedriver likartad postverksamhet, inte skulle ta ut mervärdesskatt på sina tjänster skulle det medföra en allvarlig konkurrenssnedvridning på marknaden.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i juli 2007. Kommissionen anser att det förhållandet att Posten AB är ett privaträttsligt företag och drivs i vinstsyfte inte betyder att det inte längre kan karakteriseras som ett ”offentligt postväsende”. Denna uppfattning stöds enligt kommissionen av EU-domstolens dom i mål 107/84 där domstolen slog fast att postverksamhet fortfarande undantas även om den utförs av ett licensierat företag. Undantaget från mervärdesskatt gäller dock endast postmyndighetens tillhandahållande av tjänster, oavsett om det är ett offentlighetsorgan eller ett licensierat företag, och inte tjänster som andra företag tillhandahåller postmyndigheten. Kommissionen anser vidare att inte alla licenshavare ska betraktas som ”offentliga postväsendet” utan endast det eller de företag som ålagts att säkerställa tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänster inom hela landet enligt artikel 3 i direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utveckling av unionens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna.

Sverige svarade i september 2007 att undantaget från skatteplikt i mervärdesskattedirektivet för posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet inte är tillämpligt på en avreglerad och konkurrenssatt postmarknad som den svenska. Enligt regeringens mening saknar kommissionens extensiva tolkning av begreppet offentligt postväsende och dess tillämpningsområde stöd i såväl mervärdesskattedirektivet som i EU-domstolens praxis. Mål 107/84 avser en monopolsituation och kan inte läggas till grund för slutsatser avseende en avreglerad och konkurrenssatt marknad. Den allmänna tolkningsprinciperna medger inte att undantaget tolkas och ges innehåll med hjälp av senare tillkommen lagstiftning inom ett annat rättsområde som postdirektivet. Det finns inget stöd för kommissionens påstående att det finns ett samband mellan postdirektivets syfte att säkerställa samhällsomfattande posttjänster och mervärdesskattedirektivets undantag från skatteplikt för det offentliga postväsendet. Kommissionens resonemang leder till att principen om skatteneutralitet sätts ut spel och att

konkurrensen mellan postoperatörerna påtagligt snedvrids, vilket skulle kunna slå ut konkurrerande postoperatörer. Ett dylikt förhållningssätt strider mot de grundläggande principerna om fri rörlighet för tjänster och konkurrens enligt EG-fördraget.

c) Beskattning av utdelning av utländska pensionsstiftelser (ärendenummer 2006/4107)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2007 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 56 EG om fri rörlighet för kapital och motsvarande artiklar i EES-avtalet genom att beskatta utdelningar och räntor som mottas av utländska pensionsstiftelser hårdare än utdelningar som mottas av svenska pensionsstiftelser.

Sverige svarade i juli 2007 att utländska pensionsstiftelser inte missgynnas skattemässigt jämfört med svenska pensionsstiftelser och att i vart fall är skillnaderna i beskattningshänseende av utdelningar till svenska och utländska pensionsstiftelser, enligt vilka de förstnämnda beskattas med avkastningsskatt och de senare med kupongskatt, är berättigade. Regeringen grundar denna bedömning på att svenska och utländska pensionsstiftelser inte befinner sig i en jämförbar situation, eftersom beskattning av stiftelserna uppfyller helt skilda syften.

I en kompletterande formell underrättelse i september 2008 vidhöll kommissionen sin inställning och anförde följande. Även om den slutliga kupongskatten på utdelningar till utländska pensionsstiftelser kan vara begränsad i enlighet med svenska skatteavtal, utgör den ett hinder för och begränsar den fria rörligheten för kapital, i den mening som avses i de nämnda bestämmelserna i EG-fördraget. Dessa begränsningar förefaller inte kunna motiveras av tvingande hänsyn av allmänintresse.

I svar i november 2008 och februari 2009 vidhöll Sverige sin inställning.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i oktober 2010.

Sverige svarade i december 2010 följande. Regeringen håller inte med om kommissionens slutsatser, utan anser att de ifrågasatta svenska bestämmelserna inte medför någon restriktion för den fria rörligheten för kapital i strid med artikel 63 i EUF-fördraget eller motsvarande bestämmelse i EES-avtalet. Enligt artikel 65.1 i EUF-fördraget ska bestämmelserna i artikel 63 inte påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa sådana bestämmelser i sin skattelagstiftning som skiljer mellan skattebetalare som har olika bostadsort eller som har investerat sitt kapital på olika ort. Av artikel 65.3 i EUF-fördraget framgår att sådana nationella skattebestämmelser inte får utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av den fria rörligheten för kapital och betalningar enligt artikel 63 i EUF-fördraget. De ifrågasatta svenska bestämmelserna ger uttryck för olika beskattningstekniker av utländska och inhemska pensionsstiftelser, vilket som utgångspunkt är tillåtet. Tillämpningen av bestämmelserna leder också till en i princip

likvärdig beskattning av utländska och inhemska pensionsstiftelser. Någon konflikt mellan de svenska bestämmelserna och den fria rörligheten för kapital uppkommer inte heller eftersom utländska och inhemska pensionsstiftelser inte befinner sig i en objektivt jämförbar situation med hänsyn till att utländska pensionsstiftelser har skatterättsligt hemvist i en annan medlemsstat. Därav följer att det inte kan uppställas något krav på en absolut likabehandling. De smärre skillnader i beskattning av i huvudsak teknisk natur som de ifrågasatta bestämmelserna kan innebära är i vart fall befogade av tvingande skäl av allmänintresse, nämligen att bevara det svenska systemet för beskattning av pensionssparande.

d) Direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarande vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster (ärendenummer 2009/4080)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i januari 2010 att ett klagomål hade inkommit om fyra exempel på formlösa kontrakt, som utan någon insyn tilldelats företag som delvis ägs av berörda kommunala myndigheter. Kontrakt som gäller avfallshanteringstjänster omfattas av bilaga IIA till direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster. och bör således tilldelas i enlighet med bestämmelserna i direktivet.

Sverige svarade i april 2010 följande. Regeringen har i en proposition (prop. 2009/10:134 Upphandling från statliga och kommunala företag) som överlämnats till riksdagen föreslagit att ett undantag motsvarande det s.k. Teckal-undantaget (se EU-domstolens dom i mål C-107/98 Teckal) ska införas i svensk lagstiftning med ikraftträdande den 1 juli 2010. Enligt förslaget ska bestämmelserna tillämpas även i fall då avtal har slutits före ikraftträdandet. Tre av de aktuella bolagen ägs av flera kommuner tillsammans. Ett av bolagen ägs av ett annat och ska fusioneras med detta. Hos delägarkommunerna och bolagen finns en planering och det vidtas åtgärder i syfte att anpassa styrningen och verksamheten till de krav som ställs för att det s.k. Teckal-undantaget ska bli tillämpligt. Avseende det fjärde aktuella bolaget kommer det aktuella kontraktet att avslutas och ett upphandlingsförfarande att inledas.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i oktober 2010.

Sverige svarade i december 2010 och redovisade de förändringar som berörda bolag genomfört och planerar att genomföra för att säkerställa uppfyllnad av de krav som ställs på bolagens verksamhet och kommunernas kontroll över bolagen för att Teckal-undantaget ska vara tillämpligt. Uppgift lämnades också om att ett tidsbegränsat undantag motsvarande Teckal-undantaget införts i svensk lagstiftning och att frågan om ett permanent undantag utreds. I svaret uppges också att man inte vill utesluta möjligheten att vid en eventuell domstolsprocess åberopa EU-domstolens dom i mål C-480/06 kommissionen mot

4.3 Formella underrättelser

a) Kontrollen av traditionella egna medel (ärendenummer 2000/2185, jfr ärendenummer 2005/2168)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2001 angående den i Sverige utförda kontrollen av egna medel att de svenska myndigheterna inte iakttar de tidsfrister för bokföring i efterhand som fastställs i artikel 220 i förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för unionen (tullkodexen).

Sverige svarade i juni 2001 att det svenska förfaringssättet vid bokföring i efterhand sker helt i enlighet med artikel 220.1 i tullkodexen. Debitering sker så snart tullbeloppet lagligen kan beräknas, vilket enligt Sveriges uppfattning är efter det att gäldenären beretts tillfälle att yttra sig över Tullverkets förslag till granskningsrapport och förslag till debitering. Kommissionen har valt att driva den principiella frågan om vid vilken tidpunkt bokföringsskyldigheten och därmed ansvaret för att betala in medlen till unionen inträder i ett pilotmål mot Spanien (mål C-546/03). Sverige och Danmark har intervenerat i målet till stöd för Spanien. I dom den 23 februari 2006 fastställde EU-domstolen att Spanien underlåtit att uppfylla sina skyldigheter att i rätt tid fastställa och bokföra tullskulder vid bokföring i efterhand.

b) Bokföring av egna medel (ärendenummer 2005/2168, jfr ärendenummer 2000/2185)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2005 att Sverige inte uppfyller sina förpliktelser enligt artiklarna 2, 6, 9, 10 och 11 i förordningarna (EEG) nr 1552/89 om genomförande av beslut 88/376/EEG, Euratom om systemet för unionens egna medel och 1150/2000 samt enligt artikel 220 i förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för unionen, eftersom berörda myndigheter inte fastställer och bokför belopp i egna medel omedelbart när det upptäcks att beloppet inte tidigare bokförts, eller att det bokförts på en lägre nivå än vad som följer av gällande bestämmelser, trots att myndigheten förfogar över de uppgifter som krävs för att fastställa både tullbeloppet och vem som är gäldenär.

Sverige svarade i september 2005 följande. Den principiella fråga som aktualiseras i ärendet är föremål för prövning i EU-domstolens mål C-546/03 kommission mot Spanien. Även ärende 2000/2185 rör samma fråga. Bland annat Sverige har intervenerat i det målet till stöd för Spanien. Sverige anser att en tullskuld inte lagligen kan fastställas om inte förfarandet uppfyller de grundläggande krav i fråga om handläggningen som följer av unionsrätten. Detta gäller oavsett om det är en nationell myndighet eller ett unionsorgan som fastställer tullskulden. Beslutet måste därmed grundas på ett godtagbart beslutsunderlag. Av

främst den allmänna unionsrättsliga principen om rätt till försvar framgår att så inte kan anses vara fallet om beslutsunderlaget består av uppgifter som den enskilde inte haft möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt yttra sig över. Mot bakgrund av denna princip kan det inte stå i strid med medlemsstaternas skyldigheter vid tillämpning av artikel 220.1 i tullkodexen att ge parterna möjlighet att inom rimlig tid yttra sig över uppgifter som har tillförts ärendet av annan innan tullskulden bokförs. Vidare bör utgången i mål C-546/03 avvaktas innan ytterligare åtgärder vidtas i detta ärende.

I dom den 23 februari 2006 fastställde EU-domstolen att Spanien underlåtit att uppfylla sina skyldigheter att i rätt tid fastställa och bokföra tullskulder vid bokföring i efterhand.

Sverige kompletterade ärendet med uppgifter i december 2006, januari 2007 och juli 2007. Sammantaget anförde Sverige att Tullverket arbetar med att finna den bästa lösningen för att hanteringen av revisionsärendena, i ljuset av att det i förslaget till ny tullkodex finns en bestämmelse om ett kommuniceringsförfarande som i huvudsak motsvarar det nuvarande svenska förfarandet. Tullverket söker finna en tillfällig lösning fram till den nya tullkodexen träder i kraft, som inte förutsätter alltför stora ändringar av systemen.

I juli 2009 skickade kommissionen en ny skrivelse i ärendet med förslag till beräkningar av belopp som ska betalas till kommissionen till följd av förseningar i inbetalningar av egna medel under åren 1997–2007.

Sverige svarade i september 2009 att den schablonmetod för beräkning som föreslagits för tidsperioden före den 1 juli 2004 kunde godtas men att man ville förslå en sänkning av beloppet för perioden efter den 1 juli 2004, men hänvisning till att Tullverkets handläggningsrutiner ändrats så att det inte uppstår någon försening i själva tillhandahållandet av egna medel. Kommissionen godtog i januari 2010 Tullverkets förslag. Kommissionen skickade därefter ett separat räntekrav i juni 2010. Sverige bestred i slutet av juni 2010 kommissionens räntekrav med hänvisning till att kommissionen avvikit från den överenskomna schablonmetoden.

c) Internetpoker och pokerspel i lokaler (ärendenummer 2006/4160)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i februari 2008 att Sverige har brutit i uppfyllandet av sina förpliktelser enligt artikel 49 EG genom att införa dels restriktioner för anordnande och främjande av Internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000), dels restriktioner och diskriminerande brottspåföljder för främjande av Internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ Lotterilagen (1994:1000), och restriktioner och diskriminerande brottspåföljder för främjande av pokerspel och turneringar som anordnas i lokaler med tillstånd i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000).

Sverige svarade i april 2008 följande. Det går inte att särskilja anordnandet av en särskild spelform, i detta fall pokerspel, från den sammanhållna spel- och lotteripolitik som bedrivs i Sverige och som syftar till att upprätthålla sociala skyddshänsyn och förebygga kriminalitet. (Jfr ärendenummer 2004/4087). Den svenska lotterilagen är föremål för en utredning i syfte att uppnå en stärkt och moderniserad spelreglering. Utredningen ska redovisa sitt resultat i december 2008. Angående straffbestämmelserna bekräftar Sverige att 54 § lotterilagen endast avser straff för främjande av lotterier i Sverige som anordnas utom landet. Däremot finns straffbestämmelser för olagligt anordnade lotterier inom Sverige i 16 kap. 14 § brottsbalken om dobbleri samt främjande och medverkan till dobbleri enligt 23 kap. 4 § brottsbalken. Frågan om straffbestämmelsernas effekter och tillämpning är för närvarande föremål för prövning i svensk domstol. En central fråga i spelutredningen är att se över nuvarande sanktionsbestämmelser. Fysiska pokerturneringar i Sverige tillåts endast på de fyra kasinona. Enligt kasinolagen (1999:355) föreligger utöver åldersgräns och legitimationskrav även krav på registrering inklusive fotografi av besökare i syfte att förebygga och avslöja brott. Kasinolagen föreskriver även förbud mot kreditgivning och förbud för anställda att delta i kasinospel. Den förra regeringen beslutade i november 2006 att ge AB Svenska Spel tillstånd under drygt två år att anordna och förmedla internetpoker. Deltagandet i internetpokerspel som erbjöds i Sverige av aktörer utan svenskt tillstånd fick sådana konsekvenser att regeringen ansåg att det fanns anledning att kanalisera det växande intresset för pokerspel till ett kontrollerat alternativ med adekvata begränsningar. Tillståndet är förenat med särskilda villkor om bl.a. åldersgräns, att spelaren i förväg måste ange för hur stora belopp spelaren tänker spela och under hur lång tid samt hur mycket spelaren är beredd att förlora. Utöver dessa villkor har Lotteriinspektionen utfärdat villkor för bl.a. ålderskontroll. Från spel sajten finns direkta länkar till stödlinjen för spelberoende. Nätpokerutredningen (SOU 2008:36) presenterade sitt betänkande i april 2008, vilket är föremål för remissförfarande. Marknadsföring av AB Svenska Spels nätpokertjänst får endast ske i tidningar och på Internet. Marknadsföring i medier som television och radio är inte tillåtet. Den återhållsamhet i form av utbud och erbjudanden som Svenska Spels nätpokertjänst inneburit har bidragit till förverkligandet av lotterilagens avsedda sociala skyddsfunktion. I spelutredningens uppdrag ingår att överväga förutsättningar för en mer restriktiv reglering kring befintliga aktörers marknadsföring. Sverige bestrider inte att bestämmelserna i lotterilagen om anordnande och främjande av pokerspel medför vissa begränsningar av friheten att i Sverige tillhandahålla tjänster enligt artikel 49 EG. Begränsningarna är dock motiverade av tvingande skäl med hänsyn till allmänintresset, de bidrar till förverkligandet av lotterilagens avsedda syften att upprätthålla sociala skyddshänsyn och förebygga kriminalitet samt går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften.

I en formell underrättelse i juni 2008 gjorde kommissionen gällande att Sverige har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 2 och 9 i mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG) genom att låta leveranser av varor och tillhandahållande av tjänster mot ersättning som görs inom Sveriges territorium av ideella föreningar och registrerade trossamfund falla utanför tillämpningsområdet för mervärdesskatt, även när dessa bedriver ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 9 i direktivet. Detta innebär att leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster mot ersättning som görs inom Sveriges territorium av sådana föreningar och trossamfund inte blir föremål för mervärdesskatt trots att de borde anses som beskattningsbara personer som agerar i denna egenskap.

Sverige svarade i oktober 2008 i huvudsak följande. Det har skett en utveckling i rättspraxis avseende skattefriheten för ideella föreningar och registrerade trossamfund i direktivkonform riktning. I ett flertal mål i svenska domstolar har yrkanden om skattefrihet avseende inkomstskatt och mervärdesskatt underkänts med hänvisning till de kriterier som ska vara uppfyllda avseende finansieringen av verksamheten som framgår av skattefrihetsreglerna i 7 kap. 7 § inkomstskattelagen (1999:1229) och 4 kap. 8 § mervärdesskattelagen (1994:200) t.ex. vid bedömningen av skatteplikten för idrottsklubbers erhållna ersättningar för TV-rättigheter m.m. Regeringsrätten har gjort en direktivkonform tolkning i RÅ 2007 ref. 57, där rätten slog fast att en ideell förening skulle anses som näringsidkare enligt mervärdesskattelagen. Ideella föreningar och registrerade trossamfund är till stor del beroende av icke skattepliktiga bidrag och bedriven näringsverksamhet lämnar ofta obetydliga överskott samtidigt som näringsverksamheten i många fall är svår att skilja från den ideella verksamheten. I statsfinansiellt hänseende skulle därför en skyldighet att betala mervärdesskatt för föreningslivet troligen inte generera några skatteintäkter men förorsaka betydande administrativa kostnader för föreningslivet och det allmänna. Det är också den svenska regeringens bestämda uppfattning att allmännyttig verksamhet ska ha goda villkor i ekonomiskt hänseende. Villkoren för allmännyttig verksamhet bör dock inte få störa konkurrensen med näringslivet på ett otillbörligt vis. Den svenska regeringen avser att se över den utformning som de svenska reglerna om ideella föreningar och registrerade trossamfund har i förhållande till mervärdesskattedirektivet.

Kommissionen har i januari 2009 uppmanat Sverige att göra ett tydligt åtagande om att lagstiftningen kommer att ändras och tillhandahålla information om vilka konkreta åtgärder som kommer att vidtas för att lagstiftningen ska överensstämma med fördraget.

Sverige underrättade i mars 2009 kommissionen om att Finansdepartementet utsett två utredare som ska se över utformningen av de svenska reglerna om allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund samt yrkesmässig verksamhet i mervärdesskattelagen.

Utredarna redovisade i oktober 2009 sina överväganden och förslag i rapporten *Mervärdesskatt för den ideella sektorn, m.m.* (Ds 2009:58). Regeringen kompletterade i december 2009 ärendet med rapporten. Rapporten bereds för närvarande inom Finansdepartementet. Regeringens bedömning är, i likhet med utredarnas, att det med hänsyn till EU-rätten inte är möjligt att undvika en justering av begreppet yrkesmässig verksamhet. Detta kommer att påverka ideella föreningsars situation i mervärdesskattehänseende. En åtgärd som kan bli aktuell är en skattebefrielse för omsättning av varor och tjänster om den skattepliktiga omsättningen inte överstiger ett visst belopp. En sådan regel kräver dock tillåtelse från EU. Regeringen har därför för avsikt att i januari 2011 lämna in en ansökan till kommissionen om att få införa en regel om skattebefrielse för den ideella sektorn.

Det kan nämnas att Sverige i brev till kommissionen den 31 mars 2010 har uppmanat kommissionen att inom ramen för den nya strategin för det gemensamma mervärdesskattesystemet inom EU även se över reglerna om undantag för sådan verksamhet som bedrivs av folkrörelserna.

e) Begreppet ”yrkesmässig verksamhet” i mervärdesskattelagen (ärendenummer 2008/2002)

I en formell underrättelse i juni 2008 gjorde kommissionen gällande att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 9.1 i mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG), eftersom Sverige för mervärdesskatteändamål definierar ekonomisk verksamhet som ”yrkesmässig verksamhet”, dvs. som verksamhet som betraktas som näringsverksamhet enligt den nationella inkomstskattelagen. Detta innebär att Sverige kopplar definitionen av ett unionsrättsligt begrepp till icke-harmoniserad nationell lagstiftning och i praktiken tillämpar kriterier för att en verksamhet ska betraktas som ”yrkesmässig” som inte helt överensstämmer med kriterierna enligt mervärdesskattedirektivet.

Sverige svarade i oktober 2008 i huvudsak följande. Regeringen har förståelse för kommissionens farhågor att skillnaden i ordalydelse mellan begreppet ”ekonomisk verksamhet” i mervärdesskattedirektivet och begreppet ”yrkesmässig verksamhet” i den svenska mervärdesskattelagen skulle kunna leda till att det unionsrättsliga begreppet ”ekonomisk verksamhet” inte tolkas enhetligt i alla medlemsstater. Regeringen vill dock understryka att denna diskrepans sedan flera år tillbaka har undanröjts i praktiken genom att svenska domstolar och myndigheter har gjort en direktivkonform tolkning av begreppet ”yrkesmässig verksamhet”. Regeringen är emellertid beredd att se över den utformning som de svenska reglerna om yrkesmässig verksamhet har i förhållande till artikel 9 i mervärdesskattedirektivet och efter behov genomföra de anpassningar som är nödvändiga för att de svenska bestämmelserna ska överensstämma bättre med EU-rätten.

Sverige underrättade i mars 2009 även i detta ärende kommissionen om den då pågående utredningen beträffande reglerna i mervärdesskattelagen. I oktober 2009 redovisade utredarna sina överväganden och

förslag i rapporten *Mervärdesskatt för den ideella sektorn, m.m.* (Ds 2009:58). Regeringen kompletterade i december 2009 ärendet med rapporten, se ovan ärendenummer2007/2311. Skr. 2010/11:105
Bilaga 2

f) Den svenska kupongskattelagstiftningen (ärendenummer 2009/4101)

I en formell underrättelse i oktober 2009 gjorde kommission gällande att tillämpningen av 4 § första stycket och 5 § i den svenska kupongskattelagen (1970:624) på i Sverige ej hemmahörande företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) kan vara oförenlig med artikel 56 EG och med motsvarande bestämmelser i EES-avtalet. Kommission har anfört att som ett resultat av den svenska lagstiftningen betalar utländska fondföretag högre skatt än svenska fondbolag på samma utdelning från svenska bolag. Enligt kommissionen är de förra skyldiga att betala kupongskatt på sådan utdelning, medan de senare är befriade från sådan skatt och betalar i praktiken inte heller bolagsskatt på intäkten.

I december 2009 svarade Sverige följande. I Sverige tillämpas ett klassiskt system med ekonomisk dubbelbeskattning som innebär att både ett aktiebolags vinst och den utdelning som lämnas till bolagets delägare beskattas. Att svenska fonder medges avdrag för lämnad utdelning är endast en konsekvens av den valda beskattningstekniken av fondens verksamhet och det är således inte fråga om en skattebefrielse av de utdelningar som fonder erhåller. Ekonomisk dubbelbeskattning träffar aktiebolags vinster både vid utdelning till skattskyldiga inom Sverige och till utländska skattskyldiga. Regeringen anser sammanfattningsvis att de svenska bestämmelserna inte inskränker den fria rörligheten av kapital i den mening som avses i artikel 56 EG, numera artikel 63 EUF, eftersom utdelning från svenska aktiebolag både till utländska fondföretag och svenska investeringsfonder är föremål för beskattning i Sverige. Regeringen har underhand upplyst kommissionen om fondskatteutredningens förslag att undanta fondföretag från kupongskatt. Förslaget är en konsekvens av utredningens förslag att slopa beskattningen av svenska investeringsfonder. Regeringen har i budgetproposition för 2011 aviserat att man avser att slopa den svenska beskattningen av investeringsfonder med ikraftträdande den 1 januari 2012.

g) Direktiv 2009/27/EG av den 7 april 2009 om ändring av vissa bilagor till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG i fråga om tekniska bestämmelser om riskhantering (ärendenummer 2010/0839)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2010 att Sverige inte i tid hade meddelat några genomförandebestämmelser eller på något annat sätt visat att Sverige uppfyllt sina skyldigheter enligt det aktuella direktivet. Den formella underrättelsen ska besvaras senast den 30 januari 2011.

h) Direktiv 2009/83/EG av den 27 juli 2009 om ändring av vissa bilagor till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG med avseende på tekniska bestämmelser om riskhantering (ärendenummer 2010/0840)

Skr. 2010/11:105

Bilaga 2

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2010 att Sverige inte i tid hade meddelat några genomförandebestämmelser eller på något annat sätt visat att Sverige uppfyllt sina skyldigheter enligt det aktuella direktivet. Den formella underrättelsen ska besvaras senast den 30 januari 2011.

i) Direktiv 2009/111/EG av den 16 september 2009 om ändring av direktiven 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2007/64/EG vad gäller banker anslutna till centrala kreditinstitut, vissa frågor som gäller kapitalbasen, stora exponeringar, tillsynsrutiner och krishantering (ärendenummer 2010/0841)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2010 att Sverige inte i tid hade meddelat några genomförandebestämmelser eller på något annat sätt visat att Sverige uppfyllt sina skyldigheter enligt det aktuella direktivet. Den formella underrättelsen ska besvaras senast den 30 januari 2011.

5 MILJÖDEPARTEMENTET

5.1 Mål i EU-domstolen

a) Rening av avloppsvatten (ärendenummer 2002/2130, mål C-438/07)

Kommissionen yrkade fastställelse av att Sverige har brutit mot artiklarna 5.2, 5.3 och 5.5 i direktiv 91/271/EEG. Underlåtelsen består i att Sverige inte senast den 31 december 1998 har ordnat så att samtliga utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse med över 10 000 pe som släpps ut direkt i känsliga områden eller deras avrinningsområden uppfyller de tillämpliga kraven i bilaga 1 till direktivet. Enligt kommissionen finns det vetenskapliga bevis för att fosfor och kväve är huvudorsakerna bakom Östersjöns eutrofiering, att fosfor- och kväveutsläpp i kustvatten sprids till andra delar av Östersjön och att sådana utsläpp i inlandsvatten som ligger i Östersjöns avrinningsområde bidrar till dess eutrofiering. Kommissionen har mot denna bakgrund gjort gällande att direktiv 91/271/EEG kräver att det införs en allmän kväverening vid alla reningsverk för avloppsvatten från tätorter med mer än 10 000 pe som släpps ut direkt i de känsliga områdena eller i deras avrinningsområden. Eftersom Sverige inte har vidtagit sådana åtgärder har kommissionen yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 91/271/EEG.

Sverige vitsordade för det första att 37 av de sammanlagt 141 aktuella reningsverken inte uppfyller tillämpliga krav på kväverening enligt

bilaga 1 till direktiv 91/271/EG och att regeringen därför inte har någon anledning att bestrida kommissionens talan såvitt avser dessa. För det andra anförde regeringen att 68 reningsverk är utrustade med särskild teknik för kväverening samt uppfyller utsläppskraven enligt bilaga 1 till direktiv 91/271/EG och att kommissionens talan således saknar grund i den delen. Vad beträffar resterande 36 reningsverk vitsordade regeringen för det tredje att det inte har införts särskild teknik för kväverening men att enligt regeringens uppfattning direktivet inte kräver detta. Det följer nämligen inte någon allmän skyldighet av direktiv 91/271/EEG att införa särskild teknik för kväverening vid samtliga reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse med mer än 10 000 pe. Tvärtom föreskriver direktivet att medlemsstaterna utifrån de lokala förhållandena ska bedöma vilket eller vilka näringsämnen – fosfor och/eller kväve – som bidrar till eutrofiering och i enlighet med denna bedömning vidta mer långtgående reningsåtgärder.

EU-domstolen meddelade den 6 oktober 2009 dom i målet och ogillande kommissionens talan beträffande de sammanlagt 104 reningsverk som Sverige bestritt att de inte uppfyller direktivets krav på rening. Vad gäller de övriga 37 reningsverken fastställde domstolen kommissionens yrkanden om att Sverige brutit mot de relevanta artiklarna i direktiv 91/271/EEG.

I november 2009 tillställde kommissionen Sverige en skrivelse om vilka åtgärder Sverige vidtagit för att efterfölja EU-domstolens dom i mål C-438/07. I sitt svar från den 25 januari 2010 angav Sverige att det pågår ett intensivt arbete för att säkerställa att den aktuella domen efterlevs. Bland annat har Miljödepartementet remitterat kommissionens skrivelse till de länsstyrelser som i sin egenskap av tillsynsmyndigheter berörs av den aktuella domen och begärt redovisningar av vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa domens efterlevnad för varje enskilt reningsverk. Regeringen har i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2010 angett att myndigheten ska verka för och följa upp att länsstyrelserna ser till att Naturvårdsverkets föreskrifter avseende avloppsreningsverk för att minska kväveutsläpp följs. Verket ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits och resultaten av dessa till Regeringskansliet senast den 30 mars 2011. Vidare har regeringen i regleringsbrev för landets länsstyrelser för 2010 angett att länsstyrelserna ska intensifiera arbetet med att verka för att verksamhetsutövarna iakttar Naturvårdsverkets föreskrifter avseende avloppsreningsverk för att minska kväveutsläpp. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits och resultaten av dessa.

Vid ett paketmöte den 8 september 2010 ställde kommissionen att antal kompletterande frågor som Sverige besvarade den 4 november 2010. Sverige förklarade varför det ansågs att vissa av de tätorter som tidigare angetts inte klara kraven i avloppsdirektivet nu anses klara kraven på grund av naturlig retention. Vidare lämnade Sverige den av kommissionen efterfrågade informationen om månatliga analysdata avseende kvävekoncentration för de berörda tätorterna.

b) Bristfällig tillämpning av direktiv 1999/30/EG om gränsvärden för svaveldioxid, kvävedioxid och kväveoxider, partiklar och bly i luften (ärendenummer 2008/2204, C-479/10)

Skr. 2010/11:105
Bilaga 2

Kommissionen skickade i februari 2009 en formell underrättelse till Sverige och anförde att, med hänsyn till de rapporter som Sverige har lämnat, vilka visar att gränsvärdena för PM10 har överskridits i flera zoner och tätbebyggelser för åren 2005, 2006 och 2007 och att trenden för överskridandena är långsiktig, anser kommissionen att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i direktiv 1999/30/EG om gränsvärden för svaveldioxid, kvävedioxid och kväveoxider, partiklar och bly i luften.

Sverige svarade i mars 2009 följande. Sverige har tidigare uppgivit att gränsvärdena för PM10 under 2006 inte uppnåtts i zonerna SW2, SW4 och SW5. Sverige har vidtagit åtgärder vilka har lett till att några överskridanden av gränsvärdena inte rapporterats sedan 2006 i zon SW5. Däremot har gränsvärdena i zonerna SW2 och SW4 överskridits. Det pågår därför ett arbete med att sänka nivåerna av PM10 i dessa zoner och det bedöms att Sverige inom kort bör kunna klara åtagandet att sänka gränsvärdena till tillåtna nivåer.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i november 2009.

Sverige svarade i december 2009 följande. Sverige vitsordar att gränsvärdena har överträtts för de år som omfattas av kommissionens motiverade yttrande och i de av regeringen rapporterade zonerna, dvs. i vissa delar av zonerna SW2, SW4 och SW5 under åren 2005–2007. När det gäller zon SW5 har överträdelse endast skett under åren 2005–2006. Anledningen till att någon underrättelse enligt artikel 22.2 i direktiv 2008/50/EG inte har lämnats är att Sverige gjort den bedömningen att det med hänsyn till folkhälsan är viktigare att aktivt arbeta för att klara gränsvärdena än att använda sig av möjligheten att undantas från skyldigheten att tillämpa gränsvärdena under angiven tid. I sitt svar har Sverige dessutom beskrivit den utveckling som skett när det gäller gränsvärdena för PM10 och har därvid redogjort för de olika åtgärder som kommunerna aktivt arbetar med för att komma tillrätta med gränsvärdena. Sammantaget har överträdelser av gränsvärdet för PM10 minskat i Sverige under 2009, men fortfarande sker överträdelser i vissa mycket begränsade områden längs med vissa hårt trafikerade vägar i några större tätorter. Den tydligaste åtgärden under 2009 är de ändringar som gjorts i trafikförordningen (1998:1276) vilka ger kommunerna möjlighet att förbjuda biltrafik med dubbdäck på en viss väg eller vägsträcka. Stockholm stad har med stöd av den nya bestämmelsen redan beslutat om dubbdäcksförbud på Hornsgatan från och med den 1 januari 2010. Andra kommuner överväger att införa förbud. Regeringen anser att Sverige, i och med de olika åtgärderna, kommer att kunna leva upp till gränsvärdena för PM10.

Kommissionen väckte den 5 oktober 2010 talan mot Sverige vid EU-domstolen.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 2

c) Underlåtenhet att uppfylla de skyldigheter som följer av artikel 10 EG och artikel 300.1 EG (ärendenummer 2005/2405, mål C-246/07)

Kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige, genom att ensamt föreslå att ämnet perflouroktansulfonat (PFOS) ska läggas till i bilaga A till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar, inte har uppfyllt sina skyldigheter till lojalt samarbete enligt artikel 10 EG och artikel 300.1 EG.

Sverige bestred talan och anförde följande. Såväl medlemsstaterna som EG har haft behörighet att föreslå PFOS till konventionen. Samarbets-skyldigheten enligt artikel 10 EG innebär enligt domstolens praxis, om än inte en skyldighet att avstå från att handla, åtminstone en skyldighet att nära samarbeta med unionsinstitutionerna för att underlätta fullgörandet av unionens uppgifter och säkerställa enhetlighet och konsekvens i unionens internationella agerande och internationella representation. Mot denna bakgrund åligger det medlemsstaterna, som ett led i detta samarbete, att informera och samråda med unionen i samband med att de agerar inom ramen för ett blandat avtal och göra sitt bästa för att uppnå enhetlighet i unionens agerande. Sverige har fullgjort dessa skyldigheter vid nomineringen av PFOS till konventionen. Omständligheterna i förevarande fall har dock inte varit sådana att det dessutom krävts att Sverige måste avstå från att på egen hand nominera PFOS till konventionen.

Generaladvokaten lämnade sitt förslag till avgörande den 1 oktober 2009. Han föreslog att domstolen ska slå fast att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 10 EG, genom att på egen hand föreslå att PFOS skulle läggas till i bilagorna till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar innan unionen hade fattat beslut i frågan.

EU-domstolen meddelade dom i målet den 20 april 2010. Domstolen konstaterade i enlighet med kommissionens yrkande att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt lojalitetsprincipen i artikel 10 EG och fällde därmed Sverige för fördragsbrott. Däremot ogillade domstolen kommissionens talan om att artikel 300.1 EG ska ha åsidosatts.

d) För sent genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska unionen (Inspire) (ärendenummer 2009/0410)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2009 att Sverige inte anmält att den antagit de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska unionen (Inspire).

Sverige svarade i oktober 2009 och anförde att genomförandet av Inspire-direktivet tyvärr blivit försenat och att Sverige nu arbetar med att anta de nödvändiga bestämmelserna för att genomföra direktivet. Dessa bestämmelser förväntas träda i kraft senast den 1 juli 2010.

Kommissionen inkom i november 2009 med ett motiverat yttrande och vidhöll därvid sin inställning.

Sverige svarade i januari 2010 att som Sverige redan anfört i svaret på den formella underrättelsen har genomförandet av Inspire-direktivet i svensk lagstiftning tyvärr blivit försenat. Arbetet med att genomföra direktivet på det sätt som beskrivits i svaret på den formella underrättelsen fortskrider och tidsplanen för detta har inte förändrats. Sveriges bedömning är att det trots förseningen avseende lagstiftningen inte kommer att bli några förseningar i praktiken eftersom infrastrukturen för rumslig information i Sverige kommer att finnas på plats i enlighet med de tidsplaner som krävs enligt direktivet och dess genomförandebestämmelser.

I kompletterande svar i april 2010 upplyste Sverige att regeringen den 19 mars 2010 beslutat att överlämna en remiss till Lagrådet som innehåller de lagregler som krävs för att genomföra Inspire-direktivet och att nästa steg är att efter föredragning hos Lagrådet fatta beslut om en proposition för överlämnande till riksdagen.

Sverige angav i ytterligare ett kompletterande svar i juni 2010 att regeringen den 27 maj 2010 beslutade att överlämna en proposition till riksdagen som innehåller de lagregler som krävs för att genomföra Inspire-direktivet. Av propositionen framgår att de nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

e) Felaktigt genomförande av direktiv 2008/1/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (ärendet 2009/2291)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse från november 2009 att Sverige fortfarande tillåter drift av ett antal befintliga anläggningar som inte har tillstånd enligt kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/1/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar, det s.k. IPPC-direktivet. Kommissionen anser därför att Sverige underlåtit att säkerställa att befintliga anläggningar drivs i överensstämmelse med kraven i artiklarna 3, 7, 9, 10 och 13 och artikel 14 a och b samt artikel 15.2 i IPPC-direktivet som krävs enligt artikel 5.1 i direktivet.

Sverige svarade i december 2009 att av de totalt 1034 anläggningarna som omfattas av direktivets krav är det nu 51 stycken som inte säkert uppfyller kraven i direktivet eftersom tillsynsmyndigheterna ännu inte hunnit genomföra de nödvändiga provningarna. Sverige bedömer dock

att många av de 51 anläggningarna ska ha getts tillstånd enligt direktivet under 2010.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 2

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i mars 2010.

Sverige svarade i maj 2010 och redovisade den nuvarande situationen för samtliga de 51 anläggningar som kvarstod vid tidpunkten för svaret på den formella underrättelsen. Dessutom redovisades situationen för en tillkommande anläggning i Stockholms län. Härvid kunde konstateras att det av de totalt 1034 anläggningarna – 1035 anläggningar inklusive den tillkommande anläggningen – kvarstår i dag 33 anläggningar som inte säkert uppfyller IPPC-direktivets krav. Av de 33 anläggningar som i dag kvarstår beräknas kraven vara uppfyllda för 17 anläggningar under 2010, för fyra anläggningar under 2011 och för fyra anläggningar under 2010 eller 2011. För resterande åtta anläggningar är det tyvärr svårt att göra en bedömning av vid vilken tidpunkt anläggningarna bör kunna uppfylla IPPC-direktivets krav.

I ett kompletterande svar daterat den 25 oktober 2010, och i enlighet med kommissionens begäran vid det paketmöte som ägde rum den 8 september 2010, överlämnade Sverige ytterligare information. En tabell rörande de 52 IPPC-anläggningarna som svaret på det motiverade yttrandet omfattar bifogades. Den innehåller uppdaterade uppgifter om vid vilken tidpunkt de berörda anläggningarna uppfyllt kraven enligt artikel 5.1 i IPPC-direktivet eller när de beräknas göra detta. Sverige klargjorde därvid att två olika sätt har valts för att uppfylla bestämmelsen i artikel 5.1 i IPPC-direktivet. Antingen har verksamhetsutövarens tillstånd omprövats eller villkor ändrats (24 kap. 5 eller 6 §§ miljöbalken) eller så har tillsynsmyndigheten förelagt verksamhetsutövaren att vidta åtgärder för att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med IPPC-direktivet (26 kap. 9 § miljöbalken). Sverige framhöll att den rättsliga effekten av dessa två förfaranden är densamma, nämligen att det i båda fallen säkerställs att verksamheten drivs i enlighet med IPPC-direktivet.

5.2 Motiverade yttranden

a) Felaktigt genomförande av direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter – WEEE (ärendenummer 2007/2398)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i februari 2008 att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2–11 och 17 i, och bilagorna II och III till, direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter, s.k. WEEE.

Sverige svarade i mars 2008 att de flesta artiklar hade genomförts i svensk lagstiftning. Beträffande några av artiklarna höll Sverige med om att det krävdes ytterligare genomförandebestämmelser i svensk rätt och redogjorde för tidsplanen för antagandet av dessa bestämmelser.

I ett motiverat yttrande i juni 2009 vidhöll kommissionen sin inställning avseende artiklarna 3 i) iii), 5.2 b), 7.3, 8.2, 10.3 och 11.1 i direktivet samt bilaga III till direktivet.

Sverige svarade i augusti 2009 följande. Regeringen anser att definitionen av tillverkare i artikel 3 i) iii) i direktivet har införlivats korrekt genom 3 § första stycket tredje punkten i förordning (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Den tolkning som kommissionen förespråkar, dvs. att begreppet tillverkare omfattar den som importerar en produkt till EU-marknaden och således inte begränsar begreppet till import till en medlemsstats marknad, inte är förenligt med direktivets lydelse, systematik och syfte. De skyldigheter som direktivet ålägger medlemsstaterna, särskilt vad gäller tillsynen, är inte möjliga att uppfylla om man inte begränsar sig till en medlemsstats marknad. Vad gäller artikel 5.2 b) i direktivet har Sverige numera underrättat kommissionen om att undantaget i artikeln utnyttjas varför artikeln nu har införlivats i svensk rätt. Artikel 8.2 i direktivet tar sikte på finansieringen av hanteringen av WEEE från privathushåll. Kommissionen anser att Sverige inte korrekt införlivat denna artikel eftersom svensk lagstiftning hänvisar till ”försäljning” medan direktivet hänvisar till det mer omfattande begreppet ”släppa ut på marknaden”. Även om Sverige medger att begreppet ”släppa ut på marknaden” är vidare än ”försäljning”, menar Sverige att införlivandet inte medfört några brister vad gäller efterlevnaden av direktivet. Detta eftersom det svenska systemet garanterar att de svenska tillverkarna i praktiken står för finansieringen av allt WEEE från privathushåll, oberoende av hur dessa produkter hamnat på marknaden. När det gäller artiklarna 7.3, 10.3, 11.1 och bilaga III i direktivet har Sverige lagt fram ändringsförslag av befintligt regelverk som innebär att kommissionens synpunkter i dessa delar tillmötesgås. Författningsändringarna träder i kraft den 1 januari 2010.

b) Felaktigt genomförande av direktivet 2000/53/EG om uttjänta fordon (ärendenummer 2008/2302)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2008 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 och 10 samt enligt bilaga I till direktiv 2000/53/EG om uttjänta fordon.

Sverige svarade i januari 2009 och redogjorde för på vilket sätt de aktuella artiklarna är genomförda i svensk rätt samt anförde följande. Direktivet är i huvudsak införlivat i svensk rätt. Sverige avser att omedelbart inleda arbetet med att överväga vilka ändringar som behöver vidtas i svensk lagstiftning för att åstadkomma ett tydligare genomförande av vissa artiklar. Avsikten är att regeringen under år 2009 ska besluta om de ändrade bestämmelser som behövs.

I ett motiverat yttrande i oktober 2009 vidhöll kommissionen sin inställning avseende artiklarna 2.3, 2.10, 5.1, 6.3 c), 8.1, 8.3, 8.4, 9 och 10 i direktivet samt bilaga I till direktivet.

Sverige svarade i december 2009 följande. Definitionen av producent i artikel 2.3 i direktivet har genomförts korrekt i svensk lagstiftning. Sverige kan inte hålla med om den tolkning som kommissionen förespråkar, dvs. att begreppet omfattar den som yrkesmässigt importerar ett fordon till EU-marknaden. Sverige anser i stället att det är den nationella marknaden som avses och anför att direktivet bygger på de enskilda medlemsstaternas befogenheter och skyldigheter att agera, vilket endast kan ske inom den egna nationella marknaden. Det är således varken rimligt eller möjligt för de behöriga myndigheterna att agera utanför den egna medlemsstaten. När det gäller genomförandet av de övriga artiklarna avser Sverige att göra ändringar i vissa förordningar för att tillmötesgå kommissionens synpunkter i dessa delar. Ändringarna förväntas träda i kraft den 1 mars 2010.

I ett kompletterande svar på det motiverade yttrandet i juli 2010 anförde Sverige att regeringen den 6 maj 2010 beslutade om ändringar i förordningen (2007:185) om producentansvar för bilar och bilskrottningsförordningen (2007:186). Merparten av förordningsändringarna, vilka samtliga är anmälda till kommissionens genomförandedatabas, trädde i kraft den 1 juni 2010. De ändringar som genomför artiklarna 6.3 c) och 8 samt bilaga I till direktivet träder dock i kraft den 1 januari 2011. Genom de beslutade ändringarna är artiklarna 2.10, 5.1, 6.3 c), 8.1, 8.3, 8.4, 9 och 10 i direktiv 2000/53/EG samt bilaga I till direktivet fullständigt genomförda.

5.3 Formella underrättelser

a) Felaktigt genomförande av direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område samt klagomål angående genomförandet av direktivet (ärendenummer 2007/2239 och 2006/4643)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2007 att Sverige inte fullständigt, eller på ett felaktigt sätt, har införlivat artiklarna 2, 4, 5, 9, 10, 11 och 13 samt bilagorna VII, VIII, IX och X i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område. Kommissionen hänvisade även till ett inkommet klagomål (ärendenummer 2006/4643) om Sveriges sätt att implementera direktivet när det gäller begreppet vattentjänster. Kommissionen ansåg att definitionen av vattentjänster i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster är för begränsad.

Sverige svarade kommissionen i februari 2008 och uppgav i huvudsak följande. Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område (RDV) är ett s.k. ramdirektiv. Enligt ingressen, punkten 18, kräver unionens vattenpolitik en klar och tydlig, effektiv och enhetlig rättslig ram. Denna ram har införlivats i svensk rätt genom ändringar i miljöbalken (MB) och i det system av kompletterande författningar med mer detaljerade och tekniska bestämmelser, som MB

lägger grunden för RDV:s syften täcks av MB och de författningar som har meddelats med stöd av balken, liksom de författningar som har en nära anknytning till balken. De ytterligare ändringar i svensk lagstiftning som planeras i anledning av direktivet beräknas träda i kraft den 1 oktober 2008.

I en kompletterande formell underrättelse i mars 2008 uppgav kommissionen att den inte kommer att driva vidare de klagomål som avsåg artiklarna 2.29, 2.30, 2.31, 4.1 b iii, 4.4, 4.9, 5, 10.2, 10.3, 11.6 och bilagorna VII, VIII och IX till RDV. Inte heller kommer kommissionen att i nuläget driva vidare klagomålen rörande tolkningen av begreppet ”vattentjänster” (förutom när så är relevant för genomförandet av definitionen av vattentjänster och artikel 9 i direktivet) men det är möjligt att den återkommer i denna fråga. Kommissionen förklarade att den vidhåller övriga påstådda brister och har dessutom pekat på oklarheter i genomförandet av artiklarna 3.1, 3.3 och 3.5 samt avsaknad av information angående genomförandet av bilagorna I, II, III, IV och VI. Sammanfattningsvis ansåg kommissionen att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 4, 9, 13 och 24 samt bilagorna I, II, III, IV och VI till direktivet.

Sverige svarade i maj 2010 att artiklarna 2, 4, 9 och 13 samt bilagorna I, II, III, IV, och VI till RDV har införlivats i svensk rätt på ett korrekt sätt. När det gäller de påstådda oklarheterna med genomförandet av artikel 3 konstaterar regeringen att de begrepp som används i RDV inte är formulerade på samma sätt i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (VFF). Skillnaden gäller huvudsakligen begreppet internationellt avrinnings-distrikt enligt RDV och hur det har genomförts i svensk rätt. Med anledning av den nya gränsöversörens-kommelsen mellan Sverige och Finland kommer vissa ändringar att genomföras i 8 kap. VFF och i det sammanhanget är det lämpligt att även åtgärda sådana oklarheter som kommissionen pekat på i fråga om olika begrepp och ansvarsfördelning.

b) Felaktigt genomförande av direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (ärende 2009/2241)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse från oktober 2009 att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 5, 6, 7 och 9 och bilagorna I och II i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.

Sverige svarade i december 2009 i huvudsak följande. Regeringen anser att direktiv 2001/42/EG har genomförts korrekt i svensk rätt. När det gäller genomförandet av artiklarna 5.2 och 9.1 i direktivet finns förslag på att anta vissa förtydligande ändringar i miljöbalken.

Med anledning av de frågor som kommissionen ställde vid paketmötet den 8 september 2010 har Sverige ingett ett kompletterande svar till kommissionen i oktober 2010. Svaret rör miljörättsorganisationers rätt till rättslig prövning i Sverige, skyldigheten att samråda med berörda

myndigheter, information om miljökonsekvensbeskrivningar samt den tidplan som gäller för de föreslagna ändringarna i miljöbalken. Enligt denna tidplan ska en proposition lämnas till riksdagen under våren 2011. Sverige angav i sitt kompletterande svar att det av den ytterligare information som ingivits till kommissionen framgår att direktiv 2001/42/EG har genomförts i svensk rätt.

c) Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (ärende 2009/2310)

Kommissionen anförde i formell underrättelse i mars 2010 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 4, 5 och 10 i direktivet. Underlåtenheten består i att avloppsvatten från reningsverk i 13 tätorter med en belastning understigande 10 000 personekvivalenter (pe) inte undergår sekundär rening eller motsvarande rening i enlighet med kraven i artikel 4.1 och 4.3 i direktivet. Vad gäller tre reningsverk i tätorter med en belastning som överstiger 10 000 pe har Sverige inte säkerställt att avloppsvatten från dessa undergår mer långtgående rening före utsläpp i känsliga områden än vad som följer av artikel 4 (tertiär rening) i enlighet med kraven i artikel 5.2 och 5.3 i direktivet.

Sverige svarade i april 2010 i huvudsak följande. Reningsverken i tio av de 13 tätorter med en belastning understigande 10 000 pe är belägna i nordliga delarna av Sverige. Enligt regeringens uppfattning kan undantaget i artikel 4.2 i avloppsdirektivet tillämpas på reningsverk som är belägna i de delar av norra Sverige, där en effektiv biologisk rening är svår att upprätthålla på grund av låga temperaturer. Även om kommissionen inte delar uppfattningen att undantaget i artikel 4.2 i avloppsdirektivet är tillämpligt så uppfylls ändå avloppsdirektivets syfte eftersom recipienten har sådana egenskaper att utsläppen inte ogynnsamt påverkar miljön. Härtill kommer att de aktuella kraven enligt artikel 4.3 med hänvisning till tillämpliga krav i avsnitt B i bilaga 1 och tabell 1 till avloppsdirektivet enligt uppgifter om BOD respektive COD utifrån koncentration eller reduktion är uppfyllda i fråga om sex av de tio reningsverken. Sammantaget anser regeringen att sju av de nordliga reningsverken uppfyller kraven i artikel 4 och 10 i avloppsdirektivet. Beträffande övriga tre reningsverk i norra Sverige görs för närvarande insatser för att uppfylla direktivets krav fullt ut. För de reningsverk i de tre tätorter som är belägna i de sydligare delarna av Sverige gäller inte sådana låga temperaturer att undantaget i artikel 4.2. kan tillämpas. Dessa tre reningsverk uppfyller dock de krav som följer av artikel 4.3 i avloppsdirektivet.

Med anledning av de frågor som kommissionen ställde vid ett paketmöte den 8 september 2010 skickade Sverige ett kompletterande svar i november 2010. I svaret beskriver Sverige bl.a. de bestämmelser som säkerställer fosforrening i Sverige. Mot bakgrund av att Sverige redan under 1970-talet gjort stora ansträngningar för att genomföra effektiv fosforrening i hela landet, med mycket goda resultat till följd, argumenterade Sverige för att ett införlivande av nya bestämmelser inte var behövligt (enligt artikel 5.4 i avloppsdirektivet). Vidare har Sverige angivit hur undantaget i artikel 4.2 i direktivet tillämpas i Sverige.

Sverige klargjorde att undantaget reglerar problemet med att bedriva biologisk rening i kallt klimat vilket motiverar undantag från direktivets krav på rening av syreförbrukande ämnen. Sverige anförde att detta undantag således inte har sin grund i den höga höjden utan i de låga temperaturer som förekommer på dessa höjder. Sverige argumenterade för att temperaturförhållandena i norra Sverige är fullt jämförbara med de bergsregioner i Europa, som genom höjdangivelsen om 1500 meter över havet undantas enligt artikel 4.2. Sverige anförde att det av detta skäl råder minst likartade förutsättningar att bedriva effektiv biologisk rening i norra Sverige som på hög höjd i centrala delar av Europa.

d) Direktiv 2008/56 av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi) (ärendenummer 2010/0726)

Den 21 september 2010 inkom kommissionen med en formell under rättelse i ärendet i vilken den gjorde gällande att Sverige inte har anmält genomförande av eller vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktiven i svensk lagstiftning.

Sverige svarade i november 2010 följande. Direktivet har genomförts i svensk rätt. Det genomfördes genom havsmiljöförordningen. Förordningen beslutades den 18 november 2010 och den träder i kraft den 28 december 2010. Genomförandebestämmelserna anmäldes i kommissionens databas den 18 november 2010. Uppgifterna i databasen kommer att uppdateras så fort den beslutade förordningen erhållit ett författningsnummer.

e) Direktiv 2008/105/EG av den 16 december 2008 om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område och ändring och senare upphävande av rådets direktiv 82/176/EEG, 83/513/EEG, 84/156/EEG, 84/491/EEG och 86/280/EEG samt om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG (ärendenummer 2010/0728)

Den 21 september 2010 inkom kommissionen med en formell under rättelse i ärendet i vilken den gjorde gällande att Sverige inte har anmält genomförande av eller vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktiven i svensk lagstiftning.

Sverige svarade i november 2010 följande. Direktivet har genomförts i svensk rätt. Det genomfördes genom förordning (SFS 2009:1108) om ändring i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten vattenmiljön och Naturvårdsverkets föreskrifter (2010:12) om ändring i föreskrifter och allmänna råd (NFS 2008:1) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Genomförandebestämmelserna anmäldes i kommissionens databas dels den 16 juli 2010, dels den 10 november 2010.

6.1 Mål i EU-domstolen

a) "Open skies" (ärendenummer 1995/2089, mål C-468/98)

I dom den 5 november 2002 fastställde EU-domstolen att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG) och 52 i EG-fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse), enligt förordning (EEG) nr 2409/92 om biljettpriser och tariffer för lufttrafik och enligt förordning (EEG) nr 2299/89 om en uppförandekod för datoriserade bokningssystem, i dess lydelse enligt förordning (EEG) nr 3089/93, genom att, trots omförhandlingen av luftfartsavtalet av den 16 december 1944 mellan Sverige och USA, bibehålla internationella åtaganden gentemot USA

- avseende vilka flygpriser som trafikföretag som USA har utsett ska tillämpa på flyglinjer inom unionen,
- avseende de datoriserade bokningssystem som erbjuds eller används i Sverige och
- om att ge USA rätt att neka eller återkalla trafikrättigheter för det fall de av Sverige utsedda lufttrafikföretagen inte ägs av denna medlemsstat eller av svenska medborgare.

Kommissionen påtalade i formell underrättelse att kommissionen inte har mottagit någon underrättelse om vilka åtgärder som vidtagits av Sverige för att följa EU-domstolens dom. Kommissionen anser därmed att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG.

Sverige svarade i september 2004 följande. Det är riktigt att EU-domstolen fastställde att vissa delar av Sveriges luftfartsavtal med USA inte var förenliga med Sveriges åtaganden enligt fördraget. Eftersom frågan inte enbart rör Sveriges förhållande till USA har Sverige i den uppkomna situationen sökt att samordna sitt agerande med övriga medlemsstater i syfte att nå en gemensam lösning. Som regeringen har uppfattat det har detta också skett helt i enlighet med kommissionens bedömning av vilken handlingslinje som varit den lämpligaste. Alltsedan mandatet för kommissionen beviljades har Sverige utgått från att bristerna i det bilaterala avtalet skulle tillrättläggas genom det unionsavtal med USA som kommissionen förhandlar om. Eftersom unionsförhandlingar med USA med hög intensitet har pågått alltsedan kommissionen fick sitt mandat, har regeringen ännu inte övervägt att säga upp det bilaterala luftfartsavtalet. Vad gäller frågan om uppsägning/ändring av avtalet har Sverige slutligen särskilt hänvisat till den gemensamma deklARATION som rådet och kommissionen antog vid ministerrådet i juni 2003. Enligt regeringens mening har USA inte motsatt sig erforderliga ändringar i avtalen och det har därmed inte uppstått en situation som enligt deklARATIONEN kräver att medlemsstaterna som en sista utväg bör vidta en sådan allvarlig åtgärd som att säga upp luftfartsavtalen i fråga. Som framgår av deklARATIONEN är detta under alla

6.2 Motiverade yttranden

a) Felaktigt genomförande av direktiven i första järnvägspaketet (91/440/EEG i dess ändrade lydelse, direktiv 95/18/EG i dess ändrade lydelse och direktiv 91/440/EEG) (ärendenummer 2008/2091)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juni 2008 att Sverige inte uppfyller kraven i artikel 6.1 i direktiv 91/440/EG om utvecklingen av unionens järnvägar i dess ändrade lydelse eftersom Sverige inte offentliggör resultat- och balansräkningar för järnvägsföretags transporttjänster å ena sidan och förvaltning av järnvägsinfrastruktur å andra sidan separat. Kommissionen har också anført att Sverige inte uppfyller kraven i artikel 11 i direktiv 2001/14/EG om tilldelning av infrastrukturkapacitet, uttag av avgifter för utnyttjande av järnvägsinfrastruktur och utfärdande av säkerhetsintyg, eftersom Järnvägslagen (2004:519) inte verkar innehålla några bestämmelser om verksamhetsstyrning som införlivar denna artikel.

Sverige svarade i augusti 2008 och beskrev då det svenska regelverket samt förklarade vilka problem som fanns vid genomförandet av de relevanta artiklarna. Sveriges uppgav också att regeringen har för avsikt att vidta åtgärder för att komma till rätta med de brister i genomförandet av direktivet som kommissionen påtalat. Regeringen anmodade därför Banverket i juni 2008 att utreda situationen.

Kommissionen skickade i oktober 2009 ett motiverat yttrande till Sverige enligt vilket den vidhåller sin tidigare framförda ståndpunkt.

Sverige svarade i december 2009 följande. Transportstyrelsen har utarbetat en rapport och därvid analyserat de frågeställningar som kommissionen tagit upp. I rapporten föreslås ändringar i såväl järnvägslagen och järnvägsförordningen för att tillmötesgå kommissionens synpunkten. De föreslagna lag- och förordningsändringarna beslutades den 9 respektive 16 december. Både lagen och förordningen träder i kraft 1 januari 2011.

b) Direktiv 2004/8/EG om främjande av kraftvärme på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme på den inre marknaden för energi och om ändring av direktiv 92/42/EEG (ärendenummer 2008/2351)

Kommissionen skickade i juni 2009 en formell underrättelse och påpekade att Sverige inte har skickat in samtliga de rapporter som det åligger Sverige att göra enligt artikel 10.1 och 10.2 i direktiv 2004/8/EG om främjande av kraftvärme på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme på den inre marknaden för energi och om ändring av direktiv 92/42/EEG. Kommissionen pekar ut fyra rapporter som Sverige underlåtit att skicka in. Den första rapporten handlar om uppgifter om de

åtgärder som vidtagits för att se till att garantisystemet är tillförlitligt. Den andra rapporten handlar om uppgifter om nationell potential för användning av högeffektiv, kraftvärme, inbegripet högeffektiv mikro-kraftvärme. Den tredje rapporten ska innehålla uppgifter om de framsteg som gjorts för att öka andelen högeffektiv kraftvärme och den sista rapporten redogör för uppgifter om nuvarande lagstiftning och regelverk.

Sverige svarade i augusti 2009 att de efterfrågade rapporterna har skickats till kommissionen samma månad.

Kommissionen konstaterade i ett motiverat yttrande i maj 2010 att Sverige fortfarande inte har lämnat följande rapporter till kommissionen:

- Den rapport som avses i artikel 10.1 och som ska innehålla de uppgifter som avses i artikel 5.3 om de åtgärder som vidtagits för att se till att systemet för ursprungsgaranti är tillförlitligt.
- Den rapport som avses i artikel 10.2 och som ska innehålla de uppgifter som avses i artikel 6.3 om de framsteg som gjorts för att öka andelen högeffektiv kraftvärme.
- Den rapport som avses i artikel 10.1 och som ska innehålla de uppgifter som avses i artikel 9.1 och 9.2 om nuvarande lagstiftning och regelverk

Kommissionen måste följaktligen dra slutsatsen att Sverige ännu inte har lämnat alla de rapporter som föreskrivs i direktivet.

Sverige svarade i juli 2010 följande. Av förbiseende översändes inte alla de rapporter som tagits fram med anledning av direktivets rapporteringskrav. Den rapport som redan fanns upprättad vid tiden för svaret på den formella underrättelsen, nämligen två kapitel i betänkandet SOU 2005:33 Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden bifogades regeringens svar. Regeringen kompletterade också med en ny rapport från Energi-myndigheten från den 1 juni 2010. Därutöver bifogades en annan rapport från Energimyndigheten (ER 2007:32) som beskriver bland annat hur den svenska lagstiftningen har utformats för att tillgodose de krav på tillförlitlighet som kraftvärmedirektivet ställer. Det konstaterades att det finns ett behov av regeländring. Ett nytt regelverk för ursprungsgarantier har utarbetats och kommer att träda i kraft den 1 december 2010.

c) Överträdelse av elförordningen (ärendenummer 2009/2180)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2009 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter i enlighet med artiklarna 5.2, 6.1, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 9 och 12.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel (elförordningen) och punkterna 1.9, 2.9, 3.2, 3.5, 5.5, 5.7 och 5.8 i bilagan till förordningen (riktlinjerna).

Sverige svarade i september 2009 följande. De aktuella bestämmelserna i elförordningen och riktlinjerna efterlevs i huvudsak i Sverige. Det bedrivs ett aktivt arbete med att förbättra efterlevnaden på de punkter där

det finns brister. Vad gäller frågan om hanteringen av överbelastning är det riktigt att de två sammanläggningarna Baltic Cable AB och SwePol Link AB behåller överföringskapacitet som den systemansvarige för överföringsnätet har tilldelat nätägarna. Ett sådant förfarande anser dock Sverige är förenligt med artikel 6.1 i elförordningen förutsatt att den kapacitet som inte utnyttjas säljs på elmarknaden under sådana former som anges i artikeln. När det gäller kraven i artiklarna 6.3 och 6.4 om att metoderna för beräkning av överföringskapacitet ska offentliggöras och att maximal överföringskapacitet alltid ska vara tillgänglig har Sverige i sitt svar beskrivit att den totala kapacitet som Svenska kraftnät fördelar på det svenska stamnätet alltid är den för stamnätet maximala tillgängliga kapaciteten. Vidare beskriver svaret hur metoderna för beräkning av överföringskapacitet offentliggörs. När det gäller artikel 6.5 i elförordningen som kräver att elflöden dirigeras i motsatt riktning när detta är tekniskt möjligt har Sverige angett flödena hittills har gått i rätt riktning. När det gäller artikel 6.6 i elförordningen och relaterade artiklar i riktlinjerna har kommissionen framfört att Sverige inte utfört sina övervaknings- och rapporteringsskyldigheter för att bedöma användningen av intäkter från hanteringen av överbelastning vid Baltic Cable och SwePol Link. Sverige har uppgett att Energimarknadsinspektionen hittills inte har detaljgranskat Baltic Cable AB och SwePol Link AB och beskriver samtidigt hur vissa intäkter hanteras. I fråga om tillsyn av näten så uppställer artikel 9 i elförordningen krav på tillsyn av efterlevnanden av förordningen. Sverige påpekar här att i det i viss utsträckning inte varit påkallat för Energimarknadsinspektionen att vidta några särskilda åtgärder. I den mån tillsynsåtgärder varit påkallade finns det vissa praktiska problem så som t.ex. att tillsynen kräver samordning med andra medlemsstater. Vad gäller regler för påföljder vid överträdelse av bestämmelserna i elförordningen enligt artikel 12 hänvisar svaret till Energimarknadsinspektionens samt JO:s och JK:s tillsyn. När det gäller efterlevnaden av riktlinjerna har Sverige i sitt svar beskrivit bl.a. hur den intradagliga handeln fungerar, hur priserna fastställs, hur samordningen mellan länderna av metoder för hantering av överbelastning och kapacitetsfördelning går till och vilken typ av uppgifter som tillhandahålls och publiceras.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i juni 2010.

Sverige svarade i huvudsak följande i augusti 2010. Genom marknadskopplingen av Baltic Cable tillämpas icke-diskriminerande, marknadsbaserade lösningar för att tilldela kapacitet till marknaden beträffande förbindelsen mellan Sverige och Tyskland. Vidare erbjuder marknadskopplingen en automatisk lösning för nettoberäkning, eftersom all kapacitet tilldelas dagen innan genom implicita auktioner, där resultatet blir att all kraft går i riktning från lågprisområde till högprisområde. Det blir sålunda inte aktuellt med flöden i motsatt riktning. Såvitt gäller denna förbindelse uppfyller således Sverige sina skyldigheter enligt artiklarna 6.1 och 6.5 i elförordningen samt punkterna 1.5, 1.6 och 2.1 i riktlinjerna i bilagan till elförordningen. Vad gäller SwePol Link pågår ännu arbetet med att få till stånd en marknadskoppling. Börserna har i juni 2010 offentliggjort att marknadskoppling bör kunna inledas i

november 2010. Regeringen gör bedömningen att när marknadskopplingen väl har kommit till stånd i november 2010 kommer Sverige även beträffande förbindelsen mellan Sverige och Polen uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 6.1 och 6.5 i elförordningen samt punkterna 1.5, 1.6 och 2.1 i riktlinjerna i bilagan till elförordningen. Genom den redan inledda marknadskopplingen av Baltic Cable och den marknadskoppling av SwePol Link som planeras kommer förbudet i 2.9 i riktlinjerna mot att fastställa reservationspriser inom ramen för kapacitetstilldelningsmetoderna att efterkommas fullt ut. Huvuddelen av kraven på samordning kommer att tillgodoses genom implicita auktioner på både Baltic Cable och SwePol Link. Genom att lösningar har valts som används för andra förbindelser i närområdet, kommer graden att samordning att öka.

d) Överträdelse av gasförordningen (ärendenummer 2009/2194)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juni 2009 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 4.1, 5.1, 5.2, 6.3, 6.4, 10 och 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1775/2005 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten (gasförordningen) och punkterna 1.1, 1.10 och 3.3.3 i bilagan till förordningen (riktlinjerna).

Sverige svarade i september 2009 följande. Kommissionen har framfört en rad påpekanden vad gäller efterlevnaden av gasförordningen och dess riktlinjer. Med anledning av den formella underrättelsen har Energimarknadsinspektionen, som utövar tillsyn av efterlevnaden av gasförordningen, inlett ett tillsynsärende mot Swedegas AB. Swedegas AB äger de gasledningarna som ansluter till sammanlänkningspunkten i Dragör i Danmark där det svenska naturgassystemet sammanlänkar med det europeiska nätet. Inom ramen för det tillsynsärendet kommer Energimarknadsinspektionen att utreda vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att Sverige ska uppfylla gasförordningens krav på tillhandahållande av maximal kapacitet, mekanismer för kapacitetstilldelning, långtidsprognoser, tillhandahållande av fasta och avbrytbara tjänster samt offentliggörande i de delar som tas upp i den formella underrättelsen. Energimarknadsinspektionens tillsynsärende förväntas vara avslutat i januari 2010.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i juni 2010.

Sverige svarade i augusti 2010 följande. För att uppfylla kraven i bestämmelsen har Energimarknadsinspektionen nu, efter samråd med nätanvändarna, i beslut den 1 april 2010 godkänt samtliga inhemska inmatnings- och uttagspunkter i det svenska naturgassystemet samlat som en punkt. Av beslutets bilaga Remitterad lista över relevanta punkter till berörda nätanvändare framgår en uppställning över de godkända punkterna. Punkterna är sådana som avses i leden a och b i punkten 3.2 i riktlinjerna till gasförordningen. Övriga led i punkten 3.2 saknar enligt Energimarknadsinspektionens bedömning relevans för svenska förhållanden. Inspektionen har vidare konstaterat att Dragör är en

relevant inmatningspunkt till Sverige enligt punkten 3.2 a men ansett sig vara förhindrad att godkänna en punkt utanför Sveriges gränser. Regeringen hänvisar till en promemoria med de förtydliganden Energimarknadsinspektionen lämnat i fråga om dess prövning mot kraven i punkten 3.2 i riktlinjerna.

6.3 Formella underrättelser

a) Felaktigt genomförande av direktiv 95/21/EG (ärendenummer 2006/2362)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2006 att Sverige inte fullgjort de skyldigheter som följer av artiklarna 7.2, 7a.1 och 14.2 i direktiv 95/21/EG beträffande hamnstatskontroll av fartyg i dess senast ändrade lydelse enligt direktiv 2002/84/EG. Den inspektionsgrupp som i enlighet med förordning 1406/2002 om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå besökte de svenska avdelningskontoren för hamnstatskontroll och Sjöfartsverket den 27 februari–3 mars 2006 kunde konstatera brister i relation till direktivets krav på inspektioner och information.

Sverige svarade i december 2006 följande. Sjöfartsinspektionen erhåller inte alltid förhandsanmälningar i den utsträckning som behövs, varför Sjöfartsinspektionen kommer att verka för förbättrat genomförande i detta avseende. Sjöfartsinspektionen har interna riktlinjer för rapportering i databasen Sirenac och har inga indikationer på att dessa skulle frångås systematiskt. Vad gäller databasen Equasis konsulteras den vid behov, dvs. då erforderlig information inte finns att tillgå via t ex Sirenac. När det gäller antalet missade inspektioner har dessa sjunkit under andra halvåret 2006. Statistiken blir även något missvisande då fartyg som inte borde ha anmälts anlöpa svensk hamn felaktigt kommit att ingå i statistikunderlaget. Sjöfartsinspektionen vidtar åtgärder för att sprida kunskap om anmälningsskyldigheten bland redare och mäklare och har mot bakgrund av det ökande antalet anmälningar under andra halvåret 2006 inte funnit skäl att gå vidare i enskilda fall och inkräva ytterligare information för att avgöra om ytterligare sanktioner skulle kunna vidtas.

Kommissionen anförde i en kompletterande formell underrättelse i juni 2007 att Sjöfartsverkets instruktioner för urvalsförfarandet vid utökade inspektioner var bristfälliga, att ingen rapporteringen i Sirenac-systemet vid underlåtenhet att utföra inspektion hade skett och att det förelåg brister i det svenska systemet om föranmälan om ankomst av fartyg till svenska hamnar vilket resulterat i att det inte gjorts tillräckligt många obligatoriska inspektioner.

Sverige svarade i september 2007 att avsnittet i Sjöfartsinspektionens tillsynsprocess angående obligatoriska utökade inspektioner skulle kompletteras för att tydliggöra att den även gällde fartyg som omfattas av artikel 7.2 som väljs ut för inspektion. Angående anmälan i Sirenac-systemet av missade obligatoriska utökade inspektioner uppgavs att

Sjöfartsinspektionen fått i uppgift att se till att alla berörda inspektörer var medvetna om reglerna och tillämpade dem. Beträffande bristande förankringen om ankomst kommer Sjöfartsinspektionen i framtiden att vidta åtgärder för att uteblivna förankringar ska kunna lämnas till åtalsprövning. Vad gällde antalet uteblivna inspektioner sjönk dessa under år 2006 till 4,44 procent, vilket visar att det system som Sverige tillämpar fungerar och uppfyller direktivets krav.

I november 2010 skickade kommissionen en kompletterande formell underrättelse i vilken den anförde att de klagomål som baseras på artikel 7.1 (förfarande vid uteblivna inspektioner) och artikel 7.2 (urval av fartyg för utökade inspektioner) i direktivet kan upphävas. Kommissionen var dock av uppfattningen att Sverige fortfarande inte korrekt genomfört artikel 7a.3 (uteblivna obligatoriska inspektioner) och artikel 19a (påföljder) i direktivet. Därtill kommer att sjösäkerhetsbyrån har tagit upp ett nytt klagomål angående inspektörers kvalifikationer (artikel 12.1). Den kompletterande formella underrättelsen ska besvaras senast den 25 januari 2011.

b) Den svenska lagstiftningen om utländska filialer (ärendenummer 2007/4800)

Kommissionen skickade i november 2009 en formell underrättelse till Sverige och anförde att vissa bestämmelser i den svenska filiallagstiftningen (lagen om utländska filialer m.m. och förordningen om utländska filialer m.m.) strider mot artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget.

Sverige svarade följande i december 2009. Vissa regler i den svenska filiallagstiftningen har redan ändrats vid genomförandet av det s.k. tjänstedirektivet. Vad gäller vissa av de synpunkter som kommissionen framfört finns dock fortfarande en risk att den svenska lagstiftningen kan komma i konflikt med EU-rätten. För att skyndsamt analysera detta och vid behov genomföra ändringar har regeringen beslutat att tillsätta en utredning.

I maj 2010 skickade kommissionen en kompletterande formell underrättelse. Kommissionen ansåg att de ändringar som gjorts inte var tillräckliga för att undanröja överträdelserna av artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget. Enbart de tjänsteleverantörer som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde är undantagna från skyldigheten att etablera sig genom en filial och från att registrera sig på förhand innan de kan inleda sin verksamhet i Sverige. De synpunkter som framförs i kommissionens formella underrättelse är fortfarande (helt eller delvis) relevanta. Därtill ifrågasatte kommissionen om det är motiverat att kräva att bestyrkta kopior och auktoriserade översättningar ska lämnas samt om en handläggningstid om två månader för registrering av en filial är förenlig med tjänstedirektivet då registrering ska ske enkelt och automatiskt och inte kräva så långa tidsfrister.

Sverige svarade i juli 2010 i huvudsak följande. Andra tjänsteleverantörer än sådana som omfattas av tjänstedirektivets tillämpnings-

område omfattas inte av det undantag som återfinns i 3 § förordningen och risk för konflikt med EU-rätten kan således uppkomma. Denna fråga har varit föremål för utredarens överväganden. För det fall det inte är fråga om tillfällig tjänsteutövning enligt tjänstedirektivet, som enligt 3 § förordningen är undantagen från kravet på filial, är det möjligt att 4 och 5 §§ förordningen inte överensstämmer med EU-rätten. Även denna fråga har varit föremål för utredarens överväganden. I fråga om registreringskravet har Sverige särskilt framhållit att alla myndigheter redan enligt 7 § förvaltningslagen (1986:223) har en skyldighet att handlägga ärenden så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Regeringen framhöll att utredaren slutredovisade sitt uppdrag den 30 juni 2010 (som bifogades svaret). Regeringen har återkommit med mer information till kommissionen under hösten 2010 och en lagrådsremiss planeras att beslutas den 10 februari 2011. En proposition avses därefter lämnas till riksdagen för behandling. Lagändringarna beräknas träda i kraft den 1 juli 2011.

c) Direktiv 2007/59/EG om behörighetsprövning av lokförare som framför lok och tåg på järnvägssystemet i gemenskapen (ärendenummer 2010/0183)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i januari 2010 att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktivet, har brutit mot direktivet.

Sverige svarade i mars 2010 i huvudsak följande. En lagrådsremiss planeras att beslutas av regeringen under april 2010. En proposition avses därefter lämnas till riksdagen för behandling. Lagändringarna beräknas träda i kraft senast den 1 januari 2011.

d) Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/57/EG av den 17 juni 2008 om driftkompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen och Kommissionens direktiv 2009/131/EG av den 16 oktober 2009 om ändring av bilaga VII till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/57/EG om driftkompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen (ärendenummer 2010/0727 och 2010/0729)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i september 2010 att Sverige inte har anmält genomförande av eller vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktiven i svensk lagstiftning.

Sverige svarade följande i november 2010. För att genomföra direktiven har genom regeringsbeslut i december 2009 beslutats att tillkalla en särskild utredning om driftkompatibilitet och järnvägssäkerhet. Ett delbetänkande i utredningen lämnades i augusti 2010: *Driftkompatibilitet och enheter som ansvarar för underhåll inom EU:s järnvägssystem* (SOU 2010:61). Betänkandet remissbehandlas för närvarande med målsättningen att överlämna en proposition till riksdagen under våren 2011. Därmed ska lagstiftningen träda i kraft den 1 juli 2011.

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2010 att Sverige inte i tid hade meddelat några genomförandebestämmelser eller på något annat sätt visat att Sverige uppfyllt sina skyldigheter enligt det aktuella direktivet. Den formella underrättelsen ska besvaras senast den 30 januari 2011.

7 INTEGRATIONS- OCH JÄMSTÄLLDHETSDEPARTEMENTET

7.1 Mål i EU-domstolen

7.2 Motiverade yttranden

7.3 Formella underrättelser

a) *Felaktigt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (ärendenummer 2006/2537)*

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2007 att Sverige inte på ett korrekt sätt har genomfört artikel 1 i direktiv 2002/73/EG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor, av följande skäl. Kommissionen anser att undantaget i 7 § andra stycket lagen om likabehandling av studenter i högskolan står i strid med direktivet. Kommissionen anser vidare att bestämmelserna om förbud mot indirekt diskriminering i 16 § jämställdhetslagen, 8 § lagen om likabehandling av studenter i högskolan och 3 § 2 lagen om förbud mot diskriminering står i strid med artikel 2.2 andra strecksatsen i direktivet eftersom det krävs ett faktiskt missgynnande medan så inte är fallet i direktivet. Kommissionen anser vidare att de svenska definitionerna av trakasserier och förbudet mot repressalier inte är lika omfattande som i direktivet. Beträffande krav som rör anställning och särskilda egenskaper som hänför sig till kön anser kommissionen att undantaget från direkt diskriminering är för omfattande i svensk lag. Vidare föreskrivs inte i svensk lag att en kvinna som är mamma vid föräldraledighetens slut har rätt att återgå till sitt arbete eller ett likvärdigt arbete på villkor som inte är mindre gynnsamma för henne. Beträffande förbudet mot diskriminering i samband med yrkesinriktad utbildning hävdade kommissionen att det inte finns någon definition av tjänster i 9 §

lagen om förbud mot diskriminering vilket gör att det inte är klart att tillämpningsområdet är lika brett som direktivets. Direkt diskriminering är vidare tillåtet enligt lagen om den kan motiveras, vilket inte är tillåtet enligt direktivet. Vad gäller bestämmelser om gottgörelse har kommissionen gjort gällande att de svenska bestämmelserna om en övre gräns för skadestånd vid uppsägning och avskedande strider mot artikel 6.2 i direktivet. Kommissionen har även gjort gällande att Sverige inte på ett korrekt sätt har införlivat bestämmelser om föreningars rättigheter. Vidare framförde kommissionen viss tveksamhet kring Jämställdhetsombudsmannens befogenheter och oberoende. Slutligen ifrågasatte kommissionen bestämmelsen om främjandet av dialog med icke-statliga organisationer inte har införlivats i svensk lagstiftning.

Sverige svarade i maj 2007 i huvudsak följande. Den parlamentariska kommittén Diskrimineringskommittén har i betänkandet En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) föreslagit att jämställdhetslagen och sex andra civilrättsliga diskrimineringslagar ska ersättas med en helt ny lag om förbud och andra åtgärder mot diskriminering. Det nuvarande undantaget i 7 § andra stycket lagen om likabehandling av studenter i högskolan föreslås ersättas med ett undantag för positiv särbehandling på grund av kön. Förbudet mot indirekt diskriminering kan uppfattas som att det krävs ett de facto missgynnande och bör lämpligen ändras till ”är ägnad att särskilt missgynna”. För att trakasserier ska anses föreligga krävs dels ett uppträdande som kränker någons värdighet som har samband med kön eller är av sexuell natur, dels att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande, eller kränkande stämning skapas. Om det ledet i direktivet skulle införas skulle ytterligare ett rekvisit behöva uppfyllas för att trakasserier ska anses vara för handen. Regeringen ser inget behov av att skärpa lagstiftningen. Ett starkt skydd mot trakasserier måste gå före absolut trohet till direktivets ordalydelse. Beträffande trakasserier mellan arbetstagare är arbetsgivaren enligt 22 a § jämställdhetslagen skyldig att utreda dessa. Arbetsgivaren kan enligt 27 a § samma lag bli skadeståndsskyldig gentemot arbetstagaren om han inte undersöker påstådda trakasserier och förhindrar fortsatta trakasserier. Enligt den svenska brottsbalken finns även möjlighet att utkräva personligt ansvar för den som utsätter en kollega för bl.a. ofredande, ärekränkning, förtal, förolämpning, sexuellt tvång eller ofredande. Beträffande undantaget från förbudet mot direkt diskriminering i jämställdhetslagen gäller detta undantag endast vid anställningar, befordran eller utbildning för befordran om visst kön är nödvändigt på grund av arbetets natur eller det sammanhang där det utförs. Undantaget ska tillämpas restriktivt. Vad gäller mindre förmånlig behandling på grund av graviditet, etc. har det genomförts förstärkningar av föräldraledighetslagen år 2006 genom lagen (2006:442) om ändring i föräldraledighetslagen i form av utökat skydd genom en rätt att återgå till arbetet efter ledighet i 1 § och skydd mot försämringar eller andra missgynnanden i 16 §. Diskrimineringsförbudet på grund av kön i jämställdhetslagen och lagen om likabehandling av studenter i högskolan innefattar graviditet eftersom diskrimineringen har samband med kvinnans kön. Undantaget i 9 § lagen om förbud mot diskriminering är utformat med utgångspunkt i artikel 4.5 i rådets direktiv 2004/113/EG

där det anges att direktivet inte utesluter skillnader i behandling om tillhandahållandet av varor och tjänster uteslutande eller främst till personer av ett kön motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga. Vad gäller bestämmelserna om skadestånd vid uppsägning och avskedande skiljer man i Sverige mellan ideellt och ekonomiskt skadestånd. För brott mot jämställdhetslagen kan skadestånd utgå i form av allmänt (ideellt) skadestånd och i form av ekonomiskt skadestånd. Det uppställs dock vissa gränser för det ekonomiska skadeståndet i jämställdhetslagen, men dessa begränsningar ska enligt förslag från Diskrimineringskommittén tas bort. Slutligen redogjordes för Jämställdhetsombudsmannens sammansättning, befogenheter, oberoende ställning samt anslag samt att det fanns förslag på att alla diskrimineringsombudsmän skulle slås samman till en myndighet. Beträffande dialogen med icke-statliga organisationer anfördes att regeringen sedan länge har ett etablerat samarbete med olika intresseorganisationer och att lagförslag sänds på remiss till berörda organisationer. Det finns också ett särskilt råd – Jämställdhetsrådet – som ger möjlighet till idéutbyte och diskussion.

Sverige kompletterade i juli 2008 ärendet med uppgift om att riksdagen antagit en ny diskrimineringslag och en ny lag om Diskrimineringsombudsmannen vilka trädde i kraft den 1 januari 2009 och uppgav att direktivet därmed genomförts fullständigt i svensk rätt.

8 KULTURDEPARTEMENTET

8.1 Mål i EU-domstolen

8.2 Motiverade yttranden

a) Förbud mot användning av metallsökare som lagligen tillverkas och/eller saluförs i andra medlemsstater (ärendenummer 2008/4191)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i februari 2009 följande. Förbudet i 2 kap. 18 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen) mot ”apparat som kan användas för att på elektronisk väg spåra metallföremål under markytan (metallsökare)” kan strida mot bestämmelserna om fri rörlighet för varor enligt artiklarna 28–30 EG (numera artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget). Eftersom det inte finns någon särskild unionslagstiftning om användning av metallsökare ska artiklarna 28–30 tillämpas. En nationell bestämmelse som innehåller ett principiellt förbud mot någon särskild användning av en produkt utgör, även om det finns ett system med enskilda undantag, en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion i den mening som avses i artikel 28 EG. Detta gäller även om den berörda lagen inte i sig förbjuder import av den berörda produkten eller utsläppande på marknaden av densamma. Ett allmänt förbud mot en särskild användning

är något som kan leda till en minskning av importvolymerna av den berörda produkten från andra medlemsstater och till följd av ett sådant förbud har potentiella kunder, näringsidkare eller enskilda inte något intresse av att köpa produkter som de vet att man inte får använda. Det användningsförbud som infördes genom 18 § kulturminneslagen förefaller kunna hindra och även omöjliggöra saluföring i Sverige av metallsökare som lagligen tillverkas och/eller saluförs i andra medlemsstater. I detta fall är det särskilt tydligt, eftersom metallsökare inte tycks kunna användas till något annat än till att leta efter arkeologiska eller andra föremål. Förbudet tycks därför nästan helt och hållet kunna stänga försäljningskanalerna för tillverkare och detaljhandlare i Sverige. Kulturminneslagen begränsar den fria rörligheten för varor i den mening som avses i artikel 28 EG.

Sverige svarade i april 2009 sammanfattningsvis att bestämmelserna i kulturminneslagen om förbud mot användning av metallsökare är nödvändiga för att, i enlighet med artikel 30 EG, skydda Sveriges nationella skatter av arkeologiskt och historiskt värde. Bestämmelserna går inte utöver vad som krävs för att uppnå detta mål. Möjligheterna att få dispens är stora.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande i september 2010 anfört i huvudsak följande. Det aktuella förbudets syfte att söka säkerställa ett fullgott skydd för svenska nationella skatter av arkeologiskt och historiskt värde ifrågasätts inte. De skäl som kan åberopas som motivering måste dock åtföljas av relevant information och/eller en analys av de begränsade åtgärdernas lämplighet och proportionalitet. Sverige har inte heller visat det unika i sitt fornlämningsbestånd genom statistik, undersökning eller komparativ studie med andra medlemsstater. Kommissionen efterlyser också mer information om den svenska allemansrätten.

Sverige svarade i november 2010 i huvudsak följande. Det är uppenbart att någon form av skydd för fornlämningar behövs i Sverige. Skyddet måste omfatta en reglering av användningen av metallsökare. Den svenska regleringen är inte heller unik i sin ambition att skydda fornlämningar utan andra medlemsstater har en liknande skyddslagstiftning. Det kan dock finnas skäl att ifrågasätta om det nuvarande generella förbudet mot användningen av metallsökare är helt ändamålsenligt. Regeringen är därför beredd att på nytt ompröva omfattningen och utformningen av förbudet. Regeringen avser därför att ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att skyndsamt utreda en alternativ reglering till det generella förbudet. Inriktningen bör då i första hand vara att förbjuda användandet av metallsökare på och invid fasta fornlämningar samt att förbjuda sökandet efter arkeologiska föremål. I särskilt utsatta regioner, t.ex. Öland och Gotland, bör generella förbud övervägas. Även andra lösningar ska övervägas, med utgångspunkten att det generella förbudet modifieras och att det svenska regelverket ska vara förenligt med unionsrätten. Riksantikvarieämbetet ska redovisa sitt uppdrag under våren 2011. Regeringens avsikt är att lagändringarna ska kunna träda i kraft senast under början av år 2012.

9 ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

9.1 Mål i EU-domstolen

9.2 Motiverade yttranden

a) Arbetsmiljöverket – säkerhet för personalen i tunnelbana och pendeltågstrafik (ärendenummer 2005/4819)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2007 att ett nytt klagomål inkommit angående pendeltågstrafiken i Stockholm och att det förelåg brister i arbetsmiljölagen som drabbar arbetstagarna. Arbetsmiljöverket skulle återigen ha avslutat ett ärende utan åtgärd på grund av att pendeltågstrafiken överlåtits från Citypendeln AB till Stockholmståg KB. De svenska arbetstagarna uppgavs på grund av dessa brister fortfarande berövas rätten att bibehålla sanktioner avseende hälsa och säkerhet på arbetsplatsen i samband med företagsöverlåtelser.

Sverige svarade i september 2007 att Citypendeln AB förlorade upphandlingen av pendeltågstrafiken till Stockholmståg KB sommaren 2006. Arbetsmiljöverkets pågående tillsynsärende mot Citypendeln AB om bristfälliga uppställningsplatser för pendeltågen förföll i samband därmed. Arbetsmiljöverket fann inte skäl att öppna ett nytt tillsynsärende mot Stockholmståg KB då verksamheten övergick. Inga ytterligare tillsynsåtgärder bedömdes nödvändiga mot det nya företaget för att få till stånd förbättringarna i arbetsmiljön. Regeringen klargjorde att den svenska lagen inte innebär några hinder mot att Arbetsmiljöverket, när en verksamhet har bytt innehavare, snabbt upprepar tidigare ställda krav genom ett nytt föreläggande mot den nya innehavaren av verksamheten. Om det bedöms nödvändigt kan krav dessutom meddelas med omedelbar verkan, som inte automatiskt skjuts upp vid ett eventuellt överklagande. I de två av kommissionen påpekade fallen ansåg dock Arbetsmiljöverket, av olika skäl, att de uppställda kraven mot tidigare innehavare inte behövde upprepas mot de nya innehavarna för att garantera säkerheten för arbetstagarna.

Kommissionen anförde följande i en kompletterande formell underrättelse i maj 2008. Ett föreläggande som utfärdats mot en juridisk person som byter identitet av organisatoriska skäl förfaller enligt svensk rätt automatiskt, vilket kan leda till att åtgärder som syftar till att skydda arbetstagarnas säkerhet i enlighet med unionens arbetsmiljölagstiftning kan komma att fördröjas. Avsaknaden av åtgärder för att förbättra risksituationen för arbetstagarna kan inte tillskrivas Arbetsmiljöverket,

som med stöd av 7 kap. 1 och 7 §§ arbetsmiljölagen (AML) gjorde inspektioner och meddelade sanktioner under 2002 och 2005, utan den svenska lagstiftningen, enligt vilken ett föreläggande mot en juridisk person förfaller, om denne som i detta fall byter identitet av organisatoriska skäl. Utredningen noterar att om förbud eller förelägganden meddelade av AMV har överklagats till regeringen, träder beslutet inte i kraft förrän regeringen i egenskap av överinstans har fattat sitt beslut, vilket ibland kan ta flera år. Det finns inga bestämmelser som garanterar att arbetstagarna inte hamnar i ett juridiskt vakuum i väntan på att Arbetsmiljöverket meddelar ett nytt föreläggande.

Sverige svarade i huvudsak följande i juni 2008. Det finns i Sverige en rad regler och mekanismer som på olika sätt säkerställer att arbetsgivare, arbetstagare och arbetstagarrepresentanter omfattas av lagar och andra författning så att arbetsmiljörätten kan genomdrivas i praktiken samt att det säkerställs en effektiv tillsyn och kontroll. Vad gäller tillsynen i enskilda fall måste rättssäkerheten tillgodoses med kommunikering och överklagandemöjligheter. Kommunikeringen kan dock ske snabbt och i brådskande fall underlåtas. Vad gäller överklaganden finns det möjlighet att låta de angripna besluten gälla omedelbart när så krävs. När en verksamhet överläts från en arbetsgivare till en annan måste det beslutas om ett nytt föreläggande. Sverige har valt att inte ändra detta eftersom problemen inte tycks vara så stora och eftersom det annars skulle krävas komplicerade lösningar. Handläggningstiden i det aktuella Connex-ärendet berodde på omständigheterna i det enskilda fallet.

Kommissionen vidhöll i ett motiverat yttrande i januari 2010 att Sveriges brister i säkerställande av en ändamålsenlig kontroll och tillsyn av att direktivet genomförs i praktiken.

Sverige svarade i mars 2010 följande. Av artikel 4 i ramdirektivet framgår att medlemsstaterna ska se till att en ändamålsenlig kontroll och tillsyn säkerställs så att direktivets bestämmelser kan genomföras i praktiken. Kommissionen har enligt regeringens uppfattning inte kunnat visa att ett regelverk som innebär att förelägganden automatiskt gäller en ny arbetsgivare krävs för att tillsynen ska anses ändamålsenlig. Utgångspunkten måste vara att regelverket garanterar att konstaterade arbetsmiljöbrister åtgärdas inom rimlig tid. Regeringen anser att det svenska regelverket väl uppfyller krav på ändamålsenlig tillsyn och kontroll. De två ärenden från år 2002 som ligger till grund för kommissionens bedömning kan inte tas till intäkt för i vilken utsträckning som tillsynen år 2010 ska anses vara ändamålsenlig. Enligt vad som framkommit av regeringens utredningar och av Arbetsmiljöverkets uppgifter är problem med upprätthållande av respekten för kraven på arbetsmiljön i samband med ägarbyten av företag i praktiken sällsynt förekommande. Om problem uppstår har Arbetsmiljöverket möjlighet att snabbt agera med föreläggande och förbud mot en ny ägare av verksamheten. Om Arbetsmiljöverkets beslut överklagas har Arbetsmiljöverket möjlighet att förordna att beslutet ska gälla omedelbart om det behövs. Sammantaget finns det tillräckliga rättsliga förutsättningar i den svenska rättsordningen för att ett effektivt

tillsynsarbete ska säkerställas i enlighet med ramdirektivet. Att bibehållandet av bestämmelser som innebär att förelägganden mot arbetsgivare förfaller automatiskt när adressaten byter identitet inte hindrar ett korrekt genomförande av ramdirektivet bekräftas dessutom av rapporten från januari 2009 från den senaste utvärderingen som utförts av kommissionens eget arbetsmiljöorgan, SLIC.

b) För sent genomförande av direktiv 2008/47/EG om anpassning till följd av tekniska framsteg av rådets direktiv 75/324/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande aerosolbehållare (ärendenummer 2009/0529)

Kommissionen skickade en formell underrättelse till Sverige i november 2009 och hävdade att Sverige inte i tid genomfört direktiv 2008/47/EG om anpassning till följd av tekniska framsteg av rådets direktiv 75/324/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande aerosolbehållare, eller i vart fall inte anmält genomförandet till kommissionen.

Sverige svarade i januari 2010 och anförde då att aerosoldirektivets tekniska krav på aerosolbehållarna genomförs främst genom föreskrifterna MSBFS 2009:2 och 2009:3 från myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Även direktivets krav på provning av aerosolbehållare är genomförda eller kan genomföras av MSB. Utöver redan genomförda åtgärder planeras för att MSB kommer att anta ytterligare föreskrifter som genomför direktivets krav på märkning och varningsinformation avseende aerosoler som inte klassificeras som brandfarliga, som behövs för att Sverige fullt ut ska anses ha genomfört direktivet.

Kommissionen har i motiverat yttrande i september 2010 efterlyst de av regeringen aviserade föreskrifterna som skulle antas av MSB.

Sverige svarade i november 2010 följande. Aerosoldirektivet är till viss del genomfört i Sverige. Emellertid har det till följd av att ingen enskild myndighet hittills haft förordnande att genomföra hela direktivet, det samlade genomförandet tyvärr försenats. Regeringen har den 4 november 2010 beslutat om en ändring i förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer som innebär att MSB bemyndigas att meddela de föreskrifter som behövs för att Sverige ska kunna genomföra aerosoldirektivet i sin helhet. Föreskrifterna beslutades av MSB den 1 december 2010 och träder i kraft den 1 januari 2011. Därmed anser regeringen att aerosoldirektivet i sin helhet kommer att vara genomfört i Sverige.

c) Rätten till flyttningsbidrag i Sverige (ärendenummer 2009/4003)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2009 att det faktum att s.k. flyttningsbidrag endast beviljas för anställningar i Sverige, är en otillåten begränsning enligt artikel 39 EG då systemet utgör ett hinder för den fria rörligheten. Flyttningsbidrag kan enligt förordning

(1999:594) om flyttningsbidrag beviljas arbetslösa i form av respension eller pendlingsstöd. Syftet med bidraget är att få en ökad rörlighet bland arbetslösa. Respenning beviljas arbetslösa som söker arbete på annan ort och utgår för kostnader i samband med anställningsintervjuer (ersättning för resa och logi) och efter erhållet arbete för flyttkostnader (ersättning för bohagstransport). Pendlingsstöd beviljas personer som erhållit arbete utanför normalt pendlingsavstånd. Stödet ges antingen för dagpendling eller veckopendling. För samtliga stödformer uppställs kravet att personen bedöms inte kunna få arbete nära hemorten. För veckopendling uppställs därutöver ytterligare två krav (s.k. dubbla syften), nämligen att personen bor på en ort med hög arbetslöshet i yrket och har fått arbete i en region där det råder arbetsbrist i yrket. Utöver dessa krav uppställs en rad olika krav i förordningen för erhållande av de olika bidragsformerna samt maxbelopp (det senare endast för pendlingsstödet). Det finns inga bestämmelser som säger att stödet endast får/kan beviljas för anställningar i Sverige, men detta följer av en etablerad praxis hos Arbetsförmedlingen och framgår även i ett av myndigheten publicerat faktablad. Ärendet har sin bakgrund i ett klagomål till kommissionen enligt vilket en person som erhållit anställning i Danmark nekats pendlingsstöd.

Sverige svarade följande i augusti 2009. Arbetsförmedlingens tillämpning av bestämmelserna om flyttningsbidrag, dvs. att bidrag enbart lämnas för anställning i Sverige, kan innebära ett visst hinder för den fria rörligheten för arbetstagare. Begränsningen bör dock anses vara förenlig med unionsrätten med hänsyn till att systemet med flyttningsbidrag är ett arbetsmarknadspolitiskt instrument och med hänsyn till de arbetsmarknadspolitiska skäl som ligger bakom flyttningsbidragen. Vidare är det medlemsstaterna som själva beslutar om medel och villkor för arbetsmarknadspolitiken. EU-domstolen har i mål C-208/05 ITC Innovative Technology Center GmbH uttalat att främjandet av sysselsättningen utgör ett legitimt socialpolitiskt mål. Det övergripande målet för den svenska arbetsmarknadspolitiken är att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad, öka sysselsättningen och minska utanförskapet i Sverige. Med anledning av vad kommissionen har anfört har regeringen tillsatt en utredning för att se över hur reglerna om flyttningsbidrag bör förändras. Utredarens uppdrag ska redovisas den 15 mars 2010.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i mars 2010.

Sverige svarade i maj 2010 att regeringen inte förnekar att den av Arbetsförmedlingen hittills tillämpade praxisen, att enbart bevilja flyttningsbidrag för anställningar i Sverige, utgör ett hinder för den fria rörligheten för arbetstagare. Regeringens avsikt är därför att så snart som möjligt säkerställa att Arbetsförmedlingens praxis ändras i enlighet med vad unionsrätten kräver. Regeringen bedömer att de erforderliga ändringarna kommer att kunna träda i kraft senast februari 2011.

Kommissionen har i en kompletterande skrivelse i juli 2010 återkommit till regeringen med begäran om ytterligare information om det exakta

administrativa förslag som regeringen har för avsikt att anta för att ändra förordning (1999:594) om flyttningsbidrag och en mer utförlig tidsplan om dess antagande och formella ikraftträdande.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 2

Sverige svarade att det i nuläget inte är möjligt för regeringen att till kommissionen lämna detaljerna i ett sådant förslag, men bifogade en tidsplan för det översynsarbete som pågår.

Den 16 december 2010 beslutade regeringen om ändringar i förordning (1999:594) om flyttningsbidrag vilka, tillsammans med Arbetsförmedlingens ändrade tillämpning, träder i kraft den 1 februari 2011. Regeringen anser därmed att det svenska systemet är i överensstämmelse med unionsrätten.

9.3 Formella underrättelser

a) Felaktigt genomförande av direktiv 1999/70/EG om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP (ärendenummer 2007/4835)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2010 att avsaknaden i svensk rätt av en tydlig övre tidsgräns för flera på varandra följande visstidsanställningar rörande allmän visstidsanställning och vikariat och den fullständiga avsaknaden av åtgärder för att förhindra missbruk av visstidsanställningar för säsongsarbete och för arbetstagare som har fyllt 67 år, innebär att kravet att förhindra missbruk av varandra följande visstidsanställningar enligt klausul 5 i bilagan till direktiv 1999/70/EG om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP inte har uppfyllts.

Regeringen svarade sammanfattningsvis följande i juni 2010. Regeringen kan inte godta kommissionens uppfattning att kravet att förhindra missbruk av på varandra följande visstidsanställningar enligt klausul 5 i bilagan till visstidsdirektivet inte har uppfyllts. Anställningsskyddslagen innehåller flera olika medel mot missbruk, bl.a. krav på objektiva skäl för användandet av visstidsanställningar, regler om automatisk övergång till tillsvidareanställning och företrädesrätt till återanställning. Reglerna är sanktionerade genom möjlighet för arbetstagare att få skadestånd och en domstolsförklaring om att en lagstridig visstidsanställning ska gälla tills vidare. Sammantagna ger därför reglerna enligt regeringens uppfattning ett tillräckligt effektivt skydd mot missbruk genom användandet av flera på varandra följande visstidsanställningar. Det svenska regelsystemet uppfyller därför kraven i klausul 5 i visstidsdirektivet.

Bilaga 3 Beslut i ministerrådet under 2010 som Sverige inte stött

Skr. 2010/11:105
Bilaga 3

(Nej - och nedlagda röster)

En målsättning för regeringens EU-arbete är att genom tidigt agerande och aktivt deltagande i förhandlingarna i rådets förberedande instanser försäkra sig om resultat som gagnar svenska och europeiska intressen. Vid ett fåtal tillfällen varje år uppkommer dock en situation då det inte är möjligt att stödja rådets beslut.

Listan omfattar inte omröstningar om tillämpning av handelspolitiska skyddsåtgärder.

Under 2010 har Sverige röstat nej till 2 förslag som förelagts rådet för beslut och lagt ner sin röst i 3 fall.

a) Nej-röster

1. Timmerförordningen (995/2010)

Röstningen ägde rum den 11–12 oktober 2010 i konkurrenskraftsrådet och beslutet krävde en kvalificerad majoritet.

Den berörda förordningen innebär att det är förbjudet att placera olagligt avverkat timmer eller träprodukter på EU:s marknad. Verksamhetsutövare ska ha ett system för tillbörlig aktsamhet för att försäkra sig om att de produkter de handlar med inte härrör från olagliga avverkningar. Vidare i förädlings- och handelskedjan finns det krav på att alla handlare ska kunna visa vem de handlat med och vad de köpt/sålt.

Sverige ställer sig fullt ut bakom syftet med förordningen, dvs. att begränsa olaglig skogsavverkning globalt. Sverige ifrågasatte dock om den ökade administrativa bördan som förordningen innebär för ett stort antal företag inom EU står i proportion till i vilken utsträckning den kommer att kunna begränsa olagliga skogsavverkningar globalt. Förordningen riskerar att få oproportionerligt stora konsekvenser för tredjeland och kan därmed bli handelsstörande.

2. Statsstöd till Italien

Italien ville inför jordbruks- och fiskerådet den 22 februari att rådet skulle fatta beslut om att godkänna statligt stöd till landets lantbrukare för inköp av jordbruksmark, enligt artikel 108.2 tredje stycket i EUF-fördraget.

För att artikel 108.2 tredje stycket i EUF-fördraget ska vara tillämplig krävs att beslutet är motiverat pga. exceptionella omständigheter. Sverige

som inte ansåg att kriteriet exceptionella omständigheter var uppfyllt
röstade tillsammans med tre andra medlemsstater mot Italiens begäran.

Skr. 2010/11:105
Bilaga 3

Beslutet innebar att Italiens begäran avsågs.

b) Nedlagda röster

1 Äktenskapsskillnad

Rådets beslut 2010/405/EU av den 12 juli 2010 om bemyndigande att upprätta ett fördjupat samarbete om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad

Röstningen ägde rum den 12 juli 2010 i Jordbruks- och fiskerådet (RIF-rådet ansvarigt i sak) och beslutet krävde kvalificerad majoritet.

Det handlar om tillåtande av fördjupat samarbete om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad.

Sverige avstod från att rösta, tillsammans med bl.a. Danmark och Polen. Anledningen till det var att Sverige under förhandlingar i flera års tid har ifrågasatt behovet av enhetliga lagvalsregler om äktenskapsskillnad och motsatt sig regler som innebär att svenska domstolar ska tillämpa ett annat lands lag i vissa mål eftersom det kan innebära att rätten till skilsmässa inskränks i vissa fall.

2 Fisket i Nordostatlantien

Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en kontroll- och tillsynsplan för det område som omfattas av konventionen om framtida multilateralt samarbete om fisket i Nordostatlantien och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 2791/1999

Röstningen ägde rum den 29 november 2010 i jordbruks- och fiskerådet. Beslutet krävde en kvalificerad majoritet.

Förslaget till förordning avser fastställande av en kontroll- och tillsynsplan för det område som omfattas av konventionen om framtida multilateralt samarbete om fisket i Nordostatlantien (NEAFC).

Knäckfrågan har gällt artikel 48 och vilka beslut om ändringar som skulle ske enligt det ordinarie beslutsförfarandet och vilka som skulle delegeras till kommissionen enligt delegerade akter, detta i sin tur berodde på om frågorna kunde betraktas som essentiella eller icke essentiella. Flertalet MS har ansett att de är essentiella och därför inte kan delegeras till kommissionen. Kommissionen har protesterat mot detta, bl.a. av effektivitetsskäl.

Frågan om delegerade akter enligt Lissabonfördraget är fortfarande föremål för interinstitutionell tolkning, och i avvaktan på denna behövs beslut fattas i enskilda rättsakter.

Sverige lade ner sin röst och angav en röstförklaring som sa att Sverige anser att det är nödvändigt med en snabb hantering av denna typ av förordningar för att EU ska kunna fullfölja de internationella åtaganden man har ålagt sig. Det är Sveriges åsikt att rådsbeslut om implementering av internationella överenskommelser redan är bindande och därmed ska ses som icke-essentiella. Därför anser Sverige att artikel 48 kan delegeras till kommissionen. Däremot vill inte Sverige gå emot ett enigt råd och därmed la Sverige ner rösten.

3 Atlantisk tonfisk

Förhandlingsmandat inför årsmötet med Internationella kommissionen för bevarande av atlantisk tonfisk

Rådsbeslut den 18 december 2010. Beslutet krävde en kvalificerad majoritet.

Rådets fastställande av EU:s förhandlingsmandat inför årsmötet för ICCAT. Den Internationella kommissionen för bevarande av atlantisk tonfisk (ICCAT) är en av de viktigaste regionala fiskeriorganisationerna avseende fångstvärde och medlemskap. Det årliga mötet beslutar dels om administrativa och finansiella angelägenheter, dels om kvoter och andra förvaltningsåtgärder för kommande år för de fiskbestånd som omfattas av konventionen, främst tonfisk och tonfiskliknande arter men även bl.a. hajar och svärdfisk.

Den blåfenade tonfisken, som utgör en mindre del av ICCAT-fångsterna, har rönt internationell uppmärksamhet beroende på dess höga pris och prekära beståndsläge under en längre tid. EU står för den största andelen av kvoten och har kritiserats för bristande efterlevnad av regelverket.

Sverige har ingen andel av EU:s kvoter i ICCAT och har inget intresse av att förvärva någon andel.

Sverige lämnade ursprungligen ett stöd till ett kommissionsförslag som hade högre sannolikhet för att återuppbygga beståndet inom föreskriven tid. Förslaget var mer långtgående än ett senare ordförandeförslag som övriga medlemsländer var beredda att godta. Sverige lade då ner rösten för att inte gå emot ett annars enhälligt råd.

Sakregister

ACTA	168	Djurhälsa	217
Afghanistan.....	81	Djurskydd.....	217
Afrika	69, 75	Dopning.....	242
Agenda för ny kompetens	141	EFTA-länderna.....	58
Albanien.....	36	e-hälsa	155
Alkohol	154	Ekonomiska partnerskapsavtalen	51
Alkoholmonopol	213	Elfenbenskusten.....	48
Althea.....	39	Energi	201
Angola.....	76	Energieffektivisering	203
Antidumpning	52	Energiinfrastruktur	205
Argentina	80	Energiskattedirektivet.....	103
Arv	115	Enisa	200
ASEAN	84	Eritrea	48, 70
Askmolnet.....	196	Etiopien	70
Associationsrätt.....	160	EU:s budget.....	32, 107
Asyl.....	128	EU:s utrikestjänst	27
Atalanta.....	39	EU-domstolen.....	250
Audiovisuella frågor	239	EUF-fördraget	25
Australien.....	208	EU-medel	109
Avfall	227	EU-patent	166
Banan	53	Europa 2020	27, 140, 145, 171, 177, 232
Bankmarknaden	98	Europa 2020	222
BEREC	200	Europa för medborgarna.....	240
Bernkonventionen	226	Europakonventionen.....	136
Betalningsbalansstöd.....	90	Europarådet	44
Biocider.....	228	European External Action Service	27
Biografer	239	Europeana.....	239
Biologisk mångfald.....	225	Europeiska försvarsbyrån	40
Biologiskt avfall.....	228	Europeiska investeringsbanken ..	91
Biståndseffektivitet	56	Europeiska investeringsfonden...	92
Bosnien och Hercegovina	37	Europeiska rådet.....	20
Brasilien.....	78	Europeiska terminen (årscykeln)	32
Bredbandsstrategi.....	199	Eurovinjett.....	192
Bryssel I-förordningen	113	Faktureringsregler	102
Budgetstöd	57, 90	Fartygspassagerares rättigheter.	195
Budgetöversynen.....	33	Filmarvet	239
Burma	48, 84	Finansiell tillsyn	94
Busspassagerares rättigheter	192	Finansiella stödmekanismer	90
Byggprodukter	163	Fiskeripolitiken.....	220
CAP	210	Flaggskeppsinitiativ...	31, 141, 171, 177, 197, 232
Cartagenaprotokollet.....	226	FN.....	41, 42
Centralasien	62	Folkhälsa	153
Chile.....	80	Fordonsindustrin.....	175
Civilrättsligt samarbete	113	Forskning.....	177
Civilskydd.....	139	Forskningssamarbete	178
Dataskyddsreglering	137	Fri rörlighet för tjänster	164
demokrati	25	Fri rörlighet för varor.....	161
Demokratiska republiken Kongo	74	Frihandelsavtal	51, 85
Digital agenda för Europa	197		
Direktstöd	213		
Diskriminering	151		

Funktionshindrade.....	147
Företags samhällsansvar (CSR).....	52
Företagsbeskattning.....	106
Förstärkt ekonomisk styrning.....	90
Försäkringsmarknaden.....	95
Försöksdjuren.....	218
Föräldraledighetsdirektivet.....	143
G20.....	92
Galileo.....	179, 190
Gas.....	206
Gaza.....	64
Gemensamma jordbrukspolitiken.....	210
Gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.....	39
Genmodifierade organismer.....	227
Genomförande.....	243
Georgien.....	40
Granskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI).....	63
Grekland.....	87, 112
Grundläggande rättigheter.....	136
Grön ekonomi.....	142
Guinea.....	48
Haagkonvention.....	114
Haiti.....	79
Handelspolitiken.....	49
Humanitära bistånd.....	55
Högre utbildningen.....	234
Idrott.....	241
Immaterialrätt.....	166
Immateriella rättigheter.....	168
Indien.....	80
Indrivningsdirektiv.....	105
Industripolitik.....	171
Industriutsläpp.....	230
Informationssamhället.....	197
Informationssystem.....	127
Infrastruktur.....	202
Innovation.....	177
Innovationsunionen.....	177
Inre marknad.....	158
Insättningsgaranti.....	99
Integrationsfonden.....	135
Integrerade riktlinjer.....	30
Intellektuella äganderätten.....	167
Internationella brottmålsdomstolen.....	44
Internet.....	240
Invandring.....	128
Irak.....	48, 67
Iran.....	48, 66
Irland.....	88
Island.....	36
Israel.....	64
ITER.....	178
Japan.....	82
Jemen.....	67
Jämställdhet.....	56, 149
Järnvägspaketet.....	193
Kanada.....	69
Kapitaltäckningsdirektiven.....	98
Karibien.....	77
Kemikalier.....	227
Kina.....	82
Klimat.....	223
Koldioxidkrav.....	230
Kollektiva provningsmöjligheter.....	176
Kommissionen.....	243
Kommittéförfarandet.....	25
Kongo (Demokratiska republiken).....	48
Konkurrens.....	173
Konsulär beredskap.....	49
Konsumentpolitik.....	175
Konsumenträttigheter.....	116, 176
Kosovo.....	38, 39
Kreditvärderingsinstitut.....	97
Krigsmateriel.....	47
Kriminalregister.....	121
Krishanteringsförmåga.....	40
Kroatien.....	34
Kuba.....	79
Kultur.....	237
Kulturarvsmärkning.....	238
Kvalitetspaketet.....	215
Kvinnors företagande.....	170
Kärnsäkerhet.....	207
Lastbilar.....	192, 230
Latinamerika.....	77
Liberia.....	48
Lissabonfördraget.....	25
Livslångt lärande.....	233, 234
Livsmedelshjälp.....	212
Livsmedelsinformation.....	219
Luftfart.....	195
Läkemedel.....	156
Makedonien (FYROM).....	36
Mammaledighetsdirektiv.....	144
Mano River.....	74
Marin miljö.....	228
Markskydd.....	226
Massförstörelsevapen.....	46
Medborgarinitiativet.....	26
Media 2007.....	240
Mellanöstern.....	64
Mervärdesskatt.....	101
Mexiko.....	79
Migration.....	133
Mikrokrediter.....	142
Miljö.....	222

Millenniemaålen	54	Skogsfrågor	216	Skr. 2010/11:105
Minor	47	Skyddsordern	124	
Mjök	211	Small Business Act	169	
Moçambique	77	Social integration	242	
Moldavien	48, 60	Sociala trygghetsystemen	148	
Montenegro	36	Solvens II	95	
Människohandel	125	SOLVIT	159	
Mänskliga rättigheter	45	Somalia	39, 48, 71	
Narkotika	119, 154	Spanien	89	
Nedrustning	46	Språkvården	249	
Nej - och nedlagda röster	352	Sri Lanka	81	
Nordkorea	48, 83	Stabilitets- och tillväxtpakten	89	
Nordliga dimensionen	59	Standardisering	159	
Nya livsmedel	219	Statistik	110	
Näringspolitik	169	Statsstöd	174, 352	
Offentlig upphandling	163	Strukturfondsprogrammen	180	
Offentligfinansiella krisen	86	Strålskydd	207	
Organiserad brottslighet	118	Subsidiariteten	19	
OSSE	44	Sudan	71	
Pakistan	80	Sveriges avgift	108	
Palestinskt statsbyggande	64	Sydafrika	76, 208	
Pandemi	153	Sydkorea	83	
Patentdomstol	166	Sysselsättningsriktlinjerna	140	
Patientrörlighetsdirektivet	155	Sällskapsdjur	218	
Pensioner	93	Södra grannskapet	65	
Pensionssystem	147	Södra Kaukasien	62	
Personalpolitik	248	Territoriell sammanhållning	185	
Piratkopiering	168	Terrorism	48, 119	
Polissamarbete	117	Textilmärkning	176	
Portugal	88	Timmer	216, 352	
Processuella rättigheter	127	Tjänstedirektivet	164	
Produkter med dubbla användningsområden	47	Tjänsteföreskrifterna	248	
Prospektdirektivet	97	Tobak	154	
Prümrådsbesluten	121	Tobaksskatt	103	
Punktskatter	103	Tolkning	243	
Radiospektrumpolitik	198	Tonfisk	354	
Reformprogram	32	Trafiksäkerhet	191	
Regelförenkling	172	Transeuropeiska transportnät	189	
Regionkommittén	247	Transportpolitik	188	
Resurseffektivisering	223	Tribunalen	250	
Riksdagsordningen	19	Tull	53, 161	
Romer	152	Turism	187	
Rwanda	75	Turkiet	35	
Rymdpolitik	179	Ukraina	60	
Ryssland	59	Ung och aktiv i Europa	237	
Sahel	73	Unga på väg	232	
Samarbets- och verifikationsmekanismen	34	Ungdomspolitiskt samarbete	236	
Sammanhållningspolitik	179, 183	Unionen för Medelhavet	66	
Sanktioner	48	USA	68	
Sena betalningar	116	Utredningsordern	124	
Serbien	37	Utrikes- och säkerhetspolitik	39	
SET-planen	204	Utvidningsprocessen	33	
Sjöfart	194	Varumärken	167	
Skatter	101	Varumärkesförfalskning	168	
		Visering	128	
		Viseringsfrihet	38	

Vitryssland	48, 61	Zimbabwe	48, 75	Skr. 2010/11:105
Vägarbetstidsdirektivet.....	192	Äktenskapsskillnad.....	115, 353	
Värdepappersmarknaden.....	96	Öppenhet	247	
Världshandelsorganisationen.....	50	Östersjö.....	186, 220, 228	
Västafrika	72	Östliga partnerskapet	63	
Yrkesutbildningen	234	Överträdelseärenden	244, 304	

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars 2011

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Larsson, Erlandsson, Carlgren, Hägglund, Carlsson, Sabuni, Billström, Adelson Liljeroth, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Hatt

Föredragande: statsrådet Ohlsson

Regeringen beslutar skrivelse 2010/11:105 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2010